

NYBYGGARSLÄKTER I TORNE LAPPMARK
FRAM TILL ÅR 1800

Nybyggarsläkter i Torne lappmark fram till år 1800

Första upplagan.

Författare: Erik Johansson Kuoksu
(epost: ekuoksu@hotmail.com, hemsida: hem.passagen.se/kuoksu)
Formgivning och typografi av författaren.

Utgiven i Göteborg 2011 författaren.

Arbetet kan beställas från:

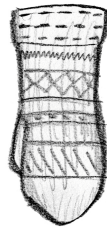
Erik Kuoksu: ekuoksu@hotmail.com
Lulu.com (USA)

För information om övriga arbeten av Erik Kuoksu se hemsidan: hem.passagen.se/kuoksu

I enlighet med lagen om upphovsrätt förbjudes kopiering och eftertryck
av detta arbete utan författarens medgivande.

NYBYGGARSLÄKTER I TORNE LAPPMARK

FRAM TILL ÅR 1800

ERIK KUOKSU

GÖTEBORG 2011

INNEHÅLL

<u>Inledning</u>	7	Kemiläinen	87
Tidigare och liknande forskning	7	Kihlanki	90
Material	8	Kippoinen	92
Vad är vetbart om		Klockaren Lars Johanssons släkt	93
Torne lappmark på 1700-talet	9	Klockarsläkten i Jukkasjärvi	95
		Kuttainen	101
<u>Torne lappmarks bebyggelsehistoria</u>	11	Kyrö, Enontekisgrenen	115
		Kyrö, Jukkasjärvigrenen	118
		Lainio	136
<u>Torne lappmark på 1700-talet</u>	14	Lautakoski	151
Social skiktning	14	Lodwijk – Kuoksu	156
Språk	15	Marakatt eller Marainen	159
Hälsa och sjukdom	16	Mats Johansson Kurravaaras släkt	161
Samer och nybyggare	16	Mikonheikki	162
Bostäder och ägodelar	17	Mukka – Kuoksu	169
Kosthållning	19	Mämmi	173
Klädedräkt	20	Mämmi – Lainio	176
		Mört	183
<u>Näringar</u>	22	Niemi – Soppero	184
Var sak har sin tid	22	Niva	189
Fiske	22	Nykäinen	196
Jakt	23	Närvä	200
Åkerbruk	24	Parakkavaara	203
Boskapsskötsel	24	Pirkkoi	206
Renskötsel	25	Riska eller Idivuoma	207
Handel	25	Sagare	216
Kvinnors arbete	25	Samuel Jonsson Kuoksus släkt	220
Hantverk och bruksnäring	25	Servio	222
		Sirkka	224
<u>Släkttabeller</u>	27	Sonkamuotka	225
Aasa	29	Stjernström	226
Baas	34	Stålnacke	228
Björnström	37	Törnqvist	231
Eira	40	Ullatti	233
Elingius	44	Vasara eller Kelottijärvi	243
Heinonen – Parakkavaara	48	Vuontisjärvi	247
Heiva	50		
Hetta	52	<u>Källförteckning</u>	249
Hoppiari	58		
Huru	60	<u>Ortsregister</u>	252
Karesuandosläkten	63		
Keinosuandosläkten	82	<u>Personregister</u>	255
Keisari	85		

INLEDNING

Detta arbete syftar till att fördjupa kunskapen om lantalaiset, de tornedalsfinska och samiska nybyggare som fram till år 1800 blev bofasta i Torne lappmark, det vill säga nuvarande Jukkasjärvi och Karesuando/Enontekis församlingar, och fram till 1745 norra delen av Gällivare församling. Orsaken att jag har dragit en gräns vid år 1800 är framför allt praktisk. Någonstans måste man avgränsa sig om inte materialet skall bli oöverskådligt och arbetet oöverstigligt, och år 1800 var de flesta nu levande nybyggarsläkter i Torne lappmark mer eller mindre väletablerade.

De rent genealogiska sambanden mellan nybyggarna i Torne lappmark, vars ättlingar idag utgör större delen av Torne lappmarks inhemska befolkning är relativt väl kända av nybyggareättlingarna själva och har länge varit det, men den djupare, mer personliga kunskapen om förfäderna och deras personhistoria har länge varit begränsad i svårtillgängliga källor. Det här arbetet sammanför alla avtryck Torne lappmarks nybyggare har efterlämnat i offentliga källor från tiden.

Mycket av det läsaren kommer att få stifta bekantskap med i denna bok kan synas trivialt – vad har det till exempel för värde att idag känna till vilka ängar Filip Filipsson Parakkavaara ansåg sig äga; att alla Jukkasjärvis hundar avskydde kronolänsman Anders Björnström; att Henrik Mickelsson i Mikonheikki dödades av ett fallande träd, eller vilka ord den gamla Sigrid Hindersdotter Aasa sa när hon en gång satt på golvet i pörtet och grät? – Det är kanske trivialt, men skulle inte *du* vilja veta det om dina förfäder om det var möjligt?

Min främsta drivkraft när jag har bedrivit all den källforskning som detta arbete baserar sig på är just denna nyfikenhet – vad gjorde mina förfäder egentligen på 1700-talet? Fram tills nu har jag känt till deras namn och släktsammanhang, men större delen av deras göranden och låtanden har i mer än 200 år varit dolda i domböckerna. Känslan av att under arbetets gång ha lärt känna dessa sedan länge döda människor – förfäder – har varit överväldigande. De döda har så att säga vaknat till liv framför mina ögon. Förhoppningsvis kommer läsaren av detta arbete att uppleva samma hisnande känsla.

En annan drivkraft i skrivandet av detta arbete har varit att rädda dessa människors minne för eftervärlden. Bland svenskarna idag finns en populär och populistisk tendens att se lappmarkens nybyggare som brutala inkräktare på samernas land. Detta är möjligen sant när det gäller de svenska lappmarkerna, men det är inte och har aldrig varit sant för den finsktalande Torne lappmarks del. Dess historia är en annan än de övriga lappmarkernas och dess nybyggares starka och i många fall urgamla rätt till sina marker är, till skillnad från de svenska nybyggarnas oftast obefintliga rätt till södra Lappland, uppenbar när man lär känna de verkliga förhållandena, och inte lockas vinkla sitt tänkande enligt svartvita teoripaket.

Detta är en historia som hittills aldrig har skrivits.

TIDIGARE OCH LIKANDE FORSKNING

Det har tidigare givits ut ett flertal genealoger över hela socknar. Vad gäller Norrland är i synnerhet "Nederkalix sockens familjer 1539-1739" av Leif Boström (2004) och "Bönder och gårdar i Skellefteå socken 1539-1650" (2004) av Ulf Lundström värda att nämna. Med tanke på att dessa böcker behandlar områden som har varit betydligt folkrikare än Torne lappmark är dock det rent genealogiska mer framträdande än det heltäckande biografiska i dessa och de

flesta liknande böcker. Ett arbete av den sort läsaren nu håller i sitt hand hade knappast kunnat skrivas om till exempel Nederkalix – en sådan bok skulle bli ohanterligt stor.

Vad gäller Torne lappmark har de genealogiska sambanden mellan olika individer och familjer (som jag redan tidigare antytt) länge varit ganska väl kartlagda. I första rummet bör folkskollärare August Ljung (född Raattamaa) nämnas. Han sammanställde på 1940-talet för Rasbiologiska institutionens vid Uppsala universitet räkning familjeregister för Jukkasjärvi, Karesuando, Gällivare och Pajala socknar, samt påbörjade ett familjeregister för Övertorneå, vilket finns bevarat som utkast, men inte verkar ha överförts till mikrokort.

Ljungs forskning tillkom av orsaker som vi idag naturligtvis finner tvivelaktiga – att kartlägga Sveriges minoriteter – men forskningen som sådan håller synnerligen hög klass och utan Ljungs familjeregister hade all släktforskning i Torne lappmark från 1700-talets mitt och framåt varit mycket mer komplicerad än den faktiskt är. Dock har Ljungs forskning vissa brister. Den kanske största är att han systematiskt undvek att anteckna personers släkt- och tillnamn. Vilka orsakerna till detta var kan man idag bara spekulera om.

Även fil.dr. Erik Wahlberg, som har kartlagt en stor del av Tornedalens släkter, har i de släktutredningar som finns på Nordkalottbiblioteket i Övertorneå behandlat släkter i Torne lappmark. Wahlbergs forskning (som huvudsakligen utfördes vid mitten av förra seklet) var på många sätt ännu mer banbrytande än Ljungs. Dock var hans slutsatser ibland var alltför djärva, varför de i vissa fall har omprövats av senare forskning. I vilket fall som helst måste de alltid kontrolleras mot förstahandskällor – något som idag på grund av den digitala revolutionen är betydligt enklare än under den tid då Wahlberg var verksam.

Torne lappmarks nybyggarsläkter och samesläkter går ofta ihop. Johannes Marainen har behandlat Karesuandos (1997) och Jukkasjärvis (2006) samesläkter i skrift. Marainens böckers stora förtjänst är att han har utrett samesläkterna fram till modern tid på ett överskådligt, systematiskt och lättbegripligt sätt. Deras stora nackdel är att de inte tar med senare tids forskning i 1600-talets mantalslängder och andra äldre källor, varför många släkter förefaller dyka upp från ingenstans på 1700-talet, trots att samesläkterna i Torne lappmark i många fall numera kan ledas tillbaka till 1600-talets andra hälft eller ännu äldre tider.

Domböckerna och domstolsväsendet i Torne lappmark har behandlats av Karin Granqvist i avhandlingen "Samerna, staten och rätten i Torne lappmark under 1600-talet. Makt, diskurs och representation" (2004), Umeå universitet, Skrifter från Institutionen för historiska studier 8. Granqvists avhandling har ett stort värde, inte minst för rättshistoriker. Den lider dock av att Granqvist förefaller sakna lokalkännedom, kännedom om finska språket och inte minst kännedom om 1600-talets tornedalska och samiska namnskick och släktskapsförhållanden – något som måste sägas vara allvarliga brister i ett arbete som behandlar en så speciell del av det svenska riket.

MATERIAL

Den empiri som detta arbete bygger på är naturligtvis enorm – min avsikt har varit att ge en så fullödlig bild som möjligt av nybyggarna i Torne lappmark fram till år 1800, och för att möjliggöra detta har jag använt mig av allt bevarat och tillgängligt källmaterial.

Kyrkobokföring, mantalslängder och jordeböcker är arbetets skelett – de utgör grunden för utredande och beläggande av släktsammanhang. Arbetets kött utgörs huvudsakligen av domboksnotiser från Jukkasjärvi och Enontekis tingslag.

Jag har eftersträvat att undvika att läsa in alltför mycket i materialet, då det bevarade materialet med nödvändighet ger starkt begränsade möjligheter att uttala sig om olika personers verkliga karaktär eller drivkrafter; en person som ofta förekommer i domböckerna i tvister som kan verka meningslösa kan till exempel lätt uppfattas som ovanligt besvärlig att ha att göra med,

men det är omöjligt för oss att idag säga att det var så – det kan lika gärna bero på tillfälligheter. Dessutom är de skildringar av händelseförlopp som kan rekonstrueras genom domboksnotiserna naturligtvis suspekta i sig själv – de är bokstavligt talat partsinlagor.

Vi måste vara försiktiga med att dra slutsatser utifrån ett material som bara speglar delar – och inte nödvändigtvis de viktigaste delarna – av människors liv. Domböckerna har en tendens att bevara situationer och händelser som hör till ovanligheterna, snarare än det normala. Det vardagliga livet är svårare att nå fram till och skymtar endast tillfälligtvis i det bevarade källmaterialet.

Med dessa reservationer måste det ändå sägas att domböckerna är svåra att övervärdera som källa till 1700-talets nybyggares livshistoria, De är ofta de enda luckor vi kan öppna för att se in i det förflutna när det gäller människor som inte tillhörde den ”stora världen”, och som inte har efterlämnat sina egna berättelser i skrift.

Perspektivet i ett arbete som använder domböcker som huvudkälla blir med nödvändighet individcentrerat snarare än kollektivistiskt, även om det behandlar ett geografiskt kollektiv och förstås släkten som kollektiv. Fördelen med ett individperspektiv är att människor främst förekommer i egenskap av individer i det bevarade materialet. Att förvandla dessa till ett kollektiv leder till att individerna helt försvinner i en grå massa. I ett arbete som främst är av person- och släkthistorisk natur är individperspektiv det enda som går att använda om inte arbetet skall bli fullständigt oöverskådligt.

Nackdelarna är lika tydliga som fördelarna: Det är svårt att med ett individperspektiv beskriva komplexa sammanhang eller att begripliggöra komplicerade rättsfall som pågick under lång tid och hade många intressenter. I värsta fall måste läsaren bläddra mellan olika sidor för att jaga fram det historiska skeendet.

Någon gång under arbetet måste man välja mellan individ och kollektiv. Jag har valt att använda släkt- och familjeperspektiv för att strukturera arbetets empiri. Något annat sätt att framföra det jag vill göra känt på ett begripligt sätt finns inte.

Materialet som sådant och den värld som träder fram i det tvingar forskaren att anlägga ett i huvudsak historiematerialistiskt teoretiskt perspektiv på det förflutna. Det är tydligt att kärnan i lappmarkens historia kan sammanfattas som en oavbruten och samtidigt oftast lågintensiv och uttalad kamp om förhållandevis knappa resurser.

Dock måste man akta sig för att fastna alltför mycket i konfliktperspektivets lockande men inte alltid fruktbara tankebanor. Empirin ger vid handen att samarbete trots allt var vanligare än konflikt, även om både samarbete och konflikt om resurser naturligtvis pågick parallellt. Domboksmaterialet har dessutom slagsida åt konflikt, då det som dryftades vid tingen naturligtvis var saker som blivit så infekterade att de inblandade inte kunde lösa dem på egen hand.

Enligt Hegel utgör de goda tiderna historiens tommaste sidor, och så är det naturligtvis; när allt löpte på som vanligt hade man ingen anledning att sätta det på pränt. Bara de irriterande undantagen var värda att tecknas ned. Vi kan aldrig helt och fullt få grepp om 1700-talets människor genom att analysera deras konflikter vid tingen, men vi kan få veta något litet om dem, och det har ett värde i sig.

VAD ÄR VETBART OM TORNE LAPPMARK PÅ 1700-TALET

Vi kan relativt väl konstruera nybyggarnas yttre förhållanden – deras släktband, deras sysslor, bostäder, förmögenhet, ägodelar och kläder, men deras inre förhållanden är i stor utsträckning för alltid förlorade för oss.

Domböckerna är den bästa, och i många fall enda, källan till kunskap om 16- och 1700-talens Torne lappmark, men det finns en tydlig begränsning inbyggd i själva källformen: Förhandlingarna vid tingsrätterna var föredömligt sakliga – man baserade sina förhör och domar på fakta

och bevis snarare än tyckande och tänkande. Faktum är att jag, när jag bekantade mig med det väldiga materialet, blev imponerad över hur rättvisa, rimliga och resonliga domskälen vid tingen i Torne lappmark var: Man tolkade lagen strikt och dömde efter den.

Idag kan vi naturligtvis finna det avskyvärt att en ogift kvinna måste sitta i fängelse i två veckor för att ha fött ett barn, eller att en utfattig man som stulit mat för att hans familj skulle överleva vintern dömdes att få tjugo slag över skuldrorna med en björkkäpp, men det förändrar inte det faktum att de domar som föll vid tingen i Torne lappmark vanligen var byggda på sakliga skäl.

Denna saklighet är dock för en nu levande person till hinders för att komma människorna inpå livet. Vi kan oftast bara ana eller gissa oss till vad människor tänkte och tyckte – ibland glimtar det till i tingsprotokollen – spår av humor, ironi, vrede, egendomliga trosföreställningar – men oftast förblir de inte mycket mer än torra och sakliga redovisningar av fakta med relevans för det mål som just då var för handen.

Låt oss avslutningsvis tala om Per Hindersson. Genom bevarade källor vet vi att hans morfar ägde ett fisketräsk i lappmarken (kanske Palojärvi); att han någon gång före 1644 gifte sig med Angeta (Aunis) Mickelsdotter Aasa; att han genom detta giftermål några år blev husbonde på Aasa gård i Juoksengi och i samband med detta började kalla sig Per Hindersson Aasa; att han någon gång på 1650-talet flyttade till Tulinkisuando, den plats som idag kallas Kuttainen; att samnen Mats Persson Kariste, vilken tillhörde en samisk gren av en tornedalsfinsk birkarlssläkt, vid tingen 1661 ifrågasatte samnen Pers rätt till Tulinkisuando, men att Per lovade att betala honom 2 Riksdaler i förlikning, varvid han drog tillbaka sitt klagomål; att Per 1667 fick rätt att inlösa de andra arvingarnas andelar i träsket Palojärvi, eftersom han var den som hade störst rätt till det genom arv och börd; att Per dog någon gång mellan 1667 och 1681.

Vi vet med andra ord en hel del om Per Hindersson Aasa och hans liv, trots att han dog för 320 eller 330 år sedan. Men om vi hade kunnat frambesvärja Per och fråga honom vem han var och vad han ville berätta om sitt liv, hade vi kanske fått helt andra svar än de som kan hämtas från längder och domböcker...

Kanske skulle han ha betonat helt andra saker som viktiga och värda att komma ihåg: Hur gräset luktade på hans barn-doms ängar... Hans humor och förmåga att få andra att skratta... Hur kränkt han kände sig den där gången 1653... Leran vid Palojärvis strand... När han en vinterdag sköt tio ekorrar med sällsynt vacker päls, men kom hem och fann sin hustru sur och tvär och föga imponerad... Hans barns glittrande ögon när de låg i vaggan... Den där ängen som aldrig ville växa... Tröttheten som plötsligt kom över honom på ålderdomen...

TORNE LAPPMARKS BEBYGGELSEHISTORIA

Den fasta bosättningen i översta Tornedalen och Torne lappmark är av ganska ungt datum jämfört med den gamla kulturbygden nerefter Torne älv, där fast bebyggelse har funnits åtminstone sedan folkvandringstiden. Senast på 1400-talet hade bosättningen nått upp till Pello, men sedan dröjde det länge innan bebyggelsen fortsatte att sprida sig upp mot ödemarken och fjällen, enligt vissa nyare hypoteser eftersom befolkningen i älvdalen reducerats så kraftigt av digerdöden att det länge saknades behov av att söka sig nya marker utanför den länge glesbefolkade egentliga Tornedalen.

Gränsen mellan egentliga Torne lappmark och egentliga Tornedalen går vad gäller Torne älv nedanför Nurmasuando vid Navettatieva, och vad gäller Muonio älv just nedanför Sonkamutka. I Lainio älv går gränsen nedanför Taanikurkkio strax öster om Lainio. I Kalix älv går den nedanför Parakkakurkkio sydost om Parakka.

I sin skrift "Beskrifning om Torneå och Kemi Lappmarcker" från 1738 skrev kronofogden Anders Hackzell att Torne lappmark närmast Pajala (då ännu kapellförsamling under Övertorneå) består av slättland där "små och stora stenbergs wisa sig här och der". Slätternas jordmån är torr och sandig och landet är fyllt av större och mindre myrar. I synnerhet myrarna närmast bergen är särdeles stora och blöta. Närmare fjällen består terrängen av mer "mullberg", men mellan dessa finns samma sorts slättland och myrar som längre ned i lappmarken, och allra närmast Norge präglas landskapet av stora stenbergs, som till en del är täckta med svartmylla, men mestadels saknar jordmån.

Skogen i Jukkasjärvi, skriver Hackzell, består av tall, gran, asp och björk. Längst ned i älvdalarna är tall- och granskogen mellan 15 och 18 alnar hög och träden är "i Lilländan" mellan 1 och 1 1/2 kvarter i diameter, men ju längre upp mot fjällen man kommer, desto mindre och sämre blir skogen. Ovanför Jukkasjärvi kyrka är den "af föga värde" och ännu längre norrut består den bara av ris. Skogen i Enontekis är "ganska ringa" och duger till föga mer än bränsle och gårdsgårdar. Många av nybyggarna i Enontekis har lång väg till timmerskogar. Vid Palojoensuu finns dock träd som kan ge timmer till 3, 4 eller 5 famnars längd, och är 1 1/2 kvarter i "lilländan".

År 1602 hade hertig Karl (sedermera kung med namnet Karl IX) stadfäst samernas rättigheter till Lappmarken, men samtidigt uppmanade han överskottsbefolkningen i Norrlands älvdalar att flytta till Lappmarkerna och anlägga nybyggen där. Direktivet var direkt orealistiskt – någon egentlig vilja att lämna de nedre älvdalarna fanns inte hos befolkningen och de som trots allt lämnade nedre Tornedalen bosatte sig huvudsakligen i det som sedan kom att bli Pajala, Tärendö, Kolari, Muonio och Junosuando socknar. Pajala socken fick sina första nybyggare på 1570-talet. Till den blivande Jukkasjärvi socken kom den första nybyggaren på 1630-talet och till Enontekis (Karesuando) omkring 1650.

Det var dock först sedan konungen utfärdade de så kallade Lappmarksplakatet år 1673 (Kongl. Maj:ts placat angående Lappmarkernes bebyggande) som grundandet av nybyggen i Lappmarken långsamt började ta fart. Denna förordning garanterade dem som flyttade upp till obrukade trakter i lappmarken 15 års skattefrihet, samt evig befrielse från krigstjänst. Sedan de 15 skattefria åren gått ut skulle nybyggarna erlägga samma skatt som samerna, vilket innebar att skattetrycket var märkbart lägre i lappmarkerna än nere i älvdalarna. Pehr Högström formulerar år 1747 i sin "Beskrifning öfwer Sweriges Lapmarker" saken med träffsäker elegans:

"Desse Nybyggare hafwa af Höga Öfwerheten blifwit med synnerliga Privilegier benådade, hafwandes sina frihets år, under hwilka de äro fritagne för all skatt och utgift. Och ehuru de

sedermåra betala en ringa penning för sina land och Nybyggen, äro de dock *in perpetuum* för all annan Krono utlaga befriade."

Under 1700-talet stadfästes nybyggarnas gamla rättigheter, och från och med 1749 fick nybyggare även rätt att bosätta sig på marker som tidigare reserverats för samernas jakt, något som på kort sikt förefaller ha lett till en del konflikter mellan samer och nybyggare. På längre sikt ledde det till att skogssamerna mer eller mindre försvann i Torne lappmark. De flesta av dem blev fjällsamer, andra blev nybyggare, och uppgick i den finsktalande befolkningen och åter andra flyttade till Norge. Det var först på 1800-talet Torne lappmark åter fick en skogssamisk befolkning, då några fjällsamefamiljer började leva som skogssamer.

Man måste tillägga att det bara var en liten del av dem som lämnade Tornedalen som vid denna tid bosatte sig i Torne lappmark; de flesta valde att fortsätta hela vägen till den norska havskusten, där de lättare kunde försörja sig som fiskare och fiskarbönder, verksamheter som ibland kombinerades med renskötsel. Idag härstammar befolkningen i nordligaste Norge till största delen från de tornedalingar och samer från Torne lappmark som sedan 1600-talet har flyttat dit.

Vad som fick tornedalingar och skogssamer att anlägga nybyggen i Torne lappmark är oftast omöjligt att uttala sig om med säkerhet i specifika fall, men man kan förutsätta att följande fyra faktorer ofta var pådrivande:

1. Nybyggarna var oftast yngre söner till jordägare i Tornedalen, eller i alla fall inte de barn som fick ära sina föräldrars gårdar. Valet stod för dessa mellan att bli tjänare hos sina bättre lottade syskon, bli soldater eller bli nybyggare. För många framstod säkert nybyggjarlivet som mer lockande än soldat- eller tjänarlivet.

2. Nybyggarna var befriade från krigstjänst. Detta var säkerligen en viktig drivkraft för många, då Sveriges historia under hela den i denna bok behandlade perioden var utpräglad krigisk. Säkerligen lockades många också av den tidsbegränsade skattefrihet som nyanlagda nybyggen åtnjöt och av att nybyggena när de väl började skatta skulle skatta lika mycket som samerna, vilka erlade lägre skatt än de som var bosatta i egentliga Tornedalen.

3. Särskilt under 1600-talet och 1700-talets första år valde många tornedalingar och samer att bosätta sig vid fisketräsk och jaktmarker som deras släkter i många generationer hade ägt och skattat för. Konung Johan III utfärdade 1584 10/7 ett brev om lappmarksbornas skydd mot Torneåbönders intrång. Enligt detta brev skulle fisketräskan i lappmarken i första hand brukas av dem som bodde närmast dem. På grund av detta kunde alltså de samer som bodde nära fisketräskan och jaktmarkerna ta över dessa från de tornedalssläkter som tidigare hade ägt och brukat dem. Då värdet av tornedalingarnas lappmarksfiske inte kan överskattas, var alternativet att istället själva bosätta sig vid fisketräskan lockande för många tornedalingar, i synnerhet om något annat syskon hade övertagit hemgården nere i Tornedalen. För de samer som blev nybyggare var det förstas naturligt att stanna kvar i trakter man kände till och hade hävdvunnen rätt till.

4. Slutligen får man inte underskatta betydelsen av äventyrslystnad. Många fattiga i Tornedalen såg säkerligen anläggandet av nybyggen i lappmarken som ett sätt att skapa sig ett bättre liv. Långt ifrån alla lyckades förstas med detta – vissa slutade sina dagar ännu fattigare än de kommit till världen, men nog många lyckades för att tanken skulle verka lockande.

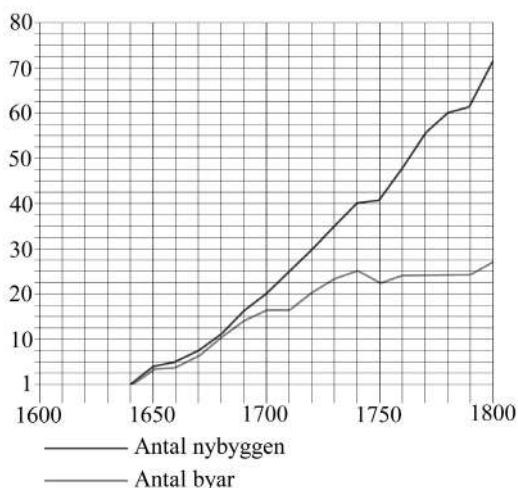
För den som bestämt sig för att anlägga ett nybygge fanns flera möjligheter. Man kunde, som sagt, flytta till mark och vatten som ens släkt haft rätt till i generationer; man kunde komma i besittning av mark och vatten genom att gifta in sig i en skogssamisk släkt; man kunde köpa en sames skatteländ och anlägga ett nybygge på det; eller också kunde man slå sig ned på obrukad mark. I vilket fall som helst måste man sedan man byggt hus, anlagt ängar och gärna brutit upp någon åker inhämta tingsrättens och kronobefallningsmannens tillstånd innan man i formell mening hade anlagt nybygget.

Först när denna mark – vanligen efter decennierna eller rent av något sekels arbete – var uppodlad övergick den helt och hållet i nybyggarens släkts ägo. Fram till dess var kronan formellt ägare av nybygget och nybyggaren kallades krononybyggare.

Man kan se tre tydliga faser i Torne lappmarks historia. Den första fasen inleddes på 1630-talet och fortsatte fram till 1700-talets början. Denna första fas kännetecknas av att några nybyggen anlades på de bästa platserna i Lappmarken, nästan uteslutande vid älvstränderna. Byarna bestod vid den här tiden vanligen av ett enda nybygge, som gick i arv från far till son eller från svärfar till måg. Redan på den här tiden kunde nybyggarna bli mycket rika – många lyckades på förvånansvärt kort tid bli stora boskapsägare. Ett nybygge var vid den här tiden vanligen detsamma som en by.

Den andra fasen varade från 1700-talets början till 1700-talets mitt. Då delades nybyggena mellan flera av den gamle husbondens söner och/eller mågar. Nybyggena blev mindre än tidigare, men utökades genom nya uppodlingar. Åkerbruk började förekomma på allvar och befolkningen ökade kraftigt. Nyanläggning av nybyggen skedde ibland utanför de redan etablerade byarna – vanligen vid någon fiskrik sjö, men lika ofta inom byarna.

Den tredje fasen inleddes vid 1700-talets mitt. Den kännetecknades av att man inte längre i samma omfattning som tidigare sökte sig nya marker för nybyggena, utan valde att bo i redan etablerade byar. Detta möjliggjordes dels genom att många nybyggen nu hade blivit så stora att de kunde delas i flera delar, dels att byarna som sådana fick en större geografisk utsträckning och fler områden som kunde användas som äng röjdes upp.

De flesta av de bosättningar som ännu finns i Torne lappmark uppstod under 1700-talet. År 1700 fanns 20 nybyggen i 16 byar (Kuoksu, Lainio, Parakka/Mikonheikki/Taborsberg, Vittangi, Tulinkisuando/Kuttainen, Soppero, Karesuando, Idivuoma, Mertajärvi, Ounisjärvi (Hetta), Ylikyrö, Ullatti, Soutujärvi, Moskojärvi och Keinosuando).

År 1750 fanns 42 nybyggen i 19 byar (Kuoksu, Lainio, Parakka/Mikonheikki/Taborsberg, Vittangi, Soppero, Piilijärvi, Kuttainen, Karesuando, Kunnari, Maunu, Idivuoma, Närvä, Ounisjärvi (Hetta), Ylikyrö, Vuontisjärvi, Peltovuoma, Suonttajärvi, Muotkajärvi och Leppäjärvi. Byarna Ullatti, Vettasjärvi, Keinosuando, Moskojärvi, Soutujärvi och Killinki hade 1745 överförts till den nybildade Gällivare socken).

År 1800 fanns 72 nybyggen i 28 byar (Kuoksu, Lainio, Parakka, Vittangi, Soppero, Piilijärvi, Kurravaara, Vivungi, Viikusjärvi, Jukkasjärvi, Kuttainen, Karesuando, Idivuoma, Ounisjärvi (Hetta), Ylikyrö, Maunu, Kunnari, Palojoensuu, Mertajärvi, Suonttajärvi, Peltovuoma, Vuontisjärvi, Muotkajärvi, Leppäjärvi, Kelottijärvi, Sonkamuoika, Sudjavaara och Ruodusjärvi/Ruodosniemi).

Det är alltså ingen överdrift att säga att Torne lappmark som den ser ut idag blev till under 1700-talet. Efter år 1800 kom relativt få och till storleken obetydliga nybyggen att anläggas utanför de befintliga byarna, nämligen i Jukkasjärvi: Salmi, Käyriuvuopio, Kattuvuoma (Jostojärvi), Lannavaara, Vittangijärvi, Sevujärvi, Saapisadsi, Kaalasjärvi, Laukuluspa, Paittasjärvi, Puoltsa. De fyra sistnämnda byarna utgjorde den första fasta bebyggelsen i Kaalasuoma i Övre Kalix älvdal.

I Karesuando och Enontekiö anlades under 1800-talet Siikavuopio, Saarikoski, Naimakka, Kummavuopio, Paittasjärvi, Saivomuotka och Liedakka i Karesuando, samt Kilpisjärvi, Näkkälä, Nunnanen och Nartteli i Enontekis.

TORNE LAPPMARK PÅ 1700-TALET

Livet i Torne lappmark på 1700-talet framstår idag som rätt idyllisk, något som väl säger mer om vår egen tid än om 1700-talets Lappland. Nybyggarliv på 1700-talet präglades av hårt arbete och oavbrutet slit som inte alltid bar frukt. Livet var osäkert, fullt av konflikter, gräl och avund, synlig rikedom och lika synligt armod.

Men förnuftiga människor har alltid vetat att man i längden tjänar mer på att samarbeta, eller i alla fall inte motarbeta varandra, än på att strida. Djärva och företagsamma nybyggarfamiljer med förmåga att skapa goda kontakter med sin omgivning kunde faktiskt under en eller två generationer gå från att ha varit utfattiga till att bli rika. Även motsatsen förekom naturligtvis, men faktum är att en nybyggare (och naturligtvis också en same) kunde bli rik genom klokhet och hårt arbete.

Människorna i den lilla nybyggarvärlden hölls samman av olika slags uttalade och outtalade band, som släktskap, traditioner och traditionella ömsesidiga rättigheter och skyldigheter, men samtidigt skildes de åt av olika värderingar, vanor och intressen. Vardagslivet präglades – som alltid – av samarbete och konkurrens, kamp och gemenskap.

SOCIAL SKIKTNING

De enda stånd som fanns representerade i lappmarken var prästerståndet och bondeståndet. Stora grupper stod helt utanför ståndssamhället, nämligen samtliga samer och de nybyggare som ännu inte fått full äganderätt till sina nybyggen (krononybyggarna). Tornedalen hade fram till 1620 haft en egen variant av frälse; birkarlarna, och förvånansvärt många av Torne lappmarks nybyggare var av birkarlssläkt. Under den period detta arbete behandlar hade dock en släkts birkarlursprung inte längre någon ekonomisk betydelse. Om birkarlursprung hade någon betydelse som socialt kapital under den i detta arbete behandlade perioden är inte känt, men svaret är troligtvis att det framemot 1700-talet inte längre hade det, annat än som en vag känsla av att vissa släkter ansågs ha ett förnämre ursprung än andra.

Pehr Högström skriver 1747 att: "Ehuru man wet, at en stor del af alla desse Nybyggare, äro ansenligt förmögne och sitta i tämligt wälstånd måste man dock tillstå, at de fläste, oackadtat deras stora Privilegier och förmoner, icke befunnits göra någon särdeles lycka."

Högström menar, troligen med rätta, att en nybyggares framgång berodde på om han slog sig ned på ett ställe med god eller dålig årväxt och gott eller frostlänt klimat. Han menar också att många nybyggare förspilde sin tid på jakt och fiske, och därmed försummade uppodlandet av landet, vilket får sägas vara en mer diskutabel slutsats. Icke desto mindre berodde en nybyggares sociala status ytterst dels på hans nybygges läge, klimat och bördighet, dels på hans förmåga att göra mesta möjliga av de tillgängliga resurserna.

Den svenska ståndindelningen var dock inte tillämplig på de lokala förhållandena. Man kan säga att Torne lappmark snarare var ett klassamhälle med drag av klansamhälle – en persons ekonomiska status och släktförbindelser var det som främst avgjorde personens sociala status.

Det högsta inhemska skiktet i Torne lappmarks samhällspyramid var prästerna och lärarna vid lappskolan i Jukkasjärvi. Strax under dessa stod rika eller högt ansedda nybyggare och samer. Till denna grupp hörde de som ägde stora nybyggen och mycket boskap eller var stora renägare, samt de som av andra skäl hade hög status och/eller innehade förtroendeposter som klockare, nämndemän, kronolänsman, byalänsman och kyrkvärd. Det förekom en viss grad av ingifte mellan dessa två översta sociala skikt.

Nedanför dessa två grupper stod den stora massan av nybyggare och samer som varken var rika eller fattiga. Även dessa kunde inneha förtroendeposter; de kunde bli nämndemän, skickare, fjärdingsman eller sexmän, men mera sällan klockare, kronolänsman eller kyrkvärd. Det förekom en hög grad av ingifte mellan detta sociala skikt och de rika eller högt ansedda nybyggarna och samerna, samt med de fattiga i samhället.

De fattiga var relativt få i lappmarken eftersom utfattiga nybyggare anmodades att antingen ta tjänst hos någon annan nybyggare, att lämna lappmarken för att ta tjänst i Torne älvdal, att bli soldater, eller anlägga ett nytt nybygge. Många fattiga valde att flytta till Nordnorge för att börja om på nytt.

Många nybyggare som i sin ungdom var fattiga kunde också genom hårt arbete eller lyckosamma giftermål ta sig upp i samhället. Något proletariat av personer som inte kunde avancera från lantarbetarstatus utvecklades aldrig i Torne lappmark under den tid den här boken behandlar. Tjänstefolket på lappmarkens nybyggen förefaller istället oftast ha varit yngre släktingar, samt unga män och kvinnor från egentliga Tornedalen och bruksorterna, vilka efter att den period de åtagit sig att arbeta vanligen återvände hem, eller anlade egna nybyggen.

Man måste komma ihåg att de ovan beskrivna kategorierna inte på något sätt var absoluta, utan att de på ett omärkligt sätt gick in i varandra och inte minst att de inte på något självklart sätt följde några släktgränser – nästan samtliga släkter hade rika och fattiga grenar. Det var dessutom fullt möjligt att en person under sin livstid kunde förflytta sig rejält uppåt på den sociala stegen genom hårt arbete, goda kontakter och giftermål och gott anseende, men man kunde också sjunka nedåt genom sådan brottslighet som ansågs skamlig (förvånansvärt nog räknades inte de olika formerna av äktenskapsbrott som samliga), oärlighet, brist på arbetsamhet och på grund av kroppsstraff (vilket enbart drabbade fattiga som inte kunde betala sina böter).

En man som hade sin ära i behåll titulerades på 1700-talet i Torne lappmark enligt formeln "ärlig och beskedlig" eller "ärlig och förståndig", med undantag för kronolänsmän, vilka titulerades "välaktad", samt präster, vilka titulerades "vällärde" eller "vällärde herr" och prästsöner som ibland titulerades "äreborne" (åtminstone om deras fäder höll i pennan). En ogift kvinna med äran i behåll titulerades "ärlig och sedesam", eller någon gång "jungfru". En gift kvinna titulerades vanligen "hustru". Dessa titlar skrevs i vissa sammanhang före personens fullständiga namn, men det är okänt i vilken mån de användes i praktiken.

Husbonden på en gård eller ett nybygge tilltalades i talspråk på tornedalsfinska "isäntä", medan värdinnan (hans maka) titulerades "emäntä".

SPRÅK

Språket i Tornedalen och de övre delarna av Överkalix socken, samt bland nybyggarna i Torne och övre delen av Lule lappmarker var finska i olika dialektala varianter som kom att utvecklas till det som idag kallas Meän kieli. I egentliga Tornedalen, Jukkasjärvi, Karesuando och Enontekis, samt i Vettasjärvi i Gällivare socken talades den finska dialekt som kallas Tornedalsfinska. I Gällivare socken samt i Svappavaara i norr och fram till Vettasjärvi i väster talades den speciella dialekt som kallas Gällivarefinska. Finskan var ännu i början förra seklet utbredd till och med Nattavaara, Sarvisvaara, Korpilombolo och Koutujärvi i söder. Längre söderut var språket svenska eller Överkalixmål.

I äldre tid var de flesta nybyggare tvåspråkiga; de talade och förstod både finska och samiska. Vissa förstod och talade även svenska.

HÄLSA OCH SJUKDOM

Jämfört med svenskar under samma tid, fick många nybyggare i Torne lappmark långa liv. De som inte dog som barn, i epidemier eller olyckor kunde ofta bli mellan 70 och 80 år gamla. Under 1700-talets första hälft antecknas ibland nybyggares och samers ålder i dödböckerna som 100 eller 120 år. Dessa höga åldersuppgifter måste dock ses som ytterst tvivelaktiga, eftersom inga födelseböcker har förts så långt tillbaka i tiden som då dessa personer skall ha fötts. Troligen visar dessa extrema åldersuppgifter närmast att man ansåg den döda eller döde vara mycket gammal.

Troliga förklaringar till den höga levnadsåldern kan vara en för tiden hälsosam kost, det förhållandevis låga alkoholintaget, samt det utbredda bastubadandet, som gjorde att hygien i Tornedalen fram till 1800-talets slut sannolikt var bättre än i stora delar av det samtida Europa.

Men även i Tornedalen och lappmarken blev folk förstås sjuka och dog. Carl von Linné skriver i sin *Iter Lapponicum* 1732 att många finnar och samer han mötte under sin resa var blinda eller skumögda. Han menade att detta berodde på att de bodde i kåtor och rökporten, vars rök skadade ögonen. I övrigt nämner han ingenting om hälsotillståndet i Tornedalen och lappmarken.

Vanliga dödsorsaker var under 1700- och 1800-talen lungsot (även kallad bröstsjuka), hetsig feber (olika inflammationssjukdomar, till exempel influensa eller lunginflammation) och håll och styng (stickande bröstsmärtor, vanligen på grund av lunginflammation eller hjärtbesvär). Den vanligaste dödsorsaken var dock ålderdom – ett allmänt avtynande på ålderns höst, som kunde ha alla tänkbara medicinska orsaker.

Bland de dödliga epidemiska sjukdomar som ofta härjade säsongvis (främst sommartid) kan nämnas smittkoppor, rötfeber (sannolikt avsågs fläcktyfus – en smittsam bakterieinfektion som orsakar hög feber, muskelsmärter, hudutslag och slutligen delirium) och nervfeber (tyfoidfieber, vars symtom är feber, delirium, diarréer och kräkningar).

SAMER OCH NYBYGGARE

Överlag präglades samvaron mellan samer och nybyggare (på tornedalsfinska kallade lappalaiset och lantalaiset) snarare av samarbete för gemensam vinning än av konflikter. Särskilt i Karesuandotrakten blev det under 1700-talet också vanligt med äktenskap mellan samer och nybyggare, något som sedan har fortsatt till modern tid.

Det så kallade verti-systemet, som är av obekant ålder, innebar i sin enklaste form att en samefamilj skötte en nybyggarfamiljs renar tillsammans med sina egna, mot rätt att tillbringa vintrarna på nybyggarens gård, skymtar ibland fram i domböckerna, och kom att bestå långt in på 1900-talet. Det band som genom detta system knöts mellan en samefamilj och en nybyggarfamilj kom inte sällan att bli lika starkt som släktskapsband och kunde sträcka sig över många generationer.

Dock måste man som alltid akta sig för att idyllisera förhållandet mellan samer och nybyggare. Rådmannen Anders Hellant och landssekreteraren Lars Qvist skrev 1754¹ att ”Nybyggaren [...] uttränger merendels alla Lappar, både när och fierr” från deras fiskerier, vilket är till förfång för alla.

I frågan om samerna eller nybyggarna är att betrakta som de nyttigaste av landets invånare menar Hellant och Qvist trots allt att ”*unius paeritio non est alius destructio*” – att naturen har skilt samernas och nybyggarnas näringar från varandra och att både renskötsel och jordbruk bör

¹ Fellman 1910.

kunna tillväxa vid sidan om varandra. Domböckerna bekräftar i viss mån denna uppfattning, eftersom det vanliga var att samer tvistade med samer och att nybyggare tvistade med nybyggare.

Twister mellan samer och nybyggare och vice versa var däremot relativt sett ovanliga, något som visar att renskötsel och nybyggesverksamhet ännu på 1700-talet kunde bedrivas i samma område utan att samer och nybyggare behövde trampa varandra på tårna. Dock upplevdes det kanske inte alltid så av samerna. Pehr Högström skriver 1747 att samerna "tillstädja ej gerna at någon Nybyggare sätter sig hos dem ned, emedan de frukta at de förderfwa deras skogar samt bränna op deras land och mulbete, Ty, hwarest Nybyggare äro, pläga ej sällan skogseldar komma lös, som länder Lappen til ruin", och "Sedan en Nybyggare fått rota sig, går det gemenligen så, at Lappen måste antingen öfwergifwa sit land eller undergifwa sig Nybyggarens wilja. Och är altså ej underligt, at Lapparna på somliga ställen sammangaddat sig at på alt sätt hindra, det någon myckenhet af Nybyggare ej må komma at bo och rota sig ibland dem".

Troligen var det av denna anledning en nybyggare vid upptagandet av ett nybygge var tvungen att lova att inte göra intrång på de omkringboende samernas land och vatten.

BOSTÄDER OCH ÄGODELAR

Mycket talar för att de första bostäder som sattes upp på ett nybygge en kåta av trä eller jord och en stolpbod. Så fort man fick tillfälle till det timrade man sedan upp ett rökpörte, hölador och någon form av fähus.

År 1732 fanns pörte, fähus, kvarn och bod på Kuoksu nybygge. Nybygget hade då existerat i tio år. År 1763 fanns följande hus på Martti nybygge i Karesuando, ett nybygge som hade anlagts ungefär 90 år tidigare och nu skulle delas mellan tre bröder: Två nya pörten, ett större och ett mindre; två "alldeles gamla" pörten; en utgammal stuga med kammare, en något gammal stuga; en liten ny stuga; ett nytt fähus; ett "något nytt" fårhus och ett gammalt fårhus; en liten ny bod, en liten gammal bod, en stor gammal bod; två gamla rior; tre gamla lador och en gammal bastu.

Kokhus, smedjor, bagarstugor och hemlighus verkar också ha blivit vanliga på nybyggena under senare delen av 1700-talet.

Rian användes för att torka otröskad säd med varmluft, som åstadkoms genom att man eldade i en ugn. Metoden var mycket effektiv, men brandrisken var stor. Brann en ria ned förtärdes samtidigt ofta stora delar av nybyggets kornskörd av elden.

De bodar som fanns på gårdarna var ofta stolpbodar – bodar som byggts på stolpe med stege upp till dörren för att skydda det som förvarades i boden mot vilda djur. Bastun var oftast belägen nere vid älvstranden. De kvarnar som omnämns i domböckerna verkar huvudsakligen ha varit små strömkvarnar med vattenhjul, placerade vid någon å.

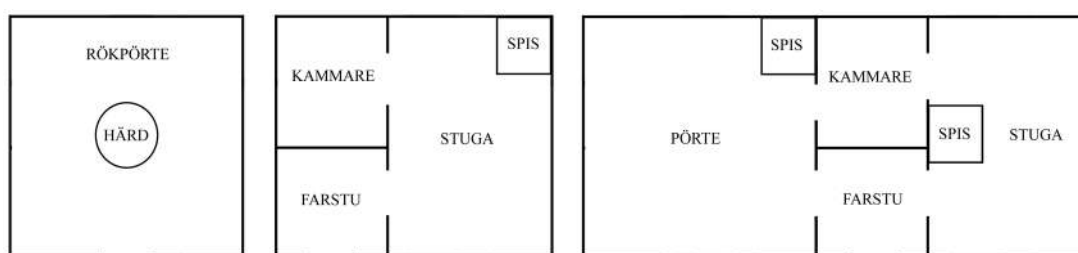
Det är oklart hur gårdarnas hus vanligen var placerade, men av vissa domboksanteckningar att döma var de viktigaste husen placerade nära varandra inom ett inhägnat gårdsgärde, som också omfattade nybyggets åkrar och några ängar. Möjligen var de större husen på vissa nybyggen ställda i fyrkant redan på 1700-talet – så såg åtminstone de större gårdarna nere i Tornedalen ut på den tiden.

Den äldsta formen av mangårdsbyggnad i Tornedalen och Torne lappmark var ett enkelt, mer eller mindre kvadratisk rökpörte med jordgolv. Troligen hade pörtet som hustyp uppstått ur mer tillfälliga bostäder som jord- eller tygkåtor. Ett pörte var inte en mycket bekvämare bostad än en kåta.

Pörtet hade ett enda rum. I dess mitt fanns en öppen eldstad vars rök sökte sig ut genom öppningar i väggarna och dörren eller ibland genom en lucka i taket. De enda möbler som fanns

i denna typ av pörte var vanligen två rader väggfasta bänkar. På den övre (högre) raden sov man och på den nedre (lägre) satt man. Någon större komfort kunde dessa rökpörten inte erbjuda. Senast under det tidiga 1700-talet ersattes härden i mitten av rummet i de flesta fall med en stenspis i ett hörn. Pörtespisen hade i sin mitt hade ett valv där man eldade, lagade mat och ibland (om man inte hade någon särskild bagarstuga) bakade. Inte heller denna typ av pörtespis hade någon skorsten.

Bostadshuset verkar först ha bestått av fristående pörten och stugor, av vilka de senare möjligen hade någon modernare form av vedugn eller spis, samt kammare och farstu, men det blev under 1700-talet allt vanligare att bygga ihop ett pörte och en stuga med stugans kammare och farstu i mitten till en parstuga. Denna typ av mangårdsbyggnad blev senare allena rådande i Torne lappmark, samt i Tornedalsområdet i stort. Man bodde i stugan på sommaren och i pörten på vintern (eftersom det var lättare att hålla varmt). På de gårdar som hade ett särskilt kokhus verkar maten ha lagats i dessa och inte i själva boningshuset.

Från vänster: rökpörte, stuga, parstuga.

Många besökare upplevde att bostadsstandarden var mycket låg i Tornedalsområdet jämfört med övriga delarna av det svenska riket. Redan 1732 hade Carl von Linné i sin *Iter Laponicum* ondgjort sig över pörtena i Tornedalen och övriga nordfinland: "*Domus* [bostäder] är rökstugor, pörten *dictae* [kallade], och [invånarna] mena att om skorsten skulle vara, skulle de frysa, *quae ratio mihi videtur plane falsa* [vilket tycks mig uppenbart felaktigt]. Måne det vore inte bättre hava skorsten och lagom varmt än hett som uti en badstuga med blinda och lippa ögon, svart och genomsotig stuga, ligga på golvet då röken går, ja på golvet bädda sig säng? [...] Ja, de äro så rädda om värmen, att de ej töras bruka fönster, utan i dess ställe gluggar, och alltså *Noctae instar amant tenebras* [tycker om mörkret som ugglorna]."

Han förstår att kritisera tornedalingarnas förklaring till oviljan att bygga skorstenar med iakttagelsen att "om vintern arbetas uti pörtena, att gluggen står uppe, och ändå är varmt."²

1788 beskrev botanikern Samuel Liljeblad husen i Tornedalen på följande sätt: "Bodar bygda med loft och svala. Flere hus voro smalare ned til än mot taket – brygghestaket med flere af-sättning. bonings hus ohyggeliga. Pörten kallade."³

Att bostadshuset i lappmarken var "ohyggeliga" ansåg även Anders Hellant och Lars Qvist, vilka år 1754 skrev att Karesuandos (kyrkoby i Enontekis socken) "situation och belägenhet" inte var "obehagligare" än Jukkasjärvis, men att byggnaderna var "lika oordentliga" som där. I prästgården var "den förnämsta stugan uppsatt för par år sedan, lutar hel och hållen ned till älfsbacken, gålfvet ohyfladt, knutarne alltför illa huggna och så fogade, att frost och rim sig in-trängt, understa taket och väggbandet redan angripit af röta; dörrposterna med dolkar fastsatta, så som på en del Ladu dörrar brukas, utan ihop fogad ram, föga lås".⁴

² Linné 2004.

³ Liljeblad 1994.

⁴ Fellman 1910.

Hur bostadshusen var möblerade är idag mycket svårt att uttala sig om; besökarna tiger om saken i sina reseberättelser och möbler togs sällan upp i bouppteckningar, något som tyder på att de var enkla och saknade ekonomiskt värde, eller i vissa fall saknades. Carl von Linné skriver 1732 att tornedalingarna, som då samtliga bodde i pörten sov på pörtets golv,⁵ men han förklarar inte om detta beror på att sängar och andra möbler saknas, eller på att inomhusklimatet gjorde det outhärdligt att vistas högre upp i de kvava och rökfyllda pörtena.

Troligen var det först under andra halvan av 1700-talet man började inreda sina hus med flyttbara möbler. De möbler som verkar ha funnits i bostadshusen vid denna tid är matbord med bänkar, sängar och vaggor samt olika sorters skåp, kistor och skrin. De stora laggade kar där mjölken blev till surmjölk stod vanligen på väggfasta hyllor i kammaren. De sängkläder som tas upp i bouppteckningarna är kuddar, ranor, samt ren- och fårskinnsfällor som användes istället för sängkläder.

Den materiella kulturen i Torne lappmark på 1700-talet verkar ha varit relativt homogen. Rika och fattiga ägde ungefär samma saker. Rena värdeföremål förefaller ha varit mycket ovanliga. Möjligen ägde man ett par silverskedar, någon silverbägare eller rent av ett silverbälte, men några motsvarigheter till de praktpjäser i guld och silver som fanns på stora gårdar nere i Tornedalen stod knappast att finna bland nybyggarna i Torne lappmark på 1700-talet.

De redskap som skymtar fram i domböckerna är dels jakt- och fiskeredskap som arborst, bössor, ljuster, slagjärn, spjut, nät, not och båtar; dels husgeråd som kittlar av koppar och mässing, trefötter och mindre grytor av järn; dels hantverks- och smidesredskap som städ, hyvlar, yxor och sågar, samt jordbruksredskap som spadar, räfsor och liar.

KOSTHÅLLNING

Kosthållningen baserades på vad som fanns tillhands i närområdet. År 1851 skrev provinsialläkare C.J. Wretholm i Haparanda om kosten i Tornedalen, att "lefnadssättet är enkelt och sparsamt. Födan består nästan uteslutande af okokad mat, såsom surskummad tjockmjölk, osyradt kornbröd, som bakas för dagen, samt af salt fisk. [...] Det händer således icke gerna att någon förstör sin hälsa genom öfverflöd i mat och dryck eller öfverdådigt lefverne i öfrigt." Detta kosthåll var oförändrat sedan hundratals år.

Vid sidan om de livsmedel Wretholm räknar upp kan man nämna att fisken också kunde vara torkad och att bär, ängssyra och kvanne var dietens viktigaste vegetabilier. Alla dessa bär och grönsaker behövde konserveras över vintern. Detta skedde inte sällan genom att de blandades med surmjölk, varefter man fyllde renmagar med blandningen och lade ut dem i snön, i förvaringsgropar eller i jordkällare.

Det Wretholm kallar "surskummad tjockmjölk" heter på tornedalsfinska piimä. Man drack sällan eller aldrig färsk mjölk, antagligen eftersom en jämförelsevis stor andel av finnarna, och en ännu större andel av samerna, är laktosintoleranta och därför inte kan smälta obehandlad mjölk.

Kornbrödet, kallat rieska, var ojäst. Degen bestod av kornmjöl (mer sällan av köpt rågmjöl) där kornets kärna malts till mjöl tillsammans med agnarna och ofta även halm och tallbark, samt vatten och salt. Denna deg bakades ut till tunna runda kraftigt naggade kakor, något större än en hand, och gräddades en kort stund på ugnens i förväg uppvärmda stenhäll. Brödet var hårt redan från början, och blev redan dagen efter det bakats så hårt att det inte kunde ätas om det inte löstes upp i surmjölk eller annan vätska. Av denna orsak var brödbak en daglig sysselsättning för gårdens kvinnor.

⁵ Linné 2004.

Brännvin omnämns ganska ofta i domböckerna. Det verkar ha förekommit både kryddat och olagligt eller utblandat med sirap. Man brände antingen brännvinet själv (vilket dock var olagligt under delar av 1700-talet) eller köpte det av borgarna under marknaderna. Carl von Linné skrev 1732 att kvinnorna drack brännvin med peppar när de skulle föda, dels för att framkalla värkar, dels som smärtstillande medel.⁶

Kött av skogs- och sjöfågel, vilt och tamrenar, samt ibland ekorre⁷ och allehanda rovdjur förekom oftare på borden i Torne lappmark än i själva älvdalen. Köttet åts vanligen tillsammans med eller utan rovor i en soppa, eller som torrkött.

Man åt man ur gemensamma fat och skålar av trä, som dukades upp på bordet. Var och en hade sin egen sked, som vanligen var av trä eller horn, men ibland kunde vara tillverkad av silver. Vid sidan om sked använde man vid behov den kniv som allmänt bars i bättet.

KLÄDEDRÄKT

Vid sin död år 1710 ägde nybyggarhustrun Malin Matsdotter Mattila i Karesuando följande klädesplagg: En kjortel av "polmit"; en tröja av "polmit"; en tröja av rött kläde; två vadmalskjortlar, den ena ny, den andra halvsliten; en ny fårskinnspäls; ett snörliv "af rött öfwer Kyklika" med tre par små silvermaljor; en kvinnfolksmössa av plysch; två huvor av slessing; två halsdukar av "Sarwet och dräll", samt ett förkläde av "rask".

Abraham Hülphers skriver på 1700-talet att grovt kläde i färgerna grönt, gult, blått och rött ofta var till salu vid marknaderna i Torne lappmark, varför man kan anta att samernas och nybyggarnas kläder brukade vara i dessa färger.

Samuel Liljeblad beskriver år 1788 sitt första möte med tornedalingar så här: "Folkets utseende blef något mera vildt – brukagtig hy – hufvud bonaden på karlarna kullrig myssa af sammet el svart valmar, sömmarna kläddae med band och 2ne band kring hela mössan. Sid Rock – med brokig gördel. Qvinfolken – boro mycket halskedjor och perlband. med kläden, klädshufvor, koftor – mycket röda kläder, älskades."

Professor J.W. Zetterstedt beskrev 1821 Jukkasjärvinnybyggarnas vardagsdräkt på följande sätt: Männen bar grov blågarnsskjorta, vadmalsbyxor, ullstrumpor och kängor. Utomhus bar de lång vadmalskolt eller kort tröja – med "tröja" menades vid den här tiden en kort jacka. På huvudet bar de hatt eller filtmössa.

Kvinnorna bar kjortel och tröja av ylle och förkläde av linne, kattun eller bomull. Runt halsen bar de ett lärftkläde eller en bomullsdud. Typiskt för Jukkasjärvi var att kvinnorna bar en bindmössa av kattun (ett bomullstyg), som gick ner över öronen, knöts under hakan, och i pannan hade en lång snibb, men annars kunde de också knyta ett stort tygstycke kring huvudet.

Det dräktskick Zetterstedt beskriver skiljer sig, av de klädesplagg som omnämns i domböckerna att döma, inte mycket från 1700-talets. Dock förefaller silverbälten av den typ som samerna alltid har burit ibland även ha burits av förmögna nybyggare på den tiden.

Bevarade klädedräkter från 1700-talet har återfunnits i de gravar som finns under golvet i Jukkasjärvi kyrka. De som begravdes under kyrkan tillhör till synes alla sociala grupper i Lappmarken. Gravarna avfotograferades då kyrkan renoverades och golvet lades om på 1940-talet. Med hjälp av dessa fotografier och bevarade skriftliga vittnesbörd från 1700-talet har jag gjort de rekonstruktioner av dräkter från Torne lappmarks 1700-tal som återfinns på nästa sida. De som är begravda under kyrkgolvet i Jukkasjärvi har fått låna sina dra till ansiktena.

⁶ Linné 2004.

⁷ Ekorrnage som rostades över öppen eld ansågs vara en delikatess.

Kvinna, begravd på 1780-talet. Möjligen identisk med kronolänsman Anders Björnströms hustru Maria Olofsdotter Johdet eller Lasu (1761-87) (Björnström 1). Se Kuoksu, Erik (2006). "Bruden' under kyrkgolvet – sägner och fakta." Publicerad i Kirunatidningen Nr. 6 2006.

Från vänster: 1) Borgaren Torfast Abrahamsson från Torneå (1656 6/1-1715 7/5), vilken begravdes i kyrkans kor. Han bär halsduk, lång skjorta, ljusa skinnhandskar och mössa av blått siden. Ansiktet är mycket välbevarat; 2) En kvinna i hättan av tunt vitt linne. Hättan hålls fast av ett 4 cm. brett svart sidenband och snibbarna på sidorna hålls uppe med knappnålar; 3) En kvinna i bindmössa med rysch runt pannan; 4) Nedanför dem en stickad vante i vitt ylle.

Från vänster: 1) En nybyggare med toppmössa av mörkblå vadmal med band över sömmarna, gula skinnhandskar och mustascher; 2) en same i kolt av ljusbrun vadmal med blåa och röda filtband i halssprundet och på kragen. Byxorna är bruna, mössan av blågrön vadmal med band över sömmarna och vantarna är av brunt ylle. Han har bruna stickade strumpor i skorna; 3) en nybyggarkvinna i bindmössa. Mitt fram på jackan ett på tvären veckat, 5 centimeter brett sidenband; 4) en nybyggarkvinna med hättan, öppen jacka över ett snörliv med sex maljor, veckad kjol och röda handskar med slits; 5) en samekvinna i gråvit vadmalskolt med band av grön vadmal kring halssprundet och påläggssöm av brun, gul och blå ylletråd i nederkanten. Byxorna slutar vid fotknölarna och är av grön vadmal. Vantarna är av ljusbrunt yllegarn och mössan av ett stycke beige och blå mönstrad damast, hopsydd och veckad bakpå hjässan.

NÄRINGAR

Abraham Hülphers skrev under senare delen av 1700-talet att "Handaslögder [slöjd] idkas här [i Torne lappmark] ganska litet af Nybyggarene, deras mästa tid går bort i fiske och skogsfänge; barnen, i brist af syslor i ungdomen, wänjas till Lättja, och uträtta föga något innan de bli så store at de kunna gå på slogar och skiften; ingen handtwärkare finnes, knapt en smed i socknen; qwinfolken spinna ull och deraf wäfwä wallmar [vadmal], sticka tröjor och strumpor. Lin och Hampa som köpes af de handlande nyttjas något till wäfnad, men mästa hampa til not och fiskenät".

J. W. Zetterstedt beskrev 1821 göromålen på ett nybygge i Torne lappmark på följande sätt: "Karlarnes göromål är upptimrandet af hus, tillredandet och användandet af fiskeredskap, förfärdigandet af åkedon m.m. Qwinnorna sysselsätta sig med någon spånad af ull och hampa, samt wäfnad af blångaren och walmar [vadmal] till familjens behof. Strumpor och wantar sticka de ock. Dessutom tillhörer matlagningen och kreaturens skötsel hufwudsakligen dem. Uti bergnings förrättningen af gröda [antagligen syftar Zetterstedt på både höslätter och skörd] deltaga både karlar och qwinnor."

VAR SAK HAR SIN TID

Många av nybyggarnas syslor var dock mer årstidsbundna än vad Hülphers och Zetterstedt ansåg det mödan värt att notera; Året började med ting och marknad i kyrkobyn i januari. Under de mörka månaderna kunde man ägna sig åt handelsresor – de frusna älvarna var utmärkta farvägar – eller åt olika hantverk i hemmen.

På våren klippte man fåren och tog till vara ullen.

På försommaren gödslade man åkrarna och sådde kornet. Sedan följde oftast en första jakt- och fiskeperiod. Under sensommaren samlade man in löv till boskapens vinterbehov och slog höet på myrarna. Under hela sommaren arbetade man med att anlägga nya slätterängar och ibland med att bryta upp ny åker. Under hela sommaren gick boskapen på bete, och måste vaktas mot rovdjur.

Därefter skördade man kornet och riade (torkade) det. Sedan följde en andra period av jakt (särskilt fågeljakt) och fiske, samt bärplockning, fårklippning och slakt innan mörkret åter lade sig över världen och isen lade sig på älvarna, vilket åter möjliggjorde längre resor för handel eller för att besöka vänner och bekanta. Vid sidan om detta högg man ved och fraktade hö från utängarna till gården. Det var också rätta tiden för att jaga björn.

FISKE

Nybyggare och skogssamer i Torne lappmark delade i stor utsträckning samma livsvillkor. Precis som samerna livnärde sig nybyggarna under 1700-talet i praktiken främst på jakt och fiske, även om kronan helst ville att de skulle ägna sig åt åkerbruk. Särskilt älv- och insjöfisket framträder i källorna som nybyggarnas viktigaste syssla. Anders Hackzell skrev 1738 att de fiskar som fanns i nybyggarnas fisketräsk var "Börting, Sijk, Harr, giäddor, abborrar, mört och Lakar och i någre träsk Braxen", samt i vissa träsk närmast fjällen "Foreller eller Stenbit". Det sistnämnda syftar möjligen på fjällrödingen.

Siken förefaller ha varit den fisk man helst och oftast åt. I Jukkasjärvi benämndes sikarna efter sin storlek (i fallande skala) och hur de hanterades:

Halas-siika: Man skar av huvudet, tog ut inälvorna och delade fiskarna på längden.

Lammukka: Man skar av huvudet, öppnade buken och tog ut inälvorna.

Puukkosapakka: Man skar upp buken, och tog ut inälvorna, men lät huvudet sitta kvar.

Kiila-silli: Man öppnade buken och tog ut inälvorna med tummen.

Man fiskade vanligen med nät eller ljuster, huvudsakligen vår och höst, men även under andra tider på året efter tycke och behov, ibland under hela somrarna. Vissa nybyggare gjorde resor till norska kusten där man fiskade sej, torsk och annan havsfisk, som torkades och fördes över fjällen i relativt stora mängder. De som inte själva kunde fiska vid norska kusten bytte ibland till sig torkad havsfisk av norgeresenärer.

Vid mitten av 1700-talet förefaller vissa av de fiskevatten som låg närmast byarna, till exempel Vittangisuando och Idijärvi, som tidigare givit rikligt med fisk, visa tecken på överutnyttjande, varför nybyggarna fick bege sig allt längre från gården för att fiska. Nybyggarna hade enligt 1749 års lappmarksreglemente rätt att fiska inom en halvmils radie från sina nybyggen, längre bort kunde de bara fiska om de fick tillstånd av samerna eller köpte fiske rättigheter i deras fisketräsk. Att många tvister om fiskevatten togs upp vid tingen visar hur viktig denna resurs var för såväl nybyggarna som samerna.

JAKT

Anders Hackzell skrev 1738 att björnar sällan fålls i Torne lappmark och än mindre vargar. Något mera fanns av rödrävar, men svarträvar var sällsynta. Det fanns "helt litet" av hermeliner och gråverk. Uttrarna var "någorlunda vackra", men fanns inte i någon myckenhet. En myckenhet renar fanns i Tingevara sameby (dagens Talma och Saarivuoma), och något färre i Siggevara sameby (dagens Kaalasvuoma och Rautusvuoma), men de vilda renarna "warda nog efterjagade och ödde."⁸ Pärlmusslor sades finnas i Ounasjoki i Enontekis, men "skall wara ganska litet tilfinnandes".

Senare på 1700-talet skev Abraham Hülphers att vargarna "ej äro ortens Hemdjur", men att några vargar ibland kom in i Torne lappmark från andra orter, och åstadkom "oro i anseende til Renafwel'n". Hülphers skriver också att följande fåglar fanns och jagades i Torne lappmark: Tjäder, små ripor och svalor "af det slag som hafwa bon under takåsten". Även orrar, tranor och järpar fanns, men var sällsynta. Förvånansvärt nog hävdar Hülphers att "Skator finnas ej" i lappmarken, något som antagligen är en missuppfattning – åtminstone idag är kråkfåglar lika vanliga i Torne lappmark som på många andra håll.

Fiske och jakt verkar huvudsakligen ha varit manliga sysslor. Många former av jakt bedrevs i lappmarken på 1700-talet – ekorrar jagades länge med pilbåge eller armborst och trubbiga pilar för att inte den dyrbara (vinter)pälsen skulle bli förstörd; björn ringades in under senhösten eller vintern och dödades med björnsjūt; vildren fångades i särskilda vilrensstängsel, kallade hangas eller drevs ned i fångstgropar. Många djur, inte minst rävar och skogsfåglar, fångades med olika former av slagjärn, giller och saxar. Nästan samtliga bytesdjur jagades också med jakthund och mynningsladdad bössa.

Man jagade oftast i grupp. Det är osäkert om man hade fasta jaktlag, eller om jaktlagen sattes ihop av dem som för tillfället var intresserade av att jaga. Ibland kom alla deltagare i jakten från och samma by eller från grannbyar, ibland kunde personer som inte hade någon (för oss) självklar koppling till varandra jaga tillsammans. Inte sällan jagade samer och nybyggare tillsammans.

⁸ De jagades till utrotning på 1860-talet.

ÅKERBRUK

Åkerbruket var länge av ringa omfattning. Man använde sig inte av plog, utan vände jorden med spade,⁹ vilket var möjligt eftersom åkerarealen var så liten. Anders Hackzell skrev 1738 att det på grund av det kalla klimatet är svårt att få säd att mogna i Torne lappmark, med undantag för mycket varma somrar. Längst upp mot fjällen är det enligt Hackzell nästan omöjligt att bedriva spannmålsproduktion på grund av den ständiga kölden.

Kyrkoherde Salomon Tornberg i Enontekis hade dock en annan uppfattning om detta.¹⁰ Han skrev 1751 att: ”Fast än Enontekis församling ligger nog op i Norden; så kan man likväl fånga sig der öfwer, at här ock växer säd; dock ej så ymnigt som kring om ÖfwerTorneå Socknar och på the södre orterne. [...] När nybyggaren sår en tunna säd, har han gemenligen at förwänta 6 eller 7 tunnor igen, då åkren blir rätt ansad, och Gud wälsignar årswäxten”.

Förutom säd odlade man i lappmarken rovor, kål och gräslök, samt kunde i brist på odlade grönsaker plocka hjortron, lingon, röda vinbär, kråkbär, blåbär och "mjölbär". Tornberg menade att det var snarare var nybyggarnas än klimatets fel att jordbruket inte var mer lönande. Detta av följande orsaker:

1. Oförstånd och tron att jordbruk inte lönar sig.
2. Lättja och ovana vid jordbruk.
3. Fattigdom.
4. Oförsiktighet – att många inte sparar sädeskorn under goda år, utan köper nya av borgerskapet.

Tornberg hoppades att de nuvarande nybyggarnas barn ”med större alffwar och flit brukade jordena än till närwarande tid skjedd är.”

Eftersom spannmålsproduktionen framemot 1800-talets första hälft blev betydligt större än under 1700-talet utan att klimatet blev bättre, kan man kanske anta att det låg åtminstone något i det Tornberg hävdade, men faktum är att det var först när man vid 1800-talets mitt övergick från att odla korn till att odla potatis som jordbruket fick någon större praktisk betydelse i Torne lappmark. Det står i vilket fall som helst klart att jordbruket snarare var en plikt för nybyggarna än något de prioriterade – det ingick i deras skyldigheter att odla upp landet om det var möjligt.

BOSKAPSSKÖTSEL

Boskapsskötseln var betydligt viktigare än åkerbruket för nybyggarna. Redan vid 1600-talets slut kunde stora nybyggen ha lika många kor som de största gårdarna nere i egentliga Torne-dalen. Man höll korna mest för mjölkens skull – de var för värdefulla för att slaktas lättvindigt. Många nybyggen hade dessutom får och vissa hade en eller två hästar.

Djuren utfodrades med hö, löv och ibland renlav. Anders Hackzell skrev 1738 att nybyggarna hämtade det mesta av höet från de stora blötmyrar som låg närmast bergen (och därmed ofta långt från nybyggena som vanligen låg vid älvarna), med undantag för det hårdvallshö som växer vid älv- och sjöstränderna eller på åker som ligger i träda. I Enontekis, skriver Hackzell, är många av de myrar som inte redan brukas av nybyggarna otjänliga till myrängar då de antingen är ”sänka och morasiga” eller täckta av renlav.

En stor del av nybyggarnas tid gick åt för att anlägga nya slåttermysrar och ängar på lämpliga platser. Dessutom skulle någon familjemedlem eller tjänare vakta boskapen mot rovdjur när de var ute på bete. Det var som regel de unga och vuxna männen som ägnade sig åt anläggandet av ängar, medan kvinnorna (och i vissa fall äldre män) skötte djuren.

⁹ Linné 2004.

¹⁰ Fellman 1910.

RENSKÖTSEL

Vid sidan om kor hade de flesta nybyggare renar. Exakt hur stor betydelse renskötelsen hade för nybyggarna i Torne lappmark på 16- och 1700-talen är svårt att bedöma, då man sällan kan dra några slutsatser om hur många renar nybyggare ägde, men då tvister om renar var vanliga vid tinget, bör den ha haft relativt stor betydelse.

HANDEL

Lanthandel var med undantag för under marknaderna förbjuden enligt lag under 16- och 1700-talen, då den ansågs inkräkta på borgerskapets privilegier. Allt tyder dock på att handel utanför marknadstiderna var relativt vanlig i Torne lappmark. Ofta var det fråga om ren byteshandel, men det förekom även handel med varor mot kontant betalning. Torneå borgerskap försökte utan att lyckas stävja lanthandeln i lappmarken. Det är inte osannolikt att vissa nybyggare hade stora och dolda inkomster av lanthandel.

Abraham Hülphers skriver på 1700-talet att de varor som bytte ägare på marknaderna i Torne lappmark var bly, krut, bälten, hampa, kornmjöl, tobak, vadmal, salt, svavel, grovt kläde, hakringar¹¹, grytor, nålar, kittlar och smiden, skjutgevär, tennflaskor, silverbägare, kåsor, skedar, ringar.

Samerna sålde dessutom renhudar, renhandskar, fruset renkött, rentungor, renost, torrsik, gäddor och bastrep. Nybyggarna sålde smör, fisk, skinnvaror och lim. Dessutom skriver Hülphers att "Bränwin har alltid varit en begärlig vara".

KVINNORS ARBETE

Kvinnor och deras specifika sysslor är underrepresenterade i det bevarade materialet – den värld som framträder i domböckerna har kraftig slagsida åt männens värld. Bland särskilda kvinnohantverk verkar vävning och sömnad ha varit de vanligaste och högst ansedda. Det var också kvinnornas uppgift att mjölka och sköta korna, samt att tillverka piimä (surmjölk) och smör av den mjölk de producerade – det är tveksamt om man drack färsk mjölk i någon större utsträckning – samt att baka bröd och sköta matlagningen på gården. När männen befann sig på resa eller ute i markerna verkar dock även de ha kunnat laga mat utan att det ansågs som egendomligt. Slutligen får man inte glömma att mycket av det fysiskt krävande arbetet på åkrar och slåtterängar utfördes av både män och kvinnor sida vid sida.

HANTVERK OCH BRUKSNÄRING

De hantverk som skymtar fram i domböckerna är framför allt smides- och snickarkonsterna. Kunskaper i dessa hantverk var nödvändiga för nybyggarna; smideskonsten för att tillverka redskap av järn och snickarkonsten för att tillverka redskap av trä, möbler, slädar, båtar, vagnar och liknande, samt inte minst uppföra hus. Tjärbränning verkar inte ha förekommit i större skala under den tid som behandlas i detta arbete, utan förefaller ha blivit vanlig först på 1800-talet.

1738 skrev Anders Hackzell att det enda bergverket i lappmarken är Svappavaara i Jukkasjärvi, som dock är till liten nytta och ringa avkastning. De väldiga malmfyndigheterna i Kiruna

¹¹ Anordningar för att hänga upp kittlar över eld

och Luossavaara var kända sedan slutet av 1600-talet, men de väldiga avstånden till kusten gjorde det omöjligt att exploatera dem innan järnväg byggdes vid förra sekelskiftet.

Svappavaara var en del av Kengis bruk – den enda industrin i Tornedalsområdet vid denna tid. Vid mitten av 1700-talet inledde Kengis bruk verksamhet vid Kurravaara, men redan 1788 skrev Samuel Liljeblad att Kurravaara masugn stod övergiven sedan flera år. Direktör Anders Hellant hade dock inrättat ett limkokeri på platsen. Liljeblad skriver att ”[ren]Hornen kokas sakta vid Eld, ur en vatn renna rinner guttalin vatn i kettilen. Kokas til det limagtiga är ur Hornen då det benagtiga silas ifrå, hället bort – det återstående geleat kokas och inspisseras opskäres, som annat lim och lägges på nät at torka. är vackert lim och berömmes”.

Direktören Anders Hellant hävdade sig ha monopol på denna limtillverkning, vilket dock tillbakavisades av tingsrätten, varför det stod fritt fram för alla som hade tillgång till större mängder renhorn att koka lim till avsalu, något som vissa uppenbarligen också gjorde.

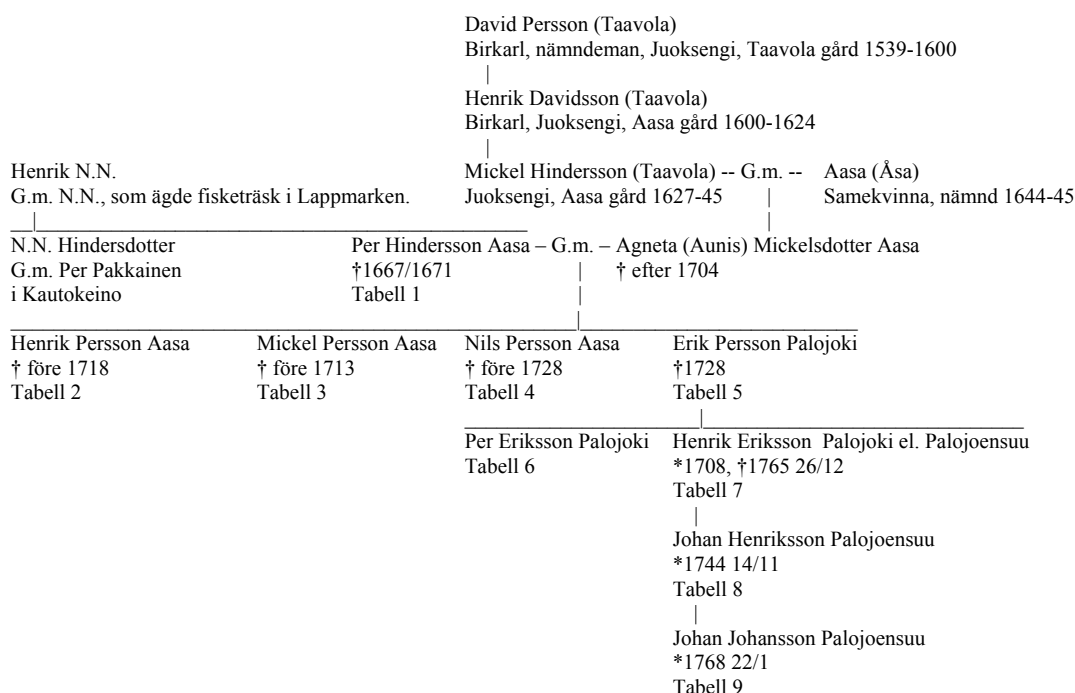
SLÄKTTABELLER

AASA

KUTTAINEN, PALOJOKI, PALOJOENSUU

Släkten härstammar från Per Hindersson Aasa och hans hustru Agneta (Aunis) Mickelsdotter Aasa (tabell 1). Om Pers släkt är inget annat känt än att hans mor ägde fisketräsk i lappmarken, och att hans syster var gift med en Per Pakkainen i Kautokeino.

Per Hindersson blev 1644 husbonde på Aasa gård i Juoksengi, Övertorneå sn, genom sitt giftermål med Agneta (Aunis) Mickelsdotter Aasa, som var *dotter* till Mickel Hindersson, husbonde på Aasa gård i Juoksengi 1627-45 och dennes hustru Aasa (Åsa), nämnd 1644-45, vilken var av samisk börd (gården Aasa är antagligen uppkallad efter henne); *sondotter* till birkarlen Henrik Davidsson, husbonde på sedermera Aasa gård i Juoksengi 1600-24; och *sonsons dotter* till birkarlen och nämndemannen David Persson, husbonde på sedermera Taavola, Aasa och Taaveniku gårdar i Juoksengi 1539-1600. Angående släkten Taavola i Juoksengi, se vidare Kuoksu, Erik (2008a): "Birkarlssläkter i Övre Tornedalen 1539-1800", Angered.

Tabell 1

Per Hindersson Aasa. † 1667/1671. Upptagen som husbonde på Aasa gård i Juoksengi, Övertorneå sn. i mantalslängderna 1644-50, sedan nybyggare i Tulinkisuando (Kuttainen), Suonttavaara. Upptagen i mantalslängderna under Suonttavaara, 1660-67.

Tvistemål: Vid tinget i Enontekis 1661 kårade Mats Persson Kariste i Suonttavaara till Per Henriks-son i "Kylisuando", vilken, "tillförende hade bodt uthi Juxänge Nedher på Landet" om rätten dennes boställe. Det beslöts att Per skulle ge Mats 2 Riksdaler till förlikning och sedan få behålla bostället.

Vid tinget i Enontekis 1667 framkom att Per ägde en åttondel av ett fisketräsk i Lappland, som han ärvt av sin mor. Per kårade till Mickel Nilsson i Suonttavaara om denna åttondel, sedan denne köpt en fjärdedel av fisketräsket av Per Hinderssons sväger Per Pakkainen i Kautokeino. Det framkom dock att Per Pakkainen enbart hade rätt till en åttondel av träsket (genom sin hustru), och att han därför på falska

grunder hade sålt mer än sin andel i träsket till Mickel Nilsson. Det beslöts att Per Hindersson skulle ha rätt att tillträda sin arvedel i träsket, medan Mickel Nilsson hade att söka upp Per Pakkainen för att återfå halva köpesumman "som han bäst gitter". Det antecknades också att, om Per Hindersson ville "inlösa den andra 1/8 delen, står [det] honom fritt efter han är dess närmaste arfwinge och bördeman." Troligen gällde detta mål fisketräsket Palojärvi i Suonttavaara, eftersom det vid tinget i Enontekis 1681 framkom att salig Per Henriksson varit ensam ägare till detta träsk. – Gift med **Agneta (Aunis) Mickelsdotter Aasa.** Vid tinget i Enontekis 1671 framkom att Per Hinderssons efterleverska Agneta Henriksdotter i Tulinkisuando hade tillhandlat sig ängesland av Per Eriksson (Kuttainen 1) i samma by 1669 6/3, samt av Olof Hansson i Suonttavaara 1670 x/2.

Arv och sytning: Agneta gav 1694 sin son, kyrkvärden Mickel Persson Aasa, rätt att vid hennes död, "så frampt han efter Gudz behagh henne Öfwer-

lefwa skulle", överta 1/4 av fiskerätten i Palojärvi, samt 1/3 av hennes ängesmark i Suonttajoki, Sotkajoki och Siilassuando, mot att han utfäste sig ta hand om henne fram till hennes död "troligen och wäl som een lydigh och Gudfruchtig Sohn Anstår", och sedan vid hennes död låta henne "sederligen till Grafwen befordras".¹ Vid tinget i Enontekis 1704 framkom dock att bröderna Mickel och Henrik Persson Aasa i Suonttavaara senare hade beslutat att deras moder Aunis Mickelsdotter till döddagar skulle ha skötsel och uppehälle hos sin äldre son Henrik. Denne skulle därför åtnjuta en extra fjärdedel av den fisk bröderna tillsammans fångade i not, men efter moderns död skulle notfischen åter delas i två lika stora delar. Bröderna skulle gemensamt stå för lika stora delar av omkostnaderna för moderns begravning.
Barn:²

1. Henrik – tabell 2
2. Mickel – tabell 3
3. Per. Han bodde enligt domboken för Enontekis tingslag 1681 i Alkkula, Hietaniemi sn, och bör vara identisk med den Per Persson som tas upp under Alkkula i mantalslängderna 1680-83. Pers hustru Anna tas upp i mantalslängderna 1678-79, samt 1684-86. Hon kallas i 1678 års mantalslängd "Hustro Anna Lappens". Vid tinget i Enontekis 1681 tvistade Per bror Henrik och Jöns Tomasson Mämmi om den tredjedel av Palojärvi Per Persson sålt till Jöns – se vidare tabell 2.
4. Nils – tabell 4
5. Ingrid. Vid tinget i Enontekis 1706 försäkrade hennes bror Mickel, att han genast skulle betala sin syster Ingrid Persdotter de 10 Daler kopparmynt, som han ännu var skyldig henne, sedan hon i ett år hade tjänat hos honom.
6. Erik Palojärvi †1728 – tabell 5
7. Margareta *1663. G.m. Anders Andersson Hoppari (Hoppari 1).

Tabell 2

Henrik Persson Aasa (från tabell 1). † före 1718. Nybyggare i Tulinkisuando (Kuttainen), Suonttavaara, och klockare i Enontekis. Han upptas under Suonttavaara i mantalslängderna 1678-1705 och ägde det skatteland som senare kom att bli nybygget Mertajärvi.

Tvistemål: Jöns Tomasson Mämmi i Muonioniska hade vid tinget i Enontekis 1681 instämt Henrik Persson Aasa eftersom han 1677 hade köpt en tredjedel av fisketräsket Palojärvi av Henriks bror Per Persson (tabell 1:3), som nu bodde i Alkkula, men hade sedan hade nekats av Henrik att bruka denna tredjedel. Därför begärde han att Henrik skulle betala

¹ Dombok, Enontekis tingslag 1694.

² Av domboken för Enontekis tingslag 1681 framgår att Per och Agneta hade sju barn, samt att Henrik och Per i Alkkula var syskon. Av domboken för Enontekis tingslag 1732 framgår att Mickel, Nils, Erik och Margareta var syskon. Henrik och Mickel nämns vid ett flertal tillfällen som syskon.

honom en riksdaler och en treårsren, vilket hade varit köpesumman. Rätten dömde dock att Jöns skulle söka upp Per i Alkkula för att återfå köpesumman "bäst han gitter".

Vid tinget i Enontekis 1696 kände Olof Tomasson Mämmi i Muonioniska och Henrik Persson Aasa till Samuel Olsson Riska (Riska eller Idivuoma 2), vilken utan deras samtycke hade bosatt sig vid Idivuoma träsk (Idijärvi), vilket deras förfäder hade ägt. Rätten gav dock Samuel "medelst allmogens nu gifna ja och Consens" rätt att fortsätta bo vid Idijärvi. Dock framhölls att även Olof Tomasson Mämmi om han så önskade hade rätt att bosätta sig vid Idijärvi.

År 1711 besvärade sig Anders Andersson Hoppari över Henrik och Mickel Persson Aasa, sedan de tillägnat sig bruket av fisketräsket Suonttajärvi. Det framkom att de för länge sedan övertagit fiskerätten i träsket samen av Olof Olsson Uija – se vidare Hoppari 1.

Vid tinget i Enontekis 1718 uppvisade Olof Olofsson Baas en skrift, daterad 1701 12/3, underskriven av Erik och Nils Nilssöner (Tyni) i Kainuunkylä och bevitnad av borgarna Erik Isaksson och Anders Burman, vari Erik och Nils överlät sina delar i träsket "Matjajärvi" (Muotkajärvi) till Mickel och Henrik Persson Aasa (vilka var döda år 1718). Betalningen var två renar. År 1718 hade Olof Baas löst ut Mickel och Henriks arvingar ur fisketräsket, vilket dessa erkände inför rätta – se vidare Baas 1.

– Gift med **Ella Hindersdotter**. Hon ägde ett silverbälte, som hennes dottersöner Erik Matsson Harju och Henrik och Per Nilssöner Niva tvistade om vid tinget i Enontekis 1772 – se vidare Niva 1.

Barn:

1. Dotter. G.m. Erik Persson, som tas upp i mantalslängden 1711 som måg till Henrik Persson Aasa, och samma år representerade honom vid tinget i en tvist med Anders Andersson Hoppari (se Hoppari 1).
2. Agneta *1676. G.m. Mickel Johanson Närvä (Närvä 1)
3. Sigrid *1696. G.m. Nils Nilsson Niva (Niva 1).
4. Dotter † före 1772. G.m. en Mats Harju.³

Tabell 3

Mickel Persson Aasa (från tabell 1). † före 1713, då han i domboken detta år anges vara död och begravnen på Enontekis kyrkogård. Nybyggare i Tulinkisuando (Kuttainen). Upptagen under Suonttavaara i mantalslängderna 1690-1711.

Mickel Persson Aasa var kyrkvård fram till år 1705, då han begärde att kyrkoherde Kristian Elingius skulle bevilja honom avsked från kyrkvärdsämbetet. Elingius gick med på detta eftersom Mickel bodde "något afsiides ifrån Kyrckan, och för sin annalkande Ållderdom, icke gitter, här efter, som här till[förne], så fliitigt opwachta." Mickel hade under sin mycket

³ Mats Harjus identitet är inte närmare fastställd, men han var inte identisk med Mats Nilsson Harju i Pajala, eftersom denne var gift med Brita Dynisdotter Lovikka.

långa kyrkvårdstid förhållit sig "som een ärlig Kyrckones Tienare böör". I hans ställe tillförordnades Måns Eriksson Maunu (Karesuandosläkten 3) till kyrkvård.

Mickel fick vid tinget 1690 tingsrättens tillstånd att överta samnen Nils Andersson Karistes skatteländ Palojarvi i Suonttavaara. År 1691 år inlöste han en del av sin arvsrätt i träsket Idivuoma av Per Eriksson Kuttainen (Kuttainen 1). Vid tinget i Enontekis 1692 anklagade Mickel och Henrik Persson Aasa Per Eriksson Kuttainen för att ha slagit dem tillhöriga ängar i "Ollisådasaren Suu". Detta skulle undersökas och tas upp vid nästa ting, något som dock inte skedde, varför parterna bör ha kommit överens i godo.

Brottmål: År 1703 befanns att Mickel Persson Aasa, bonden Jöns Hansson Kätkäsuando, samnen Olof Nilsson Hotti och Per Eriksson Kuttainen (Kuttainen 1) med sitt tal i dryckenskap hade bragt länsman Rasmus Nilsson (Bals) i Suonttavaara i "elakt rychte", nämligen att han 1699 på marknadsplatsen hade stulit en ren av Jöns Hanssons Kätkäsuando. De kunde dock inte bevisa att detta var sant, varför de "i Anseende till deras enfaldigheet" sakfällades att böta 3 Marker silvermynt i treskiftes vardera.

Barn:⁴

1. Agneta. G.m. Olof Olofsson Baas⁵ (Baas 1).
2. Mats Kuttainen. Husbonde på en gård i Kuttainen, Suonttavaara. Upptagen i mantalslängderna 1711-30. Var i Norge enligt mantalslängderna 1720 och 1730.
3. Erik Kuttainen. Omnämnd i mantalslängden 1720. Han vistades 1720 i Norge.

Tabell 4

Nils Persson Aasa (från tabell 1). †1712/1728. Same i Peltojarvi sameby, upptagen i mantalslängderna under Peltojarvi 1695-1712.

– Gift med **Anna Anundsdotter**, †efter 1728 16/1,⁶ dotter till samnen Anund Anundsson († före 1700) och Kerstin Mickelsdotter i Peltojarvi.⁷

Barn:

1. Brita, levde 1732.⁸

Tabell 5

Erik Persson Palojoki⁹ (från tabell 1). †1728. Nybyggare i Palojoki (Palojoensuu), Suonttavaara.

⁴ Den Mickel Mickelsson Kuttainen som var brukskar i Kengis på 1740-talet, var med största sannolikhet inte son till Mickel Persson Aasa, utan till Mickel Persson Kuttainen, som var husbonde på Kuttainen gård i Haapakylä, Övertorneå sn.

⁵ Dombok, Enontekis tingslag 1732.

⁶ Dombok, Enontekis tingslag 1732.

⁷ Dombok, Enontekis tingslag 1700.

⁸ Dombok, Enontekis tingslag 1732.

⁹ Kommunionslängd för Enontekis 1722-30. Se även Ljung: Enontekis (Karesuando) s. 364.

Upptagen i mantalslängderna under Suonttavaara från och med 1720.

Vid tinget i Enontekis 1703 kände Erik Persson i Palojoki till borgaren Torfast Abrahamsson i Torneå om en bössa, som Erik köpt av Torfast år 1700 och till en del hade betalat. Torfast hade dock tagit tillbaka bössan året därpå för att låta förbättra och laga den, och sedan hade Erik inte återfått sin bössa. Torfast sade att han skickat den upp till Enontekis med Johan Henriksson (Lahti) i Muonionniska, vilken dock förlorat den på vägen och påtagit sig att betala för den. Torfast försäkrade inför rätten att Erik skulle få tillbaka det han redan betalt för bössan.

– Gift med **Marget Hindersdotter Lahti**, *1672, †1740 25/11, dotter till Henrik Larsson Mämmi-Lahti och Brita Persdotter Kuttainen (från Kuttainen 1) i Muonionniska.¹⁰

Barn:

1. Per – tabell 6
2. Anna *1704. G.m. Olof Olsson Kihlanki (Kihlanki 1).
3. Nils *1704, †1742 14/6, efter tio års sjukdom.
4. Henrik Palojoensuu *1708 – tabell 7
5. Marget
6. Agneta
7. Brita

Tabell 6

Per Eriksson Palojoki¹¹ (från tabell 5). †1724. Bosatt i Palojoensuu.

– Gift med **Marget**.

Tabell 7

Henrik Eriksson Palojoki eller Palojoensuu¹² (från tabell 5). *1708, †1765 26/12 i Palojoensuu, Suonttavaara av "bråddöd". Nybyggare och postförare i Palojoensuu, Suonttavaara. Nämndeman i Enontekis tingslag från 1741 till sin död. Vid tinget 1762 dömdes han samt nämndemännen Mickel Hindersson Hetta (Hetta 2), Guttorm Knutsson Valkeapää och Per Nilsson Sokea att böta 8 Öre silvermynt vardera, eftersom de kommit till tinget en dag efter utsatt tid utan laga förfall.

I sin "Beskrifning om Torneå och Kemi Lappmarcker" från 1738 skriver kronofogde Anders Hackzell att Palojoensuu vid Muonio älv har Henrik Ersson och Olof Olofsson Baas till nybyggare. Henrik och Olof hade tillsammans 3/8 tunnans utsäde på leraktigt jordmån, och kunde föda 4 kor av myrängar och starrhö.¹³

Han bytte 1731 9/1 några ägor med Lars Staffansson Hoppari – se Hoppari 2.

Han ägde enligt domboken för Enontekis tingslag 1732 del i fiskerätten i "Liedankijerfvi" – se vidare Hoppari 2.

¹⁰ Dombok, Enontekis tingslag 1714.

¹¹ Kommunionslängd för Enontekis 1722-30.

¹² Kommunionslängd för Enontekis 1722-30, 1731-63, 1764-1805. Husförhörslängd för Enontekis 1748-79.

¹³ Fellman 1910.

Vid tinget i Enontekis 1737 klagade han och Olof Olofsson Baas över att de "det ena året på det andra" hade fört de allmänna breven mellan Kautokeino och Enontekis utan ersättning. – se vidare Baas 1.

Tvistemål: Henrik Palojoensuu tvistade med Olof Olofsson Baas om fiske i Palojärvi, samt om en tre år gammal oxren. Vid tinget i Enontekis 1747 framkom att de hade förlikats om fisket, men att Henrik frikändes från Olofs klagomål om renen. – se vidare Baas 1.

Vid tinget i Enontekis 1758 besvärade sig Henrik Eriksson Palojoensuu sig över att Måns Månsson Muotkajärvi (Karesuandosläkten 7) brukade ängarna Sotkajärvenranta och Sotkajoensuu. Ängarna hade, sade Henrik, i över 100 år lytt under Palojoensuu nybygge, men hans far Erik Persson hade tillåtit Olof Olsson¹⁴ Baas (Baas 1), som tidigare bebott Muotkajärvi nybygge, att bruka dessa ängar.

Sedan Måns hade övertagit Muotkajärvi hade Henrik låtit honom bärga ängarna ett par år, men då Henriks ägor i Palojoensuu tagit stor skada sedan vårflo den 1757 hade fört ut "mycken orenlighet" på dem, var han nu tvungen att själv bärga Sotkajärvenranta och Sotkajoensuu.

Måns Månsson framlade en skrift av 1745 13/2, som visade att han hade köpt Muotkajärvi nybygge av Olof Baas för 60 Daler kopparmynt. Då de omtvistade ängarna hade lytt under Muotkajärvi när han erhö ll kronobefallningsmannens immision på nybygget, krävde han att även fortsättningsvis få bruka dem. Måns och Henrik kom dock snart överens om att de hädanefter skulle bruka var sin hälft av ängarna, varvid tingsrätten lät det bero.

– Gift 1728 med **Marget Hindersdotter Hetta**, *1700, från Hetta 1.

Nämndemannen Henrik Erikssons änka Margareta Henriksdotter i Palojoensuu hade vid tinget i Enontekis 1773 genom sonen Johan Henriksson instämt Måns Månsson Muotkajärvi (Karesuandosläkten 7) angående några alnar vadmal. Parterna kom överens i vänlighet, sedan Måns lovat att betala Margareta 3 Daler kopparmynt, samt ge henne 24 Öre kopparmynt för rättegångskostnaderna.

Barn:

1. Erik *1730 1/12, †1730 18/12
2. Brita *1731. G. 1758 28/3 m. Johan Johansson Riska el. Idivuoma (Riska el. Idivuoma 7)
3. Marget *1734 22/9, †1751 28/2 av mässling.
4. Henrik *1737 15/1, †1741 12/6
5. Johan *1744 14/11 – tabell 8

Tabell 8

Johan Henriksson Palojoensuu¹⁵ (från tabell 7). *1744 14/11 i Palojoensuu, Suonttavaara. Husbonde på Palojoensuu gård i Palojoensuu (Palojoensuu Nr. 1 på 5/32 mantal).

¹⁴ I domboken felaktigt kallad Nilsson.

¹⁵ Kommunionslängd för Enontekis 1764-1805; Husförhörlängd för Enontekis 1748-79, 1780-1805.

Han arbetade 1768 som timmerman vid byggandet av en ny prästgård i Enontekis.¹⁶ Han var på 1770-talet förmyndare för Olof Nilsson Kunnaris omtydiga barn – se vidare Karesuandosläkten 20, och fick 1777 21/2 en psalmbok, en Swebelii katekes och två Abc-böcker av Enontekis socken.¹⁷

– Gift 1:o 1763 16/4 med **Regina Matsdotter Kätkäsuando**, *1738, †1781 8/5 av styng, dotter till Mats Hindersson Kätkäsuando och Ella Hindersdotter i Kätkäsuando, Pajala sn.

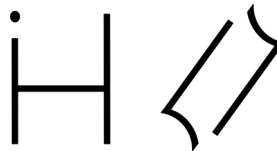
Barn:

1. Henrik *1764 11/10. Utflyttad till Muonionniska.
2. Mats *1766 10/9. Utflyttad 1782.
3. Johan *1768 22/1 – tabell 9
4. Erik *1770 9/12, †1772 19/4 av koppor
5. Ella *1770 9/12
6. Tomas *1772 21/12. Utflyttad till Norge 1782.
7. Lars *1774 19/12
8. Marget *1777 6/6
9. Moses *1781 23/4

– Gift 2:o 1782 15/4 med sin kusin **Ella Månsdotter Hetta**, *1753, från Hetta 9. Vid tinget i Enontekis 1783 krävde Johan Henriksson i Palojoensuu att få utbekomma sin nyblina hustrus arv efter hennes mor Anna Henriksdotter Pudas – se vidare Hetta 9

Barn:

10. Adam *1783 7/2
11. Anna *1785 2/2
12. Efraim *1787 2/2
13. Salomon *1789 18/9
14. Eva *1792 15/1
15. Malin *1794 24/11
16. Dödfödd son *†1795. För hans räkning testamenterade fadern 4 Skilling till kyrkan.¹⁸
17. Abraham *1798 22/8

Från vänster: Johan Hindersson Palojoensuu's bomärke 1796 och sonen Lars Johansson Palojoensuu's bomärke 1831.¹⁹

Tabell 9

Johan Johansson Palojoensuu²⁰ (från tabell 8). *1768 22/1 i Palojoensuu, Suonttavaara. Nybyggare i Palojoensuu.

Han arbetade 1768 som timmerman vid byggandet av en ny prästgård i Enontekis.²¹

¹⁶ Dombok, Enontekis tingslag 1768.

¹⁷ Räkenskaper för fattigmedel, Enontekis 1777.

¹⁸ Kyrkoräkenskaper, Enontekis 1795 16/8.

¹⁹ Dombok, Enontekis tingslag 1796;

Sockenstämmoprotokoll, Enontekiö 1831.

²⁰ Kommunionslängd för Enontekis 1764-1805; husförhörlängd för Enontekis 1780-1805.

²¹ Dombok, Enontekis tingslag 1768.

– Gift med **Margareta Claesdotter Vuopio**, *1770
12/1, dotter till Claes Claesson Vuopio och Ingrid
Jönsdotter Niemi i Muonionniska, Pajala sn.

Barn:

1. Dödfödd son *†1795 x/8
2. Elisabet Margareta *1796 11/8

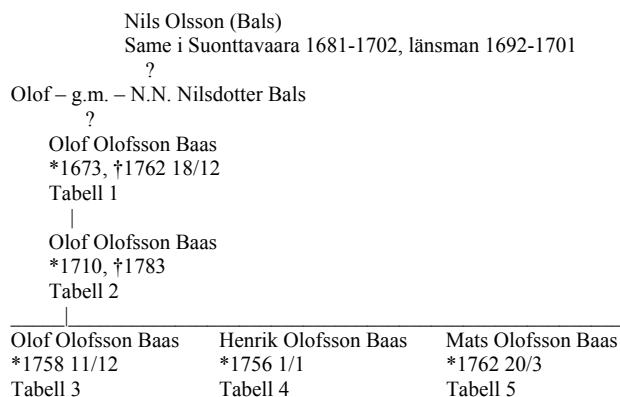
BAAS

Olof Olofsson Baas ursprung är okänt. Namnet Baas var soldatnamn i Niemis, Hietaniemi, vid 1700-talets början, och en Olof Ersson Sirviäinen var soldat på roten Baas 1710-14. Han rymde i Torneå 1714 1/1, men verkar sedan ha återgått i soldattjänsten omkring 1722. Denne Olof Ersson Sirviäinen eller Baas kan dock inte ha varit far till Olof Olofsson Baas, eftersom han var född 1683 och avled i Niemis 1743 18/1 och således var tio år yngre än Olof Olofsson Baas.

Olof Olofsson Baas kan inte heller beläggas som soldat Baas, så det är okänt hur han kom att bära namnet. Dessutom föreligger det en viss förvirring rörande Olof Olofsson Baas fadersnamn: han kallas i domboken 1733 både Nilsson och Hindersson. Vanligen kallas han dock Olofsson, varför man kan anta att det var hans rätta fadersnamn.

Vid tinget i Enontekis 1733 hävdade Olof Olofsson Baas att Nils Olsson, som 1687 återlöste det pantsatta träsket Muotkajärvi av Måns Mårtensson Karesuando var hans förfader. Denne Nils Olsson var same, tas upp i mantalslängderna under Suonttavaara 1681-1702 och var länsman i Suonttavaara 1692-1701. Hans son Olof Nilsson Bals (†1742 18/4) är stamfader för den Kautokeinosamiska släkten Bals. En annan son till Nils Olsson, Rasmus Nilsson i Ringovuoma, Suonttavaara, var länsman i Suonttavaara 1703-1704.

Men inte heller Olof Nilsson Bals kan ha varit far till Olof Olofsson Baas, eftersom Olof Nilsson Bals i källorna belagda barn är födda mellan 1709 och 1739 och Olof Olofsson Baas alltså var betydligt äldre än så. Om Olof Olofsson Baas verkligen var ättling till Nils Olsson, är det rimligt att anta att Nils kan ha varit hans morfar. Några direkta bevis för detta finns dock inte.

Tabell 1

Olof Olofsson Baas.²² *1673, †1762 18/12 i Niemis, Hietaniemi sn. Nybyggare i Muotkajärvi (även kallat Matkajärvi, Matojärvi och Matalajärvi) 1715-1745, sedan i Palojoensuu. Postförare.

Vid tinget i Enontekis 1718 uppvisade "Bonden och Nybyggaren Olof Olofsson Baas" först en skrift, daterat 1710 27/9, underskriven av en Mats Henriksson i Marjosaari och bevittnad av komminister Henrik Tornberg i Övertorneå. Enligt skriften överlät Mats Henriksson sin fjärdedel av "Matjajerfwi träsk som ligger under Lappmarckz Råå" till Olof Olofsson Baas, dock med förbehåll att han skulle ha rätt att återlösa träsket av Olofs arvingar, "när han der till mächtig blifr." Så hade dock inte skett.

Sedan uppvisade Olof Baas en skrift, daterad 1701 12/3 och underskriven av Erik och Nils Nilssöner (Tyni) i Kainuunkylä och bevittnad av borgarna Erik Isaksson och Anders Burman, vari Erik och Nils

Nilssöner överlät sina andelar i fisketräsket Matjajerfwi till Mickel och Henrik Perssöner Aasa (Aasa 3 och 2). Olof Baas hade löst ut Mickels och Henriks arvingar ur fisketräsket, varför han begärde skriftligt tillstånd av rätten att "få niuta samma dess Booställe oklandrat", och att skatta för det. Befallningsmannen Pipping vittnade att träsket verkligen låg inom Lappmarkens rå, vilket också allmogen, läns- och tolvmännen gjorde. Därför beviljade rätten Olof Olofsson Baas tillstånd att bosätta sig vid Muotkajärvis "land och Strand, hwarest Olof Baas sig för 3 Åhr sedan hastigen nedersatt".

Vid tinget i Enontekis 1733 framtedde Olof Baas²³ ett utslag av Enontekis tingsrätt daterat 1687 7/2, varigenom hans förfäder tillerkänts "Mattalajerfwi" boställe mot att de skulle skatta 16 Daler kopparmynt för det. Därför blev nu Olof "conserverader" mot allehanda intrång på hans ägor, i synnerhet från nybyggarna i Karesuando. Den dom som åsyftades föll vid tinget i Enontekis 1687. Då

²² Kommunionlängd för Enontekis 1722-30, 1731-63; Husförhörlängd för Enontekis 1748-79. Se även Ljung: Enontekis (Karesuando) s. 363.

²³ Han kallas i domboksnotisen felaktigt Henriksson och Nilsson.

beslöts att Nils Olsson (Bals) i Suonttavaara, vilken hade pantsatt fisketräsket Matalajärvi hos Måns Mårtensson Karesuando (Karesuandosläkten 1) för 16 Daler kopparmynt, skulle få betala sin skuld och återfå Muotkajärvi.

I sin "Beskrifning om Torneå och Kemi Lapp-marcker" från 1738 skriver kronofogde Anders Hackzell att Palojoensuu vid Muonio älv har Henrik Ersson och Olof Olofsson Baas till nybyggare. Henrik och Olof hade tillsammans 3/8 tunnans utsäde på leraktig jordmån, och kunde föda 4 kor av myrängar och starrhö.²⁴

Olof Baas sålde 1745 13/2 sitt nybygge till Måns Månsson Maunu – Muotkajärvi (Karesuandosläkten 7) för 60 Daler kopparmynt²⁵ och flyttade till Palojoensuu. Någon gång mellan 1757 och 1759 flyttade han av okänd anledning till Niemis i Hietaniemi sn, eftersom han ännu 1757 fanns i Palojoensuu, men 1759 tas upp bland tjänstefolk och löst folk i Hietaniemi sockens kommunionslängd.

Olof Baas ägde enligt domboken för Enontekis tingslag 1732 del i fiskerätten i "Liedankijerfvi". Fiskerätten hade länge tillhört hans hustrus släkt – se vidare Hoppari 2.

Twistemål: Vid tinget i Enontekis 1737 klagade Olof Olofsson Baas och Henrik Eriksson i Palojensuu (Aasa 7) över att de "det ena året på det andra" hade fört de allmänna breven fram och tillbaka mellan Kautokeino och Enontekis utan att därför erhålla någon vedergällning eller lindring i skatten. Tingsrätten ansåg att de inte kunde neka Olof och Henrik vedergällning för sin "hielpamma handräckning", varför frågan hänsköts till landshövding Gabriel Gyllengrip.

Vid tinget i Enontekis 1747 framkom att nybyggarna i Palojoensuu Olof Olofsson Baas och Henrik Eriksson (Aasa 7) tvistat dels angående att den senare (som ägde lika stor andel som den förre av fiskerätten i Palojärvi) förra sommaren hade brukat hela träsket, dels angående en tre år gammal oxren, som Olof Baas hade förlorat och nu hävdade var i Henrik Erikssons ägo. Parterna hade förlikats utanför rätten angående fisketräsket sedan Henrik betalt Olofs lagsökningskostnad på 21 1/3 Öre silvermynt. Henrik Eriksson frikändes från Olof Olofsson Baas klagomål om oxrenen.

– Gift med **Agneta Mickelsdotter Aasa**, från Aasa 3.
Barn:

1. Olof *1710 – tabell 2
2. Flickebarn *1721, †1722
3. Mickel Ruuth. Soldat Ruuth i Vuono, Neder-torneå. Gift 1737 17/4 med Anna Hansdotter Fänrik från Vuono. Barn: Anna (*1738 17/1).
4. Johan
5. Henrik *1723, döpt 22/1
– Gift 2:o 1731 21/4 med **Marget Erikdotter** från Övertorneå sn.

²⁴ Fellman 1910.

²⁵ Dombok, Enontekis tingslag 1758.

Barn:

6. Anna *1733 10/9

Tabell 2

Olof Olofsson Baas²⁶ (från tabell 1). *1710, †1783.
Husbonde på Baas nybygge i Palojoensuu

Vid tinget i Enontekis 1749 framkom att Olof Olofsson Baas och hans svåger Lars Larsson Hoppari i vänlighet hade kommit överens om delningen av arvet efter Olofs svärfar och Lars far Lars Staffansson – se vidare Hoppari 2.

Han tvistade vid tinget 1780 med sin son Olof om besittningsrätten till Baas nybygge – se tabell 3.

– Gift 1:o 1737 13/4 med **Brita Persdotter Kuttainen**, *1703, †1740 5/7, från Kuttainen 2.

Barn:

1. Marget *1738 1/10. Utflyttad till Norge. G.m. Erik Olsen Gunnari i Mandalen, Lyngen, Norge (Karesuandosläkten 20:2).

– Gift 2:o 1742 16/3 med **Brita Larsdotter Hoppari**, *1724, från Hoppari 2.

Barn:

2. Lars *1743 5/1, †1770 19/7 av bröstsjuka. Vid tinget i Enontekis 1770 framkom att Anders Claesson (Saarenpää) i Karungi och Lars Olsson i Palojoensuu hade tvistat om en bössa, men hade förlikats utom rätten.
3. Mickel *1746 25/11. Vid tinget i Enontekis 1781 hade en Johan Persson Toloinen instämt pigan Anna Andersdotter får att återfå de gåvor hon fått av honom under deras trolovning. Dessutom hade han instämt Mickel Olsson Baas i Palojoensuu för att denne skulle ha övertalat Anna att övergiva Toloinen, men då Toloinen inte var tillstades dömdes han att böta 32 Skilling för sin frånvaro, samt att ersätta Annas och Mickels rättegångskostnader med 16 Skilling vardera.
4. Olof *1748 11/12 – tabell 3
5. Johan *1752 30/7
6. Henrik *1756 1/1 – tabell 4
7. Agneta *1760 13/2, †1760 6/5 av okänd barn-sjuka.
8. Mats *1762 20/3 – tabell 5
9. Per *1765 1/11

Tabell 3

Olof Olofsson Baas²⁷ (från tabell 2). *1748 11/12 i Palojoensuu, Suonttavaara. Husbonde på Rova nybygge i Palojoensuu (Palonoensuu Nr. 4).

Olof Olofsson Baas hade vid tinget i Enontekis 1780 stämt sin far inför rätta, eftersom han hävdade att fadern flera år tidigare hade avstått en tredjedel av sitt hemman till honom, "varpå ock sonen skall byggt hus, samt nedlagt både arbete och kostnad däri; men beklagade att fadern nu alldeles drivit honom ifrån

²⁶ Kommunionslängd för Enontekis 1731-63, 1764-1805; Husförhörslängd för Enontekis 1748-79, 1780-1805.

²⁷ Kommunionslängd för Enontekis 1764-1805; Husförhörslängd för Enontekis 1748-79; 1780-1805.

Hemmanet". Fadern Olof Olofsson Baas svarade att han väl hade lovat sonen någon del i hemmanet om han "beskedligen sig förhöll, men sade tillika det sonen sedermera skall visat sig vara olydig."

Tingsrätten underrättade Olof Baas (sonen), att det var en fråga för konungens befallningshavande vem som skulle ha besittningsrätten till kronohemmanet i Palojoensuu, men att han, om han inte fick del av hemmanet, ägde rätt till ersättning för det arbete han utfört på det.

Tydiligen valde konungens befallningshavande att inte tillåta Olof Olofsson Baas att tillträda en tredjedel av Baas gård, eftersom han valde att anlägga ett eget nybygge i hembyn: 1792 5/9 utsynte kronolänsman Abraham Rechartt och nämndemannen Johan Ersson Kuttainen Olof Olofsson Baas nybygge. Nybyggets gårdstomt befanns ligga i Palojoensuu, sydost om Johan Henriksson Palojoensuus gård. Nybygget bestod av 8 ängar, som avkastade 2 lass och 5 ruckor hö av färdig äng och 3 lass och 1 rucka hö av röjningsland. Nybygget hade skog till hustimmer, gårdsgårdar och ved; gott mulbete; någorlunda tillfällen till jakt på djur och fågel; en tredjedel i en mjölkvarn vars andra två tredjedelar ägdes av Johan Henriksson Palojoensuu och Henrik Olsson Baas, samt fiske till husbehov.²⁸

Övrigt: Han arbetade 1768 som timmerman vid byggandet av en ny prästgård i Enontekis.²⁹

– Gift 1778 29/3 med **Valborg Henrikdotter Kätkäsuando**, *1750, dotter till Henrik Hindersson Kätkäsuando och Brita Samuelsdotter Riska (från Riska el. Idivuoma 2) i Kätkäsuando, Pajala sn.

Barn:

1. Henrik *1779 5/8, †1779 26/8
2. Brita *1780 26/9
3. Ella *1784 29/4, †1791 11/5 av hetsig feber.
4. Marget *1787 17/11

Tabell 4

Henrik Olofsson Baas³⁰ (från tabell 2). *1756 1/1 i Palojoensuu, Suonttavaara. Husbonde på sedermera Mäkitalo och Välitälo gårdar i Palojoensuu (Palojoensuu Nr. 2 på 1/16 mantal).

1794 21/1 delade kronolänsman Abraham Rechartt, Johan Henriksson Palojoensuu och klockaren Johan Matsson Kiviniemi nybygget Baas i Palojoensuu mellan Mats och Henrik Olofssöner Baas. Henrik Olofsson Baas fick en ny stuga, ett nytt pörte och ett gammalt pörte; ett nytt fähus; en gammal hölada; ett gammalt kokhus; 3 nya stolpbodar och en brukbar rika. Henriks halva av nybygget hade 6 skälsland öppen åker, samt 27 ängar, som avkastade 18 lass och 8 ruckor hö av färdig äng och 2 lass och 1 rucka hö av röjningsland.³¹

²⁸ Dombok, Enontekis tingslag 1793.

²⁹ Dombok, Enontekis tingslag 1768.

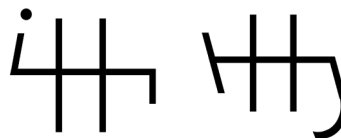
³⁰ Kommunionslängd för Enontekis 1764-1805; Husförhörlängd för Enontekis 1780-1805.

³¹ Dombok, Enontekis tingslag 1796.

– Gift 1784 18/4 med **Brita Persdotter Riska eller Idivuoma** *1761 11/5, från Riska el. Idivuoma 5.

Barn:

1. Brita *1785 x/9
2. Kajsa *1788 14/6, †1800 23/2 av brännsjuka. I hennes namn testamenterades 4 Skilling till kyrkan i Enontekis.³²
3. Eva *1790 17/7
4. Johan *1793 1/1
5. Olof *1795 22/4
6. Per *1798, †1798 18/4
7. Henrik *1799 20/6

Från vänster: Johan Henriksson Baas bomärke 1831; Olof Henriksson Baas bomärke 1837.³³

Tabell 5

Mats Olofsson Baas³⁴ (från tabell 2). *1762 20/3 i Palojoensuu, Suonttavaara. Husbonde på Baas gård i Palojoensuu (Palojoensuu Nr. 3 på 1/16 mantal).

1794 21/1 delade kronolänsman Abraham Rechartt, Johan Henriksson Palojoensuu och klockaren Johan Matsson Kiviniemi nybygget Baas i Palojoensuu mellan Mats och Henrik Olofssöner Baas. Mats Olofsson Baas fick en ny och en gammal stuga; ett nytt och ett gammalt pörte; ett gammalt fähus; en gammal hölada; en gammal kåta; en gammal stolpbod; en ny bod och en gammal smedja. Han skulle dessutom tillsammans med brodern nyttja en "halfbrukbar" ria. Mats halva av nybygget hade 6 skälsland öppen åker, samt 27 ängar, som avkastade 21 lass och 3 ruckor hö av färdig äng och 2 lass och 3 ruckor hö av röjningsland.³⁵

– Gift 1791 27/3 med sin kusin **Brita Larsdotter Hoppari**, *1761 2/4, från Hoppari 3.

Barn:

1. Marget *1792 26/6
2. Ella *1794 7/2
3. Mats *1796 25/9
4. Johan *1799 7/1

Mats Olofsson Baas bomärke 1793.³⁶

³² Kyrkoräkenskaper, Enontekis 1800 8/3.

³³ Sockenstämmoprotokoll, Enontekiö 1831; 1837.

³⁴ Kommunionslängd för Enontekis 1764-1805; Husförhörlängd för Enontekis 1780-1805.

³⁵ Dombok, Enontekis tingslag 1796.

³⁶ Dombok, Enontekis tingslag 1794.

BJÖRNSTRÖM

Anders, Brita och Isak Björnström var barn till arbetsfogden och sexmannen Isak Jakobsson Björnström (*1726 20/4 på Kyrkbacken, Nedertorneå, †1779 27/2 i Tornefors) och Brita Andersdotter Spett (*1727) i Tornefors, Pajala sn.

Isak Jakobsson Björnström var *son* till klockaren i Nedertorneå Jakob Isaksson Björnström (*1698, †1756 7/8 i Pirkkiö, Nedertorneå) och Elisabet Kristiansdotter Antillia (*1697, †1744 1/3) i Nedertorneå; *sonson* till Isaacus Magni Björnström (†1717), kapellan i Kemi landsförsamling 1703-17, och Anna Fant (*1671 26/9, †1709 28/7) och *sonsons son* till Måns (även kallad Magnus) Svensson Björnström (†1671/74), tullskrivare och rådman i Uleåborg 1667-71, och Katarina Isaksdotter Lithovia eller Limingia (†1730).

Måns (Magnus) Svensson Björnström

†1671/4

Tullskrivare och rådman i Uleåborg 1667-71.

G.m. Katarina Isaksdotter Lithovia el. Limingia, †1730

|

Isaacus Magni Björnström, †1717

Kapellan i Kemi landsförsamling.

G.m. Anna Fant, *1671 26/9, †1709 28/7

|

Jakob Isaksson Björnström

*1698, †1756 7/8

Klockare i Nedertorneå

G.m. Elisabet Kristiansdotter Antillia

*1697, †1744 1/3

|

Isak Jakobsson Björnström

*1726 20/4, †1779 27/2

Arbetsfogde och sexman i Tornefors

G.m. Brita Andersdotter Spett, *1727

|

Anders Björnström

*1756

Tabell 1

Brita Isaksdotter Björnström

*1764 25/12

G.m. Johan Hansson Kyrö

(Kyrö, Jukkasjärvigrenen 11)

Isak Isaksson Björnström

*1779

Tabell 2

Tabell 1

Anders Björnström.³⁷ *1756 i Tornefors, Pajala sn. Husbonde på nybygget Jukkasjärvi Nr. 2 på 1/8 mantal. Han inkom till Jukkasjärvi 1784 och omnämns samma år som vice kronolänsman. Han var kronolänsman i Jukkasjärvi 1785-1796 och flyttade till Ostmark, Evenes, Norge, 1797.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1792 framkom att Anders Björnström hade tagit sitt nybygge i besittning med tillstånd av Kronobefallningsman Jonas Vestberg. Kronolänsman Abraham Rechartt i Enontekis, samt Henrik Olofsson Kyrö och nämndemannen Anders Hansson Kyrö utsynte nybygget 1791 26/8. Nybyggets tomt var belägen på nordvästra sidan om gamle länsman Hans Stjernströms gårdsgård och bestod av sand- och lerblandad jordmån.

Tomten var 300 famnar lång från älven till sydost och 86 famnar bred. På tomten fanns ett bostadshus med fyra rum, som dock ännu saknade hade tak, golv, spis, fönster och dörrar. Dessutom fanns en färdig smedja av gammalt timmer, samt ett stall med en avbalkning för en bod. Till åker fanns en trakt nordväst om klockaren Johan Hindersson Kemis inhägnad, 80 famnar i kvadrat. Åkern kunde besås med 2 1/2

tunnor korn. Nybyggets ängar, som huvusakligen låg på Alltavaarasidan av älven, avkastade tillsammans 33 lass hö. Nybygget hade gott mulbete, frodig gran- och tallskog till timmer, någorlunda goda möjligheter till djur- och fågelfångst, samt tillfälle att anlägga en mjölkvarn 60 famnar nedom prästbordets kvarn i Alltajoki. Slutligen fanns möjligheter till husbehovsfiske i Sautusjärvi och Luspajärvi. Tingsrätten rekommenderade att nybygget skulle få 30 frihetsår.

Nämndemannen Anders Hansson och Anders Berg utsynte 1794 25/6 ytterligare några ängar kronolänsman Anders Björnström ville lägga till sitt nybygge. Ängarna avlastade 4 lass och 8 ruckor hö.³⁸

Anders Björnström upplät och avstod 1795 11/2 sitt krononybygge med hus och jordägor som säkerhet för den fordran på 55 Riksdaler, 26 Skilling och 8 Runstycken Samuel Rechartt i Torneå ägde gentemot honom. Han förbehöll sig dock rätten att under fyra års tid bebo och disponera nybygget. Samuel Rechartt förklarade sig samma datum nöjd med denna förordning.³⁹

Tvistemål: Vid tinget i Jukkasjärvi 1791 stämde han kateketen Henrik Hansson Lainio för att ha sålt åker och äng till honom – ägor som senare visade sig

³⁷ Husförhörslängd för Jukkasjärvi 1765-94, 1795-1827. Se även Ljung: Jukkasjärvi s. 40.

³⁸ Dombok, Jukkasjärvi tingslag 1795.

³⁹ Dombok, Jukkasjärvi tingslag 1795.

tillhöra Henriks svärfar och svåger – se vidare Lainio 15.

Han tvistade vid tinget i Jukkasjärvi 1792 om lön med sin svåger Johan Hansson Kyrö – se vidare Kyrö, Jukkasjärvigrenen 11.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1794 dömdes han att ersätta klockaren Johan Hindersson Kemi med 1 Riksdaler och 16 Skilling, sedan han utan skäl dödat en klockaren tillhörig jakthund – se vidare Klockarsläkten i Jukkasjärvi 5.

Övrigt: Vid tinget i Jukkasjärvi 1784 anmälde vice kronolänsman Anders Björnström att han klockan halv fem på eftermiddagen söndagen den 8/2 1784 hade kommit på brukskarlen Johan Eriksson Stålnacke från Masugnsbyn, när denne sålde brännvin till "den tillstädes varande Lapp Allmoge", varför Björnström genast hade konfiskerat brännvinet, vilket uppgick till 4 3/4 kannor. Stålnacke erkände sitt brott, och dömdes att böta 10 Daler silvermynt eller 3 Riksdaler och 16 Skilling för sabbatsbrott. Det beslagtagna brännvinet auktionerades ut.

Sommaren 1788 var botanikern Samuel Liljeblad, sedermera borgströmiäns professor vid Uppsala universitet 1802-1815 och inspektör för Östgöta nation, och några andra uppsalaforskare på resa i Lappmarken. Deras vägvisare i fjällvärlden var kronolänsman Anders Björnström och "Heike" – Henrik Olofsson Kyrö (Kyrö, Jukkasjärvigrenen 6). Den 6/7 1788 på resan upp mot Torneträsk hände följande:

"Vi gingo till fots Vaccokoski forssarne [Vaikkokoski utanför Kurravaara] opføre. Våra beledsagare [Björnström och Heike] åtföljde båten, aldrig har jag sedt några karlar hurtigare, aldrig mer våga och sväfva i ögonskenligare lifsvåda.

Mitt uti andra forssen fastnade båten på skarpa stenar. De hurtige karlarne gofvo sig i forssen, på stenarne at lätta båten, vatnet opp under armarne.

Mitt vid detta bemödande snafvade den ene karlen som stod vid främsta ändan. Lycka at båten var så fast på stenar at han ej gick utför forssen, då hade det oundvikelig varit gjort med den andre karlen som stod at skjuta vid efterste ändan. Och vi satte i ödemarken utan beledsagare och proviant – alt nödigt til vår resa. Och at repet höll som karlen hade fäst at båten at han derigenom kunde resa sig opp ur vatnet.

Äntelig kommo de lyckelig opp utur den svåra forssen. Det var roligt at höra huru de strax började sjunga en segersång."⁴⁰

Senare under resan, när de rastar vid Torneträsk påminner Björnström och Heikki resenärerna om att man måste samla in mat. När resenärerna sade att de ville besöka "den höga bergsklippan som låg in på oss – Carpile"⁴¹ sade Björnström och Heikki att den låg mer än en mil bort. Resenärerna trodde då först att

de "rallierade", men insåg sedan att de blivit lurade av sina "egna ögon."

Vägen till "Carpile" visade sig vara svår och "Carpiles" stup var skrämmande att titta ut för. När Liljeblad återkom till lägret åt man renkött, smör och bröd. Björnström tände en eld som skingrade de plågsamma myggorna.⁴² På nätterna under resan sov Björnström och "Heike" insvepta i "hår ryor" på marken.⁴³

– Gift 1:o 1786/87 med **Maria Olsdotter Johdet eller Lasu**, *1761, †1787 på hösten, dotter till Olof Nilsson Kruuka-Johdet el. Lasu och Ingrid Andersdotter Lasu i Junosuando, änka efter Karl Karlsson Oja från Juoksengi, brukskarl i Kengis.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1788 framkom att kronolänsman Anders Björnströms hustru Maria Olofsdotter, vilken tidigare varit gift med Karl Karlsson i Juoksengi och med honom fått en son Karl Olof, som ännu var i livet men omyndig, hade dött hösten 1787. Styvsonen Karl Olof Karlssons förmyndare, dennes mosters make Olof Esaiasson Tyni i Lovikka, förklarade sig nöjd med bouppteckningen efter Maria och det arv hans myndling fått ut efter sina avlidna föräldrar. Tingsrätten fann därför skäligt att gilla och stadfästa denna "parterna emellan träffade förening".

– Gift 2:o 1792 med **Karin Matsdotter Kurravaara**, *1758, från Mämmi-Lainio 8.

Barn:

1. Abraham *1793
2. Isak *1794
3. Brita Sofia *1797

Styvson, hustruns son i första äktenskapet:

1. Karl Olof Karlsson Oja *1783 24/12 i Kengis. Utflyttad till sin moster Greta Stina Olsdotter Johdet eller Lasu och dennes make Olof Esaiasson Tyni i Lovikka, Pajala sn., efter moderns död. Fosterson hos dem.

Anders barn utom äktenskapet med **Brita Johansdotter Rolig eller Korvola** (*1762 15/3) i Kuivakangas:

1. Eva Britasdotter *1786 8/10 i Kuivakangas, Övertorneå sn.

Anders Björnströms namnteckning 1794.⁴⁴

Tabell 2

Isak Isaksson Björnström.⁴⁵ *1779. Sexman. Bosatt i Kurravaara 1791-98. Han anklagades vid tinget i Jukkasjärvi 1794 för att vara far till Anna Matsdotter Kemis utomäktenskapliga dotter Brita, född 1793 – se vidare Klockarsläkten 3.

⁴⁰ Liljeblad s. 32.

⁴¹ Av Liljeblads beskrivning av fjället, "Carpile var på östra sidan en bråbrant. En enda bergvägg utgorde hela bergshögden, anfaselig at se utför", framgår att han åsyftade Kaisepakte eller Luopakte.

⁴² Liljeblad s. 33ff.

⁴³ Liljeblad s. 35.

⁴⁴ Kyrkoräkenskaper Jukkasjärvi 1794.

⁴⁵ Husförhörlängd för Jukkasjärvi 1795-1827. Se även Ljung: Jukkasjärvi s. 73.

– Gift 1796 29/3 med **Marget Matsdotter Kurra-
vaara**, *1769, från Mämmi-Lainio 8. Hon gick i
Jukkasjärvi Lappskola 1791 25/11-1792 24/2, men
bedömdes vara ”oskickelig”.⁴⁶

Vid tinget i Jukkasjärvi 1793 hade kronolänsman
Anders Björnström instämt pigan Margareta Mats-
dotter Kurravaara för lönskaläge. Hon påstod att
drängen Esaias Hansson Lantto från Junosuando
under äktenskapslöfte hade hävdat henne, men då
denne varken var tillstädes eller blivit instämd, sköts
målet upp till nästa ting. Vid påföljande ting var
Esaias närvarande, men nekade till anklagelsen och
frikändes i brist på bevis. Margareta, som redan hade
genomgått enskild skrift dömdes att böta 5 Daler
silvermynt, vilket motsvarade 1 Riksdaler och 32
Skilling, samt att ge 32 skilling till Jukkasjärvi kyrka.
Barn:

1. Mats *1796 8/11

⁴⁶ Anderzén 1990b.

EIRA

PELTOVUOMA, HETTA

Per Persson Eira eller Peltovuoma var *son* till länsmannen och nämndemannen Per Ersson Suoro eller Päiviö eller Eira i Peltojärvi sameby, omnämnd 1681-1723, och hans hustru Aasa Samuelsdotter (*1653, †1743 14/1). Per Ersson Suoro (som alltså även kallades Päiviö eller Eira) kan inte knytas till de andra samer i Karesuando socken som bar namnet Suoro på 1600-talet. De övriga med namnet förefaller ha härstammat från "gamle" Jon Persson Suoro, vilken inkom till Rounala från Kautokeino 1669. Möjligen var även Per Ersson Suoro inflyttad från Kautokeno. Han sägs dock i 1686 års mantalslängd vistas i Varanger (i Norge) och i 1687 års mantalslängd sägs han vara i Aviovaara (i Kemi lappmark), så det är möjligt att han hade anknytning till någon av dessa samebyar, även om han inte har kunnat återfinnas där.

Namnet Eira skrevs ofta Era på 1700-talet, vilket tyder på att det även kunde uttalas utan diftong, alltså Eera.

Per Ersson Suoro el. Päiviö el. Eira

Länsman och nämndeman i Peltojärvi sameby, nämnd 1681-1723

G.m. Aasa Samuelsdotter

*1653, †1743 14/1

|

Per Persson Eira el. Peltovuoma

*1685, †1777 10/5

Tabell 1

Per Persson Eira

*1717, †1774 24/2

Tabell 2

Per Persson Eira-Puljujärvi

*1750 10/11

Tabell 3

Mickel Persson Eira

*1753 18/11

Tabell 4

Erik Persson Eira

*1722, †1785 14/11

Tabell 5

Johan Ersson Eira el. Peltovuoma

*1748 5/12

Tabell 6

Erik Johansson Eira el. Hetta

*1771 30/1

Tabell 7

Samuel Ersson Eira el. Peltovuoma

*1752 22/2

Tabell 9

Mickel Johansson Eira

*1773 5/1

Tabell 8

Tabell 1

Per Persson Eira eller Peltovuoma.⁴⁷ *1685, †1777 10/5 i Peltovuoma av ålderdomsbräcklighet. Nybyggare i Peltovuoma, Peltojärvi. I sin "Beskrifning om Torneå och Kemi Lappmarker" från 1738 skriver kronofogde Anders Hackzell att Peltojärvi 11 mil öster om Muonio älv hade Per Persson Eira till nybyggare. Han sådde 1/2 tunna på sandig jordmån och födde 4 kor av myrängar.⁴⁸

Tvistemål: Vid tinget i Enontekis 1743 klagade Henrik Raudus⁴⁹ vid Raudusjärvi, Sodankylä sn. över att han 1738 förlorat en nu sju år gammal oxren i skogen. Nu hade han igenkänt denna ren hos Per Peltovuoma, men han hade sett att renmärket var något förändrat, eftersom det fanns ytterligare en skåra och spetsen på vänsterörat var avskuret.

Kapellanen Henrik Ganander, nämndemännen Anders Persson Jounus och Henrik Eriksson Palojoensuu intygade att Per Peltovuoma inte hade kunnat komma till tinget på grund av sjukdom, varför han skulle inkallas till nästa ting.

⁴⁷ Kommunionlängd för Enontekis 1722-30, 1731-63, 1764-1805; Husförhörslängd för Enontekis 1748-79. Se även Ljung: Enontekis (Karesuando) s. 372 och Marainen: Karesuando samesläkter s. 334f.

⁴⁸ Fellman 1910.

⁴⁹ I domboken kallad Henrik Rautio.

Vid tinget 1744 inkallades Per Peltovuomas svägerska hustru Karin Talja⁵⁰, Henrik Raudus systerbarn Olof Sirkka samt Henrik och Olof Jönssoner Kyrö i Peltojärvi som vittnen.

Per Peltovuoma förklarade att han själv hade förlorat en Vaja som haft en urakka i följe år 1739, och då samma vaja två år senare återkom hade hon haft den omtvistade renen med sig, varför han antagit att den var hennes unge, trots att den redan hade blivit märkt av någon annan. Dessutom, sade Per, stämde inte renens märke riktigt överens med Henrik Raudus märke, och även Aslak Persson i Kautokeino gjorde anspråk på renen. Per Peltovuoma sade att han var villig att överlämna renen till antingen Henrik Raudus eller Aslak Persson om rätten kom fram till att någon av dem var dess rätte ägare.

Rätten fann att Karin Talja och Olof Sirkka var jäviga, men att Henrik och Olof Jönssoner kunde vittna. Olof Jönsson sade att han varit hos Per Peltovuoma när hans vaja och den andra renen återkommit, och att han fått renmärket i urakkans öron beskrivet för sig men inte sett det, varvid han sagt att Henrik Raudus märke var "ther åt teknat" och att han

⁵⁰ Hon uppges i domboken vara syster till Pers hustru, men detta förefaller inte vara riktigt.

meddelat Raudus detta. Han tillade att Per Peltovuoma var känd som en ärlig man.

Henrik Jönsson berättade ungefär samma sak. Även han hade varit hos Per Peltovuoma kort efter att vajan och urakkan dykt upp, när han var på hemresa från Kautokeino kyrka. Han kom inte ihåg hur renmärket sett ut, men även Henrik vittnade om att Per Peltovuoma "för en ärlig man wore känd".

Aslak Persson sade att Per Peltovuoma våren 1743 varit i Kautokeino, och i kyrkan låtit kungöra att han hade kommit över en främmande oxren, samt beskrivit renens märke. Aslak sade renmärket liknade hans märke och att en av hans renar, som hade försvunnit, liknade den omtvistade renen till färgen.

På fråga av rätten, svarade Aslak Persson och Henrik Raudus att de inte hade efterlyst sina saknade renar, eftersom de inte visste att det var möjligt. Där- efter jämförde nämndemännen i parternas närvaro den omtvistade renens märke med märkena på Aslaks och Henriks medhavda renar, och kom fram till att märket likande bådas märken, men att det mest liknade Aslaks märke, dock inte helt och hållet. Där- för frågade rätten om parterna kunde godkänna att saken, som var ett "mörkt mål" avgjordes genom lottning, vilket de gjorde. Vid lottningen vann Henrik Raudus, varvid Per Peltovuoma levererade renen till honom.

Vid tinget i Enontekis 1758 kände Johan Nilsson Kohkoi i Muonionniska till Per Persson Eira och Tomas Mickelsson Kyrö i Kittilä, men Tomas Mickelsson Kyrö var inte närvarande trots att han blivit instämd. Johan Kohkoi sade Per Eira våren 1757 hade skjutit en oxren som tillhört honom, och krävde därför 12 Daler kopparmynt i ersättning.

Per Eira svarade att han av misstag skjutit oxrenen bland vilda renar, men att Tomas Kyrö hade hävdad att det var hans ren, och därför hade tagit vara på kroppen. Olof Jönsson Kyrö vittnade att Tomas hade skickat den skjutna renens hud tinget och sade att den skjutna renen verkligen hade burit Tomas renmärke. Som jämförelse hade Tomas skickat med en renhud som bevisligen bar hans märke.

Anders Andersson Suoro vittnade däremot att örönmärket på den skjutna renen var Johan Kohkois, och att han själv hade skurit till det när renen var kalv, men att märket hade blivit något uppskuret på vänstra örat. Nämndemännen Henrik Eriksson Palo- joensuu och Nils Månsson Maunu tillsattes att jämföra Tomas Kyrös renmärke med den skjutna renens märke, och vittnade att på högra örat var märkena alldeles lika, men inte på det vänstra.

Nämnden värderade den skjutna renen till 9 Daler kopparmynt, och då det otvivelaktigt var Johan Nilsson Kohkois ren, skulle Tomas Kyrö ersätta honom med denna summa, samt betala rättegångskost- naderna på 4 Daler silvermynt. Dessutom skulle han böta 2 Daler silvermynt för att han uteblivit från tinget, trots att han blivit instämd. Johan Nilsson Kohkoi ålades att själv utmäta sin ersättning hos Tomas Kyrö.

Testamente: Per Eira testamenterade 2 skilling till Enontekis kyrka. Denna summa betalades ut 1777 7/12.⁵¹

– Gift med **Ingrid Mickelsdotter Kyrö**, *1685, †1762 19/4 av ålderdomsbräcklighet, från Kyrö, Enontekisgrenen 1:2.

Barn:

1. Jöns
2. Kerstin
3. Mickel *1716, †1716
4. Marget *1715. G. 1742 22/4 med Måns Månsson Maunu-Muotkajärvi (Karesuandosläkten 7).
5. Per *1717 – tabell 2
6. Ingrid *1720 x/12. G. 1745 21/3 m. Jöns (Johan) Samuelsson Kippoinen-Peltovuoma (Kippoinen 2).
7. Erik *1722, döpt 1722 1/11 – tabell 5

Tabell 2

Per Persson Eira⁵² (från tabell 1) *1717, †1774 24/2 i Peltovuoma av hetsig sjukdom. Nybyggare i Pelto- vuoma, Peltojärvi.

Han var på 1770-talet förmyndare för avlidne Per Persson Kuttainens (Kuttainen 5) omyndiga barn.

– Gift 1748 6/4 med **Anna Persdotter Kuttainen**, *1717, †1787, från Kuttainen 4.

Barn:

1. Per Puljujärvi *1750 10/11 – tabell 3
2. Marget *1752 25/10. G. 1777 27/7 m. Magnus (Magnus) Johansson Riska (Riska el. Idivuoma 22).
3. Mickel *1753 18/11 – tabell 4

Tabell 3

Per Persson Eira – Puljujärvi⁵³ (från tabell 2). *1750 10/11 i Peltovuoma, Peltojärvi. Husbonde på nybygget Peltovuoma Nr. 2 på 5/32 mantal från och med 1775 24/2.⁵⁴ Nybyggare i Puljujärvi, Sodankylä socken från och med 1780.

Tvistemål: Hans bror Mickel krävde vid tinget i Enontekis 1777 att få ersättning för att Per fått till- låtelse att tillträda deras faders hemman – se tabell 4.

Vid tinget i Enontekis påföljande år besvarade sig Per, som ägde 1/3 av Peltovuoma, över att byns övriga jordägare Johan Eriksson (tabell 6) och Per Johansson Stor (Kippoinen 3) hade tilldelat honom de sämsta och "minst betydliga" markerna för uppsätt- ande av rävgiller. Han krävde nu rättelse i detta, samt att få andel i en järv, som Johan Eriksson och Per Jönsson hade fångat.

Johan och Per invände att alla tre hade kommit överens om vilka trakter de skulle använda till rävfångst. Tingsrätten uppdrog åt kronolänsman Salomon Tornberg att "behörigen dela" rävfångst-

⁵¹ Kyrkoräkenskaper, Enontekis, 1777.

⁵² Kommunionslängd för Enontekis 1731-63, 1764- 1805; Husförhörslängd för Enontekis 1748-79, 1780- 1805.

⁵³ Kommunionslängd för Enontekis 1764-1805.

⁵⁴ Dombok, Enontekis tingslag 1777.

markerna mellan byns tre jordägare. Om de därmed inte kunde uppnå en vänlig förening skulle de vid vite av 1 Riksdaler inställa sig vid nästa ting. Dock kunde de tydligen komma överens om fördelningen av rävfångstmarker, eftersom inga ytterligare anteckningar i målet finns i domböckerna.

– Gift med **Karin Nilsson Sirkka**, *1749 25/10, dotter till Nils Sirkka och Elin i Köngäs, Sodankylä sn.

Barn:⁵⁵

1. Ella *1776 13/1
2. Anna *1777 11/5
3. Margareta *1780 5/5
4. Nils Petter *1781 9/7
5. Josef *1785 13/3
6. Mats *1786 1/5
7. Karin *1790 14/1
8. Brita *1792 11/2
9. Mickel *1793 21/12
10. Kristina *1795 26/3

Tabell 4

Mickel Persson Eira⁵⁶ (från tabell 2). *1753 18/11 i Peltovuoma. Nybyggare i Peltovuoma. Utflyttad med hela familjen 1784.

Tvistemål: Vid tinget i Enontekis 1777 stämde han sin bror Per Persson (tabell 3), och krävde att denne skulle betala honom 8 Riksdaler, 10 Skilling och 8 Öre som lösen för Mickels arvedel av deras faders hemman, vilket Per ensam fått rätt att bruka. Per nekade att nu ge Mickel dessa pengar, eftersom han sade att han redan hade erbjudit honom denna summa, men att Mickel då hade nekat att ta emot den.

Rätten inhämtade imissionsbrevet av 1775 24/2, som sade att Per Persson fått rätt att tillträda Krononybygget Nr. 2 i Peltovuoma på 5/32 mantal mot att han ersatte sina syskon, en bror och en syster, enligt faderns löfte och testamente. Därför ålades Per att inom ett år betala sin bror det belopp han hade begärt, med 6% ränta för varje år det dröjde innan Mickel fått hela summan.

Övrigt: Han erlade 1787 18/2 2 Skilling i kyrkoböter "för det att han och hans hus folk försummat Catechismi förhöret".⁵⁷

– Gift 1782 med **Brita Nilsson Sirkka**, *1754 17/6, dotter till Nils Sirkka och Elin i Köngäs, Sodankylä sn.

Barn:

1. Maria *1781 25/3
2. Per *1782 7/9 (född i Sodankylä)
3. Nils *1784 1/2

Tabell 5

Erik Persson Eira⁵⁸ (från tabell 1). *1722, döpt 1722 1/11, †1785 14/11 i Peltovuoma av andtäppa. Nybyggare i Peltovuoma.

⁵⁵ Barn 3-10 är födda i Sodankylä sn.

⁵⁶ Kommunionslängd för Enontekis 1764-1805. Husförhörlängd för Enontekis 1780-1805.

⁵⁷ Kyrkoräkenskaper, Enontekis 1787.

Arv: Vid tinget i Enontekis 1778 framkom att Erik Persson Eira stadgat att hans son Johan Eira skulle ärva hans hemman i Peltovuoma. Därför yrkade den andre sonen Samuel Eira att få del av hemmanet jämte brodern. Men då Erik Persson Eira ännu var vid liv och då hemmanet var ett kronohemman, kunde tingsrätten inte befatta sig med saken.

– Gift 1:o 1746 1/4 med **Kerstin Samuelsdotter**, *1719, †1762 7/4 av hetsig sjukdom, antagligen från Kippoinen 1.

Barn:

1. Johan Peltovuoma *1748 5/12 – tabell 6
2. Samuel Peltovuoma *1752 22/2 – tabell 9
3. Ingrid *1755 29/9. G. 1776 m. Per Mickelsson Hetta (Hetta 3).
4. Anna *1758 24/9

– Gift 2:o 1769 med **Abigael Mickelsdotter Mella**, *1717, †1769 6/8 av styng, dotter till Mickel Nilsson Nulu el. Mella och Brita Eriksdotter Huhtasaari i Pirttiniemi, Soukolo, Övertorneå sn.

– Gift 3:o 1772 med änkan **Marget Olsdotter**, *1729, inflyttad 1772, utflyttad 1790.

Barn:

5. Erik *1773 14/2
6. Anna *1775 29/8
7. Marget *1777 23/9
8. Johan *1780 4/7, †1785

Marget Olsdotters son:

1. Olof Rasmusson *1764. Utflyttad 1789.

Tabell 6

Johan Ersson Eira eller Peltovuoma⁵⁹ (från tabell 5). *1748 5/12. Husbonde på nybygget Peltovuoma Nr. 3, sedan nybyggare i Hetta.

Han köpte 1796 Per Mickelsson Hettas nybygge för 55 Riksdaler, 26 Skilling och 8 Runstycken – se vidare Hetta 3.

Tvistemål: Vid tinget i Enontekis 1778 blev han och Per Johansson Stor instämnda av Per Persson Eira, då denne hävdade att han fått de sämsta markerna i byn för rävfångst – se vidare tabell 3.

Vid tinget i Enontekis 1791 kände Johan Eriks-son Peltovuoma till nybyggaren Lars Nilsson Kaija i Kittilä, sedan denne hade gjort åverkan och bärgat hö vid Paktjärvi och vid bäcken som ledde däriifrån till Armasjärvi. Han hade dessutom fiskat i Ylivuoma och Lehtolompola, vilka låg under Peltovuoma nybygge. Lars Nilsson Kaija var inte tillstades, trots att han blivit kallad i laga tid, varför han dömdes att böta 2 Daler silvermynt eller 32 Skilling, samt att inställa sig vid nästa ting. Troligen förlikades parterna, eftersom inga ytterligare anteckningar finns i målet.

⁵⁸ Kommunionslängd för Enontekis 1731-63, 1764-1805; Husförhörlängd för Enontekis 1748-79, 1780-1805.

⁵⁹ Kommunionslängd för Enontekis 1764-1805; Husförhörlängd för Enontekis 1748-79, 1780-1805.

Arv och sytning: Johan Ersson Eira och Brita Mickelsdotter stadgade 1792 24/1 att deras söner Erik och Mickel skulle överta besittningsrätten till deras nybygge i Peltovuoma, förutom 2 kofoder äng och 1/2 tunnland öppen åker, vilka ägor Johan och Brita förbehöll sig rätten att bruka i sin livstid.

De övriga barnen skulle vardera ärv 5 Riksdaler, "20 på Skillingen" vid föräldrarnas död. Johan och Brita stadgade särskilt att detta även skulle gälla för dottern Kristina.⁶⁰

– Gift 1770 18/3 med **Brita Mickelsdotter Hetta**, *1753 27/10, från Hetta 2.

Barn:

1. Erik *1771 30/1 – tabell 7
2. Mickel *1773 5/1 – tabell 8
3. Johan *1774 22/12. Utflyttad 1795.
4. Kristina *1777 2/3. Utflyttad 1796.
5. Samuel *1780 9/12
6. Per *1784 29/4
7. Brita *1787 11/9, †1788 7/3

Tabell 7

Erik Johansson Eira eller Hetta⁶¹ (från tabell 6). *1771 30/1 i Peltovuoma. Nybyggare i Hetta.

Han överlät 1798 20/2 besittningsrätten till sitt hälft av nybygget Peltovuoma Nr. 3 till sin "käre broder" Mickel Johansson Eira (tabell 8) mot en köpesumma av 55 Riksdaler, 26 Skilling och 8 Runstycken, eftersom brödernas "käre fader" hade övertagit Per Mickelsson Hettas nybygge och Erik, underförstått, skulle ärv detta nybygge efter sin fader.⁶²

1798 30/3 utsynte kronolänsman Abraham Rechartt och nämndemannen Johan Ersson Raattamaa Erik Johansson Hettas nybygge i Hetta. Nybygget bestod av 14 ängar, som avkastade 6 rucker hö av färdig äng och 8 lass hö av röjningsland. Nybygget delade skog till husbehov med de övriga nybyggarna i Hetta.⁶³

– Gift 1793 3/2 med **Marget Tomasdotter Kyrö**, *1768 21/5, dotter till Tomas Mickelsson Kyrö och Margareta Henrikdotter Kellontekemä i Raattamaa, Sodankylä sn.

Barn:

1. Dödfödd son *†1794 26/2. För hans räkning testamenterades 1794 5/4 4 Skilling till Enontekis kyrka.⁶⁴
2. Brita *1795 11/4, †1796 30/3. I hennes namn testamenterades 4 Skilling till kyrkan i Enontekis.⁶⁵
3. Johan *1797 13/1
4. Dödfödd son *†1800. För hans räkning testamenterades 4 Skilling till kyrkan i Enontekis.⁶⁶

⁶⁰ Dombok, Enontekis tingslag 1792.

⁶¹ Kommunionslängd för Enontekis 1764-1805; Husförhörslängd för Enontekis 1780-1805.

⁶² Dombok, Enontekis tingslag 1798.

⁶³ Dombok, Enontekis tingslag 1799.

⁶⁴ Kyrkoräkenskaper, Enontekis 1787.

⁶⁵ Kyrkoräkenskaper, Enontekis 1796 16/4.

Erik Johansson Eiras bomärke 1798.⁶⁷

Tabell 8

Mickel Johansson Eira⁶⁸ (från tabell 6). *1773 5/1 i Peltovuoma. Husbonde på halva nybygget Peltovuoma Nr. 3 fram till 1798 20/2, då han för 55 Riksdaler, 26 Skilling och 8 Runstycken köpte även brodern Eriks halva av nybygget – se vidare tabell 7. Han var husbonde på Eira gård i Peltovuoma (Peltovuoma Nr. 3).

– Gift 1800 9/2 med **Anna Larsdotter Kyrö**, *1775 29/5, från Kyrö, Enontekisgrenen 5.

Barn:

1. Brita *1800 22/10

Tabell 9

Samuel Ersson Eira eller Peltovuoma⁶⁹ (från tabell 5). *1752 22/2. Husbonde på Eira gård i Peltovuoma (Peltovuoma Nr. 2).

– Gift 1785 med **Brita Tomasdotter Kyrö**, *1764 5/4, dotter till Tomas Mickelsson Kyrö och Margareta Henrikdotter Kellontekemä i Raattamaa, Kittilä.

Barn:

1. Tomas *1787 24/5
2. Samuel *1789 17/2
3. Marget *1790 8/2, †1798 11/4 av koppor. I hennes namn testamenterades 4 Skilling till kyrkan i Enontekis.⁷⁰
4. Brita *1793 4/1
5. Johan *1794 13/8
6. Kerstin *1796 22/9, †1797 1/4 av hetsig feber. I hennes namn testamenterades 4 Skilling till kyrkan i Enontekis.⁷¹
7. Per *1799 27/2

Per Samuelsson Peltovuomas bomärke 1836.⁷²

⁶⁶ Kyrkoräkenskaper, Enontekis 1800 23/2

⁶⁷ Dombok, Enontekis tingslag 1798.

⁶⁸ Husförhörslängd för Enontekis 1780-1805.

⁶⁹ Kommunionslängd för Enontekis 1764-1805; Husförhörslängd för Enontekis 1780-1805.

⁷⁰ Kyrkoräkenskaper, Enontekis 1798 21/4.

⁷¹ Kyrkoräkenskaper, Enontekis 1797 14/4.

⁷² Sockenstämmoprotokoll Enontekiö 1836.

ELINGIUS

Bröderna Kristian (tabell 1) och Erik (tabell 2) Elingius var *söner* till kyrkoherden i Jukkasjärvi Kristian Elingius (*1651, †1717 28/11 i Jukkasjärvi. Angående klagomål mot dennes vandel – se Törnqvist 3.) och dennes hustru Sofia Vannaea; *sonsöner* till skolmästaren i Torneå, sedermera lektorn i matematik i Härnösand Georg Nicolai Elingius (†1677 6/11 i Härnösand) och hans hustru Susanna Steuch. Georg Nicolai Elingius var född i Södermanland och Susanna Steuch var *dotter* till provinsialläkaren Kristian Steuchius i Åbo, vilken var *son* till fogden Erik Persson Stök i Oppunda, Södermanland och *bror* till superintendenten och hovpredikanten Petrus Steuchius i Härnösand.

Tabell 1

Kristian Elingius. Borgare och handelsman i Torneå. Han tas upp som sådan i mantalslängderna 1704-1710.

Brottmål: Vid tinget i Jukkasjärvi 1709 hävdade "kånan" Ingrid Persdotter Pannak i Tingevara att borgaren Kristian Elingius, kyrkoherdens son, "Gifter Man", var far till hennes oäkta barn. Nils Larssons i Siggevara änka Karin Anundsdotter och klockarens hustru Karin Mickelsdotter intygade att Ingrid hade sagt detta vid förlösningen och vid barnets dop.

Kristian Elingius nekade till faderskapet. Hans far kyrkoherde Kristian Elingius vittnade att han "förmant sin Son at bekänna sin brått där han felat", men att sonen även för honom hade förklarat sig oskyldig. Sammen Nils Vinter vittnade att han sett Ingrid Persdotter gå in till prästgården efter dricka 38 veckor innan hon födde sitt barn. När nämndemännen slutligen tillfrågades om Kristian Elingius var "bråtzlig i den sak eller ey" svarade de att de inte kunde fria honom från denna gärning. Därför dömdes Kristian (som var gift) att böta 80 Daler silvermynt för enfalt hor, medan Ingrid skulle böta 40 Daler silvermynt treskiftes för lönskaläge. Dessutom skulle båda genomgå tre söndagars uppenbar kyrkoplikt. Domen skulle dock underställas Svea hovrätt.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1711 framkom att hovrätten 1709 8/3 hade bekräftat tingsrättens dom. Det framkom att Kristian Elingius inte hade kunnat betala böterna och istället år 1710 hade pliktat med gatlopp, medan Ingrid Persdotter Pannak pliktat med pengar.

– Gift före 1704 med **Margareta Henrikdotter Kohre**, *1686, †1731, dotter till borgaren och tull-

nären Henrik Hansson Kohre och Gertrud Andersdotter Hellant i Torneå. Hon gifte 1711 om sig med kopparsmältaren Anders Eriksson Stålnacke i Svappavaara.

Barn:

1. Sofia
2. Kristian † i Norge 1745. Vid tinget i Jukkasjärvi 1746 framkom att Kristian Kristiansson Elingius, som avlidit vid Västersjön hösten 1745 var halvbror på mödernets till brukskarlen Henrik Andersson Stålnacke, vilket denne begärde och erhöll intyg på.

Barn utom äktenskapet med **Ingrid Persdotter Pannak**, dotter till samen Per Nilsson Pannak i Tingevara:

1. Nils *1708 18/10

Tabell 2

Erik Elingius⁷³. *1685/86 i Jukkasjärvi,⁷⁴ †1768 19/1 i Torneå stad. Nybyggare vid Luspjärvi, Jukkasjärvi kyrkoby. Postförare. Han flyttade med sin son Kristian till Vuornjärvi på 1750-talet.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1751 ansökte vicepastor Lars Engelmark hos landshövdingen att Luspjärvi skulle bli Jukkasjärvi skolas fiskevatten, trots att "en wid namn Erik Elingius" sedan några år hade skattat för fiskevattnet. Erik saknade all arvsrätt till sjön, och hade inte bott vid Luspjärvi, utan uppehållit sig i kyrkobyn "Prästerna till ej litet intrång".

⁷³ Husförhörlängd för Gällivare 1758-67.

⁷⁴ Dombok, Jukkasjärvi tingslag 1747.

Brottmål: Vid tinget i Jukkasjärvi 1721 dömdes Erik Elingius att böta 3 Marker silvermynt för att ha givit sin brors efterträdare i äktenskapet, kopparsmältaren Anders Eriksson Stålnacke, en örfil, när denne kommit till Erik för att för sin styvdotter Sofias räkning avkräva honom en silversked. Han skulle dessutom böta 2 Marker silvermynt för att han "igenom språkens sammanblandande och Confusion" försökt förvirra rätten.

Tvistemål: Vid tinget i Jukkasjärvi 1758 krävde hans son Kristian Eriksson Elingius å sin faders Erik Elingii och moder Margareta Fellenii vägnar, att avlidne Nils Elingiis omyndiga barns förmyndare, Olof Olsson Kemiläinen (Kemiläinen 3) och Mårten Hindersson (Kyrö, Jukkasjärvigrenen 15) i Lainio, skulle återlämna en ko, som Erik och Margareta skänkt till sin dotter Katarina Elingia och hennes make länsman Olof Hedberg i Gällivare.

Olof och Mårten nekade inte till att denna ko hade tillhört Erik och Margareta eller att de givit sin dotter Katarina kon i gåva, men påstod att Katarina Elingia i sin tur hade skänkt kon till sin bror Nils Elingius. Olof och Mårten hade efter dennes död sålt kon för 30 Daler kopparmynt, vilka ännu fanns i säkert förvar för hans barns räkning.

Klockaren Henrik Matsson Kemiläinen vittnade att Nils Elingius i livstiden sagt att hans föräldrar skänkt honom en ko och en get, och att Katarina av dem hade fått en guldkedja. Han hade inte heller hört annat än att Katarina hade skänkt sin bror Nils den omtvistade kon. Även Erik Filipsson i Killinki vittnade att så var fallet.

Jakob Hansson i Lovikka vittnade att Nils Elingius hade sagt till honom att hans föräldrar hade givit honom den omtvistade kon, Katarina en guldkedja och Kristian en get och en silversked. När Jakob 1756 varit och hälsat på hos Nils Elingius hade Kristian Elingius kommit dit och velat ta med sig kon, men deras mor, som på den tiden bodde hos Nils, hade sagt att Nils skulle få behålla kon, särskilt som Kristian tidigare hade fått en annan ko.

Margareta Fellenia nekade dock att hon hade skänkt just denna ko till Nils Elingius. Han hade därmot tidigare fått både en ko och en kviga av henne. Denna ko hade hon bara lämnat i förvar hos Nils, när hon och hennes man flyttade från honom. Men även om det nu var så att hon hade skänkt kon till Nils, menade hon nu att hon "uti sin stora fattigdom" inte kunde nekas att få de 30 Daler kopparmynt kon sålts för, särskilt som hon och hennes man i annat fall "brist på uppehåll lida skola".

Tingsrätten fann att Olof och Mårten skulle överlämna de 30 Dalerna kopparmynt till den avlidne Nils Eriksson Elingii föräldrar, eftersom kon en gång hade tillhört dem och de nu var så fattiga att de i annat fall skulle lida nöd.

Övrigt: Erik Elingius berättades vid tinget 1734 "wara till Kiemi träsk förrester", antagligen för att hälsa på sin syster Susanna, som var gift där.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1739 beslöts att Erik Elingius skulle föra de offentliga breven i socknen från Jukkasjärvi kyrkoby till Henrik Jönsson Soppero i Soppero, samt från Jukkasjärvi kyrkoby till Piilijärvi mot en ersättning av 24 Öre kopparmynt per arbetsdag.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1747 vittnade Erik Elingius i målet om kyrkostölden i Jukkasjärvi 1742 (se vidare Klockarsläkten i Jukkasjärvi 1). Vid detta tillfälle sades att Erik var "stor och ansenlig til växten", och att han hela sitt liv hade bott i Jukkasjärvi kyrkoby. Erik sade att vid samma tid som stölden begicks hade någon olovanes lånat hans båt från stranden. Han och hans söner hade senare återfunnit den fördärvad vid Luspakoski.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1751 intygade nämndemännen och vicepastor Engelmark att "Elingierne" (Erik och hans söner) i Jukkasjärvi var "misstänckte och lösa personer", mot vilkas frejd härads hövding Sadelin och borgmästare Pipping 1733 23/1 hade utfärdat en varningsskrift.

– Gift med **Margareta Fellenia**, *1687, †1760 8/3 i Vuortnijärvi, Gällivare sn, dotter till kyrkoherden i Överkalix Nicolaus Johanni Fellenius och Karin.

Barn:

1. Kristian *1714 – tabell 3
2. Nils *1717 – tabell 4
3. Katarina *1720. G. 1755 31/3 m. länsman Olof Olsson Hedberg i Gällivare.

Tabell 3

Kristian Eriksson Elingius⁷⁵ (från tabell 2). *1714⁷⁶, † april 1759 i Vuortnijärvi, Gällivare sn (mördad). Han vikarierade som tingstolk vid tinget i Jukkasjärvi 1740, då den ordinarie tingstolken Mickel Jönsson Stålnacke (Stålnacke 3) var sjuk, och utsågs till ordinarie tingstolk vid tinget i Jukkasjärvi 1743, men verkar inte ha tjänstgjort som sådan. Någon gång under 1750-talet anlade han nybygget Vuortnijärvi eller Vuortnivuoma i Gällivare socken.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1751 framkom att Kristian Elingius av landshövdingen hade fått tillstånd att anlägga ett nybygge vid Luspajärvi, men det hade befunnits att Luspajärvi saknade den jordmån som krävdes till åker och äng. Vicepastor Lars Engelmark ansåg att Kristian hade ansökt om nybyggarrättigheter enbart för att slippa tas ut till arbete för Kengis bruk i Kurravaara, eftersom han var "en löös och intet försvar hafwande person".

Brottmål: Vid tinget i Jukkasjärvi 1749 klagade missionären Johan Zelberg i Gällivare brevledes över att länsman Johan Persson Hulkari i Siggevaara, Kristian Eriksson Elingius "samt tvenne andre Lappar" i november 1748 hade tvingat samerna Anund Olsson Vuordno och Pål Andersson Sevä att erlägga skatt i Jukkasjärvi, trots att de bodde i Gällivare socken.

⁷⁵ Husförhörlängd för Gällivare 1758-67. Se även Ljung: Jukkasjärvi s. 38.

⁷⁶ Dombok, Jukkasjärvi tingslag 1747.

Johan Persson Hulkari hade tagit ut Anunds skatt i renhudar och en kopparkittel. En av hudarna hade tillhört Anunds dotter, och när hon vägrade överlämna huden till länsmannen slog han omkull henne medan Kristian Elingius höll fast hennes far. Länsmannen "trampade, sparekade och slog" Anunds dotter så illa att hon "hwareken Kunde röra sig, tala eller äta, til thes hon Sex dagar thereafter dödde".

Även av Pål Sevä hade Johan Persson Hulkari och Kristian Elingius uppburit skatten med våld. Därför begärde Johan Zelberg att de skulle häktas och saken utredas.

Johan Persson Hulkari var 53 eller 54 år gammal, född vid Lainio, av ansenlig växt men blind på vänster öga. Han uppvisade Kronobefallningsman Anders Hackzells skriftliga order av 1748 15/1 att ofördröjligen driva in ett flertal samers obetalda skatt, eller i annat fall instämna dem till tinget för tresko. Bland dessa samer fanns Anund Olsson Vuordno och Pål Andersson Sevä. I enlighet med denna order hade han sökt upp dem i Kaitum tillsammans med tolken Kristian Elingius, Anders Pålsson Maaherra och Per Jonsson Kaima.

Anund Vuordno hade vägrat att godvilligt betala sin skatteskuld, och frågat om "Krono Befallningsmannen wore så hungrig" att han kunde äta upp sin skattefordran. När länsmannen tog renhudarna och kitteln för att mäta ut skatteskulden hade Anund, sade länsmannen, angripit honom först med en yxa och sedan med ett spjut, men först Kristian Elingius och sedan Per Kaima hade lyckats hålla fast honom.

Anund Vuordnos dotter hade sedan tagit tillbaka en av hudarna, som hon sagt tillhörde henne och inte hennes fader, varvid hon hade slagit länsmannen över handen med en käpp och sedan klöst honom i ansiktet. Därför hade han slagit henne två gånger över axlarna, "dock icke med then hårdhet at hon theraf ens blånad eller swulnad fast mindre annan olägenhet theraf hafwa skal", varför han nekade till att ha vållat hennes död.

Därefter hade länsmannen stämt Anund Vuordno inför tinget för att han hindrat honom i hans yrkesutövning och lämat platsen med två renhudar, en liten kopparkittel samt Anunds spjut. Anunds dotter och övriga folk hade då sprungit efter dem, "Dock utan vidare otidighet".

Kristian Elingius vittnade att saken gått till på det sätt länsmannen hade sagt. Han hade inte sett länsmannen slå Anund Vuordnos dotter, men sade att länsmannen var känd för att "å all sin tid en saktmodig och ärbar lefnad fört", medan Anunds dotter "åter för et lätferdigt och lösachtigt lefwerne warit wida Känder". Inte heller vittnena Per Jonsson Kaima eller Anders Pålsson Maaherra ansåg att länsmannens slag kunde ha dödat Anund Olsson Vuordnos dotter – de kunde inte ens med säkerhet säga att hon verkligen var död.

Därför ansåg sig inte tingsrätten kunna fatta beslut i denna sak innan man tagit reda på Vuordnos dotter verkligen var död och om hennes lik i sådana fall

blivit besiktigt. Målet skulle därför tas upp vid nästa ting, varvid Anund Olsson Vuordno och Johan Zelberg skulle kallas till tinget. Av okänd anledning skedde dock inte detta, och ytterligare anteckningar i målet saknas i domböckerna.

Tvistemål: Vid tinget i Jukkasjärvi 1747 krävde Kristian Elingius att sammen Henrik Nilsson Kääntö skulle betala honom 18 Daler kopparmynt för en oxren, som Henrik Kääntö vårdat men inte återlämnad. Kääntö föregav först att renen blivit dödad av vargar, men sade sedan att en björn hade dödat den. Då Elingius inte kunde förete några bevis i saken och då Kääntö inte var närvarande skulle saken åter tas upp vid nästa ting – vilket dock inte skedde. Henrik Kääntö dömdes att erlægga 2 Daler silvermynt i böter för sin frånvaro.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1756 krävde nybyggaren Kristian Elingius i Gällivare socken att sammen Per Henriksson Kommas skulle tillställa honom en urakka, eftersom han 1752 i Lautakoski i vittnens närvaro lovat honom en ren. Tingsrätten fann det skäligt att Kommas tillställde Elingius denna ren.

– Gift 1750 21/3 i Överkalix med **Kerstin Nilsson**, *1722, döpt 1722 25/3, dotter till nämndemannen Nils Larsson och Anna Persdotter i Grelsbyn, Överkalix sn.

Barn:

1. Marget *1750 16/12
2. Karin *1752

Tabell 4

Nils Eriksson Elingius⁷⁷ (från tabell 3). *1717⁷⁸, †1757. Enligt mantalslängderna bosatt i Vittangi 1755, samt i Jukkasjärvi 1756-57

– Gift 1746 19/5 med **Brita Olsdotter Kemiläinen**, antagligen † 1756, från Kemiläinen 2.

Barn:

1. Margareta *1746. G. 1777 m. Erik Månsson Lainio (Lainio 19).
2. Erik *1748 14/10. Han var dräng i Pajala socken på 1770-talet och var på 1790-talet "försvarskarl" i Torneå. Gift 1786 2/3 i Nedertorneå med Malin Johansdotter från Nikkala. Barn: 1. Brita Magdalena (*1796, †1796 29/1).

Vid tinget i Jukkasjärvi 1772 krävde Erik inkallat sin före detta förmyndare, morbrodern Olof Olsson Kemiläinen (Kemiläinen 3) och sin ogifta syster Margaretas förmyndare Märten Hindersson (Kyrö, Jukkasjärvigrenen 15) till tinget. Han fordrade att av dem att få ut arvet efter sina föräldrar Nils Elingius och Brita Olsdotter, som flera år tidigare avgått med döden.

Olof och Märten uppvisade en bouppteckning daterad 1756 8/4 (antagligen efter modern, eftersom fadern levde ännu 1757) och förklarade sig vara redo att ge till Erik Nilsson allt arv som tillkom honom efter hans föräldrar. Länsman

⁷⁷ Se Ljung: Jukkasjärvi s. 38.

⁷⁸ Dombok, Jukkasjärvi tingslag 1747.

Hans Stjernström och nämndeman Måns Ersson Lainio tillsattes för att i närvaro av parterna utbryta Eriks arv. Om inte parterna kunde komma till en vänlig förening skulle de infinna sig vid nästa ting med "alle sine skiäl och bewis". Några ytterligare anteckningar om saken finns inte i domböckerna, varför man kan anta att Erik och Margareta fick ut sitt arv.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1775 krävde Olof Olsson Kemiläinen att Erik, som bodde i Junosuando, skulle betala honom för de tre första år, som Olof hade "födt och klädt" honom, men Olof avstod efter något tvistande från vidare talan i målet, mot att Erik lovade att inte fordra ytterligare dränglön eller klädespersedlar av honom.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1779 klagade Henrik Johansson Kyrö i Vittangi och Lars Larsson Kuoksu över att Erik och några andra skrämt bort en björn som de ringat – se vidare Mukka-Kuoksu 1.

3. Ingrid *1751 1/1

HEINONEN – PARAKKAVAARA

SKOMAKARE, KELKKANIEMI

Nils (tabell 1) och Lars (tabell 2) Pålssöner Heinonen var *söner* till Pål Larsson Heinonen (*1680 16/11, †1737 2/7), husbonde på Heinonen gård i Tärendö, Pajala sn och hans hustru Kerstin Persdotter; *sonsöner* till Lars Persson Heinonen († före 1701) i Tärendö; *sonsons söner* till Per Eriksson (Heinonen), husbonde på Heinonen gård i Tärendö 1669-87; och *sonsons sonsöner* till Erik Matsson Heinonen, nybyggare på Heinonen gård i Tärendö 1626-67. Erik Matsson Heinonen skall enligt sägen ha varit gammal knekt från Tavastland. Släkten har gemensamt ursprung med släkten Huru.

Erik Matsson Heinonen Tärendö, Heinonen gård 1626-67	
Per Eriksson Heinonen Tärendö, Heinonen gård 1669-87	
Lars Persson Heinonen † före 1701	Erik Persson Heinonen Tärendö, Heinonen gård 1688-98 (se Huru)
Pål Larsson Heinonen *1680 16/11, †1737 2/7 G.m. Kerstin Persdotter	
Nils Pålsson Heinonen-Skomakare *1720 28/7 Tabell 1	Lars Pålsson Heinonen-Kelkkaniemi el. Parakkavaara *1725, †1791 Tabell 2

Tabell 1

Nils Pålsson Heinonen – Skomakare. *1720 29/7 i Tärendö, Pajala sn. Soldat Skomakare i Tärendö på 1740-talet. Husbonde på nybygget Kelkkaniemi i Parakka 1756-65. Utflyttad till Lahnajärvi i Överkalix socken.

– Gift 1745 13/3 i Pajala med **Malin Hindersdotter Koivuniemi**, *1718 17/2, dotter till Henrik Larsson Björk eller Koivuniemi och Marget Olsdotter i Tärendö.

Barn (födda i Tärendö):

1. Margareta *1746 12/2
2. Pål *1747 22/3

Hustruns son utom äktenskapet med **Erik Filipsson Lautakoski-Killinki** (*1712) i Lautakoski, sedermera nybyggare i Killinki, Gällivare sn:

1. Erik *1744 9/4. Utflyttad till Killinki.

Tabell 2

Lars Pålsson Heinonen – Kelkkaniemi eller Parakkavaara.⁷⁹ *1725, †1791 mellan Bartolomei tid och Mickelsmäss. Husbonde på nybygget Kelkkaniemi i Parakka.

Tvistemål: Han kärade vid tinget i Jukkasjärvi 1767 till Henrik Abrahamsson Huru (Huru 2), då han ansåg att Henrik hade fiskat mer i sjön Ämmjärvi än han hade rätt till – se vidare Huru 2.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1772 förlikades Lars Pålsson i Parakka genom sitt ombud hustru Brita Henriksdotter med samnen Nils Mickelsson Niia i en tvist om det hö som Niias renar hösten 1771 hade

uppätit för Lars. Niia betalade Lars 3 Daler kopparmynt för höet och 30 Öre i rättegångskostnader. Filip Filipsson, samt Henrik och Olof Jönssöner i Parakka hade inkallats som vittnen, men inte behövt höras, varför Niia dömdes ersätta Filip med 2 Daler och Henrik och Olof med 9 Öre kopparmynt för tidsförsummelse.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1787 instämde Lars Pålsson och hans dotter Brita av Jöns Persson Parakka, vilken hävdade att Lars hade lovat honom att han skulle få överta Kelkkaniemi nybygge och att Brita hade lovat honom giftermål – se vidare Parakkavaara 4.

Om hans död: Vid tinget i Jukkasjärvi 1792 anhöll kronolänsman Anders Björnström att avlidne nybyggaren Lars Pålssons i Parakka död skulle utredas. Lars hade hösten 1791 mellan Bartolomei tid och Mickelsmäss avlidit "ute å marcken då han skulle walla Boskapen". Det framkom att Lars änka Brita Hindersdotter vid sin makes dödsfall varit avrest till Övertorneå, "för att genom tiggande kunna sig föda förskaffa", och därför inte kunde vittna om de närmare omständigheterna kring makens död.

Gabriel Eliassons (Servio 1) hustru Gertrud Jakobsdotter vittnade att Lars Pålsson, som varit "af 70 Års åldern, och ganska krasslig" under boskapens vallande om aftonen stannat kvar ute i markerna och inte följt med de övriga hem. Det var inte ovanligt att han gjorde så.

När Gertrud återkom till betesmarkerna morgonen därpå hade hon "wid pass 3 böss skott från Byn" hittat Lars Pålssons kropp liggande utan några livstecken. Sedan kom Lars dotter Katarina Larsdotter,

⁷⁹ Husförhörlängd för Jukkasjärvi 1765-94, 1795-1827. Se även Ljung: Jukkasjärvi s. 197.

och strax efter henne Gabriel Eliasson ut till betesmarkerna och båda såg den döda kroppen.

Det intygades att Lars i sin livstid "warit känd för ett stilla och beskedeligt uppförande". Därför avsade tingsrätten, att Lars Pålsson hade avlidit "av sjukdom och ålderdom förknippad orsak", och att det inte fanns minsta skäl att misstänka att han mött döden på grund av eget eller andras handhavande. Av denna orsak fann rätten ingen anledning att neka att hans döda kropp skulle begravas på kyrkogården "ordentligen och med wanliga Ceremonin".

– Gift med **Brita Henriksdotter**, *1735, möjligen från Mikonheikki 12.

Hon upplät 1791 23/10 besittningsrätten till hennes avlidne make Lars Pålsson nybygge i Parakka jämte all lös egendom till sin tilltänka måg Isak Gabrielsson, mot att denne betalade alla boets skulder. Samma dag hade hennes dotter Katarina Larsdotter uppgivit sin besittningsrätt till nybygget till sin tilltänkte svåger Isak Gabrielsson, mot att han gav henne en ko då hon "skulle träda i något gifte på framtiden".

Barn:

1. Helena *1763, †
2. Brita *1765. G. 1792 m. Isak Gabrielsson Servio (Servio 2)
3. Katarina *1771. G. (1801) m. Markus Henriksson Kyrö (Kyrö, Jukkasjärvigrenen 8).

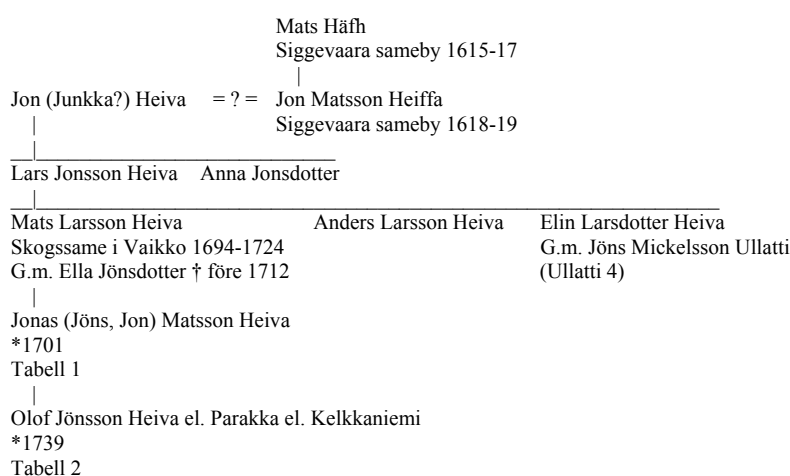
Lars Pålsson Kelkkaniemis bomärke 1780.⁸⁰

⁸⁰ Dombok, Jukkasjärvi tingslag 1780.

HEIVA

Jonas Matsson Heiva var son till skogssamen Mats Larsson Heiva i Vaikko, Siggevaara, Jukkasjärvi sn, vilken tas upp i mantalslängderna under Siggevaara 1694-1724, och hans hustru Ella Jönsdotter († före 1712), vilken enligt domboken för Jukkasjärvi tingslag 1712 var styvdotter till samnen Anders Jonsson Pikkari i Siggevaara.

Mats Larsson Heivas syster Elin Larsdotter Heiva, som var gift med Jöns Mickelsson Ullatti (Ullatti 4), uppges i domboken för Jukkasjärvi tingslag 1711 ha en faster vid namn Anna Jönsdotter varför Mats och Elins far måste ha hetat Lars Jonsson Heiva. Antagligen var Lars Jonsson Heiva son till den same "Juncka Häifwä" (Jon Heiva), som enligt domboken för Jukkasjärvi tingslag 1685 för länge sedan hade sålt sitt skatteländ till Erik Jönsson (Juto) i Tarendö och sedan hade låtit leja sig till soldat (se Ullatti 1). Denne Jon Heiva kan vara den Jon Matsson Heiffa, som återfinns i skattelängderna under Siggevaara 1618-19. Jon Matsson Heiffa var säkerligen son till Mats Häfh, upptagen i skattelängderna under Siggevaara 1615-17. Om honom står följande i skattelängden för år 1615: "En Ertzskelm, kommer aldrig tillstädz [till tingsplatsen] Men drager kring bygden och brukar spåkonst". Detta måste innebära att han var nåjd.

Tabell 1

Jonas (Jöns, Jon) Matsson Heiva.⁸¹ *1701. Nybyggare i Vettasjärvi från och med 1730. Vettasjärvi överfördes 1745 till den nybildade Gällivare socken.

Brottmål: Vid tinget i Jukkasjärvi 1742 kårade häradsstolken Mickel Jönsson Stålnacke (Stålnacke 3) till sin svåger Henrik Henriksson Heinonen och Jon Matsson Heiva om en körren värd 15 Daler, vilken skall ha försvunnit från hans hustru hösten 1741. Kärandena sade sig ingenting veta om saken.

Vittnena Per Persson och Johan Andersson i Parakka sade att de en vecka före Andersmäss sett spåren efter Mickel Stålnackes ren gå mot Henrik Heinonens och Jon Heivas renbetesmark, men sedan inte kunnat se att spåren fortsatte därifrån. Efter att parterna tvistat en stund, erbjöd Henrik Heinonen sin svåger en plåt i förlikning, samt erbjöd sig betala stämningsspengarna, vilket Mickel Jönsson Stålnacke godtog.

Vid samma ting hade Mickel Larsson (Ullatti 3) och Henrik Jönsson i Ullatti (Ullatti 5) och änkan Brita Larsdotter (Keinosuandosläkten 4) i Keinosuando instämt Jon Matsson Heiva och Henrik Henriksson Heinonen, vilken bodde på Jons gård i Vettasjärvi, för att dessa skulle förklara hur det gick

till när åtskilliga persedlar hösten 1741 försvann ur en bod vid Vettasjärvi.

Brita Larsdotter saknade 12 famnar not och en notkil, 2 tunnor insaltade små sikar, 3 notrep, 2 goda gäddnät och ett par järnkare, allt till ett värde av 54 Daler. Mickel Larsson saknade 1 1/2 famn not, 1/2 tunna salt stor harr, 1 1/2 fjärding små löjor samt "länga goda Skidbord" till sin båt, alltsammans värderat till 30 Daler. Henrik Jönsson saknade 5 famnar not, 3 halvtunnor små löjor och två nya nät. Dessutom hade hans båt skjutits ut från dess "rätta vinterlager och wårdzlöst förderfweligen lagt på et annat ställe". Värdet av det stulna och skadorna på båten uppgick till 36 Daler kopparmynt. Dessutom hade kärandena på grund av denna sak haft omkostnader på 26 Daler kopparmynt. Kärandena krävde nu ersättning för allt detta av svarandena, eftersom dessa var de enda som vistades i trakten vid tiden för stölden och därför kunde förutsättas vara skyldiga.

En skrift upprättad av sexmannen i bergsrätten Johan Johansson Spett i Masugnsbyn lästes upp. I skriften sade Johan att han på änkan Brita Larsdotters uppdrag hade inspekterat boden vid Vettasjärvi, och att han befunnit. 1:o att den fisk som Brita under sommaren fångat i träsket var borta och att kärnen den förvarats i var tomma. 2:o att den bästa noten var borta. 3:o att det fanns människospår som gick från

⁸¹ Husförhörlängd för Gällivare 1758-67.

Jon och Henriks notställe till boden och sedan till Jonas boställe.

Henrik Heinonen och Jon Matsson Heiva sade sig inte veta något om spåren mellan Jons gård och boden och inte heller något om de stulna persedlarna, men de erkände att inga andra än de och deras hustrur och barn hade bott vid träsket hösten 1741. De menade att både de och deras hustrur var "fria och oskyldiga" till stölden.

Johan Andersson i Parakkavaara vittnade att han vid den första snön 1741 hade kallats av kändarna att besiktiga boden, och funnit låsvidjan avskuren eller avhuggen och låset sönderslaget Han hade sett svarandena not ligga på en kälke och Mickel Larssons märkta skidbord under kälken. Flera flöten som hängde vid noten visade sig bära Henrik Jönssons och Mickel Larssons bomärken. Johan Andersson menade att dessa saker var tagna direkt ur boden. Mickel Mickelsson i Parakkavaara vittnade om samma sak.

Trots detta nekade Jon Heiva och Henrik Heinonen till att ha öppnat boden och tagit persedlarna ur den. Henrik Heinonen sade dock att han hittat notflötena och skidbordet utanför boden, men att han inte kunde föreställa sig "att nogon för then orsaken skull welat beskylla them för otrohet".

Rätten anbefallde att svarandena skulle undervisas om sakens allvar av prästerskapet. Återkomna från prästen erkände Henrik Heinonen och "i synnerhet" Jon Matsson Heiva under tårar att de var skyldiga till stölden ur boden. De hade först tagit matvarorna ur boden, "tå Gudh intet gifwit them i fiskewarpen" och då de saknade egna nät och not. De hade därför använt både noten och näten ur boden och därtill brukat Henrik Jönssons båt så att den blivit fördärvad. De försvunna ankarna hade Henrik hemma i gården.

Henrik Henriksson Heinonen och Jon Matsson Heiva dömdes därför att ersätta kändarna för deras förluster, betala deras rättegångskostnader, samt att böta 40 Daler silvermynt, men då de inte hade något att erlægga böterna med skulle de istället plikta med 23 par spö, samt undergå en söndags uppenbar kyrkoplikt.

Tvistemål: Vid tinget i Jukkasjärvi 1738 kände Jonas Matsson Heiva "som nu begynt idka Landtlefwerne" och skattade 16 Öre silvermynt, till "lapp-ländarna" Mickel Mickelsson (Mikonheikki 4), Per Persson Harri (Mikonheikki 9), Jöns Henriksson (Mikonheikki 10), Henrik Henriksson (Mikonheikki 12) och Per Persson (Parakkavaara 3) i Mikonheikki, Taborsberg och Parakka för att de brukade ängarna Pakkajänkkä, Harrijänkkä och Tallitaksenjätkkä, vilka gav 5 kofoder hö och enligt Jonas låg på hans "rätta skatteland".

Han anhöll om att själv få bruka dess ängar och lägga dem under sitt boställe Vettasjärvi, där han för åtta år sedan anlagt en gård. Heiva hade "en annan gång" anmodat dem att låta honom bruka ängarna, men fått avslag.

Svarandena förklarade att ängarna hade brukats av deras förfäder, men förnekade inte att de tillhörde

Jonas Heivas skatteland Haukivuoma. De tillfrågades om de hade något skriftligt bevis på att deras förfäder fått rätt att bruka ängarna, men svarade att de inte hade det. Därför erbjöd de Jonas Heiva ett kofoder från Pakkajänkkä och ett halvt kofoder från Tallitaksenjätkkä.

Jonas Heiva krävde dock att få hela Pakkajänkkä, vilken gav 4 kofoder hö. Sin fordran på Harrijänkkä och Tallitaksenjätkkä sade han sig låta vila i sin livstid. Svarandena anhöll om och fick anstånd i saken, men ytterligare anteckningar om målet saknas i domböckerna, varför parterna måste ha kommit överens utan rättens inblandning.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1760 kände Henrik Jönsson Parakka el. Kelkkaniemi till Jon Matsson Heiva, sedan denne bärgat myren Annavuoma, vilken Henrik hävdade att han själv hade röjt upp – se vidare Mikonheikki 11. – Gift med **Brita Persdotter**, *1706
Barn:

1. Mats *1730. Nybyggare i Vettasjärvi.
2. Per *1735. Nybyggare i Vettasjärvi.
3. Brita *1736 15/2
4. Olof Parakka el. Kelkkaniemi *1739 – tabell 2
5. Ingrid *1741 16/7 (född i Parakka).

Tabell 2

Olof Jönsson Heiva eller Parakka eller Kelkkaniemi (från tabell 1).⁸² *1739. Bosatt hos sin svärfar i Parakka fram till 1781, då han flyttade till Kengis bruk och blev brukskarl.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1773 hade Olof Jonsson Kelkkaniemi instämt Per Johansson Hotti från Gällivare. Då den senare inte var tillstädes trots att han i laga tid hade blivit instämd av nämndemannen Filip Filipsson, fick han böta 1 Daler silvermynt.

– Gift med **Brita Hindersdotter Parakka**, *1746, från Mikonheikki 11.

Barn:

1. Henrik *1764
2. Jonas *1765
3. Mickel *1769
4. Brita *1772
5. Per *1774
6. Anna Greta *1777
7. Johan *1778

Fosterson:

1. Per Persson *1764, †1777 9/9. Han gick i Jukkasjärvi lappskola från 1775 8/2 till 1777 9/9, då han av olyckshändelse "blifwit död af oos".⁸³

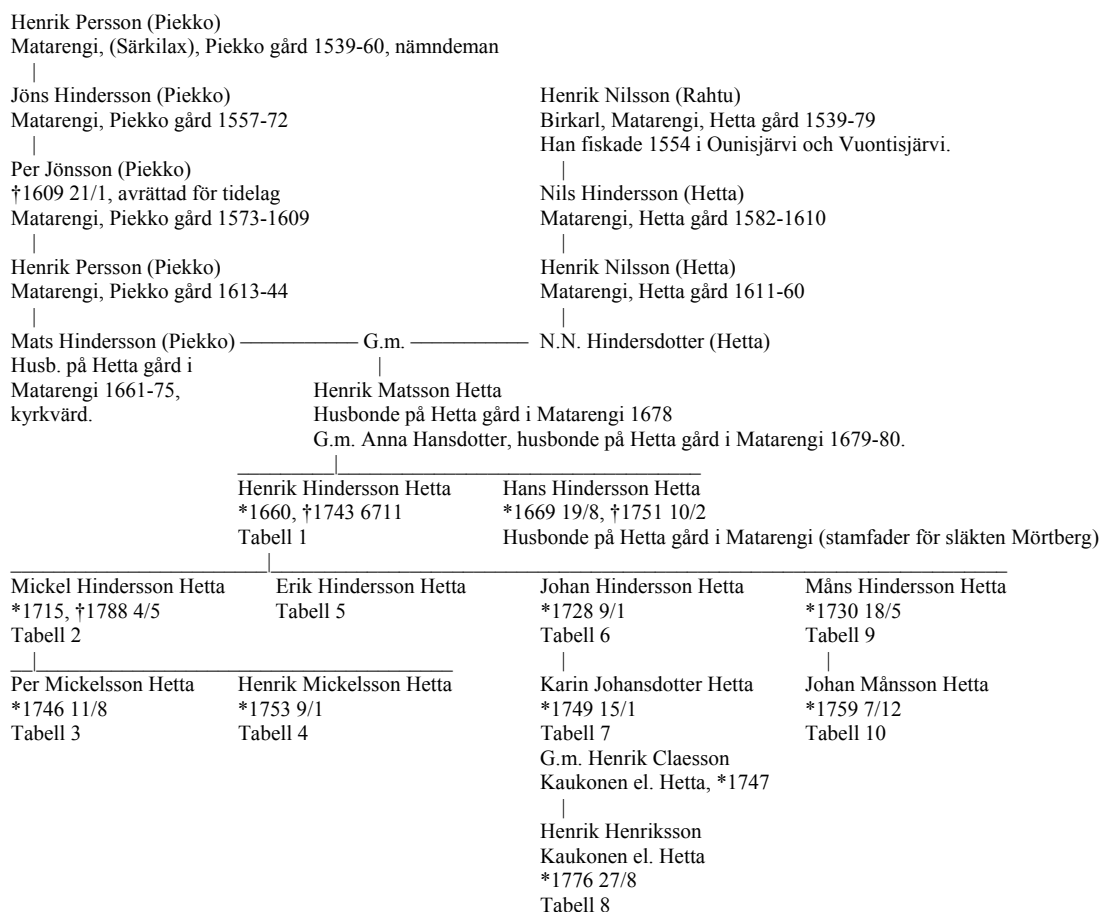
⁸² Att Olof var son till Jonas Matsson Heiva bevisas av att Olofs hustru kallas "Olof Jönsson Heiväs änka" i domboken för bergstinget vid Kengis bruk 1791. Han tas upp i husförhörslängd för Jukkasjärvi 1765-94. Se även Ljung: Jukkasjärvi s. 178.

⁸³ Anderzén 1990b.

HETTA

Henrik Hinderesson Hetta var son till Henrik Matsson Hetta, husbonde på Hetta gård i Matarengi, Övertorneå sn., 1678 och hans hustru Anna Hansdotter, husbonde på Hetta gård 1679-80. Henrik Matsson Hetta var *son* till kyrkvärden Mats Hinderesson, vilken genom giftermål blev husbonde på Hetta gård i Matarengi, och tas upp som sådan i mantalslängderna 1661-75 och dennes hustru N.N. Hinderdotter (se nedan); *sonson* till Henrik Persson, husbonde på Piekko gård i Matarengi 1613-44; *sonsons son* till Per Jönsson (avrättad för tidelag 1609 21/1), husbonde på Piekko gård i Matarengi 1573-1609; *sonsons sonson* till Jöns Hinderesson, husbonde på Piekko gård i Matarengi 1557-72 och *sonsons sonsons son* till nämndemannen Henrik Persson, husbonde på Piekko gård i Särkilax, Övertorneå sn (gården flyttades senare till Matarengi), 1539-60.

Henrik Matsson Hettas mor, vars förnamn är okänt, var *dotter* till Henrik Nilsson, husbonde på Hetta gård i Matarengi 1611-60, *sondotter* till Nils Hinderesson, husbonde på Hetta gård i Matarengi 1582-1610 och *sonsons dotter* till birkarlen Henrik Nilsson, som antagligen tillhörde släkten Rahtu, och var husbonde på Hetta gård i Matarengi 1539-79. Henrik Nilsson fiskade 1554 i Ounisjärvi och Vuontisjärvi, och hans sonsons dotterson son Henrik Henriksson Hetta kände uppenbarligen till att hans förfäder hade innehaft fiskerätten i Ounisjärvi när han slog sig ned där 1697. En av Kautokeinos största samesläkter härstammar från Henrik Hinderesson Hettas son Mats Hinderesson Hætta. Angående släkten Rahtu/Hetta, se vidare Kuoksu, Erik (2008a): "Birkarlssläkter i Övre Tornedalen 1539-1800", Angered.

Tabell 1

Henrik Hinderesson Hetta,⁸⁴ *1660, †1743 6/11 i Hetta eller Ounisjärvi, Peltojärvi. Nybyggare i Hetta eller Ounisjärvi, Peltojärvi.

Henrik Hinderesson Hetta tas upp som husbonde på Hetta gård i Matarengi i mantalslängderna 1684-

⁸⁴ Kommunionlängd för Enontekis 1722-30, 1731-63. Se även Ljung: Enontekis (Karesuando) s. 368.

97. Vid tinget i Enontekis 1697 fick Henrik Henriksson Hetta, "födder af Ährlige Förälldrar i Matar Enge" rättens tillstånd att bosätta sig vid "sijne Förfäders landh och fiskiewattn wid Åunis Jarfwi", något han av allt att döma gjorde samma år, eftersom Henriks bror Hans Hinderesson Hetta (vars barn antog namnet Mörtberg) tas upp som husbonde på Hetta gård i Matarengi från och med 1698.

I sin "Beskrifning om Torneå och Kemi Lappmarcker" från 1738 skriver kronofogde Anders Hackzell att Ounisjärvi tre mil öster om Muonio älv hade Henrik Hetta till åbo. Nybygget hade 3/8 tunnans utsäde på sandig jordmån, och kunde föda 3 kor av myrängar och starrhö.⁸⁵

Brottmål: Vid tinget i Enontekis 1727 framträdde uppsyningsmannen Johan Brun med en tennbägare som Henrik Hindersson Hetta "förste Marcknadz-dagen" hade supit brännvin ur i rådman Samuel Krooks stuga. Detta, sade Johan Brun, var ett brott mot Kungl. Majts. plakat om "Lappländarnes underwisande i Christendomen".

Henrik tillstod att han hade druckit "et skieblad bränwin" ur bägaren. Brännvinet hade han fått av rådman Krook, vilket denne också erkände. Krook menade dock att han borde slippa åtal eftersom "supen varit liten", och eftersom "denne Hätta icke heller skall vara någon Lappföding utan ifrån landet bördig". Tingsrätten fann dock att inget av detta hade någon betydelse, utan Henrik Hetta fick böta 5 Marker silvermynt för sabbatsbrott, medan Samuel Krook fick böta 40 Marker silvermynt för förbudsbrott. Henrik skulle, om han inte kunde erlägga boten i penningar, istället sitta i stocken två dagar efter varandra.

Tvistemål: Vid tinget i Enontekis 1741 framkom att Henrik Henriksson Hetta hade förlikats med nämndeman Hans Johansson Joha i en tvist om en urakka.

Arv: Vid tinget i Enontekis 1745 fordrade Henriks dotter hustru Anna Henriksdotter i Kainuunkylä genom sitt ombud Lars Jönsson (Mämmi) från Muonionniska av sin styvmoder Karin Jönsdotter "något arf" efter sin avlidne far Henrik Hetta. Arvet var ännu inestående hos Karin Jönsdotter. Tingsrätten fann att Karin Jönsdotter ännu inte hade låtit verkställa bouppteckning efter sin avlidne make, varför hon tillsades att "wid första tillfälle" efter tinges slut låta uppteckna boets tillgångar, varefter arvet skulle fördelas mellan arvingarna.

– Gift 1:o med **Agnes Andersdotter**, † 1707 x/3. Vid tinget i Enontekis 1709 angav Henrik att hans hustru Agnes Andersdotter hade avlidit i mars år 1707. Därför ville han nu avvitra deras gemensamma barns (sönerna Henrik och Per och döttrarna Anna, Margareta och Agnes) mödernedel i boet. Det befanns att makarnas ägodelar bestod av hus, boskap, fiskeredskap, koppar, båtar, en stålbåge och rävsaxar, vilket tillsammans värderades till 224 Daler kopparmynt. En tredjedel av detta, 74 daler och 21 1/3 öre kopparmynt tillkom barnen. Sönerna fick en broderslott (21 Daler och 10 öre kopparmynt), medan döttrarna fick en sisterslott (10 Daler och 22 öre). Dessa pengar skulle Henrik överlämna till barnen när de blev myndiga. Dessutom lovade Henrik att "efter råd och lägenheet Kläda och föda" barnen fram till dess, utan att detta skulle påverka deras arv.

⁸⁵ Fellman 1910.

Barn:

1. Henrik
 2. Per
 3. Anna. Gift i Kainuunkylä, Hietaniemi sn.
 4. Marget *1700. G. 1728 m. Henrik Eriksson Palojoensuu (Aasa 7)
 5. Agnes
- Gift 2:o med **Brita Matsdotter**, †1726

Barn:

6. Litet barn, †1710, efter vilket Henrik den 30/1 samma år testamenterade 15 öre till Övertorneå kyrka.⁸⁶
7. Mickel *1715 – tabell 2
8. Brita *1715 30/11. G. 1739 9/12 m. Johan Nilsson Aikio i Enare.
9. Ingrid
10. Erik – tabell 5
11. Mats Hätta *1725. Utflyttad till Kautokeino. Han blev sedermera kyrkvård i Kautokeino. Gift med Brita Olofsdotter Tornensis (*1728 24/5, dotter till Olof Andersen Tornensis och Margrete Olsdatter i Kautokeino). De fick barnen: Isak (*1752 20/12), Ole (*1757), Johannes (*1764), Mathis (*1765) och Michel (*1769). Samesläkten Hätta härstammar från Mats Hindersson Hätta.⁸⁷

– Gift 3:o 1727 med **Karin Jönsdotter Kätkäsuando**, *1686, †1771 3/2 av ålderdomsbräcklighet, dotter till Jöns Hansson Kätkäsuando och Margeta Matsdotter i Kätkäsuando. Hon var änka efter Per Jönsson Bäck i Muonionniska.

Barn:

12. Johan *1728 9/1 – tabell 6
13. Måns *1730 – tabell 9

Tredje hustruns barn i första äktenskapet:

1. Elin Persdotter Bäck *1710 (1722) . G. 1741 15/2 m. Olof Nilsson Kunnari (Karesuandosläkten 20).
2. Valborg Persdotter Bäck *1715. G. 1739 15/2 m. sin fosterbror Mickel Hindersson Hetta (tabell 2).
3. Tomas Persson Bäck

Tabell 2

Mickel Hindersson Hetta⁸⁸ (från tabell 1), *1715, †1788 4/5 i Hetta av bråck. Nybyggare i Hetta. Nämndeman i Enontekis tingslag 1761-1770. Han tog avsked vid 1770 års ting och ersattes som nämndeman av sin halvbror Johan. Vid tinget 1762 dömdes han samt nämndemännen Henrik Eriksson Palojoensuu (Aasa 7), Guttorm Knutsson Valkeapää och Per Nilsson Sokea att böta 8 Öre silvermynt vardera, eftersom de kommit till tinget en dag efter utsatt tid, utan laga förfall.

Tvistemål: Han och hans bröder Johan och Måns kärade vid tinget 1767 till Måns Månsson Muotkajärvi angående en mjölkvarn – se vidare Karesuandosläkten 7.

⁸⁶ Kyrkoräkenskaper, Övertorneå 1710.

⁸⁷ Steen och Aarseth 1986.

⁸⁸ Kommunionslängd för Enontekis 1731-63, 1765-1805; Husförhörlängd för Enontekis 1748-79, 1780-1805.

Vid tinget i Enontekis 1775 hävdade Henrik Claesson Hetta att Mickel behållit en Henrik tillhörig renkalv i sin renhjord – se tabell 7.

Testamente: Han testamenterade 8 Skilling till Enontekis kyrka.⁸⁹

– Gift 1739 15/2 med sin fostersyster **Valborg Persdotter Bäck** *1715, †1781 7/10 av ålderdomsbräcklighet, från Hetta 1. Hon testamenterade 2 Skilling till Enontekis kyrka.⁹⁰

Barn:

1. Katarina *1740 20/2. G. 1765 2/4 m. Henrik Matsson Kätkäsuando-Vanhapiha i Kätkäsuando, Pajala sn.
2. Brita *1743 27/10. G. 1770 18/3 m. Johan Ersson Eira el. Peltovuoma (Eira 6).
3. Per *1746 11/8 – tabell 3
4. Valborg *1748 20/10. G. 1774 13/3 m. Johan Jönsson Vuontisjärvi (Vuontisjärvi 2).
5. Ella *1751 16/1. G. 1778 18/1 m. Per Johansson (Jönsson) Peltovuoma-Stor (Kippoinen 3).
6. Henrik *1753 9/1 – tabell 4
7. Johan *1756 10/12, †1758 20/8

Mickel Hindersson Hettas bomärke 1767.⁹¹

Tabell 3

Per Mickelsson Hetta⁹² (från tabell 2). *1746 11/8 i Hetta, Peltojärvi Nybyggare i Hetta.

Per Mickelsson Hetta överlät 1796 besittningsrätten till sitt nybygge med alla dess rättigheter och förmåner till Johan Ersson Eira eller Peltovuoma (Eira 6) mot en köpesumma av 55 Riksdaler, 26 Skilling och 8 Runstycken.⁹³

– Gift 1:o 1776 8/4 med **Ingrid Eriksson Eira**, *1755 29/9, †1787 22/11 av blodgång, från Eira 5.

Barn:

1. Valborg *1778 3/2, †1778 20/3 av kikhosta.
2. Kerstin *1779 28/3, †1794 5/3 av styng.
3. Mickel *1782 3/1, †1784 20/2 av koppor.
4. Valborg *1785 2/1

– Gift 2:o 1791 med **Brita Tomasdotter**, *1756

Barn:

5. Eva *1794 9/11

Per Mickelsson Hettas bomärke 1797.⁹⁴

⁸⁹ Kyrkoräkenskaper, Enontekis 1788 11/5.

⁹⁰ Kyrkoräkenskaper, Enontekis 1780 10/3.

⁹¹ Dombok, Enontekis tingsla 1767.

⁹² Kommunionslängd för Enontekis 1765-1805; Husförhörslängd för Enontekis 1748-79, 1780-1805.

⁹³ Dombok, Enontekis 1797.

⁹⁴ Dombok, Enontekis tingslag 1797.

Tabell 4

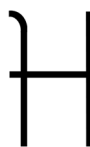
Henrik Mickelsson Hetta⁹⁵ (från tabell 2). *1753 9/1 i Hetta, Peltojärvi. Nämndeman och husbonde på gården Hetta Nr. 1. Han blev nämndeman i Enontekis tingslag någon gång mellan 1785 och 1788 och satt sedan som nämndeman vid alla ting fram till år 1800.

Han erlade 1780 26/12 32 Skilling i kyrkoböter till Enontekis kyrka för otidigt sänglag.⁹⁶

– Gift 1780 9/4 med **Marget Johansdotter Peltovuoma**, *1759 2/2, från Kippoinen 2.

Barn:

1. Mickel *1780 18/8, †1798 5/4 av koppor.
2. Ingrid *1783 2/2
3. Johan *1785 19/1, †1798 15/3 av halssjuka.
4. Valborg *1787 12/2
5. Henrik *1788 22/12, †1798 17/3 av halssjuka.
6. Margareta *1791 25/11
7. Per *1794 23/1
8. Kristina *1797 6/3
9. Brita *1799 23/6

Henrik Mickelsson Hettas bomärke 1792.⁹⁷

Tabell 5

Erik Hindersson Hetta (från tabell 1).

– Gift 1748 25/1 i Övertorneå med **Ella Nilsdotter** från Muonionniska.

Tabell 6

Johan Hindersson Hetta⁹⁸ (från tabell 1). *1728 9/1. Nybyggare och nämndeman i Hetta. Han efterträdde 1771 sin halvbror Mickel som nämndeman.

Tvistemål: Han och hans bröder Mickel och Måns kärade vid tinget 1767 till Måns Månsson Muotkajärvi agående en mjölkvarn – se vidare Karesuandosläkten 7.

Övrigt: Vid tinget i Enontekis 1772 framträdde nämndeman Johan Hindersson Hetta och berättade att hans ria med säd och agnar hade brunnit ned. Han själv hade inte varit hemma när olyckan inträffade, men hans dotter Brita berättade att hennes mor Ella Nilsdotter morgonen efter Mickelsmäss 1771 hade gjort upp eld i gårdens ria för att påbörja torkningen av den skördade säden. Ella och Brita hade sedan vårdat elden tills den slocknat. Några vedträn av björk, som fortfarande glödde, hade Brita lagt mitt i ugnen. Sedan såg hon till att inga gnistor hade hamnat på golvet och gick därifrån.

⁹⁵ Kommunionslängd för Enontekis 1765-1805; Husförhörslängd för Enontekis 1780-1805.

⁹⁶ Kyrkoräkenskaper, Enontekis 1780.

⁹⁷ Dombok, Enontekis tingslag 1793.

⁹⁸ Kommunionslängd för Enontekis 1731-63, 1765-1805; Husförhörslängd för Enontekis 1748-79, 1780-1805.

Morgonen därpå hade Måns Hindersson Hettas (tabell 9) hustru Regina Olsdotter och samnen Erik Rasmusson Eira sett att eld slog upp genom rians tak. De hade genast berättat detta för Ella Nilsdotter, som fortfarande låg och sov. Ganska snart insåg man att elden inte kunde släckas i den "då varande starcka blåst[en]".

Olof Olofsson Leppäjärvi berättade sedan att riugnen inte slutit tätt intill väggen efter branden. Innan branden hade den dock varit i "förswarligt stånd". Nämnden intygade att intygade att Johan Hetta hade skog med god tillgång till timmer att bygga upp en ny ria av.

Rätten fann att Brita Johansdotter inte hade varit vållande till elden, utan att rian brunnit ned genom vådeld, och sedan gick Johan Hetta ed på att rian jämte 1 1/2 tunna rent korn hade förstörts. Johan Hetta begärde 148 Daler kopparmynt i brandstöd, men då rian beräknades vara värd 30 Daler kopparmynt och kornet värderades till 72 Daler, värderades brandskadan av rätten till sammanlagt 102 Daler kopparmynt. Rätten fann därför att Johan av de övriga nybyggarna i lappmarken skulle få denna summa som brandstöd.

Sytning: Vid tinget i Enontekis 1784 instämde Johan Hindersson Hetta sin måg Henrik Claesson Hetta angående "Förgångsjord med mera", men parterna kom "i vänlighet" överens om att Johan och hans hustru årligen skulle få bruka ett halvt tunnland åker, samt bättre och sämre äng till ett kofoder, varemot de åtog sig att göda åkern med gödsel från sina egna kor, själva bärga ängen och själva bygga sig hus, samt leva på egen mat under hela sin livstid.

– Gift 1748 15/1 med **Ella Nilsdotter Kohkoi**, *1720, †1799 x/4 av ålderdom, dotter till Nils Nilsson Kohkoi och Valborg i Muonionniska, Pajala sn.

Barn:

1. Karin *1749 2/9. G. 1772 20/1 m. Henrik Claesson Kaukonen eller Hetta – tabell 7
2. Brita *1753 23/8
3. Johan *1758 9/2, †1758 15/5
4. Dödfödd son *†1760 12/1

Tabell 7

Karin Johansdotter Hetta⁹⁹ (från tabell 6), *1749 15/1 i Hetta, Peltojärvi.

– Gift 1772 20/1 med **Henrik Claesson Kaukonen eller Hetta**.¹⁰⁰ *1747 20/1 i Kaukonen, Sodankylä sn. Genom giftermål husbonde på nybygget Kaukonen eller Hetta i Hetta (Hetta Nr. 2), samt från och med 1792 nybyggare i Näkkäljärvi, Hetta by.

⁹⁹ Kommunionslängd för Enontekis 1765-1805; Husförhörlängd för Enontekis 1748-79, 1780-1805.

¹⁰⁰ Henrik Claesson Kaukonen eller Hetta var son till Claes Mickelsson Kyrö-Kaukonen (*1674, †1765 4/10) och Aili Eriksdotter Salmi (*1711 1/1, †1790) i Kaukonen, Sodankylä sn. Claes Mickelsson Kyrö-Kaukonen var son till Mickel Mickelsson Kyrö (†1734 13/7) i Kyrö eller Raattamaavaara, Sodankylä sn. Se vidare Kyrö, Enontekisgrenen 1:2.

1792 7/9 utsynte kronolänsman Abraham Rechardt och nämndemannen Johan Ersson Kuttainen Henrik Claesson Kaukonens eller Hettas nyanlagda ny-bygge. Nybyggets gårdstomt befanns ligga vid Näkkäljärvi, på den sida som kallades "Karaluxsen" (?), fem mil från Hetta by. Nybygget bestod av 20 ängar, som avkastade 12 lass och 3 ruckor hö av färdig äng och 31 lass hö av röjningsland. Nybygget hade skog till hustimmer, gårdsgårdar och ved; gott mulbete; någorlunda goda tillfällen till jakt på djur och fågel; mjölkvarn, samt fiske till husbehov i 6 sjöar.¹⁰¹

Tvistemål: Vid tinget i Enontekis 1775 berättade Henrik Claesson att han för fyra år sedan hade släppt ut en vaja och hennes omärkta oxkalv på sommarbete, men att vajan återkommit ensam. Då en främmande oxkalv hade kommit bland Mickel Hindersson Hettas (tabell 2) renar, påstod Henrik Claesson att detta varit hans oxkalv. Mickel Hetta nekade inte att en främmande oxkalv dykt upp bland hans renar, men efterfrågade bevis på att det verkligen rörde sig om Henrik Claessons kalv. Då denne inte kunde framlägga några bevis, frikändes Mickel Hetta i saken.

Vid tinget i Enontekis 1783 krävde Henrik Pudas i Muonionniska att återfå en honom tillhörig ren, som Henrik Claesson Hetta innehade. Henrik Hetta sade att han hade hittat renen bland sina egna renar, och att han inte hade nekat att återställa renen mot vanlig hittelön, något Henrik Pudas dock hade nekat honom. Tingsrätten dömde att Henrik Hetta borde få den vanliga hittelönen för återfunna renar, vilken var 6 Riksdaler, och sedan återställa renen till Henrik Pudas.

Vid tinget i Enontekis 1784 krävde pigan Lisa Henriksdotter Raudus att Henrik Claesson Hetta skulle betala hennes överenskomna piglön för ett år, vilken var på 2 Riksdaler och 32 Skilling årligen. Henrik erkände att han lovat henne denna lön om hon var flitig i arbetet, men det hade hon inte varit, "utan med tregghet gjordt sina Sysslor". Dessutom hade hon gjort en resa på 16 mil och då varit frånvarande från arbetet i två veckor. Därför ansåg hans sig inte kunna ge henne mer än 2 Riksdaler. Lisa nekade till att hon uppfört sig annat än beskedligt, men erkände att hon varit bortrest "uti egne ärender", varför tingsrätten fann skäligt att hon endast skulle ha 2 Riksdaler i lön. Vid samma ting förlikades han med sin svärfar om "Förgångsjord med mera" – se tabell 6.

Övrigt: Han erlade 1789 8/11 6 Runstycken i kyrkoböter för försummande av husförhör.¹⁰²

Barn:

1. Johan *1772 1/11, †1773 27/3
2. Ella *1774 14/10. G. 1800 14/4 m. Anders Mattson Luusua i Kittilä, Sodankylä sn.
3. Henrik *1776 27/8 – tabell 8
4. Claes *1780 12/3

¹⁰¹ Dombok, Enontekis tingslag 1793.

¹⁰² Kyrkoräkenskaper, Enontekis 1789.

5. Karin *1782 15/12
6. Erik *1785 17/11
7. Johan *1788 17/1
8. Brita *1790 4/5
9. Salomon *1791 6/11
10. Malin *1794 4/5

Henrik Claesson Hettas bomärke 1789.¹⁰³

Tabell 8

Henrik Henriksson Kaukonen eller Hetta¹⁰⁴ (från tabell 7). *1776 27/8 i Hetta. Nybygggarson i Hetta.
– Gift 1800 14/4 med **Karin Isaksdotter Jatko**, *1773 2/7, från Kuttainen 6.

Tabell 9

Måns Hindersson Hetta¹⁰⁵ (från tabell 1). *1730 18/5 i Hetta, Peltojärvi. Husbonde på Keskitalo nybygge i Hetta (Hetta Nr. 3).

Han och hans bröder Johan och Mickel kärade vid tinget 1767 till Måns Månsson Muotkajärvi angående en mjölkvarn – se vidare Karesuandosläkten 7.

– Gift 1:o 1752 11/4 med **Anna Henriksdotter Pudas**, *1728, †1756 1/2 av brännsjuka, dotter till Henrik Henriksson Pudas el. Oxhuvud och Ella Andersdotter i Muonionniska.

Vid tinget i Enontekis 1758 krävde Anders Henriksson Pudas i Muonionniska å sin avlidna syster Anna Henriksdotters två omyndiga barns vägnar, att hennes make Måns Henriksson i Ounisjärvi med ed måste styrka riktigheten efter den bouppteckning han i februari 1757 låtit upprätta efter henne. Måns Henriksson ålades gå ed på bouppteckningen till nästa ting.

Vid tinget i Enontekis 1783 krävde Johan Henriksson Palojoensuu (Aasa 8) hans svärfar Måns Hindersson Hetta skulle till honom skulle överlämna hans nyblivna hustrus arv efter hennes mor Anna Henriksdotter enligt den bouppteckning som skulle finnas hos Måns. Måns Henriksson var inte tillstades, men såväl hans bror nämndemannen Johan Hetta, som Per och Nils Johanssöner Vuontisjärvi intygade att "han sedt sjuklig ut och sagt sig ey Kunna resa en så lång väg utan lifs fara". Av denna anledning uppskötts målet till kommande ting. Några ytterligare anteckningar finns inte i målet.

Barn:

1. Ella *1753 3/4. G. 1782 15/4 m. sin kusin Johan Henriksson Palojoensuu (Aasa 8).
2. Henrik *1755 13/2. Utflyttad 1778.

¹⁰³ Sockenstämmoprotokoll, Enontekiö 1789.

¹⁰⁴ Husförhörslängd för Enontekis 1780-1805.

¹⁰⁵ Kommunionslängd för Enontekis 1731-63, 1765-1805; Husförhörslängd för Enontekis 1748-79, 1780-1805.

– Gift 2:o 1757 21/3 med **Regina Olsdotter Olli**, *1736 x/12, dotter till Olof Persson Olli eller Vuolo och Margareta Hindersdotter Lahti i Muonionniska.

Vid tinget i Enontekis 1774 ingav Måns Hindersson Hetta en attest av Tomas Johansson Olli i Muonionniska, som sade att Måns avlände Henrik Olsson Olli i Muonionniska, vilken hade dött ogift, hade testamenterat halva sin egendom till sin syster Regina och svåger Måns, och den andra halvan till sin mor Margareta Hindersdotter Lahti. Sedan lästes testamentet upp och Måns anhöll att hans andre svåger Olof Olsson Olli i Muonionniska skulle tillfrågas om han hade något arv efter brodern, varför Måns som bevis på detta erhöll en avskrift ur tingsprotokollet.

Barn:

3. Olof Olli *1758 16/4. Vid tinget i Enontekis 1776 framkom att hans morbror Olof Olsson Olli och dennes hustru Anna Mickelsdotter Taavola i Muonionniska 1774 7/3 hade upprättat ett testamente, som sade att Magnus (Måns) Henrikssons son Olof Magnusson, som de "af en frij wilja tagit til oss til at oss i vår lifs tid skiöta och hederligen till grafwen befordra" efter deras död skulle få överta deras gård på 1/8 mantal i Muonionniska jämte all lös egendom utan undantag. Olof Olsson Olli framträdde nu vid tinget och sade att han upprättat detta testamente "med godt och sunt förstånd". Olof Månsson Hetta flyttade till Muonionniska 1770 och blev 1797 husbonde på halva Olli gård där. Han gifte sig 1775 16/3 med sin kusin Kerstin Johansdotter Olli (*1759 8/2). Olof och Kerstin hade barnen: Kristina (*1777 28/8) och Salomon (*1800 24/10).

4. Johan *1759 7/12 – tabell 10

5. Magnus *1761 29/7

6. Marget *1763 25/5. G. 1789 22/3 m. Johan Månsson (Magnusson) Muotkajärvi (Karesuandosläkten 9).

7. Per *1765 30/5

8. Mats *1767 10/8

9. Mickel *1769 31/10, †1772

10. Tomas *1771 21/8

11. Lisa *1774 13/10

12. Karin *1778 2/2

13. Mickel *1780 26/10

14. Lars *1783 2/2

Tabell 10

Johan Månsson (Magnusson) Hetta¹⁰⁶ (från tabell 9). *1759 7/12 i Hetta. Nybygggarson i Hetta.

– Gift 1794 21/4 med **Lisa Johansdotter Kiviniemi**, *1769 12/9, från Karesuandosläkten 13.

Barn:

1. Ella *1795 6/7

¹⁰⁶ Kommunionslängd för Enontekis 1765-1805; Husförhörslängd för Enontekis 1780-1805.

2. Greta *1798 11/4
3. Eva *1800 19/9

Johan Magnusson Hettas bomärke 1801.¹⁰⁷

¹⁰⁷ Dombok, Enontekis tingslag 1801.

HOPPARI

Varken Anders Andersson Hopparis eller hans måg Lars Staffansson Hopparis ursprung är känt. Den senare kallas "lappman", men namnet Staffan kan inte beläggas för någon same i Torne lappmark på 1600-talet, varför det är sannolikt att Lars Staffansson var inflyttad från nedre Tornedalen eller Kemi lappmark.

Anders Andersson Hoppari
Nämnd 1710-11
Tabell 1

|
Marget Andersdotter Hoppari
*1680, †1753 19/5
G.m. Lars Staffansson Hoppari
*1686, †1740 30/5
Tabell 2

|
Lars Larsson Hoppari
1718, †1799 3/10
Tabell 3

Tabell 1

Anders Andersson Hoppari. Nybyggare i Suonttajärvi, Suonttavaara. Han tas upp i mantalslängderna under Suonttavaara 1710-1711.

Tvistemål: Vid tinget i Enontekis 1711 besvärade sig Anders Andersson Hoppari i Suonttavaara över att Mickel och Henrik Perssöner Aasa (Aasa 3 och 2) hade tillägnat sig fisketräsket Suonttajärvi, vilket Anders Hoppari skattade för. Mickel och Henrik Aasa var av sjukdom hindrade från att komma till tinget, men Mickels son Mats Mickelsson och Henriks måg Erik Persson uppgav att såväl Mickel och Henrik som deras förfäder utan klander hade fiskat i Suonttajärvi.

Gamle länsmanen Per Eriksson Eira i Peltojärvi, Olof Nilsson Hotti i Suonttavaara och nämndemanen Johan Hansson i Rounala uppgav att Suonttajärvi låg under skattelandet Suonttajavuoma, som för länge sedan hade ägts av lappmannen Olof Hansson. Efter hans död hade hans måg Olof Olsson Uija på grund av sin fattigdom låtit Mickel och Henrik Persson Aasa fiska tillsammans med honom i träsket, mot att de betalade en Karolin av hans skatt. Efter Olof Uija död hade de tillägnat sig hela fisketräsket.

Men då Anders Hoppari kunde bevisa att han sedan 1707 hade skattat för Suonttajavuoma fann rätten det rimligt att han ensam skulle vara berättigad att fiska i Suonttajärvi. Mickel och Henrik Aasa skulle enbart med hans tillåtelse få fortsätta fiska i sjön, men då de bevisligen hade skattat för fisket, skulle deras skatt nu sänkas med 6 Mark kopparmynt.

– Gift med **Margareta Persdotter Aasa**¹⁰⁸, *1663, †1738, från Aasa 1.

Barn:

1. Anna *1680. G. 1723 13/4 m. Samuel Olsson Riska el. Idivuoma (Riska el. Idivuoma 2).
2. Marget *1680, †1753 19/5. G.m. Lars Staffansson Hoppari – tabell 2

¹⁰⁸ Kommuniionslängd för Enontekis 1722-30.

Tabell 2

Marget Andersdotter Hoppari¹⁰⁹ (från tabell 1). *1680, †1753 19/5 i Suonttajärvi, Suonttavaara, av bröstsjuka.

– Gift med **Lars Staffansson Hoppari**. *1686, †1740 30/5 i Suonttajärvi, Suonttavaara. Han efterträdde sin svärfar som nybyggare i Suonttajärvi, men kallas i 1732 års dombok för Enontekis tingslag även "lappman". Han blev nämndeman i Enontekis tingslag 1740, men avled samma år.

I sin "Beskrifning om Torneå och Kemi Lappmarcker" från 1738 skriver kronofogde Anders Hackzell att Suonttajärvi två mil öster om Muonio älv hade Lars Staffansson till åbo. Nybygget hade 3/8 tunnans utsäde på sandaktig jordmån, och kunde föda 3 kor av myrängar.¹¹⁰

Vid tinget i Enontekis 1734 företedde Lars Staffansson Hoppari i Suonttajärvi och Henrik Eriksson Palojoeki (Aasa 7) en avhandling om byte av några fasta ägor, upprättad av dem i Kautokeino 1731 9/1.

Lars skulle få Suonttajoki äng, "änges Muotka med änges Jabockä [?]", samt de "små fläckar som äro belägne utwid Nunaskoski", medan Henrik skulle få Särkijoki äng, "Kolosuando" och Aijajärämä, samt "Ungelosarensiu".

Tvistemål: Vid tinget i Enontekis 1732 besvärade sig Olof Olofsson Baas (Baas 1) och Henrik Eriksson Palojoensuu (Aasa 7) över Lars Staffansson Hoppari, eftersom han tre år tidigare mot deras "wetskap och wilja" hade börjat fiska i "Liedankijervfi". Ibland brukade han en tredjedel av fisket, ibland tre fjärdedelar. De begärde nu att han skulle förbjudas fiska i detta träsk.

Lars Hoppari visade en attest, undertecknad av änkan Anna Anundsdotter 1728 16/1. Anna skrev att Lars med 20 Daler kopparmynt hade löst ut hennes

¹⁰⁹ Kommuniionslängd för Enontekis 1722-30, 1731-63.

Se även Ljung: Enontekis (Karesuando) s. 362.

¹¹⁰ Fellman 1910.

fjärdedel av Palojärvi, som länge stått i pant hos Henrik Larsson Lahti i Muonionniska. Annas dotter Brita Nilsson, som var närvarande vid tinget, bekräftade detta. Lars Hoppari menade att även "Liedankijerfvi" låg under Palojärvi.

Det framkom att Anna Anundsdotter var änka efter Nils Persson (Aasa 4), som var bror till Olof Baas svärfar Mickel Persson (Aasa 3) och till Henrik Eriksson Palojoensuu far Erik Persson Palojoki (Aasa 5). Lars Staffansson Hopparis hustru var systerdotter till Nils, Mickel och Erik Perssöner.

Tingsrätten fann att Henrik Eriksson Palojoensuu och Olof Baas skulle ersätta Lars Hoppari för hans utlagda 20 Daler koppermynt, varefter denne inte vidare skulle befatta sig med fisket i "Liedankijerfvi".

Arv: Vid tinget i Enontekis 1749 framkom att i saken mellan Olof Olofsson Baas och hans svåger Lars Larsson (Hoppari 3) angående Baas krav på delning av arvet efter sin svärfar Lars Staffansson, som avlidit 7 år tidigare, hade parterna kommit överens i vänlighet, sedan Baas å sin hustrus vägnar fått 10 Daler koppermynt av Lars, och skulle få ytterligare 10 Daler när Lars kunde betala denna summa.

Barn:

1. Henrik *1710 8/8, †1732 8/6
2. Margret *1715, †1767. G. 1756 6/1 m. Claes Claesson Vuopio i Muonionniska, Pajala sn.
3. Lars Suonttajärvi *1718 – tabell 3
4. Anna *1721, vid Jacobi tid, †1776 5/4.
5. Brita *1724. G. 1742 16/3 m. Olof Olofsson Baas (Baas 2)

Tabell 3

Lars Larsson Hoppari eller Suonttajärvi (från tabell 2). *1718, †1799 3/10 i Suonttajärvi av ålderdom. Husbonde på nybygget Suonttajärvi Nr. 1.

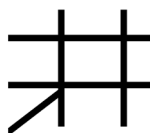
Han arbetade 1768 som timmerman vid byggandet av en ny prästgård i Enontekis.¹¹¹

Han fick 1777 21/2 tre stycken Svebilii katekeser av Enontekis socken.¹¹²

– Gift 1747 11/4 med **Ella Nilsson Kunnari**, *1725 26/12, från Karesuandosläkten 19.

Barn:

1. Lars *1749 5/7
2. Margret *1752 17/1
3. Nils *1753 8/5
4. Johan *1756 5/5, †1768 26/8 av rödsot.
5. Ella *1758 30/11. G. 1790 13/4 m. Henrik Olsson Kihlanki el. Leppäjärvi (Kihlanki 4).
6. Brita *1761 15/8. G. 1791 27/3 m. sin kusin Mats Olofsson Baas (Baas 5)
7. Olof *1764 11/2, †1791 4/3 av hetsig feber.
8. Anna *1767 3/5, †1776 5/4 av led- och torrverk.
9. Lisa *1770. G. 1787 27/3 m. Olof Olsson Kihlanki el. Leppäjärvi (Kihlanki 3).

Nils Larsson Hoppari eller Suonttajärvis (*1753) son Isak Nilsson Hoppari eller Suonttajärvis (*1811) bomärke 1839.¹¹³

¹¹¹ Dombok, Enontekis tingslag 1768.

¹¹² Räkenskaper för fattigmedel, Enontekis 1777.

¹¹³ Sockenstämmoprotokoll, Enontekiö 1839.

HURU

Abraham Hindersson Heinonen-Huru var *son* till Henrik Eriksson Heinonen (*1669, †1728 23/7), husbonde på Heinonen gård i Tarendö 1698-1726, och hans hustru Ingrid Andersdotter i Tarendö; *sonson* till Erik Persson Heinonen, husbonde på Heinonen gård i Tarendö 1688-90 och 1698, och hans hustru Margareta, husbonde på Heinonen gård i Tarendö 1692-96; *sonsons son* till Per Eriksson (Heinonen), husbonde på Heinonen gård i Tarendö 1669-87; och *sonsons sonson* till Erik Matsson Heinonen, nybyggare på Heinonen gård i Tarendö 1626-67. Erik Matsson Heinonen skall enligt sägen ha varit gammal knekt från Tavastland. Släkten har gemensamt ursprung med släkten Heinonen-Parakka.

Erik Matsson Heinonen
Tarendö, Heinonen gård 1626-67

Per Eriksson Heinonen
Tarendö, Heinonen gård 1669-87

Erik Persson Heinonen Tarendö, Heinonen gård 1688-98 G.m. Margareta	Lars Persson Heinonen † före 1701 (se Heinonen-Parakkavaara)
---	--

Henrik Eriksson Heinonen
*1669, †1728 23/7
Tarendö, Heinonen gård.
G.m. Ingrid Andersdotter

Abraham Hindersson Heinonen-Huru *1697, †1751/52 Tabell 1	Maria Hindersdotter Heinonen *1718 G.m. Mickel Jönsson Stålnacke (Stålnacke 3).	Ella Hindersdotter Heinonen *1718 x/11 G.m. Olof Jönsson Stålnacke (Stålnacke 4)
---	--	---

Henrik Abrahamsson Huru
*1731 14/12
Tabell 2

Mats Henriksson Huru *1762 Tabell 3	Mickel Henriksson Huru *1767 Tabell 4
---	---

Tabell 1

Abraham Hindersson Heinonen – Huru. *1697, †1751/52. Han var giftermål husbonde på Hurula gård i Haapakylä, Övertorneå sn, 1727-46. 1747 efterträddes han som husbonde på Hurula gård av sin styvson Per Persson Huru. Han flyttade till Parakka samma år och tas upp i mantalslängderna under Parakka 1747-51. Han övertog den gård som tidigare hade brukats av Per Persson Harri (Mikonheikki 9).

Abraham Huru dömdes vid tinget i Jukkasjärvi 1756 att böta 10 Daler silvermynt för att ha slagit hustru Anna Mickelsdotter (Mikonheikki 11) i huvudet och på armen med "et fork", så att blodvite uppstod. Dock förlikades Abraham och Anna senare, varför böterna avskrevs – se vidare Mikonheikki 11.

Övrigt: Abraham omnämns vid tinget i Enontekis 1735 som "Jakob Nystedtts kiöpräng Abraham Heinonen".

Sägner: Angående en sägen där "Huru-gubben" omnämns – se Ullatti 1.

– Gift 1727 23/4 i Övertorneå med **Marget Matsdotter**, *1695 x/2, †1760 x/10 i Haapakylä, änka efter Per Jönsson Huru i Haapakylä, Övertorneå sn. Barn (födda i Haapakylä):

1. Ingrid *1727 3/12
2. Brita *1729 1/1. Piga i Hietaniemi sn 1767-68.

3. Henrik *1731 14/12 – tabell 2

Styvson (son till Per Jönsson Huru och Marget Matsdotter):

1. Per Persson Huru *1720 19/11. Husbonde på Hurula gård i Haapakylä.

Tabell 2

Henrik Abrahamsson Huru¹¹⁴ (från tabell 1), *1731 14/12 i Haapakylä, Övertorneå sn. Husbonde på Huru gård i Parakka (Parakka Nr. 1).

Tvistemål: Vid tinget i Jukkasjärvi 1764 fordrade Henrik Abrahamsson Huru betalning av samén Johan Olsson i Talma för ett fårskinn och för 3 marker smör, som Johans hustru Margareta Johansdotter fått till låns av Henrik. "Efter något twistande" lovade Johan att återställa fårskinn, medan Henrik förklarade att han därvid lät sitt krav på betalning för smöret falla. Därvid lät tingsrätten det bero.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1767 kårade Lars Pålsson (Heinonen-Parakkavaara 2) till Henrik Abrahamsson Huru. Även direktör Anders Hellant hade inställt sig. Lars berättade att han tillsammans med Henrik Abrahamsson och nämndeman Filip Filipsson

¹¹⁴ Husförhörslängd för Jukkasjärvi 1765-94, 1795-1827. Se även Ljung: Jukkasjärvi s. 182.

(Lautakoski 3) var delägare i fisket Ämmjärvi, vilket de turats om att fiska i vart tredje år. 1766 hade varit Lars Pålssons år, men då han lagt ut sina nät i sjön, hade Henrik sedermera kommit till sjön och lagt ut sina, varför Lars tvingades ta upp näten och bege sig från fiskesjön. Därför fordrade han av Henrik 1 1/2 lispund torra gäddor.

Henrik svarade att fyra hemman i Parakka ägde del i Ämmjärvi; Lars, Henriks och Filips hemman, samt det hemman som ägdes av brukspatron Abraham Steinholtz i Kengis. Steinholtz hade våren 1765 i sexmännen Samuel Jakobsson Karolins och Johan Gabrielsson Flygares närvaro lovat att Henrik Abrahamssons son skulle få nyttja hans andel i träsket. Den före åbon på Lars Pålssons Hemman, Nils Pålsson Skomakare (Heinonen-Parakkavaara 1), hade fiskat i sjön 1763; Filip hade fiskat där 1764, medan Henrik Abrahamsson hade fiskat där 1765, samt å sin sons vägnar 1766. Dock hade han 1766 inte fått mer fisk än han hade ätit upp under fisketiden, eftersom Lars Pålsson redan hade fiskat i sjön under "bästa Lekatiden" två veckor tidigare.

Filip Filipsson vittande att Steinholtz brukat fiska i Ämmjärvi vart fjärde år, men att han sedan hade lämnat de övriga delägarna i fisket fritt att fiska där under hans år. Om han sedan hade upplåtit sin fiskerätt till Henrik Abrahamssons son, visste Filip inte.

Henrik Abrahamsson begärde anstånd i saken till nästa ting, för att införskaffa bevis på att hans son fått överta Abraham Steinholtz fiskerätt i sjön, och då Lars Pålsson inte sade sig ha något att påminna mot detta, sköt tingsrätten upp målet till nästa ting, om inte parterna till dess hade kunnat göra upp i godo. Senare vid tinget framkom att Lars låtit sin talan i saken falla.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1776 hade Per Persson Parakkavaara (Parakkavaara 3) instämt Henrik Abrahamsson i samma by för att återfå ett rävslagjärn som Per hade utlagt på Parakansaari, men som Henrik vintern 1775 hade tagit bort. Parterna gjorde upp i godo, sedan Henrik lovat att återställa slagjärnet till Per, medan Per utfäste sig att vid vite av 5 Daler silvermynt i fortsättningen inte gillra sina slagjärn så nära Henriks gård.

Sytning och arv: Henrik överlät 1791 10/2 besittningsrätten till sitt nybygge i Parakka till sin son Mats, mot att denne åtog sig att betala boets skulder samt försörja honom och hans hustru till döddagar.¹¹⁵ Vid tinget i Jukkasjärvi 1794 klagade han dock över att Mats inte längre ville försörja honom och hans hustru. Mats Henriksson Huru tillsades av rätten att följa det upprättade avtalet.

Vid tinget påföljande år besvårade sig Henrik över att Mats lät ägor och åbyggnader på Huru nybygge i Parakka "alldeles förfalla", samt att han fortfarande "obehörligen sig uppförde" mot sina föräldrar, då han inte lämnat dem det underhåll de enligt avhandlingen av 1791 10/2 hade rätt till. Han tillade att han inte

längre "uti ett bröd och hus" med sonen kunde "bo och sammanleva".

Mats Henriksson svarade att han aldrig hade nekat fadern det överenskomna underhållet, och tillade att han alltid hade uppträtt mot sin far som hans skyldigheter mot honom fordrade. Tingsrätten fastställde dock en gång för alla att Henrik Abrahamsson och hans hustru under sin livstid skulle ha rätt att disponera 3/8 tunnland åker, samt ängar för att utfodra två kor. Kronolänsman Anders Björnström och nämndemannen Filip Filipsson i Parakkavaara skulle avsöndra dessa ägor från Huru nybygge – Gift 1753 med **Maria Hindersdotter Moskojärvi**, *1728 25/3, från Keinosuandosläkten 3.

Barn:

1. Abraham *1754. Utflyttad "till Landsbygden". Han var antagligen död 1794, då hans yngre bror Henrik gjorde anspråk på Huru nybygge, såsom varande äldste broder.
2. Henrik *1757. Han utförde ett dagsverke vid reparationen av Jukkasjärvi kyrka 1785 och fick därför 8 skilling i Lön.¹¹⁶ Han flyttade till Kengis 1792 och blev backstugusittare där. Gift 1797 med Kajsa Mickelsdotter (*1768). De hade barnen: Maria (*1793), Anna Greta (*1794) och Henrik (*1799).

Vid tinget i Jukkasjärvi 1795 krävde Henrik Henriksson Huru att han som äldre broder skulle få tillträda Huru nybygge i Parakka, vilket den yngre brodern Mats Henriksson Huru nu innehade. Då brödernas far Henrik Abrahamsson Huru uttryckligen hade överlåtit nybygget till Mats Henriksson, avvisades Henriks krav av tingsrätten.

3. Marget *1760, †1775
4. Mats *1762 – tabell 3
5. Mickel *1767 – tabell 4

Henrik Abrahamsson Hurus bomärke 1791.¹¹⁷

Tabell 3

Mats Henriksson Huru¹¹⁸ (från tabell 2). *1762. Husbonde på Huru gård i Parakka (Parakka Nr. 1) från och med 1791 10/2. Han gick i Jukkasjärvi lappskola 1773 x/2-1774 15/4¹¹⁹ och blev nämndeman i Jukkasjärvi tingslag år 1800.¹²⁰

Tvistemål: Vid tinget i Jukkasjärvi 1789 hade Ella Larsdotter, änka efter en Anders Mickelsson, instämt Mats Henriksson Huru och krävde att få betalning för en henne tillhörig ren som Mats haft i sin vård, men låtit förkomma. Mats sade att renen hade

¹¹⁶ Kyrkoräkenskaper, Jukkasjärvi 1785.

¹¹⁷ Dombok, Jukkasjärvi tingslag 1791.

¹¹⁸ Husförhörslängd för Jukkasjärvi 1765-94, 1795-1827.

¹¹⁹ Anderzén 1990b.

¹²⁰ Dombok, Jukkasjärvi tingslag 1800.

¹¹⁵ Dombok, Jukkasjärvi tingslag 1791.

rymt till skogs, men tingsrätten ålade honom att betala Ella 40 Skilling, eftersom han varit ansvarig för renen.

Han tvistade vid tingen i Jukkasjärvi 1794 och 1795 med sin far om dennes förgånga – se vidare tabell 2. Vid tinget i Jukkasjärvi 1798 krävde Mats Henriksson Huru att sammen Olof Henriksson Sarri skulle ge honom ersättning för fem renar (två vajor värda 2 Riksdaler och 23 Skilling, en kalv värd 16 Skilling, en oxkalv värd 1 Riksdaler och en urakka värd 40 Skilling) vilka försvunnit i Olof Sarris vård. Olof Henriksson Sarri var inte tillstådes, men genom sina ombud Anders Hansson Kyrö och Hans Hansson Kurravaara erkände han Mats Hurus krav, varför tingsrätten fann skäligt att han skulle ersätta Mats Huru med 3 Riksdaler och 40 Skilling för renarna, samt 24 Skilling för rättegångskostnaderna.

Övrigt: Han och brodern Mickel fick år 1785 1 Daler för att ha utfört 6 dagsverken vid reparationerna av Jukkasjärvi kyrka.¹²¹

Vid tinget i Jukkasjärvi 1793 lät Mats Henriksson Huru som inte var närvarande, genom vice lantmätaren Isak Grape upplysa att han under notdragning nedströms Parakka sommaren 1792 under vattnet hade hittat ett fickur av silver, tillverkat av Biefield i London. Mats antog att uret tillhörde drängen Anders Larsson Servio i Torneå, då denne enligt ryktet skulle ha tappat sitt ur när han för två eller tre år sedan varit på resa i Lappmarken med handelsman Anders Lythraeus. Nu anhöll Mats om "wanlig hittelön".

Anders Lythraeus befarade att uret inte längre fungerade eftersom det så länge hade legat i vattnet. Han kunde heller inte utbetala någon hittelön för Anders Servios räkning, innan denne själv hade fått se uret. En undersökning visade att urverket var mycket angripen av ärg. Anders Lythraeus erbjöd sig att ta med uret ned till Anders Servio i Torneå för att utrona om han kände igen det. Om så var fallet skulle han få behålla uret och lämna 1 Riksdaler till Isak Grape, vilken sedan skulle överlämna pengarna till Mats Henriksson, men om det inte var Anders Servios ur, eller om han inte erkände Mats rätt till hittelön, skulle uret återlämnas i tingsrättens vård.

– Gift 1791 med **Elin (Ella) Hansdotter Kyrö**, *1753, från Kyrö, Jukkasjärvigrenen 9.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1795 krävde sammen Henrik Hundersson Heikka att av Mats Henriksson Hurus hustru Ella Hansdotter återfå en kopparkittel som rymde 19 kvarter, vilken han för flera år sedan, när Ella var ogift och bodde hos sin bror Anders Hansson i Vittangi, lämnat i förvar hos henne.

Mats Huru svarade å sin hustrus vägnar att hon väl hade förvarat Heikkas kittel, men att hon, när hon gifte sig och flyttade från Vittangi, hade överlämnat kitteln till sin farbror Johan Hundersson (Kyrö, Jukkasjärvigrenen 12) i Vittangi, vilken ännu torde ha kitteln i förvar. Johan Hundersson var dock inte in-

kallad till tinget och inte tillstådes, varför Mats Huru ålades att till nästa ting inkalla honom. Några ytterligare noteringar om målet finns dock inte i domböckerna.

Barn:

1. Henrik *1791, †1798
2. Anna Maria *1793, †1794
3. Johan *1794
4. Anders *1799, †1799

Mats Hundersson Hurus bomärke 1791.¹²²

Tabell 4

Mickel Henriksson Huru¹²³ (från tabell 2). *1767. Utflyttad till Kengis, Pajala sn., som brukskarl 1795, återkommen till Parakka några år senare.

Han och brodern Mats fick år 1785 1 Daler för att ha utfört 6 dagsverken vid reparationerna av Jukkasjärvi kyrka.¹²⁴

– Gift 1794 med **Brita Hansdotter Lainio**, *1763, från Lainio 13

Vid tinget i Jukkasjärvi 1792 hade kronolänsman Anders Björnström å tjänstens vägnar instämt pigan Brita Hansdotter för lönskaläge, sedan hon i januari 1792 fött ett oäkta flickebarn, som nu var dött. Brita angav att hennes lägersman var Gabriel Johansson i Vittangi (Kyrö, Jukkasjärvigrenen 14), vilken erkände sin förbrytelse.

Gabriel dömes att böta 10 Daler silvermynt, vilket motsvarade 3 Riksdaler och 16 Skilling, samt undergå enskild skrift och böta 1 Riksdaler och 16 Skilling till Jukkasjärvi kyrka. Brita dömdes till 8 dagars fängelse, då hon inte hade några pengar att betala böter med, samt att undergå enskild skrift och böta 1 Riksdaler och 16 Skilling till Jukkasjärvi kyrka.

Barn:

1. Henrik *1794
2. Johan *1799
3. Abraham *1800

Hustruns barn utom äktenskapet med **Gabriel Johansson Kyrö** (Kyrö, Jukkasjärvigrenen 14):

1. Anna Greta *1792 x/1, †1792

Johan Mickelsson Hurus (*1794) bomärke 1832.¹²⁵

¹²¹ Kyrkoräkenskaper, Jukkasjärvi 1785.

¹²² Dombok, Jukkasjärvi tingslag 1791.

¹²³ Husförhörslängd för Jukkasjärvi 1765-94, 1795-1827.

¹²⁴ Kyrkoräkenskaper, Jukkasjärvi 1785.

¹²⁵ Sockenstämmoprotokoll, Jukkasjärvi 1832.

KARESUANDOSLÄKTEN

KARESUANDO, MAUNU, VIKKURINIEMI, VIKKURI, MARTTI,
MUOTKAJÄRVI. MAGNUS, KIVINIEMI, KUNNARI

Måns Mårtensson Karesuando var antagligen *son* till Mårten Månsson Kuitu i Juoksengi, Övertorneå sn, vilken var husbonde på Inga gård i Juoksengi 1635-41, varefter han höll sig undan i Lappmarken för att undvika att skrivas ut som knekt. Han återvände sedan till Juoksengi och var husbonde på Kuitu gård i Juoksengi 1650-71; *sonson* till birkarlen Måns Nilsson, husbonde på sedermera Inga gård i Juoksengi 1595-1616 och dennes hustru Ingrid, nämnd 1615-30; *sonsons son* till Nils Jonsson, husbonde på sedermera Inga gård i Juoksengi 1581-84 och dennes till namnet okända hustru, som förefaller ha varit *dotter* till birkarlen och nämndemannen Måns Hinderesson Toolainen i Juoksengi, vilken var husbonde på sedermera Inga gård 1543-80. Nils Jonsson kan ha varit *son* till den Jon Mårtensson, som fanns i Juoksengi 1564-84. Angående Karesuandosläkten, se vidare Kuoksu, Erik (2007e): ”Hyvä Maunu Martinpoika’ och hans släktkrets”; Släktforskarnas årsbok. Angående birkarlssläkten Inga, se Kuoksu, Erik (2008a): ”Birkarlssläkter i Övre Tornedalen 1539-1800”, Angered.

Jon Mårtensson
Juoksengi 1564-84

?

Nils Jonsson (Inga)
Juoksengi, Inga gård 1581-84
G.m. N.N. Månsdotter (Toolainen)

Måns Nilsson (Inga)
Birkarl, Juoksengi, Inga gård 1595-1616
G.m. Ingrid, nämnd 1615-30

Mårten Månsson Kuitu
Juoksengi, Inga gård 1635-41, Juoksengi, Kuitu gård 1650-71

Måns Mårtensson Karesuando
†1690/1692
G. 2:o m. Margareta Tomasdotter Mämmi †1709
Tabell 1

Erik Månsson Karesuando
*1644 x/3, †1732 31/3
Tabell 2

Måns E:son Maunu *1673, †1753 16/3 Tabell 3	Mårten E:son Karesuando *1676, †1750 22/1 Tabell 15	Nils E:son Kunnari *1680, †1769 Tabell 19	Klemet E:son Karesuando *1685, †1745 21/10 Tabell 24
---	---	---	--

Olof Nilsson Kunnari *1711, †1772 8/6 Tabell 20	Erik Klemetsson Karesuando *1714 Tabell 25
---	--

Olof O:son Kunnari *1741 29/12 Tabell 21	Per O:son Kunnari *1750 9/4 Tabell 22	Johan O:son Kunnari *1753 1/5 Tabell 23
--	---	---

Mårten M:son Karesuando *1720 9/1, †1759 12/1 Tabell 16	Johan M:son Karesuando *1726 13/5, †1792 20/11 Tabell 17	Nils M:son Karesuando el. Martti *1729 5/3, †1771 1/7 Tabell 18
---	--	---

Johan M:son Maunu *1704, †1776 3/5 Tabell 4	Måns M:son Muotkajärvi *1710, †1779 2/2 Tabell 7	Nils M:son Magnus - G.m. - Ella Matsdöter Mattila *1719, †1767 23/12 Tabell 11	Ella Matsdöter Mattila *1742 8/4 Tabell 13	Beret Monsdatter *1725 22/12 Tabell 14
---	--	--	--	--

Ella Nilsson *1762 17/12 Tabell 12	G. 2:o m. Johan Matsson Kätkäsuando- Kiviniemi *1745 29/6
--	--

Per M:son Muotkajärvi *1746 17/8, †1795 11/4 Tabell 8	Johan M:son Muotkajärvi *1753 16/2 Tabell 9	Nils M:son Muotkajärvi *1756 Tabell 10
---	---	--

Måns J:son Maunu el. Vikkuri *1744 17/12 Tabell 5	Mårten J:son Maunu *1758 31/7 Tabell 6
---	--

Tabell 1

Måns Mårtensson Karesuando. †1690/1694. Han tas upp som husbonde på en gård (troligen sedermera Kohkoi/Kokko gård) i Muonionniska, Pajala sn., i mantalslängderna 1651, 1653-65, samt 1669. Under åren 1653-69 var han soldat. Han blev sedan nybyggare i Karesuando. Han var länsman i Suonttavaara 1678-83, samt nämndeman i Enontekis tingslag 1680-88.

Vid tinget i Enontekis 1671 framkom att Måns Mårtensson i Muonionniska 1670 7/2 hade köpt "Fijskerijen i karissouan och dess Underliggiande Träsker, samt all Ängeslandh och tillfällen wijdh bete. Karissouan medh alle andre ägor" av samnen Henrik Nilsson Nikka i Suonttavaara. Han köpte 1675 6/2 fiskerätten i en okänd sjö av samme Henrik Nilsson Nikka.¹²⁶

Enligt 1684 års mantalslängd var Måns nybygge det överlägset rikaste i Lappland. Detta år uppskattades han ha 25 å 30 kor, 400 får, samt 300 å 400 renar. Gårdens utsäde var 7 tunnor. På gården bodde Måns, hans hustru, en vuxen son och en dräng.

Brottmål: Vid tinget i Enontekis 1680 förbjöds länsman Måns Mårtensson förbjöds att vidare idka handel i lappmarken, "Thorneå borgerskap till praejutitz och Förfång."

Vid tinget påföljande år framkom att kapellanen i Enontekis Olof Sirma hade kallat länsman Måns Mårtensson "Hoorkarl, Skiälm, Tiuf och Röfware, jämbwäl slagit och hårdragit honom." Sirma fick böta 3 Marker silvermynt för vardera av de fyra skällsorden, samt 6 Marker silvermynt för pust och hårdragning, sammanlagt 18 Marker silvermynt.

Tvistemål: Vid tinget i Enontekis 1687 fick samnen Nils Olsson (Bals) rätt att återfå fisketräsket Matalajärvi (Muotkajärvi), vilket han pantsatt hos Måns – se vidare Baas 1.

Vid tinget i Enontekis 1690 fordrade Måns hyra av lappallmogen, eftersom han i sin gård hade inhyst Olof Sirma i ett år och sju månader fram till dess prästgården blev färdigbyggd. Han och allmogen förlikades.

Vid tinget i Enontekis 1694 visade samnen Jakob Jönsson Uija att han betalt sin gamla skuld på en "Gild Röd Rääf" till framtidne finnen Måns Mårtensson, vilket änkan tillstod.

Övrigt: Måns Mårtensson lånade på 1680-talet omkring 40 Daler silvermynt till Olof Samuelsson Torikka i Niemis, Hietaniemi sn. Hans son Erik hade sedan stora svårigheter att kräva tillbaka den betydande skulden – se vidare tabell 2.

Skalden och soldaten Anders Mickelsson Keksi (död 1705¹²⁷) kallar honom i sitt kväde om islossningen 1677 (rad 165-166): "Hyvä Maunu Martinoika, potenttaati Pohjanmaalla." – "Gode Måns Mårtensson, potentat i Nordanlanden." Man får intrycket av att den gamle soldaten Ailin Matti, som i

kvädet faller de citerade orden, använder Måns Mårtenssons namn som ett kraftuttryck.

Testamente, sytning och arvsvister: Måns Mårtensson Karesuando och hans hustru Margareta Tomasdotter uppvisade sitt gemensamma testamente vid tinget i Enontekis 1670. Dess innehåll är inte känt.

Vid tinget i Enontekis 1690 stadfäste rätten ännu en testamentesförordning av Måns och Margareta. Då de i sitt nuvarande äktenskap, som var Måns andra och Margaretas första, inte hade några barn, ville de göra Margaretas systerson Samuel Olsson (Riska el. Idivuoma 2) till arvinge för henne, mot att Samuel lovade att "hoos dem förblifwa, skiöta och försörria till deras dödodagar, emedan de sielfwe äre kombne till någon högh ålder."

Vid tinget i Enontekis 1696 anklagade Erik Måns-son (tabell 2) sin styvmor Margareta Tomasdotter, som hade gift om sig med Nils Nilsson Niva (Niva 1), för att ha undanhållit Erik och hans syskon arvet efter fadern. Nils Niva uppvisade dock en skrift av år 1692, där alla arvingar förklarade sig nöjda med arvets fördelning.

Vid tinget i Enontekis 1698 beslöts att Mickel Persson Aasa och Anders Andersson Kuttainen skulle utreda vem som ägde den äng Erik Måns-son hävdade att styvmodern hade fråntagit honom. Angående Erik Måns-sons talan mot styvmodern om arv vid samma ting befanns att han och hans syster fått var sin tredjedel av arvet efter fadern, medan Margareta erhållit den sista tredjedelen.

– Gift 1:o med N.N.

Barn:

1. Erik *1644 x/3 – tabell 2
2. Margareta.

– Gift 2:o före 1677 med **Margareta Tomasdotter Mämmi**, †1709, dotter till Tomas Matsson Mämmi i Muonionniska. Hon gifte om sig med Nils Nilsson Niva (Niva 1).

Det andra äktenskapet var barnlöst.

Tabell 2

Erik Måns-son Karesuando¹²⁸ (från tabell 1). *1644 x/3, †1732 31/1 i Karesuando, Suonttavaara. Nybyggare i Karesuando, upptagen i mantalslängderna under Karesuando, Suonttavaara, 1695-1720. Kyrkvård. Han kallades antagligen "Maunun Erkki".¹²⁹

Brottmål: Vid tinget i Enontekis 1691 anklagade Erik Måns-son Karesuando kapellanen i Enontekis Olof Sirma för att i augusti 1690 ha överfallit honom med "hugg och slaggh med nyckelknippa och käpp, samt och Myckit munnbruk och grässlig swordomb". Detta hade skett vid prästgården, dit Erik gått för att få nattvarden.

Sirma hade då sagt: "Efter tin Faders död, skall iagh iaga tigh medh Spöö ifrån ängget", varvid Erik svarade: "een lort drifwen I hr. Siälasörriare, och icke

¹²⁶ Dombok, Enontekis tingslag 1677.

¹²⁷ Angående denne, se Wahlberg 1988.

¹²⁸ Kommunionslängd för Enontekis 1722-30, 1731-63.

Se även Ljung: Enontekis (Karesuando) s. 56.

¹²⁹ Paulaharju 1966 s. 34.

migh ifrån min egendomb", varefter Sirma slog honom. Henrik och Mickel Perssöner Aasa, samt Per Kuttainen vittnade om att Erik efter kapellanens attack haft tre blånader. Olof Sirma dömdes att böta 40 Marker silvermynt för "bönedagz brott," samt 3 Marker silvermynt för var och en av de tre blånaderna.

Twistemål: Erik tvistade vid tingen 1696 och 1698 med sin styvmor och hennes andre make Nils Nilsson Niva om arv efter fadern – se vidare tabell 1.

Vid tinget i Enontekis 1700 kom Erik Månsson och hans styvmors andre make Nils Nilsson Niva (Niva 1) i en tvist om "deras tillförne bytte Änges teegar, med medmera Oeenigheet" ense om att:

1. Nils till Erik skulle avstå ett stycke jord väster om sin gamla äng, som han två år tidigare hade röjt.

2. De skulle lämna en liten boskapsväg ovanför sina ängar.

3. Deras rior och andra hus skulle bli kvar på sina nuvarande ställen.

4. Erik skulle efter lottdragning behålla handkvarnstenarna, värda 3 Daler kopparmynt, medan Nils skulle behålla bäckkvarnstenarna, vilka även de var värda 3 Daler kopparmynt. Nils skulle dessutom till Erik och hans syster Margareta lämna 1 Daler kopparmynt.

5. Erik och Nils skulle tillsammans indriva de 54 Daler kopparmynt Olof Nilsson Tuora i Suonttavaara var skyldig Måns Mårtenssons arvingar för en "Öfwerdragen Rysspäls". Av dessa 54 daler skulle Nils å sin hustrus vägnar erhålla 1/3, medan Erik och hans syster Margareta skulle erhålla 1/3 var.

Rätten uppmanade slutligen "dessa Parter, som wid hwart Ting med onödig trätemåhl framkomma, må bewekas ther med att ophöra", samt stadfäste att den av parterna som bröt mot uppgörelsen skulle böta 5 Daler till Enontekis kyrka. Överenskommelsen be-fästes med handslag.

Vid tinget i Enontekis 1702 stod Erik Månsson och Nils Nilsson Niva åter inför tingsrätten, sedan det framkommit att de hade återupptagit "sine Gambla trätor som af intet värde woro" trots den förlikning de uppnått vid tinget år 1700. Det hade uppkommit "een Oförsonligh Argheet dem emellan", och "ingen af dem Gitter see eller lida den Andra, jembwäl att slagzmåhl dem emellan förelöper, Oansedt det ey så uppenbart blifwer, emedan dee Allena boo till-samma på en Aflägsne Ort". Därför dömdes de båda efter överenskommelsen år 1700 att böta 5 Daler till Enontekis kyrka.

Erik dömdes dessutom att böta 3 Marker silvermynt, eftersom han vid allhelgonatiden 1701 hade dragit Nils i håret och slagit honom i ansiktet så att blodvite uppstod. Nils dömdes å sin sida att böta samma summa för att under samma slagsmål ha givit kyrkvärden Mickel Persson Aasa en örfil.

Då varken Erik eller Nils hade pengar att betala böterna med dömdes de att i stället en söndag sitta i stocken på var sin sida om kyrkporten. Om de inte upphörde med sina trätor skulle "den parten som

förnämste Orsaken befinnas vara" få plikta med ännu hårdare kroppsstraff om han inte kunde erlägga böterna i pengar.

Vid tinget i Enontekis 1705 tillstod sig Lars Andersson Marakatt i Suonttavaara vara skyldig Erik Månsson "8 wågar" eller 16 Daler kopparmynt, efter sin för länge sedan utgivna "Killka eller Obligation" till hans far Måns Mårtensson. Nu försäkrade Lars att han genast skulle betala en våg, och sedan årligen lika mycket, tills skulden var avbetalad.

Erik befullmäktigade 1708 5/12 i Torneå bonden Olof Lampinen i Koivukylä för att vid tinget i Övertorneå 1709 återfordra de 28 Daler silvermynt Eriks fader för "Några och 20 åhr Sedan" lånat Olof Samuelsson Torikka i Niemis. Erik skrev att han allenast "första gången" fått 1 1/2 skäl korn och 5 Daler silvermynt och "andra gången" 2 Skäl korn och 5 Daler silvermynt av Olof Torikka som betalning på skulden.

Erik beklagade att han, "fattiga Crones Skatte-dragare, Måste så ofta en långan wagh giöra myckna omkåstnad och beswär för hans Tröga Betal:s skull."¹³⁰ Jag har inte lyckats återfinna målet i Övertorneås domböcker.

– Gift med **Birgitta Persdotter**, †1741 1/1, 100 år gammal.

Barn:

1. Måns Maunu *1673 – tabell 3

2. Mårten *1676 – tabell 15

3. Nils Kunnari *1680 – tabell 19

3. Klemet *1685 – tabell 24

4. Erik *1686, †1740 29/2 i Karesuando.

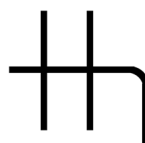
5. Johan. Han är antagligen identisk med den Jöns Eriksson Karesuando i Norge, som år enligt en 1766 upprättad tabell skyldig 9 Daler och 12 Öre till handelsman Anders Forsviks i Torneå döds-bo.¹³¹

6. Birgitta

7. Marget

8. Ingrid

9. Ella

Erik Månsson Karesuandos bomärke 1708.¹³²

Tabell 3

Måns Eriksson Karesuando – Maunu¹³³ (från tabell 2) *1673, †1753 16/3 i Maunu, Suonttavaara av ålderdomsbräcklighet. Kyrkvård, nämndeman, sterbhusdelningsman, kronolänsman och nybyggare i Vikkuriniemi (Vikkurikoskenniemi), vilket redan

¹³⁰ Memorialdombok, Övertorneå tingslag 1708.

¹³¹ Dombok, Enontekis tingslag 1766.

¹³² Memorialdombok, Övertorneå tingslag 1708.

¹³³ Kommunionslängd för Enontekis 1722-30, 1731-63; Husförhörlängd för Enontekis 1748-79. Se även Ljung: Enontekis (Karesuando) s. 28.

under Måns egen livstid började kallas Maunu – Måns Eriksson är alltså en av få personer som har använt sitt eget förnamn som tillnamn. Han kallades antagligen "Erkin Maunu",¹³⁴ och förefaller att vid sidan om Maunu eller Vikkuriniemi ha ägt skattelandet Enontekisjärvi.

Måns efterträdde vid tinget 1705 Mickel Persson Aasa (Aasa 3) som kyrkvård, eftersom han kunde läsa väl i bok och var "i sin Christendom wähl informerat". År 1718 blev Måns "för dess goda namn och rychte skuld" antagen till nämndeman. Vid samma ting förordnades han till delsningsman i sterbhusen tillsammans med Henrik Larsson Vasara, vilken tidigare ensam hade skött denna syssla. Han satt som nämndeman vid alla ting till och med 1740 och var kronolänsman i Enontekis 1746.

Vid tinget i Enontekis 1703 framträdde "Ehrligh och beskedeligh" Måns Eriksson i Suonttavaara och gav tillkänna att hans far Erik Månsson "icke Gitter på dess Booställe Karisoande Oppedhålla och föda Alle sina Barn där sammastädes, särdeles sådan dee blifwit Myndige, Och störste delen sigh i Ächtenskap inlåtit". Måns hade nu utsett ett nytt boställe för sig på Vikkurikoskenniemi, inte långt från kyrkan.

Måns hade för några år sedan tagit till sig platsens gamle ägare, en gammal same vid namn Jöns Nilsson Uija och lovat försörja honom till döddagar mot att Måns skulle överta bostället. Jöns Uijas son Jakob Jönsson Uija skulle dock behålla fiskerätten i några träsk som låg vid Vikkurikoskenniemi. Rätten godkände detta, och gav Måns Eriksson besittningsrätten till Vikkurikoskenniemi, så länge han inte ägnade sig åt överflödigt svedjande, eller gjorde olovligt intrång på samernas skog och fiskevatten. Han ålades att uppbyta åker och äng till sig, och uppföra de hus som ansågs nödvändiga. Han gavs skattefrihet för sitt nybygge till 1718.

I sin "Beskrifning om Torneå och Kemi Lappmarcker" från 1738 skriver kronofogde Anders Hackzell att Maunu vid Könkämä älv hade Måns Ersson till åbo. Nybygget hade 1 tunnans utsäde på stenig och sandig jordmån, och kunde föda 15 kor av myrängar, starrhö och litet hårdvallshö.¹³⁵

Vid tinget i Enontekis 1733 framkom att kapellanen Henrik Ganander och nämndeman och kyrkvård Måns Eriksson hade bytt några ängar med varandra. Det visade sig dock att Måns inte var helt nöjd med de ängar han bytt till sig. Anders Andersson Kuttainen, Samuel Olsson Riska och Mickel Johansson Närvä hade 1732 tillsatts att besikta ägorna. Det befanns dock att Anders Kuttainen sistlidna sommar varit så sjuk att han inte kunnat förrätta synen och att Samuel Olsson varit i Västersjön. Samuels son Johan Samuelsson Riska och Mickel Johansson Närvä hade dock förrättat den uppdragna synen varvid kommit fram till att de bytta ängarna var av nästan lika jordmån. Deras slutsats var därför att Måns inte hade

lidit men av bytet. Dock hänförde rätten frågan till landshövdingen. Vid tinget i Enontekis 1761 framkom att den äng Måns hade bytt till sig av prästbordet hette Nilivuopionluoto (se Vasara el. Kelottijärvi 1).

Övrigt: Vid tinget i Enontekis 1708 berättades att nybyggarna Nils Nilsson, Samuel Olsson, Måns Eriksson och Nils Eriksson i Suonttavaara, hade uppsatt en ny klockstapel, varför de med allmogens samtycke skulle få dela på 50 Daler kopparmynt. De skulle dock för att få denna summa även tjära klockstapeln. Vid tinget 1727 betalades Måns Eriksson och Johan Samuelsson "med kamrater" 76 Daler och 12 Öre för reparationer av byggnader på prästgården, bestående av fähus, en förbättrad stolpbod och en en bakugn med spjäll.

Vid tinget i Enontekis 1734 bestämdes att nämndeman Måns Eriksson och länsman Henrik Olsson Ryss tillsammans med några jukkasjärvisamer skulle besikta rågången mellan Jukkasjärvi och Enontekis socknar.

Vid tinget i Enontekis 1739 beslöts att Måns Eriksson Maunu skulle förvara en av nycklarna till Sockenkistan

Testamente: Vid tinget i Enontekis 1760 kände kronolänsman Nils Månsson Magnus till sin bror, före detta bylänsmannen Johan Månsson Maunu. Nils inledde med att uppvisa sin far Måns Erikssons testamente av 1753 17/2 för rätten. Av testamentet framgick att fadern i livstiden hade lämnat Nils fem par rävsaxar, vilka dock nu innehades av Johan. Nils krävde därför att återfå dem.

Johan svarade att testamentet var upprättat 1753, men att Nils inte hade visat upp det inför rätten förrän 1755, och krävde därför att det skulle förklaras ogiltigt. Nils förnekade inte att han väntat två år med att visa upp testamentet, men sade att han väntat med att visa upp det, eftersom han hoppats kunna komma överens med Johan i godo om arvet. Han tillade att om häradsrätten skulle finna testamentet ogiltigt, ville han att de 5 par rävsaxar och 2 oxrenar med mera som fadern hade efterlämnat, men ännu inte delats mellan arvingarna, nu skulle delas enligt lagen.

Johan svarade att han inte hade något att påminna mot delningen av rävsaxarna, men att fadern i livstiden hade skänkt oxrenarna åt sina döttrar, vilket alla arvingar utom Nils förklarar sig nöjda med. Dock var han "inte obenägen" att ersätta Nils för hans andel i oxrenarna.

Tingsrätten fann att Nils Månsson Magnus inte hade visat upp faderns testamente i laga tid, trots att han inte hade några giltiga skäl att dröja med detta, och att det därför måste förklaras ogiltigt. Därför skulle nu all faderns egendom skiftas mellan hans arvingar. Om Nils motsatte sig detta, skulle han böta 5 Daler Silvermynt.

– Gift 1:o sommaren 1696 med **Sigrid Mickelsdotter**, †1704 på sommaren, från Mikonheikki 2.

Vid tinget i Enontekis 1705 berättade Mickel Mickelsson från Siggevaara att han av sin far Mickel Henriksson och sina syskon fått i uppdrag att resa till

¹³⁴ Paulaharju 1966 s. 34.

¹³⁵ Fellman 1910.

Enontekis för att undersöka om hans syster Sigrid Mickelsdotter, som för 8 1/2 år sedan gifte sig med Måns Eriksson i Suonttavaara, och dog barnlös för ett halvår sedan, hade kvarlämnat någon egendom.

Mickel hade dock funnit att Måns hade mistat alla sina renar, och inte hade något i behåll att ge sin hustrus släktingar. Mickel försäkrade Måns att han, hans fader och syskon, inte i framtiden skulle ställa någon ytterligare "arfs präntion" efter Måns avlidna hustru. Dock sände Måns till sin före detta svärfar av god vilja en sex Dalers plåt och en liten kopparkittel av tre markers vikt. Allt detta befästes med handslag. – Gift 2:o med **Brita Jönsdotter**, *1680 (1690),¹³⁶ †1764 7/5 av styng.

Hennes testamente, daterat 1761 28/1, lästes upp vid tinget i Enontekis 1761. Hon förklarade att hennes lilla kvarlåtenskap, "sedan den Högsta mig af detta Jordiska kallandes warder", skulle tillfalla hennes yngste son Nils Månsson Magnus, vilken "stedse wist sig öm, mig angående, och mig under min Ålderdoms skröplighet under sin skiötsel anammat". Den äldste sonen Johan Månsson förklarade hon däremot arvlös "för dess stedse emot mig bewiste sidwörndnad och styfwa sinne".

Vid tinget i Enontekis 1765 anhöll klockaren Johan Månsson Manunu om att hans bror kronolänsman Nils Månsson Magnus måste upprätta bouppteckning efter deras mor Brita Jönsdotter, vilken hade avlidit sommaren 1764. Nils hade inget att erinra mot detta, utan ålades vid 10 Daler silvermynts vite att innan utgången av mars månad 1766 upprätta bouppteckning efter modern.

Vid tinget i Enontekis 1766 hade klockaren Johan Månsson Magnus instämt sin bror kronolänsman Nils Månsson Magnus och krävde att få sin andel av den egendom brödernas avlidna mor Brita Jönsdotter efterlämnat. Egendomen bestod bland annat av silver, böcker och rävsaxar.

Nils visade då upp moderns testamente av 1761 23/2, enligt vilket Johan skulle vara arvlös. Dessutom sade han att värdet av den egendom modern kvarlämnat inte uppgick till mer än 160 Daler och 28 Öre kopparmynt, och att boet haft skulder på 60 Daler kopparmynt. Tingsrätten fann att Brita Jönsdotter upprättat sitt testamente med gott och sunt förstånd, och att man enligt lagen hade rätt att bortgiva eller testamentera sin egendom till vem man ville. Johan hade av sin mor i laga ordning förklarats arvlös, och därför kunde han inte göra anspråk på något arv efter henne.

Barn:

1. Johan (Jöns) *1704¹³⁷ – tabell 4
2. Anna *1706, †1790 3/3. G. 1743 16/5 m. Johan Samuelsson Riska el. Idivuoma d.ä. (Riska el. Idivuoma 4). Se även tabell 25.

¹³⁶ Hon uppges i dödboken ha varit född 1690, men i husförhörslängden för 1748-1779 vara född 1680. Sanningen ligger kanske någonstans däremellan.

¹³⁷ Ett troligare födelseår är 1705 eftersom Måns Erikssons första hustru dog barnlös sommaren 1704.

3. Måns Muotkajärvi *1710 – tabell 7

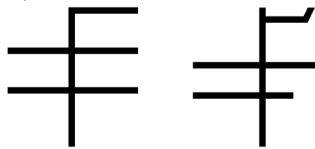
4. Nils Magnus *1719 – tabell 11

5. Elin *1721

6. Sigrid *1723, döpt 1723 25/3

7. Brita *1725 22/12 – tabell 14

8. Katarina *1728 20/9. G. 1748 m. Johan Samuelsson Riska el. Idivuoma d.y. (Riska el. Idivuoma 12).

Måns Eriksson Maunus bomärke 1735 och 1737.¹³⁸

Tabell 4

Johan (Jöns) Månsson Maunu¹³⁹ (från tabell 3). *1704, †1776 3/5 i Maunu, Suonttavaara av sten. Husbonde på Maunu gård i Maunu (Maunu Nr. 1 på 1/4 mantal.) Kronolänsman i Enontekis 1758¹⁴⁰, bylänsman i Suonttavaara 1760, vice klockare 1761, klockare i Enontekis från senast 1765 till sin död.

Johans bror Nils Månsson Magnus krävde vid tinget 1760 att Johan skulle överlämna fem par rävsaxar, vilka tillhört deras far, till honom. Målet slutade med att tingsrätten ogiltigförklarade det testamente Nils visade upp och beslöt att brödernas faders lösa och fasta egendom skulle skiftas mellan bröderna (se tabell 3).

När gården delades beslöts att Johan skulle få två pörten – det ena större och det andra mindre, ett eldhus och en bastu, två fähus och en lada, två visthus och en smedja, två halvtimrade hus och ett hemlighus, samt timmer efter en nedbrunnen ria och stänger som använts för att torka fisk. Husen var värda 82 Daler kopparmynt.

Han skulle erhålla nio åkrar som uppgick till 9 skälsland och 2 kappland. Hö skulle han hämta från 21 hårdvallsängar och 9 myrängar. De färdiga ängarna avkastade 33 lass och 9 ruckor hö, medan röjningslanden avkastade 3 lass och 9 ruckor.

Fisketräsket "Wakuwalda" skulle bröderna bruka samfällt, men "Wakuwalda warsi" skulle Johan bruka två år i streck, sedan skulle Nils bruka den ett år. Dessutom skulle han på fiska i samma sjöar och älvvikar på samma komplicerade villkor som brodern – se vidare tabell 11.

Brottmål: Vid tinget i Enontekis 1766 tilltalade kronolänsman Nils Månsson Magnus å tjänstens vägnar sin bror klockaren Johan Månsson, och påstod att denne en söndagsmorgon år 1765 hade dragit not i Kelottijärvi. Han krävde därför att Johan måste plikta för sabbatsbrott.

Johan nekade inte till gärningen, men sade att han enligt kyrkolagen måste förskonas från straff, då

¹³⁸ Kommuniionsbok, Enontekis 1731-63.

¹³⁹ Kommuniionslängd för Enontekis 1722-30, 1731-63, 1765-1805; Husförhörslängd för Enontekis 1748-79.

¹⁴⁰ Dombok, Jukkasjärvi tingslag 1758.

sabbaten redan var över när han hade dragit not eftersom han fiskat sent på söndagskvällen. Han anhöll dessutom om anstånd i detta mål till nästa ting, för att få tillfälle att inkalla vittnen som styrkte hans utsaga. Nils hade inte något att invända mot detta, varför rätten gav honom uppskov. Några ytterligare anteckningar finns inte om målet.

Twistemål: Johan Månsson Maunu klagade vid tinget i Enontekis 1758 över att Per Jonsson Vasara hade låtit sina kreatur beta på och förtrampa fem ängar som Johan menade låg under Maunu nybygge. Tvisten, som blev lång och ovanligt komplicerad, fortsatte vid tingen 1760 och 1761 – se vidare Vasara eller Kelottijärvi 1.

Vid tinget i Enontekis 1767 kände klockaren Johan Månsson Maunu, biträdd av bylänsman Henrik Henriksson Palokka till sin bror kronolänsman Nils Månsson Magnus (tabell 11), biträdd av bylänsman Olof Olsson Mämmi, och krävde att återfå Palukanpelto åker, som Nils hade fått i lån av Johan, samt att Nils måste förbjudas att till mer än en tredjedel fiska i Vakkovalta, Kentänlahti, Laivarannan apaja och Rita-saaren apaja.

Dessutom beklagade han sig över att Nils sommaren 1766 inte bara hade bärgat ängen Nilivuopio, utan också en rad andra ängar, så att Johan inte fått någon bärgning av dem.

Nils undandrog sig att svara sin broder om åkern och fiskevattnen, eftersom han inte blivit instämnd angående dem, utan enbart i tvisten om ängen. Bylänsman Olof Olsson Mämmi, som genomfört delningen av Maunu eller Vikkurikoski nybygge, vittnade att han inte med visshet kunde säga vilka på vilken broders lott Nilivuopio fallit vid delningen, varför han ville bese ängen innan han yttrade sig.

Av denna anledning fann rätten att Mämmi skulle syna ängarna och att målet skulle tas upp igen vid nästa ting, om inte parterna innan dess kunde göra upp i godo. Vad gällde de övriga ängarna och den eventuellt orättvisa delningen av dem var det ett mål som måste hänskjutas till Konungens befallningshavande. Inget ytterligare finns antecknat i saken vid senare ting.

Vid tinget i Enontekis 1770 anhöll Johan att hans bror Nils Magnus förmyndare skulle underrätta honom om hans brorsbarn erhållit sitt arv efter fadern – se vidare tabell 11.

Vid tinget i Enontekis 1772 hade Johan Andersson Lantto i Ruskola instämt klockaren Johan Månsson Maunu till tinget. Lantto berättade att han deltagit i bygget av Enontekis prästgård år 1770, och blivit lovad 200 Daler kopparmynt som lön. Dock hade klockaren behållit dessa 200 Daler och sedan givit dem till sina barn, vilka också hade arbetat vid prästgårdbygget. Kronolänsman Salomon Tornberg utfäste sig nu att betala Johan Lantto hans lön, varför han avstod från vidare talan i målet.

Övrigt: Johans mor Brita Jönsdotter förklarade honom 1761 28/1 arvlös för den "sidvärn" och det "styfwa sinne" han alltid visat henne – se tabell 3.

Testamente och arv: Johan Månsson Maunu och hans hustru testamenterade 1774 27/2 besittningsrätten till sitt nybygge samt två mjölkande kor, en kviga, en kopparkittel om två lispunds vikt, 40 famnar "utaf det bästa Not Nät" och ett par goda slagjärn till sin son Måns Johansson, vilken "os tillhanda gådt, alt ifrån dess spädaste barndom, och wist oss all barnslig lydriad till närwarande stund", mot att han skulle uppehålla och försörja dem så länge de levde.¹⁴¹ 1774 16/2 hade dottern Kerstin Johansdotter förklarats arvlös (se nedan).¹⁴²

Vid tinget i Enontekis 1777 förordnades Olof Olsson Kunnari (tabell 21) till förmyndare för Johan Månsson Maunus omyndiga barn. Vid tinget påföljande år begärde Olof Kunnari underrättelse av rätten huruvida de av Johans barn som var bosatta i Norge skulle erhålla arv efter sin fader. Detta gällde Ella, som för flera år sedan gift sig i Norge, Johan som rest dit för 5 å 6 år sedan och Sigrid, som 1775 hade gift sig med en svensk i Norge och då hade flyttat dit.

Då Johans son Måns och hans måg Mickel Larsson Marakatt inte bestred de i Norge bosatta barnens rätt till arv, förordnades Kunnari att se till att dessa fick sin arvslott, dock med det förbehållet att Kronan skulle ha rätt till 1/6 av deras arvslotter, då de bodde i utlandet.

Vid tinget 1779 hade Mickel Larsson Marakatt och förmyndaren Olof Kunnari instämt Måns Johansson för att denne måste "besvärja" bouppteckningen efter sin fader, vilket Måns inte nekade till, men sade att hans mor Ella Johansdotter ännu levde, och själv skulle dra försorg om bouppteckningen. Rätten ålade Måns Johansson och hans mor att till nästa ting vid vite av 2 Riksdaler inställa sig med bouppteckningen efter Johan Månsson och att sedan svära bouppteckningsleden.

Vid tinget 1780 framkom dock att kyrkoherde Daniel Engelmark bedömde att Ella Johansdotter "icke ägde den insigt i Christendomen eller sinnesstyrka, att Edgång henne anförtros borde". Måns, däremot, avlade "med hand å bok liflig Ed", och svor att ingenting undandolts när bouppteckning upprättades efter hans fader.

– Gift med **Ella Johansdotter**, *1715, †1795 14/8 av ålderdom. Hon testamenterade 8 Skilling till kyrkan i Enontekis.¹⁴³

Barn:

1. Anna *1734 11/11
2. Brita Vikkuri *1736 3/5, †1797 22/12 av svullsjuka.
3. Ella *1737 5/6. Gift i Norge före 1778.
4. Magnus *1739 27/2, †1739 7/11
5. Sigrid *1740 10/9. G. 1775 med en svensk i Norge.
6. Johan *1743 11/2. Utflyttad till Norge 1772 eller 1773.

¹⁴¹ Dombok, Enontekis tingslag 1775.

¹⁴² Dombok, Enontekis tingslag 1774.

¹⁴³ Kyrkoräkenskaper, Enontekis 1795 16/8.

7. Måns (Magnus) Vikkuri el. Vikkuriniemi *1744 17/12 – tabell 5
8. Kerstin *1747 13/2. G. 1774 4/4 m. Mickel Larsson Markatt i Suonttavaara sameby. Vid tinget i Enontekis 1774 anklagade kronolänsman Salomon Tornberg Mickel Larsson Marakatt och Kerstin Johansdotter för lönskaläge, varvid de hade avlat ett oäkta flickebarn, som ännu var vid liv. Mickel och Kerstin erkände detta, men sade att det skett under äktenskapslöfte, och förklarade sig villiga att nu ingå äktenskap.

Då framträdde Kerstins far klockaren Johan Månsson Maunu och bestred att Mickel och Kerstin skulle få varandra till äkta, eftersom de för det första inte hade underrättat sina föräldrar om sina giftermålsplaner; för det andra att det skulle orsaka "förargelse" i församlingen om "sådana hemliga giftermål tillätne blefwo" och för det tredje att Kerstin inte på vice pastor Engelmarks fråga kunnat "göra besked om de 4de och 7de budorden".

Rätten fann att de omständigheter klockaren Johan Månsson Maunu anförde mot att Kerstin och Mickel skulle få ingå äktenskap inte var giltiga, varför några äktenskapshinder inte förelåg. I stället ålades de att fullborda sitt äktenskap "med wigel och Kyrckiones band", då de redan hade avlat ett flickebarn under äktenskapslöfte. De skulle också ge kyrkan 2 Daler silvermynt för otidigt sängalag.

Då Kerstin mot sina föräldrars vilja genomförde detta giftermål förklarade Johan Månsson Maunu och hans hustru Ella Johansdotter 1774 16/2 henne arvlös.¹⁴⁴

Vid tinget i Enontekis 1778 krävde Mickel Larsson Marakatt å sin hustrus Kerstin Johansdotter vägnar del i arvet efter hennes far, klockaren Johan Månsson, men då det befanns att Kerstins föräldrar gjort henne arvlös sedan hon låtit lägga sig och emot sin faders vilja ingått äktenskap med Mickel Marakatt avvisades hans krav.

9. Erik *1749 29/5. Utflyttad till Norge 1778. Vid tinget i Enontekis 1781 fordrade Erik Johansson Maunu av sin renvaktare Lars Henriksson Unga i Muotkajärvi en vaja, som denne hade låtit komma bort. Unga svarade att Nils Nilsson Bramans son utan Lars Ungas lov hade tagit vajan och "fört den Lappbyarne mellan" tills den för tre år sedan "blifwit strypt och död". Då Lars Unga varit ansvarig för renen dömdes han trots detta att återställa Maunu en vaja eller betala honom dess värde med 1 Riksdaler 16 Skilling, samt ersätta hans rättegångskostnader på 16 Skilling.

Erik Johansson Maunu var år 1801 fiskare och inhyst hos brodern Niels i Kileng, Lyngen.

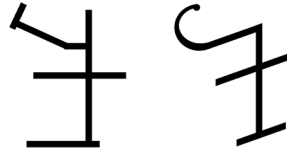
10. Marget *1751 21/10. Utflyttad 1778.

11. Nils *1753 2/9. Utflyttad till Norge, där kallad "Niels Jensen". Han var år 1801 fiskare och gårdsman i Kileng, Lyngen och gifte sig med Inger Andersdatter (*1774). Barn: Jens (*1797).

12. Olof *1756 8/5. Utflyttad i Norge, där kallad "Ole Jensen". Han var år 1801 fiskare och gårdsman i Kviteberg, Lyngen. Han var gift med Katrine Esaiaedatter (*1757) och de hade barnen Michel (*1787), Jens (*1789), Anne Margrethe (*1792) och Beret (*1796).

13. Mårten *1758 31/7 – tabell 6

14. Elisabet *1761 29/6. Hon var år 1801 ogift och inhyst hos brodern Ole i Kviteberg, Lyngen.

Johan Månsson Maunus bomärke 1767 och 1770.¹⁴⁵

Tabell 5

Måns (Magnus) Johansson Maunu eller Vikkuri eller Vikkuriniemi¹⁴⁶ (Mons Jensen) (från tabell 4). *1744 17/12 i Maunu, Suonttavaara. Kyrkvård. Husbonde på Maunu gård i Maunu (Maunu Nr. 1 på 1/4 mantal.). Han flyttade till Kileng, Lyngen på 1790-talet och var år 1801 inhyst hos brodern Ole i Kileng.

Han fick 1788 20/2 två exemplar av "Svebilii spørsmål" av Enontekis socken.¹⁴⁷

– Gift 1777 med **Anna Eriksdotter Soppero** (Anne Eriksdatter), *1747, från Mämmi-Lainio 4.

Barn:

1. Erik *1778 26/1
2. Johan *1779 26/6
3. Nils *1781 1/3
4. Ella *1783 24/12, †1784 26/1 av kikhosta.
5. Brita *1785 24/1
6. Mårten *1787 8/7
7. Magnus *1789 18/9

Måns Johansson Maunus bomärke 1779.¹⁴⁸

Tabell 6

Mårten Johansson Maunu¹⁴⁹ (Morten Jensen) (från tabell 4). *1758 31/7 i Maunu, Suonttavaara. Utflyttad till Norge på 1780-talet. Han var år 1801 fiskare och gårdsman i Hatten, Lyngen.

¹⁴⁴ Dombok, Enontekis tingslag 1774.

¹⁴⁵ Kyrkoräkenskaper, Enontekis 1767, 1770.

¹⁴⁶ Kommunionlängd för Enontekis 1765-1805; Husförhörlängd för Enontekis 1748-79, 1780-1808.

¹⁴⁷ Räkenskaper för fattigmedel, Enontekis 1788.

¹⁴⁸ Kyrkoräkenskaper, Enontekis 1779.

¹⁴⁹ Kommunionlängd för Enontekis 1765-1805; Husförhörlängd för Enontekis 1780-1808.

– Gift 1786 med **Ella Andersdotter Juuso** (Elen Andersdatter Josef), *1761, dotter till Anders Josefs-son Juuso och Marget Larsdotter Hurri i Könkämä sameby.

Barn:

1. Ella *1787 27/1

Tabell 7

Måns Månsson Maunu – Muotkajärvi¹⁵⁰ (från tabell 3). *1710, †1779 2/2 i Muotkajärvi av håll och styng. Nybyggare i Muotkajärvi.

Han köpte 1745 13/2 Muotkajärvi nybygge av Olof Olofsson Baas (Baas 1) för 60 daler kopparmynt.¹⁵¹ År 1762 18/9 synade kronolänsman Nils Månsson Magnus, nämndeman Mickel Hindersson Hetta och bylänsman Olof Olsson Mämmi Måns Månsson Muotkajärvis nybygge.

Till nybygget hörde följande hus: Ett någorlunda nytt pörte; en ny stuga och kammare; en ny bastu och ett nytt rökhus eller kåta. Ekonomibyggnaderna bestod av ett gammalt fähus; två gamla lador; ett gammalt fårhus; en gammal ria; två gamla stolpbodar; en strömkvarn och en brunn.

Nybygget hade 5 skälsland och 2 kappland öppen åker av torr och stenig sandjord och hämtade sammanlagt 9 lass hö av färdig åker från 5 hårdvallsängar med starr och 5 myrängar. Nybyggets fiskevatten var Muotkajärvi, gäddfisketräsket Alajärvi, samt Sirkansärkijärvi, Ahvenhjärvi, de två Rostajärvet, de tre Sotkalompolot, och Inkinjärvi, vilka alla var små sjöar.

När synesinstrumentet lästes upp vid tinget i Enontekis 1765 tillkännagav nämndemannen Mickel Hindersson Hetta att den i instrumentet uppräknade ängen Inkusperä, som avkastade 2 ruckor hö, tillhörde hans nybygge, varefter Måns Månsson erbjöd sig att åt Mickel upplåta ett annat ställe som avkastade 2 ruckor hö, varvid Mickel förklarade sig nöjd.

Twistemål: Vid tinget i Enontekis 1758 kom Måns och Henrik Eriksson Palojoensuu överens om att bruka varsin hälft av ängarna Sotkajärvenranta och Sotkajoensuu – se vidare Aasa 7. Vid samma ting krävde hans före detta dräng Henrik Henriksson Kyrö att Måns skulle betala honom återstoden av den lön de kommit överens om – se vidare Kyrö, Enontekisgrenen 4.

Vid tinget i Enontekis 1767 kårade nämndeman Mickel Hindersson Hetta (Hetta 2) och dennes bror Johan Hindersson Hetta (Hetta 6), samt genom dem deras broder Måns Hindersson Hetta (Hetta 9) till Måns Månsson Muotkajärvi. Mickel berättade att hans nybygge "af ålder" hade haft en mjölkvarn vid Vajekoski, men när denna kvarn blev skadat av vårisen hade Måns uppfört en annan kvarn på samma ställe. Bröderna Hetta krävde därför att Måns måste betala dem 24 Daler kopparmynt.

¹⁵⁰ Kommunionslängd för Enontekis 1731-63, 1765-1805; Husförhörslängd för Enontekis 1748-79, 1780-1808.

¹⁵¹ Dombok, Enontekis tingslag 1758.

Efter "något twistande" kom parterna överens om att Måns skulle betala bröderna Hetta 15 Daler kopparmynt, varvid bröderna Hetta avstod från vidare talan i saken, och skulle låta Måns kvarn stå kvar på sin plats i Vajekoski. De skulle inte heller fordra någon betalning för de delar av deras gamla kvarnhus Måns hade använt när han byggde sin kvarn.

Vit tinget i Enontekis 1769 framkom att Anders Henriksson Pudas i Muonionniska och Måns Månsson Muotkajärvi hade förlikats angående en vuongeli som tillhörde Anders, men som Måns ännu innehade. Måns hade utfäst sig att överlämna renen till Anders, varvid rätten lät saken bero.

Vid samma ting hade Måns instämt fjärdingsman Lars Nilsson Marakatt eller Marainen angående torr-fisk, men efter något twistande avstod han från vidare talan i saken. Även vid 1770 års ting tvistade han med Lars Nilsson Marakatt eller Marainen. Då anklagade Lars Nilsson Marainen Måns Muotkajärvi för att sommaren 1769 ha fiskat i det Marakatt tillhöriga träsket Nuulanki, "så att den senare [Marainen] måst fly derifrån". Därför krävde han nu i skadeersättning 6 Daler och i rättegångskostnader 24 Öre kopparmynt.

Måns tillstod att hans folk med länsman Salomon Tornbergs lov hade fiskat i Nuulanki sommaren 1769. De hade dock inte fått mycket fisk, och Måns lovade nu att inte vidare "sig med samma fiske befatta".

Länsman Tornberg nekade att ha givit Muotkajärvis folk tillstånd att fiska i Nuulanki och nämndeman Guttorm Knutsson Valkeapää intygade att Lars Marainen var ganska fattig "och har ei annat än fisk at uppehålla lifwet med", samt att Nuulanki i alla tider tillhört hans förfäder. Därför ålades Måns Muotkajärvi att betala Marainen 3 Daler kopparmynt i ersättning, samt ersätta hans rättegångskostnader på 24 Öre kopparmynt.

Måns Muotkajärvi och Margareta Henriksdotter Hetta i Palojoensuu förlikades vid tinget i Enontekis 1773 i en tvist om några alnar vadmal – se Aasa 7.

Testamente: Han testamenterade 2 Skilling till Enontekis kyrka.¹⁵²

– Gift 1742 22/4 med **Marget Persdotter Eira**, *1715, †1789 31/12 av styng, från Eira 1.

I ett i Muotkajärvi 1789 4/6 upprättat testamente stadgade Margareta Persdotter, då hon "till en hög ålder är kommen och [det] i den Allsmächtige Gudens höga nåd står huru länge han min öfriga lifstid förlänga täckes", att hennes son Johan Magnusson, som "till närvarande stund" hade visat henne all barnslig lydnad, tjänst och välvilja, vid hennes död skulle ära all hennes lösa egendom, utan att övriga arvingar skulle kunna göra honom "det minsta intrång".¹⁵³ Hon testamenterade 8 Skilling till kyrkan i Enontekis.¹⁵⁴

Barn:

1. Måns *1743 21/2, †1743 2/3

¹⁵² Kyrkoräkenskaper, Enontekis 1779 14/3.

¹⁵³ Dombok, Enontekis tingslag 1790.

¹⁵⁴ Kyrkoräkenskaper, Enontekis 1790 17/1.

2. Salomon *1745 26/3
3. Per *1746 17/8 – tabell 8
4. Mickel Aikio *1748 29/9. Han flyttade till Enare och blev kyrkvård där. Gift 1775 19/2 med Helena Johansdotter Aikio (*1753, dotter till Johan Nilsson Aikio och Brita Henriksdotter i Enare). De hade följande barn: Margeta (*1781 14/3), Ingrid (*1787 5/4), Mickel (*1790 13/2), Maria (*1793 11/2), Henrik (*1796 8/2).
5. Måns *1750 27/9. Utflyttad till Muonionniska 1787, och sedan till Norge. År 1801 var han fiskare och gårdsman i Mandalen, Lyngen. Han kallades "Mons Monsen" i Norge. Gift med Marit Johannisdatter (*1755). De hade barnen Johannes (*1791), Eva (*1794) och Erik (*1800).
6. Johan *1753 16/2 – tabell 9
7. Nils *1756 1/2 – tabell 10
8. Klemet *1758 30/11. Utflyttad 1787.

Tabell 8

Per Månsson Muotkajärvi¹⁵⁵ (från tabell 7). *1746 17/8 i Maunu, Suonttavaara, †1795 11/4 i Muotkajärvi av styng. Bosatt i Muotkajärvi.

Han erlade 1789 12/4 32 Skilling i kyrkoböter för otidigt sänglag.¹⁵⁶ Han testamenterade 8 Skilling till kyrkan i Enontekis.¹⁵⁷

– Gift 1787 23/1 med **Lisa Henriksdotter**, *1760, från Kittilä sn.

Barn:

1. Marget *1787 26/6, †1798 15/4 av koppor. 8 Skilling testamenterades till kyrkan i Enontekis vid Marget och Elisabets död.¹⁵⁸
2. Elisabet *1789 19/10, †1798 11/4 av koppor.
3. Per *1792 13/9
4. Magnus *1795 10/4

Hustruns barn utom äktenskapet (far: Claes Henriks-son):

1. Henrik *1797 31/12

Tabell 9

Johan Månsson (Magnusson) Muotkajärvi¹⁵⁹ (från tabell 7). *1753 16/2 i Muotkajärvi, Suonttavaara. Husbonde på halva nybygget Muotkajärvi Nr. 1.

– Gift 1789 med **Marget Månsdotter Hetta**, *1763 25/5, från Hetta 9.

Barn:

1. Marget *1790 28/3, †1793. I hennes namn testamenterade fadern 4 skilling till Enontekis kyrka.¹⁶⁰
2. Kajsa *1791 19/4
3. Dödfött barn *†1792
4. Marget *1793 1/12

¹⁵⁵ Kommunionslängd för Enontekis 1765-1805; Husförhörslängd för Enontekis 1780-1808.

¹⁵⁶ Kyrkoräkenskaper, Enontekis 1789.

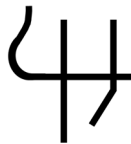
¹⁵⁷ Kyrkoräkenskaper, Enontekis 1795 19/4.

¹⁵⁸ Kyrkoräkenskaper, Enontekis 1798 21/4.

¹⁵⁹ Kommunionslängd för Enontekis 1765-1805; Husförhörslängd för Enontekis 1780-1808.

¹⁶⁰ Kyrkoräkenskaper, Enontekis 1793 9/11.

5. Johan *1795 30/4, †1795 12/6
6. Dödfödd son *†1795. För hans räkning testamenterade fadern 4 Skilling till kyrkan i Enontekis.¹⁶¹
7. Dödfödd son *†1796. För hans räkning testamenterade fadern 4 Skilling till kyrkan i Enontekis.¹⁶²
7. Josef †1798.
8. Kristina *1799 28/12, †1800 20/1. I hennes namn testamenterades 4 Skilling till kyrkan i Enontekis.¹⁶³

Johan Månsson Muotkajärvis bomärke 1804.¹⁶⁴

Tabell 10

Nils Månsson Muotkajärvi¹⁶⁵ (från tabell 7). *1756 1/2 i Muotkajärvi, Suonttavaara. Husbonde på halva nybygget Muotkajärvi Nr. 1.

– Gift 1780 25/3 med **Maria Mickelsdotter Kyrö**, *1750 28/9, dotter till Mickel Persson Kyrö och Ingrid Jonasdotter Sirkka i Raattamaa, Sodankylä sn. Mickel Persson Kyrö var bror till Erik Persson Kyrö el. Kuttainen el. Raattamaa (Kuttainen 13).

Barn:¹⁶⁶

1. Nils Petter *1782 6/3 (född i Sodankylä).
2. Marget *1784 15/3
3. Mickel *1787
4. Ingrid *1793
5. Maria *1795

Mickel Nilsson Muotkajärvis bomärke 1842.¹⁶⁷

Tabell 11

Nils Månsson Magnus¹⁶⁸ (från tabell 3). *1719, †1767 23/12 i Maunu, Suonttavaara av bröstsjuka. Husbonde på Kiviniemi gård i Maunu (Maunu Nr. 2 på 1/8 mantal). Kronolänsman i Enontekis 1759-1766. Han satt som nämndeman i Per Nilsson Sokeas ställe vid tinget i Enontekis 1758, då denne inte vågade ta sig till tinget, "efter som Kopporne här wid Tingz platsen försat wisa sig".

¹⁶¹ Kyrkoräkenskaper, Enontekis 1795 8/11.

¹⁶² Kyrkoräkenskaper, Enontekis 1796 12/11.

¹⁶³ Kyrkoräkenskaper, Enontekis 1800 23/2.

¹⁶⁴ Dombok, Enontekis tingslag 1804.

¹⁶⁵ Kommunionslängd för Enontekis 1765-1805; Husförhörslängd för Enontekis 1780-1808.

¹⁶⁶ Det är okänt var barnen nr. 3-5 är födda. De finns varken i Enontekis eller Sodankyläs dopböcker.

¹⁶⁷ Sockenstämmoprotokoll, Muonio 1842.

¹⁶⁸ Kommunionslängd för Enontekis 1731-63, 1765-1805; Husförhörslängd för Enontekis 1748-79, 1780-1808.

Nils krävde vid tinget 1760 att hans bror Johan Månsson Maunu skulle överlämna fem par rävsaxar, vilka tillhört deras far, till honom. Målet slutade med att tingsrätten ogiltigförklarade det testamente Nils visade upp och beslöt att brödernas faders lösa och fasta egendom skulle skiftas mellan bröderna (se tabell 3). Detta beslut ledde till att bylänsman Olof Olofsson Mämmi och nämndeman Henrik Eriksson Palojoensuu utsynte och delade 1761 28/9 nybygget Maunu eller Vikkuriniemi mellan bröderna Nils Månsson Magnus och Johan Månsson Maunu.

Följande skulle tillfalla Nils: En gammal stuga med kammare under tak; två hopbyggda bodar; en liten gammal bod; ett häststall och ett gammalt fähus. Husen var värda 38 Daler och 24 Öre kopparmynt. Då Johan fick fler hus än Nils skulle han ersätta Nils med 1 Daler och 3 Öre kopparmynt. Nils skulle er-hålla nio åkrar som uppgick till 3 skälsland och 3 kappland, samt 14 hårdvallsängar och ett antal myr-ängar, av vilka många låg för fäfet. De färdiga äng-arna avkastade 18 lass och 8 ruckor hö, medan röj-ningslanden avkastade 1 lass och 4 ruckor. Fiske-träsket "Wakuwalda" skulle bröderna bruka samfällt, men "Wakuwalda warsi" skulle Nils bruka vart tredje år.

Dessutom skulle han på ganska komplicerade villkor vissa år och årstider få fiska i Seittavuopio, Rikasjärvi, Kokkojärvi, Kokkoiniva, Viikainen, Kousivuopio, Pitkävuopio, Sirrajärvi, Vuolapjärvi, Tarpojmuvuopio, Pajovuopio, Ruotojärvi, Lätäseno, Kotoeno, Kiltivuopio, Vikkurikoski och Ainattijoki. Angående Johans andel av ägora – se tabell 4.

När detta instrument lästes upp sade sig bröderna inte ha något att erinra mot fördelningen av det gamla nybyggets hus, eller mot att Johan skulle få behålla den nya stuga han uppsatt efter brödernas fader Måns Erikssons död.

Nils begärde dock att få 1/3 av den kvarn som uppsatts redan under faderns livstid. När Nils gjorde denna anhållan, föll Johan honom "esomoftast" i talet, varför han varnades att vid 1 Daler silvermynts vite inte anföra något i saken innan han tillfrågats av rätten. Han fortsatte dock "med mycken häftighet" sitt tal, varför han sakfällades att böta 1 Daler silvermynt.

Johan bestred att Nils skulle ha rätt till någon andel i kvarnen, om han inte betalade Johan 12 Daler kopparmynt för hans besvär med att ånyo bygga upp kvarnen, sedan isen några år tidigare hade fört den med sig vid islossningen. Dock förlikades bröderna så att Nils skulle få sin tredjedel av kvarnen mot att han ersatte sin broder med 3 Daler kopparmynt. Nils skulle också betala Johan 1 Daler och 5 Öre kopparmynt i "domlösen" för Kutusaari äng. De kom samtidigt överens om hur ett antal andra ägor skulle delas mellan dem. Bröderna ålades slutligen betala bylänsman Olof Olsson Mämmi och nämndeman Henrik Eriksson Palojoensuu 10 Daler och 16 Öre kopparmynt vardera, eftersom de förrättat delning av hemmanet.

Vid tinget i Enontekis 1766 inlämnade kronolänsman Nils Månsson Magnus en skrift, upprättad 1766 10/2 av honom själv, samt nämndemännen Nils Henriksson Vasara och Per Jonsson Jounus, av vilken det framgick att avlidne Anders Jakobsson Uija eller Kauppi, vilken inte hade några barn eller arvingar, hade ägt några ganska svaga sik, och gäddfisken från "Urtivara" vid riksgränsen ned mot "Rupisoli Träsk" i söder, samt fisketräsket Uijajärvi. Nils begärde nu att få lägga dessa fisken under sitt nybygge, särskilt som detta nybygge "af ganska swaga förmoner bestå." Då allmogen inte hade något att erinra mot detta, fick Nils tillstånd att göra detta.

Tvistemål: Vid tinget i Enontekis 1767 krävde hans bror Johan att Nils skulle avträda Palukanpelto åker till honom, samt att Nils måste förbjudas att till mer än en tredjedel fiska i Vakkovalta, Kentänlahti, Laivarannan apaja och Ritsaaren apaja – se vidare tabell 4.

Bouppteckning och arv: Vid tinget i Enontekis 1768 förordnades kyrkoväktaren Johan Mårtensson Karesuando (tabell 17) till förmyndare för hans barn. Vid 1770 års ting hade anhöll klockaren Johan Månsson Maunu (tabell 4) att hans broder, kronolänsman Magnus barns förmyndare kyrkoväktaren Johan Mårtensson skulle underrätta om barnen erhållit sitt arv efter fadern, men då Johan Karesuando sade att han till nästa ting tänkte instämman kronolänsmannens änka angående bouppteckning efter hennes avlidne make, lät rätten saken vänta till nästa ting, vilket Johan Maunu inte hade något att invända mot. Inga ytterligare anteckningar finns om målet finns i domböckerna och Johan Karesuando verkar inte heller ha instämt änkan till tinget.

– Gift 1761 29/4 med **Ella Matsdotter Mattila**, *1742 8/4, dotter till Mats Eriksson Mattila och Elin Persdotter i Muonionniska. Omgift 1769 6/8 med Johan Matsson Kätkäsuando-Kiviniemi i Maunu (tabell 13).

Vid tinget i Enontekis 1768 beviljades hon anstånd till nästa ting med att upprätta bouppteckning efter sin avlidne make, eftersom boets fordringar ännu inte hade hunnits likvideras.

Barn:

1. Ella Vikkuriniemi *1762 17/12 – tabell 12
2. Brita *1765 13/1, †1772 26/2 av koppor.
3. Måns *1767 30/7

Tabell 12

Ella Nilsdotter Vikkuriniemi¹⁶⁹ (från tabell 11). *1762 17/12 i Maunu, Suonttavaara. Inhyst i Maunu. Utflyttad. Hon erlade 1788 14/12 32 skilling i kyrkoböter för lönskaläge.¹⁷⁰

Barn utom äktenskapet:

1. Nils *1784 14/7 (far: Nils Persson Vasara. Se Vasara eller Kelottijärvi 2)

¹⁶⁹ Kommunionslängd för Enontekis 1765-1805; Husförhållning för Enontekis 1780-1808.

¹⁷⁰ Kyrkoräkenskaper, Enontekis 1788.

2. Greta Ulrika *1788 14/10 (far: Hans Hansson Lainio-Forsman. Se Lainio 16)

Tabell 13

Ella Matsdotter Mattila¹⁷¹ (från tabell 11). *1742 8/4 i Muonionniska, Pajala sn.

– Gift 2:o 1769 6/8 med **Johan Matsson Kätkäsuando – Kiviniemi**.¹⁷² *1745 29/6 i Kätkäsuando, Pajala sn. Klockare i Enontekis socken och genom giftermål husbonde på Kiviniemi gård i Maunu (Maunu Nr. 2 på 1/8 mantal).

Barn:

1. Lisa *1769 12/9. G. 1794 21/4 m. Johan Månsson (Magnusson) Hetta (Hetta 10).
2. Helena *1771 23/10
3. Mats *1774 28/8
4. Johan *1777 21/1. Han gick i Jukkasjärvi lappskola 1791 25/11-1793 28/11.¹⁷³
5. Henrik *1779 1/3
6. Claes *1781 15/11
7. Anna *1786 22/12

Johan Matsson

Johan Matsson Kiviniemis bomärke 1800 och hans namnteckning 1798.¹⁷⁴

Tabell 14

Brita Månsdotter (Magnusdotter) Maunu (Beret Monsdatter) (från tabell 3). *1725 22/12 i Maunu, †1769 i Hatten, Lyngen, begravd 1769 31/10. Gift 1767 23/8 med Hans Eriksen Pelleg i Kileng, Lyngen.

Brottmål: Vid tinget i Enontekis 1747 tillkännagav de ogifta personerna och kusinerna Johan Klemetsson (tabell 24:2) i Karesuando, 30 år gammal, och Brita Månsdotter från Vikkuriniemi, "föga öfwer" 20 år gammal, "med synbar blygsel" att de i februari 1746 hade inlåtit sig på köttsligt umgänge med varandra, varav Brita blivit havande och 1746 31/11 hade fött en dotter som gavs namnet Ella. De sade sig vara redo att ta det ansvar lagen föreskrev för att

¹⁷¹ Kommuniöslängd för Enontekis 1765-1805; Husförhörlängd för Enontekis 1748-79, 1780-1808.

¹⁷² Johan Matsson Kätkäsuando-Kiviniemi var *son* till Mats Hindersson Kätkäsuando, husbonde på Vanhapiha gård i Kätkäsuando 1728-31 och dennes hustru Ella Hindersdotter; *sonson* till Henrik Hansson Kätkäsuando, nybyggare i Kätkäsuando från och med 1711; *sonsons son* till Hans Anundsson, nybyggare i Kätkäsuando 1665-75 och dennes hustru Anna, nybyggare i Kätkäsuando 1678-79 och 1682-83; och *sonsons sonson* till Anund Anundsson, nybyggare i Kätkäsuando 1657-60. Jfr. Sonkamuoika.

¹⁷³ Anderzén 1990b.

¹⁷⁴ Kyrkoräkenskaper, Enontekis 1800, 1798.

kunna återträda i församlingens gemenskap, varur de blivit uteslutna för sitt brott.

Tingsrätten fann att varken Johan eller Brita tidigare varit beryktad för otukt och att de "annars en stiller och ärbär lefnad fört". Båda var "mägta fattige". Johan var dessutom sjuklig och Brita för "liten och späd att swårare kropspligt undergå".

Rätten fann att de borde böta 40 Daler silvermynt, men att de i brist på pengar skulle plikta med 12 dagars fängelse på vatten och bröd och genomgå enskild skrift och avlösning. Johan skulle ge kyrkan 4 Daler silvermynt och Brita skulle ge kyrkan 2 Daler, eller i brist på pengar utföra dagsverken som motsvarade denna summa. Johan skulle dessutom årligen bidra med 4 Daler till barnet fram till dess det kunde försörja sig själv.

Vid tinget i Enontekis 1752 hade kronobefallningsman Anders Hackzell låtit inkalla kvinnspersonen Brita Magnusdotter sedan hon efter eget angivande för andra gången idkat lönskaläge med sin kusin Johan Klemetsson. Lönskaläget hade skett i Britas fader länsman Magnus Erikssons pörte 1749 17/10, varefter hon hade fött ett oäkta barn vid namn Sigrid.

Brita Magnusdotter var omkring 27 år gammal, av medelmåttig men späd växt och "efter eget föregifvande och en dell af nämndens intyg" besvärad av huvudvärk. Johan Klemetsson, som var omkring 30 år gammal och besvärad av bråck, nekade till att ha varit i Magnus Erikssons pörte den 17/10, och än mer till att denna gång ha besövit Brita. Brita ville kalla sina syskon Jöns (Johan) och Anna som vittnen, men kunde inte göra detta då de var jäviga.

Då Johan nekade till anklagelsen och inga bevis fanns för att han skulle vara skyldig, frikändes han från faderskapet. Brita dömdes att böta 10 Daler Silvermynt, men då hon inte kunde erlägga böterna skulle hon istället sitta 14 dagar i fängelse. Dessutom skulle hon ge kyrkan 2 Daler Silvermynt och undergå enskild skrift.

Barn utom äktenskapet med **Johan Klemetsson Karesuando** (tabell 24:2):

1. Ella (Ellen) Jensdatter *1746 29/11. Trolovad med Johannes Larsen Lauri i Tverdalen, Lyngen.
2. Sigrid (Siri) Jensdatter *1750 25/7. G. 1775 m. Henrik Pedersen Vasara (Vasara el. Kelottijärvi 1:2).

Tabell 15

Mårten Eriksson Karesuando¹⁷⁵ (från tabell 2). *1676, †1750 22/1 i Karesuando, Suonttavaara av brännsjuka. Husbonde på det nybygge i Karesuando, som efter honom kom att kallas Martti. Han kallades antagligen "Erkin Martti".

I sin "Beskrifning om Torneå och Kemi Lappmarcker" från 1738 skriver kronofogde Anders Hackzell att Karesuando vid Muonio älv hade Mårten Ers-

¹⁷⁵ Kommuniöslängd för Enontekis 1722-30, 1731-63; Husförhörlängd för Enontekis 1748-79.

son, Klemet Ersson och Nils Niva till nybyggare. De hade tillsammans 2 tunnors utsäde på sandjord, och kunde föda 17 kor av myrängar och starrhö.¹⁷⁶

Vid tinget i Enontekis 1741 framkom att Mårten Eriksson och Nils Nilsson Niva (Niva 1) hade bilagt sin tvist om en boskapsväg till betesmarken utan rättens inblandning.

– Gift 1:o med **Malin Matsdotter Mattila**, † före 1710 26/3, dotter till Mats Claesson Mattila och Magdalena i Muonionniska.

Vid tinget i Enontekis 1728 fordrade drängen Måns Mårtensson av sin far Mårten Eriksson Karesuando sin inestående och av fadern reverserade arvsfordran efter sin framlidna moder hustru Malin Matsdotter. Mårten ville "eximera sig" för den skada han nyligen tagit "uppå huus och boskap" av vådeld och hade därför hållit inne sonens modernearv.

Måns uppvisade ett inventarium som underskrivits och attesterats av kapellanen Olof Sirma och Mårten Eriksson 1710 26/3, och som upptecknade ME:s barn Måns Mårtenssons "matrimonium" efter sin salig moder Magdalenas död: En kjortel av "polmit"; en tröja av "polmit"; en tröja av rött kläde; två vadmalskjortlar, den ena ny, den andra halvsliten; en ny färskinnspåls; ett snörliv "af rött öfwer Kyklika" med tre par små silvermaljor; en kvinnfolksmössa av plysch; två huvor av slesing; två halsdukar av "Sarwet och dräll"; ett förkläde av "rask"; en ko; fyra får; en kisa "drar halftunna". 25 Daler kopparmynt som hon ärvt av sin mor. Allt var värt 59 Daler kopparmynt. År 1716 hade Mats Claesson givit sin dotterson Måns Mårtensson en kittel som väjde 4 mark.

Enligt lagen kunde "barnagodz" varken "siuncka eller brinna", därför skulle Mårten Eriksson så snart han trätt i nytt gifte sätta undan Måns morsarv i kyrkan "till wederbörandes säkerhet". Måns erkände sin faders svaga villkor, och förklarade sig för denna gång nöjd med 20 Daler och 2 Öre kopparmynt, vilka fadern ålades att framskaffa till nästa år.

Barn:

1. Måns. Vid tinget i Enontekis 1738 hade Maunu Mårtensson i Karesuando inte inställt sig trots laga stämning, varför han dömdes att böta 1 Daler silvermynt.

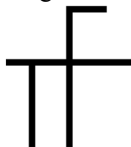
– Gift 2:o med **Elin Johansdotter (Jönsdotter)**, *1690, †1765 19/4 av åldersbräcklighet.

Barn:

2. Erik *1714, †1792 14/1 av lungshot. Inhyt i Karesuando, ogift. Han och kusinen Erik Klemetsson (tabell 25) anklades vid tinget i Enontekis 1733 av nämndemannen Johan Johansson i Rounala för att under söndagen 1732 27/2, då allt folket var i kyrkan, ha stulit mat ur en ackja. Målet uppsköts till nästa ting, men togs då inte upp igen. Han testamenterade 2 Skilling till kyrkan i Enontekis.¹⁷⁷ 1787 17/2 erhöll "Gamle Eric Mårtensson

i Caresuando såsom fattig och behöfwande" 24 Skilling ur Enontekis sockens fattigkassa.¹⁷⁸

- Elin *1712. G. 1741 m. Mickel Johansson Närvä (Närvä 1).
- Anna *1716. Utflyttad till Norge.
- Mårten *1720 – tabell 16
- Jöns *1723
- Sigrid †1725
- Johan †1725 20/3
- Johan *1726 – tabell 17
- Nils Martti *1729 – tabell 18
- Brita *1731 13/9. Utflyttad till Norge.
- Marget

Mårten Eriksson Karesuandos bomärke 1735.¹⁷⁹

Tabell 16

Mårten Mårtensson Karesuando¹⁸⁰ (från tabell 15). *1720. Husbonde på en tredjedel av Martti nybygge i Karesuando (Karesuando Nr. 4, sedermera kallat Anunti gård). Han flyttade till Norge på 1770-talet.

År 1763 16/10 upprättade kronolänsman Nils Månsson Magnus och bylänsman Olof Olsson Mämmi ett instrument vid delningen "det så Kallade Mortens Nybygge" i Karesuando i tre lika stora delar mellan bröderna Mårten, Johan och Nils Mårtenssöner.

Mårten Mårtensson skulle därvid erhålla följande hus: Ett alldeles gammalt pörte; en utgammal stuga med kammare; en något gammal stuga; en liten ny stuga och en liten ny bod som han själv hade byggt; samt ett något nytt fåhus.

Han skulle erhålla två åkrar på tillsammans 4 1/2 skälsland öppen åker förutom två åkrar på sammanlagt 1 skälsland han själv hade odlat upp. På hans marker fanns dessutom tillfälle att röja åker som kunde sås med en halv tunna. Från 7 hårdvallsängar och 6 myrslogar skulle han bärga 10 lass och 4 ruckor hö av färdig äng, samt 2 lass hö av röjningsland. De tre ängar, som avkastad 1 lass och 1 rucka hö som han själv hade röjt skulle han också erhålla. Han skulle tillsammans med de övriga Karesuandoborna fiska i Syväjärvi, "Järnä Kaiwa", "Rawalda", "Tulijerfwi", "Marta jerfwi", Kaarevuopio, samt Isosarka. Fisket i dessa sjöar var svagt

Vid tinget i Enontekis 1765, när ovanstående delningsinstrument lästes upp, framträdde Henrik och Per Nilssöner Niva och hävdade att en skogstrakt öster om Alajänkkä, som skrivits upp för Mårten Mårtenssons nybygge skulle innehålla en gammal äga som legat under Niva nybygge, men Mårten påstod att skogstrakten aldrig hade tillhört Nivas nybygge,

¹⁷⁸ Räkenskaper för fattigmedel, Enontekis 1787.

¹⁷⁹ Kommunionbok, Enontekis 1731-63.

¹⁸⁰ Kommunionslängd för Enontekis 1731-63, 1765-1805; Husförhörslängd för Enontekis 1748-79.

¹⁷⁶ Fellman 1910.

¹⁷⁷ Kyrkoräkenskaper, Enontekis 1792 29/1.

utan i alla tider bärgats av husbönderna på hans nybygge. Tingsrätten fann att det var upp till Henrik och Per att efter stämning bevisa att Alajänkkä innehöll ägor som tillhört Niva gård.

Tvistemål: Vid tinget i Enontekis 1770 hade en Mickel Persson Hasenskräck instämt Mårten Mårtensson Kareusando angående 36 Daler kopparmynt för 3 Lispund sädeskorn och 6 skålpund tobak, samt rättegångskostnader på 6 Daler, men Mårten var inte tillstades trots att han blivit i laga ordning stämd. Då Mårten inte infunnit sig dömdes han att betala Mickel Hasenskräck 42 Daler kopparmynt.

Vid samma ting framkom att Mårten hade arrenderat ut en äng Alasaari till Per Nilsson Niva – se Niva 6.

– Gift 1747 28/12 med **Marget Samuelsdotter Riska**, *1724, döpt 1724 6/3, från Riska el. Idivuoma 2.

Barn:

1. Samuel Mella *1748 5/6. Utflyttad till Övertorneå socken. G. 1774 14/2 m. Margareta Ersdotter Mella, änka efter Mats Matsson Junnelius i Kuivakangas. Samuel blev genom giftermålet husbonde på Mella gård i Kuivakangas. Äkten-skapet var barnlöst.
2. Ella *1750 10/7. Utflyttad till Norge.
3. Anna *1753 15/2, †1759 7/1 av brännsjuka.
4. Mårten *1755 31/12, †1759 12/1 av brännsjuka.
5. Brita *1758 23/10, †1758 22/22 av kikhosta.
6. Nils *1759 23/10, †1766
7. Magnus *1762 4/10. Utflyttad till Norge.
8. Johan *1768 6/6. Utflyttad till Norge.

Tabell 17

Johan Mårtensson Karesuando¹⁸¹ (från tabell 15). *1726 13/5, †1792 20/11 i Karesuando av lung-sot. Husbonde på en tredjedel av Martti nybygge i Karesuando (Karesuando Nr. 4, sedermera kallat Anunti gård). Kyrkväktare.

År 1763 16/10 upprättade kronolänsman Nils Månsson Magnus och bylänsman Olof Olsson Mämmi ett instrument vid delningen "det så Kallade Mortens Nybygge" i Karesuando i tre lika stora delar mellan bröderna Mårten, Johan och Nils Mårtens-söner.

Johan Mårtensson skulle erhålla följande hus och föremål: En gammal ria och två gamla lador; en stor gammal bod och ett skåp. Dessutom hade han själv uppbyggt två nya pörten, ett större och ett mindre, samt ett nytt fähus och en liten bod.

Han skulle erhålla fyra av hemmanets åkrar, vilka uppgick till 4 skålsland och 1 kappland. Dessutom hade han själv uppodlat två åkrar på 1 skålsland och 2 kappland, och på hans marker fanns tillfälle att röja åker som kunde sås med en halv tunna. Johan skulle erhålla 8 hårdvallsängar och 9 myrslogar, från vilka han kunde hämta 10 lass och 3 ruckor hö av färdig

¹⁸¹ Kommunionslängd för Enontekis 1731-63, 1765-1805; Husförhörslängd för Enontekis 1748-79, 1780-1808.

äng, samt 3 ruckor hö av röjningsland. Dessutom hade han själv röjt två ängar vilka gav 9 ruckor hö av färdig äng. Han skulle tillsammans med de övriga Karesuandoborna fiska i Syväjärvi, "Järnä Kaiwa", "Rawalda", "Tulijerfwi", "Marta jerfwi", Kaare-vuopio, samt Isosarka. Fisket i dessa sjöar var svagt

När ovanstående delningsinstrument lästes upp vid tinget i Enontekis 1765 hävdade Henrik och Per Nilssöner Niva att ängen Vuopionvaaranniemi, som utsynts för Mårten och Johan Mårtenssons nybygge, skulle innehålla en gammal äga som legat under Niva nybygge. Mårten och Johan svarade att skogstrakten aldrig hade tillhört Nivas nybygge, utan i alla tider bärgats av husbönderna på deras nybygge. Tingsrätten fann att det var upp till Henrik och Per att efter stämning bevisa att Vuopionvaaranniemi inne-höll ägor som tillhört Niva gård.

Tvistemål: Han och Per Nilsson Niva förlikades vid tinget 1773 i en tvist om fisk – se vidare Niva 6.

Övrigt: Vid tinget i Enontekis 1768 förordnades han till förmyndare för den avlidne Nils Månsson Magnus (tabell 11) barn.

Testamente och sytning: Johan Mårtensson Karesuando stadgade 1790 17/2 att Johan Ersson Toloinen skulle få överta hans nybygge Karesuando Nr. 4 på 3/8 mantal mot att han åtog sig att "anständ-igt föda" Johan Mårtensson och hans hustru till död-dagar.¹⁸²

– Gift 1756 20/4 med **Marget Nilsson Niva**, *1721 14/11, †1793 3/11 av åldersbräcklighet, från Niva 1. Hon testamenterade 4 Skilling till Enontekis kyrka.¹⁸³

Barn:

1. Mårten *1761 11/7, †1774, drunknad.
 2. Nils *1764 31/5, †1764 21/6 av okänd barnsjuka.
- Arvinge:
1. Johan Ersson Toloinen *1726 16/7, son till Erik Toloinen och Margareta Matsdotter i Ounasjoki, Rovaniemi sn.

Johan Mårtensson Karesuandos bomärke 1790.¹⁸⁴

Tabell 18

Nils Mårtensson Karesuando eller Martti¹⁸⁵ (från tabell 15). *1729 5/3, †1771 1/7 i Karesuando, drunk-nad. Husbonde på en tredjedel av Martti nybygge i Karesuando (Karesuando Nr. 4, sedermera kallat Anunti gård).

År 1763 16/10 upprättade kronolänsman Nils Månsson Magnus och bylänsman Olof Olsson Mämmi ett instrument vid delningen "det så Kallade

¹⁸² Dombok, Enontekis tingslag 1790.

¹⁸³ Kyrkoräkenskaper, Enontekis 1793 9/11.

¹⁸⁴ Dombok, Enontekis tingslag 1790.

¹⁸⁵ Kommunionslängd för Enontekis 1731-63, 1765-1805; Husförhörslängd för Enontekis 1748-79.

Mortens Nybygge" i Karesuando i tre lika stora delar mellan bröderna Märten, Johan och Nils Märten-söner.

När delningsinstrumentet lästes upp vid tinget i Enontekis 1765 framkom att Nils Märtensson skulle erhålla följande hus och saker: Ett alldeles gammalt pörte; en gammal lada och ett gammalt fårhus; en gammal badstuga; en liten gammal bod, samt en gammal rya.

Han skulle tilldelas fyra åkrar på sammanlagt 4 skälsland och 1 kappland, och hade själv uppodlat två åkrar på 2 skälsland, och på hans marker fanns till-fälle att röja åker som kunde sås med en halv tunna. Nils skulle tilldelas 10 hårdvallsängar och 7 myr-slogar, som tillsammans avkastade 10 lass och 3 ruckor hö från färdig äng. Dessutom hade han själv röjt en äng som avkastade 1 lass och 2 ruckor hö från färdig äng. Han skulle tillsammans med de övriga Karesuandoborna fiska i Syväjärvi, "Järnä Kaiwa", "Rawalda", "Tulijerfwi", "Marta jerfwi", Kaare-vuopio, samt Isosarka. Fisket i dessa sjöar var svagt

Tvistemål: Vid tinget 1770 anklagades han av Per Nilsson Niva för att ha bärgat ängen Alasaari – se Niva 6.

Övrigt: Hans svåger Per Nilsson Niva (Niva 6) utsågs på 1770-talet till förmyndare för hans omynd-iga dotter Ingrid, men ersattes, då han blivit fattig, 1784 av sin brorson Nils Henriksson Niva (Niva 3).

– Gift 1:o 1756 24/4 med **Helena Nilsdotter Niva**, *1717, †1769 18/12 av styng, från Niva 1.

Barn

1. Märten *1754 20/5, †1754 3/6 av okänd barn-sjuka.
2. Sigrid *1755 18/12. Utflyttad till Norge.
3. Nils *1757 28/7, †1757 27/12 av okänd barnsjuka.
4. Henrik *1759 27/4, †1759 8/5 av okänd barn-sjuka.
5. Ella *1760 9/9, †1760 10/10 av okänd barnsjuka.
6. Nils *1763 14/11, †1763 22/11 av okänd barn-sjuka.

– Gift 2:o 1771 27/1 med **Brita Johansdotter Riska**, *1744 31/3, från Riska el. Idivuoma 4. Hon gifte 1773 13/4 om sig med Per Andersson Kuttainen el. Raattamaa (Kuttainen 11).

Vid tinget i Enontekis 1769 anklagade by-ålderman Olof Olsson Mämmi kvinnspersonen Brita Johansdotter Riska i Idivuoma för att efter lägersmål blivit havande och fött två oäkta gossebarn, som ännu levde. Brita uppgav att kronolänsman Salomon Torn-berg var barnafadern. De hade under föregående år, här hon vistades hemma hos sin far, flera gånger under äktenskapslöfte haft "Kiötslig beblandelse". Hon krävde nu att Tornberg skulle ta henne till äkta.

Tornberg förnekade både lägersmålet och äkten-skapslöftet, och fortsatte att neka även sedan Nils Olsson Rasti, Lars Nilsson Puolamoiva och Märten Rasmusson Rasti vittnat till Brita Riskas förmån, var-för han inte mot sitt nekande kunde fällas för lägers-målet. Brita dömdes att böta 5 Daler silvermynt, samt undergå enskild skrift i sakristian och böta 2 Daler

silvermynt till kyrkan. Då hon inte kunde erlægga böterna skulle hon plikta med 7 dagars fängelse och avtjäna kyrkoböterna med arbete för kyrkans räkning.

Vid samma ting hade Salomon Tornberg instämt Brita angående några persedlar. Han berättade att han när Brita under hösten 1767 skulle resa till Norge hade lånat henne en järmbeslagen kista på 4 skäl, en lappmudd värd 7 plåtar, och en på insidan förgylld silverbägare om 7 eller 8 lods vikt. Dessutom hade hon av honom tagit en kvartersflaska av tenn. Nu krävde han att Brita skulle återlämna dessa persedlar till honom.

Brita hävdade dock att hon fått kistan, mudden och bägaren av Tornberg "på äktenskap", medan hon fått tennflaskan i förvar. Hon sade att hon ännu hade kistan och tennflaskan i behåll, men att hon hade pantsatt mudden och bägaren hos Nils Pellikka i Norge för att få mat till sina barn. Vad de var värda visste hon inte.

Salomon återkrävde genast kistan och flaskan, men begärde att få anstånd till nästa ting angående bägaren och mudden, då han vill inkalla personer som kunde vittna om deras värde. Brita hade inget att invända mot detta. Rätten fann att då det inte kunde bevisas att Salomon givit Brita äktenskapslöfte och att då hon själv erkänt att hon enbart haft flaskan till låns, ålades hon att överlämna kistan och flaskan till Salomon. Saken rörande mudden och bägaren upp-sköts till nästa ting. Några ytterligare anteckningar om målet finns dock inte i domböckerna.

Barn:

1. Nils *1772 23/2

Andra hustruns barn utom äktenskapet (Brita uppgav att kronolänsman Salomon Tornberg var barnens far):

1. Nils Salomonsson *1768 27/7
2. Johan *1768 27/7, †1770 9/2

Tabell 19

Nils Eriksson Kunnari¹⁸⁶ (från tabell 2¹⁸⁷). *1680, † 1769 i Nordnes, Lyngen, Norge.¹⁸⁸ Nybyggare i Kun-nari, Suonttavaara. Han var även verksam som smed och timmerman. Utflyttad till sin måg Henrik Kaasko i Lyngen omkring 1761.

I sin "Beskrifning om Torneå och Kemi Lapp-marcker" från 1738 skriver kronofogde Anders Hackzell att Kunnari vid Muonio älv hade Nils Ers-son till nybyggare. Nybygget hade 3/4 tunnans utsäde på sandaktig jordmån, och kunde föda 7 kor av myr-ängar och starrhö.¹⁸⁹

¹⁸⁶ Kommunionsslängd för Enontekis 1722-30, 1731-63; Husförhörslängd för Enontekis 1748-79. Se även Ljung: Enontekis (Karesuando) s. 23.

¹⁸⁷ Att han var bror till Måns Eriksson Maunu och alltså son till Erik Månsson framgår av domboken för Enontekis tingslag 1715.

¹⁸⁸ Han är antagligen den "Niels Erichs: Nordnæs", som enligt kyrkoboken för Lyngen dog sotsdöden 104 år gammal och begravdes första söndagen efter trefaldighet 1769.

¹⁸⁹ Fellman 1910.

Vid tinget i Enontekis 1713 vidkände Olof Tomasson Mämmi i Muonionnsika att han givit sin måg Nils Eriksson sin upphandlade andel i Idijärvi.

Twistemål: Vid tinget 1724 förlikades han med Samuel Olsson Riska i en tvist om fiskevattnen Idijärvi och Vuoriniva – se vidare Riska el. Idivuoma 2.

Vid tinget 1733 tvistade Nils Eriksson, Mickel Johansson (Närvä 1) och Samuel Olsson Riska med Henrik Kariste i Armassaari om huruvida de måste betala honom för att få fiska i Idijärvi – se vidare Riska el. Idivuoma 2.

Vid tinget i Enontekis 1771 begärde Nils Eriksson Kunnaris måg Henrik Kaasko, som var bosatt i Norge, genom kronolänsman Salomon Tornberg att hans två svågrar Olof Nilsson Kunnari och Jöns Jönsson Vuontisjärvi skulle betala honom ersättning för att han i åtta år tagit hand om sin svärfar, vilken avlidit två år tidigare. Henrik krävde 60 Daler silvermynt av Olof och 30 Daler av Jöns.

Olof Nilsson Kunnari svarade att han själv i tolv vintrar hade vårdat sin far, innan han hade begivit sig till Norge. Dessutom hade Nils, som på somrarna under de tolv åren hade vistats i Norge, fram till sin död förtjänat sitt uppehälle som smed och med annat arbete. Vinsten av detta arbete hade han givit sin svärson Henrik Kaasko. Nils hade också, enligt Olof, skänkt Henrik Kaasko och hans hustru all sin egendom och byggt deras gård i Norge.

Jöns Jönsson Vuontisjärvi sade att Nils ibland hade vistats även hos honom, men att han och hans hustru inte hade fått ärva något efter honom. Även Jöns sade att Nils hade arbetat för Henrik Kaasko så länge han levde. Både Olof och Jöns menade därför att de inte var skyldiga Henrik Kaasko något, vilket även rätten fann rimligt. Salomon Tornberg skulle meddela honom utslaget.

Övrigt: Vid tinget i Enontekis 1708 framkom att nybyggarna Nils Nilsson Niva, Samuel Olsson Riska, Måns Eriksson Maunu och Nils Eriksson Kunnari i Suonttavaara, hade uppsatt en ny klockstapel, varför de med allmogens samtycke bekom 50 daler kopparmynt tillsammans. De skulle dock för att få denna summa även tjära klockstapel.

Sägner: Samuli Paulaharju skriver följande om grundandet av Kunnari: "Vid Kunnarintermä hejdade sig gubben Nilsi en gång på 1700-talet, så kom den ilskne Kikkari färande, och strax var det två gammalungkarlar och två gammelpigor där och släpade i helg och söcken och talade ett stötigt språk som inte lät likt andra människors tal".¹⁹⁰

– Gift med **Margareta Olsdotter Mämmi**, *1685, †1749 25/6, dotter till Olof Tomasson Mämmi i Muonionnsika.

Vid tinget i Enontekis 1740 förmälde hustru Brita Olsdotter¹⁹¹ från Karesuando förmälde att hennes make Nils Eriksson för tre år sedan "om vårtiden ärnat sig till fiske", varför han tagit med sig tre ox-

renar, not och nät samt andra tillhörigheter. När han hade kommit till Anders Guttormsson Patas by hade han blivit föranlåten att dröja där i två dagar på grund av oväder, varefter Anders Pata visade honom vägen till Henrik Hetta i Unisjärvi, fyra och en halv mil därifrån. Nils hade sedan lämnat dessa tre renar i Anders Patas vård över sommaren.

Dock hade en av dessa renar dött i Anders Patas vård, varför Brita krävde ersättning. Rätten fann hennes krav befogat, varför Anders dömdes att ersätta henne med 12 Daler kopparmynt.

Barn:

1. Olof *1711 – tabell 20
2. Birgitta *1715. G. 1744 26/2 med Erik Matsson Soppero (Mämmi-Lainio 4)
3. Marget *1719. G. 1736 25/3 m. Johan Johansson (Jöns Jönsson) Vuontisjärvi (Vuontisjärvi 1).
4. Annika (Anna) *1722, döpt 1722 28/1. G.m. Henrik Mickelsson Kaasko i Nordnes, Lyngen, Norge.
5. Ella *1725 26/12. G. 1747 11/4 m. Lars Larsson Hoppari el. Suonttajärvi (Hoppari 3).

Nils Eriksson Kunnaris bomärke 1735 och 1744.¹⁹²

Tabell 20

Olof Nilsson Kunnari¹⁹³ (från tabell 19). *1711, †1772 8/6 i Kunnari, drunknad. Nybyggare och kyrkvärd i Kunnari.

Bylänsman Olof Olsson Mämmi och kronolänsman Nils Månsson Magnus synade 1760 17/9 Olof Nilsson Kunnaris nybygge. På nybygget fanns följande byggnader: En gammal brukbar stuga med bristfälligt tak; ett gammalt och mycket förfallett porste; en oduglig gammal stuga; ett eldhus i någorlunda stånd; två brukbara fähus och en lada; en ria i någorlunda stånd; två "Bindstugor"; en brukbar bod; en gammal bod och en gammal lada.

Åkern bestod av lös sandjord, vilken var "mycket Lätt och bottlös" och "fordrar mehra giödsel än annan Jordmåhn". Den kunde sås med 1 Tunna och 4 kappars utsäde. Nybygget hade 11 hårdvallsängar och 7 myrängar, vilka avkastade 20 lass från färdiga ängar och 1 lass och 4 ruckor av röjningsängarna. Fiskevattnen var hälften av Mertajärvi nybygges fiskevatten, och en fjärdedel av Karesuando bys fiskevatten.

Efter att detta instrument uppläst vid tinget i Enontekis 1761 berättade Henrik och Per Nilssöner Niva att deras fader Nils Nilsson Niva i livstiden ha röjt upp "den så Kallade Nifwan Ajo", vilken fått sitt namn efter honom. De krävde nu att Olof Nilsson

¹⁹² Kommunionsbok, Enontekis 1731-63.

¹⁹³ Kommunionslängd för Enontekis 1731-63, 1765-1805; Husförhörlängd för Enontekis 1748-79.

¹⁹⁰ Paulaharju 1966 s. 34.

¹⁹¹ I domboksnotisen felaktigt kallad Nilsdotter.

Kunnari, under vilkens nybygge Nivanajo blivit uppskriven, måste avträda ängen till dem.

Olof Nilsson Kunnari visade dock en skrift av 1723 9/9, undertecknad av Nils Nilsson Niva, där denne till Olofs far Nils Eriksson överlät ett ängstycke beläget något nedanför Kunnaris gård, som han själv hade röjt.

Henrik och Per sade sig i sådana fall vara berättigade till ett par rävsaxar, eftersom deras far trots att han hade blivit lovad ett par sådana mot att han överlät Nivanajo till Nils Eriksson inte hade fått något. Olof Nilsson Kunnari svarade att, om det hade varit så, hade det framgått av avtalet.

Rätten fann dock att Olof Nilsson Kunnari måste avträda Nivanajo till bröderna Niva, eftersom brödernas fader inte ägt rätt att avsöndra och bortgiva några ägor från hemmanet.

Övrigt: Vid tinget i Enontekis 1770 inlämnade ekonomidirektören Anders Hellant en av kronobefälhingsman Jonas Häggman upprättad förteckning på obetald fisktaxa för fisketräskan Idijärvi, Mertjärvi och "Fadjerfwj" åren 1763-69. Taxan uppgick till 33 Daler och 6 2/3 Öre silvermynt och delägarna i fisket var Olof Nilsson Kunnari, Per Johansson (Riska el. Idivuoma 5) och Johan Samuelsson d.y. (Riska el. Idivuoma 12), samt klockaren Mickel Johansson Närväs änka (Närvä 1).

Svarandena erkände att de fram till 1762 erlagt 2 Lispund torra gäddor eller sik, nämligen 1/2 lispund från varje gård för fisket, men att de efter 1762 dels inte hade krävts på någon taxa, dels att fisket i sjöarna varit så svagt, att "om de fiskade derstädes natt och dag, skola de ändå icke fådt så mycken fisk, som emot Taxan swarade." Av den anledningen avsade sig Olof Nilsson Kunnari, Per Johansson och Johan Samuelsson all vidare rätt att fiska i dessa träsk, och undanbad sig dessutom att betala taxan för åren 1763-69. Länsman Tornberg, nämnden och allmogen intygade att Olof Kunnari "har någorlunda sin utkomst", medan Per Johan och Mickel Närväs änka "mycket fattige äro", samt att sjöarna, som låg 5 eller 6 mil inom lappmarksrå hade så svagt fiske, "at derstädes nu mer icke lönte mödan at något fiske idka".

Hans barns förmyndare: Johan Henriksson Palojoensuu (Aasa 7) utsågs 1773 17/2¹⁹⁴ till förmyndare för hans omyndiga barn. Vid tinget i Enontekis 1774 hade han instämt Olofs myndige son Olof Olsson Kunnari angående en kviga, som tillfallit hans syster Kajsa vid arvskiftet. Olof utfäste sig att till nästa dag betala 8 Daler kopparmynt till Johan, samt att betala hans rättegångskostnader på 1 Daler och 16 Öre kopparmynt.

– Gift 1:o 1731 25/3 med **Elin (Elisa) Ersdotter Mattila**, *1711 1/2, †1738 24/4, dotter till Erik Mattson Mattila och Elin Nilsdotter i Muonionniska, Pajala sn.

Barn:

1. Nils *1732 29/1, †1732 31/1

¹⁹⁴ Datum framgår av dombok, Enontekis tingslag 1775.

2. Erik *1733 28/3. Smed. Utflyttad till Manndalen, Lyngen, Norge. Han kallades i Norge "Erik Olsen Gunnar". Gift i Norge med Marget Olsdotter Baas (*1738 1/10), från Baas 2.

Vid tinget 1764 gavs Per Nilsson Niva rätt att utmäta 17 Daler kopparmynt av Erik Olsson Kunnari, vilken 1762 hade lånat 2 lispund sädeskorn av Per utan att betala för dem – se Niva 6.

Vid tinget i Enontekis 1765 fordrade Erik Olsson Kunnari av Per Nilsson Niva (Niva 6) 5 sextyvrar; 3 Daler; 16 Öre i slantar; ett par handskar för 24 Öre; ett nytt nät för 3 Daler; ett par skidor för 24 Öre; två knivar varav en med näverskaft för 1 Daler; en gräv och en grytkrok för 1 Daler; ett eldstäl, samt betalning för arbetet på att ha stålsatt en yxa, slagit 5 liar på städ, samt lagat ett ljuster. Då Erik styrkte denna fordran med ed, betalade Per genast 11 Daler och 22 Öre kopparmynt till honom, varvid rätten lät det bero.

3. Måns *1735 16/2. Utflyttad till Norge. Han kallades i Norge "Mons Olsen Gunnar". Fiskare och gårdsman i Rottenvig, Lyngen, gift 1:o 1770 22/7 med Mette Nilsdatter Oxevig. De fick sonen Mickel (*1776). Gift 2:o med Maria Johansdotter (*1736).

4. Nils *1736 11/11. Utflyttad till Norge. – Gift 2:o 1741 15/1 med **Ella Persdotter Bäck**, *1711 (1722), från Hetta 1.

Ban:

5. Olof *1741 29/12 – tabell 21
6. Karin *1744 25/10. Gift i Övertorneå sn.
7. Marget *1747 20/1. G. 1784 18/4 m. Per Nilsson Niva (Niva 6).
8. Per *1750 9/4 – tabell 22
9. Johan *1753 1/5 – tabell 23
10. Ella *1755 17/4, †1758 24/7 av koppor.

O.h.

Olof Nilsson Kunnaris bomärke 1767.¹⁹⁵

Tabell 21

Olof Olsson Kunnari¹⁹⁶ (från tabell 20). *1741 29/12 i Kunnari, Suonttavaara. Husbonde på halva Kunnari nybygge (Karesuando Nr. 5 5/32 mtl).

Twistemål: Vid tinget i Enontekis 1772 inleddes en långdragen tvist om ängar på myrängen Rautavuoma. Detta år hade kyrkvärden Olof Nilsson Kunnari biträdd av sonen Olof Olsson Kunnari instämt Henrik (Niva 2) och Per (Niva 6) Nilssöner Niva, vilkas rätt bevakades av kronolänsman Salomon Tornberg. Kunnari berättade att bröderna Niva sommaren 1771 hade bärgat 24 ruckor hö på Rautavuoma, vilket var allt hö som "där bärgas Kunnat". Eftersom Olof Kunnari menade att Rautavuoma

¹⁹⁵ Kyrkoräkenskaper, Enontekis 1767.

¹⁹⁶ Kommunionslängd för Enontekis 1765-1805; Husförhörslängd för Enontekis 1748-79, 1780-1808.

sedan gammalt var hans äng krävde han nu att bröderna Niva skulle ersätta honom med lika mycket hö.

Bröderna Niva svarade att Rautavuoma var hela Karesuando bys mulbetesmark, där byns kreatur gick på sommarbete. Dock skulle denna äng "af ålder" ha blivit uppdelad, så att Nivas hemman fått 1/3 av den, medan Kunnaris hemman fått 2/3. Dock gällde dessa andelar bara det som boskapen lämnade kvar på hösten. Bröderna hade därför bärgat det kvarvarande höet på norra sidan om Rautavuomanoja, som genomkorsade myrängen.

De berättade vidare att deras far Nils Niva hade brukat bärga samma myr norr om bäcken, medan Kunnari brukat bärga den södra sidan. Dock hade bröderna Niva inte på de 15 år de bebott sina hemman bärgat höet på den norra sidan förrän sommaren 1771. De begärde nu att gode män skulle fördela Rautavuoma mellan Nivas och Kunnaris hemman.

Olof Kunnari nekade inte att Rautavuoma var byns mulbetesmark, men sade att detta enbart gällde den mindre Rautavuoma, medan tvisten rörde den större Rautavuoma. Han åberopade bylänsmannen Olof Olsson Mämmi som vittne.

Olof Mämmi berättade att när länsman Nils Magnus för ungefär 10 år sedan¹⁹⁷ hade synat Kunnaris nybygge, hade Olof Kunnari sagt att han ägde en äng på Rautavuoma, men att den var "af swag indräckt", och att han brukade samma äng som "hielpäng, som orden lydt, när hans andra ängar icke wäl växte". Länsman Magnus hade då sagt att det inte var värt att skifta sådana ängar. Olof Mämmi hade synat ängen efter Olof Kunnaris stämning av bröderna Niva, och bekräftade att bröderna Niva hade bärgat 20 Ruckor hö på Rautavuoma. Dessutom hade han sett gamla höstackstörar på ängen, men vem de hade tillhört visste han inte.

Olof Kunnari visade nu upp protokollet från en (tydligt inte bevarad) syn av hans ägor 1762 15/2, och tingsrätten kunde bekräfta att Rautavuoma inte fanns med bland de uppräknade ängarna. Bröderna Niva sade att ängen inte heller fanns upptagen under deras nybyggen. Därför förordnades kronolänsman Salomon Tornberg och nämndemannen Erik Persson Raattamaa att i närvaro av parterna och eventuella vittnen för att närmare utreda saken och fördela myrängen mellan parterna.

Vid tinget påföljande år hade Olof Nilssons son Olof Olsson Kunnari instämt bröderna Henrik och Per Nilssöner Niva angående samma äng. Han krävde att de måste med ed intyga hur långt deras äng på den större Rautavuoma sträckte sig, och då de hade avhänt honom 4 Ruckor hö som han hade slagit på ängen krävde han att de skulle ersätta honom med lika mycket hö.

Kronolänsman Tornberg och nämndeman Erik Persson Raattamaa berättade att de sommaren 1772 hade varit på den större ängen Rautavuoma, men att

det hade varit så mycket vatten på ängen att de den gången inte hade kunnat uträta något. Dock intygade Erik Raattamaa att parterna genom lottning hade uppdelat ängen mellan sig, och att den del av ängen där Kunnari menade att bröderna Niva hade avhänt honom hans hö, faktiskt hade tillfallit bröderna Niva, vilket Kunnari inte haft något att invända mot när lottningen skedde. Länsman Tornberg sade sig däremot inte känna till något om denna lottning, eftersom han gått ned till vattnet så snart han märkt att det var för mycket vatten på ängen för att kunna förrätta syn.

Bröderna Niva nekade inte till att ha bärgat 2 ruckland av att den ängstrakt Kunnari åsyftade i sin stämning, men sade att dessa ruckland hade tillfallit dem genom lottningen, varför de tagit 2 ruckor hö av Kunnari och satt höet i en stack, men att byns boskap tyvärr senare hade ätit upp allt detta hö.

Eftersom någon syn inte hade förrättats skulle rättens dom i målet anstå till nästa ting. Några ytterligare anteckningar om målet finns dock inte i domböckerna.

Övrigt: Olof Olsson Kunnari arbetade 1768 som timmerman vid byggandet av en ny prästgård i Enontekis.¹⁹⁸ Han utsågs 1777 till förmyndare för Johan Månsson Maunus (tabell 4) omyndiga barn. Han köpte 1794 31/8 "ett gl: Fenster" från Enontekis kyrka för 12 Skilling.¹⁹⁹ – Gift 1774 med **Sigrid Henriksdotter Niva**, *1753 27/3, från Niva 2.

Vid tinget i Enontekis 1776 hade länsman Jon Persson Utsa stämt Olof Kunnaris hustru Sigrid Henriksdotter²⁰⁰ för osann beskyllning, men Sigrid sade sig inte "weta annat än ära och godt" om Jon, varför han lät saken bero.

Barn:

1. Ella *1775. G. 1797 m. Mickel Johansson Närvä (Närvä 4).
2. Olof *1777 4/3
3. Henrik *1783 16/9, †1793 25/2 av kikhosta.

Tabell 22

Per Olsson Kunnari (från tabell 20). *1750 9/4 i Kunnari, Suonttavaara. Han befanns vid tinget i Enontekis 1780 vara far till Anna Hansdotter Lainios utomäktenskapliga dotter Lisa, och dömdes att böta 10 Daler silvermynt eller plikta med 14 dagars fängelse. Han skulle dessutom undergå enskild skrift i sakristian och ge kyrkan 16 Skilling – se vidare Lainio 14. Utflyttad till Mandalen, Lyngen 1783.

Barn utom äktenskapet med **Anna Hansdotter Lainio** (se Lainio 14):

1. Lisa *1779 23/12

¹⁹⁸ Dombok, Enontekis tingslag 1768.

¹⁹⁹ Kyrkoräkenskaper, Enontekis 1794.

²⁰⁰ I domboken felaktigt kallad Ella Henriksdotter. Det kan knappast röra sig om hennes svärmor Ella Eriksdotter, eftersom hon borde ha titulerats änka.

¹⁹⁷ Synen skedde 1760 17/9 – se tabell 20.

Tabell 23

Johan Olofsson Kunnari²⁰¹ (från tabell 20). *1753 1/5 i Kunnari, Suontavaara. Husbonde på halva Kunnari nybygge (Karesuando Nr. 5 5/32 mtl).

– Gift 1779 med **Anna Olofsdotter Mämmi**, *1752, från Mämmi 1.

Barn:

1. Anna *1781 2/1. G. 1800 27/4 m. Johan Persson Kuttainen el. Raattamaa (Kuttainen 12).
2. Olof *1784 16/9
3. Dödfött barn *†1789
4. Ella *1792 24/11
5. Johannes *1797

Tabell 24

Klemet Eriksson Karesuando²⁰² (från tabell 2). *1685, †1745 21/10 i Karesuando. Nybyggare och postförare i Karesuando. Han var husbonde på det hemman som senare kom att bli Karesuando Nr. 3 (Karesuando prästgård). I sin "Beskrifning om Torneå och Kemi Lappmarker" från 1738 skriver kronofogde Anders Hackzell att Karesuando vid Muonio älv hade Märten Ersson, Klemet Ersson och Nils Niva till nybyggare. De hade tillsammans 2 tunnors utsäde på sandjord, och kunde föda 17 kor av myrängar och starrhö.²⁰³

Brott- och tvistemål: Vid tinget i Enontekis 1733 anklagade borgaren Jakob Nystedt "Lapländare Bonden" Klemet Eriksson Karesuando för olaga handel och brännvinsförsäljning. Klemet Eriksson hade vice versa instämt Jakob Nystedt för att denne bedrev handel före marknadstiden.

Klemet hade utsett handelsman Henrik Lytraeus från Torneå att tala i hans sak, ett förfarande som rätten dock, efter Jakob Nysteds klagomål, inte godkände. När Klemet dök upp vid tinget på eftermiddagen dömdes han därför att böta 1 Daler silvermynt för sitt uteblivande.

Jakob Nystedt anförde att Klemet Eriksson denna vinter hade köpt 7 1/2 lispund torsk av Nysteds "handels lapp" Olof Nilsson Bals och betalat honom med en silversked som vägde 3 lod och var värd 12 Daler kopparmynt. Klemet hade också sålt brännvin till Olof Bals. Olof hade betalt brännvinet med halvt pund torsk och en vasa. Dessutom hade Klemet utövat liknande olaga handel och brännvinsförsäljning med andra samer innan marknadstiden.

Klemet erkände att han femtedag jul hade varit hos Olof Bals för att köpa mat. Bals hade visat honom torr fisken och en slaktren, men då renen hade varit för dyr, hade han bara köpt torr fisken. Något brännvin hade han inte haft med sig, och inte heller hade han bedrivit verklig handel annat än vid marknadstiden. Nu undrade Klemet om Jakob Nystedt ville "förvägra honom matvaror till nödigt uppehälle".

²⁰¹ Kommunionslängd för Enontekis 1765-1805; Husförhörslängd för Enontekis 1780-1808.

²⁰² Kommunionslängd för Enontekis 1722-30, 1731-63.

²⁰³ Fellman 1910.

Nystedt svarade att Klemet "ingalunda" kunde vara i behov av så mycket som 8 lispund torr fisk, eftersom han "icke allenast sielf under sitt Landt bruk skal äga nödiga och goda fiskewattn utan och ringa familie".

Därefter hördes Jakob Nysteds vittnen; kapellänen Henrik Ganander, samnen Olof Nilsson Bals, hustru Gunilla Henriksdotter, Olof Bals dräng Per Eriksson Eira eller Rikonen, gamle Jakob Jönsson Uija och hans son Anders Jakobsson (vilken inte var tillstädes), samt drängen Sven Larsson.

Henrik Ganander vittnade att han när han kom till Olof Nilsson Bals kåta 1732 18/12 för att trolova "et ungt par folck", hade hade han blivit varse att drängen Per Eriksson Rikonen var så berusad att han "luppit på backen [...] doch utan serdeles owäsende". Det hade framkommit att hans husbonde Olof Nilsson Bals köpt brännvin av Klemet Eriksson.

Per Eriksson Rikonen bestyrkte Gananders utsaga. I samband med Pers vittnesmål förorsakade Klemet "Något buller och oljud medelst dess otidiga qvästioner", varför han fick böta 3 Marker skilvermynt, "hwilkan han strax aflevererade".

Olof Nilsson Bals vittnade att han hade köpt några kannor brännvin mot torr fisk av Klemet Eriksson, och att han och Per Rikonen sedan supit av det. Olof berättade också att han givit Klemet en vasa mot försäkran att få mjöl och salt – varor han ännu inte hade fått.

Hustru Gunilla sade att Klemet hade haft med sig en kagge brännvin, och börjat traktera Per Rikonen och Olof Bals med den, "tills den blef all", samt att han som betalning för detta fått diverse persdlar.

Gamle Jakob Jönsson Uija berättade att han, sonen Jöns Jakobsson Uija och länsman Anders Henriksson en vecka före marknadstiden 1733 till Klemet hade sålt åtskilliga varor "såsom ost, kiött, hermeliner, Renshudar" mot brännvin. Dessutom hade han ofta köpt brännvin av Klemet när folket kommit till kyrkan. Klemet reste, sade Jakob, "aldrig i Lapbyarne den waran förutan".

Sven Larsson berättade att han för fem år sedan hade sålt den nämnda silverskeden till Klemet för brännvin, som han tillsammans med sin bror uttagit lite i sänder tills skeden var betald. Skeden hade han fått i arv från Kautokeino.

Länsmannen Anders Henriksson sade att han för en vecka sedan hade sålt en renoxhud till Klemet mot brännvin och pengar. Detta erkände Klemet, men sade nu att han ville lämna tillbaka huden eftersom den var full av kurmu-hål och alldeles oduglig.

Rätten efterfrågade nu Klemet Erikssons vittne Nils Marakatt, men då varken denne eller Anders Jakobsson var närvarande, uppskötts målet till nästa ting. De varor som berördes av målet skulle fram till dess förvaras i kyrkan.

Vid tinget påföljande år framkom att Jakob Nystedt och Klemet Eriksson hade bilagt och avslutat sin personliga tvist med varandra. Rörande kronans sak bad parterna om uppskov till nästa ting, vilket rätten

biföll, isynnerhet som Jakob Nystedt lidit livsnöd på "Norska resan til Nauvono" och därför inte kunde in-
finna sig till tinget. Något mer blev dock inte sagt i
saken vid påföljande ting.

Övrigt: Vid tinget i Enontekis 1739 beslöts att
Klemet Eriksson Karesuando skulle föra de offentliga
brevnen i socknen från Karesuando över fjällryggen
till Kautokeino, samt mellan Karesuando och Idi-
vuoma till mot en ersättning av 24 Öre kopparmynt
per arbetsdag.

– Gift med Birgitta (Brita) Jonsdotter *1690, †1764
7/5 av styng.

Barn:

1. Erik *1714 – tabell 25
2. Johan (Jöns) *1716, †1800 i Nordnes, Lyngen.
Han var nybyggare i Karesuando fram till 1762,
men flyttade sedan till Lyngen, där han blev
fiskare och gårdman i Nordnes. Han var år enligt
en 1766 upprättad tabell skyldig 8 Daler och 16
Öre till handelsman Anders Forsviks i Torneå
dödsbo.²⁰⁴
Han hade ett eller två två utomäktenskapliga
barn med sin kusin Brita Månsdotter Maunu (se
vidare tabell 14), och gifte sig i Lyngen med Berit
Johannesdatter (dotter till Johannes Jonsen Qven
och Karen Olsdatter i Lyngen). Han fick med
henne barnen: Anne, Marit (*1763), Johannes
(*1765), Klemet (*1767), Beret (*1771), Karen
(*1776), Erik (*1779, †) och Erik (*1781).
3. Anna *1724. G. 1747 11/4 m. Olof Olofsson
Mämmi (Mämmi 1)
3. Marget (Märta) *1726. G. 1753 m. Erik Jensen i
Karasjokk. Hon är antagligen den "Marget Clem-
ets dr. i Norige", som 1788 3/2 skänkte ett vaxljus
till kyrkan i Enontekis.²⁰⁵
4. Ingrid *1730. Utflyttad till Kautokeino
5. Ella *1735. G. 1758 29/3 m. Per Nilsson Niva
(Niva 6)

Tabell 25

Erik Klemetsson Karesuando (från tabell 24).
*1714. Inhyt i Karesuando.

Brottmål: Han anklagades vid tinget i Enontekis
1733 för stöld tillsammans med sin kusin Erik
Mårtensson (tabell 15:2).

År 1739, då var han dräng hos kapellanen Henrik
Ganander, framträdde hans kusin Anna Månsdotter
inför rätten och bekände att Erik var far till det död-
födda barn hon 1738 hade framfött (se Riska el. Idi-
vuoma 4). Erik hade vid detta tillfälle "Nyligen fyllt
sina 25 år", och var "liten til växt, men af fulkomlig
styrkia utan någon Kropzbräklighet". Erik Klemets-
son dömdes till 40 Daler silvermynt i böter, men
dömdes att i brist på pengar plikta med 14 par spö.
Dock åtog sig Anna Månsdotter genast att betala hans
böter, varför han slapp spöstraffet. Även Anna
dömdes att böta 40 Daler silvermynt, vilket hon
erlade i penningar. Både Erik och Anna skulle under-
gå uppenbar kyrkoplikt innan de absolverades.

Övrigt: Han var år enligt en 1766 upprättad tabell
skyldig 48 Daler och 25 Öre till handelsman Anders
Forsviks i Torneå dödsbo.²⁰⁶

– Barn utom äktenskapet med sin kusin **Anna
Månsdotter Maunu**, *1706, †1790 3/3, från tabell 3.
Hon gifte sig 1743 16/5 med Johan Samuelsson Riska
eller Idivuoma d.ä. (Riska el. Idivuoma 4):

1. Dödfött barn *†1738 x/9

²⁰⁴ Dombok, Enontekis tingslag 1766.

²⁰⁵ Kyrkoräkenskaper, Enontekis 1788.

²⁰⁶ Dombok, Enontekis tingslag 1766.

KEINOSUANDOSLÄKTEN

LODVIK, TORSTRÖM, KEINOSUANDO, STORSTRÖM, MOSKOJÄRVI, RENMARK

Henrik Eriksson Lodvik var *son* till Erik Nilsson Lovikka, nybyggare i Lautakoski, Pajala sn, 1682-1704 och dennes hustru Brita; *sonson* till Nils Ludvigsson Lodvijk, husbonde på Lovikka gård i Kainuunkylä, Hietaniemi sn, 1623-38 och nybyggare i Lovikka, Pajala sn, 1640-59; *sonsons son* till Ludvig Joensson, husbonde på Lovikka gård i Kainuunkylä 1596-1622; *sonsons sonson* till birkarlen Joen Olsson Pajari, husbonde på Olkkuri och Lovikka gårdar i Kainuunkylä 1551-93; och *sonsons sonsons son* till Olof Joensson, husbonde på Olkkuri, Lovikka, Kannala och Kuurunen gårdar i Kainuunkylä 1539-53. Släkten har gemensamt ursprung med släkterna Lodwijk-Kuoksu och Lautakoski. Angående släkten Olkkuri, se vidare: Kuoksu, Erik (2007b): "Birkarlen Olof Joensson (Olkkuri) i Kainuunkylä och hans ättlingar 1539-1920", femte upplagan, Angered, samt Kuoksu, Erik (2008a): "Birkarllsläkter i Övre Tornedalen 1539-1800", Angered.

Olof Joensson (Olkkuri)

Kainuunkylä, Olkkuri gård 1539-53

|

Joen Olsson Pajari

Birkarl, Kainuunkylä, Olkkuri gård 1551-93.

Han fiskade 1554 i Kuoksusuando och Vittangisuando.

|

Ludvig Joensson (Lovikka)

Kainuunkylä, Lovikka gård 1596-1622

|

Nils Ludvigsson Lodvijk

Kainuunkylä, Lovikka gård 1623-38

Nybyggare i Lovikka 1640-59

|

Olof Nilsson Lovikka

(se Lodwijk-Kuoksu)

Erik Nilsson Lovikka

Nybyggare i Lautakoski 1682-1704

G.m. Brita

Henrik Eriksson Lodvik (Torström)

*1659, †1724

Tabell 1

Jakob Ersson Lovikka el. Lautakoski

(se Lautakoski)

Filip Ersson Lautakoski

(se Lautakoski)

Mickel Ersson Lovikka

(se Mikonheikki 9)

Karl Hindersson Keinusuando

*1693, †1758/67

Tabell 2

Henrik Hindersson Moskojärvi (Storström)

*1700

Tabell 3

Markus Hindersson Keinusuando

*1705, †1740

Tabell 4

Tabell 1

Henrik Eriksson Lodvik (Torström). *1659, †1724, begravd på kyrkogården i Jukkasjärvi 1724 27/12. Nybyggare i Keinusuando, Siggevaara. Nämndeman vid Jukkasjärvi tingslag 1704-1720. Han kallas "Henrik Eriksson Torström" i domboken för Jukkasjärvi tingslag 1719. Detta förefaller vara samma namn (Storström), som år 1723 användes av hans son Henrik.

Henrik Eriksson i Lovikka fick år 1693 Jukkasjärvi tingsrätts tillstånd att bosätta sig i Keinusuando, som en Per Persson bebott i 2 år och sedan "afstått och lembnat uthi Ödes måhl," dock med förbehållet att även landshövningen skulle lämna sitt tillstånd.²⁰⁷ Han tas upp i mantalslängderna från och med 1699, varför man kan anta att han fick 6 års skattefrihet.

Brottmål: Vid tinget i Jukkasjärvi 1721 framkom att Henrik Eriksson i Keinusuando hävdade att Vettasjärvi var en allmänning, varför han ansåg sig ha rätt att fiska "ehwarest honom lyster" i detta fisketräsk. Efter en rannsaking gjord av länsman och nämndemännen, samt intyg från Taborsbergs (Parakkas)

invånare och Jöns Mickelsson Sagare (Sagare 1) fastslog dock rätten att så inte var fallet, utan att landet och fiskeriet Vettasjärvi tillhörde Nils Johansson Keisari (jfr. ingressen till avsnittet om Keisari) och dennes son Johan. Därför uppmanades Henrik Eriksson "wid straff som lag förmår" att enbart bruka den del av Vettasjärvi, som på hans "hustrus vägnar honom tillkommer". Han skulle också upphöra med att "åwerka" Nils Keisaris varp och fiskeställen.

Övrigt: Angående hans roll i Mickel Mickelsson Ullattis död – se Ullatti 6.

– Gift med **Margareta Mickelsdotter**, *1650, †1740, som enligt domboken för Jukkasjärvi tingslag 1721 ägde del i fiskerätten i Vettasjärvi, och därför antagligen var av skogssamisk börd.

Barn:

1. Karl *1693 – tabell 2
2. Henrik Moskojärvi (Storström) *1700 – tabell 3
3. Brita *1702, †1792 30/11. G. 1:o 1732 m. Henrik Hindersson Kyrö (Kyrö, Jukkasjärvigrenen 4). G. 2:o 1740 m. brukskarlen Johan Johansson Stålnacke i Svappavaara.
4. Markus *1705 – tabell 4
5. Malin

²⁰⁷ Dombok, Jukkasjärvi tingslag 1693.

Tabell 2

Karl Hindersson Keinosuando²⁰⁸ (från tabell 2) *1693, †1758/67.²⁰⁹ Nybyggare i Moskojärvi från 1714²¹⁰ fram till 1727, sedan nybyggare i Keinosuando. Keinosuando överfördes 1745 till den nybildade Gällivare socken.

Brottmål: Han föreföll vid tinget i Jukkasjärvi 1714 skyldig till dråp på sin sväger Mickel Mickelsson Ullatti (se vidare Ullatti 6), men frikändes slutligen 1716.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1727 hävdade pigan Karin Johansdotter Suup att Karl Henriksson Keinosuando var far till hennes utomäktenskapliga dotter Karin, som avlats under Frans Servios bröllop i Tornefors påsken 1725.²¹¹ Samlaget skall ha skett när Karin kommit drucken till Frans Servios hus och lagt sig för att sova på golvet. Sedan hade hon vaknat av att Karl "hade löst upp" hennes "hosremmar" och sagt "om du har kiänt någon ting så wet du att taga [dig] til wara, och intet nämna därom". Tidigare hade hon dock sagt till kyrkoherde Kristian Elingius att Olof Olsson Vittangi (Kyrö, Jukkasjärvigrenen 2:3) var barnafadern, och att de hade legat med varandra när hon tjänade hos hans farbror Henrik Hindersson Vittangi (Kyrö, Jukkasjärvigrenen 3). Målet sköts därför upp till nästa ting.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1728 vittnade bruksskrivare Samuel Mörts änka Gertrud Staffansdotter skriftligen, att Karin Johansdotter Suup kommit till henne och begärt att få tjäna henne, men Gertrud sade att hon hade svarat henne "ingalunda". När hon märkte att Karin var "uti Barne wänden" frågade hon henne vem som var far till barnet. Karin sa då att hon sagt till kyrkoherde Elingius att "Wittangi gåssen" var barnafader, men att detta varit lögn. När Karin sedan låg i värkar frågade Gertrud henne åter vem som var barnafadern och nu svarade hon "Keinosuando Karl". Karl nekade dock även efter detta vittnesmål till att vara barnafadern – han hade, sade han, bara varit den som låg närmast Karin på golvet till Frans Servios stuga. Han svor sig därför fri från anklagelsen med ed. Efter detta beslöts att Karin Johansdotter Suups anklagelse mot Olof Olsson Vittangi skulle tas upp vid nästa ting. – se vidare Kyrö, Jukkasjärvigrenen 2:3.

Twistemål: Vid tinget i Jukkasjärvi 1716 besvärade sig Karl över sammen Mickel Pålsson (Maaherra?) i Nederbyn, eftersom Mickel inte hållit sitt löfte att ge honom en god körren trots att han betalat Mickel 3 "långuls färskin", en två år gammal oxren, en 2 år gammal vaja och en "tint" bränwin. Den ren han hade fått var gammal och oduglig, varför han hade tvingats hyra sju renar av Pål Andersson Maaherra. Karl begärde nu att Mickel skulle överlämna en god körren till honom och ersätta honom för den skada han lidit. Tingsrätten dömde att Mickel Pålsson

²⁰⁸ Husförhörslängd för Gällivare 1758-67.

²⁰⁹ Ibid.

²¹⁰ Dombok, Jukkasjärvi tingslag 1724.

²¹¹ Dombok, Jukkasjärvi tingslag 1727.

skulle ge Karl en god körren och 4 Daler kopparmynt för den lidna skadan.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1720 kärade Karl till Erik Jönsson Stålnacke (Stålnacke 2), sedan denne bärgat ängarna vid "Heikamawuoma" på 15 Renlass hö. Karl ansåg att dessa ängar låg under hans hemman – ett hemman som tidigare hade bebotts av Karls sväger Lars Mickelsson Ullatti (Ullatti 2). Erik Stålnacke förklarade att hans far i sin livstid brukat slå dessa ängar, vilket skogssamen Pål Andersson Maaherra, som var nybyggarnas närmaste granne, intygade. Erik menade att det stod något i en köpeskrift om hans rätt till ängarna. Han uppmanades att visa denna köpeskrift vid nästa ting, vilket dock inte skedde.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1724 klagade bröderna Anders och Jöns Pålssöner Maaherra över att Karl Henriksson nu ämnade sälja sina hus och sina åkrar och ängar i Moskojärvi. De förlikades eftersom Karls bror Henrik Hindersson, som var den tilltänkta köparen, intygade att han inte på något sätt ville beröva bröderna Maaherra deras fiskevatten, skog och mulbete. Han lovade dessutom omgärda sitt hö med inhägnader för renarnas skull. Även skogssamen Nils Jonsson Pissis hustru Margareta Knutsdotter, som agerade å sin mans vägnar, förklarade sig nöjd med detta. År 1729 stadfästes Henrik Henrikssons köp av Moskojärvi av tingsrätten.²¹²

– Gift med **Kerstin Mickelsdotter Ullatti**, från Ullatti 1.

De hade inga kända barn.

Tabell 3

Henrik Hindersson Moskojärvi (Storström)²¹³ (från tabell 1). *1700. Skogssame, nämndeman och nybyggare i Moskojärvi från och med 1727. Moskojärvi överfördes 1745 till den nybildade Gällivare socken.

Han svor sin nämndemannaed 1737 20/1 och satt som nämndeman i Jukkasjärvi tingslag 1737-44. Han skaffade ett lås till tingsstugan i Jukkasjärvi år 1741 och fick samma år hedersuppdraget att förvalta en av nycklarna till häradskistan.²¹⁴

Vid tinget i Jukkasjärvi 1724 framkom att Henrik avsåg köpa sin broder Karls nybygge Moskojärvi, vilket oroade de kringboende skogssamerna – se vidare tabell 3. Vid tinget 1729 stadfästes hans övertagande av Moskojärvi sedan Henrik Henrikssons köpeskrift för tredje gången lästs upp inför rätten utan att någon rest klander.²¹⁵

²¹² Dombok, Jukkasjärvi tingslag 1729.

²¹³ Namnet Storström, som Henrik bär i hans vigselnotis i Jukkasjärvi vigselbok 1723, har tidigare vanligen lästs Stockström (en naturlig läsning om man uppfattar det som en översättning av hans fars ursprungsnamn Lautakoski), men det kan inte råda något tvivel om att namnet var Storström. Se Gällivare, husförhörslängd 1758-67, samt Ljung: Jukkasjärvi s. 367.

²¹⁴ Dombok, Jukkasjärvi tingslag 1737, 1741.

²¹⁵ Dombok, Jukkasjärvi tingslag 1729.

År 1737 19/1 sålde bröderna Anders, Jöns och Mickel Pålssöner Maaherra med sina arvingars och hustrurs medgivande sina "förfäders skattland Kifwiwuoma" med land och fiskevatten för 116 Daler kopparmynt till "Henrik Musko", vilket han med "sin hustru, Barn och arfwingar ewärdeligen [skulle] få behålla och besitta". Köpebrevet infördes i 1737 års dombok för Jukkasjärvi tingslag.

Tvistemål: Vid tinget i Jukkasjärvi 1732 kårade bröderna Erik, Mickel och Olof Jönssöner Stålnacke (Stålnacke 2, 3 och 4) i Soutujärvi till Henrik Henriksson Moskojärvi om deras faders andel i ett fiskeställe i Moskojärvi, vilket Henrik enligt bröderna Stålnacke hade brukat mer bättre vetande och utan deras "Låf och minne". Brödernas far hade köpt fiskestället av samnen Erik Vassara och framlidne Olof Törnqvist (Törnqvist 3). Efter någon "Reciprocerade stridigheet" kom parterna överens om att Bröderna Stålnacke skulle bruka "Tavilämbola" och "Morskålombola" vatten med ängar och alla holkar, medan Henrik skulle bruka Erik Vassaras två delar i Moskojärvi, samt Hautajärvi och "Lifvi jerfwi" äng vid övre ändan, med "Småla samt rååa Heikama". Båda sidor förklarade sig nöjda med detta.

Övrigt: Vid tinget i Jukkasjärvi 1750 sade nybyggarna Henrik Henriksson Moskojärvi, Nils Olsson Kemiläinen (Kemiläinen 2:5), Olof Jönsson Stålnacke (Stålnacke 4) och Mickel Henriksson i Keppovuoma (Kyrö, Jukkasjärvigrenen 19) att de hade fått veta att "Höga Öfwerheten" förordnat att de hädanefter skulle bevista gudstjänsten i Gällivare kyrka, då de var bosatta söder om Kalix älv. Dock sade de att de "af ursprung wore finnar, och altså i sine hushål betiena sig af finska språket", samt talade "til en del" det "Lapska språket, såsom en ganska stor gemenskap ägande med finskan". Däremot förstod de inte den samiska dialekt som talades i Gällivare kyrka.

Därför ville de även i fortsättningen bevista gudstjänsten i Jukksjärvi kyrka, eftersom gudstjänsten där hölls på finska och nordsamiska. Vägen till Gällivare kyrka var dessutom lång och "obeqwäm, öfwer bärg och fiäll", varför det var förenat med "månge äfwentyr" att ta sig till Gällivare kyrka. Tingsrätten fann att detta var en fråga den inte kunde ta ställning till, men att saken skulle införas i protokollet.

– Gift 1723 med **Susanna Johansdotter Spett**, *1696, dotter till kopparsmedsmästaren Johan Jonasson Spett och Susanna Baltzarsdotter Thun i Svappa-vaara.

Barn:

1. Margareta *1725 21/8, †1797 G. 1753 m. Anders Olofsson i Soutujärvi.
2. Susanna *1727 x/3, †1727 x/4
3. Maria *1728 25/3. G. 1753 m. Henrik Abrahamsson Huru (Huru 2).
4. Mickel*1730 31/8, †1785 12/3 i Moskojärvi. Nybyggare i Moskojärvi, Gällivare socken. Han var gift med Gertrud Baltzarsdotter Servio (*1735). De hade barnen: Nils (*1757), Henrik (*1758

14/1), Susanna (*1761 25/10), Mickel (*1764 29/2), Anna (*1767 1/1) och Markus (*1772).²¹⁶

5. Brita *1733 4/2
6. Henrik *1736. Nybyggare i Moskojärvi, Gällivare socken. Han var gift 1:o 1761 5/4 med Kerstin Pålsson Heinonen (*1723 27/4, †1786 x/8). De hade barnen Henrik (*1762, †1762 21/8) och Henrik (*1763 4/11). Han gifte sig 2:o 1789 med sin kusin Marget Markusdotter Keinosuando (*1729 2/3) från tabell 4:2, änka efter Olof Olsson Kemiläinen (Kemiläinen 3). Det andra äkten-skapet var barnlöst.²¹⁷
7. Karin *1737. G. 1:o m. Karl Persson i Skröven. G. 2:o m. Abraham Persson i Överkalix sn
8. Susanna *1740 15/3. G 1:o 1760 m. Mickel Jönsson Ullatti i Ullatti. G. 2:o 1763 m. Lars Karlsson Röytiö i Skröven.

Tabell 4

Markus Hindersson Keinosuando²¹⁸ (från tabell 1) *1705, †1740, begravd på Jukkasjärvi kyrkogård 1740 8/4. Nybyggare i Keinosuando. I sin "Beskrifning om Torneå och Kemi Lappmarcker" från 1738 skriver kronofogde Anders Hackzell att Keinosuando vid Vettasjoki hade Markus Henriksson till äbo och hade 1 1/4 tunnans utsäde i lerjord och födde 9 kor av myrängar och starrhö.²¹⁹

Han var enligt domboken för Jukkasjärvi tingslag 1740 förmyndare för Jöns Mickelsson Ullattis dotter Margareta (Ullatti 4).

– Gift 1728 25/3 med **Brita Larsdotter Ullatti**, från Ullatti 2. Omgift 1742 25/3 med Nils Olsson Kemiläinen (Kemiläinen 2:5). Hon, brodern Mickel Lars-son Ullatti och Henrik Jönsson Ullatti anklagade vid tinget i Jukkasjärvi 1742 Jonas Matsson Heiva och Henrik Henriksson Heinonen för att ha stulit en rad persedlar från dem ur en bod vid Vettasjärvi. Jonas och Henrik erkände stölden. – se vidare Heiva 1.

Barn:

1. Malin *1723. G. 1753 26/3 m. Per Persson Heino-nen från Tärendö, som övertog sin svärfaders nybygge, vilket vid ungefär samma tid överfördes till den nybildade Gällivare socken.²²⁰
2. Marget *1729 2/3. G. 1:o 1746 27/12 m. sin styv-farbror Olof Olsson Kemiläinen (Kemiläinen 3). G. 2:o 1789 m. sin kusin Henrik Hindersson Moskojärvi (tabell 3:6)
3. Henrik *1733 26/3, †1739, begravnen 3/2.
4. Mickel *1737, †1737
5. Brita Renmark *1738 3/4. G. 1762 24/4 m. Henrik Olofsson Kyrö (Kyrö, Jukkasjärvigrenen 6).

²¹⁶ Se Ljung: Gällivare s. 329.

²¹⁷ Se Ljung: Gällivare s. 336.

²¹⁸ Se Ljung: Jukkasjärvi s. 369.

²¹⁹ Fellman 1910.

²²⁰ Familjen återfinns i Gällivare husförhörslängd 1758-67. Se även Ljung: Gällivare s. 74.

KEISARI

Den ursprungligen skogssamiska släkten Keisari framträder under 1600-talets andra hälft i Siggevaara. Släktens ursprungliga skatteland var Mikonheikki vid Parakka. Släktens stamfader Johan (Jon), som 1737 var död sedan länge, hade avträtt detta land till Henrik Mickelsson (Mikonheikki 1). Johans son, nämndemannen Nils Johansson (Jonsson) Keisari ägde skattelandet Vettasjärvi i Siggevaara 1680-36, men flyttade sedan till Jokkuvuoma i Siggevaara, där han omnämns 1737-41. Av en dom vid tinget i Jukkasjärvi 1721 framgår att Nils Johansson Keisari och hans son Johan också ägde fiskerätten i Vettasjärvi (se Keinosuandosläkten 1).

Nils Johansson Keisaris son Johan Nilsson Keisari tas upp under Vettasjärvi, Siggevaara 1705-37, under Narakkavuoma (Karhakkavuoma), Siggevaara 1738-56 och under Rautusvuoma 1757-59. Han och hans hustru Elin Andersdotter var föräldrar till Nils Johansson Keisari (tabell 1). En utredning av släkten som helhet är: Kuoksu, Erik (2004a): ”Släkten Keisari från Vettasjärvi”; Släktforskarnas årsbok.

Johan (Jon) N.N.

Ägde landet kring Mikonheikki

Nils Johansson (Jonsson) Keisari

Nämndeman, Same i Siggevaara, nämnd 1680-1741

Johan Nilsson Keisari

Same i Siggevaara, sedan i Rautusvuoma, nämnd 1705-59

G.m. Elin Andersdotter

Nils Johansson Keisari

†1759

Tabell 1

Lars Nilsson Keisari

*1732

Tabell 2

Tabell 1

Nils Johansson Keisari.²²¹ †1759 i Rautusvuoma.²²²

Han tas upp under skattelandet Narakkavuoma i Siggevaara sameby i mantalslängderna 1738-56, samt under Rautusvuoma sameby 1757-59.

– Gift 1:o 1725 x/12 med **Brita Larsdotter**.

Barn:

1. Lars *1732 – tabell 2

2. Marget *1734 4/1

– Gift 2:o 1738 27/12 med **Ingrid Jonsdotter** från Kaalasuoma sameby

Barn:

3. Brita *1744 15/10, †1745 x/x (död i Pajala).

4. Tomas Lainio *1745, †1799 13/3 i Ruottala, Nedertorneå sn. Han bodde hos brodern Lars i Lainio fram till omkring 1780, varefter han blev nybyggare i Arpela i Nedertorneå socken. Gift 1780 28/11 i Nedertorneå med Kajsa Hindersdotter Guvernör (*1741). Barn: Henrik (*1781 5/2).

5. Marget *1746. G. 1767 m. Nils Hindersson Allas i Saarivuoma sameby.

6. Ella *1748 25/7

7. Malin *1760. Utflyttad till Övertorneå sn.

Tabell 2

Lars Nilsson Keisari²²³ (från tabell 1). *1732. Husbonde på nybygget Lainio Nr. 2 (sedermera Keisari och Lantto gårdar). Han tas upp i mantalslängderna som nybyggare i Lainio från och med 1767.

År 1742 bodde han med sin farbror, skogssamen Anders Johansson Keisari, i Pajala socken.²²⁴ Lars kom att överta dennes skatteland Narakkavuoma, även kallat Karhakkavuoma, i Siggevaara sameby 1761, och skattade för det fram till 1767, då han anlade ett nybygge i Lainio.²²⁵

Vid tinget i Jukkasjärvi 1764 besvärade sig Erik Matsson Soppero (Mämmi-Lainio 4) över att sammen Lars Nilsson Keisari sommaren 1762 hade gjort åverkan på hans nybygges fiskevatten, ängar och skog, och krävde att Lars hädanefter måste förbjudas att göra sådan åverkan. Henrik Jönsson Soppero (Niemi-Soppero 1) intygade att Lars Keisari varken ägde egna fiskevatten eller annan bärning. Tingsrätten förbjöd vid vite av 5 Daler silvermynt Lars Keisari att i fortsättningen bruka Sopperobornas skog eller fiskevatten utan deras samtycke och vetskap.

²²³ Husförhørsängd för Jukkasjärvi 1765-94, 1795-1827. Se även Ljung: Jukkasjärvi s. 88.

²²⁴ Dombok, Jukkasjärvi tingslag 1742.

²²⁵ Mantalslängder 1761-67. I domboken för Jukkasjärvi tingslag 1742, och i mantalslängden för 1763 framgår att han var brorson till Anders Johansson Keisari.

²²¹ Jfr. Ljung: Jukkasjärvi s. 368.

²²² Mantalslängd 1759.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1781 hävdade nämndemannen Hans Månsson Lainio att han, Hans Hansson och Lars Nilsson Keisari hade ringat en björn, som Hans Hansson och Lars Keisari sedan hade dödat utan hans medverkan – se vidare Lainio 8.

–Gift med **Elin (Ella)** *1737

Barn:

1. Lars *1771. Vid tinget i Jukkasjärvi 1794 anklagade kronolänsman Anders Björnström Lars Larsson Keisari för att under marknaden ha snattat tre renhudar av samnen Olof Nilsson Nyman, och sedan sålt dem till handelsman Hans Fredrik Stillander från Torneå. Lars Larsson Keisari nekade till anklagelsen och sade att han bytt till sig hudarna av en för honom okänd same.

Hans Fredrik Stillander sade sig ha köpt hudarna av Lars Keisari för 40 Skilling, och betalt dels kontant, dels i form av hampa. Erik Olofsson Soppero vittnade att han hade sett Lars Larsson Keisari komma gående på vägen från Olof Nilsson Nyman, samt att Lars sålt hudar till Stillander. Olof Nilsson Nyman hade sett hudarna hos Stillander och sagt att han hade ägt tre liknande hudar, men att någon hade stulit dem av honom.

Tingsrätten fann därför att Lars Larsson Keisari överbevisats om sin skuld, varför han mot sitt nekande dömdes att betala det snattades halva värde (20 Skilling) i böter, att genomgå enskild skrift i Jukkasjärvi kyrkas sakristia, samt ersätta Olof Nilsson Nyman med 40 Skilling.

Han sålde 1798 10/3 några ängar till Olof Hansson Lainio – se vidare Lainio 24.

Lars Larsson Keisaribomärke 1798²²⁶.

²²⁶ Dombok, Jukkasjärvi tingslag 1816.

KEMILÄINEN

SVAPPAVAARA, KEMI

Släktens förste kände medlem, Nils Eriksson i Lainio omnämns med namnet Kemiläinen. Han kan ha varit inflyttad från Finland och blivit nybyggare i Lainio (som låg under Siggevaara sameby) redan 1684, då han för första gången tas upp i mantalslängderna. Han kan också ha varit same i Siggevaara fram till 1695 och först detta år blivit nybyggare i Lainio – de exakta förhållandena är omöjliga att utläsa av mantalslängderna. Namnet Kemiläinen förekommer i hela Finland och syftar på en person eller släkt som härstammar från Kemi socken.

Nils Eriksson (Kemiläinen)
Nämnd 1684-1705
Tabell 1

Olof Nilsson Kemiläinen †1764/1765 Tabell 2	Henrik Nilsson Kemiläinen *1662, †1742 Fjällsame i Rautusvuoma.
---	---

Olof Olsson Kemiläinen *1714, †1776 Tabell 3	Hans Olsson Kemiläinen - Svappavaara el. Kemi *1721 Tabell 4
--	--

Tabell 1

Nils Eriksson. Nybyggare i Lainio, Siggevaara. Han tas upp i mantalslängderna under Siggevaara 1684-1705. Han sägs uttryckligen bo i Lainio i 1695 och 1697 års mantalslängder.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1702 fick Olof Klemetsson (Lainio 21), Märten Klemetsson (Lainio 2) och Nils Eriksson i Lainio tillsammans med ett antal samer att böta 2 1/2 Daler silvermynt, eftersom de "sällan Kommit i Kyrkan eller biiwistat Gudztjänsten".

Barn:

1. Henrik Kemiläinen *1662, †1742. Utflyttad till Siggevaara, sedermera Rautusvuoma, sameby. Nämndeman och stamfader för den samiska grenen av släkten Kemiläinen. Han hade barnen Per, Lars (†1757/62), Knut (*1700), Jon (*1715) och Elin. Lars Henriksson Kemiläinenns sonson Lars Olofsson Kemiläinen (*1798 12/2, †1876 3/12), som antagligen kallades "Littun Lassi", blev nybyggare i Sevujärvi, Jukkasjärvi sn.
2. Olof Kemiläinen – tabell 2
3. Även Sigrid Nilsson, som var gift med Henrik Mickelsson Kyrö (Kyrö, Jukkasjärvigrenen 1) kan ha varit dotter till Nils Eriksson, eftersom hon i dödboken för Jukkasjärvi socken 1719 sägs ha varit från Lainio.

Tabell 2

Olof Nilsson Kemiläinen²²⁷ (från tabell 1). †1764/1765. Husbonde på sedermera Ylipää gård i Lainio, Siggevaara. Upptagen i mantalslängderna 1707-1765. Han blev kyrkvård senast 1727²²⁸ och kallas i domboken för Jukkasjärvi tingslag 1734 "upsyningsmannen Olof Kiemiläinen", men vad han hade uppsyn över är obekant.

²²⁷ Se Ljung: Jukkasjärvi s. 86.

²²⁸ Dombok, Jukkasjärvi tingslag 1727.

I sin "Beskrifning om Torneå och Kemi Lappmarcker" från 1738 skriver kronofogde Anders Hackzell att Olof Kemiläinenns nybygge hade 1 tunnans utsäde på leraktig jordmån, och kunde föda 6 kor av myrängar, starrhö och något litet hårdvallshö.²²⁹

Vid tinget i Jukkasjärvi 1786 vittnade Erik Matsson Soppero att Olof Nilsson hade köpt fiskerätten i Pasmajärvi vid Pasmavuoma väster om Lainio älv av samnen Johan Johansson Käätä för 1 Riksdaler och 32 skilling – se vidare Nykäinen 1.

Tvistemål: Vid tinget i Jukkasjärvi 1753 blev han instämnd av sin måg Märten Hinderesson, då denne ansökte att få tillträda Kemiläinenns nybygge i Lainio, vilket svärfadern hade lovat honom. Av allt att döma godkände tingsrätten 1754 eller 1755 Mårtens ansökan – se vidare Kyrö, Jukkasjärvigrenen 15. – Gift 1:o med N.N.²³⁰

Barn:

1. Ingrid. G.m. Erik Ersson Lainio (Mämmi-Lainio 10).

– Gift 2:o med **Ingrid Olofsdotter**, *1694.

Barn:

2. Olof *1714 – tabell 3
3. Nils *1715 x/11, döpt 1715 24/12, †
4. Hans Svappavaara el. Kemi *1721 – tabell 4
5. Elisabet *1722 x/9
6. Nils *1722. Nybyggare och nämndeman i Keinosuando, Gällivare socken. Gift 1742 25/3 med Brita Larsdotter Ullatti (från Ullatti 2), änka efter Markus Henriksson Keinosuando (Keinosuando

²²⁹ Fellman 1910.

²³⁰ Ingrid Olofsdotter kan inte ha varit mor till Olof Nilsson Kemiläinenns dotter Ingrid, eftersom hennes barn föddes på 1690-talet. Att Ingrid Olofsdotter, Erik Eriksson Lainios maka, var dotter till Olof Nilsson Kemiläinen framgår bland annat av mantalslängderna 1711 och 1720.

4). De hade barnen: Olof (*1743 7/1, †), Lars (*1746, †) och Nils (*1751).²³¹

Nils och några andra nybyggare i Gällivare socken söder om Kalix älv begärde vid tinget i Jukkasjärvi 1750 att även i fortsättningen få gå i Jukkasjärvi kyrka, då de inte förstod språket i Gällivare och då vägen dit var för lång. – se vidare Keinosuandosläkten 4.

7. Brita. G. 1746 19/5 m. Nils Eriksson Elingius (Elingius 4).
8. Erik *1728 x/11, †1799. Inhyt i Lainio.
9. Ingrid *1729. G.m. Mårten Hindersson Kyrö-Lainio (Kyrö, Jukkasjärvigrenen 15).
10. Marget *1732 20/7. G.m. Henrik Olofsson Nykäinen (Nykäinen 1).
11. Karin *1736 29/4, †1797. G.m. soldaten Mickel Persson Juhonpieti-Gardin-Liviojärvi i Juhonpieti, Pajala sn, sedermera nybyggare i Liviojärvi, Pajala sn.

Marget Olsson Kemiläinenens bomärke 1791.²³²

Tabell 3

Olof Olsson Kemiläinen²³³ (från tabell 2). *1714, †1776. Husbonde på sedermera Ylipää gård i Lainio (Lainio Nr. 8, 5/32 mantal).

Vid tinget i Jukkasjärvi 1757 beslöts att han även framdeles skulle få behålla halva Kemiläinenens nybygge, trots att hans bror Hans Olsson Kemiläinen 1756 hade ansökt om att få tillträda en tredjedel av nybygget – se vidare tabell 4.

Tvistemål: Olof och hans svåger Mårten Hindersson var förmyndare för hans andre svåger Nils Elingii barn. Vid tinget i Jukkasjärvi 1758 krävde Nils Elingii föräldrar att återfå en ko, som de en gång givit Nils – se vidare Elingius 2. Vid tinget i Jukkasjärvi 1772 krävde Nils son Erik Nilsson Elingius att få ut arvet efter sina föräldrar. Även vid tinget 1775 tvistade de – se vidare Elingius 4:2.

Övrigt: Efter hans död övertog svågern Henrik Olofsson Nykäinen gården. Systersonen Henrik Mårtensson (Kyrö, Jukkasjärvigrenen 16) utsågs vid tinget i Jukkasjärvi år 1780 till förmyndare för Olofs omyndiga barn.

– Gift 1746 27/12 med sin bror Nils styvdotter **Marget Markusdotter Keinosuando**, *1729 2/3, från Keinosuandosläkten 4. Hon gifte 1789 om sig med sin kusin Henrik Hindersson Moskojärvi (Keinosuandosläkten 3:6) i Moskojärvi, Gällivare sn.
Barn:

²³¹ Husförhörlängd för Gällivare 1758-67. Se även Ljung: Jukkasjärvi s. 369.

²³² Dombok, Jukkasjärvi tingslag 1791.

²³³ Husförhörlängd för Jukkasjärvi 1765-94, 1795-1827. Se även Ljung: Jukkasjärvi s. 86.

1. Ingrid *1754. G. 1790 12/3 m. Nils Mickelsson Moskojärvi i Moskojärvi, Gällivare sn.
2. Brita *1763. G. 1788 m. Lars Larsson Kuoksu (Mukka-Kuoksu 2).
3. Marget *1768. G. 1793 27/12 m. Nils Johansson Kemi-Fjellborg (Klockarsläkten i Jukkasjärvi 8).
4. Markus *1774. Utflyttad till Gällivare sn. 1785. Husbonde på gården Moskojärvi N:o 1 på 3/16 mantal i Moskojärvi, Gällivare sn. Han var gift med Maria Henriksdotter Keppo (*1765 9/10) och hade med henne barnen Margareta (*1794 22/9) och Lovisa (*1796 2/10).

Tabell 4

Hans Olofsson Kemiläinen – Svappavaara eller Kemi²³⁴ (från tabell 2). *1721. Åbo på bruksägaren Nils Petter Fougts nybygge i Kurravaara på 1750-talet. Han flyttade till Svappavaara på 1760-talet, bodde där inhyt hos sina svärföräldrar och levde av att koka och försälja renhornslim.

Tvistemål: Vid tinget i Jukkasjärvi 1756 krävde drängen Hans Olsson att han skulle få tillträda en tredjedel av Kemiläinenens nybygge i Lainio, vilket han var arvinge till, men som nu brukades av hans svåger Mårten Hindersson (Kyrö, Jukkasjärvigrenen 15) och broder Olof (tabell 3). Tingsrätten kunde dock inte fatta beslut i saken, eftersom varken Olof Olsson eller de övriga bröderna Erik och Nils blivit instämda.

Vid tinget påföljande år framkom att Olof Olsson och Mårten Hindersson redan hade fördelat nybygget mellan sig och att tingsrätten inte kunde frånta dem deras besittningsrätt till nybygget. Länsman Henrik Jönsson Soppero och nämndeman Måns Eriksson Lainio hade också genomfört syn av nybygget och funnit att det var så svagt att det inte kunde klyvas i tre delar. Dock skulle Mårten ersätta Hans med 60 Daler kopparmynt och Olof ersätta honom med 30 Daler kopparmynt för att han förfördelats vid nybyggets delning, samt låta honom fritt disponera en bod på gården för sin egendom.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1775 hade Margareta Mickelsdotter (Mikonheikki 3:2) i Parakka jämte sin fullmäktige furiren Anders Hackzell låtit instämma Hans Olsson i Svappavaara, vilken hade kronolänsman Johan Junnelius som ombud.

Margareta berättade att då bruksägaren Nils Petter Fougts för flera år sedan begav sig från orten, hade han lämnat sitt nybygge i Kurravaara i Hans och Margaretas vård. Hans skulle vara husbonde och Margareta matmoder. De hade arbetat på nybygget som sådana fram till 1758 utan att Margareta fått någon betalning för det. Nu krävde hon att Hans Olsson, som hade "upburit alla Nybyggets inkomster" antingen skulle överlämna 1/3 av dessa till henne, eller också betala henne den av lagen föreskrivna piglönen.

²³⁴ Husförhörlängd för Jukkasjärvi 1765-94, 1795-1827. Se även Ljung: Jukkasjärvi s. 252.

Junnelius svarade att Hans och Margareta aldrig hade varit husbonde och matmor på Kurravaara nybygge, utan att båda hade varit i Fougts tjänst, samt att Hans redan på sin dåvarande husbondes vägnar hade "lefwererat åthskilligt" till Margareta. Därför inlämnade Junnelius en förteckning på det Margareta hade fått, och det befanns att värdet av detta uppgick till 458 Daler kopparmynt. Rätten fann att den inte kunde fälla utslag i målet innan Nils Petter Fougth blivit hörd i saken.

Vid tinget påföljande inställde sig Margareta Mickelsdotter sig med sin fullmäktige, sockenskrivaren Zacharias Hackzell, i saken mot Hans Olsson och dennes fullmäktige, tingstolken Gustav Bucht. Men då de fullmäktige också blivit åberopade som vittnen, frånsade de sig all talan som vittnen i saken.

Hans Olsson undandrog sig att svara i tvisten, eftersom han hävdade sig inte ha blivit i laga tid instängd till tinget. Kronolänsman Johan Junnelius vittnade också att han blivit instämmd bara 11 dagar innan tingets början.

Komminister Jakob Turdfjaell vittnade att han för 1774 på anmodan av häradshövding Petter Folcker, begivt sig till Hans Olsson för att undersöka om någon vänlig förening kunde ske mellan parterna. Även Margareta Mickelsdotter hade då varit närvarande och parterna hade i vänlighet kommit överens om att Hans till henne skulle överlämna 1/3 av den egendom som parterna hade förvärvat under tiden de bebodde Nils Petter Fougths nybygge. Hans Olsson nekade dock att de hade ingått någon sådan överenskommelse.

Rätten fann, att eftersom Hans inte hade blivit instämmd till tinget i lovlig tid, kunde inte rätten ålägga honom att svara på anklagelserna vid detta ting.

Först vid tinget i Jukkasjärvi 1781 togs målet åter upp. Det framkom att skolmästaren Per Grape år 1777 eller 1778 på Hans Olssons begäran hade åtagit sig att "skiljo räkna parterne emellan", men när Hans "wid räkningens slut fant sin gäld stiga nog högt", erbjöd han Margareta 8 Riksdaler och 16 Skilling "i ett för allt", vilket Margareta förklarade sig nöjd med. Icke desto mindre hade Hans Olsson prutat ned beloppet något, "hwarmed ock Margareta åtnögdts".

När Hans tillfrågades om han hade betalt något till Margareta Mickelsdotter svarade han nej. Då hans skuld till Margareta sålunda var styrkt genom två vittnens berättelser fann tingsrätten att Hans genast skulle betala henne 8 Riksdaler och 16 Skilling, samt ersätta henne för "flere års rättgångs Kostnad" med 2 Riksdaler.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1780 instämde direktören Anders Hellant Hans Olsson Kemiläinen i Svappa-

vaara för att han "såssom lösdrifware skall sitta inhysses", köpte upp renhorn och kokade lim av det, vilket han sedan sålde till borgerskapet. Därvid brände han upp brukets skogar och gjorde intrång på det limkokningsprivilegium Anders Hellant sade sig ha i Torne lappmark. Hellant inlämnade också en resolution, där an hävdade sig ha tillåtelse att förädla renhorn till lim i Torne och Kemi lappmarker.

Tingstolken Gustav Bucht inställde sig å Kemi-läinens vägnar. Han anförde att Hans Kemiläinen bodde hos sina gamla svärföräldrar i Svappavaara, där han också ofta hade arbetat som brukskar. Vad gällde lanthandeln med limmet, så kokade Hans lim på renhorn från sina egna, sina svärföräldrars och sina grannars renar. Hans Kemiläinen kände inte till att det var förbjudet att koka lim, och han ifrågasatte att Hellant hade ensamrätt på att koka lim för avsalu i lappmarken, i synnerhet som han inte hade någon "fabrique" för det.

Hellant invände att han ville bevisa att Hans Kemiläinen inte var brukskar, men att han däremot på "onödigt wis" brände ned brukets skogar för limkokning. Dessutom sa han att hans privilegium var tydligt och klart: ingen annan "i Landet borde blanda sig i" att koka lim, eftersom han hade "Manufactur och Fabriques rätt".

Tingsrätten fann att frågan om Hans Olsson Kemiläinen var brukskar eller inte, inte var något som tingsrätten hade att yttra sig om. Vad gällde Anders Hellants påstående att han hade ensamrätt på limframställning i lappmarken fann tingsrätten att Hellant förvisso 1743 9/6 fått tillstånd att på ett ställe i Torne eller Kemi lappmark förädla renhorn till lim, men frågan om det också betydde att ingen annan i lappmarken fick tillverka lim var inget tingsrätten kunde befatta sig med.

Hellant uttryckte sitt missnöje över detta utslag, vilket i praktiken innebar att Hans Olsson Kemiläinen kunde fortsätta med sin limkokning och limförsäljning. Han underrättades därför om att han kunde överklaga domslutet till hovrätten senast klockan 12 på förmiddagen 1780 28/3.

– Gift 1773 med **Marget Johansdotter Stålnacke**, *1741 4/10, dotter till brukskarlen Johan Johansson Stålnacke och Brita Hindersdotter Keinosuando (Keinosuandosläkten 1) i Svappavaara.

Barn:

1. Johan *1775, †1777
2. Olof *1776
3. Brita Stålnacke *1777. G. 1793 21/2 m. Henrik Johansson Kemi-Lindmark (Klockarsläkten i Jukkasjärvi 6).
4. Marget *1781
5. Johan *1787

KIHLANKI

LEPPÄJÄRVI

Olof Olsson Kihlanki var son till Olof Hindersson Kihlanki, vilken omnämns under Kolari, Pajala sn, i mantalslängderna 1690-1707, samt var nybyggare i Kihlanki 1708-1714. I 1714 års mantalslängd står att Olof Hindersson Kihlanki "Berättas vara död".

Olof Hindersson Kihlanki var *son* till Henrik Hindersson Kolari, husbonde på sedermera Pudas gård i Kolari 1658-88; *sonson* till Henrik Jönsson Kolari, husbonde på sedermera Pudas gård i Kolari 1635, 1637-57; och *sonsons son* till Jöns Ivarsson Kolari, husbonde i Kolari 1597-1636 och hans hustru, som var dotter till Per Kolari, vilken anlade Kolari.

Jöns Ivarsson Kolari var antagligen *son* till Ivar Larsson, som var husbonde på sedermera Iivari gård i Torakankorva, Marjosaari, Övertorneå sn, 1569-97; *sonson* till birkarlen Lasse Nilsson, som var husbonde på sedermera Iivari och Kaijanmikko gårdar i på Mikkolansaari, Matarengi, Övertorneå sn, 1547-53; och *sonsons son* till Nils Olsson, som var husbonde på sedermera Äimä, Hannukkala, Iivari och Kaijanmikko gårdar på Mikkolansaari i Matarengi, Övertorneå sn, 1539-43. Angående släkten Äimä, se vidare: Kuoksu, Erik (2008a): "Birkarlsläkter i Övre Tornedalen 1539-1800", Angered

Nils Olsson (Äimä)

Matarengi (Mikkolansaari), Äimä gård, 1539-43

|

Lasse Nilsson (Iivari)

Birkarl, Matarengi (Mikkolansaari), Iivari gård, 1547-53

|

Ivar Larsson (Iivari)

Marjosaari, Iivari gård, 1569-97

|

Jöns Ivarsson Kolari

Husbonde i Kolari 1597-1636

G.m. N.N. Persdotter Kolari.

|

Henrik Jönsson Kolari

Kolari, Pudas gård, 1635, 1637-57

|

Henrik Hindersson Kolari

Kolari, Pudas gård, 1658-88

|

Olof Hindersson Kihlanki

"Berättas vara död" 1714.

Nybyggare i Kihlanki 1690-1707

|

Olof Olsson Kihlanki

*1698, †1773 16/2

Tabell 1

|

Olof Olsson Kihlanki el. Leppäjärvi

*1732 22/8, †1788 7/1

Tabell 2

|

Olof Olsson Kihlanki el. Leppäjärvi

*1760 16/12

Tabell 3

Henrik Olsson Kihlanki el. Leppäjärvi

*1764 13/7

Tabell 4

Marget Olsdotter Kihlanki

*1742 23/12

Tabell 5

G.m. Nils Nilsson Hana-Kihlanki

Tabell 1

Olof Olsson Kihlanki.²³⁵ *1698, †1773 16/2 i Leppäjärvi, Palojoensuu av håll och styng. Nybyggare i Leppäjärvi, Palojoensuu.

Vid tinget i Enontekis 1765 beklagade sig Olof Olsson Kihlanki i Leppäjärvi över att hans nybygge hade alltför svaga fisketräsk, och begärde att något annat fisketräsk skulle utses för hans husbehov.

²³⁵ Kommunionlängd för Enontekis 1722-30, 1731-63, 1765-1805; Husförhörlängd för Enontekis 1748-79. Se även Ljung: Enontekis (Karesuando) s. 366.

Nämnden intygade att Olofs fisketräsk Suorkimajärvi, Haukijärvi och Kaasmajärvi var "af ganska swag indräckt äro". Det befanns att Erik Rasmusson Eira ensam brukade fem fisketräsk, varav tre hade gott fiske, varför rätten fann att Erik, som hade långt fler fisketräsk än han behövde, måste avträda Näkkäljärvi, som låg en och en halv mil från Leppäjärvi nybygge, till Olof Olsson Kihlanki.

– Gift med **Anna Eriksdotter Palojoensuu**, *1704, †1773 29/7 av hetsig feber, från Aasa 5.

Barn:

1. Anna *1732 27/9. Utflyttad till Övertorneå sn.
2. Olof Leppäjärvi *1734 22/8 – tabell 2

3. Erik *1736, †1740 18/7
4. Marget *1738 22/12, †1739 12/2
5. Agneta *1740 9/2. Utflyttad till Övertorneå sn.
6. Marget *1742 23/12. G. 1768 19/3 m. Nils Nilsson Hana-Kihlanki – tabell 5

Tabell 2

Olof Olsson Kihlanki eller Leppäjärvi²³⁶ (från tabell 1). *1732 22/8 i Palojoensuu, Suontavaara, †1788 7/1 i Leppäjärvi, Palojoensuu av vattusot. Nybyggare i Leppäjärvi, Palojoensuu.

Han arbetade 1768 som timmerman vid byggandet av en ny prästgård i Enontekis.²³⁷

Han fick 1777 21/2 en Svebilii katekes och två Abc-böcker av Enontekis socken.²³⁸

Testamente och bouppteckning: Han testamenterade 4 Skilling till kyrkan i Enontekis.²³⁹ Vid tinget i Enontekis 1788 förordnades kronolänsman Rechartd och nämndeman Henrik Mickelsson Hetta att upprätta bouppteckning efter avlidne Olof Olofsson Kihlanki i Leppäjärvi.

– Gift 1760 7/4 med **Regina Hindersdotter**, *1737, †1794 6/3 av vattusot, från Muonionniska. Hon testamenterade 8 Skilling till Enontekis kyrka.²⁴⁰

Barn:

1. Olof *1760 16/12 – tabell 3
2. Brita *1762 18/10. G. 1784 25/3 m. Olof Matsson i Kautokeino.
3. Henrik *1764 13/7 – tabell 4
4. Mats *1766 1/10
5. Dödfödd son *†1768 26/3
6. Anna *1769 28/4, †1793 30/11, ihjälfrusen.
7. Erik *1771 29/10. Han erlade 1792 19/2 16 Skilling i kyrkoböter för försummelse av husförhör.²⁴¹
8. Samuel *1773 23/8
9. Isak *1775 20/9. Utflyttad 1790.
10. Valborg *1777 6/1. Utflyttad 1789, återkommen 1793.
11. Regina *1780 22/8. Utflyttad 1792.

Tabell 3

Olof Olsson Kihlanki eller Leppäjärvi²⁴² (från tabell 2). *1760 16/12 i Leppäjärvi, Palojoensuu. Husbonde på halva nybygget Leppäjärvi Nr. 1.

– Gift 1787 7/4 med **Lisa Larsdotter Hoppari**, *1770, från Hoppari 3.

Barn:

1. Olof *1789 30/7
2. Lars *1791 18/4
3. Margeta *1793 16/9

²³⁶ Kommunionslängd för Enontekis 1731-63, 1765-1805; Husförhörslängd för Enontekis 1748-79, 1780-1808.

²³⁷ Dombok, Enontekis tingslag 1768.

²³⁸ Räkenskaper för fattigmedel, Enontekis 1777.

²³⁹ Kyrkoräkenskaper, Enontekis 1788 27/1.

²⁴⁰ Kyrkoräkenskaper, Enontekis 1794 15/3.

²⁴¹ Kyrkoräkenskaper, Enontekis 1792.

²⁴² Kommunionslängd för Enontekis 1765-1805; Husförhörslängd för Enontekis 1780-1808.

4. Ella *1796 18/2
5. Brita *1798 2/11

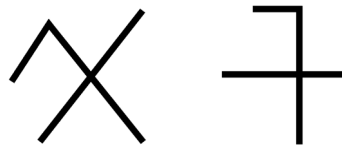
Tabell 4

Henrik Olsson Kihlanki eller Leppäjärvi²⁴³ (från tabell 2). *1764 13/7 i Leppäjärvi, Palojoensuu. Husbonde på halva nybygget Leppäjärvi Nr. 1.

– Gift 1790 18/4 med **Ella Larsdotter Hoppari**, *1758 30/11, från Hoppari 3.

Barn:

1. Ella *1791 1/5
2. Maria *1793 15/2
3. Lisa *1795 14/2
4. Erik *1797 14/12
5. Olof *1800 17/4

Från vänster: Henrik Olsson Leppäjärvis bomärke 1826, sonen Erik Henriksson Leppäjärvis bomärke 1843.²⁴⁴

Tabell 5

Marget Olsdotter Kihlanki²⁴⁵ (från tabell 1), *1742 23/12 i Leppäjärvi, Palojoensuu.

– Gift 1768 19/3 i Övertorneå med **Nils Nilsson Hana – Kihlanki**, *1737,²⁴⁶ från Kuivakangas. Han blev soldat Nr. 48: Hana i Kuivakangas 1759, men kasserades ur tjänsten 1763 då han vid mönstringen befanns vara "liten och svag". Han var änkling efter Brita Persdotter (de gifte sig 1760 15/10).

Familjen var bosatt i Leppäjärvi, Palojoensuu från 1772 till 1782, då den flyttade till okänd ort. Han fick 1777 21/2 en psalmbok, en Svebilii katekes och två Abc-böcker av Enontekis socken.²⁴⁷ År 1782 22/2 fick han ytterligare två Svebilii katekeser och ännu en Abc-bok.²⁴⁸

Barn:

1. Olof *1768 3/4 (född i Kuivakangas)
2. Henrik *1770 26/9 (född i Kuivakangas)
3. Erik *1773 8/2
4. Anna *1776
5. Mickel *1779 6/1

²⁴³ Kommunionslängd för Enontekis 1765-1805; Husförhörslängd för Enontekis 1780-1808.

²⁴⁴ Sockenstämmoprotokoll, Enontekis 1826,

Sockenstämmoprotokoll, Muonio 1843.

²⁴⁵ Kommunionslängd för Enontekis 1765-1805; Husförhörslängd för Enontekis 1780-1808.

²⁴⁶ Han kan vara den Nils Nilsson som föds i Kuivakangas 1735 2/10 som son till de i övrigt okända Nils Nilsson och Brita Johansdotter.

²⁴⁷ Räkenskaper för fattigmedel, Enontekis 1777.

²⁴⁸ Räkenskaper för fattigmedel, Enontekis 1782.

KIPPOINEN

PELTOVUOMA, STOR

Samuel (Johansson?) Kippoinens ursprung är inte känt. Om han är identisk med den Samuel Kippoinen som arbetade i Kengis 1697, bör han ha inkommit till Tornedalen som bruksarbetare. Namnet Kippoinen var vanligt i Ylivieska socken i Norra Österbotten på 1600-talet, men förekom för övrigt enbart sporadiskt över hela Finland. Om Samuel Kippoinens fadersnamn var Johansson kan han ha varit son till Johan Matsson Kippoinen (*1650, †1697 21/3) eller Johan Olofsson Kippola, enligt dödboken kallad "Kippolagubben" (*1650, †1715), i Ylivieska.

Samuel (Johansson?) Kippoinen
Nämnd 1697-1720
Tabell 1

|
Jöns (Johan) Samuelsson Kippoinen
*1720 9/1, †1792
Tabell 2

|
Per Johansson Peltovuoma-Stor
*1752 13/12
Tabell 3

Tabell 1

Samuel (Johansson?) Kippoinen.²⁴⁹ Han är möjligen den Samuel Kippoinen som enligt mantalslängden var brukskarl i Kengis 1697. Hans son Jöns föds utan ortsangivelse i Enontekis socken, men det är osäkert om Samuel själv var permanent bofast i socknen och var han i sådana fall bodde. Möjligen är han den Samuel Johansson som avled i Enontekis 1725 14/11.

– Gift med **Anna Jönsdotter.**

Barn:

1. ? Kerstin *1719, †1762 7/4. G. 1746 1/4 m. Erik Persson Eira (Eira 5).
1. Johan (Jöns) *1720 9/1 – tabell 2

Tabell 2

Johan (Jöns) Samuelsson Kippoinen – Peltovuoma²⁵⁰ (från tabell 1). *1720 9/1 i Enontekis socken, †1792. Genom giftermål husbonde på sedermera Stor gård i Peltovuoma, Peltojärvi. Han satt som nämndeman i Enontekis tingslag vid tinget 1759. Han testamenterade 8 Skilling till kyrkan i Enontekis.²⁵¹

– Gift 1745 21/3 med **Ingrid Persdotter Eira**, *1720 x/12, †1785 17/12 av andtäppa, från Eira 1.

Barn:

1. Anna *1746 18/3, †1762 8/4 av hetsig sjukdom.
2. Per Stor *1752 13/12 – tabell 3
3. Ingrid *1755 12/10
4. Kristina *1758 1/1. G. 1777 9/11 m. Per Jönsson (Johansson) Vuontisjärvi (Vuontisjärvi 3).
5. Marget *1759 2/2. G. 1780 9/4 m. Henrik Mickelsson Hetta (Hetta 4).
6. Johan *1762 14/12. Utflyttad?

²⁴⁹ Se Ljung: Enontekis (Karesuando) s. 375 och Marainen: Karesuando samesläkter s. 388.

²⁵⁰ Kommunionslängd för Enontekis 1731-63, 1765-1805; Husförhörslängd för Enontekis 1748-79, 1780-1808.

²⁵¹ Kyrkoräkenskaper, Enontekis 1793 17/1.

Tabell 3

Per Johansson (Jönsson) Peltovuoma – Stor²⁵² (från tabell 2). *1752 13/12 i Peltovuoma, Peltojärvi. Husbonde på Stor gård i Peltovuoma (Peltovuoma Nr. 1).

Vid tinget 1778 blev han och Johan Eriksson Eira instämda av Per Persson Eira, då denne hävdade att han fått de sämsta markerna i byn för rävfångst – se vidare Eira 3.

– Gift 1778 18/1 med **Ella Mickelsdotter Hetta**, *1751 16/1, från Hetta 2.

Barn:

1. Ingrid *1778 9/10, †1798 1/6 av koppor.
2. Valborg *1780
3. Brita *1782 7/3
4. Ella *1784 27/1
5. Marget *1786 14/10
6. Dödfött barn *†1789
7. Johan *1792 1/4, †1798 19/5 av halssjuka.
8. Per *1796 2/3

P

Per Persson Stors son Johan Persson Stors (*1816) bomärke 1854.²⁵³

²⁵² Kommunionslängd för Enontekis 1765-1805; Husförhörslängd för Enontekis 1748-79, 1780-1808.

²⁵³ Sockenstämmoprotokoll, Muonio 1854.

KLOCKAREN LARS JOHANSSONS SLÄKT

Tabell 1

Lars Johansson, †1712 11/5 på prästgården i Jukkasjärvi, efter att ha varit sjuk i 9 år. Klockare i Jukkasjärvi.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1690 besvärade sig klockaren Lars Johansson i Jukkasjärvi över att "Lappallmogen" i Jukkasjärvi inte hade givit honom de tre gråskinn per rök han blivit lovad i klockarlön, vilket var "ganska orichtigt" och ledde till att han inte kunde försörja sig. Vidare anhöll han om att hans lön skulle ökas till fyra gråskinn från varje rök, vilket motsvarade 8 Öre kopparmynt per rök. Allmogen samtyckte till att ge honom denna lön, samt att ge honom ett par lappsor eller handskar (värda 16 Öre kopparmynt) per rök för att han lärde deras barn läsa.

Brottmål: Vid tinget i Jukkasjärvi 1701 berättade kyrkvärden och nämndemannen Nils Mickelsson Inga att någon sommaren 1700 hade slagit sönder kyrkokistan i sakristian och stulit 20 Daler kopparmynt ur den. Nils hade av sin måg Mats Andersson hört att klockarens hustru Karin Mickelsdotter hade "förbrådt sin Man, det wore han een Kyrkotiuuf", varför han uppmanade rätten att rannsaka om så var fallet.

Mats Andersson berättade att han vid Andreae tid 1701, då han var i klockarens hus, hade hört klockaren och hans hustru träta. Det var vid det tillfället klockarens hustru sagt att klockaren var en kyrktjuv.

Karin Mickelsdotter nekade alldeles till att sa sagt detta. Hon sade att kyrkoherden vid det här tillfället hade varit på ämbetsresa i Svappavaara och att hans hustru Susanna Vannaea hade bjudit henne på "färskt Öl, så att det gådt i Hufwudet". Hennes man hade blivit "offenderad" över att hon var drucken, och tilltalat henne hårt. Då hade hon, "i fullt sinne" svarat sin man hatt han "icke war wärd, att föllia med Kyrkoherden till Swapawara, ey heller wärd, att bära Kyrko Nycklarna". Detta hade hon sagt på svenska, ett språk som Mats Andersson inte förstod.

Klockaren styrkte sin hustrus vittnesmål, och sade att han hade rent samvete när det gällde kyrkostölden. Mats Andersson erbjöd sig då att gå ed på klockarhustrun kallat sin man kyrkotjuv, men tingsrätten fann att han inte kunde tillåtas göra detta, då han vid det nämnda tillfället varit mycket drucken.

Varken kyrkoherde Kristian Elingius eller kyrkvärden och nämndemannen Nils Mickelsson Inga ansåg heller att det fanns skäl att misstänka klockaren för kyrkostölden. De enda som trodde det, sade de, var Mats Andersson och Lars Larsson Karva, och det var dessa som hade spritt ut ryktet. Tingsrätten fann därför att Mats Andersson måste böta 3 Marker silvermynt treskiftes för sitt ogrundade tal, medan Lars Larsson Karva, som jämte Mats hade spritt ut ryktet om att klockarhustrun kallat sin make kyrktjuv skulle lagföras vid nästa ting. Klockaren Lars Johans-

son däremot, "ware till sitt Ährlige namn Oförwitt".²⁵⁴

Om hans död: Vid tinget i Jukkasjärvi 1713 gav klockarhustrun Karin Mickelsdotter tillkänna att hennes man söndagen den 11 maj 1712 hade gått i kyrkan med sin äldre son Johan, "frisk och helbrägd", men att hon på kvällen fått veta av den yngre sonen Mickel att "fadren låg död i Kyrckioherde Gården". När Karin sedan kom till prästgården såg hon att Lars låg på köksgolvet och att hans byxor var nedhasade. Det var inget liv i kroppen, men hon såg inte några tecken på att hennes make hade dött av "handawärkan".

Dock hade samnen Henrik Larsson Påve i Siggevaara sagt till henne de gåtfulla orden, att "hon ey skulle dricka sin Mans blod". Samnen Henrik Larsson Mangi hade vidare sagt till Karin att kyrkoherde Kristian Elingii hustru Susanna Vannaea när hon fick se den döda kroppen hade lett och sagt att klockaren hade druckit ihjäl sig på brännvin. Därför begärde nu Karin Mickelsdotter att omständigheterna kring hennes makes död skulle utredas.

Henrik Larsson Påve vittnade att han, klockaren Lars Johansson, Henrik Larsson Mangi och "en tiggare Lapp" vid namn Henrik Jonsson efter predikan hade suttit i prästgårdens kök och skedvis supit ett stop brännvin, som Henrik Påve hade köpt. Sedan hade alla gått till Erik Elingii (Elingius 2) stuga, och blivit kvar där tills "Midafton".

Klockaren hade sedan gått tillbaka till prästgården, och när de andra kom dit, så de att han låg på golvet med en kudde under huvudet. När Henrik Påve satte sin hand mot klockarens bröst för att känna efter hur det var med honom, upptäckte han att klockaren var död. Han hade inte sett att någon hade "illa hanteradt" klockaren, och fann det osannolikt att denne dött av supandet, eftersom fyra personer tillsammans bara hade druckit 1/3 stop.

Henrik Larsson Mangi i Siggevaara vittnade att sällskapet hade supit i prästgården efter predikan och att de sedan hade gått till Erik Elingii stuga "där dee sungit någre Gudelige Psalmer". Flera personer var i prästgårdens kök när klockaren gick dit, och flera såg honom falla omkull, men ingen trodde att han var död. Erik Elingius hade lagt kudden under klockarens huvud, men efter en timme eller mer såg de att "intet hopp war om hans liif". Han hade inte märkt att klockarens byxor skulle varit neddragna. Inte heller Henrik Mangi trodde att någon hade misshandlat klockaren, eller att han hade dött på grund av brännvinet. Karin Mickelsdotter insköt att hon inte hade känt någon brännvinsdoft från sin avlidne makes kropp.

²⁵⁴ Det kan tilläggas att Lars Karva aldrig ställdes till svars för sin ryktesspridning, eftersom han blev dräpt av sin hustru sommaren 1701.

Mickel Pålsson, som varit i köket när klockaren föll omkull, bekräftade det Henrik Mangi sagt, och tillade att klockaren hade fallit omkull bredvid spisen, och att klockarens byxor antagligen hade hasat ned när Erik Elingius lade kudden under hans huvud.

Kyrkoherdens piga Brita Nilsdotter Servio vittnade att klockaren, när han återkommit till prästgården, begärt en sup av Kristian Elingius, som låg i sin säng. Efter att först ha sagt nej, tillsade Kristian Brita att ge dem lite brännvin i en bägare, och när klockaren söp av brännvinet så "kom det allenast neder i halssen och sedan tillbaka genom Mun och Näsan". Då sade klockaren. "nu har iag fådt nog" och satte sig vid spisen. Brita gick sedan ut och när hon kom tillbaka låg klockaren på golvet med en kudde under huvudet "såsom sofswandes snarckande, doch något bahr nedher om lifwet".

Pigan Margareta Eriksdotter, Erik Elingius och Susanna Elingia vittnade sedan, men deras vittnesmål tillförde inte något nytt i sak. Kristian Elingius vittnade genom en skriftlig relation, där han skrev att klockaren hade varit sjuk i ungefär nio år, och hade under det sista året många gånger varit dödssjuk, senast två dagar före sin död, då han "åter fick ett hårdt anstick", men att det gick över litet så att han orkade komma till kyrkan. På dödsdagen hade han suttit en stund i kyrkoherdens kammare och sedan gått ut i köket, där han genast föll framstupa och dog.

Slutligen tillfrågades Karin Mickelsdotter om hon hade fler vittnen, varpå hon svarade nej. Hon kände inte heller till om någon människa velat tillskynda hennes makes död, varför tingsrätten fann att klockaren Lars Johansson av "oförmodelig och hastig död är afgången, utan några Menniskios förwållan eller tillskyndan", och att det inte fanns skäl att tro något annat.

– Gift med **Karin Mickelsdotter**

Barn:

1. Johan
2. Mickel

KLOCKARSLÄKTEN I JUKKASJÄRVI

KEMILÄINEN, KEMI, KEMILL, LINDMARK, HÄGGROTH, FJELLBORG

Släkten härstammar från österbottningen Henrik Matsson Kemiläinen, som blev klockare i Jukkasjärvi 1716. Vid tinget i Jukkasjärvi 1747 uppgav han sig vara "födder i Uhleå Stad" och vara 47 år gammal. Det är inte osannolikt, att han var son till den Mats Kemiläinen och dennes hustru Lisa, som tas upp på s. 135 i den "Lukukirja" ("läsebok" – en sorts husförhörslängd), som upprättades för Uleborgs stad 1712. Mats Kemiläinen och Lisa i Uleåborg hade 1712 två vuxna döttrar vid namn Lisa och Maria. Lisa var gift med en man vid namn Lars. Även Henrik Matsson Kemiläinen hade två döttrar vid namn Lisa och Maria. Det är tänkbart att dessa är uppkallade efter sina fastrar, eftersom namnen Lisa och Maria inte är kända från modern Sofia Nilsdotter Servios familj: hennes mor hette Dordie och hennes syster Brita, Dordie och Karin.

Om Henrik var son till Mats Kemiläinen och Lisa var han för att tas upp i 1712 års "läsebok". Några direkta bevis för att Henrik Matsson Kemiläinen tillhörde denna familj finns inte, men ingen annan Mats Kemiläinen har kunnat återfinnas i Uleåborgs stad vid denna tid. Redan vid 1600-talets mitt fanns dock enstaka borgare med namnet Kemiläinen i Uleåborg. Angående klockarsläkten i Jukkasjärvi, se vidare: Kuoksu, Erik (2008b): "Släkterna Lindmark, Häggroth och Fjellborg från Jukkasjärvi", Angered.

Mats Kemiläinen
i Uleåborg 1712
G.m. Lisa
?

Henrik Matsson Kemiläinen, även kallad Kemi el. Klockare
*1700, †1765/66
Tabell 1

Mats Hindersson Kemi *1728 1/4, †1797 16/4 Tabell 2	Johan Hindersson Kemi (Kemill) *1735 20/9 Tabell 5
---	--

	Henrik Johansson Kemi-Lindmark *1762 Tabell 6	Elias Johansson Kemi-Häggroth *1767 Tabell 7	Nils Johansson Kemi-Fjellborg *1771 Tabell 8
--	---	--	--

Anna Matsdotter Kemi *1759 Tabell 3 G.m. Johan Matsson Spjut	Abraham Matsson Kemi *1764 Tabell 4
---	---

Tabell 1

Henrik Matsson Kemiläinen, även kallad Kemi eller Klockare.²⁵⁵ *1700 i Uleåborg, †1765/66. Klockare i Jukkasjärvi socken, bosatt i Jukkasjärvi. Enligt sägen var han bosatt på Saari i Jukkasjärvi.

Han blev 1716, då han av allt att döma fortfarande var i tonåren, klockare i Jukkasjärvi. Han sades vid det tillfället vara "läskunnig och med god röst".²⁵⁶ Henrik Matsson klockares lön fastställdes vid tinget i Jukkasjärvi 1748 till 1/3 Öre silvermynt årligen av varje skattlapp. Enligt domboken för Jukkasjärvi tingslag 1747 befanns Henrik Matsson vara född i Uleå stad, uppgav sig vara 47 år gammal, var av medelmåttig växt och utan synbart lyte. Han tilldelades "i gemen [...] thet loford, at han sig som en ärlig och trogen Kyrckjobetjent alltid förehållit".

Tvistemål: Vid tinget i Jukkasjärvi 1728 anklagade Henrik Matsson och kyrkoherden i Jukkasjärvi Johannes Tornberg bröderna Lars och Henrik Vintturi för att ha stulit en ren av Henrik och en av

Tornberg. Bröderna Vintturi menade dock att de var oskyldiga. I domboken för påföljande år är en notis som berättar att parterna hade förlikats utan rätts inblandning.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1747 besvarade sig klockaren Henrik Matsson Kemiläinen över sammen Henrik Nilsson Kääntö och krävde 12 Daler kopparmynt för en oxren som försvunnit i Henrik Kääntös vård. Då Henrik Kemiläinen inte kunde förete några bevis på detta och då Henrik Kääntö inte var närvarande skulle saken åter tas upp vid nästa ting, vilket dock inte skedde. Henrik Kääntö dömdes att erlægga 2 Daler silvermynt i böter för sin frånvaro.

Vittnesmål: Vid tinget i Jukkasjärvi 1730 angav befallningsmannen Petter Pipping å några Torneåborgares vägnar att två okända ryssar varit i Jukkasjärvi och bedrivit olaga handel. Klockaren Henrik Matsson berättade att ryssarna varit en man vid namn Onto och dennes dräng. De sålde hampa, blångarn, lärfä och sälsskinshudar, och hade gästade honom i trenne nätter på våren en vecka före Matsmäss 1729. Kyrkoherdens son Lars Tornberg hade köpt 200 alnar blångarn av dem, vilket han åtalades och dömdes för.

²⁵⁵ Se Ljung: Jukkasjärvi s. 2.

²⁵⁶ Tawe 1958 s. 77.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1747 framkom att Henrik våren 1742 hade fått i uppdrag av kyrkoherde Johan Tornberg att ta ned klockan ur klockstapeln och sedan fästa den där på säkrare sätt, eftersom den var bristfälligt fastsatt. När Henrik gått in i kyrkan för att hämta spik märkte han att haken till den inre kyrkodörren var avtagen och att låset till sakristian var uppbrutet. Därinne upptäckte han att kyrkokistans lock var sönderbrutet och de 182 Daler kopparmynt i plåtar och mynt som legat i kistan saknades. Även sockenkistan, som stod bredvid kyrkokistan, visade sig vara uppbruten och dess botten sönderslagen. 70 Daler kopparmynt hade stulits ur den.

Först vid tinget 1747 togs saken alltså upp vid tinget. När Johan Tornberg tillfrågades varför han inte hade anmält stölden tidigare svarade han att han inte ansåg det mödan värt att söka efter tjuven och att han inte ville att någon beskyllning om ovarsamhet eller vårdslöshet i kyrkans tillsyn skulle falla på klockaren Henrik Matsson, som alltid "så therföråt, som thereafter skal sig troget och redeligen uppfört". Henrik Kemiläinen sade att han förgäves hade efterspanat tjuven. Brottet förblev olöst.

Övrigt: Av domböckerna att döma anlätades Henrik Matsson Kemiläinen ofta som snickare av socknen. Han fick bland annat i uppdrag att reparera tingskistan, upprusta sockenfängelset, laga tingsstugumuren och förbättra taket på tingsstugan. För detta fick han sammanlagt 37 Daler och 32 öre kopparmynt.

Han åtog sig vid tinget 1748 att hålla vägen mellan Jukkasjärvi kyrkoby och Svappavaara ren från kvistar och träd. Vid tinget 1758 åtog han sig att utstaka vintervägen från Pauranki till Jukkasjärvi för 9 Daler kopparmynt om året.

Arv: Henrik Matsson Kemiläinen dog antingen 1765 eller 1766, eftersom länsman Hans Hansson Stjernström och nämndemannen Filip Filipsson Parakkavaara enligt domboken för Jukkasjärvi tingslag 1766 fick i uppdrag att uppteckna hans egendom, fordringar och gäld.

Sägner: Zakarias Olsson Pappila i Jukkasjärvi berättade år 1932 för den finske etnologen Samuli Paulaharju följande sägen, som utan tvivel handlar om Henrik Matsson Kemiläinen:²⁵⁷

"Klockaren, som hade kommit från landsbygden, ursprungligen från Finland, bodde på Saari, där fanns inga andra gårdar. På ålderdomen orkade klockaren inte mer komma till kyrkan, utan skickade i stället sin son. Men sonen började svamla, och blev sinnesförvirrad. Då var man tvungen att uppsöka klockaren själv, och så snart han kom innanför dörren röt han för full hals, och psalmsången gick rätt igen. Det har sagts, att klockaren var bra på att sjunga psalmer."

– Gift med **Sofia Nilsson Servio**, dotter till gruvfogden och uppsyningsmannen Niklas Fransson Servio och Dordie Baltzarsdotter Thun i Masugnsbyn. Se vidare Servio. Vid tinget i Jukkasjärvi 1734

²⁵⁷ Paulaharju, Samuli Nr. 32298 på SKS, Helsingfors.

framkom att klockarens hustru Sofia Nilsson "ligger hema illa sjuk".

Barn:

1. Nils, *1719, †1724
2. Lisa *1721 12/2. G. 1739 m. Mickel Jakobsson Lautakoski (Lautakoski 1).
3. Henrik *1723 17/2
4. Nils *1724 4/8
5. Mats Kemi *1728 1/4 – tabell 2
6. Sofia *1730 18/7. G. 1750 27/5 m. Mats Matsson Soppero (Mämmi-Lainio 8)
7. Maria *1733 29/1
8. Johan Kemi *1735 20/9 – tabell 5
9. Dordie. G. 1749 1/1 m. Mats Hansson Lainio (Lainio 25).

Tabell 2

Mats Hindersson Kemi²⁵⁸ (från tabell 1). *1728 1/4 i Jukkasjärvi, †1797 16/4 i Jukkasjärvi. Utflyttad till okänd ort 1764, återkommen till Jukkasjärvi 1778. Vice kronolänsman på 1780-talet. Arrendator, sedan nybyggare i Jukkasjärvi.

Han arrenderade på 1760-talet av prästbordet i Jukkasjärvi 5 skälsland åker, samt äng till tre kor, en kviga och ett får.²⁵⁹ Vid tinget 1793 framkom att kronolänsman Anders Björnström, nämndemannen Anders Hansson Kyrö och Erik Filipsson i Vittangi 1793 25/6 hade förrättat syn av Mats Henriksson Kemis nybygge i Jukkasjärvi. På gårdstomten 1/16 mil norr om kyrkan fanns två stugor, ett fähus, två foderlador och en stolpbod, omgivna av 149 famnar gärdesgård. Två åkrar avkastade 4 tunnor och nybyggets ängar och höslogar avkastade 50 renlass hö. Nybyggets fiskevatten låg i Sautusjärvi och sträckte sig från Luonatti till Kuusilahti. Krononybygget fick 15 frihetsår.²⁶⁰

Tvistemål: Vid tinget i Jukkasjärvi 1795 krävde rådman Johan Pipping i Torneå att Mats Hindersson i kyrkobyen skulle betala de 1 Riksdaler, 2 Skilling och 8 Runstycken han var skyldig honom för några varor. Mats erkände sin skuld och betalade den jämte rättegångskostnaderna på 24 Skilling.

Övrigt: Vid "Riks Gränse Liniens up rensning" 1783 bar Mats och hans två söner sällskapets bagage till Svappavaara. De fick betalt för sex dagsverken och en dags återresa.²⁶¹

Testamente: 1797 24/4 utdelades de 2 skilling han hade testamenterat till Jukkasjärvi kyrka. Vid hans begravning användes kyrkans "nya bårkläde".²⁶² – Gift 1750 25/12 med **Margareta Abrahamsdotter Stålnacke**, *1727 7/12, dotter till brukskarlen Abraham Johansson Stålnacke och Margareta Olofsdotter Kyrö (Kyrö, Jukkasjärvigrenen 2) i Svappavaara.

Barn:

²⁵⁸ Husförhörslängd för Jukkasjärvi 1765-94, 1795-1827. Se även Ljung: Jukkasjärvi s. 2.

²⁵⁹ Dombok, Jukkasjärvi tingslag 1764.

²⁶⁰ Dombok, Jukkasjärvi tingslag 1797.

²⁶¹ Dombok, Jukkasjärvi tingslag 1786.

²⁶² Kyrkoräkenskaper, Jukkasjärvi, 1797.

1. Sofia *1751 22/7. Inhyst i Jukkasjärvi.
2. Henrik *1754. Nybyggare i Jukkasjärvi. Vid tinget i Jukkasjärvi 1792 inkallades Henrik Matsson Kemi och ett antal andra "lösa karlar" av Anders Björnström, som krävde att de måste taga "ordentlig Årstjenst, uptaga Nybyggen eller ock flytta ned på landet" för att där "födan förtjena". Henrik sade sig vara ledig till tjänst hos vem som än ville anlita honom. Han ålades att till nästa ting ta tjänst eller anlägga ett nybygge.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1799 dömdes Johan Hansson Kyrö att böta för att ha slagit ängen Levavuoma, som tillhörde Henrik Matsson Kemi. Vid samma ting ålades Henrik Matsson betala Johan Hansson de 3 Riksdaler och 34 Skilling som hans avlidne fader Mats Hindersson 1797 lånat av Johan – se vidare Kyrö, Jukkasjärvi-grenen 11.

Vid samma ting (1799) dömdes han att genast återbetala sin skuld till sin kusin Nils Johansson Kemi-Fjellborg – se tabell 8. Dessutom krävde brukskarlen Jonas Berg vid samma ting att Henrik Matsson Kemi skulle återbetala sin skuld till honom på 1 Riksdaler och 32 Skilling. Rätten ålade Henrik att genast göra detta, samt betala rättegångskostnaderna på 20 Skilling.

3. Margareta *1757. Utflyttad 1779.
4. Anna *1759 – tabell 3
5. Brita *1761, †1761
5. Abraham *1764 – tabell 4

Mats Hindersson Kemis bomärke 1794.²⁶³

Tabell 3

Anna Matsdotter Kemi (från tabell 2). *1759. Gift 1799 31/3 med korpralen Johan Matsson Spjut i Junosuando (se Mats Johansson Kurravaaras släkt 1:2)

Vid tinget i Jukkasjärvi 1794 anklagade kronolänsman Anders Björnström å tjänstens vägnar pigan Anna Matsdotter för lönskaläge sedan hon i mitten av mars 1793 fött en oäkta dotter Brita, vilken ännu levde.

Hon angav sexman Isak Björnström (Björnström 2) som lägersman. Denne nekade och frikändes i brist på bevis. Anna hade redan genomgått enskild skrift i Jukkasjärvi kyrkas sakristia, och dömdes nu till 8 dygns fängelse, samt att erlagga 2 Daler silvermynt till Jukkasjärvi kyrka. Trots att Isak alltså frikändes från faderskapet kallades Annas dotter Brita Isaksdotter Björnström.

Barn utom äktenskapet med **Isak Isaksson Björnström** (Björnström 2) som angiven fader:

1. Brita Isaksdotter Björnström *1793 x/3

²⁶³ Dombok, Jukkasjärvi tingslag 1794.

Tabell 4

Abraham Matsson Kemi (från tabell 2). *1764. Inhyst i Jukkasjärvi.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1792 inkallades han och ett antal andra "lösa karlar" av Anders Björnström, som krävde att de måste taga "ordentlig Årstjenst, uptaga Nybyggen eller ock flytta ned på landet" för att där "födan förtjena". Abraham sade sig vara ledig till tjänst hos vem som än ville anlita honom. Han ålades att till nästa ting ta tjänst eller anlägga ett nybygge.

– Gift 1797 18/4 med **Margareta Larsdotter Neivak**, *1761, dotter till Lars Andersson Neivak och Karin Mickelsdotter Junkka i Kaalasuoma sameby.

Barn:

1. Abraham *1796 29/1, †1796 9/2
2. Per *1798 22/3

Hustruns barn utom äktenskapet:

1. Jonas *1786
2. Mickel *1792 3/1, †1792 10/1 (far: Mats Matsson Massa)
3. Knut *1793 5/12 (far: Knut Larsson Muddapuoli)

Tabell 5

Johan Hindersson Kemi eller Kemill²⁶⁴ (från tabell 1). *1735 20/9 i Jukkasjärvi. Kyrkoväktare 1759,²⁶⁵ vice klockare 1765, klockare från och med 1760-talet, vice kronolänsman tidigast 1773.²⁶⁶ Arrendator, sedan nybyggare, i Jukkasjärvi.

Han arrenderade på 1760-talet av Jukkasjärvi prästbord 7 skälsland åker, samt äng till 3 kor.²⁶⁷ Vid tinget i Jukkasjärvi 1792 sade sig klockaren Johan Hindersson Kemill "vara sinnad" att uppta ett nybygge i kyrkobyn, samt att till detta lägga de åkrar och ängar som "från längsta tid tillbaka" hade brukats av honom och hans fader, avlidne klockaren Henrik Matsson. Johan Hindersson Kemill anhöll därför att gamla pigan Margeta Mickelsdotter (Mikonheikki 3:2), "af 81 års ålder", skulle få vittna om dessa ägor.

Rätten biföll detta och Margareta berättade att Johan och hans fader före honom redan vid den tid då hon själv var 17 år gammal och tjänade i Jukkasjärvi hade ägt uppodlad åker och dessutom en liten höslog nedanför skolgården i Jukkasjärvi, men var Johan och hans far hade sina övriga höslogar, kunde hon inte upplysa om.

Även vid tinget 1796 sade sig Johan åter vilja omvandla sina ägor i Jukkasjärvi till ett nybygge, något han också gavs tillåtelse att göra. Enligt synesinstrumentet, upprättat av kronolänsman Anders Björnström, nämndemannen Anders Hansson Kyrö och Lars Larsson Kuoksu var mangårdsbyggnaden på gården belägen 180 famnar från kyrkan i Jukkas-

²⁶⁴ Husförhörslängd för Jukkasjärvi 1765-94. Se även Ljung: Jukkasjärvi s. 2.

²⁶⁵ Dombok, Jukkasjärvi tingslag 1759.

²⁶⁶ Dombok, Jukkasjärvi tingslag 1773

²⁶⁷ Dombok, Jukkasjärvi tingslag 1764.

järvi.²⁶⁸ På gården fanns en ny stuga med kammare, en gammal dito, en badstuga, två stolpbodar, ett fähus, två foderlador och ett färhus. Till nybygget hörde åker, hårdvallsäng och myräng, samt fiskerättigheter.

Vid samma tillfälle framkom att Hans Månsson Lainio i ett dokument av 1794 23/3 intygat att Johans far, "klockaren Henrik Kemill" i livstiden för mellan 40 och 50 år sedan avskilt ägor från prästbordets "med en så kallad mellan Gärdesgård" och sedan brukat dessa ägor "utan någons minsta åtal".

Vid tinget i Jukkasjärvi 1797 begärde Johan Hindersson Kemi att under sitt nybygge få lägga en gammal äng vid namn Rautasvuopio. Han fick tingsrättens tillåtelse att göra detta.

Tvistemål: Vid tinget i Jukkasjärvi 1765 fordrade samnen Henrik Olsson Riimi en get och en killing av vice klockaren Johan Henriksson. Parterna kom överens om att Johan skulle överlämna geten till Henrik, medan Henrik avsåg sig alla anspråk på killingen, varvid tingsrätten lät det bero.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1794 hade klockaren Johan Hindersson Kemi instämt kronolänsman Anders Björnström (Björnström 1) till tinget och krävde ersättning för att Björnström i januari 1794 hade dödat en Kemi tillhörig jakthund.

Anders Björnström hävdade att hunden varit en okynneshund, samt att han blivit anfallen av den och hade försvarat sig med en yxa, med vilken han hade huggit huvudet av hunden. Johan Kemi svarade att den dödade hunden "aldels icke" varit okynnig, utan aldrig hade gjort skada på kreatur eller bitit folk.

Nybyggaren Olof Mårtensson vittnade att hunden, som Johan Kemi sagt, aldrig anfallit människor eller kreatur, men att hunden "endast lika med alla Byns hundar icke tålt Björnström" och hade skällt på honom när han gick förbi. Han visste dock inte om hunden hade bitit Björnström.

Tingsrätten fann att Anders Björnström inte kunde bevisa att den ihjälslagna jakthunden varit okynnig eller att den bitit folk och kreatur. Inte heller kunde han bevisa att hunden bitit honom innan han slog ihjäl den, varför han skulle ersätta klockaren med 1 Riksdaler och 16 Skilling.

Vittnesmål: Vid tinget i Jukkasjärvi 1781 anmälde vice kronolänsman Johan Henriksson Kemi att Henrik Henriksson Niva i Pello vid Andersmässotiden 1780, då fjärde stora bönedagen firades i Jukkasjärvi, hade kommit till socknen med två hela ankare brännvin med avsikt att bedriva lanthandel. Johan Kemi hade dock kommit på honom, och konfiskerat ett av brännvinsankaren, men då hade Henrik Niva redan hunnit sälja ett ankare brännvin till "de wid Kyrkan warande Lappar". Brännvinet värderades till 5 Riksdaler och 5 Skilling ankaret.

Henrik Niva var inte tillstädes och då Henrik Olsson i Vittangi intygade att han genom kronolänsman Isak Bucht blivit instämnd i laga tid dömdes

han att böta 2 Daler eller 32 Skilling för sitt uteblivande. Målet skulle dessutom tas och dömas upp i svarandens frånvaro.

Skickaren Anders Persson Pokka vittnade att han hade sett två ankare brännvin på en oläst vind vid prästgården på fjärde stora bönedagen. På måndagen därpå var ett av ankarna tomt. Han hade ofta sett Niva gå uppför trappan till vinden.

Anders Jonson Huuva vittnade hade sett att Niva "om Söndags Aftonen något innan folket lagt sig, som gemenligen sker Klockan Nio" tappa upp och sälja brännvin ur ett av ankarna på vinden. Jon Jons-son Koutjok vittnade om samma sak.

Kyrkoherde Olof Sandberg och hans hustru Sofia Laestadia vittnade att Niva under gudstjänsten "warit nog djerf" att från en gammal badstuga flytta brännvinet till vinden, varifrån han sålt brännvinet under båda helgdagarna, till dess Sofia Laestadia kommit på honom och sänt bud efter vice länsman Kemi, vilken beslagtog brännvinet.

Tingsrätten fann att Niva hade förbrutit äganderätten till det konfiskerade brännvinsankaret, samt skulle gälda den han redan hade sålt med 5 Riksdaler. Dessutom skulle han erlægga 10 Daler eller 3 Riksdaler och 16 Skilling specie för sabbatsbrott. Det beslagtagna brännvinet skulle säljas och inkomsterna skulle "hos domaren insätts och tills vidare i förwar förblifwa". Johan Kemi själv köpte 2 kannor av det beslagtagna brännvinet.

Övrigt: Han utförde 3 och 1/3 dagsverken vid reparationerna av Jukkasjärvi kyrka 1785, och fick därför 28 skilling i län.²⁶⁹

Testamente och sytning: Johan Hindersson Kemill och hans hustru Brita Johansdotter Spett lät på grund av "tilltagande ålderdom" 1793 23/11 sin son Nils Johansson Fjellborg och hans hustru Margareta Olofsdotter Kemiläinen överta deras krononybygge i Jukkasjärvi, eftersom Nils "hittils mäd all barnslig lydriad [...] utan att någon vedergällning bekomma", hade gått sina föräldrar tillhanda och givit dem sin "ungdoms [...] och mandoms krafter [...] utan hopp om någon belöning". Nils och Margareta skulle nu "emottaga Husbonde och matmoders wäldet" över nybygget, mot att de förband sig att betala nybyggets skulder, samt att föda, kläda och sköta Nils föräldrar. De skulle årligen ge Johan och Brita 1 ko, 12 skålpund gott mjöl, salt, "samt fisk så ofta deraf fångst göras".

– Gift 1756 21/10 med **Brita Johansdotter Spett** *1733 12/2, dotter till brukskarlen Johan Johansson Spett och Sigröd Jönsdotter Stålnacke (från Stålnacke 1) i Svappavaara.

1. Johan *1761, †1792 17/10, drunknad. Han gick i Jukkasjärvi lappskola 1771 11/2-1773 x/2.²⁷⁰
2. Margareta *1762. G. 1790 6/4 m. Olof Larsson Kuoksu-Merasjärvi (Mukka-Kuoksu 3).
3. Henrik Lindmark *1762 – tabell 6

²⁶⁸ Alltså ungefär vid nuvarande Folkets hus i Jukkasjärvi.

²⁶⁹ Kyrkoräkenskaper, Jukkasjärvi, 1785.

²⁷⁰ Anderzén 1990b.

4. Elias Häggroth *1767 – tabell 7
5. Nils Fjellborg *1771 – tabell 8
6. Erik *1774, †1792 17/10, drunknad samtidigt som brodern Johan.

Johan Hindersson Kemi's bomärke 1781.²⁷¹

Tabell 6

Henrik Johansson Kemi – Lindmark²⁷² (från tabell 5). *1762. Kyrkoväktare i Jukkasjärvi på 1790-talet. Han blev kronolänsman i Jukkasjärvi 1797, varvid han flyttade till Svappavaara och upptog namnet Lindmark.

Tvistemål: Vid tinget i Jukkasjärvi 1792 krävde Hans Stjernström (Stjernström 1) att drängen Henrik Johansson i Kyrkobyn skulle återlämna de 4 å 5 marker lin han tagit ur en Hans tillhörig bod. Henrik Johansson menade att linet var det lin som någon hade stulit från honom. Han hävdade att "någon wan-artig" måste ha gömt undan detta lin i Stjernströms bod. Rätten fann dock att Henrik inte borde ha tagit linet ur boden utan att underrätta Stjernström om saken, varför han dömdes att återlämna linet till Stjernström och betala rättegångskostnaderna på 16 Skilling.

Vid samma ting krävde Henrik att skickaren Nils Jonsson Sarri till honom skulle överlämna en vaja, som Henrik 1789 hade valt ut och märkt bland Sarris renar, men inte fått sig tillsänd. Nils Sarri bestred dock alldeles att detta hade inträffat, varför han frikändes från Henrik Kemi's krav i brist på bevis.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1795 anhöll Henrik Johansson anhöll om att samnen Lars Hindersson Neivak och dennes hustru Karin Mickelsdotter skulle ersätta honom för en honom tillhörig körren som Karin vid juletiden 1793 mottagit för att vårda, men som genom brist på tillsyn hade förkommit. Rätten fann att Lars och Karin varit ansvariga för renen och de ålades därför ersätta Henrik med 1 Riksdaler och 32 Skilling, samt betala rättegångskostnaderna på 24 Skilling.

Övrigt: Han fick 1789 2 skilling i lön "för några timmars gjorde arbete på kyrkotaket".²⁷³ Vid tinget i Jukkasjärvi 1792 inkallades han och ett antal andra "lösa karlar" av Anders Björnström, som krävde att de måste taga "ordentelig Årstjenst, uptaga Nybyggen eller ock flytta ned på landet" för att där "födan för-tjena". Henrik förklarade dock att han fått tjänst som kyrkoväktare, varför han numera hade ett levebröd.

– Gift 1793 2/5 med **Brita Hansdotter Kemi eller Stålnacke**, *1777, från Kemiläinen 4. Henrik och Brita erlade 1793 16/12 1 Daler och 16 skilling i kyrkoböter för otidigt sängalag. Brita fick dessutom

²⁷¹ Dombok, Jukkasjärvi tingslag 1781.

²⁷² Husförhörslängd för Jukkasjärvi 1795-1827.

²⁷³ Kyrkoräkenskaper, Jukkasjärvi, 1789.

böta 32 skilling "för det Hon brukat Kyska Brudenes Skrud".²⁷⁴

Barn:

1. Johan *1793 20/9
2. Hans *1796 25/5, †1798 14/4
3. Margareta Katarina *1797 24/6, †1798 25/3
4. Elias *1798 17/7
5. Henrik *1799 8/12

Henrik Lindmarks namnteckning 1804.²⁷⁵

Tabell 7

Elias Johansson Kemi – Häggroth²⁷⁶ (från tabell 5). *1767. Vice klockare, sockentolk och kyrkoväktare i Jukkasjärvi. Han antog namnet Häggroth på 1790-talet.

Brottmål: Vid tinget i Jukkasjärvi 1791 dömdes Elias Johansson att böta 10 Daler Silvermynt, vilket motsvarade 3 Riksdaler och 16 Skilling, samt att att giva 4 Daler, vilket motsvarade 1 Riksdaler och 16 Skilling till kyrkan och undergå enskild skrift, sedan han erkänt sig vara far till Brita Henriksdotter Kyrös oäkta dotter Brita (se vidare Kyrö, Jukkasjärvigrenen 7).

Tvistemål: Vid tinget i Jukkasjärvi 1792 krävde samnen Johan Larsson Palokka att Elias Johansson Kemi skulle återlämna ett par slagjärn som han hade haft till låns, men som sedan förkommit. Elias menade dock att han hade fått slagjärnen som gåva, varför Palokka till nästa ting ålades att gå ed på att slagjärnen lämnats till Elias som lån och inte som gåva. Vid nästa års ting framkom att Johan Palokka hade svurit eden, varför Elias Johansson ålades att ersätta honom med 1 Riksdaler för slagjärnen, samt betala rättegångskostnaderna på 24 Skilling.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1799 framträdde Elias Häggroth tre gånger. Först krävde han ersättning av skickaren Nils Jonsson Sarri, för några honom tillhöriga renar som Nils Sarri haft i sin vård, men som försvunnit. Nils Sarri hävdade att renarna dödades av "odjur", vilket han också var beredd att gå ed på. Det fastslogs att Nils Sarri till nästa ting skulle styrka med ed, att han inte hade förskingrat renarna.

Sedan framträdde han som instämd av samme Nils Jonsson Sarri, som krävde att Häggroth skulle utge 1 Riksdaler specie till honom. Sarri hade lämnat en kisa med 12 Riksdaler specie i Häggroths vård, men när han återfick kisan fanns endast 11 Riksdaler i den. Häggroth förklarade att kisan verkligen hade innehållit 12 Riksdaler, men att Sarri under förvaringstiden själv hade uttagit kisan och öppnat den, varför han antog att det var Sarri själv som hade tagit den saknade Riksdalern. Nils Sarri medgav att det var

²⁷⁴ Kyrkoräkenskaper, Jukkasjärvi, 1793.

²⁷⁵ Kyrkoräkenskaper, Jukkasjärvi 1804.

²⁷⁶ Husförhörslängd för Jukkasjärvi 1765-94, 1795-1827.

så, varför tingsrätten fann skäligt att befria Elias Häggroth från Nils Sarris krav.

Slutligen krävde samnen Johan Knutsson Nutti att Elias Häggroth skulle åläggas att betala honom 1 Riksdaler och 32 Skilling för en halv tunna fisk, som Häggroth hade fått av honom. Häggroth svarade dock att Johan "för längre tid sedan" hade köpt en halv tunna fisk av honom, men inte betalat för den, vilket Johan erkände. Därför dömde rätten det skäligt att Häggroth skulle befrias från Johan Nuttis krav. Johan Nutti skulle också betala rättegångskostnaderna på 24 Skilling.

Övrigt: Han erlade 1791 10/2 3 Skilling i kyrkoböter för att ha deltagit i en "oloflig sammankomst under Aftonsången om Sång Söndagen".²⁷⁷

Vid tinget i Jukkasjärvi 1792 inkallades han och ett antal andra "lösa karlar" av Anders Björnström, som krävde att de måste ta "ordentlig Årstjenst, uptaga Nybyggen eller ock flytta ned på landet" för att där "födan förtjena". Elias sade sig vara fri till tjänst och vara bosatt hos sin fader. Han ålades att till nästa ting ta tjänst eller anlägga ett nybygge.

– Gift 1793 28/12 med **Hanna Henriksdotter Nykäinen**, *1766, från Nykäinen 1. De erlade 1794 18/3 1 Daler och 16 skilling i kyrkoböter för otidigt sänglag.²⁷⁸

Barn:

1. Brita *1794 8/3
2. Margareta *1796 29/1
3. Johanna Magdalena *1798 1/8
4. Johan Henrik *1800 25/10

Barn utom äktenskapet med **Brita Henriksdotter Kyrö** (Kyrö, Jukkasjärvigrenen 7):

1. Brita Eliasdotter *1790, †1791

Elias Johansson Häggroths bomärke 1832.²⁷⁹

Tabell 8

Nils Johansson Kemi – Fjellborg (från tabell 5). *1771. Bosatt i Jukkasjärvi. Han antog namnet Fjellborg på 1790-talet och blev kyrkvård år 1800.

Tvistemål: Vid tinget i Jukkasjärvi 1793 krävde Nils Johansson Kemi att samnen Johan Larsson Palokka skulle hållas ansvarig för att en Nils tillhörig ren försvunnit i Johans vård. Johan svarade att renen hade rymt och förkommit utan att det berodde på bristande tillsyn, vilket han erbjöd sig att befästa med ed. Då Nils förklarade sig nöjd med detta ålades Johan att till nästa ting gå ed på att det var som han hade sagt. Vid påföljande ting framkom att Johan Palokka hade svurit eden.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1798 hade Nils Johansson i Kyrkobyn instämt sin hustru Margareta Olsdotter

Kemiläinens före detta förmyndare Henrik Mårtensson Lainio (Kyrö, Jukkasjärvigrenen 16) för att denne skulle redogöra för arvet efter Nils avlidne svärfar Olof Olsson Kemiläinen. Henrik Mårtensson var dock inte tillstades.

Hans Hansson i Soppero och nämndemannen Olof Hansson Lainio intygade att flera av Henriks barn låg sjuka i kopporna, och att han således var förhindrad att bege sig från hemmet. Nils "ville väl ej bestrida verkligheten" av detta laga förfall, men yrkade på att målet skulle tas upp igen vid nästa ting, vilket tingsrätten samtyckte till. Ytterligare noteringar i målet saknas dock i domböckerna.

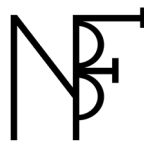
Vid tinget påföljande år krävde Nils Johansson Fjellborg att hans kusin Henrik Matsson Kemi (tabell 2:2) skulle betala de 2 Riksdaler och 16 Skilling han var skyldig honom. Tingsrätten ålade Henrik att genast betala skulden, samt stämmingspengarna på 24 Skilling.

Övrigt: Han erlade 1791 10/2 3 skilling i kyrkoböter för att ha deltagit i en "oloflig sammankomst under Aftonsången om Sång Söndagen".²⁸⁰

– Gift 1793 27/12 med **Margareta Olofsdotter Kemiläinen** *1768, från Kemiläinen 3. De erlade 1794 7/4 1 Daler och 16 skilling i kyrkoböter för otidigt sänglag.²⁸¹

Barn:

1. Johan *1794 1/5
2. Greta *1796 27/4
3. Brita Kristina *1799 26/6

Nils Johansson Fjellborgs bomärke 1800.²⁸²

²⁷⁷ Kyrkoräkenskaper, Jukkasjärvi, 1791.

²⁷⁸ Kyrkoräkenskaper, Jukkasjärvi, 1794.

²⁷⁹ Sockenstämmoprotokoll, Jukkasjärvi 1832.

²⁸⁰ Kyrkoräkenskaper, Jukkasjärvi, 1791.

²⁸¹ Kyrkoräkenskaper, Jukkasjärvi, 1794.

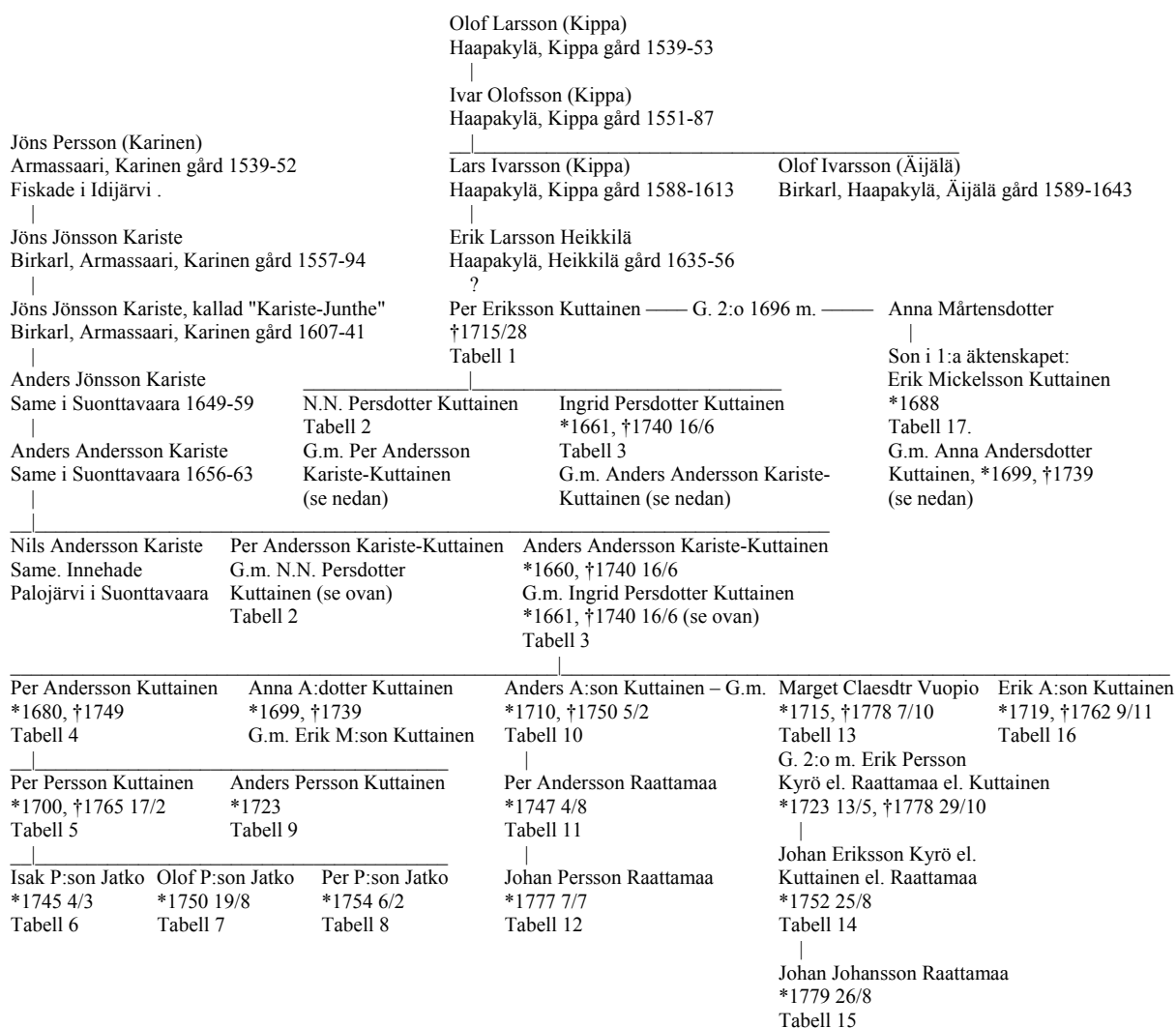
²⁸² Kyrkoräkenskaper, Jukkasjärvi 1800.

KUTTAINEN

JATKO, NIVA, RAATTAMAA, KYRÖ

Per Eriksson Kuttainens ursprung är inte känt, men det är inte omöjligt att han var son till Erik Larsson Heikkilä, husbonde på Heikkilä gård i Haapakylä, Övertorneå sn, 1635-56; och i sådana fall sonson till Lars Ivarsson, husbonde på Kippa gård i Haapakylä 1588-1613; sonsons son till Ivar Olofsson, husbonde på Kippa gård i Haapakylä 1551-87; och sonsons sonson till Olof Larsson, husbonde på Kippa gård i Haapakylä 1539-53.

Bröderna Anders (tabell 3) och Per (tabell 2) Andersssöner Kariste-Kuttainen var *söner* till samen Anders Andersson Kariste i Suonttavaara, nämnd 1656-63; *sonöner* till samen Anders Jönsson Kariste i Suonttavaara, nämnd 1649-59; *sonsons söner* till birkarlen Jöns Jönsson Kariste, kallad "Kariste-Junthe", husbonde på Karinen gård i Armassaari, Hietaniemi sn, 1607-41; *sonsons sonsöner* till birkarlen Jöns Jönsson Kariste, husbonde på Karinen gård i Armassaari 1557-94; och *sonsons sonsons söner* till Jöns Persson, husbonde på sedermera Karinen, Nikulas, Mikonantti, Knuuti, Lustig och Olli gårdar i Armassaari 1539-52. Jöns Persson fiskade i Idijärvi "med lapparnas lov och minne". Angående släkterna Karinen/Kariste och Kippa, se vidare: Kuoksu, Erik (2008a): "Birkarlssläkter i Övre Tornedalen 1539-1800", Angered. Angående slakten Karinen, se Kuoksu, Erik (2007d): "Birkarlen Jöns Persson (Karinen) i Armassaari och hans ättlingar 1539-1930", Angered.

Tabell 1

Per Eriksson Kuttainen. †1715/1728, efter att ha varit "dumbe på fierde åhret och på Sex års tid [...] intet [gjort] något arbete".²⁸³ Per Eriksson tas upp

som husbonde på halva Kuttainen gård i Haapakylä, Övertorneå sn, i 1666 års jordebok och förekommer också i 1665 års mantalslängd under Haapakylä. Gården Kuttainen i Haapakylä ägdes 1642-52 av Jöns Jönsson, som var klockare i Övertorneå socken. Hans änka Margareta förestod gården efter hans död och

²⁸³ Dombok, Enontekis tingslag 1728.

tas upp i mantalslängderna 1653-56. Hon efterträddes av Per Jönsson, som antagligen var hennes och Jöns son, vilken tas upp i mantalslängderna 1665-75. Per Jönssons son Jöns Persson var husbonde på gården 1681-87 och efterträddes 1688 av Per Karlsson Heikkilä-Kuttainen, vilken var sonson till den ovan nämnde Erik Larsson Heikkilä. Kuttainen gård ägdes av Per Karlsson Kuttainens ättlingar ännu år 1800.

En Karin Månsdotter Kuttainen tas upp under Haapakylä i mantalslängderna 1655-56 – i det sistnämnda årets mantalslängd omnämns hon med sin finska namnform "Kuttajsen Kaija", och en Erik Kuttainen tas upp under Kuivakangas i 1678 års tiondelängd. Han kan vara identisk med den Erik Eriksson som tas upp under Haapakylä i mantalslängderna 1678-81. I 1682 års mantalslängd återfinns Erik Erikssons änka Agnes. Varken Karin Månsdotter Kuttainen eller Erik Eriksson Kuttainen kan knytas till Jöns Jönsson Klockares släkt eller till Per Eriksson Kuttainen.

Per Eriksson Kuttainen tas upp i mantalslängderna under Suonttavaara 1680-1711, och satt som nämndeman i Enontekis tingslag 1683-94. Han var 1686-1687 länsman i Suonttavaara.²⁸⁴

Per Eriksson Kuttainen flyttade till Tulinkisuando (som efter honom kom att kallas Kuttainen) på 1670-talet, antagligen sedan Jöns Jönsson (Mella?) i Kuivakangas år 1674 förpantat träsket "Tuluswando" till honom för 30 Daler.²⁸⁵ Vid tinget i Enontekis 1690 framträdde Per med en köpeskrift, som visade att han köpt Tulinkisuando av Arendt Grape för 30 Daler kopparmynt. Grape hade i sin tur köpt träsket av Jöns Jönsson (Mella?) i Kuivakangas. Detta måste innebära att det lån Per 1674 hade erhållit träsket som pant för hade återbetalts, och att Per först 1690 blev ägare till Tulinkisuando.

Enligt 1684 års mantalslängd ägde Per 6 kor, 6 å 10 renar och 20 får. På gården bodde Per, hans hustru, och tre vuxna döttrar.

År 1688 köpte han av Olof Tomasson (Mämmi) i Muonionniska träskan Mertajärvi och halva Idijärvi för 30 daler kopparmynt. I köpte ingick ett hus som Olof hade uppsatt på platsen.²⁸⁶ Redan 1691 inlöste dock Mickel Persson Aasa (Aasa 3) en del av Idijärvi av Per.²⁸⁷ Enligt domboken för Enontekis tingslag 1735 hade Lars Andersson Marakatt någon gång före år 1715 ha pantsatt fiskerätten i Rautusjärvi till Per Eriksson Kuttainen (se vidare nedan under Anders och Per Andersson Kuttainen).

Brottmål: Vid tinget i Enontekis 1697 fick Per Kuttainen böta 3 Mark silvermynt för "tredsko", sedan det framkom att han undanhållit kyrkoherde Kristian Elingius smörtiondet.

Vid tinget i Enontekis 1703 dömdes Per och flera andra att böta 3 Marker silvermynt treksiftes för

ryktesspridning om länsman Rasmus Nilsson (Bals) – se vidare Aasa 3.

Tvistemål: Vid tinget i Enontekis 1692 kårade Mickel och Henrik Perssöner Aasa (Aasa 2 och 3) till Per, då de påstod att han skulle ha slagit deras ängar i "Ollisådasaren Suu". Detta skulle undersökas och tas upp vid nästa ting, vilket dock inte skedde.

Vid tinget i Enontekis 1699 framkom att Per Eriksson Kuttainens svärson, Anders Andersson Kuttainen, ville tillägna sig sin svärfars ägor. Det beslöts att Anders, som ej var tillstades, skulle nöja sig med det han fått av sin svärfar och istället uppbyta egna ägor på orten.

Vid tinget i Enontekis 1701 bevisade Lars Andersson Rapsak i Rounala att han hade försträckt Per Eriksson Kuttainen 1 lispund mjöl för 2 daler och 1/2 lispund salt för 1 Daler och 15 öre penningar, vilket tillsammans blev 3 Daler och 15 öre kopparmynt. Han hade dock inte fått mer betalning än 5 marker tjära, värt 15 öre. Därför dömdes Per att genast betala honom 3 Daler kopparmynt.

Arvsvisten efter honom: Delningen av arvet efter Per Eriksson Kuttainen och hans första, till namnet okända hustru blev nästan osannolikt komplicerad på grund av tvister mellan deras arvingar. Mellan raderna skymtar, att förhållandet mellan Per Kuttainen och hans tre mågar inte var det bästa, vilket i ännu högre grad gäller mågarnas förhållande till Per Kuttainens andra hustru.

År 1715 kårade Erik Eriksson i Tulinkisuando till sin svärfar Per Eriksson Kuttainen, eftersom han dels ville uppta en boplat vid Tulinkisuando, dels å sin hustrus vägnar ville få ut arvet efter hennes avlidna moder (Per Kuttainens första hustru). Domboknotisen är synnerligen dunkelt skriven, men det förefaller som att Erik Eriksson med våld ville tränga sig in på hemmanet till förfång för sin svärfader och hans två andra mågar Anders och Per Andersöner. Tingsrätten fann att hemmanet och dess lösören skulle värderas, så att Erik Erikssons hustru kunde få ut sin del av arvet efter modern, men att Erik enbart om det fanns "något tillfälle" till det, kunde få bosätta sig i Tulinkisuando.

Vid tinget i Enontekis 1728 pretenderade Per och Anders Andersöner Kuttainen att få tillträda det land deras avlidne svärfader Per Eriksson Kuttainen givit sin hustru Anna Mårtensdotter då han för 32 år sedan gift sig med henne. Per och Anders Andersöner Kuttainen menade sig ha rätt till hela hemmanet, eftersom de hade erlagt kronans skatt och utskylder för det, medan Anna inte på lång tid hade betalt något skatt.

Samtidigt fordrade hustru Karin Persdotter i Turtola och Margareta Persdotter, som var döttrar till Per Eriksson Kuttainen i hans första gifte, att de skulle få överta sin fars sytningsjord i arv. Anna Mårtensdotter menade att hon redan hade utbetalt detta arv, men kunde inte leda det i bevis. Anna Mårtensdotter förklarade sig skriftligen i en inlaga, daterad 1728 25/1:

²⁸⁴ Mantalslängder.

²⁸⁵ Dombok, Enontekis tingslag 1674.

²⁸⁶ Dombok, Enontekis tingslag 1688.

²⁸⁷ Dombok, Enontekis tingslag 1691.

"efter Margaretha och Karin Persdöttrar wilja besittningen sin sale. faders och min Mans i den lilla Jorredelen ärnä, som han sig till uppehållande i sin ålderdom afskilt, då dhe fått hwad dem tillkommit: ty will iag fattige änkia ödmiukast inför den Högtährade Häradsrätten framföra huru här med tillgångit ähr, Nembl. att då min Sahl. Man war tilhopa med sin måg Anders, war husett försett med nödiga tarfwor, men sedan han för wissa orsaker begaf sig till andra mågen Per begynte huset mehr och mehr komma i fattigdom, enär Per sökte sin egen bästa och icke husetz, så at min saliga Man icke kunde rätt blifwa ansatt och förestått, såg han sig rådeligt wara, bort dela sina mågar emillan, och träda i ähtenskapet, på det han måtte få nogon, som sig syta skulle på sin gamla ålderdom det iag och min Sohn på sitt 8de år hitkom, giort hafwa med wår förra lilla Egendomb och trägna arbete.

Beder fördenskuil den låfle. Häradz Rätten att få besittia den lilla Jorredelen som min Sahle. Man sielf uprödiat och mig underskrifwit hafwe, emedan iag efter förmågon som andra Menniskior wäl witna kunna, honom wähl förestådt i hans älende, då han war dumbe på fierde åhret och på Sex års tid som han intet något arbete gjorde, afwachtar här öfwer en rättwis resolution etz."

Rätten tillfrågade kronfogden Peter Pipping om saken, men han sade sig aldrig ha hört talas om denna stridighet. Han bekräftade dock att Anna Mårtensdotter aldrig hade betalt kronas utskylder, vilket där- emot Per och Anders Kuttainen hade gjort. Därför menade han att de ägor konflikten rörde sig om inte borde avskiljas från deras nybyggen.

Tingsrätten ansåg att egendomen i Tulinkisuando skulle besiktigas i Per och Anders Anderssoners, Anna Mårtensdotters och hennes son Erik Mickelsson närvaro innan något beslut kunde fattas. Nämndemännen Jöns Mickelsson Kyrö och Måns Eriksson Maunu förordnades at besikta ägorna, samt att samtidigt utreda hustru Karin Persdotters arvskrav.

Vid samma tillfälle uppvisade borgaren Samuel Steen i Torneå sin avlidne svärfader Torfast Börjers gäldbok, enligt vilken Per Eriksson Kuttainen varit skyldig Börjer 9 Daler och 16 Öre kopparmynt. Per och Anders Anderssoner Kuttainen påtog sig att betala var sin hälft av denna skuld, vilket antecknades i protokollet.

Vid tinget två år senare fortsatte tvisten Nu uppvisades Per Eriksson Kuttainens testamente, upprättat i Kengis och skrivet av framlidne bruksinspektorn Lars Sandel 1714 12/3:

"Af min Hustru Ann Mortensdotter iag under- tektnat bekommit Contant 30 dlr., 9 alr. Walmar à 20 öre dlr. 5.20., 1 stk. fårskinspås 4 dlr., hwar emot iag låfwar at min K. hustru skall niuta till Morgongåfwa 15 dlr. Kmt., det öfriga om det är lefwande eller dött så skalld et wara min hustru som mig uti min ålderdom ophållit till Egendom gifwin warda. Efter åfwan stående Låfwar iag min K. hustru at åtniuta både Åker och Eng, alldenstund iag dem sielf af bara

skog oparbetat och gifwit mina måger hwar sin del, så at iag nu har för min hustru den minsta delen behållit."

Det uppvisades också ännu ett dokument, daterat Enontekis 1715 1/12, som bevisade att det som utlovats i testamentet också införlivats.

Måns Eriksson Maunu och Nils Eriksson Kunnari hade besiktigat hustru Anna Mårtensdotters torp i Tulinkisuando, och funnit att hustru hennes ägor bestod av två skälsland åker, en myr och röjd äng som kunde ge hö till tre kor, samt några gamla och förfallna hus. Hon ägde dessutom tre kor. Anna Mårtensdotters sonhustru Annika Andersdotter ägde vid sidan om detta tre kor, en järngryta om 7 kannor, 10 gamla nät. Tillsammans värderades kvinnornas egendom till 115 Daler kopparmynt.

Även Karin Persdotter i Turtola var närvarande, och uppvisade en skrift av 1696 14/4 underskriven av komminister Olof Sirma. Där framkom att Per Eriksson "i hederlig folcks närwaro" lovat sin dotter Karin och sin måg Nils Knutsson från Turtola två kor, en årsgammal oxkalv, fyra får, sex löjnet, 35 famnar not, en oxren, en båt, en rana, en fårskinnfäll, en renhud, en gryta som drog 4 kannor, två varma hus och en yxa med mera. Denna skrift saknade dock bomärken, varför nämnden inte fäste någon vikt vid den, så mycket mindre som Karin plötsligt drog sig till minnes att hon för 40 år sedan fått en ko, en vepa och annat i arv efter sin moder.

Rätten fann slutligen att Per Eriksson redan hade avdelat arvet efter den första hustrun till sina barn i första äktenskapet, och att han i laga ordning testamenterat resten av sin egendom till sin andra hustru, varför Karin Persdotters och Per och Anders Anderssoner Kuttainens arvspretentioner lämnades utan avseende. Anna Mårtensdotter, hennes son Erik Mickelsson och dennes hustru Anna Andersdotter skulle därför behålla de omtvistade ägorna, men tillsades samtidigt att flytta från Per Andersson Kuttainens gård, där de bodde, och anlägga ett eget boställe på sina ägor.

Sägner: Samuli Paulaharju skriver om Kuttainen: "Dit kom en gubbe från Kuttainen i Matarengi, fiskade först vid Vanhakenttä vid Paittasjärvi, bröt upp igen och slog sig ned med sin gumma vid Kuttainenbornas fiskläge, sju, åtta mil ovanför Muonio. Här fick han till stånd både stuga och söner, bröt mark och betalade två daler silvermynt i skatt åt kronan. Och det blev en rejäl gård, Vanhapiha, den första i byn".²⁸⁸

– Gift 1:o med N.N, † omkring 1690.²⁸⁹

Barn:

1. Brita + före 1714, då arvsskifte efter henne för- rättades (se tabell 2). G.m. Henrik Larsson Mämmi-Lahti i Muonionniska, Pajala sn.
2. Dotter. G.m. Per Andersson Kariste – Kuttainen (tabell 2).

²⁸⁸ Paulaharju 1966 s. 33.

²⁸⁹ Dombok, Enontekis tingslag 1730.

3. Ingrid *1661. G.m. Anders Andersson Kariste – Kuttainen (tabell 3).
4. Margareta G.m. Erik Eriksson i Kuttainen.
5. Karin. Gift 1696 med Nils Knutsson Poika i Turtola, Övertorneå sn.
– Gift 2:o 1696 med **Anna Mårtensdotter**, *1673, †1743 26/12, änka efter Mickel N.N.²⁹⁰
Andra hustruns son i hennes första äktenskap:
1. Erik Mickelsson Kuttainen *1688 – tabell 17

Tabell 2

N.N. Persdotter Kuttainen (från tabell 1).

– Gift med **Per Andersson Kariste – Kuttainen**. Husbonde på halva nybygget Kuttainen, även kallat Tulinkisuando. Han tas upp i mantalslängderna från och med 1705.

I sin "Beskrifning om Torneå och Kemi Lappmarcker" från 1738 skriver kronofogde Anders Hackzell att Tulinkisuando vid Muonio älv hade Per och Anders Anderssoner som åbor. Tillsammans hade de 1 1/2 tunnas utsäde på sandig jordmån och kunde föda 14 kor av myrängar och starrhö.²⁹¹

Hans hustrus styvmor hävdade i en skrift av år 1728 att Per "sökte sin egen bästa och icke husetz" vilket orsakade att "huset mehr och mehr" kom "i fattigdomb" – se vidare tabell 1.

Tvistemål: Vid tinget i Enontekis 1735 kårade samerna Nils och Per Larssoner Marakatt till Per Andersson Kuttainen om fisketräsket Rautusjärvi, och begärde att få lägga det till sitt skatteland.

Brödernas far Lars Andersson Marakatt hade för långt mer än 20 år sedan för 20 Daler kopparmynt pantsatt träsket hos Per Kuttainens svärfar gamle Per Eriksson. Påsken 1734 hade de med 32 Daler löst ut den del av Rautusjärvi som stått i pant hos Per Erikssons andre måg Anders Andersson Kuttainen, men de hade inte kunnat förmå Per Kuttainen att låta dem lösa ut honom från hans del av träsket.

Per Andersson framvisade en skrift utan attest och bomärke, daterad i Torneå 1688 17/12 och "så illa medfaren, at man icke får rätt eller wetta de ord som derutinnan fela". Dock sade skriften att en Margareta Nilsson i Kaulinranta och hennes syskon ägde träsket Rautusjärvi och Kurisjärvi i lappmarken, men att en (i övrigt okänd) Nils Eriksson Marakatt hade "sig in mängt och tillvällat sig" träsket. Margareta Nilsson överlät nu sina förfäders träsk till Per Eriksson Kuttainen, vilken redan ägde hennes farbroders träsk.

Ingen, inte ens Per Andersson, hade dock hört talas om denna Margareta Nilsson. Han erkände också att hans svärfar Per Eriksson hade erhållit träsket Rautusjärvi i pant av Lars Andersson Marakatt. Av dessa skäl dömdes rätten att Nils Larsson Marakatt skulle återfå träsket, och att Per Andersson

²⁹⁰ Enligt en tidigare hypotes var hon änka efter Mickel Persson Aasa (Aasa 3), men detta verkar vara omöjligt då Mickel Aasa levde ännu 1705, medan Anna redan 1696 gifte sig med Per Eriksson Kuttainen.

²⁹¹ Fellman 1910.

skulle ersätta honom med 4 Daler och 16 Öre kopparmynt för omkostnader och tidsspillan.

Barn:

1. ?Anders *1716, †1796 i Kviteberg, Lyngen, Norge. Anders Pedersen Kuttainen kom till Lyngen på 1740-talet Han gifte sig 1748 med Anna Mikkeldatter Pelleg och de fick barnen Marit (*1750), Berit (*1756), Mikkel (*1761), Nils (*1765), Peder (*1768) och Erik (*1772). Anders Pedersen Kuttainen kom uppenbarligen från Kuttainen i Enontekis och inte från Kuttainen gård i Haapakylä, men är svår att passa in i Kuttainensläkten. Han är uppenbarligen inte identisk med Anders Persson Kuttainen (tabell 9). Möjligt var han son till Per Andersson Kuttainen och N.N. Persdotter Kuttainen.

Tabell 3

Ingrid Persdotter Kuttainen²⁹² (från tabell 1). *1661, †1740 16/6 i Kuttainen, Suonttavaara.

– Gift med **Anders Andersson Kariste – Kuttainen**. *1660, †1740 16/6 i Kuttainen, Suonttavaara. Nybyggare i Kuttainen, även kallat Tulinkisuando. Upptagen i mantalslängderna under Suonttavaara från och med 1705. Nämndeman i Enontekis tingslag 1698-1720.

I sin "Beskrifning om Torneå och Kemi Lappmarcker" från 1738 skriver kronofogde Anders Hackzell att Tulinkisuando vid Muonio älv hade Per och Anders Anderssoner som åbor. Tillsammans hade de 1 1/2 tunnas utsäde på sandig jordmån, och kunde föda 14 kor av myrängar och starrhö.²⁹³

Tvistemål: Vid tinget i Enontekis 1731 kårade Erik Salmi från Kittilä till Anders Andersson Kuttainen, sedan Erik upptäckt en rävsax som tillhörde honom hos Anders. Det framkom att Erik Salmi hade köpt rävsaxen av samnen Per Jakobsson Ryss, men att Per Ryss sedan hade stulit tillbaka rävsaxen från Erik, och sedan, år 1717, sålt den till Anders Andersson Kuttainen, vilken hade köpt rävsaxen i god tro. Per Jakobsson Ryss hade sedan flyttat över till Norge. Tingsrätten fann att Anders Kuttainen skulle överlämna rävsaxen till Erik Salmi.

Övrigt: Han förrättade 1714 tillsammans med nämndemannen Nils Nilsson Niva (Niva 1) arvsskifte efter sin svägerska, Henrik Larsson Mämmis hustru Brita Persdotter Kuttainen i Muonionniska

Vid tinget i Enontekis 1734 framkom att bröderna Nils och Per Larssoner Marakatt hade återlöst den hälft av fiskerätten i Rautusjärvi som Anders Kuttainen ärvt av sin svärfader – se vidare tabell 2.

År 1732 drabbades han av en sjukdom, som gjorde det omöjligt för honom att besikta de ängar som Måns Eriksson Maunu (Karesuandosläkten 2) och kapellänen Henrik Ganander bytt med varandra.²⁹⁴

²⁹² Kommunionslängd för Enontekis 1722-30, 1731-63.

Se även Ljung: Enontekis (Karesuando) s. 59.

²⁹³ Fellman 1910.

²⁹⁴ Dombok, Enontekis tingslag 1733.

Barn:

1. Per *1680 – tabell 4
2. Anna *1699. G.1727 m. Erik Mickelsson Kuttainen (tabell 17).
3. Anders *1710 – tabell 10
4. Erik *1719 – tabell 16
5. Marget. Bodde och dog ogift hos brodern Anders.²⁹⁵
6. Pål †1726

Tabell 4

Per Andersson Kuttainen²⁹⁶ (från tabell 3). *1680, †1749 15/4 i Kuttainen, Suonttavaara. Nybyggare i Kuttainen. Han var nämndeman i Enontekis tingslag 1720.

Kompaniprofossen Henrik Linds änka Anna Eriksdotter, husbonde på Pääkkö gård i Turtola, gav 1724 20/3 Per Kuttainen rätt att mot betalning av 12 Daler kopparmynt "oklandrat för mig och andra" bruka hennes fjärdedel av Paittasjärvi träsk i Enontekis.²⁹⁷

Han besiktade 1733 tillsammans med Samuel Olsson Riska och klockaren Mickel Johansson Närvä de ängar Kuttainen by ville avträda till kapellanen Henrik Ganander.²⁹⁸

Gift 1:o med **Lisa (Lisbeta) Olsdotter**.

Barn:

1. Per (Petter) *1700 – tabell 5
2. Brita *1703. G. 1737 13/4 m. Olof Olofsson Baas (Baas 2).
3. Kerstin *1709
4. Anna *1717, †1787. G. 1758 6/4 m. Per Persson Eira (Eira 2).
5. Anders *1723 – tabell 9
6. Olof *1726 29/5
7. Marget

Gift 2:o med **Marget Persdotter**, *1700, †1738 19/2.

Tabell 5

Per Persson Kuttainen²⁹⁹ (från tabell 4). *1700, †1765 17/2 i Kuttainen, Suonttavaara av styng. Nybyggare i Kuttainen. På hans nybygge fanns år 1760 6 kor.

Vid tinget i Enontekis 1761 upplästes ett numera förlorat synesinstrument, som uppsatts vid besiktning av några ägor Per ville lägga under sitt nybygge. Efter uppläsningen förklarade Erik Persson Kuttainen, Erik Andersson Kuttainen, nämndemannen Henrik Eriksson Palojoensuu, samt Karesuandoborna att de inte hade något att erinra mot att dessa ägor lades under Pers nybygge. Däremot frågade Erik Persson och Erik Andersson om inte de och Per vardera borde få åtnjuta en tredjedel av de fisken som låg under deras

²⁹⁵ Dombok, Enontekis tingslag 1779.

²⁹⁶ Kommunionslängd för Enontekis 1722-30, 1731-63; Husförhörslängd för Enontekis 1748-79.

²⁹⁷ Dombok, Enontekis tingslag 1784.

²⁹⁸ Dombok, Enontekis tingslag 1733.

²⁹⁹ Kommunionslängd för Enontekis 1722-30, 1731-63, 1765-1805; Husförhörslängd för Enontekis 1748-79.

och Per Perssons nybygge. De förklarade sig dock "omsider" nöjda med att få dela på hälften av fiskena, medan Per Persson skulle fortsätta bruka den andra hälften, under förutsättning att de skulle få sänkt skatt.

Tvistemål: Under perioden 1758-61 tvistade Per Persson Kuttainen och hans granne Erik Persson Kyrö eller Raattamaa eller Kuttainen vid nästan varje ting med varandra:

Vid tinget i Enontekis 1758 krävde Erik Persson Kuttainen att Per skulle plikta för att han kallat honom tjuv. Parterna förlikades dock – se vidare tabell 13.

Vid tinget i Enontekis 1760 kärade Erik Persson Kuttainen (tabell 13) till Per Persson Kuttainen, vilken inställde sig i närvaro av smeden Erik Andersson Kuttainen (tabell 16). Erik Persson anförde att nybygget Kuttainen en gång i tiden hade bebotts av en Per Kuttainen. Efter hans död delades nybygget mellan hans mågar Per och Anders Anderssoner Kuttainen, samt den senares broder, smeden Erik Andersson i två lika stora delar. Per Andersson fick ena halvan, medan Anders och Erik Anderssoner fick den andra.³⁰⁰

Sedan Per Andersson avgått med döden hade hans son Per Persson (svaranden) tillträtt sin faders halva av nybygget. Erik Persson hade sedan gift sig med Anders Anderssons änka, och därmed jämte Erik Andersson blivit åbo på den andra halvan av nybygget, så att Per innehade halva nybygget, medan Erik Persson och Erik Andersson innehade var sin fjärdedel av nybygget. Dock ägde Per Persson fler fiskevatten än Erik Persson och Erik Andersson tillsammans, därför anhöll Erik Persson att nybyggets samtliga fiskevatten, men även dess ängar, skulle delas rättvist mellan de tre åborna.

Per Persson förklarade sig inte ha något att erinra mot detta. Tingsrätten fann att Erik Perssons del av nybygget födde 8 kor och en häst; att Erik Anderssons del födde 7 kor och en häst, men att Per Perssons del vid just detta tillfälle hade endast 6 kor, "emedan kalfwarne blifwit för honom döde."

Kronolänsman Nils Månsson Magnus, nämndemannen Henrik Eriksson Palojoensuu och bylänsman Olof Olsson Mämmi gavs i uppdrag att under sommaren i parternas närvaro fördela fiskevattnen och ängarna mellan de tre nybyggarna i Kuttainen.

Vid samma ting beklagade sig Per Persson Kuttainen över att Erik Persson Kuttainens (tabell 13) häst något efter Mickelmässotiden 1759 hade ätit upp 3 ruckor gott hårdvallshö av Pers höstack på Saariranta. Därför krävde han att Erik skulle återställa honom lika mycket hö, samt betala hans syne- och rättgångskostnader på 12 Daler kopparmynt. Bylänsman Olof Olsson Mämmi och Henrik Nilsson Niva, som

³⁰⁰ Detta är inte helt och hållet riktigt, eftersom Per, Anders och Erik Anderssoner inte var mågar till Per (Eriksson) Kuttainen, utan söner till hans måg Anders Andersson.

synat skadorna på höet, intygade att 3 ruckor av Pers hårdvallshö blivit uppätet.

Erik Persson erkände att hans häst hade ätit av höet, men sade att även Pers kor hade ätit av detta hö. Per nekade till detta och sade att hans kor vid den här tiden hade varit inlåsta, vilket länsman Mämmi intygade. Tingsrätten fann därför att Erik Persson Kuttainen måste ersätta Per Persson Kuttainen med 3 ruckor lika gott hårdvallshö som hans häst ätit upp, samt betala syne- och rättegångskostnaderna.

Vid samma ting framkom att i saken mellan Per Persson Kuttainen och Erik Persson Kuttainen angående 3 lass hö, som Pers sjuklige broder Anders Persson (tabell 10) hade bärgat på ängen Patangi sommaren 1759, men som Erik senare "til större delen afhämtat", hade parterna fölikats. De kom i vänlighet överens om att Per ännu i 14 dagar skulle föda sin sjuklige broders ko, men sedan skulle Erik föda och underhålla kon till dess kreaturen skulle släppas ut på bete, mot att han fick behålla det hö han tagit på Patangi äng.

Vid tinget påföljande år framkom att parterna i tvisten mellan Per Persson Kuttainen och Erik Persson Kuttainen (tabell 13) om ängen "Kade Lombolo", som båda ansåg sig ha rätt till, hade kommit överens om att Erik skulle överlämna "hela Tracten ifrån Ripijoensu på både sidor om Pajtasjocki änta til Pajtasjerf" till Per, medan Per avsåg sig all vidare talan om ängen "Kade Lombolo". Sedan Erik Andersson Kuttainen (tabell 16) förklarat sig inte ha något att erinra mot detta, lät tingsrätten saken bero.

Arv och arvstvister: Vid tinget i Enontekis 1772 förordnades kronolänsman Salomon Tornberg och nämndemannen Erik Persson Raattamaa (tabell 13) att i arvingarnas närvaro uppteckna avlidne Per Persson Kuttainens egendom, fordringar och gäld.

Pers sväger Per Persson Eira (Eira 2) var hans barns förmyndare fram till sin död 1774.³⁰¹ Vid tinget i Enontekis 1776 förordnades istället Erik Persson Raattamaa (tabell 13) till förmyndare. Vid tinget i Enontekis 1782 ersatte Johan Matsson Kiviniemi Erik Persson Raattamaa som förmyndare, då den senare avlidit.

Vid 1780 års ting instämde Per Kuttainens söner Isak och Olof Perssöner Kuttainen sina omyndiga syskons förmyndare, avlidne nämndemannen Erik Persson Raattamaas son och arvtagare Johan Eriksson (tabell 14), och krävde redogörelse för arvet efter deras fader Per Persson Kuttainen.

Rätten fann att Per Persson Eira först hade varit Per Persson Kuttainens barns förmyndare, men att vid sin död ersatts av nämndemannen Raattamaa. Kronolänsman Salomon Tornberg hade hand om bouppteckningen efter Per Persson Kuttainen, men han sade sig inte ha den tillstådes. Tornberg tillsades att vid 2 Riksdalers vite inställa sig med bouppteckningen till nästa ting.

Vid tinget 1781 inställde sig parterna åter och den förste förmyndaren Per Persson Eiras bouppteckning av 1772 6/4 lästes upp. Kärandena sade då att de inte yrkade att utbekomma mer än de 6 Riksdaler och 32 Skilling som de för sina syskons räkning nedsatt hos den andre förmyndaren Erik Persson Raattamaa.

Johan Eriksson sade sig inte känna till något om denna sak, och då Johan Erikssons medarvingar Per Andersson Kuttainen, Per Matsson Meltosjärvi och Johan Mickelsson Närvä inte blivit instämde, skulle de instämmas till nästa ting. Till dess skulle också käranderna gå ed på att de verkligen hade nedsatt 6 Riksdaler och 32 Skilling hos Erik Persson Raattamaa. Ytterligare anteckningar i målet saknas.

– Gift 1740 2/3 i Pajala med **Anna (Annika) Olsdotter Sieppijärvi**, *1720, dotter till Olof Jönsson Sieppijärvi och Ingrid Jönsdotter i Sieppijärvi, Pajala sn.

Tvistemål: Vid tinget i Enontekis 1766 fordrade bokhållaren Petter Gustav Arner å handelsman Anders Forsviks i Torneå sterbhus vägnar att Per Persson Kuttainens änka Annika Olsdotter till sterbhuset måste betala de 58 Daler och 28 Öre kopparmynt som återstod på sterbhusets fordran för några varor.

Annika Olsdotter tillstod att hon var skyldig Anders Forsviks sterbhus pengar, men bestred att skulden var så stor som Arner uppgivit, eftersom hon hade givit Forsvik en säck med 6 Lispund smör, vilken säck han senare skulle fylla med 5 skäl korn och skicka upp till Annika. Hon hade dock inte fått något korn. Annika förklarade sig redo att gå ed på detta, vilket Arner förklarade sig nöjd med, varefter hon svor eden. Av denna anledning avräknades värdet för kornet och säcken från skulden, varvid Annika ålades betala Anders Forsviks sterbhus 21 Daler och 28 Öre kopparmynt.

Vid tinget i Enontekis 1769 framkom att Per Persson Kuttainens änka Anna Olsdotter och samnen Nils Olsson Kittti förlikats i en tvist angående en renlega, sedan Nils betalt Anna 3 Daler kopparmynt, medan Anna avstod från all vidare talan i saken.

Vid samma ting förlikades Anna och samnen Jon Jonsson Loddainen sedan den senare betalt Anna en Sexstyver för 3 Marker tjära, lovat att ge henne en urakka till nästa fredag, samt betalt hennes rättegångskostnader på 1 Daler och 16 Öre kopparmynt. Anna skulle å sin sida återge Jon hans 5 Marker ripfjädrar.

Förgånga och tvister om denna: Vid tinget i Enontekis 1774 framkom att Isak Persson Kuttainen (tabell 6) och hans moder Anna Olsdotter 1774 16/2 hade kommit överens om att Anna skulle få bruka ett skälsland öppen åker av Pohjaisenpelto och Pauka, ett skälsland åker på Lokopelto, ett kofoder hårdvallshö och ett kofoder myrvallshö från "Mariävuoma" så under resten av sitt liv. Om hon inte kunde få ett kofoder på Mariävuoma skulle hon få slå så mycket hö på "Pallowuoma Ranta", att det sammanlagda myrvallshöet årligen uppgick till ett kofoder. Hon skulle

³⁰¹ Dombok, Enontekis tingslag 1776.

också ha rätt att bruka gårdsloftet i stället för den bod hon nu använde, samt dessutom det fähus hon nu brukade till dess Isak uppsatte ett annat fähus åt henne.

Vid tinget påföljande år beklagade sig dock Isak sig över att hans mor 1774 hade brukat och bärgat mer av hans ägor än vad hon hade rätt till enligt deras förgångsavtal. Anna nekade inte till detta, varför hon vid vite av 5 Daler silvermynt förbjöds bruka och bärga mer äng och åker än överenskommet. Dessutom skulle hon betala sin sons rättegångskostnader på 3 Daler kopparmynt.

Vid tinget 1792 inkallade Anna Olsdotter sin son Isak Persson och krävde att få åtnjuta förgånga på det hemman denne nu innehade i Karesuando. Rätten fann dock att Anna Olsdotter 1774 16/2 hade kommit överens med Isak om att hon skulle ha förgånga på det hemman Isak då innehade i Kuttainen och som Per Persson, en annan av Annas söner, nu innehade. Därför fann rätten att hon inte kunde kräva förgånga av Isak på dennes nya hemman.

Barn:

1. Per *1744 13/2, †1744 22/2
2. Isak Jatko *1745 4/3 – tabell 6
3. Olof Jatko *1750 19/8 – tabell 7
4. Mickel *1753 . Död eller utflyttad mellan 1761 och 1780.
5. Per Jatko *1754 6/2 – tabell 8
6. Marget *1756 18/11. Utflyttad 1779.
7. Anna *1759 18/4. Hon fick 1784 7/3 en Gezelii katekes av Enontekis socken.³⁰² Utflyttad.
8. Brita *1762 4/8. Utflyttad 1783.

Tabell 6

Isak Persson Kuttainen – Niva – Jatko³⁰³ (från tabell 5). *1745 4/3 i Kuttainen. Husbonde på sedermera Töyrä och Rautio gårdar i Kuttainen (Kuttainen Nr. 1 på 1/8 mantal). Han utsågs 1790 5/1 av Per Nilsson Niva (Niva 6) till dennes efterträdare på sedermera Nilimaa gård i Karesuando, och förefaller ha bott på denna gård under några år vid mitten av 1790-talet, varefter han återkom till sin fädernegård i Kuttainen.

Tvistemål: Han och hans mor kom vid tinget 1774 överens om hennes förgångsrättigheter, men året därpå befanns att hon hade brukat och bärgat mer än hon hade rätt till. Även vid tinget 1792 tvistade de om förgånga – se vidare tabell 5.

Vid tinget i Enontekis 1780 instämde han och brodern Olof sin fars omyndiga barns förmyndares son Johan Eriksson Raattamaa för att denne skulle redogöra för arvet efter brödernas far – se tabell 5.

Vid tinget i Enontekis 1784 krävde Erik Daniel Christernin, som ägde Knuuti gård i Turtola, samt gästgivaren Henrik Lauri och Per Henriksson Alanenpää i Turtola, att Johan Eriksson Kuttainen, Isak Persson Kuttainen och Per Andersson Kuttainen

³⁰² Räkenskaper för fattigmedel, Enontekis 1784..

³⁰³ Kommunionslängd för Enontekis 1765-1805; Husförhörslängd för Enontekis 1748-79, 1780-1808.

antingen måste upphöra med sitt fiske i Paittasjärvi, eller också betala dem skäligt arrende – se tabell 14.

Övrigt: 1790 9/10 synade Johan Ersson Kuttainen den skada Isak Persson Kuttainen lidit genom brand dagen dessförinnan. Johan fann att en ria av medelmåttig storlek, innehållande någon halm och värd 2 Riksdaler och 32 Skilling hade brunnit ned.³⁰⁴

– Gift 1772 med **Anna Claesdotter Vuopio**, *1740, dotter till Claes Matsson Vuopio och Karin Andersdotter Mämmi i Muonionniska.

Barn:

1. Karin *1773 2/7. G. 1800 14/4 m. Henrik Henriksson Kaukonen eller Hetta (Hetta 8).
2. Anna *1775 20/1
3. Per *1776 29/4
4. Ella *1778 20/1
5. Maria *1780 2/8, †1780 15/10
6. Isak *1782 26/1
7. Eva *1784 4/7
8. Margareta *1788 2/6

Isak Persson Kuttainens bomärke 1790.³⁰⁵

Tabell 7

Olof Persson Kuttainen – Jatko³⁰⁶ (från tabell 5). *1750 19/8 i Kuttainen, Suonttavaara. Nybyggare i Viikujärvi.

1798 1/8 utsynte kronolänsman Abraham Rechardt och Johan Johansson Närvä Olof Persson Jatkos nybygge. Nybyggets gårdstomt befanns ligga 4 mil från Viikujärvi och 105 famnar från Idivuoma nybygge. Nybygget bestod av 4 ängar, som avkastade 10 lass och 6 ruckor hö av färdig äng och 18 lass hö av röjningsland. Nybygget hade rätt till husbehovsfiske i Viikujärvi och tre andra sjöar.³⁰⁷

Tvistemål: Vid tinget i Enontekis 1780 instämde Olof och brodern Isak sin fars omyndiga barns förmyndares son Johan Eriksson Raattamaa för att denne skulle redogöra för arvet efter brödernas far Per Persson Kuttainen – se tabell 5.

Vid samma ting hade Nils Johansson Idivuoma (Riskä el. Idivuoma 10) och Jonas Henriksson Niva (Niva 2) instämt Olof Persson Kuttainen, sedan han med fiskande gjort intrång i Riskä träsk, vilket de köpt av Nils Larsson Hurri.

Olof Persson Kuttainen sade att han köpt fiskerätten i Riskä träsk av Anders Andersson Marakatt eller Marainen (Marakatt el. Marainen 1). I en motstämning krävde Olof Kuttainen att få del i bytet efter en vildrensfångst som han deltagit i tillsammans med Nils och Jonas. Dessa svarade att Olof Kuttainen inte

³⁰⁴ Dombok, Enontekis tingslag 1791.

³⁰⁵ Dombok, Enontekis tingslag 1790.

³⁰⁶ Kommunionslängd för Enontekis 1765-1805; Husförhörslängd för Enontekis 1780-1808.

³⁰⁷ Dombok, Enontekis tingslag 1799.

hade deltagit i någon vildrensfångst med dem, och att han "så mycket mindre wore delagtig uti något wildrens fånge", då han var en "löser nybyggare" som inte hade jakträtt, allra minst på andra nybyggares avlägsna jaktmarker. Dessutom, sade de, ägde Anders Marainen ingen fiskerätt i Riska träsk, varför denne inte haft rätt att sälja någon fiskerätt där till Olof Kuttainen.

Anders Andersson Marakatt eller Marainen nekade till att ha sålt några fiskerättigheter till Olof Kuttainen, och denne kunde varken styrka detta eller att han haft del i vildrensfångsten. Därför frikändes Nils Idivuoma och Jonas Niva från hans krav om del i jaktbytet. Olof Kuttainen skulle däremot ersätta Nils Idivuoma och Jonas Niva med 24 Skilling för sitt intrång i Riska träsk, och betala deras rättegångskostnader på 16 Skilling.

Övrigt: Vid "Riksgränsens uppräntsande" 1783 erhöll han 2 Riksdaler och 23 Skilling i kontanter, 1 lispund mjöl, 1/2 skålpund tobak, 3 marker smör, 2 marker bröd, 3 marker salt fisk och en tumlare brännvin för sitt arbete.³⁰⁸

– Gift 1777 13/4 med **Karin Persdotter**, *1747. Hon anges i vigselboken ha varit från Saarivuoma, men sägs i domboken för Enontekis 1781 ha varit "född Lapp i Kemi Lappmark". Hon var stor till växten och av god kroppstyrka.³⁰⁹

Vid tinget i Enontekis 1781 besvärade sig nybyggaren Olof Persson Kuttainen sig över att hans hustru Karin Persdotter "sökt alle utvägar att skilja sig wid honom" för att kunna förena sig med gifte nybyggarsonen Olof Olsson Mämmi (Mämmi 2), "med hwilcken hon i så måtto skall öfwat misstänkt umgänge" att hon inte enbart varit hos honom och inte kunde övertalas att komma hem, utan också att de blivit funna liggande avklädda under ett täcke i skogen. Nu krävde Olof att hans hustru och Olof Mämmi skulle ställas till ansvar för deras "förargerliga lefnad". Olof sade sig ha varit gift med Karin Persdotter i fem år, men att de inte hade avlat några barn.

Karin Persdotter svarade att hennes man inte kunde föda henne, varför hon varit nödsakad att uppehålla sig i skogen, där hon fått "något biträde och underhåll" av Mämmi, sedan hon "hulpit honom till rätta i dess hushållning", eftersom Mämmis hustru inte hade följt med honom till skogs.

Olof Olsson Mämmi förklarade att han inte hade kunnat förmå sin hustru att följa honom till skogen, då han skulle idka fiske med Olof Persson Kuttainen. Han medgav att Karin Persdotter hade lagt sig bredvid honom under täcket vid ett tillfälle när han redan hade somnat, men båda bestred att de idkat köttlig beblandelse.

Olof Mämmis hustru Margareta Johansdotter Vuontisjärvi sade att hon var nybyggardotter, att hon gift sig med Mämmi för fem år sedan och att de fått

en son tillsammans för tre år sedan. Hon hade alltid funnit sin man "öm och beskedelig" fram till hösten 1779, då han hade börjat bli ogin och vägrat ge henne mat. Han hade velat att hon skulle flytta med honom till skogen, men hon hade vägrat eftersom hon som nybyggardotter inte var van vid "Lapplefnaden". Med mannens tillåtelse hade hon sedan givit sig av till sin mor i Vuontisjärvi.

Mämmi förklarade att han inte "ärnade wistas som Lapp i skogen utan blott öfwer sommaren idka fiske i skogsträskan". Han förnekade också att han inte hade givit henne den mat han "i sin torftighet åstadkomma kunde".

Kyrkoherde Daniel Engelmark sade att han inte hade hört "något ondt omtalas" om Olof Kuttainen, Olof Mämmi och deras hustrur, men att det hösten 1779 hade uppkommit ett rykte att Olof Mämmi och hans hustru ville skiljas, varför han hade kallat dem till sig. Margareta Johansdotter hade klagat över att hennes make frantog henne "hwad till lifwets bärgning hörde", medan Olof Mämmi ondgjort sig över att Margareta inte kunde hushålla med det lilla de ägde. Dock hade de omsider blivit förenade sedan Olof lovat att lämna sin hustru matvaror och annat. Icke desto mindre hade samma klagan återuppstätt våren 1780.

Nämndemannen Henrik Nilsson Niva och hans bror Per Nilsson Niva sade att de 1780 hade följt Olof Persson Kuttainen till skogs för att på dennes begäran "skilja bolaget" i fisket mellan honom och Olof Mämmi, vilket också hade gjorts. När Olof Kuttainen bad sin hustru följa med honom hem, hade hon vägrat och sagt att hon inte kunde lämna Olof Mämmi ensam i skogen, eftersom han hade lovat henne både mat och kläder och hon därför "wore till hälften hans piga". Dessutom sade hon att renarna skulle skingras om hon följde sin make hem, varefter hon föll honom om halsen och bad honom stanna kvar med henne i skogen, vilket han dock inte gjorde.

Senare på hösten hade Olof Kuttainen åter försökt få sin hustru att lämna skogen och Olof Mämmi, men trots att Henrik Nilsson Niva sagt till henne att det var "oanständigt" att hon inte lydde sin man utan istället höll en "högst misstänkt samman lefnad med en gift Karl, then ther icke trefwos med sin ägen hustru", hade hon vägrat.

Nils Henriksson Niva vittnade att han tillsammans med Nils Johansson Idivuoma hade följt Olof Kuttainen till skogs vid Mickelsmässotiden, och att de i skymningen kommit till kåtan där Olof Mämmi och Karin Persdotter höll till. Där hade de sett Olof och Karin i samma bädd under ett täcke. När Olof Kuttainen försiktigt drog av dem täcket, såg Nils Niva i halvmörkret att de låg med ansiktena vända mot varandra och att de varit "afklädde så att låren syntes nakna å Karin".

När Olof Kuttainen försökte dra av täcket, hade Olof Mämmi vaknat och fattat tag i det. Olof Mämmi hade då sagt att Olof Kuttainen "borde taga sin hustru, efter han ej orkade föda henne längre". Då

³⁰⁸ Dombok, Enontekis tingslag 1784.

³⁰⁹ Dombok, Enontekis tingslag 1781.

hade Olof Kuttainen svarat: "nog tager jag henne". På morgonen skildes Mämmis renar från Kuttainens. Nils Idivuoma instämde i Nils Nivas vittnesmål.

Rätten och kyrkoherden uppmanade i Guds namn Olof Mämmi och Karin Persdotter att säga sanningen om sitt förhållande till varandra, men de sa bara att även om de ville återvända till sin maka och make, var deras "hertan och Kärlek i minsta mohn [...] förändrad", trots att både Olof Kuttainen och Margareta Johansdotter förklarade sig redo att ta tillbaka sin maka och make och "yttrade all försoning", om de hädanefter ville leva anständigt.

När rätten frågade efter Mämmis och Kuttainens villkor framkom att de "jämlikt största delen nybyggare i lappmarken woro nog torftige och i swagaste belägenhet", men att de hittills hade dragit sig fram i största fattigdom och kunnat skaffa sig födan. Hittills hade ingen yttrat något ont om dem.

Rätten fann att det fanns många besvärande omständigheter i målet, men att det saknades bevis för köttslig beblandelse, varför Olof Mämmi och Karin Persdotter inte kunde dömas för dubbelt hor. Men då det var uppenbart att både Olof Mämmi och Karin Persdotter skilt sig från sina makar utan att de trots varningar återgått till "sin rätta lefnads art", dömdes de att böta 24 Daler, vilket motsvarade 8 Riksdaler och 16 Skilling specie. Om de inte kunde betala skulle Mämmi plikta med 9 par spö och Karin med 7 par ris, tre slag av paret. Dessutom ålades Mämmi vid 17 par spö och Karin vid 13 par ris att återvända till sina makar, vilket dock allt underställdes Svea hovrätts granskning.

Mämmi förbjöds vid 20 par spö och Karin vid 17 par ris, tre slag av paret att i fortsättningen "bo och wistas till hopa samt thymedelst vidare förargelse åstadkomma".

Olofs och Karins äktenskap var barnlöst.

Tabell 8

Per Persson Kuttainen – Jatko³¹⁰ (från tabell 5). *1754 6/2 i Kuttainen, Suonttavaara. Husbonde på Jatko gård i Kuttainen (Kuttainen Nr. 2 på 1/8 mantal).

– Gift 1787 5/3 med **Sigrid Persdotter Niva**, *1761 19/8, från Niva 8.

Barn:

1. Ella *1787 10/12
2. Anna *1790 7/6
3. Per *1793 24/5
4. Johan *1796 11/9
5. Isak *1799 19/10

Johan Persson Jatkos bomärke 1846.³¹¹

³¹⁰ Kommunionsslängd för Enontekis 1765-1805; Husförhörslängd för Enontekis 1780-1808.

³¹¹ Sockenstämmoprotokoll, Karesuando 1846.

Tabell 9

Anders Persson Kuttainen³¹² (från tabell 4). *1723. Han var enligt domboken för Enontekis tingslag 1760 sjuklig. Utflyttad till Norge 1760 eller 1761.³¹³

Han var år enligt en 1766 upprättad tabell skyldig 21 Daler till handelsman Anders Forsviks i Torneå dödsbo.³¹⁴

Han var tillfälligtvis i Enontekis 1767 25/12, och skänkte då två ljus till kyrkan.³¹⁵

– Gift med **Marget Olsdotter**, *1720.

Barn:

1. Olof *1751 4/2. "Olof Andersson Kuttainen i Norige" skänkte juldagen 1786 2 vaxljus å 3 Skilling och 1 1/2 Runstycke till kyrkan i Enontekis.³¹⁶
2. Marget *1753 20/12
3. Brita *1758 10/7

Tabell 10

Anders Andersson Kuttainen³¹⁷ (från tabell 3). *1710, †1750 5/2 i Kuttainen, Suonttavaara av brännsjuka. Husbonde på sedermera Raattamaa gård i Kuttainen.

Arv och bouppteckning: Arvet efter honom skiftades inte innan hans änka gifte om sig med Erik Persson Kyrö el. Raattamaa el. Kuttainen, något som ledde till tvist vid tingen 1779-80 – se vidare tabell 13.

Vid tingen i Enontekis 1767 kände Claes Claesson Vuopio i Muonionniska som förmyndare för sin avlidne svåger Anders Andersson Kuttainens omyndiga barn till bylänsman Olof Olsson Mämmi, och berättade att denne och avlidne nämndemannen Henrik Eriksson Palojoensuu för mer än 10 år sedan upprättade bouppteckning efter Anders Andersson Kuttainen. Vid detta tillfälle tog de ett smidesstäd av ungefär 1 Lispunds vikt som arvode, då det inte fanns några pengar i boet. Då Olof och Henrik inte begärt mer än 2 Daler kopparmynt i arvode, begärde nu Claes att få inlösa detta städ för 4 Daler kopparmynt.

Olof Mämmi svarade att det var 16 år sedan Anders Kuttainens bouppteckning blivit upprättad. Barnens dåvarande förmyndare Erik Andersson Kuttainen hade då givit Mämmi städet dels som betalning för ett lån på 1 Karolin Mämmi lämnat till Anders, dels som bouppteckningsarvode. Olof Mämmi styrkte sin utsago med ed, varvid Claes lät sin talan falla.

– Gift 1740 1/6 med **Marget Claesdotter Vuopio**, *1715, dotter till Claes Matsson Vuopio och Marget

³¹² Kommunionsslängd för Enontekis 1731-63, 1765-1805; Husförhörslängd för Enontekis 1748-79.

³¹³ Han bodde kvar i Kuttainen enligt 1760 års dombok och gick sista gången i nattvarden i Enontekis församling samma år.

³¹⁴ Dombok, Enontekis tingslag 1766.

³¹⁵ Kyrkoräkenskaper, Enontekis 1767.

³¹⁶ Kyrkoräkenskaper, Enontekis 1786.

³¹⁷ Kommunionsslängd för Enontekis 1731-63, 1765-1805; Husförhörslängd för Enontekis 1748-79, 1780-1808.

Jönsdotter i Muonionniska. Hon gifte 1751 om sig med Erik Persson Kyrö el. Raattamaa el. Kuttainen (tabell 13).

Barn:

1. Anders *1741 13/8, †1756 14/3 av brännsjuka.
2. Marget *1744 18/5. G. 1774 m. Johan Mickelsson Närvä (Närvä 3).
3. Claes *1746 22/4, †1748 17/12.
4. Per Raattamaa *1747 4/8 – tabell 11
5. Ingrid *1750 6/5. G. 1775 21/2 i Övertorneå m. Per Matsson Meltosjärvi i Övre Tengeliö, Övertorneå sn.

Tabell 11

Per Andersson Kuttainen eller Raattamaa³¹⁸ (från tabell 10). *1747 4/8 i Kuttainen, Suonttavaara. Husbonde på sedermera Raattamaa och Pounu gårdar i Kuttainen (Kuttainen Nr. 4 på 5/32 mantal).

Tvistemål: Han och hans svågrar tvistade vid tinget i Enontekis 1778 med Pers halvbror Johan Eriksson Raattamaa om arvet efter Per föräldrar. Vid tinget påföljande år förlikades de – se vidare tabell 10.

Vid tinget i Enontekis 1780 påstod Per Andersson Kuttainen och Johan Mickelsson Närvä (Närvä 3) att de tillsammans med Johan Eriksson Kuttainen (tabell 14) hade "grafwit efter Silfwer och" hittat silverpenningar, en sked och en pokal, vilka Johan tagit hand om. Nu krävde de att få ta del av dessa saker. Johan Eriksson nekade till att de överhuvudtaget hade grävt efter silver. Då kärandena inte hade några bevis att tillgå, frikändes han från deras tilltal.

Vid tinget i Enontekis 1784 krävde Erik Daniel Christernin, som ägde Knuuti gård i Turtola, samt gästgivaren Henrik Lauri och Per Henriksson Alanenpää i Turtola, att Johan Eriksson Kuttainen, Isak Persson Kuttainen och Per Andersson Kuttainen antingen måste upphöra med sitt fiske i Paittasjärvi, eller också betala dem skäligt arrende – se tabell 14.

Vid tinget i Enontekis 1791 förlikades han och halvbrodern Johan Eriksson Kuttainen om arvet efter system Brita Eriksdotter – se vidare tabell 13:4.

Övrigt: Han fick 1777 21/2 två Svebilii katekeser och två Abc-böcker Enontekis socken. 1779 18/2 fick han en psalmbok; 1782 22/2 fick han två nya Abc-böcker och en ny Svebilii katekes; 1783 24/2 fick han ytterligare en Svebilii katekes och en Abc-bok; 1785 19/2 fick han ännu två Svebilii katekeser och 1788 20/2 fick han två Svebilii spösmål.³¹⁹ Sammanlagt fick han alltså under 11 år 6 exemplar av Svebilii katekes, 5 Abc-böcker, en psalmbok och två exemplar av Svebilii spösmål. Varför just Per Kuttainen eller Raattamaa fick så många böcker genom Enontekis socknens fattigkassas förmedling är svårt att säga idag.

³¹⁸ Kommunionslängd för Enontekis 1765-1805; Husförhörslängd för Enontekis 1748-79, 1780-1808.

³¹⁹ Räkenskaper för fattigmedel, Enontekis 1777, 1779, 1782, 1785, 1788.

– Gift 1773 7/3 med **Brita Johansdotter Riska eller Idivuoma**, *1744 31/3, från Riska el. Idivuoma 4. Hon var änka efter Nils Mårtensson Karesuando (Karesuandosläkten 18) i Karesuando.

Barn:

1. Margareta *1774 24/2
2. Anna *1774 30/7. G. 1797 m. Olof Olsson Mämmi (Mämmi 3).
3. Johan *1777 7/7 – tabell 12
4. Samuel *1779 18/8. Han gick i Jukkasjärvi lappskola 1793 28/11-1796 13/2.³²⁰
5. Per *1781 6/2
6. Anders *1783 26/9
7. Mats *1791 10/3

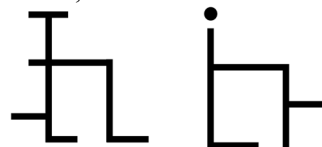

Per Persson Raattamaa eller Pounus (*1781) bomärke 1825.³²¹

Tabell 12

Johan Persson Kuttainen eller Raattamaa³²² (från tabell 11). *1777 7/7 i Kuttainen. Nybyggarsen i Kuttainen.

– Gift 1800 27/4 med **Anna Johansdotter Kunnari**, *1781 2/1, från Karesuandosläkten 23.

Johan Persson Raattamaas bomärke 1831 och 1840.³²³

Familj 13

Marget Claesdotter Vuopio³²⁴ (från tabell 10), *1715, †1778 7/10 i Kuttainen, drunknad.

Testamente och arv: Hon testamenterade 4 Skilling till Enontekis kyrka.³²⁵

Vid tinget i Enontekis 1779 angav Per Andersson Kuttainen och hans svågrar Per Matsson Meltosjärvi och Johan Mickelsson Närvä att deras moder och svärmöder Margareta Claesdotter varit gift två gånger: första gången med Anders Andersson (tabell 10), som varit död i 30 år, och andra gången med Erik Persson, som varit Pers och hans syskons förmyndare. Sedan både deras mor och far (och svärmor och svärfar) nu avlidit yrkade kärandena att Erik

³²⁰ Anderzén 1990b.

³²¹ Sockenstämmoprotokoll, Karesuando 1825.

³²² Kommunionslängd för Enontekis 1765-1805; Husförhörslängd för Enontekis 1780-1808.

³²³ Sockenstämmoprotokoll, Karesuando 1831; Boupp-teckningar och arvskiten, Karesuando 1840.

³²⁴ Kommunionslängd för Enontekis 1731-63, 1765-1805; Husförhörslängd för Enontekis 1748-79, 1780-1808.

³²⁵ Kyrkoräkenskaper, Enontekis 1779 15/2.

Perssons son Johan Eriksson (tabell 14) måste redogöra för deras fäderne- och mödernerav, samt för arvet efter deras faster Margareta Andersdotter, som i sin livstid bott hos Anders Andersson.

Johan Eriksson svarade att han inte kunde ge upplysningar om ett arv som fallit för 30 år sedan, innan han ens var född, utan sade sig ha trott att det avvittrats innan modern gift om sig. Han kunde inte heller uppvisa någon bouppteckning, eftersom han sade att kändarna själva satt sig i besittning av alla handlingar.

Kändarna sade dock att de flera gånger hade påmint honom om sin rätt, samt att Per Matsson år 1775 hade fått ut sitt arv, vilket uppgick till 2 Riksdaler, av sin hustrus styvfar Erik Persson. Rätten fann därför att Johan Eriksson vid 2 Riksdalers vite måste upprätta bouppteckning efter sina föräldrar med kronolänsman Salomon Tornbergs hjälp, samt därefter lämna ut arvingarnas arv senast 1779 13/2, vilket var 6 månader från dagen för rättegången.

Vid tinget påföljande år kom parterna "efter något twistande" överens om att Johan skulle betala 24 Skilling till Per Andersson Kuttainen och 16 Skilling till Johan Mickelsson Närvä. Per Matsson Meltojärvi hade som sagt redan fått ut sitt arv. Kändarna lovade å sin sida att avstå all vidare talan mot Johan Eriksson i denna sak.

– Gift 2:o 1751 5/5 med **Erik Persson Kyrö eller Raattamaa eller Kuttainen**.³²⁶ *1723 13/5 i Kyrö eller Raattamaa, Sodankylä sn, †1778 29/10 i Kuttainen av njur- och blåssten. Husbonde på en del av Raattamaa gård i Kuttainen. På gården fanns år 1760 8 kor och en häst.

Han satt som nämndeman i Enontekis tingslag från 1766 till 1777, då han på grund av ålder och sjuklighet begärde och fick avsked.

Han anhöll vid tinget 1760 om att Kuttainens marker och fiskevatten skulle delas rättvist mellan honom själv, Per Persson Kuttainen och Erik Andersson Kuttainen, vilket också enligt tingsrättens beslut skulle ske – se vidare tabell 5.

Tvistemål: Vid tinget i Enontekis 1758 krävde Erik Persson Kuttainen att Per Persson Kuttainen (tabell 5) skulle plikta för att ha kallat honom tjuv, men sedan Per nu hade lovat honom 1 Karolin i förlikning, och förklarat sig "icke weta annat med Erik Persson än ära och godt", avstod han från sin talan i saken, varvid rätten lät det bero.

Vid tinget i Enontekis 1760 dömdes Erik att ersätta Per Persson Kuttainen för de 3 ruckor goda hårdvallshö hans häst hade ätit av en höstack på Pers äng Saariranta. De förlikades vid samma ting i en annan tvist om hö. Vid 1761 års ting twistade de om ängar – se vidare tabell 5.

³²⁶ Erik Persson Kyrö eller Raattamaa var son till Per Mickelsson Kyrö (*1685, †1743) och Brita (*1690, †1751) i Kyrö eller Raattamaa, Sodankylä sn. Per Mickelsson Kyrö var son till Mickel Mickelsson Kyrö (†1734 13/7) i Kyrö eller Raattamaa. Se vidare Kyrö, Enontekisgrenen 1:2.

Vid tinget i Enontekis 1764 twistade han om ängen Isojätkkä med Erik Andersson Kuttainens änka Valborg Mickelsdotter Kyrö, samt dömdes att ersätta henne för att han utan lov använt hennes båt – se tabell 16.

Vid tinget i Enontekis 1775 hade han instämt samerna Nils Braman och Knut Valkeapää, men han var inte tillstades, varför han dömdes att böta 1 Daler silvermynt för upprops försummelse.

Övrigt: Han arbetade 1768 som timmerman vid byggandet av en ny prästgård i Enontekis.³²⁷ Han var på 1770-talet förmyndare för Henrik Nilsson Nivas omyndiga barn – se vidare Niva 2. 1776 förordnades han till förmyndare för Per Persson Kuttainens (tabell 5) omyndiga barn.

Sytning och testamente: Vid tinget i Enontekis 1779 framkom att Erik Persson i en författning daterad 1772 12/1 hade förklarat sig nöjd med att "enär som helst" till sin son Johan Eriksson, som denna dag trolovat sig med Brita Olsdotter från Kare-suando, avträda sitt hemman till beständig besittning eftersom Johan alltid hade visat honom "barnslig lydnad". Dock förbehöll han sig rätten att i sin livstid disponera så stor del av hemmanet som han behövde för "nödigt lifs upphälle för mig och de mina". Dessutom skulle Johan vid hans "åkommande ålderdom och bräcklighet" förse honom med "så mycket hö och hwad, som till mitt huus ärfordas Kan".

Han testamenterade 4 Skilling till Enontekis kyrka.³²⁸

Barn:

1. Johan *1752 25/8 – tabell 14
2. Brita *1755 3/1, †1757 3/12 av koppor.
3. Katarina *1757 19/3, †1757 4/12 av koppor.
4. Brita *1758 24/12, †1787 24/10. Vid tinget i Enontekis 1784 hade nybyggaren Johan Eriksson Kuttainen instämt sin morbror Claes Claesson Vuopio i Muonionniska, sedan Claes påsken 1783 hade tagit Johans syster Brita Erikdotter ur Johans tjänst. Nu krävde Johan, som var sin systers förmyndare, att hon skulle återkomma till honom från Claes.

Claes Claesson inställde sig och anförde att han tagit sin systerdotter till sig, eftersom han "ej kunnat utan rörelse se det Broderen handterade henne såsom en fånge, utan at gifwa henne hwarcken mat eller kläder". Därför yrkade han i en motstämning, att Johan Eriksson Kuttainen skulle fräntas förmyndaransvaret för sin syster.

Henrik Claesson Hetta vittnade att han följt Claes Claesson till Johan Eriksson våren 1783, och att Claes då hade krävt att få ta Brita med sig, vilket Johan hade förbjudit. De gick sedan till Per Andersson Kuttainen, dit Brita hade "kommit och beklagat sig, at hon som oftast blefo slagen och skuffad". Henrik vittnade också att hon varit

³²⁷ Dombok, Enontekis tingslag 1768.

³²⁸ Kyrkoräkenskaper, Enontekis 1779 15/2.

mager och utsvulten och så uselt klädd, att allt hon hade på sig inte var värt mer än 18 Skilling.

Johan Henriksson Palojoensuu berättade att Brita Eriksdotter vid Marie bebådelsestid 1783 kommit gående de två milen från Kuttainen till Palojoensuu. Hon hade varit ganska illa klädd och beklagat sig att hon varken fick kläder eller mat hos sin bror. Johan Palojoensuu och hans hustru hade blivit så rörda av detta att de började gråta, men beklagade sig över att de inte hade haft några kläder som Brita kunnat få. Vid middagstid kom Johan Eriksson körande med en ren och hämtade sin syster hem till sig.

Johan Eriksson Kuttainen förklarade nu, att han inte längre yrkade på att hans syster skulle återkomma till honom. Tingsrätten fann att det var bevisat att Johan Eriksson hade "med hårdhet uppfört" sig mot sin syster och "lemnat henne både utan mat och kläder, samt dessutom på otjenligt sätt henne bemött". Därför skildes han från sitt förmyndarskap och ersattes som förmyndare av morbrodern Claes Claesson Vuopio.

Vid tinget i Enontekis 1791 hade Per Andersson Kuttainen instämt sin halvbror Johan Ersson Kuttainen med krav om att utbetomma arvet efter sin avlidna halvsyster Brita Ersdotter. När målet ropades upp framkom det dock att parterna förlikats, sedan Johan "i ett för allt" givit Per 32 Skilling. Brita testamenterade 2 Skilling och 8 Run-stycken till Enontekis kyrka.³²⁹

Tabell 14

Johan Eriksson Kyrö eller Kuttainen eller Raattamaa³³⁰ (från tabell 13). *1752 25/8 i Kuttainen, Suontavaara. Husbonde på Raattamaa gård i Kuttainen (Kuttainen Nr. 3). Han blev nämndeman i Enontekis tingslag någon gång mellan 1785 och 1788 och satt sedan som nämndeman vid alla ting fram till år 1800.

Brottmål: Vid tinget i Enontekis 1775 anklagade kronolänsman Salomon Tornberg Erik Persson Raattamaa, Isak Persson Kuttainen, Per Andersson Raattamaa och Johan Eriksson Raattamaa för att de inte hade märkt ut vintervägen mellan Kuttainen och Palojoensuu. Svarandena erkände sin försummelse, och Johan Raattamaa kunde inte neka till att det varit hans skyldighet att denna vinter sticka ut vägen, varför han dömdes att böta 3 Daler silvermynt.

Tvistemål: Han tvistade vid tinget i Enontekis 1778 med sina halvsyskon om arvet efter deras mor, och halvsyskonens far. Vid tinget påföljande år förlikades de – se tabell 10.

Han instämde vid tinget i Enontekis 1780 av Isak och Olof Perssöner Kuttainen för att redogöra för arvet efter deras fader Per Persson Kuttainen. Johans far Erik Persson Raattamaa hade varit Per Kuttainens barns förmyndare – se tabell 5

³²⁹ Kyrkoräkenskaper, Enontekis 1787 4/11.

³³⁰ Kommunionslängd för Enontekis 1765-1805; Husförhörlängd för Enontekis 1748-79, 1780-1808.

Vid samma ting hävdade Per Andersson Kuttainen och Johan Mickelsson Närvä att de tillsammans grävt efter silver med Johan Eriksson Raattamaa, vilket denne nekade till – se vidare tabell 11.

Vid tinget i Enontekis 1781 hade brukspatron Erik Daniel Christernin i egenskap av husbonde på Knuuti gård i Turtola, samt gästgivaren Henrik Lauri och Per Henriksson Alanenpää i samma by genom Lars Mattson Niva i Muonionniska instämt Johan Eriksson Kuttainen och Isak Persson Kuttainen (tabell 6) sedan dessa gjort intrång på deras fiskerätt i Paittasjärvi. De krävde att svarandena antingen måste upphöra med att fiska i Paittasjärvi, eller också betala dem skäligt arrende.

Svarandena invände att deras granne Per Andersson Kuttainen inte blivit stämd och att Paittasjärvi låg tre mil inom lappmarkens rå, men mer än 20 mil från Turtola. Det skulle, hävdade de, var oskäligt att förneka kuttainenborna att fiska i den enda insjö, "wharaf the i deras torftighet hade sig att hugna".

Då någon Kronofullmäktig inte hade blivit anlitad för att bevaka nybyggarnas rätt och kärandena hade glömt att instämma Per Andersson Kuttainen ålades kärandena vid förlust av talan i saken göra detta till nästa ting.

Det var dock först vid 1784 års ting saken togs upp igen. Då hade Erik Daniel Christernin, Henrik Lauri och Per Henriksson Alanenpää instämt även Per Andersson Kuttainen (tabell 11). Svarandena yrkade att de, då de var nybyggare i Lappmarken, "i sin fattigdom" skulle få använda Paittasjärvi som fisketräsk, samt ingav bevis från Kronouppbörds-männen på att deras företrädare på hemmanen under åren 1732, 1734, 1735 och 1738 hade erlagt taxa för Paittasjärvi.

Men kärandenas fullmäktige krävde att få ersättning för fisketaxan de senaste 10 åren, vilket motsvarade 4 Riksdaler och 32 Skilling. Han krävde också att kärandena antingen ensamma skulle få fiska i Paittasjärvi mot erläggande av taxan, eller också helt och hållet befrias från att betala denna taxa.

Tingsrätten fann att frågan om vem som ägde fiskerätten i Paittasjärvi inte kunde avgöras av tingsrätten, utan att det var en fråga för Konungens befallningshavande. Vad gällde frågan om taxan fann tingsrätten att kärandenas rättighet till träskan inte var av sådan beskaffenhet att svarandena var uteslutna från att fiska där, och att kärandena i vilket fall som helst inte var berättigade att uppbära taxa för fisket. Därför frikändes kuttainenborna från deras krav.

Vid tinget i Enontekis 1791 förlikades han och halvbrodern Per Andersson Kuttainen om arvet efter deras syster Brita Eriksdotter – se vidare tabell 13:4.

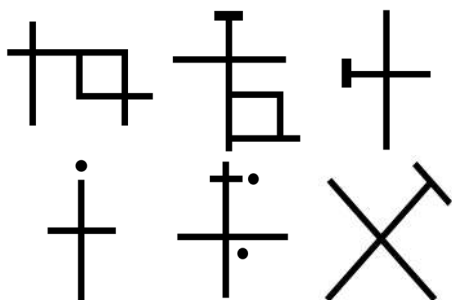
Övrigt: Vid tinget i Enontekis 1778 ålades han att som förmyndare "draga försärg" om sin ogifta syster Brita Eriksdotter. Vid tinget i Enontekis 1784 fråntogs han förmyndarskapet sedan han "lemnat henne både utan mat och kläder, samt dessutom på otjenligt sätt henne bemött" – se vidare tabell 13:4.

Han köpte 1794 31/8 ett "mindre" gammalt fönster från kyrkan i Enontekis för 6 Skilling.³³¹

– Gift 1773 7/3 med **Brita Olofsdotter Mämmi**, *1748 26/1, från Mämmi 1. Brita Olofsdotter Mämmi är anmärkningsvärd genom den höga ålder hon uppnådde: hon avled först 1847 22/6. Hennes mor blev 100 år gammal.

Barn:

1. Olof *1774 27/1, †1776 10/2 av våld.
2. Anna *1776 10/10. G. 1798 9/4 m. Lars Henriks-son Lassinheikki i Kätkäsuando.
3. Johan *1779 26/8 – tabell 15
4. Erik *1783 20/1
5. Ella Maria *1785 9/12
6. Margareta *1788 24/2
7. Elias *1790 9/10

Johan Eriksson Kuttainen använde sig av flera, sinsemellan delvis olika bomärken. Bomärkena på den övre raden är (fr. v.) från 1789, 1789 och 1790, de på den undre (fr. v.) från 1793, 1794 och 1796. Bomärkena från 1789 uppvisar vissa likheter med hans brorson Johan Persson Raattamaas (tabell 12) bomärke.³³²

Tabell 15

Johan Johansson Raattamaa³³³ (från tabell 14). *1779 26/8 i Kuttainen. Nybygggarson i Kuttainen. Han kallades "Raattamaa-Jussa". Gift 1797 17/4 med **Margareta Henriksdotter Niva**, *1776 11/10, från Niva 2.

Johan Johansson Raattamaas bomärke 1832.³³⁴

Tabell 16

Erik Andersson Kuttainen³³⁵ (från tabell 3). *1719, †1762 9/11 i Kuttainen, Suonttavaara av styng. Nybyggare och smed i Kuttainen. På hans gård fanns 1760 7 kor och en häst – se vidare tabell 5.

³³¹ Kyrkoräkenskaper, Enontekis 1794.

³³² Sockenstämmoprotokoll, Enontekis 1789; dombok, Enontekis tingslag 1789, 1790, 1793, 1794, 1796.

³³³ Kommunionlängd för Enontekis 1765-1805; Husförhörslängd för Enontekis 1780-1808.

³³⁴ Sockenstämmoprotokoll, Karesuando 1832.

³³⁵ Kommunionlängd för Enontekis 1731-63; Husförhörslängd för Enontekis 1748-79.

Han var år enligt en 1766 upprättad tabell skyldig 44 Daler till handelsman Anders Forsviks i Torneå dödsbo, men anges i tabellen vara "död och utfattig".³³⁶

– Gift 1:o 1742 24/4 med **Anna Matsdotter Rautio**, *1718, †1748, begravd 1748 27/3, dotter till smeden Mats Jönsson Huukki-Rautio och Ella Hindersdotter i Kolari.

Barn:

1. Ingrid *1744 26/1. Uppges ha flyttat till Kolari, men har ej kunnat återfinnas där.
2. Mats *1746 7/8. Uppges ha flyttat till Kolari, men har ej kunnat återfinnas där.

– Gift 2:o med **Valborg Mickelsdotter Kyrö**, *1732 9/2, † i Kengis, dotter till Mickel Mickelsson Kyrö (†1742 11/7) och hans hustru Anna i Kyrö, Sodankylä. Se vidare Kyrö, Enontekisgrenen 1:2.

Vid tinget i Enontekis 1764 hade Erik Persson Kuttainen (tabell 13) instämt Erik Anderssons änka Valborg Mickelsdotter angående ängen Isojänkkä, men vid uppropet sade Valborg att saken redan i framlidne häradshövding Höjers tid blivit avgjord och att ängen då hade dömts under hennes nybygge. Tingsrätten sade sig inte kunna behandla målet innan denna dom återfunnits.

Valborg begärde därför att återfå det hö som Erik Persson sommaren 1763 hade bärgat på Isojänkkä. Erik svarade att Valborg och hennes avlidne make själva hade bärgat hela Isojänkkä den sommaren, och att det stod henne fritt att disponera det hö de hade slagit. Dock förbjöds Erik vid vite av 5 Daler silvermynt och eventuell skadeersättning att bärga hö på Isojänkkä innan saken blivit avgjord. Några ytterligare anteckningar finns inte i domböckerna.

Vid samma ting beklagade sig Valborg sig över att Erik Persson Kuttainen våren 1763 olovligen hade brukat hennes båt i Pahtajärvi, och därvid "haft sönder en wräng i berde. båt". Hon krävde nu att Erik skulle betala henne 6 Daler kopparmynt i lega och dessutom skadeersättning. Erik nekade till att ha lånat och haft sönder båten.

Per Persson Kuttainen vittnade att Erik våren 1763 hade tagit Valborgs båt vid Pahtajärvis strand, rott den över till andra stranden och sedan tillbaka. Erik hade sagt: "nog dristar jag taga båten för det den är sadt hos Borgaren för gäld, jag Kan betala den här båten åth borgaren". Per visste dock inte om Erik hade skadat båten. När Per vittnade gjorde Mickel Nilsson Kuhmunen "mycket oväsande", varför han dömdes att böta 10 Daler silvermynt.

Efter Pers vittnesmål erkände Erik Persson att han hade nyttjat båten utan tillstånd, varför han dömdes att betala Valborg 6 Daler kopparmynt, samt ersätta hennes rättegångskostnader på 9 Daler kopparmynt. Han hade dock inte kunnat överbevisas om att det var han som hade skadat båten, varför han frikändes från denna anklagelse.

Barn:

³³⁶ Dombok, Enontekis tingslag 1766.

3. Karin *1750 11/4. Utflyttad till Övertorneå sn.
Hon var 1768 piga i Hietaniemi sn.
4. Maria *1751 25/12
5. Ablona *1755 12/8
6. Erik *1758 9/3, †

Tabell 17

Erik Mickelsson Kuttainen³³⁷ (från tabell 1). *1688.
Nybyggare och straffkarl i Kuttainen, Suonttavaara.
Utflyttad till Norge³³⁸ 1743.³³⁹

Vid tinget i Enontekis 1738 antogs Erik Mickelsson i Tulinkisuando till straffkarl, och skulle årligen "antingen någon Execution förefaller eller intet" få 1 Öre silvermynt i lön av varje person som skattade i socknen.

Han var år enligt en 1766 upprättad tabell skyldig 44 Daler till handelsman Anders Forsviks i Torneå dödsbo.³⁴⁰

– Gift 1:o 1727 med **Anna Andersdotter Kuttainen**, *1699, †1739 19/5, från tabell 3.

Barn:

1. Ingrid *1729 26/1
2. Anders *1731 18/7
3. Erik *1732 21/12
4. Marget *1737 19/12

– Gift 2:o 1740 2/5 med **Elisabet Florentinsdotter**.

³³⁷ Kommunionslängd för Enontekis 1722-30, 1731-63.

³³⁸ Dombok, Enontekis tingslag 1766.

³³⁹ Han och hustrun gick i nattvarden i Enontekis för sista gången detta år.

³⁴⁰ Dombok, Enontekis tingslag 1766.

KYRÖ, ENONTEKISGRENNEN

Mickel Jönsson Kyrö bosatte sig någon gång mellan 1674 och 1684 vid Vuontisjärvi i Peltojärvi. Detta Vuontisjärvi är inte det Vuontisjärvi i Suonttavaara, som senare upptogs som nybygge av Jöns Jönsson Vuontisjärvi (Vuontisjärvi 1), utan en sjö med samma namn som ligger något väster om byn Ylikyrö. Mickel Jönsson Kyrös sonsöner Henrik och Olof Jönssöner Kyrö flyttade nybygget från sjöstranden till dess nuvarande plats. Efter flytten kom nybygget att kallas Ylikyrö.

Mickel Jönsson Kyrö var *son* till Jöns Jönsson Kyrö, husbonde på Kyrö gård i Pello, Övertorneå sn, 1629-66 och dennes hustru Anna Staffansdotter (Antti); *sonson* till nämndemannen och sexmannen Jöns Olofsson Kyrö eller Kyröläinen, husbonde på Kyrö gård i Pello 1581-1628; *sonsons son* till birkarlen Olof Anundsson, husbonde på Kyrö gård i Pello 1551-75; och *sonsons sonson* till nämndemannen Anund Anundsson, husbonde på sedermera Kyrö och Mattila gårdar i Pello 1539-51. Släkten har samma ursprung som Kyrösläkten i Jukkasjärvi socken. Angående släkten Kyrö, se: Kuoksu, Erik (2010): "Birkarlen Anund Anundsson (Kyrö) i Pello och hans ättlingar 1539-1930", Göteborg, samt Kuoksu, Erik (2008a): "Birkarlssläkter i Övre Tornedalen 1539-1800", Angered.

Anund Anundsson (Kyrö)

Nämndeman, Pello, Kyrö gård 1539-51

|

Olof Anundsson (Kyrö)

Birkarl, Pello, Kyrö gård 1551-75

|

Jöns Olofsson Kyrö el. Kyröläinen

Nämndeman, sexman, Pello, Kyrö gård 1581-1628

|

Mickel Jönsson Kyrö
(se Kyrö, Jukkasjärvigrenen)

Jöns Jönsson Kyrö
Pello, Kyrö gård 1629-66
G.m. Anna Staffansdotter (Antti)

|
Mickel Jönsson Kyrö
† 1703/1711
Tabell 1

|
Jöns Mickelsson Kyrö
† 1734
Tabell 2

Mickel Mickelsson Kyrö
† 1734 13/7
Nybyggare i Kyrö el. Raattamaa, Sodankylä

Henrik Jönsson Kyrö
*1694, †1774 4/6
Tabell 3

Olof Jönsson Kyrö
*1700, †1758 3/7
Tabell 6

Claes Mickelsson Kyrö-Kaukonen
*1674, †1765 4/10
Nybyggare i Kaukonen, Sodankylä

Per Mickelsson Kyrö
*1685, †1743
Nybyggare i Kyrö, Sodankylä

Henrik Hindersson Kyrö
*1733 20/1
Tabell 7

Lars Hindersson Kyrö
*1740 3/6
Tabell 8

Henrik Claesson Kaukonen el. Hetta
*1747 20/1
(se Hetta 7)

Erik Persson Kyrö el. Raattamaa
el. Kuttainen
*1723 13/5, †1778 29/10
(se Kuttainen 13)

Tabell 1

Mickel Jönsson Kyrö. †1703/1711. Nybyggare i Vuontisjärvi, Peltojärvi. Enligt 1684 års mantalslängd ägde han 10 kor, 18 à 20 får och några renar. Han hade brutit upp åker. På gården bodde Mickel, hans hustru, två vuxna söner och två vuxna döttrar.

Vid tinget i Enontekis 1660 framträdde Mickel Jönsson från Pello och begärde att få behålla sitt boställe "Wid Wondes träsk". Han fick rätt att behålla bostället "effter han ähr arfuinge der till på sins hustrus wägne". År 1674 framträdde dock länsman Olof Persson i Peltojärvi, och begärde att Mickel Jönsson inte vidare skulle få fiska i Vuontisjärvi, som han dittills hade brukat "med samme lapp i lagh", eftersom Mickel inte hade bosatt sig vid Vuontisjärvi som han lovat, utan "om våren i bästa Fiske leeken reeser [...] Dijt och brukar fisket så länge dett påstår

och sedan reeser han utföre till Öfwertårne igen." Be-fallningsmannen förbjöd Mickel vid böter från att fortsätta med detta.

Mickel verkar sedan ha blivit ensam ägare till fiskerätten i Vuontisjärvi, eftersom Olof Nilsson Sirkka i Kittilä vid tinget i Enontekis 1698 förbjöds fiska i Vuontisjärvi, som Mickel Kyrös söner ägde och Jöns Mickelsson Kyrö skattade för.

Tvistemål: Mickel Jönsson i Vuontisjärvi krävde vid tinget i Övertorneå 1694 91 Mark och 10 2/3 öre av sin bror Jöns Jönsson Kyrö i Pello. Denna summa utgjorde Mickels del av ett gammalt arv, men rätten fann att Jöns borde vara fri från detta anspråk eftersom hans hemmans gäld var högre än dess värde, medan Mickel bodde i Lappmarken och inte besvärades av tyngande skatter.

Sytning och arvskifte: Vid tinget i Enontekis 1703 slöt bröderna Jöns Mickelsson Kyrö, vilken bebodde sin faders boställe i Vuontisjärvi och Mickel Mickelsson i Kittilä ett avtal, som stadgade att Jöns skulle föda, kläda och sköta sin "Ålderstigne" fader Mickel Jönsson, medan Mickel skulle ta hand om modern. Bröderna skulle efter föräldrarnas död dela sina föräldrars egendom mellan sig.

Vid tinget i Enontekis 1711 förordnades Henrik Henriksson Hetta i Peldojärvi och Claes Nilsson Sirkka i Kittilä att fördela framlidne Mickel Jönsson Kyrös ängsland och träskfisken mellan sönerna Jöns och Mickel i två lika stora lotter. Nybruken skulle däremot den av dem behålla, som "där å lagdt Arbetet".

– Gift med **Ingrid Olsdotter**, som ägde del i fiskerätten i Vuontisjärvi.

Barn:

1. Jöns – tabell 2
2. Mickel †1734 13/7. Nybyggare i Kyrö eller Raattamaa, Sodankylä sn Gift med Margareta Henriksdotter (†1732). De hade barnen: Olof Kallo (*1674 29/7), Claes Kaukonen (*1674), Mickel (†1742 11/7), Per (*1685), Ingrid (*1687. G.m. Per Persson Eira – Eira 1), Brita och Kristina (*1692, †1767 1/2). Se även Kuttainen 13 och Hetta 7.
3. Dotter.
4. Dotter.
5. Henrik. Same i Peltojärvi sameby. Han tas upp i mantalslängderna 1711-1715.
6. Olof Kallo. Utflyttad till Kallojärvi, Sodankylä sn. Han var gift med Katarina och hade barnen Mickel, Pål (*1685) och Anna (*1698).

Tabell 2

Jöns Mickelsson Kyrö³⁴¹ (från tabell 1). †1734. Nybyggare i Vuontisjärvi, Peltojärvi. Nämndeman i Enontekis tingslag 1700-1730. Vid tinget i Enontekis 1730 begärde han utträde ur nämnden "för dess höga ålder och bräckeligheters skuld", vilket rätten inte kunde förvägra honom.

Han skattade 1698 för fisket i Vuontisjärvi (se tabell 1). Vid tinget i Enontekis 1702 fastslogs att Jöns och hans bror Mickel skulle dela på fiskerätten i Vuontisjärvi, medan Jöns ensam skulle äga fiskerätten i Salangijärvi, som låg på hans skatteland. År 1705 gjorde dock brodern Mickel anspråk på fiskerätt i Salangijärvi, eftersom han hävdade att det låg inom Kittilä rå och rör. Jöns ansåg det däremot ligga inom Peltojärvis rå och rör. Rätten dömde nu att Jöns och Mickel skulle dela på fiskerätten i Salangijärvi, till dess Kittiläborna kunde bevisa att sjön låg inom Kittilä bys rå och rör.

– Gift med **Elin Olsdotter**.

Barn:

1. Henrik *1695 – tabell 3

³⁴¹ Kommunionslängd för Enontekis 1722-30, 1731-63. Se även Ljung: Enontekis (Karesuando) s. 375.

2. Olof *1700 – tabell 6
3. Marget *1705
4. Elin
5. Magdalena
6. Ingrid

Tabell 3

Henrik Jönsson Kyrö³⁴² (från tabell 2). *1695, †1774 4/6 i Ylikyrö. Nybyggare i Ylikyrö. I sin "Beskrifning om Torneå och Kemi Lappmarcker" från 1738 skriver kronofogde Anders Hackzell att Ounisjoki fem mil öster om Muonio älv hade Olof och Henrik Kyrö till nybyggare. De sådde 3/4 tunna på sandig jordmån och födde tillsammans 6 kor av myrängar och starrhö.³⁴³

Tvistemål: Henrik Jönsson Kyrö och hans bror Olof hade vid tinget i Enontekis 1740 instämt sina kusiner Per och Mickel Mickelsson Kyrö i Raattamaa, Kittilä sn, eftersom de ansåg att Henriks och Olofs fader, respektive Pers och Mickel fader, vilka var bröder, ägt varsin hälft av ängarna i Vuontisuando, men att de (Henrik och Olof) inte fått sin rättmätiga lott i dessa ängar. Rätten fann dock att Måns Eriksson Maunu och Nils Kohko i Muonioniska år 1734 förrättat syn av ängarna, vilka sedan i laga ordning fördelats mellan kusinerna.

Vid tinget i Enontekis 1770 hade en Mickel Persson Hasenskräck instämt Henrik Kyrö angående 8 Daler och 16 Öre för 1 skålpund tobak, ett skålpund krut och en knippe "Ryss Karck", som han köpt av Hasenskräck, samt dennes son Olof Hindersson Kyrö angående gäddor, sik och annan fisk till ett värde av 20 Daler och 20 Öre kopparmynt. Då Henrik och Olof Kyrö inte hade inställt sig dömdes de att betala det kåranden krävde, samt hans rättegångskostnader på 6 Daler kopparmynt

– Gift 1:o med **Anna Larsdotter**, †1735. Hennes mor Karin bodde hos dottern och svärsonen.

Barn:

1. Johan *1729, †1758
2. Katarina *1730 20/12. G.m. Henrik Mickelsson Kyrö i Kyrö, Enare.³⁴⁴
3. Henrik *1733 20/1 – tabell 4
4. Maria *1735 21/3. Utflyttad till Norge.
5. Ella *1737 28/4. G.m. Per Nilsson Mård i Rovaniemi sn.
6. Lars *1740 3/6 – tabell 5
7. Anna *1742. Utflyttad till Norge.
8. Olof *1747 15/9. Vid tinget i Enontekis 1770 krävde en Johan Matsson Kangas att Olof Hindersson Kyrö skulle betala honom 6 Daler kopparmynt för skador på en not, och då Olof inte hade infunnit dömdes han i sin frånvaro att ersätta Johan Matsson med 6 Daler kopparmynt för noten och 14 Daler och 8 öre i rättegångskostnader.

³⁴² Kommunionslängd för Enontekis 1722-30, 1731-63, 1765-1805; Husförhörslängd för Enontekis 1748-79.

³⁴³ Fellman 1910.

³⁴⁴ Han var sonson till Mickel Mickelsson Kyrö i Kittilä (tabell 1:2).

– Gift 2:o 1751 2/4 med **Kerstin Persdotter**, *1710, †1785 27/6 av ålderdomsbräcklighet.

Tabell 4

Henrik Henriksson Kyrö³⁴⁵ (Från tabell 3). *1733 20/1 i Kyrö, Peltojärvi. Utflyttad till Norge 1774.³⁴⁶

Vid tinget i Enontekis 1758 krävde Henrik Henriksson Kyrö att hans förre husbonde Måns Månsson Muotkajärvi (Karesuandosläkten 7), vilken han hade tjänat i ett år och fyra veckor, skulle åläggas att till honom betala återstoden av den överenskomna lönen för drängtjänsten, nämligen 8 Öre kopparmynt om dagen, samt ett par ullstrumpor och en skjorta. Parterna förlikades sedan Måns lovat betala Henrik 3 Daler kopparmynt, samt ge honom de begärda kläderna och betala hans rättegångskostnader på 4 Daler kopparmynt.

– Gift med **Ella Henriksdotter**.

Barn:

1. Karin *1768 24/4
2. Ella *1771 1/5
3. Maria *1774 3/1

Tabell 5

Lars Henriksson Kyrö³⁴⁷ (Från tabell 3). *1740 3/6 i Kyrö. Husbonde på Kyrö gård i Ylikyrö (Ylikyrö Nr. 1 på 1/8 mantal).

Han fick 1784 7/3 en Svebilii katekes av Enontekis socken.³⁴⁸

– Gift 1771 2/6 med **Sara Löfman**, *1745, dotter till före detta studenten Erik Löfman och Magdalena Johansdotter Tornberg i Jukkasjärvi kyrkoby.

Vid tinget i Enontekis 1773 anklagade kronolänsman Salomon Tornberg Lars Henriksson Kyrös hustru Sara Löfman och ogifta samnen Anders Andersson Marakatt (Marakatt el. Marainen 1) för att ha begått enfalt hor, varvid Sara blivit havande och vid Ersmäss 1772 fött en oäkta son, som ännu var vid liv.

Sara erkände att hon sommaren 1772 när hennes man var i Norge flera gånger plägat köttslig blandelse med Anders Marakatt. Anders Marakatt erkände att han vid ett tillfälle hade begått enfalt hor med Sara och att han var far till hennes oäkta son.

Lars Henriksson Kyrö inställde sig sedan, och förklarade att han denna gång förlät sin hustru för hennes brott. Sedan nämnden intygat att varken Sara eller Anders tidigare begått hor och att de inte var släkt, sakfälldes Sara till 80 Daler silvermynt och Anders till 40 Daler silvermynt i böter. De skulle dessutom genomgå enskild skrift i sakristian. Sara skulle också ge 2 Daler silvermynt till kyrkan, medan Anders skulle ge 4 Daler silvermynt. Då ingen av dem kunde betala sina böter fick Sara plikta med 20

dagars fängelse och Anders med 12 dagars fängelse på vatten och bröd. Anders skulle också årligen betala 18 Daler kopparmynt i underhåll till barnet tills det kunde försörja sig själv.

Anders Andersson Marakatt hade vid samma ting instämt Lars Henriksson Kyrö angående 9 Daler kopparmynt, men efter något tvistande avstod han från all talan i saken, varvid rätten lät det bero.

Barn:

1. Anna *1775 29/5. G. 1800 9/2 m. Mickel Johansson Eira (Eira 8).
2. Lars *1777 27/2
2. Magdalena *1778, †1779 9/7
3. Henrik *1784 20/7
4. Erik *1788 20/7

Hustruns barn utom äktenskapet med **Anders Andersson Marakatt el. Marainen** (Marakatt el. Marainen 1):

1. Johan Andersson *1772 10/5

Lars Larsson Kyrös bomärke 1826.³⁴⁹

Tabell 6

Olof Jönsson Kyrö³⁵⁰ (från tabell 2). *1700, †1758 3/7 i Kyrö, Suonttavaara av gulsot. Husbonde på Vuontissuando nybygge i Kyrö, sedermera Ylikyrö Nr. 2: Saatio. I sin "Beskrifning om Torneå och Kemi Lappmarcker" från 1738 skriver kronofogde Anders Hackzell att Ounisjoki fem mil öster om Muonio älv hade Olof och Henrik Kyrö till nybyggare. De sådde 3/4 tunna på sandig jordmån och födde tillsammans 6 kor av myrängar och starrhö.³⁵¹

Vid tinget i Enontekis 1745 framkom att Olof Jönsson Kyrö och hans hustru Kerstin Matsdotter 1745 9/2 uppsatt ett testamente, som stadgade att då "then Högste Guden" inte hade behagat välsigna deras äktenskap med någon levande arvinge, skulle den av makarna som överlevde den andre äga och behålla all deras gemensamma lösa egendom jämte nybygget Vuontissuando i Kyrö. Nybygget övertogs av Olof Nilsson Sirkka (Sirkka 1).

– Gift 1725 27/12 med **Kristina Matsdotter Muotka**, *1680, †1766 17/3 av styng, dotter till Mats Persson Muotka och Anna Mickelsdotter i Muonioniska, Pajala sn.

Inga barn.

³⁴⁵ Kommunionlängd för Enontekis 1765-1805; Husförhörslängd för Enontekis 1748-79.

³⁴⁶ Henrik och hans hustru gick sista gången i nattvarden i Enontekis socken 1774.

³⁴⁷ Kommunionlängd för Enontekis 1765-1805; Husförhörslängd för Enontekis 1748-79, 1780-1808.

³⁴⁸ Räkenskaper för fattigmedel, Enontekis 1784.

³⁴⁹ Sockenstämmoprotokoll, Enontekis 1826.

³⁵⁰ Kommunionlängd för Enontekis 1722-30, 1731-63; Husförhörslängd för Enontekis 1748-79.

³⁵¹ Fellman 1910.

KYRÖ, JUKKASJÄRVIGRENEN

VITTANGI, LAINIO, VIVUNGI, KEPPO

Henrik Mickelsson Kyrö anlade nybygget Vittangi 1674. Enligt sägen hade Vittangisuando varit släkten Kyrös fisketräsk i generationer, något som dock motsägs av uppgifter från 1500-talet – stamfadern Anund Anundsson ägde fiskerätten i Ylläsjärvi, medan Vittangisuando brukades av birkarlen Joen Olsson Pajari i Kainuunkylä – se Keinosuandosläkten, Lautakoski och Lodwijk-Kuoksu. Det skall också enligt samma tradition ha varit det goda fisket som lockade Henrik att bosätta sig på platsen.

Henrik Mickelsson Kyrö var *son* till Mickel Jönsson Kyrö, husbonde på Saukko-oja gård i Pello, Övertorneå sn, 1632-66; *sonson* till nämndemannen och sexmannen Jöns Olofsson Kyrö eller Kyröläinen, husbonde på Kyrö gård i Pello 1581-1628; *sonsons son* till birkarlen Olof Anundsson, husbonde på Kyrö gård i Pello 1551-75; och *sonsons sonson* till nämndemannen Anund Anundsson, husbonde på sedermera Kyrö och Mattila gårdar i Pello 1539-51. Angående släkten Kyrö, se: Kuoksu, Erik (2010): "Birkarlen Anund Anundsson (Kyrö) i Pello och hans ättlingar 1539-1930", Göteborg, samt Kuoksu, Erik (2008a): "Birkarlssläkter i Övre Tornedalen 1539-1800", Angered.

Släkten har samma ursprung som Kyrösläkten i Enontekis socken.

Anund Anundsson (Kyrö)

Nämndeman, Pello, Kyrö gård 1539-51

|

Olof Anundsson (Kyrö)

Birkarl, Pello, Kyrö gård 1551-75

|

Jöns Olofsson Kyrö el. Kyröläinen

Nämndeman, sexman, Pello, Kyrö gård 1581-1628

|

Mickel Jönsson Kyrö

Pello, Saukko-oja gård 1632-66

Jöns Jönsson Kyrö

(se Kyrö, Enontekisgreden)

|

Henrik Mickelsson Kyrö

†1732

Tabell 1

|

Olof Hindersson Kyrö

†1713/22

Tabell 2

Henrik Hindersson Kyrö el. Vittangi

*1682, †1769

Tabell 3

Mickel Hindersson Kyrö-Keppo

*1692

Tabell 19

|

Henrik Hindersson Kyrö

*1708, †1738 x/7

Tabell 4

Olof Hindersson Kyrö

*1711, †1794 2/5

Tabell 5

Hans Hindersson Kyrö

*1715 x/4, †1781 x/3

Tabell 9

Johan Hindersson Kyrö

*1719, †1800 23/5

Tabell 12

Mårten Hindersson Kyrö-Lainio

*1721, †1780

Tabell 15

|

Henrik Olofsson Kyrö

*1739

Tabell 6

Henrik J:son Kyrö

*1749 15/9

Tabell 13

Gabriel J:son Kyrö

*1755

Tabell 14

|

Brita H:dotter Kyrö

*1768

Tabell 7

Markus H:son Kyrö

*1771

Tabell 8

Anders Hansson Kyrö

*1758

Tabell 10

Johan Hansson Kyrö

*1761

Tabell 11

|

Henrik Mårtensson Lainio

*1755

Tabell 16

Olof Mårtensson Lainio

*1756

Tabell 17

Hans Mårtensson Lainio-Vivungi

*1759

Tabell 18

Tabell 1

Henrik Mickelsson Kyrö.³⁵² †1732, "öfw. 100:de år gl", begraven i Jukkasjärvi 1732 30/11. Nybyggare och gästgivare i Vittangi, Siggevaara. I sägner kallas han "Kyrön Henterikki", vilket också kan ha varit hans verkliga finska namnform.

Han anlade nybygget Vittangi "dels på utmarck och af Lapparne obrukad platz, dels [på] en Lap

Känta [d.v.s. kenttä] eller fiskeställe" år 1674,³⁵³ och tas upp under Siggevaara i mantalslängderna från och med 1693, varför man kan anta att hans nybygge fick 20 års skattefrihet.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1737 upplästes ett av kronobefallningsmannen Arendt Grape 1679 31/1 uppställt dokument, som syftade till att försvara Henrik Mickelsson Kyrös rättigheter gentemot soldat-

³⁵² Se Ljung: Jukkasjärvi s. 290.

³⁵³ Dombok, Jukkasjärvi tingslag 1737.

utskrivare, vilka vid denna tid hade rest runt i Lappmarken. Dessa ville "icke allenast [honom] borttaga i kneckte tjänsten, utan jämväl honom der åfwan uppå röstera och skiöfla hans fattiga förmågo ifrån, som ty wärr förspörjes skiedt wara." Arendt Grape skrev också att Henrik Mickelsson Kyrö hade upptagit och uppodlat ängar och åkrar, samt inrättat ett gästgiveri för resande.

Enligt 1684 års mantalslängd ägde han åker och äng, hade 6 kor, 8 får och ett okänt antal renar. Inga av hans barn var ännu vuxna. I sin "Beskrifning om Torneå och Kemi Lappmarcker" från 1738 skriver kronofogde Anders Hackzell att Henrik Mickelsson Kyrö (eller rättare sagt hans son Henrik Hinderesson Kyrö) hade 3 tunnors utsäde dels av mulljord, dels av stenig jordmån. Nybygget födde 19 kor av myrängar, starrhö och något litet hårdvallshö.³⁵⁴ På drygt 50 år hade alltså nybyggets storlek mer än fördubblats.

Tvistemål: Vid tingen i Jukkasjärvi 1694 och 1696 tvistade han om ägor med Lars Olofsson Lodwijk i Kuoksu – se vidare Lodwijk – Kuoksu 1.

Henrik Mickelsson Kyrö lånade julen 1699 Torneåborgaren Torfast Abrahamssons marknadsstuga i Jukkasjärvi kyrkoby, men när han lämnade stugan var den fördärvad. Vid tingen i Jukkasjärvi år 1700 framkom att Henrik och hans son Olof hade bott i stugan när de vistades i Jukkasjärvi under juletiden. När folket gick till kyrkan råkade man låsa in en hund i stugan. Hunden blev orolig och krossade ett fönster. Sedan tände Olof en alltför stark eld i eldstaden, och någon råkade välla en kruttunna över elden, vilket ledde till att tunnan exploderade, och stugan fattade eld. De som befann sig i stugan tog sig ut oskadda, men man underlät att släcka elden, varför skadorna på stugan blev stora. Rätten uppdrog år nämndemannen Henrik Eriksson Lodvik och lapptolken Johan Ols-son Tulkki att utreda skadornas omfattning. Då inga ytterligare anteckningar finns i målet, kan man anta att Henrik och Torfast förlikades utan rättens inblandning.

Övrigt: I samband med Vittangis trehundraårsfirande 1974 restes en minnessten vid Vittangi kyrka till minne av Henrik Mickelsson Kyrös grundande av byn.

Sägner Samuli Paulaharju förmedlar följande sägen om Vittangis grundläggande: En fiskarsame vid namn Kapuri höll för länge sedan sina getter på Kenttäniemi vid Vittangisuando, medan Pelloborna under somrarna fiskade på Vittanginiemi. Kapuri blev så störd av Pellobornas intrång att han inte ens under vintrarna, då Pelloborna sedan länge lämnat platsen, fick någon ro. Han hörde ständigt "människolarm och hundskall och tjukor bortifrån Vittanginiemi", och en dag såg han för sin inre syn en vit ko på backen bakom udden och hörde kyrkklockor ringa. Då förstod han att en stor kyrkoby skulle uppstå vid Vittangisuando, och flyttade från platsen för att få vara ifred.

Sedan kom Henterikki Ollanpoikka³⁵⁵ Kyrö från Pello och bosatte sig permanent vid Vittangisuando, ungefär där Erkkö gård står idag. Efter honom kom flera andra män. "De gifte sig med Kyröfolkets döttrar och gav sina egna döttrar åt Kyröfolket" och byn blev så småningom kyrkoby med flera tiotals gårdar.³⁵⁶

– Gift med **Sigrid Nilsdotter**, †1719, som i dödboken anges vara från Lainio, och därför möjligen kan ha varit dotter till Nils Eriksson (Kemiläinen 1).

Barn:

1. Olof – tabell 2
2. Henrik *1682 – tabell 3
3. Mickel Keppo *1692 – tabell 19
4. Marget †1740. G. 1:o m. Mickel Mickelsson (Mikonheikki 3). G. 2:o 1718 m. Johan Andersson Karvonen (Mikonheikki 5).

Tabell 2

Olof Hinderesson Kyrö (från tabell 1). †1713/22. Nybyggarsen i Vittangi

– Gift med **Anna (Annika) Olsdotter**, vilken ägde del i fiskerätten i Vittangi älv och därför antagligen var av skogssamisk börd.³⁵⁷ Hon gifte före 1722³⁵⁸ om sig med Mårten Jönsson Sagare (Sagare 4).

Barn:

1. Marget *1702. G.m. brukskarlen Abraham Johansson Stålnacke i Svappavaara.
2. Nils Snällfot *1713, †1762 16/12 i Torneå. Soldat Snällfot i Junosuando, snickare i Haapakylä, Övertorneå sn 1748-51, sedan snickare och slutligen murarmästare i Torneå stad. G. 1750 23/12 m. Anna Johansdotter Palm (*1731 30/11). De hade barnen Johan (*1751 30/11), Anna (*1753 17/4, †1753 19/5), Helena (*1754 6/8, †1754 26/8), Olof (*1755 23/12), Nils (*1757 9/9), Henrik (*1759 20/3, †1759 16/4), Anders (*1761 26/1) och Per (*1762 19/2).

Vid tingen i Jukkasjärvi 1734 fordrade soldaten Nils Olsson Snällfot av sin styvfar Mårten Jönsson Sagare en rana och en dubbelkarolin (4 Mark silvermynt), som denne tagit av Nils mor Anna Olsdotter när han för 6 år sedan hade rest till Norge. Mårten nekade inte till att han tagit med sig detta på sin resa, men sade att han givit den dubbla karolinen till Nils bror Olof, samt att ranan inte var värd mer än 4 Daler, eftersom den var halvsliten, vilket hustru Anna intygade. Dock dömdes Mårten att förnöja sin styvson med 6 Daler kopparmynt för tidsspillan och för att han så länge hade hållit på ranan.

Vid tingen i Jukkasjärvi 1737 krävde Nils Olofsson Snällfot besittningsrätten till sin avlidne fader Olof Hinderessons andel av nybygget Vittangi, vilken tidigare brukats av Nils svåger Abra-

³⁵⁵ Hans verkliga patronymikon var förstas Mikonpoika, men det kom man tydligen inte ihåg.

³⁵⁶ Paulaharju 1966 s. 30.

³⁵⁷ Dombok, Jukkasjärvi tingslag 1737.

³⁵⁸ Dombok, Jukkasjärvi tingslag 1722.

³⁵⁴ Fellman 1910.

ham Johansson Stålnacke, men som nu tillika med resten av hemmanet brukades av Nils farbror Henrik Hindersson (tabell 3) brorson son Henrik.

Henrik Hindersson framlade då ett köpebrev, som visade att Olof Olofsson, Nils Olofsson deras svåger Abraham Johansson Stålnacke 1733 6/4 hade sålt hemmanet för "hundrade fembio dahlr. Koppmt. För Jord och Fiskewattn, åker, Eng, gård och huus, undantagandes Wittangi Elf, som kommer vår Moder Annika Olofsdotter till", till Henrik Hindersson Kyrö. Dessutom visade Henrik upp en revers, som visade att han redan betalt 100 Daler till Olof Olofsson och Abraham Johansson Stålnacke och att således 50 Daler återstod av köpeskillingen. Nu erbjöd Henrik sig att betala Nils 70 Daler, eftersom Olof Hindersson hade förbättrat hemmanet något under livstiden.

Nils sade att han varken hade tagit del i "föremälte handel" eller satt sitt bomärke under reversen, men kunde samtidigt inte förklara hur det hade hamnat där. Han vägrade också att ta emot de pengar hans farbror erbjöd honom. Han ville "wärckeligen få tillträda" sin faders hemman. Nils kunde dock inte betala tillbaka de 100 Daler farbrodern hade betalt hans bror och svåger för deras andelar i hemmanet, då det enda han ägde var "en Ren Oxe som han kiörer med och En båth". Han kunde inte heller frambringa någon som ville gå i borgen för honom.

Tingsrätten fann att då Henrik Hindersson och hans son Henrik redan ägde större delen av hemmanet, och hemmanet knappast kunde klyvas i mindre delar, kunde inte Nils ges besittningsrätten till sin tredjedel av faderns halva av hemmanet, utan måste nöja sig med de 70 Daler farbrodern erbjöd honom.

Även vid tinget i Jukkasjärvi 1745 försökte Nils få rättens tillåtelse att tillträda sin faders hemman, men utslaget av år 1737 ändrades inte.

3. Olof Vittangi. Vid tinget i Jukkasjärvi 1728 vittnade avlidne bruksskrivaren Samuel Mörts änka Gertrud Staffansdotter skriftligen, att Karin Johansdotter Suup kommit till henne och begärt att få tjäna henne, men att Gertrud hade svarat henne "ingalunda". När hon märkte att Karin var "uti Barne wänden" frågade hon henne vem som var far till barnet.

Karin Suup hade tidigare bekänt för kyrkoherde Kristian Elingius i Jukkasjärvi, att Olof Olsson Vittangi var far till barnet, men när Gertud frågade henne, svarade Karin att "[Jag] mig ångrar at jagh hafwer lugit för kyrckioherden och bekiänt uppå Wittangi gåssen, han hafwer intet med mig att beställa mer än hand sin egen Mohr". När Karin sedan låg i värkar frågade Gertrud åter henne vem som var barnafadern och nu svarade hon "Keinosuando Karl" (Karl Henriksson Keinosuando – Keinosuandosläkten 2), vilken dock svor sig fri från anklagelsen. Målet sköts upp till nästa ting.

Vid tinget 1729 erkände Karin Johansdotter Suup, att Olof Olsson inte var far till barnet, utan att hon "lugit på honom". Olof sade att han inte önskade att hon skulle straffas för detta, eftersom hon bekänt sin lögn. Då Karin inte kunde namngiva annan barnafader än de som redan ställts inför rätta och då "hon i många åhr stå ifrån Herrans Hele. Nattward", samt flera gånger ändrat sin berättelse, dömdes hon "efter dess egen Muns bekiännelse" att böta 40 Marker silver för enskilt hor, samt att undergå två söndagars uppenbar kyrkoplikt innan hon blev absolverad. Trots att Olof Olsson inte krävde att hon skulle straffas för sin osanna anklagelse mot honom, dömdes rätten henne "Emedan hon för Rätten wist en stor arghet och förorsakat mycken tidspillan" att plikta med 4 par ris, tre slag av vardera paret. Hon pliktade även för böterna med risslitande.

När Olofs bror Nils vid tinget år 1737 krävde besittningsrätten till sin faders del av Vittangi nybygge, framkom att Olof "tiänar i Öfwer Torneå Sockn".

Från vänster: Nils Olsson Snällfots och Olof Olsson Kyrö el. Vittangis bomärken 1733.³⁵⁹

Tabell 3

Henrik Hindersson Kyrö eller Vittangi³⁶⁰ (från tabell 1), *1682, †1769 i januari eller början av februari. Husbonde på Vittangi nybygge. Nämndeman i Jukkasjärvi tingslag 1743-1764. Han kunde på grund av sjukdom inte komma till tinget 1765, varför han efterträddes som nämndeman av sin son Johan.

Han övertog halva Vittangi nybygge av sin far, och köpte 1733 6/4 sin avlidne broders halva av nybygget för 170 Daler kopparmynt av sina brorsbarn. Vid tingen i Jukkasjärvi 1737 och 1745 försökte hans brorson Nils Olofsson Snällfot (tabell 2:2) få detta köp upphävt, utan att lyckas – se vidare tabell 2.

Tvistemål: Vid tinget i Jukkasjärvi 1731 hade Henrik Hindersson i Vittangi stämt samen Nils Nilsson Svonni för att åtta av dennes renar hade uppätit sex renlass hö på myrängarna "Terbyjäncke" och Rytivuoma, vilka tillhörde Henrik. Nils kunde dock bevisa att bara två av hans renar hade kommit samman med Henriks renar och ätit av dennes hö. De övriga åtta renar som gjort skada på höet ägdes av Nils Nilsson Svonnis bror Jon Nilsson Svonni, samt Per Nilsson Nienda och Anund Nimba. Eftersom Henrik inte haft någon gårdsgård kring sina ägor och eftersom hans egna renar varit i sällskap med samernas beslutade rätten att Nils och Jon Nilssöner Svonni och Henrik Henriksson skulle förlikas.

³⁵⁹ Dombok, Jukkasjärvi tingslag 1737.

³⁶⁰ Husförhörlängd för Jukkasjärvi 1765-94. Se även Ljung: Jukkasjärvi s. 290.

Henrik hade vid tinget 1761 instämt sin son Johan, sedan denne bärgat faderns nyanlagda äng vid Torpijänkkä, men avstod från talan – se tabell 12.

Arv: Vid tinget i Jukkasjärvi 1769 krävde Johan (tabell 12), Henrik (tabell 4) och Mårten (tabell 15) Henrikssöner att deras bror och farbror kyrkovärden Hans Hindersson (tabell 9) i Vittangi till dem skulle överlämna den andel som tillkom dem av de kreatur och persedlar deras avlidne fader Henrik Hindersson hade efterlämnat. Parterna kom i vänlighet överens om att Hans till vardera av sina bröder, samt till sin brorson Henrik, skulle överlämna 9 Daler kopparmynt, varvid kärandena förklarade sig nöjda och rätten lät det bero.

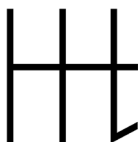
Vid tinget påföljande år framkom att Johan (tabell 12), Olof (tabell 5) och Hans (tabell 9) Hinderssöner i Vittangi kommit överens om att dela Heinäjärvi äng och det ängesland inom parternas åkergräde deras avlidne fader Henrik Hindersson hade brukat som förgånga under sin ålderdom mellan sig i tre lika stora delar. Men då Olof Hinderssons strandväg löpte över åkergrädet skulle han till Johan ge en annan del av det av honom disponerade grädet, vilket svarade mot en tredjedel av faderns förgångsjord.

Övrigt: Han var enligt domboken för Jukkasjärvi tingslag 1743 förmyndare för sin systerdotter Anna Mickelsdotter i Taborsberg (Mikonheikki 11).

– Gift med **Brita Olofsdotter**

Barn:

1. Henrik *1708 – tabell 4
2. Olof *1711 – tabell 5
3. Marget. G. 1736 26/12 m. Samuel Jonsson Kuoksu (Samuel Jonsson Kuoksus släkt 1).
4. Hans *1715 x/4 – tabell 9
5. Johan *1719 – tabell 12
6. Mårten Lainio *1721 – tabell 15
7. Ella *1724, †1732

Henrik Hindersson Kyrös bomärke 1733.³⁶¹

Tabell 4

Henrik Hindersson Kyrö (från tabell 3). *1708, †1738 x/7 i Vittangi. Nybygggarson i Vittangi.

– Gift 1732 med **Brita Hindersdotter Lodvik**, *1702, †1792 30/11 i Svappavaara, från Keinosuandosläkten 1. Hon gifte 1740 om sig med brukskarlen Johan Johansson Stålnacke i Svappavaara.

Barn:

1. Henrik *1733 11/2. Vid tinget i Jukkasjärvi 1769 tvistade han om arvet efter farfadern med sin farbror Hans – se tabell 3. Henrik blev brukskar i Svappavaara, men flyttade vid 1770-talets början till Soutujärvi, Gällivare sn, där han blev nybyggare. Gift 1:o 1767 med Helena Olofsdotter. De hade dottern Brita (*1767). Gift 2:o med

³⁶¹ Dombok, Jukkasjärvi tingslag 1737.

Margareta Nilsson Servio (*1750). De hade barnen Nils (*1774 10/11), Brita (*1776), Henrik (*1778) och Anna Greta (*1783).

Tabell 5

Olof Hindersson Kyrö³⁶² (från tabell 3). *1711, †1794 2/5. Husbonde på nybygget Vittangi Nr. 1 (sedermera Erkko och Nikukka gårdar) på 1/4 mantal. Han kallades "Vuolo".

Brottmål: Vid tinget i Jukkasjärvi 1774 anklagade kronolänsman Junnelius samtliga svappa-vaarabor, Olof Jönsson Sagare (Sagare 2) i Piilijärvi och Olof Hindersson i Vittangi för att de den andra stora Bönedagen 1773 13/11 inte hade bevästat den allmänna gudstjänsten. Svarandena tillstod att de inte kommit till kyrkan den gången eftersom isarna hade varit för svaga att färdas på, och då nämnden och allmogen intygade att så verkligen var fallet befriades de tilltalade från vidare åtal.

Tvistemål: Vid tinget i Jukkasjärvi 1756 besvärade sig Hans Hindersson i Vittangi (tabell 9) sig över att brodern Olof Hindersson sommaren 1755 hade bärgat Hans del av ängen Leppävuoma, men lämnat sin egen del obärgad.

Olof förklarade att han väl hade bärgat Hans del av ängen, men att det berodde på att Hans hade lovat honom att de skulle byta lotter i ängen. Tingsrätten fann dock att bröderna redan hade delat ängen mellan sig medelst lottnings, och att de hädanefter skulle dela de tre lass hö Leppävuoma avkastade mellan sig.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1757 ansåg Olof Hindersson i Vittangi att hans bröder Hans (tabell 9) och Johan (tabell 12), vilka alla brukade varsin tredjedel av deras avlidne fader Henrik Hinderssons nybygge i Vittangi, måste åläggas att på ett rättvisare sätt dela hemmanets höslogar med honom.

Johan sade sig vara beredd att göra en sådan delning, om det inte skulle innebära några kostnader, varför tingsrätten tillsatte kronolänsman Hans Stjernström och nämndeman Måns Eriksson Lainio att till nästa ting besiktiga höslogarna, varefter saken åter skulle tas upp om man inte kunnat göra upp i godo. Då inga ytterligare anteckningar finns i målet, måste de ha lyckats komma överens om delningen.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1758 krävde kvinnspersonen Ella Mickelsdotter att hennes före detta husbonde Olof Hindersson i Vittangi inte bara skulle utbetala hennes återstående lön på 15 Daler kopparmynt, utan också återställa ett henne tillhörigt förkläde samt en Karolin, som han tagit emot av henne för att byta mot en päls. Olof förklarade sig vara beredd att överlämna myntet och förklädet till Ella, varvid tingsrätten lät saken bero.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1766 fordrade bokhållaren Petter Gustav Arner å avlidande handelsmannen Anders Forsviks i Torneå sterbhus vägnar 30 Daler kopparmynt jämte rättegångskostnaderna av Olof

³⁶² Husförhörslängd för Jukkasjärvi 1765-94, 1795-1827.

Hindersson i Vittangi för de fem fjärdingar salt Olof köpt av Anders Forsvik i dennes livstid.

Olof Hindersson sade att han förvisso hade köpt fem fjärdingar salt av Forsvik, men att Forsvik några dagar senare själv hade behövt saltet, varvid Olof hade återlämnat det. Sedan hade Forsvik förvisso sänt Olof 5 fjärdingar salt från Torneå, men han förnekade att han var skyldig Forsviks sterbhus något. Däremot, sade han, hade han själv fordringar på 2 Daler och 8 Öre kopparmynt hos Forsviks sterbhus, vilket han var villig att gå ed på.

Petter Gustav Arner ville inte gå med på sådan edgång, utan krävde att Olof genast skulle betala sterbhusdelägarna 30 Daler kopparmynt. Tingsrätten fann dock att de inte kunde neka Olof att gå ed på att han hade betalt Forsvik för saltet. Däremot kunde han inte gå ed på att han hade fordringar på Forsviks sterbhus, då man enbart som svarande och ej som kärke kan styrka sin sak med ed. Då Olof svor eden, frikändes han från Petter Gustav Arners tilltal.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1770 framkom att Olof och hans bröder kommit överens om hur Heinäjärvi äng och de ängar deras fader brukat som förgångna skulle delas mellan dem – se tabell 3.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1774 inlämnade handelsman Samuel Rechartt i Torneå en av kronobefallningsman Jonas Häggman upprättad förteckning på obetald fisktaxa för fisketräsket Vittangisuando åren 1770-73. Taxan uppgick till 17 Daler och 25 1/2 Öre silvermynt och delägarna i träsket var Olof, Johan (tabell 12) och Hans (tabell 9) Hinderssöner. Häggman anmodade Rechartt att genom utmätning indriva detta belopp om inte delägarna godvilligt ville betala.

Hinderssönerna berättade att sedan Pajalaborna hade slutat fiska i Vittangisuando hade enbart Vittangi byamän fiskat där och fram till 1769 årligen erlagt 2 lispund gäddor, vilket också hade berättigat dem till att fiska i "Pysejerfwi, Polisjerfwi och Koutojerfwi". Sedan 1769 hade de dock undandragit sig betalningen av taxan eftersom "fisket derstädes af ganska ringa indräckt wore", vilket Lars Larsson Kuoksu intygade.

Övrigt: Olofs stolpbod med 3 tunnor korn och 3 tunnor "stamp", vilket tillsammans värderades till 223 Daler kopparmynt, brann tillsammans med många andra byggnader i Vittangi ned 14 dagar efter midssommar 1764 – se vidare tabell 9.

Sytning: Vid tinget i Jukkasjärvi 1793 hade gamle Olof Hindersson i Vittangi instämt sin son Henrik Olofsson för att av honom få de 3 kor som tillföll honom i giftorätt efter hans avlidna hustru, men vilka Henrik hade behållit så länge fadern uppehållit sig hos honom.

Henrik bestred sin fars krav, men då tingsrätten fann att Olof verkligen var berättigad till 3 kor, ålades Henrik ge sin far 1 mjölkande ko eller dess värde (3 Riksdaler och 16 Skilling). De övriga 2 korna skulle han behålla "till husets gemensamma fördel". Vid tinget i Jukkasjärvi 1795 framkom att Olof Hinders-

son 1793 hade givit sin sons måg Erik Filipsson rätt att under Olofs livstid disponera denna ko, och vid hans död att överta den.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1795 hade änkan Helena Olofsdotter Koberg hade genom sin måg Olof Mattson Koberg (Mämmi-Lainio 8:6) inkallat sin bror Henrik Olofsson i Vittangi och krävde att erhålla arv efter deras far Olof Hindersson, som avlidit 1794 och deras mor,³⁶³ som avlidit för 15 år sedan.

Henrik anförde att föräldrarna inte "lemnat det ringaste efter sig" förutom en ko och några gamla kläder som var "af intet värde". Men Henrik, som inte upprättat bouppteckning efter föräldrarna, ålades vid vite av 3 Riksdaler att till nästa ting se till att detta gjordes.

– Gift 1737 20/3 i Pajala sn. med **Kerstin Andersdotter Lasu**, *1700, †1777, dotter till Anders Mickelsson Lasu och Ingrid Andersdotter i Junosuando, Pajala sn.

Barn:

1. Henrik *1739 – tabell 6
2. Margareta *1740 29/3, †1741
3. Anders *1742 21/5
4. Kerstin *1743 9/12, † före 1785. G.m. Johan Larsson Servio. De bodde en tid i Vittangi, men flyttade sedan till "landet". Johan blev sedermera husbonde på Koiksinieni gård i Nedre Vojakkala.
5. Helena (Elin) *1745. G. 1768 28/2 m. klockaren Hans Hansson Koberg i Ruokojärvi, Pajala sn.

Fosterbarn:

1. Brita, *1740, †1780
2. Olof Olofsson Kyrö el. Vittangi el. Holmström *1757. Vid tinget i Jukkasjärvi 1788 blev han och flera andra instämnda av samnen Mats Persson Massa, som krävde att erhålla en andel av vinsten för en fälld björn. – se Lainio 28. Han flyttade till Pajala socken 1786 och blev brukskarl vid Kengis bruk. Gift 1788 22/4 med Kajsa Eriksdotter Holmström (*1765 4/8). Barn: Brita Stina (*1792) och Sara Maria (*1794).
3. Maria Lisa Larsdotter Pellikka *1757, dotter till Kerstin Andersdotter Lasus bror Lars Andersson Lasu-Pellikka och Brita Matsdotter Harju i Pajala. G. 1:o 1788 m. Gabriel Filipsson Parakkavaara (Lautakoski 4). G. 2:o 1799 m. Jöns Persson Parakkavaara (Parakkavaara 4).

Olof Hindersson Kyrös bomärke 1794.³⁶⁴

Tabell 6

Henrik Olofsson Kyrö³⁶⁵ (från tabell 5). *1739. Gästgivare och husbonde på nybygget Vittangi Nr. 1 (sedermera Erkko och Nikukka gårdar) på 1/4 mantal.

³⁶³ Hon kallas felaktigt Stina Larsdotter i domboken.

³⁶⁴ Dombok, Jukkasjärvi tingslag 1794.

³⁶⁵ Husförhörlängd för Jukkasjärvi 1765-94, 1795-1827.

1782 29/6 förrättade kronolänsman Karl Petter Finberg, nämndeman Filip Filipsson och Lars Larsson Kuoksu syn av hans krononybygge. Mangården bestod av ett pörte med mur och innanrede samt en kall kammare i någorlunda stånd; två boningsstugor, en i någorlunda och en i gott stånd; en främmandestuga i gott stånd; en pörtebod med något ruttet tak, annars i gott stånd; en badstuga och en klensmedja i gott stånd; fyra stolpbodar i gott stånd, varav en med två rum; samt ett avträde i gott stånd.

Ekonomibyggnaderna bestod av fähus, lada och rilada i gott stånd; en ria med nytt tak i gott stånd, samt färlus och lada i någorlunda stånd. Hemmanet hade 2 tunnland öppen åker som såddes årligen, samt bärgade 104 renlass ängs- och myrhö från 30 ängar, vilket kunde föda 6 å 7 kor, 1 dragoxe och 20 får över vintern om det utökades med renlav.³⁶⁶

Brottmål: Vid tinget i Jukkasjärvi 1772 anklagades han och hans farbröder Hans och Johan Hinder söner för att ha låtit en okänd, misstänkt kvinnsperson rymma från deras vård – se tabell 12.

Tvistemål: Vid tinget i Jukkasjärvi 1781 tvistade han och hans farbröder Hans och Johan Hinder söner med samnen Anders Vintturi om hö – se tabell 12

Vid samma ting klagade kyrkoherde Olof Sandberg över att Henrik Olsson, Johan Hinder söner (tabell 12) och Hans Hinder söner (tabell 9) i Vittangi gjort intrång på prästbordets fiske i Luspakoski. Vittangiborna invände att de inte besökte försen oftare än då de reste till och från kyrkan, och att de då bara fiskade något i den "till sin bärgning". Men då det befanns att Vittangi låg mer än 4 mil från Luspakoski och 1749 års lappmarksreglemente inte gav nybyggare rätt att fiska mer än en halv mil från deras gårdar, förbjöds de vid vite av 2 Riksdaler att fiska i Luspakoski.

Henrik, de övriga nybyggarna i Vittangi och Lars Larsson Kuoksu förbjöds vid tinget 1788 att fiska i Juostujärvi – se Mukka-Kuoksu 1.

Han tvistade vid tinget 1793 om kor med sin far – se tabell 5.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1798 erkände Henrik Olsson en skuld på 40 Skilling i kontanter till Anders Hansson – se tabell 10.

Sytning: Vid tinget 1793 framkom att Henrik Olsson i Vittangi 1791 11/2 överlät besittningsrätten till sitt krononybygge till sin måg Erik Filipsson och dotter Kristina Henriksdotter, "för den lydnad och tjenst", de alltid hade berett honom. De åtog sig å sin sida att uppehålla, kläda, föda och sköta Henrik till hans döddagar. Henriks son Markus Henriksson avsåg sig vid samma tillfälle alla anspråk på sin faders krononybygge.

Övrigt: Han var tillsammans med kronolänsman Anders Björnström sommaren 1788 vägvisare åt botanikern Samuel Liljeblad när denne reste i lappmarken – se vidare Björnström 1. På väg ned mot Torneå från Jukkasjärvi skriver Liljeblad att "Heike i

Vitangi, bekant och berömd för sin styrkonst i forssar, styrde vår båt."³⁶⁷ Liljeblad, som annars var njuigg mott byggnadskonsten i Tornedalen skriver också att "Vitangi gästgifvaregård [är] vacker. [...] Ån formerar vackra holmar och Landuddar."³⁶⁸

– Gift 1762 24/4 i Gällivare med **Brita Markusdotter Keinosuando (Renmark)**³⁶⁹, *1738 3/4, †1781 vid Andersmässotiden, från Keinosuando-släkten 4. Hon var svensktalande.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1782 meddelade Henrik Olsson i Vittangi att hans hustru Brita Markusdotter avlidit Andersmässotiden 1781 och att någon boupp-teckning efter henne ännu inte blivit upprättad. Henriks svåger Hans Nilsson Kemi³⁷⁰ från Gällivare antogs till förmyndare för de omyndiga barnen; tre gossar och två döttrar.

Barn:

1. Kristina *1765. G. 1790 m. Erik Filipsson Parakkavaara (Lautakoski 5).
2. Brita *1768 – tabell 7
3. Markus *1771 – tabell 8
4. Nils *1774
5. Lars *1777. Vid tinget i Jukkasjärvi 1799 anklagade kronolänsman Henrik Lindmark drängen Lars Hinder söner i Vittangi för att ha stulit en bytta med 12 marker smör värd 8 Skilling ur en bod tillhörig hans husbonde Henrik Johansson (tabell 13) i Vittangi. Lars Hinder söner nekade till anklagelsen och sade att han hade hittat smörbyttan, varför han frikändes "i brist af bevis". Lars hade dock inte hade kungjort fyndet av byttan varför han dömdes att böta det funnas dubbla värde, vilket var 16 Skilling.

Vid samma ting krävde Lars att av sin före detta husbonde Henrik Johansson utbetomma 1 Riksdaler och 32 Skilling i lön för nio och en halv veckas tjänst hos honom. Henrik menade dock att Lars hade lämnat honom innan tjänsten var fullgjord, varför han till stor kostnad hade tvingats leja en annan dräng. Tingsrätten avvisade av denna anledning Lars krav.

Lars flyttade som dräng till Gällivare socken år 1800.

Henrik Olofsson Kyrös bomärke 1791 och 1793.³⁷¹

³⁶⁷ Liljeblad s. 38.

³⁶⁸ Liljeblad s. 27.

³⁶⁹ Hon bär namnet Renmark enligt vigselboken, men enbart vid det tillfället.

³⁷⁰ Någon sådan svåger är inte belagd i andra källor.

Antagligen avses något av Brita Markusdotters halvsyskon Olof, Lars eller Nils Nilsson Kemiläinen – se Kemiläinen 2:5.

³⁷¹ Dombok, Jukkasjärvi tingslag 1791, 1793.

³⁶⁶ Dombok, Jukkasjärvi tingslag 1783.

Tabell 7

Brita Henriksdotter Kyrö (från tabell 6). *1768. Utflyttad 1793.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1791 tilltalade kronolänsman Anders Björnström å tjänstens vägnar Brita Henriksdotter i Vittangi för lönskaläge, sedan hon vid midsommartiden 1790 fött ett oäkta flickebarn, vilket ännu levde. Brita angav Elias Johansson Kemi (Klockarsläkten i Jukkasjärvi 7) som lägersman, och sade att de flera gånger sedan sommaren 1789 idkat köttsligt umgänge utan att hon kunnat övertyga honom att gifta sig med henne. Elias Johansson erkände sitt brott.

Brita Hindersdotter dömdes att böta 2 Daler silvermynt, samt att undergå enskild skrift och böta 32 Skilling till kyrkan i Jukkasjärvi. Då hon inte kunde betala böterna skulle hon sitta 8 dagar i fängelse. Elias Johansson dömdes att böta 10 Daler Silvermynt (vilket motsvarade 3 Riksdaler och 16 Skilling), samt att ge 4 Daler (vilket motsvarade 1 Riksdaler och 16 Skilling) till kyrkan och undergå enskild skrift.

Barn utom äktenskapet med **Elias Johansson Kemi – Häggroth** (Klockarsläkten i Jukkasjärvi 7):

1. Brita Eliasdotter *1790 vid midsommar, †1791

Tabell 8

Markus Henriksson Kyrö³⁷² (från tabell 6). *1771. Utflyttad till Pajala socken 1792, sedan återkommen.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1793 framkom att han 1791 11/2 avsagt sig sina arvsanspråk på sin fars nybygge – se vidare tabell 6.

Vid tinget i Jukkasjärvi följande år krävde Johan Hansson i Kurravaara tillbaka ett lån av honom. Vid detta tillfälle var han i Mickel Hansson Nilimaa-Heikkis i Pajala tjänst. – se vidare tabell 11.

– Gift (1801) med **Katarina Larsdotter Parakka-vaara**, *1771, från Heinonen-Parakkavaara 2. Hon gick i Jukkasjärvi lappskola från 1783 28/11 till 1784 12/4, då hon i förtid blev hemskickad på föräldrarnas begäran.³⁷³

Barn:

1. Johan *1800

Markus Henriksson Kyrös bomärke 1792.³⁷⁴

Tabell 9

Hans Hindersson Kyrö³⁷⁵ (från tabell 3). *1715 x/4, †1781, i slutet av mars.³⁷⁶ Husbonde på nybygget Vittangi Nr. 3 (sedermera Muotka, Hansi och Lahti

³⁷² Husförhörslängd för Jukkasjärvi 1765-94, 1795-1827.

³⁷³ Anderzén 1990b.

³⁷⁴ Dombok, Jukkasjärvi tingslag 1792.

³⁷⁵ Husförhörslängd för Jukkasjärvi 1765-94, 1795-1827.

³⁷⁶ Tiden för hans död framgår av dombok, Jukkasjärvi tingslag 1789.

gårdar) på 1/4 mantal. Kyrkvärd³⁷⁷. Han kallades "Hannu".

Vid tinget i Jukkasjärvi 1765 berättade Hans Hinderssons hustru Anna Andersdotter att man 14 dagar efter midsommar 1764 klockan 9 på förmiddagen hade blivit varse eld vid knuten av en foderlada, och då Anna, gårdsfolket och grannarna hade sprungit dit för att släcka elden, hade ladan redan varit övertänd, varefter elden i största hast hade upptränt de flesta husen på gården. Den hade också antänt Olof Hinderssons (tabell 5) stolpbod och Johan Hinderssons (tabell 12) rökhus och lagt dem i aska. Närmare bestämt hade följande hus brunnit ned, enligt det synesinstrument kronolänsman Petter Gustav Arner och nämndemännen Filip Filipsson och Måns Eriksson upprättat 1765 8/2:

För Hans Hindersson: ett nytt pörte med vardagsstuga och förstuga under ett tak; en ny stuga för främmande; en ny foderlada; ett nytt fähus; ett nytt rökhus; ett nytt hemlighus; en ny stolpbod; en 18 år gammal bod; 2 tunnor korn och 1 tunna råg. Detta värderades till 774 Daler kopparmynt.

För Olof Hindersson: en ny stolpbod, 3 tunnor korn och 3 tunnor "stamp", vilket värderades till 223 Daler kopparmynt.

För Johan Hindersson: ett 20 år gammalt rökhus, värt 10 Daler kopparmynt.

De sammanlagda skadorna uppgick alltså till den oerhörda summan 1007 Daler kopparmynt.

Anna Andersdotter berättade att det inte hade funnits något hö i foderladan och att kreaturen två veckor tidigare hade släppts ut på bete. Hans och Annas små barn hade tidigare brukat sova i foderladan, men varken de eller någon annan hade på tre nätter innan elden bröt ut varit i ladan. Ingen skall heller ha gått in i ladan med någon eld. Därför kunde hon inte säga varför det hade börjat brinna.

Hans Hindersson berättade att han två timmar innan olyckan hade kikat in i en glugg på ladan för att se om gårdens dräng fanns därinne. Han hade då inte märkt minsta tecken på rök, och hade därefter gått ut till ängarna, varför han inte varit närvarande när elden kom lös.

Tingsrätten frågade den närvarande menigheten om saken, och inte heller de kunde komma på hur elden kunnat komma lös. Samerna tillade att de inte kunde förpliktigas erlagga brandstöd till nybyggarna, "eftersom desse sednares [nybyggarnas] och Lapparnes bonings rum wida åtskilde woro", och att de dessutom för närvarande var utblottade på grund av rensjuka. Socknens 23 nybyggare sade att inte heller de kunde bidra med fullt brandstöd, då de till största delen var fattiga.

Anna Andersdotter tillade att ingen eld hade gjorts upp på gården den dag det brann, men att hon dagen innan, "då något blåswäder varit", hade kokat mat åt gårdsfolket i rökhuset och därvid gjort upp eld. Dock intygade de som förrättat synen att det mellan rök-

³⁷⁷ Dombok, Jukkasjärvi tingslag 1768.

huset och den foderlada som först började brinna, hade stått ett fähus och en annan foderlada och att elden i rökhuset därför inte hade kunnat orsaka branden i foderladan. Av denna orsak frikändes Anna från misstankar om att ha anlagt elden av våda.

Tingsrätten kom alltså fram till att elden brutit ut av våda, och att Hans, Olof och Johan Henrikssöner var berättigade till brandstöd. Hans skulle få 413 Daler; Olof 187 Daler och Johan 5 Daler kopparmynt. Men vem som skulle betala denna brandstöd skulle Konungens befallningshavande besluta.

Brottmål: Vid tinget i Jukkasjärvi 1772 anklagades Hans, hans bror Johan och brorson Henrik Ols-son för att ha låtit en okänd, misstänkt kvinnsperson rymma från deras vård – se vidare 12.

Twistemål: Han besvärade sig vid tinget i Jukkasjärvi 1756 över att brodern Olof år 1755 bärgat hans del av ängen Leppävuoma – se vidare tabell 5.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1757 beslöts att han och hans bröder skulle dela hemmanets höslogar mellan sig på ett rättvisare sätt. Tydligt gjorde bröderna upp om saken i godo – se vidare tabell 5.

Vid samma ting besvärade sig Hans sig över att hans bror Johan Hindersson (tabell 12) 1756 hade byggt en hölada på deras gemensamma ägor och åker. Han krävde nu att Johan skulle åläggas att förflytta byggnaderna från deras gemensamma mark.

Johan invände att han hade inrättat byggnaderna för deras gemensamma bruk, vilket även nämndemannen Måns Eriksson, som i januari hade besiktigt platsen, intygade. Tingsrätten fann att om Hans verkligen skulle lida skada av att byggnaderna uppförts, skulle Johan åläggas att flytta ladan, vilket Hans lovade att i sådana fall hjälpa honom med.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1769 klagade nämndemannen Henrik Jonsson Sarri å sin mor änkan Susanna Henriksdotters vägnar över Hans Hindersson Vittangi. När eldsvådan bröt ut på Hans gård år 1765³⁷⁸ hade Susanna haft åtskilliga varor och persedlar i en bod på gården. Då Susanna sedan inte kunnat återfå några av dessa saker krävde nu Henrik Sarri att Hans skulle gå ed på att inga av hans mors varor och persedlar hade blivit räddade undan elden. Hans avlade denna ed, varför rätten lät saken bero.

Vid samma ting tvistade han om arvet efter fadern med sina bröder – se tabell 3. Vid tinget i Jukkasjärvi 1770 framkom att han och hans bröder kommit överens om hur Heinäjärvi äng och de ängar deras fader brukat som förgånga skulle delas mellan dem – se tabell 3.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1774 krävdes han och hans bröder Olof och Johan Hinderssöner på flera års obetalda fisketaxor för Vittangisuando – se tabell 5.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1781 tvistade han, hans bror Johan och brorson Henrik Olofsson med samén Anders Vintturi om hö – se tabell 12. Vid samma ting klagade kyrkoherde Olof Sandberg över att Vittangi-

borna gjort intrång på prästbordets fiske i Luspakoski – se tabell 6.

Övrigt: Hans Hindersson var förmyndare för sin avlidne bror Mårten Hindersson Lainios (tabell 15) dotter Ingrid. Vid Hans död övertog Esaias Olofsson Nykäinen (Nykäinen 3) förmynderskapet.

Han åtog sig 1758 att utstaka vintervägen från Vittangi till Pauranki för 9 Daler kopparmynt om året.³⁷⁹

Arv: Vid tinget i Jukkasjärvi 1789 hade drängen Johan Hansson (tabell 11) instämt brodern, nämndemannen Anders Hansson (tabell 10) och krävde att av honom få de 1 Riksdaler och 32 Skilling, som han ansåg sig ha inestående av arvet efter deras avlidne fader Hans Hindersson Kyrö. Parterna inställde sig och Anders sade att han var endast skyldig brodern 32 Skilling, vilka han ofta erbjudit honom men brodern inte hade kunnat förmås att ta emot. Johan påstod dock att han hade rätt till 1 Riksdaler och 32 Skilling.

Johan Hansson klagade i en separat stämning över att brodern Anders Hansson vid deras fader Hans Hinderssons död för 8 år sedan uttagit 2 tunnor korn, med vilka han besått nybyggets åkrar, utan att Johan "som då wistades hemma" hade fått del av kornet. Dessutom begärde han 9 1/2 lispund torra gäddor, 1 tunna salt fisk och 4 1/2 lispund smör, som funnits på gården vid faderns död, och som han menade tillkom honom.

Anders Hansson svarade att fadern hade avlidit i slutet av mars 1781 och att bouppteckning hade hållits sex veckor efter faderns död. Arvingarna, som var två bröder och fem systrar, hade kommit överens om att Anders skulle tillträda nybygget med all dess lösa egendom sedan han betalt nybyggets gäld. Men om egendomens värde översteg gälden, skulle överskottet delas mellan arvingarna.

Då bouppteckningen efter Hans Hindersson inte fanns tillstädes, uppsköts båda målen till nästkommande ting. Vid tinget 1790 framkom att bröderna hade förlikats, sedan Anders "för allt" givit Johan 1 Riksdaler, varför rätten lät saken bero.

– Gift 1745 14/3 i Pajala sn. med **Anna Andersdotter Karvonen**, *1720, †1768, dotter till Anders Andersson Karvonen och Lisa Johansdotter i Anttis, Pajala sn.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1774 hade Anders Mickelsson Spett instämt sin svärfar kyrkvärden Hans Hindersson i Vittangi, men då denne var inte tillstädes trots att han i laga tid blivit stämd av kronolänsman Junnelius sakfälldes han till 1 Daler silvermynt i böter. Efter någon stund inställde sig även Hans Hindersson.

Anders Mickelsson Spett berättade då att hans svärmor Anna Andersdotter hade dött för sju år sedan. Han krävde nu att hans hustru Lisa Hansdotter i natura skulle få utbetomma det arv som tillfallit henne efter modern och att Hans Hindersson till nästa

³⁷⁸ I själva verket var det 1764.

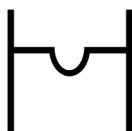
³⁷⁹ Dombok, Jukkasjärvi tingslag 1758.

ting skulle styrka bouppteckningen efter sin hustru med ed. Hans Hinderesson svarade att bouppteckning efter hans avlidna hustru hade upprättats och att han redan hade givit sin dotter Lisa hennes arv efter modern, vilket Spett likväl hävdade inte var fallet.

Därför tillsatte rätten kronolänsman Junnelius och nämndemannen Filip Filipsson att i parternas närvaro bryta ut Lisa Hansdotter arv efter hennes moder. Hans Hinderesson förbjöds vid 5 Daler silvermynts vite att förorsaka "hinder och uppehåll" i saken. Några ytterligare anteckningar finns inte i målet.

Barn:

1. Brita *1746, †1789. G.m. Hans Hansson Snällfot eller Snäll i Erkheikki, Pajala sn.
2. Elisabet (Lisa) *1749 29/6. G.m. brukskarlen Anders Mickelsson Spett i Masugnsbyn, Pajala sn.
3. Maria *1751 22/4. G.m. Henrik Henriksson Lautakoski i Lautakoski, Pajala sn.
4. Elin *1753. G. 1791 m. nämndemannen Mats Henriksson Huru (Huru 3).
5. Anna *1755. G. 1783 27/7 m. sin kusin Henrik Johansson Kyrö (Kyrö, Jukkasjärvigrenen 13)
6. Anders *1758 – tabell 10
7. Henrik *1759, †1785
8. Johan *1761 – tabell 11

Hans Hinderesson Kyrös bomärke 1781.³⁸⁰

Tabell 10

Anders Hansson Kyrö³⁸¹ (från tabell 9). *1758. Husbonde på nybygget Vittangi Nr. 3 (sedermera Muotka, Hansi och Lahti gårdar) på 1/4 mantal. Han blev nämndeman i Jukkasjärvi tingslag 1785 och satt sedan med vid alla ting under 1700-talet.

Han gick i Jukkasjärvi lappskola 1769 15/5-1771 11/2³⁸² och övertog nybygget Vittangi Nr. 3 vid sin faders död. 1782 17/6 synade kronolänsman Karl Petter Finberg, nämndeman Filip Filipsson Parakkavaara och Lars Larsson Kuoksu detta nybygge. Mangården bestod av mangårdsbyggnad med pörte i gott stånd med nytt tak, en stuga med fönster, mur och mur, samt kammare med litet fönster, allt i tämligen gott stånd. Dessutom fanns en helt ny främmandestuga med mur, fönster och farstu; två gamla bodar i tämligen gott stånd; två bodar i alldeles gott stånd och ett alldeles nytt avträde.

Gårdens ekonomibygnader var ett fähus i gott stånd, förutom att det nedersta varvet var något murket; en gammal och till största delen ruttan foderlada; ett fårhus i någorlunda stånd; en ruttan foderlada

med nedfallet tak; en ria i gott stånd och en alldeles ruttan och förfallen liten rilada.

Hemmanet hade 2 tunnland öppen åker som såddes årligen, och bärgade 100 1/2 renlass hårdvallshö, fräken och starr från 37 ängar och myrslogar. 6 å 7 kor, samt en dragoxe och 15 å 18 får kunde utfordras över vintern med höet från dessa ängar och slogar, uppblandat med renlav och löv från alm³⁸³ och sälg.³⁸⁴

Tvistemål: Vid tinget i Jukkasjärvi 1783 krävde nybyggaren Anders Hansson i Vittangi att masmästaren Tomas Andersson Spett i Tornefors måste betala honom den fordran på 28 Skilling hans avlidne fader Hans Hinderesson ägt hos honom. Spett var inte tillstades, trots att han blivit stämd i laga tid, varför han dömdes att böta 32 Skilling för sitt uteblivande. Kronolänsman Finberg intygade att Spett vid stämningen hade sagt att han lovade betala Anders det han fordrat. Därför ålades masmästaren Spett att betala Anders Hansson 28 Skilling, samt hans rättegångskostnader på 16 Skilling.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1787 besvärade sig kronobefallningsman Jonas Vestberg över att Filip Filipsson i Parakkavaara, Anders Hansson och några andra inte hade uppsatt en duglig hållstuga halvvägs mellan Soppero och Jukkasjärvi, vilket de fått betalt för att göra – se vidare Lautakoski 3.

Anders, de övriga nybyggarna i Vittangi och Lars Larsson Kuoksu förbjöds vid tinget 1788 att fiska i Juostujärvi – se Mukka-Kuoksu 1.

Vid tingen i Jukkasjärvi 1789-90 vistade Anders med brodern Johan om arvet efter fadern – en tvist som slutade i förlikning – se vidare tabell 9.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1791 anklagade kronolänsman Anders Björnström nämndemannen Anders Hansson i Vittangi för att han julhelgen 1790 hade haft brännvin till försäljning på marknadsstället. Anders Hansson nekade till anklagelsen. Till vittnen kallade länsmannen nämndemannen Tomas Nilsson Niia och skickaren Nils Nilsson Prost. Tomas Nilsson Niia sade att han inte hade köpt brännvin av Anders och inte heller hade sett någon annan göra det. Nils Nilsson Prost, sade att han inte visste om Anders sålt brännvin till någon annan, men att han av honom inte hade handlat det minsta. Tingsrätten fann därför att Anders Hansson inte på minsta vis blivit bunden vid saken, och att han därför måste frikännas från länsmannens anklagelse.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1709 fordrade Anders Hansson att Henrik Olsson (tabell 6) i Vittangi skulle betala honom en skuld på 40 Skilling i kontanter, som han inte godvilligt hade kunnat förmås betala. Henrik erkände skulden och ålades att genast betala den, samt Anders rättegångskostnader på 24 Skilling.

Vid tingen i Jukkasjärvi 1798-99 tvistade Anders Hansson och samnen Lars Pålsson Svensk om en Anders tillhörig oxren, som Anders hävdade att Lars

³⁸⁰ Hjalmar Falks samlingar på landsarkivet i Härnösand, kapsel 1.

³⁸¹ Husförhörslängd för Jukkasjärvi 1765-94, 1795-1827.

³⁸² Anderzén 1990b.

³⁸³ Detta måste vara en missuppfattning, eftersom alm inte växer i Torne lappmark.

³⁸⁴ Dombok, Jukkasjärvi tingslag 1783.

hade skjutit bland vilda renar. Lars hade 1798 åtagit sig att inkalla Anders Guttormsson Labba som vittne, men 1799 försummat att göra detta, varför han dömdes att betala 2 Riksdaler i böter. Lars ålades också att snarast ersätta Anders med 2 Riksdaler för den skjutna renen.

Övrigt: Anders Hansson utförde sammanlagt 11 dagsverken vid reparationen av Jukkasjärvi kyrka 1785, och fick 1 Daler och 40 skilling i lön.

– Gift 1786 med **Maria Filipdotter Parakkavaara**, *1760, från Lautakoski 4.

Barn:

1. Anna Stina *1787
2. Hans *1788
3. Filip *1790, †1792 12/6
4. Johan *1792 18/4
5. Filip *1793 6/6
6. Maria *1795 15/3
7. Eva *1798 29/6
8. Anders *1800 14/3

Anders Hansson Kyrös bomärke 1789, 1804 och 1820.³⁸⁵

Tabell 11

Johan Hansson Kyrö³⁸⁶ (Från tabell 9). *1761. Husbonde på nybygget Kurravaara Nr. 3 från och med 1794, på nybygget Jukkasjärvi Nr. 2 från och med 1796, samt på nybygget Kurravaara Nr. 1 från och med 1797. Han var den ende man i Torne lappmark som ägde mer än ett nybygge. Kyrkvärd från och med 1799. Han kallades "Hannun Jussa".

Vid tinget i Jukkasjärvi 1795 framkom att kronolänsman Anders Björnström, Elias Häggroth och Jonas Berg 1794 29/6 hade utsynt Johan Hanssons nybygge i Kurravaara (Kurravaara Nr. 3). Nybygget hade åker med 1 1/2 kapper korns utsäde, 41 ängar samt betesmarker för boskapen.

Johan Hansson Kyrö köpte 1796 8/2 besittningsrätten till krononybygget Jukkasjärvi Nr. 2 på 1/8 mantal "sådant det nu med hus och alla under Nybygget utsynta ägor befinnas" av skolmästaren Per Grape³⁸⁷, vilken i sin tur övertagit nybygget efter Johans svåger Anders Björnström (Björnström 1).

Vid tinget i Jukkasjärvi 1798 framkom att Johan Hansson i Kyrkobyn hade övertagit nybygget Kurravaara Nr. 1, som tidigare innehafts av Samuel Samuelsson (Samuel Jonsson Kuoksus släkt 2), och

³⁸⁵ Dombok, Jukkasjärvi tingslag 1789, 1804; Kyrkoräkenskaper, Jukkasjärvi 1820.

³⁸⁶ Husförhörslängd för Jukkasjärvi 1765-94, 1795-1827. Se även Marainen: Jukkasjärvi samesläkter s. 173, samt Persson, Curt (1998): "Hannun Jussa : familjeregister : en lappmarkssläkt och dess förgreningar", två delar, Jukkasjärvi hembygdsförening.

³⁸⁷ Dombok, Jukkasjärvi tingslag 1796.

redan var utsynt. Synesinstrumentet, upprättat 1797 11/7 infördes i domboken till efterrättelse och säkerhet. Det framkom vid synen, som utfördes av kronolänsman Henrik Lindmark, Mats Matsson Kurravaara och Per Johansson Stålnacke, att nybyggets marker bestod av nio hårdvallsängar och 13 myrängar.

Brottmål: Vid tinget i Jukkasjärvi 1791 anklagade kronolänsman Anders Björnström, "lösa karlen" Johan Hansson i Vittangi "för det han här på marknads stället" vid flera tillfällen hade hållit brännvin till salu, vilket orsakat "liderlighet bland Lappalmogen". Johan Hansson förnekade att han sålt brännvin, men erkände att han mot kött och andra varor hade lämnat brännvin till samer och andra i allmogen.

Nämndemannen Olof Johansson Panis och Mats Henriksson Huru i Parakka var kallade som vittnen. Panis vittnade att Johan, som alltid hade brännvin till hands, för två veckor sedan hade sålt brännvin till honom. Mats Henriksson Huru vittnade att han en gång efter jul hade besökt Johan. Då hade brukskarlen Hans Olofssons hustru Margareta Johansdotter kommit in till honom med två halvstopsflaskor. Hon viskade något till Johan, och de båda gick ut. Mats hade inte sett om Johan hade lämnat henne något brännvin, och inte heller om hon i sådana fall hade betalat honom för det.

Anders Björnström inkallade sedan nämndemannen Tomas Nilsson Niia, Brita Henriksdotter Vittangi och Lars Larsson Panis som vittnen. Tomas Nilsson Niia vittnade att han söndagen innan marknaden hade köpt ett kvarter brännvin för 4 Skilling av Johan Hansson. Dessutom hade han betalat honom med ett lispund renhorn för ett kvarter brännvin som han tidigare hade köpt. Mickel Hansson Mangi, som inte nu var närvarande, hade blivit vittne till detta. Brita Henriksdotter sade att hon inte hade köpt brännvin av Johan Hansson, men väl av hans hustru Brita Björnström. Johan Hansson menade då att hans hustru hade lämnat ett kvarter brännvin till Brita Henriksdotter och för det erhållit 4 Skilling i pant – något köp var det inte tal om. Lars Larsson Panis vittnade att han någon gång fått en sup av Johan Hansson när han givit honom några renar i gåva.

Då Mickel Hansson Mangi kallats till vittne, men ännu inte hade inställt sig, skulle målet tas upp igen när han kom tillstädes. På tingets sista dag hade Mickel Mangi infunnit sig. Han intygade att det som Tomas Nilsson Niia hade sagt var riktigt.

Johan Hansson nekade fortfarande, men sedan dessa vittnen hade hörts fann rätten honom skyldig till olaga brännvinsförsäljning, varför han av tingsrätten dömdes att böta 16 Riksdaler och 32 Skilling.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1799 anklagade Henrik Matsson Kemi (Klockarsläkten i Jukkasjärvi 2:2) Johan Hansson Kyrö för att ha bärgat 4 renlass hö från ängen Levavuoma, som tillhörde Henrik.

Johan, nekade att han bärgat de 4 renlassen från andra ägor, än sådana som tillhörde honom. Henrik sade sig dock vara säker på att det omtvistade höet

var bärgat på Levavuoma. Vittnena nämndemannen Hans Hansson Kurravaara och drängen Markus Henriksson i Kyrkobyn intygade att så var fallet.

Johan nekade trots dessa vittnesmål att han slagit ängen Levavuoma, men tingsrätten fann på grund av de två edsvurna vittnenas samstämmiga uppgifter, att höet verkligen var slaget och bärgat på Levavuoma, varför Johan dömdes att böta 1 Riksdaler och återställa höet till Henrik.

Tvistemål: Vid tingen i Jukkasjärvi 1789-90 tvistade Johan Hansson med sin bror Anders (tabell 10) om arvet efter fadern – en tvist som slutade i förlikning – se vidare tabell 9.

Vid tingen i Jukkasjärvi 1791 krävde Johan Hansson att hans svåger, kronolänsman Anders Björnström (Björnström 1) skulle betala 5 Riksdaler och 32 Skilling som lön till honom, dels kontant och dels i varor. Anders Björnström "kunde icke neka" till skulden, men begärde förlikning, varför tingsrätten ålade svågern att förlikas till nästa ting vid vite av 2 Riksdaler för den av dem som inte ville förlikas.

Vid tingen i Jukkasjärvi 1793 krävde Johan av samnen Olof Mickelsson Matti 4 Riksdaler sedan han under 2 års tid skött om dennes svärmor, Knut Hindersson Kemiläinens änka Margareta Hindersdotter Nutti, och sedan hon avlidit tagit hand om hennes begravning. Olof Mickelsson Matti var inte närvarande, varför han fick böta 2 Daler silvermynt för sin frånvaro utan laga förfall. Dessutom ålades han betala Johan Hansson 3 Riksdaler och 8 Skilling för svärmoderns skötsel och begravning.

Vid tingen i Jukkasjärvi 1794 hade Johan, som då bodde i Kurravaara, instämt Markus Henriksson (tabell 8) i Vittangi och krävde att återfå de 4 Riksdaler han lånat honom. Markus befanns dock vara i Mickel Hansson Nilimaa-Heikkis i Pajala tjänst, varför Johan uppmånades att söka stämning vid Övertorneå tingsrätt.

Vid tingen i Jukkasjärvi 1798 fordrade Johan att samnen Lars Larsson Panis skulle återbetala sin skuld till honom på 7 Riksdaler, 26 Skilling och 3 Runstycken. Lars Panis var inte tillstädes, men erkände genom sitt ombud nämndemannen Anders Hansson i Vittangi skulden. Tingsrätten dömde att Lars Panis genast skulle återbetala skulden

Johan Hansson hade vid samma ting låtit instämma samme Lars Larsson Panis, eftersom han påstod att Lars måste återställa honom en oxren, som han för två år sedan lånat ut till Lars då denne for till Norge, men sedan inte återfått. Lars Panis erkände sig skyldig även till detta genom sitt ombud Anders Hansson i Vittangi, och dömdes att ersätta Johan med en oxren eller 2 Riksdaler, samt rättegångskostnaden på 24 Skilling.

Vid samma ting instämde han även Henrik Hansson Lainio (Lainio 15) i Jukkasjärvi, och krävde att denne skulle återbetala de 19 Riksdaler och 10 Skilling, som Johan lånat ut till honom 1797 12/2. Henrik erkände skulden, men sade sig inte äga de pengar som krävdes för att återgälda den. Tingsrätten fann dock

skäligt att Henrik oavsett detta genast skulle tillstå Johan de lånade pengarna, samt rättegångskostnaderna på 24 Skilling.

Vid tingen i Jukkasjärvi 1799 hävdade samnen Mickel Mickelsson Karhu att Johan hos sig hade en Mickel tillhörig oxren. Han krävde nu att Johan skulle åläggas att återställa den. Ingen av parterna var närvarande. Nils Johansson Fjellborg framträdde som ombud för Mickel, och Anders Hansson Kyrö som ombud för Johan. Anders anhöll å Johans vägnar om uppskov till nästa ting, för att han skulle få tid att inkalla samnen Jon Larsson Pingi som vittne, vilket tingsrätten fann skäligt.

Vid samma ting krävde Johan Hansson att Henrik Matsson Kemi (Klockarsläkten i Jukkasjärvi 2:2) skulle återbetala det lån på 3 Riksdaler och 34 Skilling hans avlidne fader Mats Hindersson 1797 27/12 tagit hos Johan. Rätten ålade Henrik att genast betala skulden.

Övrigt: Han fick 1791 10/2 3 erlægga killing i kyrkoböter för att ha deltagit i en "oloflig sammankomst under Aftonsången om Sång Söndagen".³⁸⁸

Vid tingen i Jukkasjärvi 1792 inkallades Johan Hansson och ett antal andra "lösa karlar" av Anders Björnström, som krävde att de måste ta "ordentlig Årstjenst, uptaga Nybyggen eller ock flytta ned på landet" för att där "födan förtjena". Johan sade sig bo "utan någon näring" på kyrkvallen i Jukkasjärvi med hustru och barn, samt förklarade sig "wara sinnat flytta till Paitasjerfvi" för att där anlägga ett nybygge. Han ålades att till nästa ting ta tjänst eller anlägga ett nybygge. Antagligen var det av denna anledning han 1794 anlade ett nybygge i Kurravaara.

Johan Hansson Kyrös ättlingar är kända för att vara "viisat ja vähän viihaiset" – "visa och lite arg-sinta.

– Gift 1790 13/4 med **Brita Björnström**, *1764 25/12, dotter till arbetsfogden och sexmannen Isak Jakobsson Björnström och Brita Andersdotter Spett i Tornefors, Pajala sn.³⁸⁹ Hon inkom från Pajala 1788. Johan och Brita erlade 1790 24/6 1 Daler och 16 skilling i kyrkoböter för otidigt sänglag.³⁹⁰

Barn:

1. Isak *1790
2. Hans *1791
3. Anna Lisa *1793 25/8
4. Johan *1795 30/5
5. Anders *1797 16/1, †1797 31/1
6. Brita Maria *1798 16/9

Johan Hansson Kyrös bomärke 1800.³⁹¹

³⁸⁸ Kyrkoräkenskaper, Jukkasjärvi, 1791.

³⁸⁹ Angående hennes ursprung: se vidare "Björnström".

³⁹⁰ Kyrkoräkenskaper, Jukkasjärvi 1790.

³⁹¹ Kyrkoräkenskaper, Jukkasjärvi 1800.

Tabell 12

Johan Hindersson Kyrö³⁹² (från tabell 3). *1719, †1800 23/5. Husbonde på nybygget Vittangi Nr. 2 (sedermera Pietari eller Soppero gård) på 1/4 mantal. Nämndeman och postförare. Han kallades "Juha".

Johan Hindersson efterträdde sin far som nämndeman 1765 och satt sedan som nämndeman vid alla ting fram till 1784. Vid tinget 1784 begärde han avsked från sin nämndemannassysla, och fick det "med det Allmänna witnes börd at under all den tid han Rätten biträdt, hafwa med nyckterhet och beskedelighet sig uppfört". Han ersattes vid nästa ting av sin brorson Anders Hansson Kyrö.

Brottmål: Vid tinget i Jukkasjärvi 1772 anklagade ekonomie direktören Anders Hellant nämndeman Johan Hindersson, Hans Hindersson (tabell 9) och Henrik Olsson (tabell 6) i Vittangi för att hösten 1771 ha låtit en okänd kvinnoperson, som hade kommit till lappmarken och uppehållit sig där i tre veckor, slinka undan.

Johan Hindersson berättade att tre karlar på länsman Stjernströms order aftonen före Mickelsmäss hade fört den okända kvinnan till Johan med tillsägelse att han skulle föra henne vidare till Junosuando eller till Lars Larsson Kuoksu (Mukka-Kuoksu 1). Johan hade tänkt göra detta, men kvinnan hade sagt sig vara så sjuk att hon omöjligt kunde resa, "som ock på henne Lintyg nog wahr synts". Johan såg sig därför nödsakad att behålla henne hos sig. På det fjärde dygnet upptäckte han och hans folk att hon hade rymt under natten. Han visste inte var hon nu befann sig. Johan Hindersson dömdes att böta 5 Daler Silvermynt för att han inte hållit bättre uppsikt över kvinnan.

Tvistemål: Vid tinget i Jukkasjärvi 1757 beslöts att Johan och hans bröder skulle dela hemmanets höslor mellan sig på ett rättvisare sätt. Tydiligen gjorde bröderna upp om saken i godo – se vidare tabell 5.

Vid samma ting krävde hans bror Hans att Johan måste flytta en hölada som han byggt på deras gemensamma åker. – se vidare tabell 9.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1758 hade Mårten Månsson Lainio i Svappavaara instämt Johan, då han hävdade att denne skulle ha kallat honom tjuv. Johan förnekade detta och frikändes ifrån i brist på bevis – se vidare Lainio 3:2.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1761 hade nämndeman Henrik Hindersson Vittangi (tabell 3) hade låtit instämma sin son Johan Hindersson, för att denne sommaren 1760 hade bärgat Henriks nyanlagda myräng vid Torpijänkka. Men vid uppropet sade Henrik att han avstod från vidare talan i detta mål, varvid rätten lät det bero.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1769 tvistade han om arvet efter fadern med sin bror Hans – se tabell 3.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1770 framkom att han och hans bröder kommit överens om hur Heinäjärvi äng

och de ängar deras fader brukat som förgånga skulle delas mellan dem – se tabell 3.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1774 hade Johan låtit instämma sammen Henrik Henriksson Mangi angående en vaja. Efter något tvistande förklarade sig Johan nöjd att låta saken bero.

Vid samma ting krävdes han och hans bröder Olof och Hans Hinderssöner på flera års obetalda fiske-taxor för Vittangisuando – se tabell 5.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1781 kände Johan, och Hans (tabell 9) Hinderssöner, samt Henrik Olsson (tabell 6) i Vittangi till sammen Anders Vintturi, sedan denne vid Andersmässotiden 1780 hade låtit sina renar äta det hö som kändena satt upp i hässjor på ängen Raikattivuoma. Renarna hade ätit upp 30 renlass för Johan, 20 lass för Henrik och 14 lass för Hans. De krävde nu ersättning av Anders Vintturi, men denne hävdade i en motstämning att vittangiborna olovligen skulle ha nyttjat hans renar.

Klockaren Johan Hindersson, Lars Nilsson Keisari och Esaias Olofsson i Lainio vittnade att de sett renar äta upp "ganska mycket" eller allt hö från vittangibornas hässjor och att renarna också hade trampat sönder myren. Ingen visste dock vems renar det hade varit.

När Anders Vintturi tillfrågades var han och hans renar hade varit vid Andersmässotiden 1780, svarade han att han varit "wid sin egen by" nära Soppero och flera mil från Vittangi, samt att vittangiborna gärna fick gå ed på att det var just hans renar som ätit upp deras hö, om de kunde göra det. I sådana fall skulle han gottgöra deras förluster. När han tillfrågades om sitt påstående att vittangiborna olovligen hade nyttjat hans renar, svarade han "att han sådant icke minnes", och lät sitt tilltal falla. Tingsrätten tillsade vittangiborna att komma in med fler bevis, varför målet uppsköts till nästkommande ting. Det togs dock aldrig mera upp till prövning.

Vid samma ting klagade kyrkoherde Olof Sandberg över att Vittangiborna gjort intrång på prästbordets fiske i Luspakoski – se tabell 6.

Johan Hindersson, de övriga nybyggarna i Vittangi och Lars Larsson Kuoksu förbjöds vid tinget 1788 att fiska i Juostujärvi – se Mukka-Kuoksu 1.

Övrigt: Johans rökhus, värt 10 Daler kopparmynt, brann tillsammans med många andra byggnader i Vittangi ned 14 dagar efter midsommar 1764 – se vidare tabell 9.

Johan åtog sig 1784 att fortskaffa brev förbi Vittangi mot en ersättning av 4 Skilling per mil på sommaren, samt 3 på vintern.³⁹³ Han utförde 7 dagsverken vid reparationerna av Jukkasjärvi kyrka 1785, och fick därför 1 Daler och 8 skilling i lön.

Arv och sytning: Han överlät enligt ett avtal av 1789 12/12 sitt nybygge Vittangi Nr. 2 på 7/32 mantal till sin son Henrik Johansson, mot att denne åtog

³⁹² Husförhörlängd för Jukkasjärvi 1765-94, 1795-1827.

³⁹³ Dombok, Jukkasjärvi tingslag 1784.

sig att sörja för sina föräldrars uppehälle under resten av deras liv.³⁹⁴

– Gift 1745 11/3 med **Brita Gabrielsdotter Flygare**, *1728, dotter till masmästaren Gabriel Johansson Flygare och Kerstin Hansdotter Kemi i Masugnsbyn, Pajala sn.

Barn:

1. Kerstin *1746. Gift i Norge.
2. Henrik *1749 15/9 – tabell 13
3. Margareta *1752. G.m. brukskarlen Jakob Isaksson Björnström i Tornefors.
4. Gabriel *1755 – tabell 14
5. Brita *1758, †1779
6. Anna Maria *1763. G. 1788 m. sin kusin Hans Mårtensson Lainio-Vivungi (Lainio 18).

Johan Hindersson Kyrös bomärke 1767, 1767 och 1770.³⁹⁵

Tabell 13

Henrik Johansson Kyrö³⁹⁶ (Från tabell 12). *1749 15/9 i Vittangi. Husbonde på nybygget Vittangi Nr. 2 (sedermera Pietari eller Soppero gård) på 1/4 mantal.

Tvistemål: Vid tinget i Jukkasjärvi 1794 krävde Henrik Johansson i Vittangi att samén Per Nilsson Niia skulle betala honom 1 Riksdaler och 2 Skilling för en lodbössa som Per genom sin son Tomas Persson Niia hade köpt av Henrik. Per Niia svarade att bössans pipa hade varit skadad, vilket Henrik bestred. Därför ålades Henrik att till nästa ting gå ed på att pipan varit hel när bössan överlämnades till Per Niia. Ytterligare anteckningar i målet saknas.

Vid samma ting fram berättade Henrik att han vid Marie bebådelsestid 1792 hade städslat Hans Jöransson Stålnacke från Svappavaara som dräng för ett år, men att denne gått från hans tjänst redan vid Mickelsmässotiden. Han fordrade därför ersättning av Hans.

Hans Jöransson svarade genom sitt ombud nämndemannen Olof Hansson Lainio, att han redan när han trädde i Henriks tjänst hade förbehållit sig rätten att lämna tjänsten innan tjänstetiden var slut. Då Hans inte hade några vittnen på att detta hade avtalats förelades han att kalla in sådana till nästa ting. Vid tinget i Jukkasjärvi 1795 ålades Henrik att med ed styrka sin rätt till ersättning till nästa ting. Ytterligare anteckningar i målet saknas.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1799 frikändes drängen Lars Hindersson från anklagelsen att ha stulit en bytta smör från sin husbonde Henrik Johansson i Vittangi. Vid samma ting tvistade de om Lars Hinderssons lön – se vidare tabell 6:5.

³⁹⁴ Dombok, Jukkasjärvi tingslag 1789.

³⁹⁵ Dombok, Jukkasjärvi tingslag 1767, 1767, Hjalmar Falks samlingar på landsarkivet i Härnösand, kapsel 1 (1770).

³⁹⁶ Husförhörlängd för Jukkasjärvi 1765-94, 1795-1827.

Övrigt: Vid tinget i Jukkasjärvi 1787 besvärade sig kronobefallningsman Jonas Vestberg över att Filip Filipsson i Parakka, Henrik Johansson och några andra inte hade uppsatt en duglig hållstuga halvvägs mellan Soppero och Jukkasjärvi, vilket de fått betalt för att göra – se vidare Lautakoski 3.

– Gift 1783 27/7³⁹⁷ med sin kusin **Anna Hansdotter Kyrö**, *1755, från Vittangi 9. De Erlade 1783 27/7 1 Riksdaler och 16 skilling i kyrkoböter för otidigt sänglag.

Barn:

1. Brita *1785
2. Anna Maria *1787
3. Lisa Greta *1787
4. Kristina *1789, †1789
5. Johan *1790, †1795 30/4
6. Kristina *1793 12/4, †1794 2/10
7. Dödfödd dotter *†1798 13/11

Henrik Johansson Kyrös bomärke 1789.³⁹⁸

Tabell 14

Gabriel Johansson Kyrö (från tabell 12). *1755. Nybyggarsen i Vittangi.

Brottmål: Vid tinget i Jukkasjärvi 1792 dömdes han att böta 3 Riksdaler och 16 Skilling, samt undergå enskild skrift och ge 1 Riksdaler och 16 Skilling till Jukkasjärvi kyrka för lönskaläge med Brita Hansdotter Lainio – se vidare Huru 4.

Tvistemål: Vid tinget i Jukkasjärvi 1795 yrkade Gabriel att av Henrik Olofsson i Lainio³⁹⁹ återfå två slagjärn, vilka han hade lagt ut i skogen hösten 1793, då de båda samfällt hade idkat fångst i samma skog. Gabriel menade att Henrik då hade tagit bort hans slagjärn ur skogen och att dessa sedan hade förkommit. Henrik bedyrade dock att Gabriels slagjärn blivit liggande i skogen och då Gabriel inte kunde bevisa att Henrik tagit slagjärnen, eller ens med skäl kunde misstänka honom för att ha gjort det, avvisades hans krav.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1799 krävde Gabriel Johansson att hustru Ingrid Gabrielsdotter Muddapuoli skulle återlämna en silversked som hon lånat av honom. Ingrid var inte närvarande, men representerades av nämndemannen Tomas Nilsson Niia. Det befanns dock att hon saknade laga förfall för sin frånvaro, varför hon dömdes att böta 2 Riksdaler. Hon skulle infinna sig till nästa ting eller också böta 3 Riksdaler och 16 Skilling.

Vid samma ting krävde Gabriel att samén Knut Persson Svakko skulle överlämna den ren Gabriel hade köpt av honom. Knut var dock inte närvarande,

³⁹⁷ Kyrkoräkenskaper, Jukkasjärvi, 1783

³⁹⁸ Dombok, Jukkasjärvi tingslag 1789.

³⁹⁹ Sannolikt en felskrivning, då någon Henrik Olofsson veterligen inte fanns i Lainio vid denna tid.

trots att han blivit insämd i laga ordning, varför han dömdes att böta 2 Riksdaler för frånvaro utan laga förfall och skulle instämmas till nästa ting.

Övrigt: Vid tinget i Jukkasjärvi 1792 inkallades han och ett antal andra "lösa karlar" av Anders Björnström, som krävde att de måste taga "ordentlig Årstjänst, uptaga Nybyggen eller ock flytta ned på landet" för att där "födan förtjena". Gabriel sade sig vara i tjänst hos sin fader. Han ålades att till nästa ting ta annan tjänst eller anlägga ett nybygge.

Barn utom äktenskapet med **Brita Hansdotter**

Lainio (se Huru 4):

1. Anna Greta *1792 x/1, †1792

Tabell 15

Mårten Hindersson Kyrö – Lainio⁴⁰⁰ (från tabell 3). *1721, †1780. Husbonde på Halva Kemiläinens nybygge i Lainio (sedermera Martti gård). Han kallades "Martti".

Vid tinget i Jukkasjärvi 1753 ansökte Mårten Hindersson från Vittangi om att hans svärfar Olof Nilsson Kemiläinen⁴⁰¹ i Lainio måtte förmås att låta honom tillträda Kemiläinens nybygge i Lainio. Mårten hade gift sig med Kemiläinens dotter Ingrid och vid giftermålet försäkrat sig om att få överta nybygget.

Han hade också sedan giftermålet förblivit hos sin svärfader och skött nybygget. Han tillade att om han inte fick överta nybygget skulle kan av sin svärfader begära dräng- och piglön för två år för sin och sin hustrus räkning.

Tingsrätten beslöt att länsman Jon Henriksson Kemiläinen och nämndemannen Erik Månsson Lainio skulle besiktiga nybygget för att avgöra om "tvenne eller flere åboer" kunde "hafwa sin torftiga utkomst" på nybygget.

Då domboken för år 1754 har förkommit och 1755 års dombok är defekt, saknas ytterligare anteckningar i målet, men då Mårten i mantalslängderna från och med 1756 tas upp som husbonde på halva Kemiläinens nybygge, måste han ha fått tillträda nybygget efter sin ansökan.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1757 beslöts att han även framdeles skulle få behålla halva Kemiläinens nybygge, trots att hans svåger Hans Olsson Kemiläinen 1756 hade ansökt om att få tillträda en tredjedel av nybygget – se vidare Kemiläinen 4.

Tvistemål: Vid tinget i Jukkasjärvi 1774 hade Mårten Hindersson i Lainio instämt sammen Anders Vintturi angående 2 renlass hö som Vintturi vajor vid Andersmäss 1773 hade uppätit för Mårten på Ripakaisenvuoma. Parterna kom i vänlighet överens om att Anders Vintturi skulle betala Mårten 6 Daler kopparmynt för höet och 3 Daler kopparmynt för rättegångskostnaderna.

Övrigt: Mårten och hans svåger Olof Olsson Kemiläinen var förmyndare för hans hustrus svåger

⁴⁰⁰ Husförhörslängd för Jukkasjärvi 1765-94, 1795-1827. Se även Ljung: Jukkasjärvi s. 99.

⁴⁰¹ I domboken felaktigt kallad Hans Olsson Kemiläinen.

Nils Elingii barn. Vid tinget i Jukkasjärvi 1758 krävde Nils föräldrar att återfå en ko, som de en gång givit Nils – se vidare Elingius 2. Vid tinget i Jukkasjärvi 1772 krävde Nils son Erik Nilsson Elingius att få ut arvet efter sina föräldrar. – se vidare Elingius 4:2.

Mårtens bror Hans Hindersson Kyrö (tabell 9) utsågs till förmyndare för hans dotter Ingrid. När Hans avled ett år efter brodern övertog Esaias Olofsson Nykäinen (Nykäinen 3) förmynderskapet.

Sägner: Enligt sägen är Mårten Hinderssons ättlingar synska. De skall ha förmågan att se de dödas andar inte bara när de sover, utan också i vaket tillstånd.⁴⁰²

– Gift 1751⁴⁰³ med **Ingrid Olsdotter Kemiläinen**, *1729, †1790, begravd 16/4. Vid begravningen användes kyrkans "nya bårkläde",⁴⁰⁴ från Kemiläinen 2.

Sägner: Det har berättats att Ingrid "lär varit en jättelik människa, medan mannen [hennes man] var mycket kort och svag". När hon mjölkat korna på morgonen brukade hon gå till Kangos (4 mil) och sedan komma tillbaka till kvällsmjölknigen. Under promenaden till och från Kangos hann hon med att sticka ett par vantar under rasterna. En gång rodde hon två mil på Lainio älv efter morgonmjölknigen. På tillbakavägen tog hon stockar på släp efter båten för att kunna uppföra en lada.⁴⁰⁵

Barn:

1. Henrik *1755 – tabell 16
2. Olof *1756 – tabell 17
3. Hans Vivungi *1759 – tabell 18
4. Ingrid *1765. G. 1796 6/2 m. Erik Månsson Lainio (Lainio 6)

Tabell 16

Henrik Mårtensson Lainio⁴⁰⁶ (från tabell 15). *1755. Husbonde på Martti gård i Lainio (Lainio Nr. 9 på 5/32 mantal).

Tvistemål: Vid tinget i Enontekis 1780 hade Henrik Mårtensson Lainios renvaktare Jon Nilsson Magga hade instämt Lars Tomma för att återfå en Henrik Mårtensson tillhörig 4 år gammal oxren, som hade rymt och beblandat sig med Tommas renar. Magga visade att renen hade Henrik Mårtenssons märke.

Tomma sade sig inte ha något emot att återlämna renen till Henrik, om den var hans, men sade också att nämndemannen Karl Karlsson Jokijalka i Kolari redan för två år sedan hade lyst en saknad ren, och nu gjorde anspråk på denna ren.

Nils Olsson Kitti inställde sig å Karls vägnar och uppvisade ett renmärke som var identiskt med det som Henrik Mårtensson använde. Karl ålades att vid förlust av talan i saken infinna sig till nästa ting. Tomma skulle under tiden behålla renen och ansvara för den.

⁴⁰² Andersson 1961 s. 5.

⁴⁰³ Dombok, Jukkasjärvi tingslag 1753.

⁴⁰⁴ Kyrkoräkenskaper, Jukkasjärvi 1790.

⁴⁰⁵ Andersson 1961 s. 49.

⁴⁰⁶ Husförhörslängd för Jukkasjärvi 1765-94, 1795-1827.

Vid tinget påföljande år fann rätten att renens rättmätiga ägare måste ha varit Karl Karlsson Jokijalka, eftersom Henrik Mårtensson, som vid detta ting var tillstades, sade sig inte ha förlorat någon oxren under fem års tid, medan den omtvistade renen inte var äldre än fyra år.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1781 besvärade sig nämndemannen Henrik Olofsson Nykäinen och Henrik Mårtensson Lainio över att Hans Månsson Lainio och Olof Josefsson Kangoinen i Kangos gjort intrång på fisketräsket Vaikkojärvi, som Henrik Nykäinen och Henrik Mårtensson hävdade sig ha rätt till – se vidare Nykäinen 1.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1786 kärade Henrik Olofsson Nykäinen och Henrik Mårtensson Lainio till Henrik Hansson, Erik Månsson och Olof Hansson Lainio, vilka, hävdade de, hade gjort intrång på deras fiskevatten – se vidare Nykäinen 1.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1788 blev han och flera andra instämnda av sammen Mats Persson Massa, som krävde att erhålla en andel av vinsten för en fälld björn – se vidare Lainio 28.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1791 klagade Henrik Mårtensson Lainio genom sitt ombud nämndemannen Anders Hansson (tabell 10) över att pigan Ingrid Hansdotter hade tjänat honom från Mikaeli tid 1789 till slutet av mars månad 1790, men sedan flyttat ur hans tjänst, trots att hon fått lön för längre tids arbete. Han begärde nu att hon skulle återbetala honom 1 Riksdaler och 12 Skilling av lönen.

Ingrid Hansdotter, som inte var närvarande, hävdade genom sitt ombud nämndemannen Olof Hansson (Lainio 24), att Henrik Mårtensson drivit bort henne ur sin tjänst innan hennes tjänstetid varit till ända. Eftersom ingen av parterna var närvarande uppskötts målet till nästkommande ting. Några ytterligare anteckningar om målet har dock inte kunnat återfinnas i domböckerna.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1793 klagade hans granne Josef Klemetsson över att två av hans kor hade fastnat i en not som Henrik Mårtensson satt upp tvärs över en kreaturstig, vilket ledde till att en av Josefs kor dog – se vidare Lainio 28.

Vid tinget i Enontekis 1798 krävde hans myndling Margareta Olofsdotter Kemiläinens make Nils Johansson Kemi-Fjellborg att han skulle redogöra för och överlämna arvet efter hennes far. Vid detta tillfälle låg flera av hans barn sjuka i kopporna – se vidare Klockarsläkten i Jukkasjärvi 8.

Övrigt: Han utsågs 1795 till förmyndare för sin avlidne svåger Johan Hindersson Sopperos omyndiga barn – se vidare Niemi-Soppero tabell 3. Han var också förmyndare för Margareta Olofsdotter Kemiläinen.

– Gift 1776 med **Marget Henrikdotter Soppero**, *1732, från Niemi-Soppero 1.

Barn:

1. Mårten *1776
2. Ingrid *1779
3. Margareta *1784

4. Anna Margareta *1788

5. Brita *1791

6. Maria Lisa *1794 14/5

Mårten Hindersson Lainios bomärke 1832.⁴⁰⁷

Tabell 17

Olof Mårtensson Lainio⁴⁰⁸ (från tabell 15). *1756. Husbonde på nybygget Jukkasjärvi Nr. 1 på 1/8 mantal.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1793 upplästes ett synesinstrument som upprättats sedan Anders Björnström, nämndemannen Anders Hansson Kyrö och Lars Larsson Kuoksu 1792 26/6 förrättat syn av Olof Mårtenssons krononybygge Jukkasjärvi Nr. 1. Det befanns att gårdstomten låg 225 famnar från kyrkan och att det på den fanns följande byggnader: en stuga med varm kammare, två stolpbodar, tre fähus, en gammal foderlada och en kåta. Allt var i gott stånd. Dessutom ägde Olofs svåger kateketen Henrik Hansson (Lainio 15) en stuga med kammare, vilken var i gott stånd med undantag för taket, samt ett fähus på gården.

Nybyggets åkrar såddes med 16 3/6 kappar korn, medan ängarna och höslogarna avkastade 207 5/6 renlass hö. Nybyggets fiskevatten var hela Lusparjävi, Pikkusaivo och Piettarasjärvi.

Kyrkoherde Daniel Engelmark inlevererade dock en inlaga där han bestred att de husesyner som kronolänsman Anders Björnström år 1792 gjort av Johan Hindersson Kemis, Hans Stjernströms och Olof Mårtenssons nybyggen var giltiga, eftersom många av de ägor nybyggarna gjorde anspråk på sedan 1764 hade varit underlagda Jukkasjärvi prästbord. Han menade att nybyggarna måste ansöka hos "Maxime venerandi Consistorium" i Härnösand om rätten att överta dessa ägor. Tingsrätten fann därför att Olof Mårtensson skulle vända sig till berörd instans, varefter tingsrätten åter skulle uttala sig om saken. Kyrkoherdens klagomål verkar ha varit resultatlöst.

Brottmål: Vid tinget i Jukkasjärvi 1781 anklagade kronolänsman Karl Petter Finberg drängen Olof Mårtensson i Lainio och pigan Anna Persdotter i Parakka för att ha avlat ett oäkta barn genom lönska-läge. Då de båda erkände dömdes Olof att erlægga 10 Daler eller 3 Riksdaler och 16 Skilling i böter och ge 1 Riksdaler och 16 Skilling till kyrkan, medan Anna skulle böta 5 Daler eller 1 Riksdaler och 32 Skilling, samt ge 32 Skilling till kyrkan.

Dessutom skulle båda genomgå enskild skrift och avlösning i sakristian. Då Anna inte kunde betala sina böter skulle hon istället plikta med 4 dagars fängelse på vatten och bröd. Olof skulle årligen betala barnet 1 Riksdaler och 32 Skilling till dess det kunde försörja sig själv.

⁴⁰⁷ Sockenstämmoprotokoll, Jukkasjärvi 1832.

⁴⁰⁸ Husförhörslängd för Jukkasjärvi 1765-94, 1795-1827.

Två dagar senare framträdde Olof Mårtensson och Anna Persdotter åter inför rätten (tinget pågick fortfarande) och sade att de hade avlagt äktenskapslöfte. Därför fann tingsrätten att de skulle frikännas från de ådömda böterna, men erlægga 32 Skilling till kyrkan för otidigt sänglag.

Vid tinget påföljande år anmälde direktören Anders Hellant att Olof Mårtensson och Anna Persdotter trots prästerskapets trägna föreställningar "icke welat sig [...] beqwäma" att ingå äktenskap, trots att de vid tinget 1781 lovat att göra detta. Därför hade kontraktsprosten Erik Brunnus till Anders Hellant lämnat en skrivelse enligt vilken denna äktenskapsvägran blev tingssak.

Olof Mårtensson sade nu att han "dels ifrån den första stunden han med Anna Persdotter haft umgänge icke welat sig med henne såsom ägta maka förena", varför han genast hade ångrat att han gav henne äktenskapslöfte vid förra tinget, dels att han inte ägde "det ringaste" och därför var för fattig för att kunna försörja hustru och barn. Därför anhöll han om att bli skild från sitt äktenskapslöfte.

Tingsrätten fann dock att Olof, då han inte kunde förmås att ingå äktenskap med Anna, utan "på ett motstrawigt och otillbörligt sätt sig uppfört" mot den han var "skyldig all ömhet, Kärlek och tillgifwenhet", måste åläggas att efter lysning sammanvigas vid henne vid vite av 6 Riksdaler och 32 Skilling eller 8 dygns häkte på vatten och bröd.

Även vid tinget i Jukkasjärvi 1783 tillfrågades Olof om han ingått äktenskap med Anna Persdotter, men han "sade sig aldrig Kunna någonsin gifwa henne en sådan Kjärlek, som en Ägta maka fordrade; Och thy har han ej heller henne ägtat". Varför han dömdes att denna gång plikta med 8 dygns fängelse vid vatten och bröd, samt vid vite av 12 dygns fängelse vid vatten och bröd innan nästa ting fullborda äktenskapet.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1784 befanns att Olof Mårtensson inte hade kunnat förmås ingå äktenskap med Anna Persdotter, varför han hade genomgått de 8 dygns fängelse på vatten och bröd han ådömts 1783. När han nu tillfrågades om varför han inte ville ingå äktenskap upprepade han att han "ej Kunde förmå sitt hjerta at gifwa Anna Persdotter den Kjärlek, Ägta makar emellan wara bör".

Anna Persdotter krävde inte längre att Olof skulle ingå äktenskap med henne "då han ej Kunde lofwa henne [den] Kjärlek hon af honom som en öm maka fordrade". Hon begärde bara att han skulle erlægga betalning eftersom hon ensam hade uppfött deras gemensamma barn i två års tid. Olof nekade inte att betala henne för detta.

Rätten fann att då inte ens 8 dagars fängelse på vatten och bröd hade lett till "rättelse". Därför dömdes rätten Olof Mårtensson till 12 dygns fängelse på vatten och bröd. Han skulle genast häktas, varefter fängelsestraffet skulle verkställas. Olof skulle också betala Anna Persdotter 3 Riksdaler och 16 skilling för barnets underhåll under två år. Rätten ålade kyrko-

herde Olof Sandberg att rapportera saken till domkapitlet.

Tvistemål: Vid tinget i Jukkasjärvi 1792 kände omyndiga samepigan Margareta Knutsdotter Labba genom nämndeman Tomas Nilsson Niia till Olof Mårtensson i Jukkasjärvi för att av honom återfå en vadmalsskolt, som hon för tre år sedan lämnat i hans förvar. Rätten fann att han antingen skulle återlämna kolten, eller betala henne dess värde i kontanter.

Vid tinget 1799 ålades han betala Hans Persson Soppero 1 Riksdaler och 16 Skilling som lön för drängtjänst – se vidare Niemi-Soppero 2:1

Övrigt: Vid "Riks Gränse Liniens up rensning" 1783 fick Olof Mårtensson betalt för att ha gjort två dagsverken och ha burit en börda till Soutujärvi.⁴⁰⁹

Olof utförde 31 och 1/2 dagsverken vid reparationerna av Jukkasjärvi kyrka 1785 och erhöll därför 5 Daler och 17 skilling i lön. Han var tillsammans med Filip Filipsson Parakkavaara (Lautakoski 3) den som utförde det mesta arbetet.⁴¹⁰

Han erlade 1790 6/4 3 skilling i kyrkoböter för att ha deltagit i en "oloflig sammankomst under Aftonsången om Sång Söndagen".⁴¹¹

– Gift 1787 med **Lisa Stjernström**, *1764, från Stjernström l.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1786 tilltalade kronolänsman Anders Björnström pigan Lisa Stjernström för lönskaläge. Hon hade framfött ett numera dött oäkta barn år 1785. Lisa sade att hon blivit rådd med barn av en "Karl [...] som hon ej Kämt" i en "Lapp stuga" en natt vid midsommartiden 1784. Hon dömdes att böta 5 Daler Silvermynt, samt ge 32 Skilling till Jukkasjärvi kyrka och genomgå enskild skrift. Då hon inte kunde betala böterna pliktade hon med 8 dagars fängelse.

1787 11/4 erlade Olof och Lisa 1 Daler och 16 skilling i kyrkoböter för otidigt sänglag.⁴¹²

Barn:

1. Brita Stina *1789, †1798
2. Margareta *1793
3. Anna *1797

Olofs barn utom äktenskapet med **Anna Persdotter Parakka** (Parakkavaara 5):

1. Olof Olofsson *1780, †1800 20/7 i Parakka
- Lisas barn utom äktenskapet med en okänd man:
1. Anna Margareta *1785, †1786 x/1

Olof Mårtensson Lainios bomärke 1788.⁴¹³

⁴⁰⁹ Dombok, Jukkasjärvi tingslag 1786.

⁴¹⁰ Kyrkoräkenskaper, Jukkasjärvi 1785.

⁴¹¹ Kyrkoräkenskaper, Jukkasjärvi, 1790.

⁴¹² Kyrkoräkenskaper, Jukkasjärvi 1787.

⁴¹³ Dombok, Jukkasjärvi tingslag 1788.

Tabell 18

Hans Mårtensson Lainio – Vivungi⁴¹⁴ (Från tabell 15). *1759. Husbonde på nybygget Vivungi Nr. 1.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1789 framträdde nämndemannen Henrik Olofsson Nykäinen i Lainio och berättade att Hans Mårtensson i Lainio ansökt om grundandet av ett nybygge. Ansökan vidarebefordrades till konungens befallningshavande, och det rekommenderades att nybygget skulle ges 30 års skattefrihet.

Nybygget hade 1789 5/2 besiktats av kronolänsman Anders Björnström, samt nämndemännen Henrik Olofsson Nykäinen och Anders Hansson. Nybygget, som låg vid Vivungjärvi, bestod av en åker vid bostaden, samt ångar som avkastade 10 lass hö.

Twistemål: Vid tinget i Jukkasjärvi 1784 besvärade sig samnen Josef Josefsson Matti över att Hans Mårtensson i Lainio julen 1783 hade sålt honom en ren och en rana för 1 Riksdaler. Nu hade renen befunnits vara oduglig.

Hans Mårtensson svarade att han köpt renen för 3 Riksdaler vid Kengis marknad 1783 13/12 och att han först hade fört den till Lainio och sedan, vid julhelgen, till Jukkasjärvi kyrka. Där hade Matti "på det högsta" begärt att få köpa renen av honom. Hans hade då, sade han, berättat för Matti att "Rehnen ägde det felet at han lade sig enär han Kommo långt förut eller efter".

Ett flertal personer vittnade sedan om renens egendomliga beteende. Olof Hansson Lainio vittnade dessutom att Hans, som han hade intygat, hade berättat för Matti om detta beteende. Tingsrätten befriade på grund av detta vittnesmål, och på grund av att renens fel borde ha kunnat utrönas vid köpet Hans Mårtensson från Josef Mattis krav.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1788 blev Hans och flera andra instämde av samnen Mats Persson Massa, som krävde att erhålla en andel av vinsten för en fälld björn – se Lainio 28.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1792 hade Hans Mårtensson Lainio stämt in samnen Lars Larsson Panis för att denne skulle ha slaktat en Hans tillhörig fyra år gammal ren, som av misstag hade hamnat bland Panis renar. Hans krävde nu att Panis skulle ersätta honom med en, eller återställa renhuden av den slaktade renen.

Lars Panis menade att han hade fällt renen, eftersom den "warit af sjukdom antastad", men när renhuden uppvisades kunde ingen se att den varit så sjuk, att den borde ha fällts. Lars Panis ålades därför att ge Hans Lainio en ren eller att betala honom 1 Riksdaler och 16 Skilling. Dessutom skulle han betala lag-sökningskostnaden på 11 Skilling.

Övrigt: Hans Mårtensson utförde 10 dagsverken vid Jukkasjärvi kyrkas reparation år 1785, och fick därför 1 Daler och 32 skilling i lön.⁴¹⁵

⁴¹⁴ Husförhörlängd för Jukkasjärvi 1765-94, 1795-1827.

⁴¹⁵ Kyrkoräkenskaper, Jukkasjärvi 1785.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1786 framkom att Hans Mårtensson hade meddelat kronolänsman Anders Björnström att Hans bror Henrik Mårtenssons svågrar Johan och Per Hindersson Soppero tre år tidigare olagligen hade tillverkat brännvin – se vidare Niemi-Soppero 2.

– Gift 1788 med sin kusin **Anna Maria Johansdotter Kyrö**, *1763, från tabell 12.

Barn:

1. Henrik *1789, †1789
2. Anna Maria *1790
3. Mårten *1791
4. Brita Stina *1793 7/3
5. Johan *1794 7/11, †1795 28/2
6. Anna Maria *1796 30/1
7. Hans *1797 25/11
8. Margareta *1799 26/10

Mårten Hansson Vivungis bomärke 1832.⁴¹⁶

Tabell 19

Mickel Hindersson Kyrö – Keppo⁴¹⁷ (från tabell 1). *1692, †1761 i Keppovuoma, Gällivare sn. "Lappländare" i Keinosuando 1725-39, sedan nybyggare i Keppovuoma.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1738 16/1 uppbjöds för första gången skattelandet Keppovuoma som Mickel Henriksson i Keinosuando köpt av samnen Per Jons-son. Vid tinget 1739 uppbjöds det för andra gången, och 1740 tredje gången klanderlöst. Byn överfördes till den nybildade Gällivare socken vid mitten av 1700-talet.

Brottmål: Vid tinget i Jukkasjärvi 1728 inkallade nämndeman Knut Andersson i Sokksjokk, hans son Knut Knutsson och unge Mickel Larsson lappländaren Mickel Henriksson i Keinosuando för att han vid Luleå lappmarks häradsting skulle svara för att han "föröfwat otrohet och Stöld på dheras Renar och godtz". Men attesten som nämndemannen inlämnade var "vidlyftig" och även om saken i sig själv befanns mycket "oartig" och "strafwärdig" hade Mickel hos häradshövdingen och den lovliga rätten fått nåd, varför rätten enligt den mycket egendomligt formulerade domboksnotisen förefaller ha låtit saken bero.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1738 meddelade Mickel Henriksson i Keppovuoma att någon sommaren 1736 hade stulit vissa persedlar ur hans förrådsbod i Keinosuando. Av vissa skäl misstänkte han att tjuven var Henrik Jönsson Ullatti – se vidare Ullatti 5.

Övrigt: Mickel och några andra nybyggare i Gällivare socken söder om Kalix älv begärde vid tinget i Jukkasjärvi 1750 att även i fortsättningen få gå i Jukkasjärvi kyrka, då de inte förstod språket i

⁴¹⁶ Sockenstämmoprotokoll, Jukkasjärvi 1832.

⁴¹⁷ Husförhörlängd för Gällivare 1758-67. Se även Ljung: Jukkasjärvi s. 369, s. 366.

Gällivare och då vägen till Gällivare kyrka var för lång. – se vidare Keinosuandosläkten 3.

– Gift med **Valborg Olofsdotter**.

Barn:

1. Henrik *1724
2. Anna *1725 21/5, † före 1729
3. Valborg *1727 x/9
4. Anna *1729
5. Karin *1731 x/1
6. Sigrid *1734 31/3
7. Ella *1736 x/11
8. Malin *1739
9. Per *1743
10. Maria *1745 25/7

LAINIO

KURRAVAARA, FORSBERG, FORSMAN, HOLMA, SOPPERO, KILLINKI

Klemet Olofssons i Lainio ursprung är oklart, men förutsatt att han är samme Klemet Olofsson som en tid var husbonde i Hietaniemi, Koivukylä, vilket Erik Wahlberg förefaller vara övertygad om, var han *son* till Olof Larsson, husbonde i Hietaniemi, Koivukylä 1632-55; *sonson* till Lars Olofsson, husbonde i Hietaniemi, Koivukylä 1592-1621; och *sonsons son* till Olof Matsson, husbonde i Hietaniemi, Koivukylä 1539-89. Olof Matsson hade enligt längden över Älvsborgs lösen 1571 en förmögenhet på 240 Mark, vilket gjorde honom till en mycket förmögen man. Förvånansvärt nog kan varken han eller någon annan medlem av Hietaniemisläkten bevisas ha varit birkarlar.

Klemet Josefsson Kangoinen (tabell 25) inkom till Lainio från Kangos, Pajala sn, 1785. Han var *son* till Josef Klemetsson Kangoinen (*1695), husbonde på Kangoinen eller Juuso gård i Kangos från och med 1722, och dennes hustru Marget Larsdotter (*1692); *sonson* till Klemet Klemetsson Lainio-Kangoinen (*1658, †1740 8/1), genom giftermål husbonde på Kangoinen eller Juuso gård i Kangos 1696-1621, och dennes hustru Brita Josefsdotter (*1662, †1744 x/12. Hon var dotter till nybyggaren i Kangos Josef Olofsson och dennes hustru Marget). Klemet Klemetsson Lainio-Kangoinen var *son* till Klemet Olofsson Lainio (tabell 1). Angående Lainiosläkten, se vidare: Kuoksu, Erik (2008c): "Klemet Olofsson Lainios släkt 1539-1930", Angered.

Olof Matsson (Hietaniemi)
Koivukylä, Hietaniemi gård 1539-89
|
Lars Olofsson (Hietaniemi)
Koivukylä, Hietaniemi gård 1592-1621
|
Olof Larsson (Hietaniemi)
Koivukylä, Hietaniemi gård 1632-55
|
Klemet Olofsson (Lainio)
Nämnd (1642-1644, 1650) 1653-85
Tabell 1

Mårten Klemetsson Lainio †1733 Tabell 2		Olof Klemetsson Lainio †1716 Tabell 21		Klemet Klemetsson Kangoinen *1658, †1740 8/1 Kangos, Kangoinen gård G.m. Brita Josefsdotter
Måns Mårtensson Lainio †1758 Tabell 3	Erik Mårtensson Lainio †1764 på våren Tabell 12	Hans Olsson Lainio Nämnd 1717-55 Tabell 22	Olof Olsson Killinki Nämnd 1725-49 Tabell 26	Josef Klemetsson Kangoinen *1695 Kangos, Kangoinen gård G.m. Marget Larsdotter
Hans Ersson Lainio *1715, †1781 Tabell 13	Måns Ersson Lainio *1717, †1775 Tabell 18	Hans Hansson Lainio *1722 x/9, †1785 Tabell 23	Mats Hansson Lainio *1722 2/10 Tabell 25	Klemet Josefsson Kangoinen *1719 24/2 Tabell 27
	Erik Månsson Lainio *1754 Tabell 19	Olof Hansson Lainio *1759 Tabell 24		Josef Klemetsson Lainio *1745 1/8 Tabell 28
Anna Hansdtr Lainio *1747 Tabell 14	Henrik Hansson Lainio *1753 Tabell 15	Hans Hansson Forsman *1753 Tabell 16	Per Hansson Lainio *1772 Tabell 17	
Erik Månsson Lainio *1707, †1774 Tabell 4	Olof Månsson Lainio † före 1770 Tabell 7	Hans Månsson Lainio *1726 Tabell 8		
Magnus Ersson Lainio *1748, †1787 Tabell 5	Henrik Hansson Lainio *1758 Tabell 9	Lisa Hansdotter Lainio *1761 Tabell 10	Hans Hansson (Forsberg) Kurravaara *1765 Tabell 11	
Erik Månsson Lainio *1768 Tabell 6				

Tabell 1

Klemet Olofsson. Nybyggare i Lainio (även kallat Neitiniva), Siggevaara. Han är kanske identisk med den Klemet Olofsson, som tas upp under Hietaniemi by⁴¹⁸ i mantalslängden 1644 och i roteringslängderna 1642-44. Han tas upp i mantalslängderna under Junosuando by 1653-56, samt under Siggevaara 1658-85. Möjligen är han den Klemet Olsson "i Siggeuaru" som borgaren Henrik Klemetsson (Mustaparta) vid tinget i Jukkasjärvi 1650 erlade böter för att ha slagit. I sådana fall bör han redan detta år ha varit nybyggare i Lainio.

Enligt 1684 års mantalslängd sådde Klemet 1 1/2 tunna, ägde en häst, 9 kor, 20 får och några renar. På gården bodde Klemet, hans hustru, tre vuxna söner och två drängar.

Tvistemål: Vid tinget i Jukkasjärvi 1680 trätte han med samnen Henrik Nilsson Nikka i Suontavaara om rätten till fisketräsket Teminkijärvi i Siggevaara. Henrik Nikka hade köpt 2/3 av träsket av Johan Olsson (Karinen) i Koivukylä. Klemet Olofsson ansåg dock att han genom arvsrätt var den som hade störst rätt till träsket, något som rätten med hjälp av "inkompne skähl och åthskillige insinuerande skriftelige Attester" också fastslog; "hälst emädan dhe andre dess medharfwingar, samma Träsk honom opdragit att innlösa i bördh", vilket en attest av 1679 20/12 visade. Klemet inlöste Henrik Nilsson Nikkas del av Teminkijärvi för 28 Daler kopparmynt.

Vid samma ting krävde Mickel Eriksson Rahtu i Kuivakangas, Övertorneå sn. genom sin fullmäktige, länsmannen Mickel Jönsson Kohkoinen i samma by, att Klemet Olofsson årligen skulle leverera 1 lispund gäddor till Mickel Rahtu, eftersom han brukade den del av Teminkijärvi som Mickel ägde. Klemets son Olof (tabell 21) kom att fortsätta denna konflikt med Mickel Eriksson Rahtus son Erik Mickelsson Rahtu vid tinget 1683.

Sägner: Enligt sägen skall Lainios förste nybyggare ha bosatt sig på den östra stranden av Lainio älv och fått 15 års skattefrihet. Han skall ha fiskat i Pasmajärvi och Pakajärvi och alla sjöar däremellan. Det sägs att när den andre nybyggaren kom till byn, skall den förste nybyggaren ha tyckt att det hade blivit så tätt med grannar att man inte ens kunde uträtta sina naturbehov ifred.⁴¹⁹

Barn:

1. Mårten – tabell 2
2. Olof – tabell 21
3. Klemet Kangoinen *1658, †1740 7/1. Husbonde på Kangoinen gård i Kangos 1696-1721 och 1726. Han gifte sig med Brita Josefsdotter, dotter till nybyggaren Josef Olsson och Margareta i Kangos. Barn: Josef (*1695), Olof, Maria och Erik (se tabell 28).

Sonen Josef Klemetsson Kangoinen (*1695) var husbonde på Kangoinen gård i Kangos och var gift med Margareta Larsdotter (*1692) och hade bland andra barn sonen Klemet (*1719 24/2), som flyttade till Lainio på 1780-talet – se vidare tabell 27.

4. Karin. G.m. Per Mickelsson Rahtu i Kuivakangas.
5. Brita, †1724, "102 år som gissas", begravnen 19/1. Änka.
6. Hans. Han är antagligen den Hans Klemetsson som var husbonde på Paavo gård i Täreändö, Pajala sn, 1692-1700, och sedan blev nybyggare i Sautusjärämä (sedermera kallat Satter och Järämä) i Lule lappmark, sedermera i Gällivare sn. Han var gift 1:o med Ingrid Jakobsdotter, änka efter Pål Grelsson (Paavo) i Täreändö, och gift 2:o med Sigrid Jakobsdotter (*1676, †1755 i Nybyn, Överkalix), änka efter en Erik. Han hade inga kända barn, men den andra hustrun hade i sitt första äktenskap dotter Elin Eriksdotter, vilken gifte sig med Esaias Tomasson från Narken, vilken övertog nybygget i Satter.

Tabell 2

Mårten Klemetsson Lainio (från tabell 1). †1733, "lefwat 100:de år", begravnen 26/3. Husbonde på halva nybygget Lainio i Siggevaara (sedermera Esko, Olla, Mikko och Maunu gårdar). Han tas upp under Siggevaara i mantalslängderna 1686-1720.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1702 sakfällades Mårten Klemetsson, Olof Klemetsson (tabell 21), och Nils Eriksson (Kemiläinen 1) i Lainio tillsammans med ett antal samer att böta 2 1/2 Daler silvermynt, eftersom de "sällan Kommit i Kyrkan eller biiwistat Gudztjänsten".

Vid tinget i Jukkasjärvi 1786 vittnade Olof Josefs-son Kangoinen i Kangos att Mårtens sonsonssöner Erik Månssons och Henrik Hanssons, samt hans sondotterson Olof Hanssons förfäder alltid hade fiskat på östra sidan om Lainio älv. Eftersom Eriks, Henriks och Olofs senaste gemensamma förfäder var Mårten Klemetsson, bör det innebära att det var han som fiskade där.

Barn:

1. Måns – tabell 3
2. Mårten *1690. Han satt som nämndeman i Jukkasjärvi tingslag vid tinget 1729, och var brukskar i Tornefors 1731-32, i Masugnsbyn 1733, samt åter i Tornefors 1734-57. Gift med Sofia Persdotter Servio (*1700). De hade barnen Anna (*1723), Brita (*1731), Sofia (*1732) och Helena (*1744).
3. Erik – tabell 12
4. Brita, †1720
5. Anna *1702. G. 1731 19/1 m. Jöns Henriksson Saukko eller Saukko-oja i Pello, Övertorneå sn.
6. ?Olof. Vid tinget i Jukkasjärvi 1734 framkom att drängarna Lars Andersson Lasu från Junosuando och Olof Mårtensson hade förlikats i tvisten om en två år gammal oxren.

⁴¹⁸ Hietaniemi var egen by fram till 1600-talets mitt, var- efter den blev ett hemman i Koivukylä by.

⁴¹⁹ Andersson 1961 s. 2. Den senare anekdoten knyts även till andra platser, t.ex. Täreändö.

Tabell 3

Måns Mårtensson Lainio (från tabell 2). †1758. Husbonde på sedermera Esko, Olla och Maunu gårdar i Lainio, Siggevaara. Maunu gård i Lainio är uppkallad efter honom. Han tas upp i mantalslängderna under Lainio från och med 1723 och var nämndeman i Jukkasjärvi tingslag 1721-50. Vid tinget i Jukkasjärvi 1750 begärde han avsked från sin nämndemannasyssla på grund av sjuklighet och ersattes av samnen Jon Henriksson Kemiläinen.

I sin "Beskrifning om Torneå och Kemi Lappmarcker" från 1738 skriver kronofogde Anders Hackzell att Måns Mårtenssons nybygge hade 1 1/8 tunnass på leraktig jordmån, och kunde föda 7 kor av myrängar, starrhö och något litet hårdvallshö.⁴²⁰

Twistemål: Han tvistade vid tinget i Jukkasjärvi 1747 tillsammans med sin kusin Hans Olsson Lainio med Erik Johansson Karvonen om fisketräsket Olosjärvi – se vidare tabell 22.

– Gift med **Margareta Olsdotter**.

Barn:

1. Erik *1707 – tabell 4
2. Mårten *1709, †1782. Brukskarl, slutligen gruvfogde i Svappavaara. Vid tinget i Jukkasjärvi 1758 hade drängen Mårten Månsson⁴²¹ i Svappavaara hade instämt Johan Hindersson Kyrö (Kyrö, Jukkasjärvigrenen 12) i Vittangi, eftersom denne skulle ha kallat honom tjuv. Johan inställde sig, men nekade till anklagelsen. Han sade att han inte visste annat om Mårten än "ähra och godt". Då Mårten inte hade några bevis för att Johan kallat honom tjuv, avstod han från vidare talan. Gift 1733 x/12 med Kerstin Erikdotter Stålnacke (*1717, †1790). Barn: Erik (*1733 12/4), Sofia (*1748. G.m. Samuel Samuelsson Kuoksu-Kurravaara – Samuel Jonsson Kuoksus släkt 2), Olof (*1759).
3. Olof – tabell 7
4. Lisa *1720, †1790. G. 1741 26/2 med Johan Matsson Huukki i Huukki, Pajala sn.
5. Marget *1721. G. 1745 15/3 m. Johan Mickelsson Mikko i Kangos, Pajala sn.
6. Klemet *1723, †1732
7. Hans *1726 – tabell 8

Måns Mårtensson Lainios bomärke 1737.⁴²²

Tabell 4

Erik Månsson Lainio⁴²³ (från tabell 3). *1707, †1774. Husbonde på Maunu gård i Lainio (Lainio Nr.

⁴²⁰ Fellman 1910.

⁴²¹ I domboken felaktigt kallad Måns Mårtensson.

⁴²² Dombok, Jukkasjärvi tingslag 1737.

⁴²³ Husförhörslängd för Jukkasjärvi 1765-94, 1795-1827. Se även Ljung: Jukkasjärvi s. 88.

7 på 1/8 mantal). Han var nämndeman i Jukkasjärvi tingslag 1752-1764, samt 1766.

Twistemål: Vid tinget i Jukkasjärvi 1758 hade samnen Olof Larsson Kunnari å sin sons Jon Olsson Kunnaris och sonhustru Susanna Rasmusdotter Nupukkas räkning instämt nämndeman Erik Månsson i Lainio. Olof krävde att Erik skulle ersätta Jon och Susanna med 16 Daler kopparmynt, eftersom Susannas avlidne förre make, nämndemannen Anders Pålsson Matti, i livstiden hade givit Erik en rana, mot att denne skulle ge honom en nöthud. Anders Matti hade dock inte fått denna nöthud av Erik.

Erik Månsson svarade att han å sin sida var beredd att gå ed på att Anders Matti hade tillställt honom ranan som betalning för de 5 Karoliner Matti varit skyldig honom. Då ranan var värd mer än 5 Karoliner hade Erik överlämnat 24 Öre kopparmynt till Matti. Samnen Erik Rasmusson vittnade att Anders Matti några veckor före sin död sagt att han bytt till sig en nöthud mot en rana hos Erik Månsson, vilket även Nils Persson Kaija styrkte.

Erik Månsson ålades att senast nästa dag gå ed på att han fått ranan av Anders Pålsson Matti som betalning på en fordran på 5 Karoliner, samt att han i samband med detta lämnat Anders Matti 24 Öre kopparmynt. Erik Månsson svor eden nästa dag.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1759 hade Erik Månsson⁴²⁴ Lainio instämt samnen Olof Andersson Nutti för att återfå 19 Daler och 16 Öre kopparmynt han lånat honom, men Olof hade inte kommit till tinget, trots att han blivit vederbörligen stämd. Därför fann rätten skäligt att Olof skulle betala Erik den summa han begärt återfå, samt betala hans rättegångskostnader på 6 Daler kopparmynt och för sitt uteblivande böta 2 Daler silvermynt. Erik Månsson ålades att själv driva in sina pengar.

Vid tigtet i Jukkasjärvi 1770 tvistade han om arv med sin brorson Måns Olsson – se tabell 7:1.

– Gift med **Kerstin Olsdotter**, *1715, †1781.

Barn:

1. Magnus (Måns) *1748 31/12 – tabell 5

Tabell 5

Magnus (Måns) Ersson Lainio⁴²⁵ (från tabell 4). *1748 31/12, †1787. Enligt sägen drunknade han då hans ranka båt kapsejsade i forsen Maununiva (som fått sitt namn efter honom) när han var på väg över Lainio älv för att sätta rovor.⁴²⁶ Husbonde på Maunu gård i Lainio (Lainio Nr. 7 på 1/8 mantal).

Vid tingen i Jukkasjärvi 1781-84 tvistade han och en rad andra lainiobor med Adam Klemetsson Rahtu och Mats Eriksson Rahtu i Kuivakangas, samt Nils Nilsson Vikeväinen i Kaulinranta om fisketräskan Suolajärvi, Teminkijärvi, Sanginvuopio, Sattajärvi och Kevosjärvi – se tabell 23.

– Gift med **Kerstin Olsdotter Nykäinen**, *1745 6/7, dotter till Olof Olsson Nykäinen och Kerstin Tomas-

⁴²⁴ I domboken felaktigt kallad Måns Eriksson.

⁴²⁵ Husförhörslängd för Jukkasjärvi 1765-94, 1795-1827.

⁴²⁶ Andersson 1961 s. 4.

dotter Lantto i Kangos, Pajala sn.⁴²⁷ Angående hennes ursprung – se Nykäinen.

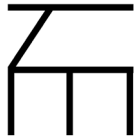
Barn:

1. Erik *1768 – tabell 6
2. Eva *1772
3. Olof *1777
4. Henrik *1783
5. Mickel *1787

Tabell 6

Erik Månsson Lainio⁴²⁸ (från tabell 5). *1768. Husbonde på Maunu gård i Lainio (Lainio Nr. 7 på 1/8 mantal).

– Gift 1796 6/2 med **Ingrid Mårtensdotter Lainio**, *1765, från Kyrö, Jukkasjärvigrenen 15.

Erik Månsson Lainios bomärke 1815.⁴²⁹

Tabell 7

Olof Månsson Lainio (från tabell 3). † långt före 1770. Bosatt i Lainio.

– Gift 1746 15/2 i Pajala med **Kerstin Mickelsdotter Mikko**, *1712, dotter till Mickel Hindersson Juto och Anna Nilsson i Kangos, Pajala sn. Hon gifte om sig med Nils Hindersson Koivuniemi eller Björk i Tarendö, Pajala sn.

Barn:

1. Magnus (Måns) Harju *1747. Vid tinget i Jukkasjärvi 1770 framkom att Måns Olsson i Tarendö och hans förra förmyndare, farbrodern Erik Månsson Lainio (tabell 4) hade förlikats i en tvist om Måns fädernearv, sedan de kommit överens om att Erik innan nästkommande höst skulle ge Måns de 53 Daler och 12 Öre kopparmynt som återstod på Måns fädernesarv. Dessutom skulle Erik betala honom ytterligare 36 Daler kopparmynt, varav 18 Daler skulle erläggas innan tingets slut.

Han följde med sin mor till Tarendö och blev slutligen husbonde på Harju gård i Pajala, nämndeman och kyrkvård. Gift 1774 23/5 med Ella Olsdotter Koivuniemi (*1752 24/9). De hade barnen: Maria (*1778), Henrik (*1781), Isak (*1784), Fredrik (*1787 21/5) och Johan (*1791 14/8).

Tabell 8

Hans Månsson Lainio⁴³⁰ (från tabell 3). *1726. Husbonde på sedermera Olla gård i Lainio (Lainio Nr. 5

⁴²⁷ Att Magnus Erssons hustru Kerstin Olsdotter är identisk med Olof Nykäinens dotter Kerstin framgår av husförhörslängden för Pajala sn. 1768-72, där denna sägs vara "gift i Lainio".

⁴²⁸ Husförhörslängd för Jukkasjärvi 1795-1827.

⁴²⁹ Hjalmar Falks samlingar på landsarkivet i Härnösand, kapsel 1.

på 5/32 mantal). Nämndeman i Jukkasjärvi tingslag från och med 1776.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1771 berättades att Hans bror, nämndemannen Erik Månsson Lainio var sjuk. Därför antogs Hans Månsson till nämndeman, och avlade domareden. När brodern återtog sin plats vid tinget påföljande år fick Hans titeln vice nämndeman. Vid tinget i Jukkasjärvi 1776 befanns att Måns Eriksson Lainio hade avgått med döden. Därför togs Hans till fast nämndeman i hans ställe, varvid han svor domareden.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1783 befanns att nämndemannen Hans Månsson Lainio var "så gott som blind samt dessutom mycket sjuklig". Därför ersattes han som nämndeman av Henrik Olofsson Nykäinen (Nykäinen 1), som avlade eden och tog sin plats i nämnden.

Tvistemål: Vid tinget i Jukkasjärvi 1770 hade Olof Josefsson Kangoinen i Kangos inkallat Hans Månsson i Lainio. Olof berättade att han 1767-69 hade arrenderat fisket i Junojärvi och Vaikkojärvi av Adam Klemetsson Rahtu och Mats Eriksson Rahtu i Kuivakangas, samt Nils Nilsson Vikeväinen i Kaulinranta. Han hade betalt dem 10 Daler och 24 Öre kopparmynt i arrende förutom skatten. Nu hade Hans Månsson 1767 och 1768 brukat en tredjedel, samt 1769 hälften av fisket i träskan, varför Olof krävde att Hans skulle betala motsvarande andel av arrendet.

Hans nekade inte till att ha fiskat i träskan, men hävdade att träskan låg under lappmarksrå och att lagmannen Qvist hade givit lainioborna rätt att fiska i dem.

Dock fann rätten att konungens befallningshavande 1761 7/8 hade bekräftat Adam och Mats Rahtus föräldrar Erik och Klemet Rahtus rätt till fisket i Junojärvi och Vaikkojärvi trots att de låg under lappmarksrå, varför Hans Månsson ålades att betala Olof Josefsson 12 Daler och 17 1/3 Öre kopparmynt för sin del av arrendet, samt ersätta hans rättegångskostnader med 6 Daler kopparmynt.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1780 anförde Hans Månsson att han tillsammans med Hans Hansson och Lars Nilsson Keisari (Keisari 2) blivit varse spår efter en björn vid Viittavaara och Satinvaara. De hade kommit överens om att vara "delägare i Björnen", men sedan hade Hans Hansson och Lars Nilsson fångat björnen utan att lämna Hans Månsson hans lott i björnen. Svarandena invände att deras överenskommelse endast hade sträckt sig till Viittavaara, där de sökt björnen tillsammans, men inte till Satinvaara, där svarandena långt senare hade hittat björnen och dräpt honom. De var redo att befästa detta med ed.

Det framkom att även Måns Eriksson i Lainio var delägare i björnen, utan att han hade blivit stämd till detta ting, varför Hans Månsson ålades att stämma honom till nästa ting, eller förlora all talan i saken.

⁴³⁰ Husförhörslängd för Jukkasjärvi 1765-94, 1795-1827. Se även Ljung: Jukkasjärvi s. 92.

Detta verkar inte ha skett, eftersom inga ytterligare anteckningar om saken finns i domböckerna.

Vid samma ting hade Mats Mickelsson Vänkkö i Lainio instämt nämndemannen Hans Månsson och Erik Månsson (tabell 19) i samma by angående ett nät. Hans Månsson svarade att han inte hade tagit några nät, men väl givit Erik tillstånd att nyttja de nät han hade vid Saarenpää. Han visste inte om Erik vid det tillfället hade tagit fler nät än de som Hans ägde. Erik Månsson sade att hans styvbror⁴³¹ Måns Månsson hade tagit ner näten vid Saarenpää utan att kunna skilja dem åt.

Vittnena Lars Nilsson Keisari och Henrik Mårtensson Lainio vittnade att de sett att Erik Månsson hade nyttjat "gammalt och söndrigt" not som tillhört Mats Mickelsson. Noten var inte "af något värde", varför även Mats Mickelssons stämning bedömdes sakna värde. Rätten fann därför att Mats genom sin stämning gjort sig skyldig till rättegångsmissbruk, men att han denna gång "med wardning, förskont blef".

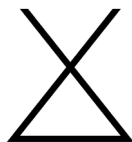
Vid tinget i Jukkasjärvi 1781 besvarede sig nämndemannen Henrik Olofsson Nykäinen och Henrik Mårtensson Lainio över att Hans Månsson Lainio och Olof Josefsson Kangoinen i Kangos gjort intrång på fisketräsket Vaikkojärvi, som Henrik Nykäinen och Henrik Mårtensson hävdade sig ha rätt till – se Nykäinen 1.

Vid tingen i Jukkasjärvi 1781-84 tvistade han och en rad andra lainiabor med Adam Klemetsson Rahtu och Mats Eriksson Rahtu i Kuivakangas, samt Nils Nilsson Vikeväinen i Kaulinranta om fisketräskan Suolajärvi, Teminkijärvi, Sanginvuopio, Sattajärvi och Kevosjärvi – se tabell 23.

– Gift med **Brita Henriksdotter** *1728, †1800 3/7.

Barn:

1. Henrik *1758 – tabell 9
2. Marget *1760. G. 1784 m. Olof Hansson Lainio (tabell 24).
3. Lisa *1761 – tabell 10
4. Brita *1764. G. 1780 m. Johan Tomasson Seppälä i Kaukonen, Sodankylä sn.
5. Hans Kurravaara (Forsberg) *1765 – tabell 11
6. Magnus (Måns) *1768, †1789. Han testamenterade 2 Skilling till Jukkasjärvi kyrka. Vid hans begravning användes kyrkans "nya bårtäcke".⁴³²
7. Ingrid *1772. G. 1796 m. Anders Johansson Lautakoski i Lautakoski, Pajala sn.
8. Anna *1773. Utflyttad 1796.
9. Olof *1776, †1799

Hans Månsson Lainios bomärke 1792.⁴³³

⁴³¹ Ingenting tyder på att Måns var Eriks styvbror – de var av allt att döma helsyskon.

⁴³² Kyrkoräkenskaper, Jukkasjärvi, 1789.

⁴³³ Dombok, Jukkasjärvi tingslag 1792.

Tabell 9

Henrik Hansson Lainio⁴³⁴ (från tabell 8). *1758. Husbonde på sedermera Olla gård i Lainio (Lainio Nr. 5 på 5/32 mantal). Gården är uppkallad efter Henrik Hanssons son Olof.

Henrik Hansson i Lainio sålde 1796 15/2 mot en köpesumma på 1 Riksdaler en äng på sju ruckors årlig höbärgning vid Rautuvaara, belägen 3 1/2 mil från Lainio, till Hans Hansson i Soppero (tabell 23:3), vilken hade närmare till ängen. Henrik förband sig samtidigt att röja en lika stor äng närmare sin gård.⁴³⁵

Tvistemål: Vid tinget i Jukkasjärvi 1786 kårade Henrik Olofsson Nykäinen och Henrik Mårtensson Lainio till Henrik Hansson, Erik Månsson och Olof Hansson Lainio, vilka, hävdade de, hade gjort intrång på deras fiskevatten – se vidare Nykäinen 1.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1793 begärde kyrkoherde Olof Sandberg i Pajala genom sin fullmäktige vice lantmätaren Isak Grape av Henrik Hansson Lainio ersättning för en honom tillhörig vaja, som Henrik hade funnit och slaktat i skogen. Henrik sade att vajan hade fastnat i hans vildrensstängsel, och att den därför hade blivit skadad och fällts av honom. Han sade också att han för länge sedan hade erbjudit kyrkoherden betalning för vajan, men att betalningen inte tagits emot.

Isak Grape menade dock att Henrik bara hade erbjudit Sandberg 32 Skilling för vajan, men att denna vaja varit dräktig, och därför var värd 1 Riksdaler. Tingsrätten fann att Henrik inte kunde undgå att betala Sandberg 1 Riksdaler för vajan, samt 24 Skilling för rättegångskostnaderna.

Övrigt: Vid tinget i Jukkasjärvi 1792 utsågs han till förmyndare för Henrik Olofsson Nykäinens (Nykäinen 1) omyndiga barn.

– Gift med sin kusin **Regina Johansdotter Huukki**, *1758, dotter till Johan Matsson Huukki och Lisa Månsdotter Lainio (från tabell 3) i Huukki, Pajala sn.

Barn:

1. Brita Kristina *1788
2. Olof *1790
3. Johan *1792
4. Mats *1794
5. Lisa Greta *1796
6. Erik *1798
7. Esaias *1800

Henrik Hansson Lainios bomärke 1788.⁴³⁶

Tabell 10

Lisa Hansdotter Lainio (från tabell 8). *1761 i Lainio.

⁴³⁴ Husförhörlängd för Jukkasjärvi 1765-94, 1795-1827.

⁴³⁵ Dombok, Jukkasjärvi tingslag 1796.

⁴³⁶ Dombok, Jukkasjärvi tingslag 1788.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1782 hade kronolänsman Karl Petter Finberg instämt drängen Hans Hansson (tabell 16) och nybyggardottern Lisa Hansdotter för lönskaläge, varvid Lisa blivit havande och våren 1781 fött ett ännu levande gossebarn. Båda erkände lägersmålet och sade att det hade skett utan äktenskapslöfte.

Därför dömdes Hans till 14 dagars fängelse och Lisa till 7 dagars fängelse. Båda skulle genomgå enskild skrift i sakristian. Hans skulle ge Jukkasjärvi kyrka 1 Riksdaler och 16 Skilling, och Lisa 32 Skilling. Dessutom skulle Hans årligen bidra med 2 Riksdaler till dess barnet själv kunde sig "nära".

Barn utom äktenskapet med **Hans Hansson Lainio-Forsman** (tabell 16):

1. Gossebarn *1781 på våren.

Familj 11

Hans Hansson Lainio – Kurravaara (Forsberg)⁴³⁷ (från tabell 8). *1765. Nybyggare i Kurravaara från och med 1794. Nämndeman i Jukkasjärvi tingslag från och med 1797. Han hade enligt sägen öknamnet "Pitnakka", vilket betyder "snåljåp" på samiska. Han kallade sig Forsberg under några år vid mitten av 1790-talet.

Han köpte 1794 11/2 nybygget Kurravaara Nr. 2 av sin svärfader Mats Matsson – se vidare Mämmi-Lainio 8 Vid tinget i Jukkasjärvi 1795 framkom att kronolänsman Anders Björnström, Elias Häggroth och Jonas Berg 1794 21/6 hade utsynat några ägor som Hans Hansson Kurravaara ville lägga under sitt nybygge. Ägorna bestod av åker med 2 kapper korns utsäde, samt 36 ängar.

– Gift 1793 18/4 med **Brita Matsdotter Kurravaara**, *1761, från Mämmi-Lainio 8.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1788 tilltalade kronolänsman Anders Björnström pigan Brita Matsdotter Kurravaara för lönskaläge, sedan hon något efter allhelgonatiden 1787 hade fött ett gossebarn, som ännu levde. Brita angav att ogifte Olof Larsson Kuoksu (Mukka-Kuoksu 3), som var dräng hos skolmästaren Per Grape i Jukkasjärvi var far till barnet, något Olof nekade till.

Maria Lisa Larsdotter Pellikka, Brita Larsdotter, Anders Berg, Gabriel Johansson Kyrö och kronolänsman Anders Björnström kallades som vittnen i saken: Anders Björnström vittnade att han en gång strax efter påsk 1786 legat i Brita Matsdotters faders stuga, och då hade Olof och Brita haft "Kiöttligt umgänge". Han vittnade också om att de "warit kärliga" mot varandra. Även de övriga vittnena intygade att Olof och Brita "legat samman".

Trots dessa vittnesmål sade sig Olof fortfarande vara oskyldig till det han anklagades för. Han sade också att Anders Björnström "i vittnens närvaro sielf tillstådt det han med Brita Kiöttlig beblandelse haft", något Björnström dock nekade till. Då starka skäl talade för att Olof Larsson verkligen trots sitt nekande hade begått lönskaläge med Brita Matsdotter ålades

han att till nästa ting svära sig fri från anklagelsen med ed, samt att dessförinnan få sig edens dyra vikt förklarad av prästerskapet. Brita Matsdotter, "vilken något ägtenskap med Olof Larsson icke yrkar", dömdes att böta 1 Riksdaler och 32 Skilling samt att utge 32 skilling till Jukkasjärvi kyrka, samt undergå enskild skrift.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1789 framkom att Olof Larsson Kuoksu, inte hade förmått svära sig fri från Britas anklagelse, varför han dömdes till 14 dagars fängelse, samt att undergå enskild skrift och att skänka 1 Riksdaler och 16 Skilling till Jukkasjärvi kyrka. Dessutom skulle han fram till dess barnet kunde försörja sig själv årligen bidra med 1 Riksdaler för barnets försörjning.

Barn:

1. Olof *1794 15/1

2. Henrik *1796

Hustruns barn utom äktenskapet med **Olof Larsson Kuoksu** (Mukka-Kuoksu 3):

1. Johan Olsson Kuoksu *1787 vid allhelgonatiden.

Hans Hansson Kurravaaras bomärke 1797.⁴³⁸

Tabell 12

Erik Mårtensson Lainio (från tabell 2). † våren 1764 hos sin son Hans.⁴³⁹ Husbonde på sedermera Mikko och Esko gårdar i Lainio.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1765 kände Hans Hansson Lainio (tabell 23) till sina svågrar Måns och Hans Erssöner i Lainio och krävde att de måste åläggas att upprätta bouppteckning efter sin far Erik Mårtensson, samt att styrka bouppteckningen med ed, eftersom Hans Hansson sade sig ha anledning att tro att någon lös egendom samt pengar hade blivit undandömda av Måns och Hans Erssöner.

Svarandena nekade till att ha gömt undan något av sin faders kvarlåtenskap, men bestred inte att bouppteckning efter honom skulle upprättas. Kronolänsman Petter Gustav Arner och nämndeman Johan Hindersson Vittangi tillsattes för att upprätta denna bouppteckning. Om parterna inte kunde komma överens i godo skulle saken tas upp igen vid nästa ting. Då inga ytterligare anteckningar finns i målet måste de ha lyckat komma överens.

– Gift med **Anna Hansdotter**, †1761. Vid tinget i Jukkasjärvi 1764 klagade Måns Eriksson i Lainio över att hans far Erik Mårtensson av arvet efter Måns mor Anna Hansdotter enbart hade utlämnat Måns andel av hennes kreatur, men inte något av hennes övriga ägodelar. Dessutom hade någon bouppteckning inte upprättats.

Erik Mårtensson tillstod att han inte hade upprättat bouppteckning, men sade att arvet efter hustrun

⁴³⁷ Husförhörlängd för Jukkasjärvi 1765-94, 1795-1827.

⁴³⁸ Dombok, Jukkasjärvi tingslag 1797.

⁴³⁹ Dombok, Jukkasjärvi tingslag 1765.

redan hade skiftats mellan barnen och att de inte kunde räkna med annat arv än de redan fått. Tingsrätten fann att dock Erik skulle åläggas att med hjälp av kronolänsman Nils Mathlein och nämndeman Henrik Henriksson Vittangi upprätta bouppteckning efter sin avlidna hustru. Om arvingarna inte kunde komma överens i godo, skulle saken åter tas upp vid nästa ting.

Barn:

1. Hans *1715 – tabell 13
2. Marget *1715 x/3, döpt 14/4. G.m. Hans Hansson Lainio (tabell 23)
3. Måns *1717 – tabell 18
4. Per *1720 x/11
5. Erik *1722 21/5, †1742

Tabell 13

Hans Ersson Lainio⁴⁴⁰ (från tabell 12). *1715, †1781. Husbonde på sedermera Mikko gård i Lainio (Lainio Nr. 6 på 5/32 mantal).

Han tvistade vid tinget i Jukkasjärvi 1765 med sin svåger Hans Hansson Lainio om kvarlåtenskapen efter sin far Erik Mårtensson – se vidare tabell 12.

Arv: Vid tinget i Jukkasjärvi 1781 förordnades Erik Månsson och Henrik Mårtensson till förmyndare för Hans Ersson Lainios omyndiga barn.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1791 hade Erik Månsson Lainio (tabell 19), förmyndare för avlidne Hans Ersson Lainios omyndiga barn hade stämt dennes myndige son Hans Hansson (tabell 13) inför rätta, och krävde å sina myndlingars vägnar att av honom få 3 Riksdaler, 34 Skilling och 8 Runstycken kontant, vilket var Hans Hanssons omyndiga syskons del av arvet. Dessutom krävde han 10 års ränta, vilket räknat på 8 Skilling om året sammanlagt uppgick till 1 Riksdaler och 32 Skilling. Hans Hansson erkände att han var skyldig sina syskon denna summa, och ålades därför att till Erik Månsson betala de begärda pengarna, samt rättegångskostnaderna på 16 Skilling.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1792 kände Samuel Johansson Idivuoma å sin hustru Marget Hansdotter vägnar genom sitt ombud kronolänsman Abraham Rechartt till Erik Månsson i Lainio (Lainio 19), som varit Maria Hansdotter förmyndare. Samuel krävde att Erik skulle åläggas att lämna redogörelse och räkning för Marias arv efter sina föräldrar Hans Ersson och Lisa Henriksdotter i Lainio.

Erik Månsson "bestred ingalunda" att göra detta, varför han vid vite av 1 Riksdaler och 32 Skilling ålades att lämna Samuel ordentlig redogörelse och förmyndarräkning innan nästa ting. Året därpå framkom att parterna hade förlikats, sedan Erik överlämnat 2 Riksdaler och 16 Skilling till Samuel.

– Gift 1746 29/1 med **Lisa Henriksdotter Soppero**, *1726, från Niemi-Soppero 1.

Barn:

1. Anna *1747 – tabell 14

⁴⁴⁰ Husförhörslängd för Jukkasjärvi 1765-94, 1795-1827. Se även Ljung: Jukkasjärvi s. 92.

2. Marget *1749 12/12. G. 1790 14/3 m. Samuel Johansson Riska (Riska el. Idivuoma 14)
3. Erik *1752. Utflyttad 1782. Vid tinget i Jukkasjärvi 1780 anklagades Erik av sin bror Hans för att ha sålt syskonens fädernegård till Mats Mickelsson Vänkkö – se tabell 16. Vid samma ting hade han å sin syster Lisas vägnar instämt denne Mats Mickelsson Vänkkö och krävde att hon skulle få piglön för sin tjänst hos Mats från våren till tre veckor före Mickelstiden, då Vänkkö hade kört bort henne från gården.

Mats Vänkkö erkände att han inte hade givit Lisa mer än 24 Skilling, trots att han lovat henne 1 Riksdaler, men sade att han dessutom hade givit henne ett livstykke av lärft, ett par skor och en mössa av lärft. Efter något tvistande lämnade nu Mats ytterligare 24 Skilling till Erik, varvid all tvist skulle upphöra på ömse sidor.

Erik Hansson krävde vid tinget i Jukkasjärvi 1786 att morbrodern Per Hindersson Soppero med ed skulle bestyrka bouppteckningen efter hans morföräldrar. – se vidare Niemi-Soppero 1.

4. Henrik *1753 – tabell 15
5. Hans Forsman *1756 – tabell 16
6. Lisa *1761 1/12. G. 1793 m. Jakob Andersson Karvonen-Mella i Anttis, Pajala sn.
7. Brita *1763. G. 1794 17/3 m. Mickel Henriksson Huru (Huru 4)
8. Helena *1767. G.m. Johan Henriksson Kuusijärvi i Kuusijärvi, Övertorneå sn.
9. Per *1773 – tabell 17

H.E.

Hans Ersson Lainios bomärke 1780.⁴⁴¹

Tabell 14

Anna Hansdotter Lainio (från tabell 13), *1747. Hon var från och med 1770-talet piga i Enontekis.

Vid tinget i Enontekis 1780 anklagade kronolänsman Salomon Tornberg drängen Per Olsson Kunnari (Karesuandosläkten 22) och pigan Anna Hansdotter för lönskaläge, sedan Anna 1779 23/12 hade fött ett ännu levande flickebarn. Anna sade att Per Olsson Kunnari var hennes lägersman. Måns Johansson Riska och hans hustru Margareta Persdotter vittnade att Anna och Per hade legat tillsammans "och umgått som ägta hjon" i en gammal stuga, dels för fyra år sedan när de båda tjänade i prästgården, dels senare i prästgårdens pörte.

Per Kunnari nekade till brottet, varför han ålades att till nästa ting gå ed på att han var oskyldig. Anna Hansdotter dömdes att erlægga 5 Daler eller 1 Riksdaler och 32 Skilling i böter, samt undergå enskild skrift och ge 32 Skilling till kyrkan. Då hon inte kunde betala böterna skulle hon hållas i fängelse i 8 dagar.

⁴⁴¹ Dombok, Jukkasjärvi tingslag 1780.

Redan nästa dag inställde sig dock Per Olsson Kunnari och erkände att han hade idkat köttslig blandelse med Anna Hansdotter, men att detta inte hade skett "inom den tid som med barnafödseln instämde". Tingrätten dömde ändå att han var barnets far, varför han skulle böta 10 Daler eller hållas i 14 dagars fängelse, samt undergå enskild skrift i sakristian och ge 16 Skilling till kyrkan. Dessutom skulle han årligen bidra med 32 Skilling till barnets försörjning fram till dess det kunde försörja sig själv.

– Barn utom äktenskapet med **Per Olsson Kunnari** (Karesuandosläkten 22):

1. Henrik *1778
2. Lisa *1779 23/12

Tabell 15

Henrik Hansson Lainio⁴⁴² (från tabell 13). *1753. Han flyttade i samband med sitt giftermål till Jukkasjärvi. Han ägde ett bostadshus med stuga och kammare samt ett fähus på sin svåger Olof Mårtensson Lainios (Kyrö, Jukkasjärvigrenen 17) gård i Jukkasjärvi,⁴⁴³ Henrik Hansson gick i Jukkasjärvi lappskola 1768 9/2-1770 6/2,⁴⁴⁴ och var kateket i Jukkasjärvi från och med 1784.⁴⁴⁵

Brottmål: Vid tinget i Jukkasjärvi 1787 yrkade kateketen Henrik Hansson på att samnen Nils Jonsson Tjoggi skulle ställas till ansvar eftersom han om aftonen på juldagen 1786 år hade kommit ut ur Mats Hinderssons (Klockarsläkten i Jukkasjärvi 2) stuga och till Henrik Hansson sagt: "drag neder till helfwetet". För denna svordom dömdes Nils Jonsson Tjoggi att böta 1 Daler silvermynt

Tvistemål: Vid tinget i Jukkasjärvi 1791 stämde kronolänsman Anders Björnström (Björnström 1) kateketen Henrik Hansson inför rätta, sedan denne till honom sålt ett stycke äng jämte någon åker vid marknadsplatsen. Det visade sig dock att ängen och åkern inte tillhörde Henrik, utan ägdes av hans svärfar gamle länsmanen Hans Stjernström (Stjernström 1) och dennes andre måg Olof Mårtensson (Kyrö, Jukkasjärvigrenen 17). Därför krävde Anders Björnström nu att Henrik Hansson till honom skulle återlämna köpeskillingen på 3 Riksdaler och 16 Skilling.

Hans Stjernström vittnade att han av sitt nybygge i Kyrkobyn lovat sin måg Henrik Hansson att bruka en bit åker och en äng under sin livstid, men han hade inte brutit ut dessa ägor ur sitt hemman, varför Henrik Hansson bara tills vidare fick bruka ägora, och inte hade rätt att sälja dem till någon annan. Därför ålade rätten Henrik att till Anders Björnström betala 3 Riksdaler och 16 Skilling, samt rättegångskostnaderna på 16 Skilling.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1798 ålades han att återbetala Johan Hansson Kyrö ett lån på 19 Riksdaler

⁴⁴² Husförhörlängd för Jukkasjärvi 1765-94, 1795-1827. Se även Ljung: Jukkasjärvi s. 13.

⁴⁴³ Dombok, Jukkasjärvi tingslag 1793.

⁴⁴⁴ Anderzén 1990b.

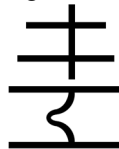
⁴⁴⁵ Anderzén 1990a.

och 10 Skilling, trots att han sade sig vara utan pengar – se vidare Kyrö, Jukkasjärvigrenen 11.

– Gift 1774 med **Margareta Hansdotter Stjernström**, *1756, från Stjernström 1.

Barn:

1. Lisa *1776. Utflyttad 1800.
2. Hans *1779
3. Henrik *1782
4. Brita *1786
5. Anna Stina *1791
6. Margareta *1795, †1798
7. Magdalena *1799

Henrik Hansson Lainios bomärke 1799.⁴⁴⁶

Tabell 16

Hans Hansson Lainio – Forsman (från tabell 13). *1756. Hans Hansson flyttade som dräng från Lainio till Maunu i Enontekis socken 1787. Han antog namnet Forsman på 1790-talet.

Brottmål: Han anklagades vid tinget i Jukkasjärvi 1779 för att vara far till Marget Hansdotter Lainios utomäktenskapliga barn, men frikändes i brist på bevis – se vidare tabell 24.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1782 erkände han sig vara far till pigan Lisa Hansdotters oäkta son, varför han dömdes till 14 dagars fängelse. Han skulle också genomgå enskild skrift i sakristian och ge Jukkasjärvi kyrka 1 Riksdaler och 16 Skilling. Dessutom skulle han årligen bidra med 2 Riksdaler till dess barnet kunde "nära" sig själv. – se vidare tabell 10.

Tvistemål: Han anklagades vid tinget i Jukkasjärvi år 1780 sin bror Erik (tabell 13:3) för att orättfärdigt ha sålt deras fädernegård till Mats Mickelsson Vänkkö, och därvid drivit ut Hans och hans "siuka Bröder ifrån dess jord". Mats Mickelsson bevisade att han köpt hemmanet i laga ordning, och att han dessutom betalt hemmanets skulder. Då hemmanet var kronohemman kunde inte tingsrätten fatta något beslut i frågan utan att ha fått Konungens befallningshavandes förordnade att göra detta. Mats Mickelsson Vänkkö sålde sedermera gården till Esaias Olofsson Nykäinen (Nykäinen 3).

Vid samma ting anklagade Hans Mats Mickelsson Vänkkö för att ha beskyllt honom för tjuvnad. Mats nekade till detta, men nämndemannen Hans Månsson vittnade att Mats i flera personers närvaro hade sagt att Hans Hansson hade stulit fyra gäddnät, sedan han brutit upp en boddörr. Mats återkallade nu sin beskyllning, men fick ändå böta 6 Marker eller 24 Skilling för sin falska beskyllning, samt betala Hans Hanssons rättegångskostnader på 24 Skilling.

Hans blev vid tinget 1791 instämd av sina syskons förmyndare Erik Månsson Lainio angående arvet efter fadern. – se tabell 13.

⁴⁴⁶ Dombok, Jukkasjärvi tingslag 1799.

– Barn utom äktenskapet med **Lisa Hansdotter Lainio** (se tabell 10):

1. Gossebarn *1781 på våren.

– Barn utom äktenskapet med **Ella Nilsson Vikkuriniemi** (Karesuandosläkten 12):

2. Greta Ulrika *1788 14/10

Tabell 17

Per Hansson Lainio (från tabell 13). *1772. Han flyttade 1792 till Enontekis socken.

– Barn utom äktenskapet med **Brita Persdotter Niva** (Niva 8):

1. Ella *1798 18/2

Tabell 18

Måns Ersson Lainio⁴⁴⁷ (från tabell 12) *1717, †1775. Husbonde på sedermera Esko⁴⁴⁸ gård i Lainio (Lainio Nr. 4 på 5/32 mantal). Nämndeman i Jukkasjärvi tingslag 1764-1770. Vid tinget i Jukkasjärvi 1771 befanns han vara sjuk, varför Hans Månsson Lainio (tabell 8) fick ersätta honom.

Tvistemål: Han tvistade vid tinget i Jukkasjärvi 1765 med svågern Hans Hansson Lainio om kvarlåtenskapen efter sin far Erik Mårtensson – se vidare tabell 12.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1774 krävde Måns Eriksson i Lainio att sammen Anders Vintturi skulle ersätta honom för 6 Renlass hö, som Vintturis renar hösten 1773 hade uppätit för Måns på Markavuoma. När Vintturi efterfrågade bevis för att det var just hans renar som hade gjort detta, sade Måns sig inte ha några, varför Anders Vintturi frikändes från Måns anklagelse.

– Gift med **Anna Olsdotter** *1729. Hon gifte 1776 om sig med Gustav Abrahamsson Kyöstäjä i Lovikka, Pajala sn.

Barn:

1. Erik *1754 – tabell 19

2. Marget *1756. G. 1773 m. Anders Matsson Niva i Pajala, Pajala sn.

3. Anna *1758. G. 1779 m. Magnus Johansson Riska (Riska el. Idivuoma 13).

4. Magnus Ylinalo *1763. Husbonde på Ylinalo gård i Ylinalo, Övertorneå sn. Gift 1793 med Hedvig Mickelsdotter Aunes (*1776 27/9, dotter till Mickel Mickelsson Aunes och Margareta Mickelsdotter Wijk i Kuivakangas, Övertorneå sn). De hade barnen: Mickel (*1794 19/10, †1798), Anna Greta (*1795 11/12, †1795), Anna Greta (*1799) och Mickel (*1800 30/8).

5. Salomon Lehto *1767. Husbonde på Lehto gård i Mikkavaara, Övertorneå sn. Gift år 1800 med Anna Nilsson Mikkavaara (*1778 dotter till Nils Adamsson Mikkavaara och Anna Kristiansdotter Selling i Mikkavaara).

6. Henrik *1769, †1785

⁴⁴⁷ Husförhörslängd för Jukkasjärvi 1765-94, 1795-1827. Se även Ljung: Jukkasjärvi s. 87.

⁴⁴⁸ Det är oklart vem gården är uppkallad efter, då någon Esaias inte verkar ha varit husbonde på gården.

7. Mickel *1770. Följde med sin mor till Lovikka och blev husbonde på Myllymäki gård i Kuivakangas, Övertorneå sn, 1803.

Måns Ersson Lainios bomärke 1767.⁴⁴⁹

Tabell 19

Erik Månsson Lainio⁴⁵⁰ (från tabell 18). *1754. Husbonde på sedermera Esko gård i Lainio (Lainio Nr. 4 på 5/32 mantal).

Tvistemål: Vid tinget 1780 hade Mats Mickelsson Vänkkö i Lainio instämt nämndemannen Hans Månsson och Erik Månsson i Lainio angående nät – se tabell 8.

Vid tingen i Jukkasjärvi 1781-84 tvistade han och en rad andra lainiobor med Adam Klemetsson Rahtu och Mats Eriksson Rahtu i Kuivakangas, samt Nils Nilsson Vikeväinen i Kaulinranta om fisketräskan Suolajärvi, Teminkijärvi, Sanginvuopio, Sattajärvi och Kevosjärvi – se tabell 23.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1782 kårade Olof Olofsson Kemi till honom om en renlega – se Mämmi-Lainio 6.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1786 kårade Henrik Olofsson Nykäinen och Henrik Mårtensson Lainio till Henrik Hansson, Erik Månsson och Olof Hansson Lainio, vilka, hävdade de, hade gjort intrång på deras fiskevatten – se vidare Nykäinen 1.

Vid samma ting krävde han att nämndeman Henrik Olofsson Nykäinen (Nykäinen 1) skulle åläggas återbetala de 2 Riksdaler och 40 Skilling som återstod på ett lån på omkring 11 Riksdaler, vilet Erik givit Henrik för sex år sedan.

Henrik sade att Erik redan för lång tid sedan hade återfått hela beloppet i form av en bunt Bankotransportsedlar. Erik sade att han hade tagit emot dessa sedlar men menade att det hade fattats 2 Riksdaler och 40 Skilling i sedelbunten. Henrik ålades att till nästa ting svära en ed på att han till fullo hade återgåldat sin skuld till Erik.

Övrigt: Han var förmyndare för Hans Ersson Lainios (tabell 13) omyndiga barn, och vid tinget i Jukkasjärvi 1792 lät han instämma dennes myndige son Hans för att få ut de omyndiga barnens del av arvet efter deras far – se vidare tabell 13. Vid tinget påföljande år blev han själv instämd av sin före detta myndling Maria Hansdotters make Samuel Johansson Riska, då denne krävde att han skulle redogöra för arvet och lämna förmyndarräkning – se tabell 13.

– Gift 1777 med **Marget (Margareta) Nilsson Elingia**, *1746, från Elingius 4.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1775 anklagade kronolänsman Johan Junnelius kvinnspersonen Margareta Nilsson Elingia och ogifte drängen Johan Henriks-

⁴⁴⁹ Dombok, Jukkasjärvi tingslag 1767.

⁴⁵⁰ Husförhörslängd för Jukkasjärvi 1765-94, 1795-1827.

son (Niemi-Soppero 3) för att ha bedrivit lönskaläge med varandra, varefter Margareta blivit havande och vid Andersmässotiden 1774 fött ett oäkta gossebarn. Margareta uppgav att hon blivit lägrad av Johan under äktenskapslöfte, vilket Johan nekade till.

Hans Månsson Lainio vittnade att under det att Margareta hade bott hos Mårten Hindersson i Lainio hade han och Margareta en gång följts åt till Johan Henrikssons fader i Soppero, där de hade blivit kvar över natten. Samma natt hade Margareta och Johan legat tillsammans i en säng i Johans faders foderlada. I samma lada hade samnen Olof Nirpis änka och pigan Anna Månsdotter legat. Hans Månsson visste inte om Margareta och Johan hade varit avklädda eller om de begått otukt med varandra. Jon Nilsson Magga vittnade om samma sak som Hans Månsson.

Adjunkten Turdfjell sade att han inte hade kunnat förmå Johan Henriksson att bekänna sin skuld, men Margareta vidhöll ändå att han var barnets far. Då inga direkta bevis fanns på att så var fallet frikändes han, medan Margareta dömdes att erlægga 5 Daler silvermynt, undergå enskild skrift och avlösning i sakristian, och att ge Jukkasjärvi kyrka 2 Daler silvermynt.

Barn:

1. Magnus *1779. Han antogs som elev vid Jukkasjärvi lappskola 1797 17/2, men anlände aldrig till skolan.⁴⁵¹
2. Brita *1783
3. Marget *1786
4. Erik *1789

Hustruns barn utom äktenskapet med **Johan Hindersson Soppero** (Niemi-Soppero 3) som angiven fader:

1. Johan Johansson Holma *1774, född vid Andersmässotiden – tabell 20

Tabell 20

Johan Johansson Holma⁴⁵² (från tabell 19). *1774, vid Andersmässotiden. Dräng i Soppero. Han antog sin hustrus namn i samband med giftermålet.

– Gift 1799 med **Anna Andersdotter Holma**, *1751, från Mikonheikki 9. Hon var änka efter Johan Hindersson Soppero (Niemi-Soppero 3), vilken antagligen var Johans köttslige far. Angående utredningen av eventuella äktenskapshinder – se vidare Niemi-Soppero 3.

Barn:

1. Greta Stina *1796 27/1, †1796

Tabell 21

Olof Klemetsson Lainio (från tabell 1). †1716. Husbonde på halva nybygget Lainio i Siggevaara (sedermera Hannu och Alapää gårdar). Han tas upp i mantalslängderna under Siggevaara 1682-1711, och satt som nämndeman vid Jukkasjärvi tingslag 1704-1716.

Brottmål: Vid tinget i Jukkasjärvi 1702 sakfälldes Olof Klemetsson, Mårten Klemetsson (tabell 2) och Nils Eriksson (Kemiläinen 1) i Lainio tillsammans med ett antal samer att böta 2 1/2 Daler silvermynt, eftersom de "sällan Kommit i Kyrkan eller biiwistat Gudztjänsten".

Tvistemål: Vid tinget i Jukkasjärvi 1683 kände Erik Mickelsson Rahtu i Kuivakangas till Olof Klemetsson i Lainio om ett fisketräsk. Hans far Mickel Eriksson Rahtu hade redan 1680 kärat till Olofs far Klemet Olofsson (tabell 1) om saken. Erik och Olof delade på ett fiskevatten (antagligen Vaikkojärvi eller Teminkijärvi), men Olof hade inte betalt sin del av skatten, varför Erik i 15 år hade betalt även Olofs andel. De beslöt "efter någon Discurs och Conference them emillan", att Olof skulle ge Erik 15 marker gäddor för vart och ett av de 15 åren, samt att i fortsättningen betala sin del.

Vid tinget 1685 besvärade sig dock Mickel Eriksson Rahtus fullmäktige rådman Per Eriksson Planting i Torneå över Olof Klemetsson, sedan denne inte velat fullgöra sina skyldigheter enligt 1683 års dom. Rätten slog fast att det som beslutades 1683 skulle gälla. Dessutom skulle Olof betala Erik 2 Riksdaler för hans omkostnader.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1689 tvistade Anders Andersson Karvonen i Anttis och Olof Klemetsson om "Olås Jerfwi, och den där om liggande skogh och marck." Nämndemannen Erasmus Olsson i Siggevaara och länsmannen i samma by, Josef Eriksson (Juuso), utsågs till synemän för att undersöka saken.

Vid tinget nästföljande år fortsatte tvisten: Anders menade att han hade störst rätt till Olosjärvi, eftersom han för lång tid sedan köpt detta fisketräsk av en same, medan Olof hävdade att han bara brukade de ägor som legat öde och som han fått tingsrättens tillstånd att uppta.

Det framkom att Erasmus Olsson och Josef Eriksson hade funnit att Anders Karvonens käromål mot Olof Klemetsson var "mehrendels är af null och intet värde". Därför resolverades att träsket skulle ligga under Olofs boställe och att han skulle betala Anders så mycket denne hade givit för träsket, nämligen två lispund gäddor. Dedan kunde Olof bruka träsket mot att han skattade en mark gäddor årligen för det, detta särskilt som det befanns att Anders Karvonen ägde och skattade för hela åtta andra träsk i Lappland och brukade den skog som löd under dem. Han skattade därför 6 marker torrfisk. Tvisten fortsatte vid tinget i Jukkasjärvi 1716 (se tabell 22).

Vid tinget i Jukkasjärvi 1692 resolverades att Olof Klemetsson skulle "förmöya och afstillia" Markus Erikssons (Iso) arvingar i Vitsaniemi för fiskeriet i Teminkijärvi, Matajärvi och Rovajärvi, vilka av ålder brukats av Markus, men som Olof i några år hade åtnjutit. Länsman Henrik Jonsson, nämndemannen Mickel Anundsson och Nils Mickelsson tillsattes att likvidera saken mellan dem.

Arv: Vid tinget i Jukkasjärvi 1717 besvärade sig Olofs dotter Ella över att arvet efter fadern ännu inte

⁴⁵¹ Anderzén 1990b.

⁴⁵² Husförhörslängd för Jukkasjärvi 1795-1827.

var skiftat, samt att brodern Olof inte återlämnat en ren han lånat av henne 1714. Tingsrätten beslutade att arvet genast skulle skiftas, samt att Olof skulle återställa systemen den lånade renen.

Barn:

1. Hans – tabell 22
2. Elin (Ella) *1676, †1764. G.m. kolaren Lars Hansson Kemi i Masugnsbyn, Pajala sn. Vid tinget i Jukkasjärvi 1734 kärade Elin Olsdotter till sin renvakterska Kerstin Anundsdotter Hotti, sedan denna, enligt Elin, hade satt sitt renmärke på en tvåårig ren, som tillhörde Elin. Rätten gav Elin rätt och renen skulle överlämnas till henne.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1736, anklagade Elin genom en skriftlig redogörelse unge Lars Larsson Kissa, make till hennes renvakterska Kerstin Anundsdotter Hotti, för att hösten 1733 ha låtit "Fyra stycken Renar af de honom i händer lemnade förfara". Rätten dömde Lars att betala Elin 16 Daler kopparmynt för två härkar. Dessutom skulle han betala 3 Daler kopparmynt för Elins resekostnader och stämningsspengar.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1740 kärade brukskarlen Mickel Baltzarssons hustru Susanna Johansdotter från Masugnsbyn till Elin, som nu var änka, eftersom Elin med "ett skiäl Råg" hade lockat till sin tjänst Susannas piga Margeta Olsdotter. Susanna och Elin hade dock förlikats utanför rätten, och Elin skulle dels betala de stämningsspengar Susanna lagt ut, och dels ge henne 4 Daler 16 Öre kopparmynt i skadestånd. Susanna och Elin bekräftade denna överenskommelse med handslag.

3. Olof Killinki – tabell 26
3. Simon *1681, †1726 i Alta. Utflyttad till Norge 1720. Bosatt i Alta. Gift med Maria Pedersdatter. Barn: Gjertrud (*1718), Ole (*1720), Simon (*1725) och Maria (*1723).
4. Henrik *1696, †1770 i Alta. Utflyttad till Norge. Bosatt i Storgjerdet, Alta. Gift med Regina Mathisdatter (*1694, †1774). De hade barnen: Ole (*1724, †1795), Kristine (*1726, †1726?), Mathias (*1727, †1793), Henrik (*1728), Johanes (*1730), Clemet (*1734), Peder (*1734), Lucie (*1736), Tomas (*1738) och Isak (*1740).

Tabell 22

Hans Olsson Lainio⁴⁵³ (från tabell 21). Han tas upp i mantalslängderna under Lainio 1717-55 och var husbonde på sedermera Hannu och Alapää gårdar (Lainio Nr. 1 på 5/32 mantal). Hannu gård är antagligen uppkallad efter honom. I sin "Beskrifning om Torneå och Kemi Lappmarcker" från 1738 skriver kronofogde Anders Hackzell att Hans Olofssons nybygge hade 1 1/4 tunnans utsäde på leraktig jordmån, och kunde föda 7 kor av myrängar, starrhö och något litet hårdvallshö.⁴⁵⁴

⁴⁵³ Se Ljung: Jukkasjärvi s. 89.

⁴⁵⁴ Fellman 1910.

Tvistemål: Vid tinget i Jukkasjärvi 1716 besvärade sig Anders Andersson Karvonen i Anttis, Pajala sn, över att Hans inte på tretton år betalat honom den, enligt Anders, överenskomna avgiften på 20 marker torr fisk årligen för att få bruka Anders del av det fisketräsk (Olosjärvi) som Anders och Hans Olsson Lainios far, Olof Klemetsson Lainio (tabell 21), delat mellan sig 1690. Nu krävde Anders att Hans skulle betala honom 1 lispund och 6 skålpund torr fisk i ersättning. Hans Olsson Lainio åberopade å sin sida att tingsrätten 22 år tidigare beslutat att Anders inte skulle få mer än 2 marker torr fisk årligen. Rätten kände inte till denna gamla dom, och uppsköt därför målet till nästföljande ting.

Vid tinget 1717 hade tingsrätten letat fram den gamla domen, och fann att den gav Hans Olsson Lainio rätt. Dock ansåg sig rätten tvingad att döma Hans till 1 daler smt. I böter, då han inte var närvarande vid tingsförhandlingen.

Denna långdragna tvist avslutades först vid tinget i Jukkasjärvi 1747, nästan 60 år efter att den först kommit inför rätten. Då begärde nämndemannen Erik Johansson Karvonen i Anttis, vilken var brorson till den ovan nämnde Anders Andersson Karvonen, att nybyggarna Måns Mårtensson (tabell 3) och Hans Olsson i Lainio antingen måste uppvisa laga dom på sin fiskerätt i Olosjärvi, eller också upphöra med fisket där. Erik sade sig årligen erlagga 5 marker torra gäddor för fisket i Olosjärvi. Rätten fann att det skulle stå nybyggarna fritt att fiska i träsket, då Måns och Hans intygat att de och deras företrädare under "långlig tid" hade fiskat i Olosjärvi utan klander och då kronobefallningsman Anders Hackzell meddelat att Erik Karvonen inte betalade någon avgift till kronan för träsket.

– Gift med **Karin Matsdotter**.

Barn:

1. Valborg. G. 1737 26/12 m. Mickel Mickelsson Mikonheikki (Mikonheikki 4).
2. Malin *1722, +1769 19/6. G.m. Henrik Olofsson Pesu- Kankaanranta i Karungi, Karl Gustavs sn.
3. Hans *1722 x/9 – tabell 23
4. Mats *1725 2/10 – tabell 25
5. Anna *1734 24/12.
6. Lisa *1735. G. 1786 2/4 m. soldaten Henrik Björn i Pirkkiö, Nedertorneå sn.
7. Margeta *1740. G. 1775 21/12 m. soldaten Johan Johansson Lom – Varg i Övre Raumo, Nedertorneå sn.

Tabell 23

Hans Hansson Lainio⁴⁵⁵ (från tabell 22). *1722 x/9, †1785. husbonde på sedermera Hannu och Alapää gårdar i Lainio (Lainio Nr. 1 på 5/32 mantal).

Tvistemål: Han tvistade vid tinget i Jukkasjärvi 1765 med sina svågrar Måns och Hans Erssöner Lainio om bouppteckning efter sin svärfar Erik Mårtensson – se vidare tabell 12.

⁴⁵⁵ Husförhörslängd för Jukkasjärvi 1765-94, 1795-1827.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1781 fordrade Hans Hansson i Lainio av Mats Mickelsson Vänkkö i Pajala betaltning för en ko som Vänkkö hade slaktat, ett fårskinn, tre kalvskinn, två yxor, ett gäddnät och två liar. Men då det intygades att Vänkkö för länge sedan hade flyttat till Övertorneå socken, kunde inte målet tas upp av Jukkasjärvi tingsrätt.

Vid samma ting kände Adam Klemetsson Rahtu och Mats Eriksson Rahtu i Kuivakangas, samt Nils Nilsson Vikeväinen i Kaulinranta till Hans Hansson Lainio, Lars Nilsson Keisari (Keisari 2), Magnus Eriksson (tabell 4), Hans Månsson (tabell 8), Erik Månsson (tabell 19) och Esaias Olsson (Nykäinen 3) i Lainio, och krävde att återfå fiskerätten i träskan Suolajärvi, Teminkijärvi, Sanginvuopio, Sattajärvi och Kevosjärvi, vilka av ålder legat under deras hemman, men som lainioborna nu brukade. Dessutom krävde de att lainioborna skulle betala dem arrende för de år de brukat dessa träsk (se även Nykäinen 1).

Men då någon "Krono fullmäktig" inte hade förordnats för att bevaka lainiobornas rättigheter, tillsades kärandena att ansöka om att en sådan tillförordnades till nästa ting, varför målet sköts upp.

Vid tinget påföljande år hade ingen kronofullmäktig infunnit sig, varför rätten inte heller vid detta tillfälle kunde ta upp saken. Det ålades kärandena att till nästa ting vid förlust av talan förordna en sådan. Per Adamsson Rahtu, fullmäktig för samtliga kärande, frågade Olof Josefsson Kangoinen om lainioborna de senaste 6 åren hade fiskat i sjöarna, varvid Olof svarade att så var fallet.

Vid tinget 1783 fann tingsrätten att kärandena trots att de skattat för träskan inte därmed kunde anses ha fullkomlig äganderätt till dessa träsk, som låg mer än 20 mil från deras gårdar. Att dessa avlägset bosatta personer skulle bruka träskan stred mot "en san och wärckelig Rikshushållning" och mot lappmarksreglementet av 1749, som uttryckligen bjöd att i lappmarken liggande sjöar och träsk borde brukas av lappmarkens samer och nybyggare. Därför kunde inte svarandena åläggas att betala kärandena någon taxa eller något arrende för bruket av fiske-träskan.

Sista gången denna tvist behandlades vid tinget, var 1784. Då hade Olof Josefsson Kangoinen instämt Hans Månsson Lainio (tabell 8) angående "Någon fiske Taxa", som Olof menade sig ha rätt att uppbära för några fisketräsk som tidigare hade ägts av Rahtu hemman i Kuivakangas. Men då Lagmanstinget hade stadfäst Jukkasjärvi tingsrätts dom i saken, som sade att Rahtus åbor inte haft rätt att ta upp taxa för träskan, frikändes Hans från Olofs talan.

Testamente: Han testamenterade 2 Skilling till Jukkasjärvi kyrka. Vid hans begravning användes kyrkans "gamla bårkläde".⁴⁵⁶

– Gift med **Marget Erikdotter Lainio**, *1715 x/3, döpt 14/4, från tabell 12.

Barn:

⁴⁵⁶ Kyrkoräkenskaper, Jukkasjärvi 1785 6/3.

1. Karin *1746, †1770
2. Anna *1749. G. 1773 m. Per Hindersson Soppero (Niemi-Soppero 2).
3. Hans Soppero *1755. Nybyggare i Soppero. Vid tinget i Jukkasjärvi 1792 klagade nämndemannen Erik Matsson Soppero (Mämmi-Lainio 4) över att löse karlen Hans Hansson Lainio gjort honom och övriga byamän i Soppero intrång med fiskande, jakt och fångst på Sopperos byamarker. Hans Hansson kunde inte neka till detta, och förbjöds vid vite av 3 Riksdaler och 16 Skilling att göra vidare intrång. Dessutom påpekade tingsrätten att han, om han inte ville taga ordentlig tjänst eller anlägga ett nybygge, inte kunde undgå att "enligt Kungl. Reglementet" gå i krigstjänst som soldat.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1795 framkom att kronolänsman Anders Björnström och nämndemannen Erik Matsson Soppero (Mämmi-Lainio 4) 1794 8/9 hade utsynt Hans Hanssons nybygge i Soppero. Nybygget bestod av gårdstomt, åker, samt ängar och hade tillgång till tarvlig skog, samt fågel och djurfång.

När synesinstrumentet lästes upp vid tinget in-vände avlidne Johan Hindersson Sopperos änka Anna Andersdotter Holma (Niemi-Soppero 3) att den utsynta lägenheten låg för nära Soppero gård och att ytterligare ett nybygge skulle vara till hinders för de redan existerande ny-byggena. Tingsrätten fann därför det skäligt att kronolänsman Anders Björnström och två ojäviga nämndeman skulle förrätta ännu en syn av det utsynta nybygget. 1796 sålde Henrik Hansson i Lainio en äng belägen vid Rautavaara till Hans Hansson i Soppero – se tabell 6.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1798 anklagade kronolänsman Henrik Lindmark Hans Hansson och Erik Olofsson i Soppero (Mämmi-Lainio 6) för sabbatsbrott och dryckenskap. De dömdes att böta 5 Riksdaler vardera treskiftes.

4. Olof *1759 – tabell 24

Fosterdotter:

1. Sofia *1758. Utflyttad till Norge.

Tabell 24

Olof Hansson Lainio⁴⁵⁷ (från tabell 23). *1759. Husbonde på sedermera Hannu eller Alapää gårdar i Lainio (Lainio Nr. 1, 5/32 mantal). Nämndeman i Jukkasjärvi tingslag från och med 1790.

Han köpte 1798 10/3 ängarna "Heijna joanså-Sarij, Nappasary, Cajkikarinalla Kosiniemi, Natekostet, Råfvakoskenniska, åfvasoandorantat och Rapottapåla alla" av Lars Larsson Keisari (Keisari 2:1) och Josef Klemetsson Lainio (tabell 28).⁴⁵⁸

Vid tinget i Jukkasjärvi 1786 kände Henrik Olofsson Nykäinen och Henrik Mårtensson Lainio till Henrik Hansson, Erik Månsson och Olof Hansson

⁴⁵⁷ Husförhörlängd för Jukkasjärvi 1765-94, 1795-1827.

⁴⁵⁸ Dombok, Jukkasjärvi tingslag 1816.

Lainio, vilka, hävdade de, hade gjort intrång på deras fiskevatten – se vidare Nykäinen 1.

– Gift 1784 med **Marget Hansdotter Lainio**, *1760, från tabell 8.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1779 anklagade vice kronobefallningsman Zacharias Hackzell Margareta Hansdotter i Lainio och drängen Hans Hansson i Lainio (tabell 16)⁴⁵⁹ för att genom lönskaläge ha avlat en oäkta gosse, som framföddes i oktober 1778, och ännu var vid liv. Följande vittnen inkallades: Hans Hansson Lainio med sonen Olof; Lars Larsson Kuoksu och Måns Ersson Lainio. Rätten fann dock att Hans Hansson var gift med Hans Hanssons faster, samt att Måns Ersson var syskonbarn (kusin) till Margareta Hansdotter.

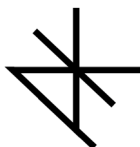
Lars Larsson Kuoksu svor vittneseden, men "intygade sig icke hafwa det ringaste bekant" i saken. Henrik Hansson kunde därför inte bindas till faderskapet. Margareta Hansdotter dömdes att plikta med 8 dagars fängelse på vatten och bröd, att giva 32 Skilling till Jukkasjärvi kyrka, samt att undergå enskild skrift.

Barn:

1. Hans *1785, †1790
2. Måns *1787
3. Marget *1790, †1790
4. Olof *1792, †
5. Hans *1794
6. Johan *1795
7. Ella *1797, †1798
8. Anna Katarina *1799, †1800

Hustruns barn utom äktenskapet med **Hans Hansson Lainio-Forsman** (tabell 16) som angiven fader:

1. Gossebarn *1778 x/10

Hans Olofsson Lainios bomärke 1835.⁴⁶⁰

Tabell 25

Mats Hansson Lainio (från tabell 22). *1722 2/10. Vid tinget i Jukkasjärvi 1771 sades att en man vid namn Mats Hansson Lainio en gång hade bott i Lainio, men senare hade flyttat till Norge. Han hade inte kvarlämnat någon egendom i Torne lappmark.

– Gift 1749 1/1 med **Dordie Hindersdotter Kemi**, från Klockarsläkten i Jukkasjärvi 1.

Barn:

1. Magdalena *1749 14/4

⁴⁵⁹ I domboken kallas han Henrik Hansson, men det måste vara en felskrivning för Hans Hansson, eftersom Hans Hansson bror Henrik Hansson – om notisen verkligen hade rört honom – skulle ha anklagats för enfält hor snarare än lönskaläge, då han var gift sedan 1774.

⁴⁶⁰ Ingemar Lindstedts dagbok 1835.

Tabell 26

Olof Olsson Lainio – Killinki (från tabell 21). Nybyggare i Killinki (Killinkisuando) från och med 1725. Killinki överfördes till den nybildade Gällivare socken 1745. I sin "Beskrifning om Torneå och Kemi Lappmarcker" från 1738 skriver kronofogde Anders Hackzell att Killinkisuando vid Kaitum älv hade grundats 1725 av Olof Olofsson, vilken ännu var skattefri. Han hade ännu ingenting sått, men kunde föda 5 kor av myrängar och starrhö.⁴⁶¹ Tydligt kallades han "Häst-Olof", vilket han uppfattade som ett öknamn.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1725 förunnade samerna Per Larsson Vuornis och Anund Gabrielsson Keira Olof Olsson från Lainio att "sig husligen få nedsättia uti Killing Suando", där det tillförne inte funnits några nybyggare, trots att det fanns ymnigt med ängar och mulbete för boskap. Tingsträtten gav Olof rätt att vid Killinkisuando uppta "fullkommeligt Gårzbruk" med åker, ängar och mulbete, förutsatt att han undvek överflödigt svedjande "hwar igenom skogen kan utdödas". Hur många frihetsår han skulle ha skulle bestämmas av landshövdingen. Vid tinget i Jukkasjärvi 1749 framkom att han "Klanderlöst i 27 års tid" hade bärgat ängslandet Vuordnovuoma under sitt nybygge Killinki.

Tvistemål: Vid tinget i Jukkasjärvi 1722 fastslogs att de 4 kannor brännvin som Ella Eriksdotter, Erik Jönssons dotter, från Pello lämnat till Olof Olsson i Lainio att sälja, bör han återställa henne eller också betala dess värde. Olof sade att soldaterna Anders Sieppi, Olof Kylli och Johan Björnfot hade rövat detta brännvin av honom, men tingsrätten menade att det var en sak mellan honom och dem.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1724 besvärade sig Olof Olofsson, smeden Johan Spets från Kopparberget, över att brukskarlen Jöran Eriksson Stålnacke förlidna helgmässoafton hade "skiält och Kallat honom för en skiälm samt häst Olof", kallat honom rövare och dessutom kallat hans hustru Lisbet Johansdotter Spett "twänne gånger Hora". Jöran förklarade att denne Olof hade ett sådant öknamn, och att soldaten Anders Lodvik (Lodwijk-Kuoksu 4) hade sagt att hustru Lisbet Johansdotter var en hora. Anders Lodvik förklarade sig dock "intet annat wetta med denne hustrun än ära och godt", trots att han hade friat till henne men fått avslag. Därför blev hustru Lisbet frikänd från denna beskyllning, och Jöran, som återkallade sina ord sakfällades till två gånger 3 Marker silvermynt. Eftersom han inte heller kunde bevisa att Olof var en skälm och rövare fick han även för denna beskyllning böta två gånger 3 Marker silvermynt.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1727 besvärade sig Olof Olsson i Killinki "högeligen" över att samnen Henrik Larsson Paukka hade kallat honom rentjuv. Henrik hade dock inte kunnat hittas av länsmannen Per Pokka, men han uppehöll sig enligt ryktet i Masugns-

⁴⁶¹ Fellman 1910.

byn. Målet sköts upp till följande ting. Några ytterligare anteckningar om saken finns inte i domböckerna.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1733 framkom att handelsman Márten Brase i Torneå hade förlikats med lappländaren Olof Olsson i Killinkisuando angående en gäld för 63 alnar vadmal, sedan Olof lovat betala Mártens stämningsspenningar, samt ersätta honom med gods för vadmalen.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1736 klagade Olof Olsson och Staffan Olsson Nykäinen i Killinkisuando över att Johan Andersson (Mikonheikki 5) och änkan Brita Pålsson (Parakkavaara 2) på Taborsberg hade överfallit dem "tid och annan" med skällsord och äreröriga beskyllningar, varför de hade inkallat dem till rättegång. Johan och Brita befanns dock inte vara tillstädes.

Nämndeman Erik Jönson Stålnacke berättade att han i gamle Nils Johansson Keisaris närvaro vid Andersmässotiden, samt vid juletiden hade underrett dem om stämningen. Därför skulle Johan och Brita var för sig plika 1 Daler silvermynt för uppsatts försummelse, samt kallas till nästa ting.

Vid tinget 1737 framkom att Olof och Staffan hade dragit tillbaka sin talan sedan Johan och Brita inte endast hade bett om ursäkt för sina utlåtelse, utan dessutom givit Olof och Staffan en Specie Karolin var för att ersätta dem för stämningsspengarna. Efter att parterna skakat hand lät rätten saken bero, men uppmanade alla inblandade att "lämna hvar annan oskymfede".

Övrigt: Olof Olsson i Lainio bekom vid tinget 1724 9 Daler silvermynt för ett privet han uppsatt vid sockenhuset.

– Gift 1:o med **Kerstin Larsdotter**.

Barn:

1. Mickel *1714 vid Mickelsmäss.
- Gift 2:o 1723 med **Elisabet (Lisbet) Johansdotter Spett**, dotter till smedmästaren Johan Jonsson Spett och Susanna Baltzarsdotter Thun i Svappavaara.
2. Susanna *1723 x/6. G. 1744 m. Olof Jönsson Sagare (Sagare 2)
3. Brita *1725 29/4
4. Lucia *1727 x/5
5. Olof *1729 20/3
6. Johan *1733 5/6

Tabell 27

Klemet Josefsson Kangoinen⁴⁶² (från tabell 1:3) *1719 24/2 i Kangos, Pajala sn. Inkom från Kangos till Lainio tillsammans med sonen Josef år 1785.

– Gift 1744 12/12 i Pajala med **Ella Olsdotter Nykäinen**, *1711, †1788, dotter till Olof Matsson Nykäinen och Kerstin Simonsdotter i Kangos, Pajala sn. Angående hennes ursprung – se Nykäinen.

Barn:

1. Josef Lainio *1745 1/8 – tabell 28

⁴⁶² Husförhörslängd för Jukkasjärvi 1765-94, 1795-1827. Se även Ljung: Jukkasjärvi s. 102.

Tabell 28

Josef Klemetsson Kangoinen – Lainio⁴⁶³ (från tabell 27). *1745 1/8 i Kangos, Pajala sn. Inkom från Kangos 1785 och blev husbonde på Lantto nybygge i Lainio (Lainio Nr. 3 på 5/32 mantal).

Han sålde 1798 10/3 några ängar till Olof Hansson Lainio – se tabell 24.

Tvistemål: Vid tinget i Jukkasjärvi 1788 hade sammen Mats Persson Massa stämt Olof Olsson Nykäinen i Kangos, samt Josef Klemetsson och Henrik Mårtensson (Kyrö, Jukkasjärvigrenen 16) i Lainio, med påstående att av dem erhålla del i en av dem fångad björn.

Mats Persson Massas fullmäktige, nämndemannen Anders Hansson i Vittangi sade att Olof Olsson Vittangi (Kyrö, Jukkasjärvigrenen 5) och Hans Mårtensson Lainio (Kyrö, Jukkasjärvigrenen 18) hade sparat en björn, liggande i ett ide en halv mil från Vittangi. Massa hade lämnat Olof Olsson i Vittangi en ren och föda för jakten. Sedan hade han kommit överens med de övriga svarandena om att han skulle erhålla del i bytet.

Efter något tvistande blev parterna "på det sättet förenta", att Hans Mårtensson, Henrik Mårtensson, Josef Klemetsson, Olof Olsson i Kangos och Olof Olsson i Vittangi skulle till Massa ge 8 Skilling vardera, "och härmed Rätten lät bero".

Vid tinget i Jukkasjärvi 1793 klagade nybyggaren Josef Klemetsson i Lainio över att grannen Henrik Mårtensson (Kyrö, Jukkasjärvigrenen 16) hade hängt upp sin not tvärs över en kreaturstig, varigenom två av Josefs kor fastnade i noten med hornen, och en av dem dog. När målet lästes upp meddelade parterna att de ingått förlikning, sedan Henrik betalat Josef 1 Riksdaler, varvid rätten lät det bero.

– Gift 1775 20/4 i Pajala med **Sofia Johansdotter Pekkari**, *1754, dotter till Johan Johansson Pekkari och Brita Mårtensdotter Lainio (från tabell 2:2) i Tornefors, sedermera i Junosuando, Pajala sn.

Barn:

1. Klemet *1777
2. Johan *1778. Utflyttad 1787. Han var på 1790-talet dräng i Pajala sn.
3. Olof *1780, †1798
4. Henrik *1783
5. Helena *1786
6. Hanna *1790
7. Anders *1793
8. Brita *1795

Josef Klemetsson Lainios bomärke 1798.⁴⁶⁴

⁴⁶³ Husförhörslängd för Jukkasjärvi 1765-94, 1795-1827.

⁴⁶⁴ Dombok, Jukkasjärvi tingslag 1816.

Tabell 29

Erik Klemetsson Lainio (antagligen från tabell 1:3).

Bosatt i Jukkasjärvi.

– Gift 1731 21/3 med **Brita Andersdotter**.

Barn:

1. Karin *1732 3/1

LAUTAKOSKI

PARAKKAVAARA

Mickel Jakobsson Lautakoski (tabell 1) var *son* till lantushållaren och postföraren Jakob Ersson Lovikka eller Lautakoski, husbonde i Lautakoski 1712-42 och dennes hustru Anna Mickelsdotter Lasu; *sonson* till Erik Nilsson Lovikka, nybyggare i Lautakoski, Pajala sn, 1682-1704 och dennes hustru Brita; *sonsons son* till Nils Ludvigsson Lodvijk, husbonde på Lovikka gård i Kainuunkylä 1623-38 och nybyggare i Lovikka, Pajala sn, 1640-59; *sonsons sonson* till Ludvig Joensson, husbonde på Lovikka gård i Kainuunkylä 1596-1622; *sonsons sonsons son* till birkarlen Joen Olsson Pajari, husbonde på Olkkuri och Lovikka gårdar i Kainuunkylä 1551-93; och *sonsons sonsons sonson* till Olof Joensson, husbonde på Olkkuri, Lovikka, Kannala och Kuurunen gårdar i Kainuunkylä 1539-53.

Elias (tabell 2) och Filip (tabell 3) Filipssöner Lautakoski var *söner* till nämndemannen Filip Ersson Lautakoski (*1766 1/3, †1734 14/1), husbonde på Ylivainio gård i Lautakoski och dennes hustru Anna Hindersdotter. Filip Ersson Lautakoski var *bror* till den ovannämnde Jakob Ersson Lovikka eller Lautakoski. Angående släkten Olkkuri, se vidare: Kuoksu, Erik (2007b): "Birkarlen Olof Joensson (Olkkuri) i Kainuunkylä och hans ättlingar 1539-1920", femte upplagan, Angered, samt Kuoksu, Erik (2008a): "Birkarlssläkter i Övre Tornedalen 1539-1800", Angered. Släkten har gemensamt ursprung med släkten Lodvijk-Kuoksu och Keinosuandosläkten.

Olof Joensson (Olkkuri)

Kainuunkylä, Olkkuri gård 1539-53

|
Joen Olsson Pajari

Birkarl, Kainuunkylä, Olkkuri gård 1551-93.

Han fiskade 1554 i Kuoksuuando och Vittangisuando.

|
Ludvig Joensson (Lovikka)

Kainuunkylä, Lovikka gård 1596-1622

|
Nils Ludvigsson Lodvijk

Kainuunkylä, Lovikka gård 1623-38

Nybyggare i Lovikka 1640-59

|
Olof Nilsson Lovikka

(se Lodvijk-Kuoksu)

|
Erik Nilsson Lovikka

Nybyggare i Lautakoski 1682-1704

G.m. Brita

|
Henrik Eriksson Lodvik

(se Keinosuandosläkten)

|
Jakob Ersson Lovikka el. Lautakoski

Nybyggare i Lautakoski 1712-42,

Lantushållare, postförare.

G.m. Anna Mickelsdotter Lasu

|
Mickel Jakobsson Lautakoski

*1713

Tabell 1

|
Filip Ersson Lautakoski

*1677 1/3, †1734 14/1

Nybyggare och nämndeman i Lautakoski

G.m. Anna Hindersdotter

|
Elias Filipsson Lautakoski

*1704, †1739

Tabell 2

|
Mickel Ersson Lovikka

(jfr. Mikonheikki 9)

|
Filip Filipsson Lautakoski-Parakkavaara

*1723 25/3

Tabell 3

|
Gabriel Filipsson Parakkavaara

*1751, †1799 20/2

Tabell 4

|
Erik Filipsson Parakkavaara

*1766

Tabell 5

Tabell 1

Mickel Jakobsson Lautakoski.⁴⁶⁵ *1715. Han tas upp i sin fars hushåll i Lautakoski i skriftboken för Pajala socken 1731-43. I kolumnen för 1734 står att han "tienar i Juccasjerfvi". Han och hans familj bodde i Jukkasjärvi från 1734 till och med hösten 1751, men sedan flyttade de till okänd ort. Mickel var enligt domboken för Jukkasjärvi tingslag 1751 känd som en ärlig man.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1737 framkom att ogifta kvinnspersonen Elin Persdotter Pumbainen från Sodankylä, 35 år gammal, medelmåttig till växt, frisk och sund och utan bräcklighet, natten mot 1735 29/10

hade fött en oäkta dotter vid namn Elin, vilken på Allhelgonadagen blivit döpt av kyrkoherde Johan Tornberg och som ännu levde.

Det föregavs att drängen i prästgården Mickel Jakobsson från Lautakoski var far till barnet. Mickel, 28 år gammal, "en frisker Man af fulkomlig växt utan någon bräckelighet" tillstod att han hade lägrat Elin första gången något innan jul 1734 och sedan åtskilliga gånger, "doch aldrig på någon Sön- eller högtidzdag". Han hade aldrig lovat ta Elin till äkta, och ville inte heller göra det. Elin bejakade detta.

Därför dömdes Mickel att böta 10 Daler och Elin att böta 5 Daler. Dessutom skulle de undergå en söndags uppenbar kyrkoplikt, och Mickel skulle årligen tillstålla Elin sin del av "barnafödan", vilket på grund

⁴⁶⁵ Se Ljung: Jukkasjärvi s. 37.

av Mickels fattigdom "modereras" till 6 Daler kopparmynt årligen. Både Mickel och Elin erlade böterna i penningar.

– Gift 1739 med **Lisa Hindersdotter Kemiläinen**⁴⁶⁶, *1721 12/2, från Klockarsläkten i Jukkasjärvi 1

Barn:

1. Anna *1741
2. Henrik *1742 18/12
3. Brita *1744 24/12
4. Jakob *1748 20/4
5. Dorotea *1749 11/4
6. Maria *1751 19/9

Barn utom äktenskapet med **Lisa Persdotter Pumbainen**, *1702, från Sodankylä:

1. Elin *1736 25/10

Tabell 2

Elias Filipsson Lautakoski. *1704, †1739, begravnen i Jukkasjärvi 19/9. Nybyggare i Puimunen, Jukkasjärvi kyrkoby. Han tas upp i sin fars hushåll i Lautakoski i skriftboken för Pajala socken 1731-43. I kolumnen för 1734 står att han "tienar i Juccasjerfvi".

Vid tinget i Jukkasjärvi 1738 inlämnade han en skrift, där han sade sig vilja "sättia sig husligen neder En half fjerdingz wäg ifrån kyrckan Puimosbärg kallat", vilket en del av allmogen hade gett honom lov och tillstånd till. Han skulle genast börja skatta 1 Daler silvermynt för sitt nybygge. Dock invände kyrkoherde Johan Tornberg att kyrkobordets flakaland och utmark låg i detta område, och att han inte hade blivit hörd i saken, varför tingsrätten inte ansåg sig kunna fatta något beslut. Ytterligare anteckningar i målet saknas, vilket antagligen beror på att Elias hann avlida innan målet togs upp på nytt.

– Gift med **Malin Johansdotter**.

Barn:

1. Johan *1740 4/3

Tabell 3

Filip Filipsson Lautakoski – Parakkavaara.⁴⁶⁷ *1723 25/3 i Lautakoski, Pajala sn. Nybyggare, nämndeman och postförare i Parakka.

Han var brukskarl Masugnsbyn, Pajala sn, år 1751, men flyttade till Parakka senare samma år och blev husbonde på gården Parakka Nr. 3. Han blev nämndeman 1764 och deltog sedan i alla ting fram till 1800, då han begärde avsked från nämndemannassylan för sin sjuklighets skull, och ersattes av Mats Henriksson Huru (Huru 3).

Tvistemål: Vid tinget i Jukkasjärvi 1753 begärde Filip Filipsson i Parakka i närvaro av kronobefallningsmannen Anders Hackzell, att hustru Anna Mickelsdotter på Kelkkaniemi (Mikonheikki 11) måste avträda höslogarna Enovuoma, Jokijärvi, Saarenjatko, "Ajtaguides" och Paunupudas, till honom och hans

⁴⁶⁶ Att hans hustru är den Lisa Henriksdotter som var dotter till Henrik Matsson Kemiläinen framgår av domboken för Jukkasjärvi tingslag 1751.

⁴⁶⁷ Husförhörlängd för Jukkasjärvi 1765-94, 1795-1827. Se även Ljung: Jukkasjärvi s. 184.

granne Johan Johansson (Mikonheikki 6), vilken ägde andra halvan av det hemman Filip bebodde, eftersom dessa höslogar av ålder hört under Filips och Johans nybygge.

Anna Mickelsdotter svarade att Johan Andersson (Mikonheikki 5), som tidigare ensam brukat det hemman Filip och Johan nu brukade, år 1745 hade givit henne tillåtelse bruka Enovuoma och Jokijärvi. De övriga slogarna, sade hon, tillhörde rätteligen Kelkkaniemi nybygge, och hade röjts av de som besuttit detta nybygge.

Nämndemannen Henrik Henriksson Kyrö hade besiktat ängarna sommaren 1752, och funnit att de nyligen hade blivit uppröjda, men att Filip Filipsson inte hade minsta bevis på att ängarna (förutom Enovuoma och Jokijärvi) tillhörde hans nybygge. Därför beslöt rätten att Anna skulle behålla alla ängar utom Enovuoma och Jokijärvi, vilka skulle överföras till Filip Filipssons och Johan Johanssons nybygge.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1757 framkom att Filip och sammen Anders Jonsson Paljas förlikats i en tvist om en vuorso som Filip 1753 köpt av Anders, men som han ej fått tillhanda. Anders lovade nu att tillställa Filip en körren, samt 2 Daler och 8 Skilling kopparmynt.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1771 hade Filip instämt sammen Henrik Johansson Hotti till tinget för beskylning. Henrik var dock inte tillstädes trots att han blivit lagligen stämd, varför han dömdes att böta 2 Daler silvermynt och kallas till nästa ting. Inte heller 1772 var Hotti närvarande vid tinget, varför han åter fick böta – denna gång 1 Daler silvermynt. Det är inte känt om saken togs upp vid igen 1773 års ting, eftersom domboken från det året är defekt.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1781 kände Filip till Henrik Jönsson (Mikonheikki 11), och krävde att denne måste avstå ängarna Paloputanranta, Mikkoavaaran ajo och Saarenjatko till honom, eftersom dessa ängar "ifrån begynnelsen" hade hört till Filips nybygge, "oackadt Henrik Jönsson them sedermera rödgt".

Henrik Jönsson "trodde" att ängarna i själva verket tillhörde hans nybygge, och därför återopade Filip Johan Johansson (Mikonheikki 6) i Tarendö till vittne. Johan sade att han var 60 år gammal och att han var född på det hemman Filip nu innehade, samt att han för 20 år sedan hade flyttat därifrån. Johan vittnade att Paloputanranta i hans ungdom hade bestått av en smal strand som avkastade en rucka hö och att den blivit bärgad av det nybygge Filip nu innehade. Mikkoavaaran ajo hade hemmanets dåvarande åbo, vittnets styvbror "Micho" (Mickel Mickelsson Mikonheikki – Mikonheikki 4), uppröjt. Den avkastade ungefär ett renlass. Om Saarenjatko visste han ingenting.

Därefter begärde Filip anstånd till nästa ting, eftersom han ville samla fler bevis och inkalla "gamla mannen" Per Persson Parakkavaara, "som nu wore sjuk", som vittne, vilket tingsrätten samtyckte till.

Vid tinget 1782 framträdde Filip Filipsson med sin tillförordnande kronofullmäktig kronolänsman Karl Petter Finberg och Henrik Jönsson med Gabriel Eliasson Servio (Servio 1), vilken sedan senaste tinget övertagit Henriks nybygge Parakka Nr. 6.

Per Persson, infödd Parakkabo, vittnade att Filip Filipssons företrädare på hemmanet, Johan Andersson (Mikonheikki 5), inte hade tillåtit någon av sina grannar att bärga Paloputanranta äng, utan att han hade fört hem höet därifrån med båt, men han kunde inte påminna sig om någon annan hade slagit ängen på den tiden. Han vittnade också att Johan Andersson själv hade uppröjt ängen Mikkovaaran ajo på en strand, och varit den ende som bärgat den. Rörande Saarenjatko, så hade Johan Andersson röjt upp ett ruckland äng där, men det andra av ängens två ruckland hade Henrik Jönsson uppodlat.

Gabriel Eliasson sade, att då dessa ängslägenheter låg "uti öppen marck", och käranden inte kunde styrka sin äganderätt med någon utsyning, trodde han att "den som först satte sig i besittning af Ängen tillhörde den ock". Filip vidhöll dock att han även fortsättningsvis skulle ha rätt till sitt hemmans gamla ängslägenheter, men avstod från att begära ersättning för den skada han lidit genom att en annan under 30 års tid bärgat dessa ängar.

Tingsrätten fann att Filip med hjälp av två edsvurna vittnen hade bevisat att Paloputanranta, Mikkovaaran ajo och Saarenjatko hade inte bara hade nyttjats och bärgats av företrädarna på hans hemman, utan att de var uppodlade från ödeland av dem. Därför hade Henrik Jönsson och hans efterträdare inte Gabriel Eliasson haft rätt att sätta sig i besittning av ängarna, och Gabriel måste vid 3 Riksdalers och 16 Skillings vite upphöra att befatta sig med dem. Dessutom skulle Henrik Jönsson, vars tilltag hade tvingat Filip Filipsson till rättegång, betala Filip's rättegångskostnader på 40 Skilling.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1787 besvarede sig kronobefallningsman Jonas Vestberg över nämndemannen Filip Filipsson och Per Persson (Parakkavaara 3:3) i Parakka, samt Anders Hansson (Kyrö, Jukkasjärvigrenen 10) och Henrik Johansson (Kyrö, Jukkasjärvigrenen 13) i Vittangi. Dessa hade enligt ett kontrakt av 1783 12/2 åtagit sig att mot betalning av 22 Riksdaler, 10 Skilling och 8 Runstycken riva en oduglig hållstuga, belägen halvvägs mellan Soppero och kyrkobyn, och sedan bygga en ny stuga på platsen. En inspektion av den stuga de uppfört visade dock att den var undermålig. Filip Filipsson och de andra förklarade sig både villiga och skyldiga att till nästa ting "bota och förbättra" stugans alla bristfälligheter.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1799 kände Filip still sameänkan Kristina Nilsdotter Niia och krävde att hon skulle återbetala de 2 Riksdaler och 24 Skilling som hennes avlidne make Per Pingi lånat av honom. Rätten avvisade kravet då Filip inte kunde bevisa att han lånat Per Pingi detta belopp.

Övrigt: Filip ägde enligt domboken för Jukkasjärvi tingslag 1767 rätt att fiska i sjön Ämmjärvi vart fjärde år – se vidare Huru 2.

Han åtog sig 1758 att utstaka vintervägen från Parakka till Svappavaara för 9 Daler kopparmynt om året, samt från Svappavaara till Luspajärvi för 6 Daler kopparmynt om året,⁴⁶⁸ och åtog sig 1784 att fortskaffa brev från Parakka mot en ersättning av 4 Skilling per mil på sommaren, samt 3 på vintern.⁴⁶⁹

Han köpte 1781 2 kannor av det brännvin som vid andersmässotiden 1780 beslagt tagits av vice kronolänsman Johan Hinderesson Kemi – se vidare Klockarsläkten i Jukkasjärvi 5.

Sytning: Han överlät "i anseende till hög ålder och deraf följande bräckligheter" 1797 10/2 besittningsrätten till sitt krononybygge Parakka Nr. 3 på 1/8 mantal till sina söner Gabriel och Henrik. De skulle erhålla halva nybygget var, mot att de lovade att föda och kläda sina föräldrar under resten av deras liv.⁴⁷⁰

– Gift med **Anna Gabrielsdotter Flygare**, *1726, dotter till masmästaren Gabriel Johansson Flygare och Kerstin Hansdotter Kemi i Masugnsbyn, Pajala sn.

Barn:

1. Kerstin *1749. Utflyttad till Norge.
2. Gabriel *1751 – tabell 4
3. Filip Koivuniemi *1753. Han utförde 27 och 1/2 dagsverken vid reparationerna av Jukkasjärvi kyrka 1785 och erhöll därför 4 Daler och 48 skilling i lön. Han var tillsammans med Olof Mårtensson Lainio (Kyrö, Jukkasjärvigrenen 17) den som utförde det mesta arbetet.⁴⁷¹ Han gifte sig 1786 med Brita Johansdotter Gardin (*1751), änka efter Henrik Olofsson Koivuniemi, och blev på så sätt husbonde på en del av Koivuniemi gård i Tarendö, Pajala sn. Barn: Eva Greta (*1787 6/10)
4. Anna *1755. G. 1775 m. brukskarlen Johan Ersson Stålnacke i Masugnsbyn, Pajala sn.
5. Johan Koivuniemi *1758. Han gick i Jukkasjärvi lappskola 1766 x/8-1768 9/2.⁴⁷² Husbonde på en del av Koivuniemi gård i Tarendö, Pajala sn. Gift 1796 med Ella Baltzarsdotter Koivuniemi (*1775 13/1). Barn: Anna Greta *1796 16/5
6. Maria *1760. G. 1786 m. nämndemannen Anders Hansson Kyrö (Kyrö, Jukkasjärvigrenen 10).
7. Brita *1763. G. 1786 m. Josef Josefsson Purainen i Kainuunkylä, Hietaniemi sn.
8. Henrik *1765. Husbonde på halva gården Parakka Nr. 3. Vid tinget i Jukkasjärvi 1798 krävde han att Jakob Gabrielsson (Servio 1:3) skulle återlämna de 4 Riksdaler och 8 Skilling specie, som återstod av de 7 Riksdaler och 8 Skilling han lånat av Henrik. Jakob erkände lånet, men menade att han hade betalt Henrik 4 Riksdaler och 8 Skilling, och

⁴⁶⁸ Dombok, Jukkasjärvi tingslag 1758.

⁴⁶⁹ Dombok, Jukkasjärvi tingslag 1784.

⁴⁷⁰ Dombok, Jukkasjärvi tingslag 1792.

⁴⁷¹ Kyrkoräkenskaper, Jukkasjärvi 1785.

⁴⁷² Anderzén 1990b.

att alltså inte mer än 3 Riksdaler, "dem han nu till Honom i specie mynt aflemnade", återstod. Men då Jakob inte kunde bevisa att han verkligen betalt de 1 Riksdaler och 8 Skilling han menade sig ha överlämnat till Henrik, dömde rätten att han måste betala även detta belopp till Henrik.

9. Erik *1766 – tabell 5
10. Greta *1770
11. Elias *1774, †1774

Filip Filipsson Parakkavaaras bomärke 1762.⁴⁷³

Familj 4

Gabriel Filipsson Parakkavaara⁴⁷⁴ (från tabell 3). *1751, †1799 20/2 i Parakka. Husbonde på halva gården Parakka Nr. 3. Han kallades antagligen "Kaapo".

Vid tinget i Jukkasjärvi 1796 hade samnen Anders Persson Riimi genom nybyggaren Henrik Hansson (Lainio 9) i Lainio instämt nybyggarna Gabriel Filipsson och Henrik Persson i Parakka (Parakkavaara 3:6) och krävde ersättning för att en honom tillhörig oxren fastnat i deras vildrenssnaror på Ojarova, varefter de slaktat renen.

Gabriel och Henrik hävdade å sin sida att Anders med sin kåta och hela sin renhjord vistades för nära deras gårdar och jaktmarker. Det befanns dock att Ojarova låg en mil från Parakka, varför deras klagan avvisades.

Rätten fann att nybyggarna inte kunde lastas för att renen fastnade i vildrenssnaror utan att det varit fråga om en olyckshändelse. Dock tillsades de att inte sätta ut sina snaror på de ställen där samerna uppehöll sig med sina renar.

– Gift 1788 med **Maria Lisa Larsdotter Pellikka**, *1757, dotter till Lars Andersson Lasu-Pellikka och Brita Matsdotter Harju i Pajala. Hon kom till Jukkasjärvi som fosterdotter hos sin faster Kerstin Andersdotter Lasu och hennes make Olof Hindersson Kyrö (Kyrö, Jukkasjärvigrenen 5), och gifte 1799 om sig med Jöns Persson Parakkavaara (Parakkavaara 4).

Barn:

1. Filip *1789, †1789
2. Anna Maria *1790. Hon gick i Jukkasjärvi lappskola 1800 13/2-1802 10/2.⁴⁷⁵
3. Brita Magdalena *1791
4. Johan Lars *1793 18/3, †1793 6/4
5. Gabriel *1794 30/4
6. Henrik *1796 14/9, †1796 23/9

Tabell 5

Erik Filipsson Parakkavaara⁴⁷⁶ (från tabell 3). *1766. Han övertog 1791 11/2 sin svärfaders ny-

bygge i Vittangi (Vittangi Nr. 1). Han kallades antagligen "Männikkö-Erkki",⁴⁷⁷ och senare i livet "Vanha-Erkki" eller "Vanha-Erkko".

Erik Filipsson fick 1793 rätt att disponera den ko hans hustrus farfar gamle Olof Hindersson i Vittangi samma år erhöll från sin son Henrik Olofsson. Vid Olofs död (som inföll 1794) skulle Erik överta kon – se vidare Kyrö, Jukkasjärvigrenen 5.

Brottmål: Erik erkände sig vid tinget 1790 skyldig till lönskaläge, vilket dock, då han och Kristina Henriksdotter Kyrö förklarade att de ville gifta sig mildrades till otidigt sängalag – se nedan.

Tvistemål: Vid tinget i Jukkasjärvi 1795 klagade Erik över att nämndemannen Tomas Nilsson Niia under marknadstiden 1794 "härstädades honom med Slagsmål öfverfallit". Tomas Niia bekände att han slagit Erik Filipsson. Nämndemannen Erik Matsson Soppero och Anders Johansson Lautakoski inkallades som vittnen. Erik Matsson berättade att han sett parterna slåss utanför en visthusbod. Därvid hade han sett Tomas ge Erik två kindpustar. Sedan hade han gått emellan och skilt dem åt. Anders Johansson sade att han inte visste hur slagsmålet började, men att han hade sett Tomas och Erik "ligga i ett knippe ute å marken" vid visthusboden och hört Erik ropa på hjälp.

Tomas Nilsson Niia anhöll om uppskov till nästa ting för att få tillfälle att kalla in drängen Josef Olofsson i Tornefors som vittne, då denne kände till orsaken till slagsmålet, vilket rätten biföll, dock vid vite av 3 Riksdaler och 16 Skilling om han inte gjorde detta. Inga ytterligare noteringar om målet finns dock i domböckerna, varför det är rimligt att anta att Erik och Tomas förlikades utan rättens inblandning.

Vid tinget påföljande år klagade Erik Filipsson å byamännens i Vittangi vägnar över att samnen Lars Pålsson Maaherra med sin kåta och sina renar uppehöll sig för nära byns marker. Maaherra tillsades att uppehålla sig på större avstånd från byn, samt att ersätta byamännen med 3 Riksdaler och 16 Skilling för den skada hans renar gjort.

Övrigt: Erik Filipsson utsågs 9/2 1796 till förmyndare för Per Perssons i Parakkavaara (Parakkavaara 3) omyndiga barn.⁴⁷⁸

– Gift senintern 1790 med **Kristina Henriksdotter Kyrö**, *1765, från Kyrö, Jukkasjärvigrenen 6.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1790 tilltalade kronolänsmannen Anders Björnström pigan Kerstin Henriksdotter och drängen Erik Filipsson för lönskaläge, sedan Kerstin vid nyårstiden detta år fött ett oäkta barn som ännu levde Kerstin och Erik förklarade sig sinnade att ingå äktenskap, vilket de ålades göra, samt till Jukkasjärvi kyrka böta 2 Daler silvermynt, vilket motsvarade 1 Riksdaler och 32 Skilling.

Barn:

1. Erik *1790, född vid nyårstiden.⁴⁷⁹

⁴⁷³ Dombok, Jukkasjärvi tingslag 1762.

⁴⁷⁴ Husförhörslängd för Jukkasjärvi 1765-94, 1795-1827.

⁴⁷⁵ Anderzén 1990b.

⁴⁷⁶ Husförhörslängd för Jukkasjärvi 1765-94, 1795-1827.

⁴⁷⁷ Paulaharju 1966 s. 30.

⁴⁷⁸ Dombok, Jukkasjärvi tingslag 1796.

⁴⁷⁹ Dombok, Jukkasjärvi tingslag 1790.

2. Filip *1791
3. Brita Stina *1792 18/10, †1793 25/8
4. Anna Maria *1794 29/1
5. Henrik *1795 1/5
6. Olof *1796 21/8
7. Brita Kristina *1799 12/8

Ei

Erik Filipsson Parakkavaaras bomärke 1792.⁴⁸⁰

⁴⁸⁰ Dombok, Jukkasjärvi tingslag 1792.

LODWIJK – KUOKSU

KUOKSUSUANDO

Lars Olofsson Lodwijk var *son* till Olof Nilsson Lovikka (†1685/86), husbonde på sedermera Tyni och Holma gårdar i Lovikka, Pajala sn, 1682-85 och dennes hustru Margareta Andersdotter, husbonde på sedermera Tyni och Holma gårdar i Lovikka 1686-90; *sonson* till Nils Ludvigsson Lodwijk, husbonde på Lovikka gård i Kainuunkylä, Hietaniemi sn, 1623-38 och nybyggare i Lovikka, Pajala sn, 1640-59; *sonsons son* till Ludvig Joensson, husbonde på Lovikka gård i Kainuunkylä 1596-1622; *sonsons sonson* till birkarlen Joen Olsson Pajari, husbonde på Olkkuri och Lovikka gårdar i Kainuunkylä 1551-93; och *sonsons sonsons son* till Olof Joensson, husbonde på Olkkuri, Lovikka, Kannala och Kuurunen gårdar i Kainuunkylä 1539-53. Släkten har gemensamt ursprung med Keinosuandosläkten och släkten Lautakoski. Angående släkten Olkkuri, se vidare: Kuoksu, Erik (2007b): "Birkarlen Olof Joensson (Olkkuri) i Kainuunkylä och hans ättlingar 1539-1920", femte upplagan, Angered, samt Kuoksu, Erik (2008a): "Birkarlssläkter i Övre Tornedalen 1539-1800", Angered.

Olof Joensson (Olkkuri)

Kainuunkylä, Olkkuri gård 1539-53

|

Joen Olsson Pajari

Birkarl, Kainuunkylä, Olkkuri gård 1551-93.

Han fiskade 1554 i Kuoksusuando och Vittangisuando.

|

Ludvig Joensson (Lovikka)

Kainuunkylä, Lovikka gård 1596-1622

|

Nils Ludvigsson Lodwijk

Kainuunkylä, Lovikka gård 1623-38

Nybyggare i Lovikka 1640-59

|

Olof Nilsson Lovikka

†1685/86

G.m. Margareta Andersdotter

|

Lars Olofsson Lodwijk

*1660, †1735 20/6

Tabell 1

|

Olof Larsson Kuoksu el. Kuoksusuando

Nämnd 1714-1746

Tabell 2

|

Per Olofsson Kuoksu

Nämnd 1734-1740

Tabell 3

Erik Nilsson Lovikka

(se Keinosuandosläkten och Lautakoski)

Anders Larsson Lådvik

*1694, †1734 22/9

Tabell 4

Tabell 1

Lars Olofsson Lodwijk. *1660, †1735 20/6 i Lovikka, Pajala sn⁴⁸¹. Nybyggare i Kuoksu, Siggevaara. Han tas upp i mantalslängderna under Siggevaara 1694-1711. I 1711 års mantalslängd står att nybygget blev öde 1709. I Pajala sockens skriftbok 1731-43 tas Lars Olofsson Lodwijk upp som bosatt hos sin svärson Karl Persson Skomakare i Tarendö, Pajala sn. Han kallas i dödboken "Blinda Lars Olofsson i Lovicka".

Tvistemål: Vid tinget i Jukkasjärvi 1694 tvistade Lars Olofsson Lodwijk i Kuoksusuando och Henrik Mickelsson (Kyrö, Jukkasjärvigrenen 1) i Vittangi "sigh emellan om Jorde Ägor och Fiskerij". Erik Jönsson och Nils Hansson sattes av rätten att jämka

mellan dem. Tvisten fortsatte dock vid tinget i Jukkasjärvi 1696, då Lars och Henrik tvistade om de slätterängar som låg mellan Kuoksu och Vittangi. Det beslutades att Henrik Kyrö skulle bruka och bärga: "den Öfre deelen om sin gård till Ängesland, och Lars där emoth den Nedre deelen om hindrichs Gård, Kwåxssuando brevid".

– Gift⁴⁸² med **Anna Larsdotter**, *1673, †1729 9/10 i Tarendö, möjligen dotter till Lars Larsson Pirkkoi el. Pirtti (Pirkkoi 2:1).

Barn:

1. Olof Kuoksu el. Kuoksusuando – tabell 2
2. Lars Kuoksusuando. Bruksdräng i Tornefors, Pajala sn., 1711-14. G.m. Annika.⁴⁸³

⁴⁸¹ Uppgiften att han skall ha dött 1709 beror på att August Ljung felaktigt läste texten "1709 blifwit öde" i 1711 års mantalslängd som "1709 blifwit död".

⁴⁸² Uppgifterna att han var gift med en dotter till borgaren Olof Mört i Torneå kan inte beläggas i samtida källor.

⁴⁸³ Mantalslängder.

3. Anders *1694 – tabell 4
4. Maria. G.m. soldaten Karl Persson Jatko-Skomakare i Tarendö, Pajala sn.
5. Malin
6. ? Per Snällfot. Erik Wahlberg hävdar i sin med en del allvarliga fel behäftade utredning av släkten Kuoksu (nr. A 21 i hans samlingar på Nordkalottbiblioteket) att Per Larsson Snällfot skulle vara son till nybyggaren Lars Olofsson Lodwijk i Kuoksu. Per Larsson Snällfot var född 1708 och dog 1780 9/11. Han blev genom giftermål husbonde på sedermera Vanhainen och Snäll gårdar i Erkheikki, Pajala sn. Några belägg för att Per Snällfot var son till Lars Lodwijk har inte stått att finna.

Tabell 2

Olof Larsson Kuoksu eller Kuoksusuando (från tabell 1). Han tas upp som brukskar i Tornefors i mantalslängderna 1714-21. Nybyggare i Kuoksu 1722-1736.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1722 fick "Nybyggarsonen Olof Larsson ifrån Kocksovando" Tingsrättens tillåtelse att återuppta det sedan 13 år öde nybygget Kuoksusuando, som "effter noga gjord undersökning förnimes lyda inom Lappmarkz rör- och råmärke så till dess skog och marck som fiske wattn". Olof anmodades att "husligen bebygga" ödenybygget och att uppta åkrar och ängar, men att undvika onödigt svedjande. Nybygget gavs 15 frihetsår och befriades från knektutskrivning i alla tider. Efter frihetsårens utgång skulle Olof skatta som alla andra nybyggare, "medh hwilke han öfwer allt göres lik".

Vid tinget i Jukkasjärvi 1736 framträdde kronobefallningsmannen Anders Hazckell och framvisade en resolution av landshövdingen baron Gabriel Gyllengrip, daterad 1735 19/7. Landshövdingen skrev att bruksinspektorn Samuel Mört (Mört 1) skulle få överta Kuoksusuando nybygge, sedan Olof Kuoksusuando "så af sig kommit, at han det samma ey mera ombetros kan". Samuel Mört hade dock åtagit sig att "honom med dess ofärdiga hustru och twänne små barn hos sig på Nybygget behålla", "i betraktande af dess utfattiga tillstånd".

Brottmål: Vid tinget i Jukkasjärvi 1730 visade sig Olof "hehl full och drucken", varför han belades med 6 Marker silvermynts böter. Men "som han under upopen wiste sig mycket onyttig", och trots att han blivit varnad bad tingstolken Mickel Jönsson Stålnacke "Kyssa märrafitta", blev han sakfällad till 10 Daler silvermynt, "sig sielf till rättelsse och androm Wanartigom till åtwarningh".

Tvistemål: Vid tinget året därpå hade han blivit instämd att svara på Mårten Jönssons i Vittangi (Sagare 4) anklagelse att han "olofligen skall borttagit" en båt av honom. Olof hade på tingsplatsen "blifwit efter ropader och söker", men hade inte dykt upp, varför han sakfälldes till 1 Daler silvermynt för sin frånvaro. Vid tinget 1732 framkom att Olof och Mårten hade förlikats, sedan Olof lovat att ersätta

Mårten för båten och dessutom betala hans omkostnader på 6 Daler och 16 Öre kopparmynt, vilket befästes med handslag.

Vid tinget 1732 tvistade han med brodern Anders om betalningen för dennes arbete på nybygget – se vidare tabell 4.

– Gift med **Ella**.⁴⁸⁴

Barn:

1. Per Kuoksu – tabell 3
2. Kerstin Kuoksu *1722, †1739 19/4 i Pajala.
3. Möjligen var den Lisa Olsdotter (*1721), som var gift med Lars Larsson Mukka-Kuoksu (Mukka-Kuoksu 1) dotter till Olof Larsson Kuoksu el. Kuoksusuando.
4. Barn

Tabell 3

Per Olofsson Kuoksu (från tabell 2). Dräng i Kuoksu.

– Gift 1734 26/12 med **Anna Hindersdotter Syväniemi**.⁴⁸⁵

Barn:

1. Olof *1736 2/6
2. Lars *1740 25/7

Tabell 4

Anders Larsson Lodvik (från tabell 1). *1694, †1734 22/9 i Lovikka, Pajala sn. Soldat. Enligt Pajala sockens skriftbok 1731-43 bodde han åren 1731-34 hos sin kusin på fädernet Olof Dynisson Lovikka på Tyni gård i Lovikka.

Tvistemål: Vid tinget i Jukkasjärvi 1724 drogs han in i en förtalsrättegång – se vidare Lainio 26.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1726 besvarade sig Anders Larsson Lodvik över att Anders Andersson Matti för fyra år sedan skulle ha druckit upp hans brännvin och öl andra juldagsaftonen, varför han i gengäld skulle ha lovat honom en Vuorso. Anders Lodvik hade dock ännu inte fått den utlovade renen. Anders Matts bror Mickel Andersson Paljas, som åberopades som vittne, sade sig inte veta något om denna sak och Anders Matti hävdade att Anders Lodvik för fyra år sedan på landsvägen hade druckit upp en kanna brännvin, som tillhört hans husbonde. Eftersom inga vittnen fanns remitterades saken till förlikning.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1732 kårade soldaten Anders Larsson Lodvik till sin bror Olof Larsson Kuoksu (tabell 2) "för något gjordt arbete", som inte blivit betalt, varför han av brodern fordrade en ko och två får. Det framkom att Anders hade arbetat på att bygga fåhus, pörte, kvarn och bod på Olofs nybygge, och dessutom hade han slagit hö åt honom. Olof anförde att han redan hade givit Anders "åtskillige persedlar". Efter "åtskillige Reciproce moverande inkast" kom dock bröderna till en vänlig förening. De kom överens om att Olof skulle ge Anders en kviga

⁴⁸⁴ Mantalslängd 1719.

⁴⁸⁵ Hennes tillnamn är enligt vigselboken Syväniemi, men det är okänt vilken gård Syväniemi hon kom från.

och två får, medan Anders lovade att hjälpa Olof att föra hem timmer och att tillsammans med honom hugga upp en stuga på "3 famnar inom Knutarne", "med hwilken förening som parterna betygade sig vara nöjde på begge sidor".

Gift med **Malin Mickelsdotter**.⁴⁸⁶

Inga kända barn.

⁴⁸⁶ Skriftbok, Pajala socken 1731-43

MARAKATT ELLER MARAINEN

Anders Andersson Marakatt eller Marainen (tabell 1) var *son* till samén Anders Persson Marakatt eller Marainen (*1702, †1765 9/3) och dennes hustru Kerstin Anundsdotter (*1701, †1782 6/12) i Suonttavaara; *sonson* till samén Per Larsson Marakatt eller Marainen (*1661, †1741 25/10) och dennes hustru Marget Andersdotter (*1666, †1746 22/2) i Suonttavaara och *sonsons son* till samén Lars Andersson Marakatt i Suonttavaara, vilken tas upp i mantalslängderna 1681-1712 och i 1734 års dombok sägs ha kallats "Pitkä-Lars" och ha varit svåger till en Jöns Anundsson.

Lars Larsson Marakatt (tabell 2) var *son* till fjärdingsmannen Lars Nilsson Marakatt eller Marainen (*1718, †1788 28/12) och dennes hustru Marget Jönsdotter (*1720, †1739 27/12) i Suonttavaara; *sonson* till samén Nils Larsson Marakatt (†1739/40) och dennes hustru Elin Nilsson (*1675, †1742 20/10) i Suonttavaara; och *sonsons son* till den ovannämnde Lars Andersson Marakatt, kallad "Pitkä-Lars". Angående släkten Marakatt/Marainen, se Marainen, Johannes (1997): "Karesuando samesläkter", Umeå: Sámiid Riikasearvi.

Lars Andersson Marakatt, kallad "Pitkä-Lars".
Same i Suonttavaara 1681-1712
G.m. N.N. Anundsdotter?

Per Larsson Marakatt el. Marainen *1661, †1741 25/10 Same i Longasvuoma, Suonttavaara G.m. Marget Andersdotter, *1666, †1746 22/2	Nils Larsson Marakatt †1739/40 Same i Longasvuoma, Suonttavaara G.m. Elin Nilsson, *1675, †1742 20/10
Anders Persson Marakatt el. Marainen *1702, †1765 9/3 Same i Suonttavaara G.m. Kerstin Anundsdotter, *1701, †1782 6/12	Lars Nilsson Marakatt el. Marainen. *1718, †1788 28/12 Fjärdingsman i Suonttavaara G.m. Marget Jönsdotter, *1720, †1793 27/12
Anders Andersson Marakatt el. Marainen *1743 15/11 Tabell 1	Lars Larsson Marakatt *1753 1/1 Tabell 2

Tabell 1

Anders Andersson Marakatt eller Marainen.⁴⁸⁷
*1743 15/11 i Suonttavaara. Husbonde på nybygget Ruodusniemi (Ruodusjärvi) Nr. 1. Han kallades "Ruovus-Antti".⁴⁸⁸

1793 9/9 utsynte kronolänsman Abraham Rechardt och fjärdingsman Magnus Johansson Anders Andersson Marainens nybygge. Nybyggets gårdstomt befanns ligga vid Sudjajärvi, 1 1/2 mil från Kuttainen. Nybygget bestod av 7 ängar, som avkastade 3 lass och 4 ruckor hö av färdig äng och 1 lass och 6 ruckor hö av röjningsland. Nybygget hade skog till hus-timmer, gårdsgårdar och ved; gott mulbete; goda till-fällen till jakt på djur och fågel, samt fiske till hus-behov i 4 sjöar. Nybygget fick 20 års skattefrihet.⁴⁸⁹

Brottmål: Vid tinget i Enontekis 1773 dömdes han att plikta med 12 dagars fängelse på vatten och bröd, samt enskild skrift och att ge 4 Daler till kyrkan, för enfalt hor med Lars Henriksson Kyrös hustru Sara Löfman –se vidare Kyrö, Enontekis-grenen 5.

⁴⁸⁷ Kommunionlängd för Enontekis 1765-1805; Husförhörslängd för Enontekis 1748-79, 1780-1808. Se även Ljung: Enontekis (Karesuando) s. 101 och Marainen: Karesuando samesläkter s. 119.

⁴⁸⁸ Paulaharju 1966 s. 24.

⁴⁸⁹ Dombok, Enontekis tingslag 1794.

Övrigt: Han ägde tillsammans med Nils Johans-son Idivuoma och Jonas Henriksson Niva del i fiske-rätten i Riska träsk – se Kuttainen 7.

– Gift 1:o 1766 24/4 med **Ingrid Henrikdotter**, † före 1772, från Suonttavaara.

Barn:

1. Nils den äldre *1767 2/3. Same i Suonttavaara sameby. Gift med Marget Nilsson Kuhmunen (*1777 20/4). Barn: Ella (*1797 27/2), Ingrid (*1800).

– Gift 2:o 1773 med **Ingrid Persdotter**, *1740

Barn:

2. Per *1776 18/2

3. Kajsa *1778 5/9

4. Nils den yngre *1782 27/1

– Barn utom äktenskapet med **Sara Löfman** (Kyrö, Enontekisgrenen 5):

1. Johan Andersson *1772 10/5. Han bodde med modern och erhöll årligen 18 Daler kopparmynt i underhåll från sin fader till dess han kunde för-sörja sig själv.

Tabell 2

Lars Larsson Marakatt.⁴⁹⁰ *1753 1/1 i Suontta-vaara. Husbonde på Nybygget Sudjavaara Nr. 1, som han anlagt 1798. Han kallades "Ruovus-Lassi".⁴⁹¹

⁴⁹⁰ Kommunionlängd för Enontekis 1765-1805; Husförhörslängd för Enontekis 1748-79, 1780-1808. Se

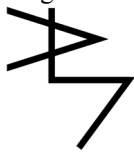
Vid tinget i Enontekis 1781 hade Per Henriksson Soppero instämt sammen Lars Larsson Marakatt angående en vaja, men då Per inte inställt sig till tinget ålades han ersätta Lars Marakatt med 16 Skilling – se Soppero 2

Han anlade 1798 25/6 nybygget Sudjavaara Nr. 1. Nybygget fick 20 års skattefrihet.

– Gift 1777 9/3 med **Ingrid Olofsdotter Mämmi**, *1758 4/8, från Mämmi 1.

Barn:

1. Lars *1778 2/5
2. Olof *1780 15/11
3. Johan *1783 21/10
4. Anna *1786 7/11
5. Anund *1789 28/4
6. Erik *1791 28/2
7. Isak *1794 8/2
8. Margareta *1796 23/5

Anund Larsson Marakatts bomärke 1834.⁴⁹²

även Ljung: Enontekis (Karesuando) s. 105 och Marainen: Karesuando samesläkter s. 120.

⁴⁹¹ Paulaharju 1966 s. 24.

⁴⁹² Bouppteckningar och arvskiften, Karesuando 1834.

MATS JOHANSSONS KURRAVAARAS SLÄKT

Tabell 1

Mats Johansson Kurravaara.⁴⁹³ *1746. Mats bodde i Kurravaara senast 1776, men flyttade 1782 till Täreändö i Pajala sn. Hans ursprung är okänt.

Han tvistade vid tinget i Jukkasjärvi 1776 med Hans Stjernström (Stjernström 1) om ängen "Sissnajokki" – se vidare Stjernström 1.

– Gift med **Anna Bengtsdotter**, *1740, dotter till gruvfogden Bengt Olsson och Kerstin Jöransdotter Stålnacke i Svappavaara.

Barn:

1. Malin *1770. Hon gick i Jukkasjärvi lappskola 1780 10/9-1781 29/11.⁴⁹⁴
2. Johan Spjut *1778. Han gick i Jukkasjärvi lappskola 1785 20/4-1786 17/12.⁴⁹⁵ Korpral i Junosuando, Pajala sn. G. 1799 31/3 m. Anna Matsdotter Kemi (*1759, från Klockarläkten i Jukkasjärvi 3). Barn: Brita (*1793), Anna Sofia (*1799).
3. Anna Maja *1784

⁴⁹³ Husförhörlängd för Jukkasjärvi 1765-94, 1795-1827.

Se även Ljung: Jukkasjärvi s. 71.

⁴⁹⁴ Anderzén 1990b.

⁴⁹⁵ Anderzén 1990b.

MIKONHEIKKI

PARAKKA, KARVONEN, KEMI, SERVIO, KELKKANIEMI

Släktens genealogi har varit sällsynt komplicerad att reda ut. Under första halvan av 1700-talet gjorde många ättlingar till släkten arvsanspråk på släktens mark, och enbart genom de tvister som följde har släktsammanhangen mellan de olika medlemmarna kunnat rekonstrueras med säkerhet.

I domboken för Jukkasjärvi tingslag för år 1737 finns en ovanligt utförlig översikt över släktens äldsta gren. Då framkom att Mikonheikkis grundare Henrik Mickelsson var Mickel Mickelssons (tabell 4) farfars far. Efter Henrik hade två vid namn Mickel brukat landet och Mickel Mickelsson var den tredje med namnet i rakt nedstigande led. Mickels (tabell 4) moder, Margareta Hindersdotter från Vittangi, var gamle Henrik Mickelssons sonson Mickel Mickelssons (tabell 3) änka. Mickel och Margareta hade i första fått tre barn; Anna, som tjänade i Kengis prästgård; Margareta, som tjänade i Jukkasjärvi prästgård och Mickel Mickelsson.

År 1718, då Mickel Mickelsson var omkring 4 år gammal, gifte sig Johan Anderson (tabell 5), som var från Anttis i Pajala sn. Per Persson Harri från Nedertorneå (tabell 9), som satt på den andra gården i byn, tog gamle Henrik Mickelsson sonsons dotter Brita Henriksdotter till hustru. Gårdarna i Mikonheikki hade när tinget hölls "för någon tid sedan" blivit flyttade närmare älvstranden framför Taborsberg.

Henrik Mickelsson

†1658

Tabell 1

|

Mickel Hindersson

+1715

Tabell 2

|

Mickel Mickelsson – G.m. –	Marget Hindersotter Kyrö	Brita Mickelsdotter	Henrik Mickelsson
----------------------------	--------------------------	---------------------	-------------------

Nämnd 1711

Tabell 3

|

Mickel Mickelsson

Mikonheikki

*1714, †1741

Tabell 4

G. 2:o m. Johan Anders-

son Karvonen.

Tabell 5

|

Johan Johansson

*1719

Tabell 6

Nämnd 1725

Tabell 7

G.m. Hans Hansson

Kemi

|

Marget Hansdtr. Kemi

*1707, †1790

G.m. Johan Persson

Servio, *1704

† före 1718

Tabell 8

|

|

|

|

|

|

|

Brita Henriksdotter

†1788 x/8

Tabell 9

G. 1:o m. Per Persson Harri

G. 2:o m. Anders Mickelsson

Lovikka-Holm

Jöns Henriksson Parakka el. Kelkkaniemi

Nämnd 1734-79

Tabell 10

|

Henrik Jönsson Parakka el. Kelkkaniemi

*1728 31/7

Tabell 11

Henrik Henriksson Kelkkaniemi

*1704

Tabell 12

Tabell 1

Henrik Mickelsson, †1658. Nybyggare i Mikonheikki, Parakka, Siggevaara.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1737 intygade nämndemannen Måns Mårtensson Lainio, Erik Jönsson Stålnacke och gamle Nils Johansson Keisari att den sistnämndes fader, "Johan Lapföd", hade avträtt sitt skatteländ till gamle Henrik Mickelsson, "hwilken skall wara stamfadren för alla Micko Heikis gårdar". Henrik hade fått ett brev av häradsrätten på detta land, men brevet var år 1737 förkommet.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1659 besvade sig Mickel Henriksson i Siggevaara över Olof Matsson och Erik Eriksson, sedan de "med ett trä ihäl fält hans fader" Henrik Mickelsson. De hade varit på resa till koppargruvan och slagit läger för natten. Då hade Olof och Erik fält ett träd, varvid de varnat Henrik för att han skulle "wachta sigh at trä icke skulle falla på honom". Då svarade han: "iagh ähr fuller så gammal at iagh iu kan see huart trä faller", men när trädet

föll, föll det på Henrik Mickelsson, så att han dog. Olof Matsson och Erik Eriksson dömdes att böta 4 1/2 Mark vardera, eftersom de sagt åt Henrik att stiga undan.

Barn:

1. Mickel – tabell 2

Tabell 2

Mickel Hindersson (från tabell 1). +1715. Nybyggare i Mikonheikki, Parakka. Han tas upp i mantalslängderna under Siggevaara 1656-1696.

Enligt 1684 års mantalslängd sådde mickel 2 tunnor. Han 20 kor, 2 hästar, 25 å 30 får och några renar. På gården bodde Mickel, hans hustru, två vuxna söner och två vuxna döttrar, en måg och en dräng. I 1693 års mantalslängd står om honom: "NB boor inom Lappråå bos[oläsligt] Hemmanet på Tabols bärg måhr Wähl."

Tvistemål: Bröderna Nils och Olof Nilsson Lovikka, samt bröderna Mickel och Lars Larsson Lasu i

Junosuando var instämnda till tinget i Jukkasjärvi 1684, sedan de jagat ”Ikorna och Fuglar” på marker tillhöriga nybyggaren Mickel Hindersson i Parakka och samerna Jöns Mickelsson, Joen Joensson och Jöns Hindersson i Siggevaara, och därigenom orsakat dem stora skador. De anklade dök inte upptill tinget, varför de fick böta för sin frånvaro.

Arv: Han testamenterade 16 öre till Jukkasjärvi kyrka.

– Gift med **N.N.**, vilket levde 1714, men var död 1716.⁴⁹⁶

Barn:

1. Johan Mikonheikki. Han tas upp som "bortta" i mantalslängderna 1681-1682, samt som utfattig 1683-85. Hans tillnamn stavas 1681 "Mikohäike" och året därpå "Micko Häyki".
2. Mickel – tabell 3
3. Brita – tabell 7
4. Ingrid †1704 på sommaren. G. 1696 m. Måns Eriksson Karesuando-Maunu (Karesuandosläkten 3).
5. Henrik – tabell 8

Tabell 3

Mickel Mickelsson (från tabell 2). Nybyggare på den gård som senare kom att kallas Parakka Nr. 3 i Mikonheikki, Parakka (Taborsberg) Upptagen i mantalslängden 1711.

– Gift med **Marget Hindersdotter Kyrö**, från Kyrö, Jukkasjärvigrenen 1. Omgift 1718 med Johan Andersson Karvonen (tabell 5).

Barn:

1. Anna *1706. G. 1745 9/4 med Henrik Jönsson (tabell 11).
2. Margareta *1711⁴⁹⁷. Hon tjänade enligt domboken för Jukkasjärvi 1737 vid Jukkasjärvi prästgård, och vittnade vid tinget 1792 – se vidare Klockarsläkten i Jukkasjärvi 5.

På 1750-talet var hon tillsammans med Hans Olsson Kemiläinen åbo på Nils Petter Fougts nybygge i Kurravaara. Vid tingen i Jukkasjärvi 1775, 1776 och 1781 tvistade hon med Hans om sin andel av "Nybyggets inkomster". Det slutade med att Hans till henne överlämnade 8 Riksdaler och 16 Skilling, samt ersatte henne för "flere års rättegångs Kostnad" med 2 Riksdaler – se vidare Kemiläinen 4.

3. Mickel Mikonheikki *1714 – tabell 4

Tabell 4

Mickel Mickelsson Mikonheikki (från tabell 3). *1714, †1741. Nybyggare på den gård som senare kom att kallas Parakka Nr. 3 i Mikonheikki, Parakka (även kallat Taborsberg). Han kallades, enligt vad hans halvbror Johan sade vid tinget i Jukkasjärvi 1781, "Mikko".

⁴⁹⁶ Dombok, Jukkasjärvi tingslag 1716.

⁴⁹⁷ Hon var "af 81 års ålder" enligt domboken för Jukkasjärvi tingslag 1792.

Tvistemål: Vid tinget i Jukkasjärvi 1737 kände Mickel Mickelsson i Mikonheikki vid Taborsberg till sin styvfar Johan Andersson (tabell 5) om att få tillträda sin fars hemman. Mickel unnade gärna Johan att bo kvar där till döddagar med sin hustru, Mickels mor Margareta Henriksdotter. Däremot kunde han inte tillåta att hans halvbror Johan Johansson, som nu var 18 år gammal, skulle få överta gården efter sina föräldrars död.

Svaranden Johan Andersson hade kommit till gården som dräng, gift sig med Mickel Mickelssons (tabell 3) änka Margareta Henriksdotter, och från den tiden hade han erlagt gårdens skatt. Då han på så sätt förhindrat gården från att komma "i lägerwall" eller bli öde menade han sig vara berättigad att behålla den för sig och för sina barn.

Rätten föreslog att de tvistande skulle förlikas om rätten till gården, varvid parterna begärde och fick rådrum att tänka över saken. Då parterna inte kunde komma överens, dömde häradstingsrätten att den inte kunde frånta Mickel Mickelsson hans "skiäliga arfz fordran" på gården, "såsom enda Sonen", trots att hans styvfar skattat för den sedan 1718. Därför tillerkändes Mickel Mickelsson äganderätten till Mikonheikki.

Mickel uppbjöd sin faders hemman i Mikonheikki vid tinget i Jukkasjärvi påföljande år, och uppgav att hans och hans syster Annas inestående fadersarv hos Johan Andersson uppgick till 681 Daler och 8 Öre kopparmynt, vilket Johan uppmanades utbetala till Mickel och Anna. Nämndeman Henrik Henriksson Moskojärvi och tingstolken Mickel Jönsson Stålnacke tillsattes att "sluta och jämcna" mellan parterna.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1738 kände Jonas Matsson Heiva till honom och andra Parakkabor om ett antal ängar – se vidare Heiva 1.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1740 framkom att Mickel Mickelsson och system Anna Mickelsdotter i Taborsberg å ena sidan och styvfadern Johan Andersson (tabell 5) å andra tvistat om "något arf". Tingstolken Mickel Jönsson Stålnacke och nämndeman Henrik Henriksson Moskojärvi hade nu jämkat mellan parterna "så att stridigheten merendels blifwit uhr wägen rögt om alt löst och fast", med undantag för 7 Specie riksdaler en rävsax, vilka Mickel och Anna ännu fordrade av Johan. Rätten dömde därför att Johan Andersson skulle ge styvbarnen 1 Specie riksdaler vardera, samt överlämna rävsaxen till dem, varvid parterna förklarade sig nöjda och "der med blifwer alt wiidare missförstånd öfwer arfskapen dem emillan aldeles uphäfwen".

Övrigt: Vid tinget i Jukkasjärvi 1781 vittnade hans styvbror Johan Johansson (tabell 6) att Mickel hade uppröjt ängen Mikkovaaran ajo.

– Gift 1737 26/12 med **Valborg Hansdotter Lainio**, från Lainio 22

Barn:

1. Mickel, †1739, begravnen 16/2.

Tabell 5

Marget Hindersdotter Kyrö⁴⁹⁸ (från tabell 3), †1740.

Arv: Vid tinget i Jukkasjärvi 1741 kårade Margets dotter Anna Mickelsdotter (tabell 11) till sin styvfar Johan Andersson angående arvet efter modern. Hon visade upp en killkula på 118 Daler kopparmynt, vilka förutom moderns kläder och ett stycke not skulle ha fallit på hennes barns lott. Nu begärde hon å sina, systemen Margaretas och brodern Mickels vägnar att få ut detta arv, samt 3 Daler kopparmynt för sina omkostnader.

Mickels broderslott skulle uppgå till 39 Daler och 10 2/3 öre kopparmynt, medan systrarnas lotter skulle uppgå till 19 Daler och 21 1/3 Öre kopparmynt, vilket dock Johan Andersson ansåg vara "för swårt", då han själv hade fått stå för begravningsomkostnaderna för sin hustru. Han erbjöd därför sina styvdöttrar moderns kläder samt 6 Daler och 16 Öre vardera, medan han erbjöd Mickel 13 Daler. Noten ville han själv behålla.

Men Anna ville å sina egna och sina syskons vägnar inte samtycka till detta, varför rätten dömde att Johan skulle tillstå Anna och Margareta 12 Daler vardera, medan Mickel skulle få 30 Daler kopparmynt. Johan skulle betala rättegångskostnaderna på 3 Daler kopparmynt, och sedan behålla de återstående 24 Daler och 19 1/3 Öre kopparmynt.

– Gift 2:o 1718⁴⁹⁹ med **Johan Andersson Karvonen**⁵⁰⁰. Nybyggare på den gård som senare kom att kallas Parakka Nr. 3 i Mikonheikki, Parakka, 1730-49. I sin "Beskrifning om Torneå och Kemi Lappmarcker" från 1738 skriver kronofogde Anders Hackzell att Johan Anderssons nybygge sådde 1 tunna i sand-, ler-, och mullaktig jordmån, och födde 10 kor av myrängar och starrhö.⁵⁰¹

Tvistemål: Vid tinget i Jukkasjärvi 1735 framkom att Johan Andersson och Per Persson Harri (tabell 9), vilka tillsammans besatt ett nybygge i Taborsberg, hade förlikats i en tvist angående några hus som Per fordrade av Johan, sedan Johan givit Per två bodar och betalt hans stämningsspenningar. Förlikningen befästes med handslag.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1736 anklagade Olof Olsson och Staffan Olsson i Killinkisuando Johan Andersson och Brita Pålsdotter (Parakkavaara 2) för

⁴⁹⁸ Att hon var från Vittangi framgår av dombok, Jukkasjärvi tingslag 1737.

⁴⁹⁹ Dombok, Jukkasjärvi tingslag 1737.

⁵⁰⁰ Johan Andersson Karvonen var son till Anders Andersson Karvonen eller Karvola (*1655, †1728 13/12) och Ella Larsdotter (*1662, †1742) på Karvonen gård i Anttis, Pajala sn; sonson till Anders Andersson Karvonen eller Karvoi, husbonde i Anttis 1657.95; sonsons son till Anders Persson Karvonen eller Karvoi, husbonde på Anttis 1626-56 och sonsons sonsons till Per Karvonen, vilken var inflyttad från Finland och var husbonde på det nybygge som senare fick namnet Juhonpieti i Pajala by 1589-1623.

⁵⁰¹ Fellman 1910.

att "tid och annan" ha överfallit dem med skällsord och äreröriga beskyllningar. – se vidare Lainio 26.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1737 dömde tingsrätten att hans styvson Mickel Mickelsson skulle överta det nybygge Johan Andersson själv hade övertagit av sin företrädare i äktenskapet – se vidare tabell 4.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1740 tvistade han om "något arf" med sina styvbarn Mickel Mickelsson och Anna Mickelsdotter – se vidare tabell 11.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1745 framkom att Johan Andersson i Parakka och hans styvdotter hustru Anna Mickelsdotter (tabell 11) hade gjort upp i godo, sedan Anna, som hösten 1745 hade bärgat Vettasjärven- vuoma, vilken tillhörde Johan, gav Johan 6 Marker kopparmynt. Annas make Henrik Jönsson⁵⁰² skulle ge Johan ytterligare 6 Marker kopparmynt.

Barn med Johan Andersson Karvonen:

1. Johan *1719 – tabell 6

Tabell 6

Johan Johansson (från tabell 5). *1719 i Mikonheikki. Nybyggare på den gård som sedan kom att kallas Parakka Nr. 3 i Parakka.

Vid tinget 1753 begärde Filip Filipsson att Anna Mickelsdotter i Kelkaniemi måste åläggas avträda ett antal ängar till honom och hans granne Johan Johansson – se vidare Lautakoski 3.

Han flyttade till Tarendö omkring 1761, och vittnade vid tinget i Jukkasjärvi 1781 i en tvist mellan Henrik Jönsson och Filip Filipsson i Parakka – se vidare Lautakoski 3.

– Gift 1743 25/9 i Pajala med **Malin Matsdotter**. Hon var innan giftermålet piga hos Per Hindersson Holm i Lovikka (tabell 8:4).

Barn:

1. Johan *1744

Tabell 7

Brita Mickelsdotter (från tabell 2). Nybyggare på den gård som senare kom att kallas Parakka Nr. 1 (Huru).

Vid tinget i Jukkasjärvi 1725 ville Olof Olsson från Kuivakangas, som för tre år sedan blivit antagen som brukskarl i Masugnsbyn, driva brukshustrun, änkan Brita Mickelsdotter i Junosuando, från avlidne Henrik Mickelssons (tabell 8) ägor på Taborsberg eller Parakka eftersom han var Henriks mäg. Brita å sin sida var inte bara Henriks "Kiötzliga syster", utan hade dessutom erlagt skatten för hemmanet sedan 1718 och vidare betalt den gäld hennes bror hade på hemmanet hos rådmann Nils Bäck i Torneå. Hemmanet hade också varit skattevrak i tre år innan hon övertog det, och Olof hade redan då varit gift med sin hustru utan att resa klander mot att Brita övertog hemmanet. Nu bönföll hon rätten att hon "måtte få sitta i rolig possession af samma ägor, utan vidare klander af honom [Olof Olsson] elr. Des hustru". Tingsrätten fann att eftersom Brita så länge betalt

⁵⁰² I domboken felaktigt kallad Jöns Hindersson.

skatt för hemmanet och dessutom löst hemmanets gäld hos Nils Bäck, kunde Olof Olsson inte få driva henne från det, "hwar efter parterne hafwa sig att rätta".

– Gift med **Hans Hansson Kemi**⁵⁰³, † före 1724. Han var hyttdräng i Masugnsbyn, Pajala sn 1701-14 och tas upp i mantalslängden under Parakka 1720.

Barn:

1. Marget *1707, †1790. G.m. Johan Persson Sevio, brukskarl i Masugnsbyn, vilken på 1720-talet brukade det hemman i Mikonheikki som senare blev Huru gård (Parakka Nr. 1). Han tvistade vid tingen 1728 och 1729 med sin hustrus kusin Brita Henriksdotter om besittningsrätten till hemmanet. – se vidare tabell 12.

Tabell 8

Henrik Mickelsson Mikonheikki (från tabell 2). † före 1718. Nybyggare i Mikonheikki, Parakka (Taborsberg). Upptagen i mantalslängderna 1697-1711. Han förefaller ha varit nybyggare på den gård som senare kom att kallas Parakka Nr. 1 (Huru).

– Gift med Karin Olofsdotter. Hon bodde 1741 hos sin son Per Holm i Lovikka, Pajala sn.⁵⁰⁴

Barn:

1. Brita. G. 1:o 1724 13/12 m. Per Persson Harri. G. 2:o 1741 m. Anders Mickelsson Lovikka-Holm – tabell 9
2. Jöns (Johan) – tabell 10
3. Henrik Kelkkaniemi *1704 – Tabell 12
4. Per Holm. Han var 1731-32 dräng hos Klemet Klemetsson Kangoinen i Kangos, Pajala sn, men gifte sig 1732 med soldaten Mickel Ersson Lovikkas änka Margareta Andersdotter Lovikka, och blev därmed husbonde på Holma gård i Lovikka. Han efterträdde Mickel Ersson som soldat, och fick som sådan namnet Holm. Äktenskapet var barnlöst.⁵⁰⁵
5. Dotter. G.m. Olof Olsson från Kuivakangas, brukskarl i Masugnsbyn, Pajala sn, vilken vid tingen 1725 ville tillägna sig sin hustrus fasters ägor i Mikonheikki – se tabell 7.

Tabell 9

Brita Henriksdotter⁵⁰⁶ (Från tabell 8). †1788 x/8 i Lovikka, Pajala sn. Hon var vid sitt giftermål med Per Persson Harri år 1724 piga i Torneå.

Tvistemål: Vid tingen i Jukkasjärvi 1728 begärde hustru Brita Henriksdotter från Taborsberg att återfå

sin avlidne faders skatteländ därstädes, vilket brukskarlen Johan Persson Servio (tabell 7:1) i Masugnen skattade för. Servio åberopade att hans moder (i själva verket hans svärmödrer) fått tillträda samma skatteländ med kronobefallningsmannens vetskap och rättens tillåtelse. Dessutom hade han skattat för skatteländet och betalt de 30 Daler och 10 öre Kopparmynt som skatteländet hade i gäld till rådmann Nils Bäck i Torneå.

Kronobefallningsman Pipping meddelade att hustru Brita Henriksdotter hade sökt landshövningens tillstånd att tillträda hemmanet, men att det till dags dato inte hade inkommit något svar på hennes begäran. Johan Persson Servio hade enbart brukat hemmanet "för gräs giäld och intet mera bygt eller häfdat hemmanet", och ansågs inte, då han var brukskarl, hågad att tillägna sig någon "Stubberättighet". Därför borde hemmanet brukas av "en pur nybyggare". Tingsrätten ansåg sig dock inte bemyndigad att yttra sig om saken, utan parterna ålades "uti vänlighet saken att biläggia" och vänta på landshövdingens utslag. Detta så mycket hellre som hustru Brita Henriksdotter erbjöd sig att betala Johan Servio de 30 Daler och 10 öre kopparmynt han betalat rådmann Bäck för hemmanets gäld.

Vid tingen 1729 uppreprades att rätten föregående år remitterat Per Persson Harris hustru Brita Henriksdotters besvär mot Johan Persson Servio angående Britas framlidne faders skatteländ vid Parakka till vänlig förlikning. Nu uppvisade Per Persson Harri befallningsman Petter Pippings immision, daterad Torneå 1728 12/3. Där stod att såsom brukskarlen Hans Hansson (tabell 7), vilken nu var död, inte hade "tillbörligen häfdat hemmanet elr. Nybygget på Taborsbärg" och inte hade försett det med gårdsgård eller tagit upp någon åker eller byggt några hus på det, blev hans änka och arvingar uppsagda från nybygget, och Per Persson skulle ha rätt till att försvarligen "häfda och bruka samt medh huus och giärdzlegård at förese" den del av hemmanet som Henrik Mickelsson tidigare hade bebott.

Per Persson och Johan Persson Servio, som var Hans Hanssons måg, skulle vardera behålla det hö de bärgat föregående år. Per Persson skulle betala föregående års skatt och tillstålla Johan Persson Servio de 30 Daler och 10 öre kopparmynt som hans svärfader betalat rådmann Bäck för hemmanets gäld till honom, vilket Johan Persson Servio instämde i.

– Gift 1:o 1724 13/12 i Nedertorneå med **Per Persson Harri**⁵⁰⁷. Han var husbonde på sedermera Huru

⁵⁰³ Hans Hansson Kemi var son till byggmästaren, hjulmakaren och kolaren Hans Hansson Kemi, som tas upp i mantalslängderna under Masugnsbyn, Pajala sn. 1674-1703 och dennes hustru Margareta Karlsdotter (†1731 16/12, 95 år gammal). Margareta Karlsdotter kan ha varit dotter till brukskarlen Karl Nilsson i Kengis, omnämnd 1656-58

⁵⁰⁴ Skriftbok för Pajala sn. 1731-43.

⁵⁰⁵ Skriftbok för Pajala sn. 1731-43.

⁵⁰⁶ Husförhörslängd för Jukkasjärvi 1765-94, 1795-1827. Se även Ljung: Jukkasjärvi s. 177.

⁵⁰⁷ Per Persson Harri var son till Per Jönsson Harri, genom giftermål husbonde på Harri eller Lauri gård i Kukkola, Nedertorneå sn 1604-1716, 1719 och dennes hustru Ella Larsdotter Harri (*1662, †1750 13/9). Ella Larsdotter var dotter till Lars Olofsson, husbonde på Harri eller Lauri gård i Kukkola 1618-67 och Aili Knutsdotter; sondotter till birkarlen Olof Eriksson Harri, husbonde på Harri gård i Kukkola 1571-1614 och sonsöns dotter till Erik Nilsson Harri, husbonde på Harri gård i Kukkola 1539-71.

gård i Parakka (Parakka Nr. 1). I sin "Beskrifning om Torneå och Kemi Lappmarcker" från 1738 skriver kronofogde Anders Hackzell att Per Perssons nybygge sådde 1/4 tunna i sand-, ler-, och mullaktig jordmån, och födde 2 kor av myrängar och starrhö.⁵⁰⁸

Twistemål: Vid tinget 1730 instämde änkan Brita Pålsdotter Per Persson Harri "för något slagzmähl och för det han skall förderfwat dess armar och händer". Vid påföljande års ting framkom att parterna hade förlikats. – se vidare Parakkavaara 2.

Han förlikades vid tinget i Jukkasjärvi 1735 med Johan Andersson Karvonen i en tvist om några hus. – se vidare tabell 5

Vid tinget i Jukkasjärvi 1738 kärade Jonas Mattson Heiva till honom och andra Parakkabor om ett antal ängar – se vidare Heiva 1.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1743 anklagade Johan Andersson Pellikka i Pajala Per Harri för att i november 1741 ha slagit sönder dörren till en bod som Johan Pellikka hade uppfört vid Merasjärvi och därur olovandes tagit 20 famnar not till ett värde av 1 Daler och 16 Öre famnen, fem nya gäddnät värda 3 Daler styck, en liten brukad fårskinnsfäll värd 9 Daler samt ungefär en halv tunna sur sik till ett värde av 7 Daler kopparmynt. Dessutom saknades litet bröd, salt och smör, men Johan Pellikka kunde inte påminna sig hur mycket. Johan Pellikkas dräng Daniel Larsson uppskattade matvarornas värde till 2 Daler.

Per Harri var dock inte tillstådes trots att han blivit instämd till tinget, och ingen visste var han befann sig. Därför dömdes hann att böta 2 Daler silvermynt för sin frånvaro, och saken uppsköts till nästa ting. Några ytterligare anteckningar i målet finns inte, antagligen beroende på att Per Persson Harri förblev försvunnen.

Barn:

1. Ella *1725 9/10 (född i Kukkola)
2. Klara *1728 18/3 (född i Kukkola), †
2. Henrik Harri el. Parakka *1731 12/5. Han var dräng i Torneå på 1750-talet, och fick 1753 23/12 en utomäktenskaplig son vid namn Henrik med Maria Johansdotter Hynynen i Karungi.
3. Per Harri el. Parakka (Liten) *1736 11/1, †1768 i Kukkola. Soldat Liten i Kukkola. Han gifte sig 1757 6/3 i Nedertorneå med Ella Eriksdotter Ekorn. De fick barnen Isak (*1757 1/1, †), Per (*1757 2/12), samt Isak (*1763 3/7, †).

– Gift 2:o med **Anders Mickelsson Lovikka** – **Holma**⁵⁰⁹, *1720 19/3, soldat Holm och husbonde på Holma gård i Lovikka, Pajala sn. Han var son till soldaten och husbonden på Holma Mickel Ersson Lovikka och dennes hustru Margareta Andersdotter Lovikka, vilken 1732 gift om sig med Brita Henriksdotters bror Per Henriksson Holm (tabell 8:3).

⁵⁰⁸ Fellman 1910.

⁵⁰⁹ Anders Mickelsson Lovikkas far Mickel Ersson Lovikka (†1731) var bror till Henrik Eriksson Lodvik (Keinosuandosläkten 1), Jakob Ersson Lovikka el. Lautakoski och Filip Ersson Lautakoski. Jfr. ingresserna till "Keinosuandosläkten" och "Lautakoski".

Barn:

1. Anna *1751. G. 1:o 1779 m. Johan Henriksson Soppero (Niemi-Soppero 3). G 2:o 1799 m. Johan Johansson Holma (Lainio 20).
2. Anders *1756
3. Olof *1760

Tabell 10

Jöns (Johan) Hindersson Parakka (från tabell 8). Husbonde på Kelkkaniemi gård i Parakka (Parakka Nr. 6). Upptagen i mantalslängderna 1734-79. Postförare. I sin "Beskrifning om Torneå och Kemi Lappmarcker" från 1738 skriver kronofogde Anders Hackzell att Jöns Hindersson nybygge sådde 3/8 tunna i sand-, ler-, och mullaktig jordmån, och födde 5 kor av myrängar och starrhö.⁵¹⁰

Twistemål: Vid tinget i Jukkasjärvi 1738 meddelade nämndmannen Måns Mårtensson Lainio att Jöns Henriksson gjorde "inkast" mot Henrik Jönsson Niemis begäran om lagfart på Soppero nybygge. Vid tinget två år senare krävde Jöns Hindersson och Erik Matsson Soppero att av Henrik Jönsson Soppero få del av arvet efter Jöns Eriksson Soppero – se vidare Niemi-Soppero 1.

Vid tinget 1738 Jonas Mattson Heiva till honom och andra Parakkabor om ett antal ängar – se vidare Heiva 1.

Övrigt: Vid tinget i Jukkasjärvi 1739 beslöts att Jöns Hindersson skulle föra de offentliga breven i socknen från Parakka, dit Jakob Eriksson Lovikka hade fört dem, till Henrik Jönsson Sagare i Piilijärvi mot en ersättning av 24 Öre kopparmynt per arbetsdag.

– Gift 1725 med **Brita Eriksdotter Lainio**⁵¹¹, *1685, †1766, från Mämmi-Lainio 1.

Barn:

1. Henrik Parakka el. Kelkkaniemi *1728 31/7 – tabell 11

Tabell 11

Henrik Jönsson Parakka eller Kelkkaniemi⁵¹² (från tabell 10). *1728 31/7. Husbonde på Kelkkaniemi gård i Parakka (Parakka Nr. 6). Han överlät eller sålde sitt nybygge till Gabriel Eliasson Servio (Servio 1) 1781 och blev brukskarl i Kengis, Pajala sn.

Twistemål: Vid tinget i Jukkasjärvi 1760 kärade Henrik Jönsson Kelkkaniemi till Jon Mattson Heiva (Heiva 1) i Vettasjärvi angående den avsides belägna myren Annavuoma, som Henrik för sex år sedan sade sig ha funnit och röjt upp. Det hade inte vuxit någon stor skog på myren, utan bara videbuskar som Henrik hade slagit ned med lie. Myrängen kunde bärgas vart annat år och gav då 13 renlass hö.

Sommaren 1759 hade dock Jon Heiva slagit och bärgat Annavuoma. Henrik krävde nu att Jon skulle

⁵¹⁰ Fellman 1910.

⁵¹¹ Hennes fadersnamn och ursprung framgår av 1741 års dombok för Jukkasjärvi tingslag.

⁵¹² Husförhörslängd för Jukkasjärvi 1765-94, 1795-1827. Se även Ljung: Jukkasjärvi s. 177.

ersätta honom för det bärgade höet, men också att han skulle plikta för åverkan. Jon nekade inte till att han slagit 3 renlass hö på Annavuoma, men sade att han gjort detta på en plats som han själv hade röjt upp på Annavuoma, och inte på Henriks mark.

Henrik replikerade att han själv hade röjt upp alla de ställen på Annavuoma "hwarest någonsin äng blifwa Kunde", varför Jons påstående var grundlöst. Henrik tillade att Abraham Hindersson Huru och dennes son Henrik kunde vittna om hur mycket han hade röjt på myren.

Jon Matsson begärde att syn skulle hållas av myren, samt av Henriks röjning vid Norilompolos strand, för att utröna "hur mycket de hwar för sig på denna myra röjt", vilket Henrik inte sade sig ha något emot. Därför tillsatte tingsrätten landsfiskal Nils Mathlein, kronolänsman Hans Stjernström och Olof Hindersson Kyrö att under sommaren besiktiga dessa platser, varefter tingsrätten vid nästa ting skulle fatta beslut i frågan om inte parterna kunnat göra upp i godo. Fram till dess förbjöds Jon att bärga Annavuoma vid 5 Daler silvermynts vite. Då några ytterligare anteckningar finns om målet, måste Henrik och Jon ha gjort upp i godo.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1781 krävde Filip Filipsson Parakkavaara att Henrik måste avstå ängarna Paloputanranta, Mikkovaaran ajo och Saarenjatko till honom – se vidare Lautakoski 3.

– Gift 1:o 1745 9/4 med **Anna Mickelsdotter Mikonheikki**, *1706, †1777, från tabell 3.

Brottmål: Vid tinget 1756 anförde hustru Anna Mickelsdotter besvär över att Abraham Hindersson Huru (Huru 1) i juni 1755 hade slagit henne med "et fork" (?) i huvudet och på armbågen så att hon blött efter slaget och fått ett hål i huvudet. Hon krävde nu att han skulle bestraffas för detta.

Malin Henriksdotter vittnade att hon varit "et byskot" från Anna och Abraham när slagen föll. Hon sade att Anna hade varit blodig, och att hon hade ropat "at ingen annan än Huru thet giordt". De kläder Anna bar vid misshandeln visades också upp, och de befanns vara blodiga.

Trots att länsman Jon Hindersson Kemiläinen och profossen Henrik Henriksson hade stämt Abraham till tinget hade han uteblivit, varför han fick böta 2 Daler silvermynt. Han dömdes också att böta 10 Daler silvermynt för slaget i huvudet, samt betala Anna 2 Daler i rättegångskostnader. Det antecknades dock att Anna och Abraham sedan hade förlikats, och att böterna därför hade eftergivits.

Tvistemål: Vid tinget 1745 framkom att Anna och hennes styvfar Johan Andersson gjort upp i godo sedan Anna olovandes hade bärgat ängen Vettasjärvenuoma, som tillhörde Johan. – se vidare tabell 5.

Vid tinget 1753 begärde Filip Filipsson att hon måste åläggas avträda ett antal ängar till honom och hans granne Johan Johansson – se vidare Lautakoski 3.

Övrigt: Hon och Margareta Hindersdotter Kyrö var de "2ne förständige Nybyggare Hustrur", som vid tinget 1758 vittnade om att de besiktigat den havande tjuven Elin Olsdotter Riimi – se vidare Samuel Jonsson Kuoksus släkt 1.

Barn:

1. Brita *1746. G.m. Olof Jönsson Heiva eller Parakka eller Kelkkaniemi (Heiva 2).

– Gift 2:o med **Valborg Olsdotter Sagare**, *1744 16/8, från Sagare 2. Hon var blind.

Brottmål: Valborg anklagade vid tinget i Jukkasjärvi 1773 Samuel Samuelsson Kuoksu (Samuel Jonsson Kuoksus släkt 2) för att vara far till den oäkta dotter hon fött år 1772. Denne anklagade i sin tur drängen Henrik Hansson för att vara barnets far – se vidare Samuel Jonsson Kuoksus släkt 2.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1775 anklagade kronolänsman Johan Junnelius henne för andra resan lönskaläge, sedan hon vid allhelgonatiden 1774 hade fött fram ett oäkta gossebarn, som sedan hade avlidit. Valborg angav drängen Isak Larsson, som numera vistades i Gällivare lappmark, som sin lägersman, men sade att lägersmålet skett såväl i Koivukylä som i Jukkasjärvi under äktenskapslöfte. Hon krävde nu att Isak skulle åläggas att gifta sig med henne. Isak var inte tillstades, trots att kronolänsman Mårten Umström i Gällivare intygade att han blivit stäm till detta ting, varför målet måste uppskjutas till nästa ting. Han fick böta 2 Daler silvermynt för sitt uteblivande.

Vid tinget påföljande år meddelade Junnelius att Isak Larsson hade "genom döden afgådt" våren 1775. Valborg Olsdotter vidhöll att hon blivit lägrad av Isak under äktenskapslöfte.

Mats Matsson Kurravaara vittnade att Isak och Valborg, vilka på den tiden tjänade hos kyrkoherde Graan, hade plägat lönskaläge, men också att Isak verkligen hade lovat henne äktenskap. Tomas Niia vittnade att Isak Larsson hade bekänt att han var far till barnet i hans, pastorskan Graans, och Jon Björndalers närvaro. Han hade dessutom sagt att han ville ingå äktenskap med henne. På grund av dessa omständigheter fann rätten att Valborg inte kunde fällas för lönskaläge. Däremot skulle hon ge 2 Daler silvermynt till kyrkan för otidigt sängalag.

Barn:

2. Henrik *1778

3. Ella *1779

4. Jöns *1781

5. Maria *1786

Andra hustruns barn utom äktenskapet, med **Samuel Samuelsson Kuoksu** (Samuel Jonsson Kuoksus släkt 2) som angiven fader:

1. Dotter *1772 29/4,⁵¹³ †1772.

Andra hustruns barn under äktenskapslöfte med **Isak Larsson** från Koivukylä:

1. Isak *1774, född vid Allhelgonatiden, †1775

⁵¹³ Dombok, Jukkasjärvi tingslag 1773.

Tabell 12

Henrik Hindersson Kelkkaniemi eller Parakka⁵¹⁴
(från tabell 8). *1704. Husbonde på Kelkkaniemi gård i Parakka (Parakka Nr. 7). Upptagen i mantalslängderna 1751-66.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1738 kände Jonas Matsson Heiva till honom och andra Parakkabor om ett antal ängar – se vidare Heiva 1.

– Gift 1732 25/3 med **Ella Jönsdotter Sagare**, *1707, från Sagare 1

Barn:

1. Henrik *1733 2/10
2. Elin *1748. G.m. Johan Johansson i Mikonheikki. Utflyttade till Övertorneå sn.
3. Möjligen var även den Brita Henriksdotter (*1735), som var gift med Lars Pålsson Heinonen-Kelkkaniemi eller Parakkavaara (Heinonen-Parakkavaara 2) dotter till Henrik Hindersson Kelkkaniemi.

⁵¹⁴ Se Ljung: Jukkasjärvi s. 177.

MUKKA – KUOKSU

MERASJÄRVI, TORNEUS

Lars Larsson Mukka-Kuoksu var *son* till Lars Matsson Mukka (*1695, †1764), husbonde på Mukka gård i Junosuando, Pajala sn, och dennes första hustru Ella Hindersdotter (*1698, †1728 19/11); *sonson* till Mats Olofsson Mukka (†1741 22/1), husbonde på Mukka gård i Junosuando, och dennes hustru Malin Larsdotter Lasu (†1733), och *sonsons son* till Olof Jönsson Mukka, soldat 1644, husbonde på Mukka gård i Junosuando 1665-85, och dennes hustru Kerstin.

Olof Jönsson Mukka var *son* till Jöns Andersson Mukka, genom giftermål husbonde på sedermera Mattila gård i Pello 1635-43, samt nybyggare på Mukka gård i Junosuando 1644-60, och dennes hustru N.N. Anundsdotter (Jöns Andersson Mukkas hustrus far, farfar och farfarsfar hette alla Anund Anundsson och var nämndemän i Pello (farfadern var dessutom birkarl). Den äldste Anund Anundsson är identisk med släkten Kyrös stamfader); *sonson* till nämndemannen Anders Hindersson, husbonde på sedermera Antti eller Pello och Viinikka gårdar i Pello 1583-1623; och *sonsons son* till birkarlen Henrik Staffansson (†1561/62), husbonde på sedermera Antti eller Pello, Olli, Vuopio, Viinikka och Välimaa gårdar i Pello 1539-61, och dennes hustru Elin.

Angående släkten Pello, se: Kuoksu, Erik (2007c): "Birkarlen Henrik Staffansson (Pello) i Pello och hans ättlingar 1539-1920", Angered, samt Kuoksu, Erik (2008a): "Birkarlssläkter i Övre Tornedalen 1539-1800", Angered.

Henrik Staffansson (Pello)

†1561/62

Birkarl, Pello, Pello el. Antti gård 1539-61

G.m. Elin

|

Anders Hindersson (Antti)

Nämndeman, Pello, Pello el. Antti gård 1583-1623

|

Jöns Andersson Mukka

Pello, Mattila gård 1635-43,

Junosuando, Mukka gård 1644-60

G.m. N.N. Anundsdotter (Kyrö)

|

Olof Jönsson Mukka

Junosuando, Mukka gård 1665-85

G.m. Kerstin

|

Mats Olofsson Mukka

†1741 22/1

Junosuando, Mukka gård.

G.m. Malin Larsdotter Lasu, †1733.

|

Lars Matsson Mukka

*1695, †1764

Junosuando, Mukka gård

G.m. Ella Hindersdotter, *1698, †1728 19/11

|

Lars Larsson Mukka-Kuoksu

*1727

Tabell 1

|

Lars Larsson Kuoksu

*1756 22/2

Tabell 2

Malin Matsdotter Mukka

(jfr. Sagare 4).

Olof Larsson Kuoksu-Merasjärvi

*1758

Tabell 3

Tabell 1

Lars Larsson Mukka – Kuoksu⁵¹⁵. *1727. Bosatt i Junosuando fram till 1765. Åbo under Kengis bruk på nybygget Kuoksu Nr. 1 från och med 1765. Gästgivare. Han kallades antagligen "Kuoksun Lassi".

1789 28/9 synade kronolänsman Anders Björnström, samt nämndemännen Filip Filipsson Parakka-

vaara och Anders Hansson Kyrö Kuoksu nybygge. Det befanns att Lars Larsson Kuoksu hade upptagit 12 åkrar, mestadels belägna på Kuoksunsaari, vilka avkastade 29 tunnor och 1/2 kapper korn. Nybygget hämtade hö från 32 höslogar, av vilka Lars hade anlagt 13, samt myrhö från 21 myrångar, varav Lars hade anlagt 10. Höslogarna och myrarna avkastade tillsammans 216 renlass hö. Anders Björnström kon-

⁵¹⁵ Husförhörslängd för Jukkasjärvi 1765-94, 1795-1827. Se även Ljung: Jukkasjärvi s. 56.

staterade att "Lars Larsson Koåxo äre funnit til en fljigtig Lans brukare och ökare [oläsligt] åt sig".⁵¹⁶

Tvistemål: Vid tinget i Jukkasjärvi 1779 framträdde nämndemannen Johan Hindersson Kyrö (Kyrö, Jukkasjärvigrenen 12) i Vittangi och nybyggaren Lars Larsson Kuoksu och berättade att sedan de ringat en björn på berget "Kuoxuware" vid övre ändan av "Auniswara, en half mihl ifrån gården", hade Erik Nilsson Elingius (Elingius 4:2) i Anttis "med flera sällar och hundar samma Biörn bortskrämt", varför de krävde ersättning.

Erik Nilsson sade att han, Lainioborna Olof Hansson (Lainio 24), Henrik Mårtensson (Kyrö, Jukkasjärvigrenen 16), Erik Månsson (Lainio 19) och Lars Nilsson (Keisari 1), samt Kangosbon Zachris Olofsson Nykäinen hade varit på jakt efter en annan björn, och att han först när de kommit upp på berget hade upptäckt att Johan och Lars hade ringat en björn där. Erik Nilsson hade insett detta när han såg spåren efter Johans och Lars ackjor.

Johan och Lars svarade att de själva hade sagt till Erik Nilsson att de ringat en björn, men att han, som hade varit "upphofsman och anförare" vid jakten, inte hade sagt något om saken till de övriga.

Erik Nilsson erbjöd sig nu gå ed på att han inte känt till något om Johans och Lars björnjakt innan han kommit upp på berget. Johan och Lars förklarade sig nöjda med detta, men sedan Erik Nilsson blivit undervisad av prästerskapet om "Edens dyra wigt" kunde han inte svära eden, utan erkände att Lars Larsson Kuoksu hade sagt till honom att en björn var ringad på Kuoksuvaara eller Ounisvaara, varför han dömdes att ersätta Johan och Lars med 2 Riksdaler.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1786 krävde Lars att av samnen Anund Persson Nupukkas änka Anna Jonsdotter återfå de 1 Riksdaler, 18 Skilling och 6 Runstycken han lånat ut till hennes avlidne make. Anna, som inte var närvarande, erkände skulden genom sitt ombud Mickel Jonsson Matti, men begärde uppskov med betalningen. Lars Larsson Kuoksu gav henne detta uppskov på villkor att hon skulle betala honom senast vid Andersmässotiden.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1788 klagade gamle nämndemannen Henrik Jonsson Sarri över att nybyggarna i Vittangi, samt Lars Larsson Kuoksu hade gjort intrång medelst fiskande i fisketräsket "Juostojervfi", beläget över 16 mil från Vittangi by. Nybyggarna svarade att de hade fått tillstånd att fiska i Juostojärvi av vissa av samerna.

Tingsrätten kom dock fram till att lappmarksreglementet av år 1744 förbjöd nybyggare i Lappmarken att fiska och jaga längre bort än en halvmil från deras gårdar, och att det därför var förbjudet för dem att fiska i Juostojärvi, som alltså låg mer än 16 mil från Vittangi. De förbjöds därför att fortsätta fiska i detta vatten vid vite av 1 Riksdaler och 32 skilling.

⁵¹⁶ Synesprotokollet är i kyrkoherde emeritus Jan-Erik Kuoksus, Jukkasjärvi, ägo. Det har antagligen varit infört i domboken för Jukkasjärvi tingslag 1790, men domboken för detta år (förutom saköreslängden) saknas

Vid tinget i Jukkasjärvi 1794 krävde Lars Larsson Kuoksu att samnen Johan Larsson Heikkas änka Karin Andersdotter Vintturi skulle till honom återlämna de 3 Riksdaler, 10 Skilling och 8 Runstycken som hennes avlidne man i livstiden lånat av honom. Men då boet redan hade blivit skiftat inkallades samtliga Johan Larsson Heikkas arvingar till nästa ting för att svara på stämningen.

Twisten mellan Lars och Johan Heikkas arvingar fortsatte vid tinget 1795. Nu hade Johan Heikkas myndiga söner Johan och Lars, hans änka Karin Andersdotter, mågen Anders Persson Riimi som var gift med Heikkas dotter Ingrid, mågen Jon Mickelson Nutti som var gift med Heikkas dotter Anna, samt de omyndiga barnen Henrik, Ella, Margareta och Sigrid infunnit sig.

Lars inlämnade till rätten ett dokument daterat i Jukkasjärvi 1795 6/2, där han intygade att han till avlidne Johan Heikka överlämnat kontanter och diverse varor till ett värde av 3 Riksdaler, 10 Skilling och 8 Runstycken, däribland två renostar för 8 Skilling, ett harrljuster för 4 Skilling och en hund för 8 Skilling. Han hade av Heikka mottagit en gammal härk värd 2 Skilling och en gammal jämbit värd 4 Skilling, varför 3 Riksdaler, 24 Skilling och 8 Runstycken återstod av hans fordran.

Anders Persson Riimi kunde varken neka eller jaka till att hans svärfader varit skyldig Lars Larsson Kuoksu 3 Riksdaler, 24 Skilling och 8 Runstycken, men sade sig vara villig att gottgöra skulden om Lars med ed ville styrka sin fordran. Lars sade sig vara redo att svära eden, varför han ålades göra detta till nästa ting. Vid tinget 1796 avlade Lars Larsson Kuoksu eden, och Johan Larsson Heikkas arvingar dömdes att betala honom 3 Riksdaler, 2 Skilling och 8 Runstycken, samt erlægga rättegångskostnaderna på 40 Skilling.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1794 krävde Lars Larsson Kuoksu att samnen Mats Matsson Massa skulle ställas till ansvar för att han låtit sina renar beta på Kuoksu nybygges ängar, samt under 1793 hade låtit renarna förtära 15 renlass myrjö på Haukijärvenvuoma.

Mats Matsson Massa intygades vara sjuk och kunde därför inte komma till tinget, varför målet sköts upp till nästkommande ting. På Lars Larsson Kuoksu anhållan skulle nämndemannen Anders Hansson i Vittangi tillsäga honom att fram till nästa ting inte låta sina renar vistas på Kuoksu nybygges ängar. Ytterligare anteckningar i målet saknas.

Pigan Margareta Johansdotter Stålnacke hade vid tinget i Jukkasjärvi 1799 instämt Lars Larsson Kuoksu till och krävde att av honom få den lön på 42 Skilling och 8 Runstycken i penningar, samt två par skor, ett lintyg, två marker ull och ett förkläde, som hon sade sig ha innestående hos honom.

Lars Larsson Kuoksu anmärkte att Margareta inte hade fullgjort sin tjänst hos honom, utan enbart hade tjänat från Andersmässotiden till Mickelsmässotiden, varför han hade gjort avdrag på hennes lön. Han förklarade sig nu villig att ge henne lintyget och de 42

Skillingarna. Margareta menade dock att hon redan innan hon trätt i hans tjänst hade sagt, att hon inte kunde vara kvar längre än till Mickelsmässtiden, och att hon redan fått avdrag på lönen för detta, när hon istället för 4 Riksdaler hade fått 3 Riksdaler och 16 Skilling i lön. Rätten beslöt att Lars inte kunde förpliktas utge mer än det lentyg och de 42 Skillingar han nu lovat betala Margareta.

– Gift med **Lisa Olsdotter**, *1721, möjligen från Lodwijk-Kuoksu 2.

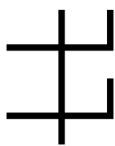
Barn:

1. Ella *1752, †1784 5/12⁵¹⁷. G. 1780 m. Johan Bengtsson i Svappavaara i ett barnlöst äktenskap. Vid tinget i Jukkasjärvi 1786 krävde Lars Larsson Kuoksu att hans måg Johan Bengtsson i Svappavaara skulle till honom utgiva arvet efter sin avlidna hustru, Lars dotter Ella.

Johan "gav vid handen" att hans hustru hade testamenterat sin egendom till honom. Lars invände att hans dotter inte hade uppsatt något testamente, men Johan kallade hustru Greta Johansdotter och hustru Brita Persdotter som skriftligen intygade att Ella "på sin sotsäng" kort före sin död "med godt förstånd, och af fri wilja lofvat och Testamenterat all sin qvarlätenskap" till sin make.

Efter detta sade Lars, att han innan Ellas och Johans vigsel givit dem en ko, en oxren, 1 Riksdaler i kontanter, en silversked, en bagge, två får och en kista. Efter "något tvistande" kom parterna överens om att Johan skulle ge Lars 1 Riksdaler, varvid de förlikades och tingsrätten lät saken bero.

2. Ingrid *1753 5/9. Utflyttad till Övertorneå sn. 1765, ej återfunnen där.
3. Lars *1756 22/2 – Tabell 2
4. Olof Merasjärvi *1758 – Tabell 3
5. Hans *1762. Utflyttad till Enontekis sn. 1789. Inhyt där.
6. Henrik *1768. Han erlade 1790 6/4 3 skilling i kyrkoböter för att ha deltagit i en "oloflig sammankomst under Aftonsången om Sång söndagen".⁵¹⁸

Lars Larsson Kuoksus bomärke 1782.⁵¹⁹

Tabell 2

Lars Larsson Kuoksu⁵²⁰ (från tabell 1). *1756 22/2. Nybygggarson i Kuoksu. Han kallades antagligen "Kuoksun Lassi".

Tvistemål: Han stämde vid tinget i Jukkasjärvi 1795 sammen Knut Larsson Muddapuoli inför rätta och

⁵¹⁷ Dödsdatum enligt dombok, Jukkasjärvi tingslag 1786.

⁵¹⁸ Kyrkoräkenskaper, Jukkasjärvi, 1790.

⁵¹⁹ Dombok, Jukkasjärvi tingslag 1782.

⁵²⁰ Husförhörslängd för Jukkasjärvi 1765-94, 1795-1827.

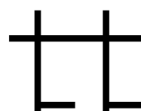
krävde att Knut skulle ersätta honom med 1 Riksdaler och 32 Skilling, eftersom han hade skött Knuts hustru och två barn när de legat sjuka i kopporna i Kuoksu. När målet upplästes framkom dock att parterna förlikats "i vänlighet" sedan Knut betalat Lars 1 Riksdaler och 16 Skilling, varvid rätten lät saken bero.

Övrigt: Han erlade 1785 5/5 1 skilling i kyrkoböter för försummande av husförhör. Samma år fick han sammanlagt 42 skilling och 8 runstycken i lön för 5 och 1/3 dagsverken vid reparationerna av Jukkasjärvi kyrka.⁵²¹

– Gift 1788 med **Brita Olofsdotter Kemiläinen**, *1763, från Kemiläinen 3.

Barn:

1. Maria Lisa *1789
2. Olof *1792 17/11
3. Lars *1796 6/3
4. Hans *1798 18/6
5. Greta *1800 18/6

Lars Larsson Kuoksus bomärke 1821.⁵²²

Tabell 3

Olof Larsson Kuoksu – Merasjärvi⁵²³ (från tabell 1), *1758 i Junosuando. Bosatt i Jukkasjärvi 1788-99. Åbo under Kengis bruk i Merasjärvi, Pajala sn, från och med 1799. Han kallades sedan han slagit sig ned i Merasjärvi "Meras-Olli".

Brottmål: Vid tinget i Jukkasjärvi 1788 oppgav pigan Brita Matsdotter Kurravaara att Olof Larsson Kuoksu var far till den utomäktenskaplige son vid namn Johan hon fött år 1787. Olof nekade och ålades att svära sig fri från anklagelsen. Vid tinget året därpå framkom att Olof inte hade kunnat svära sig fri, varför han dömdes till 14 dagars fängelse, samt att fram till dess barnet blivit vuxet årligen ge Brita ett bidrag på 1 Riksdaler – se vidare Lainio 11.

Övrigt: Han erlade 1791 10/2 3 skilling i kyrkoböter för att ha deltagit i en "oloflig sammankomst under Aftonsången om Sång Söndagen".⁵²⁴

Vid tinget i Jukkasjärvi 1792 inkallades han och ett antal andra "lösa karlar" av Anders Björnström, som krävde att de måste taga "ordentelig Årstjenst, uptaga Nybyggen eller ock flytta ned på landet" för att där "födan förtjena". Olof sade sig vara inhyt hos sin svärfar i Jukkasjärvi, varför han ålades att till nästa ting ta tjänst eller anlägga ett nybygge. Det gjorde han nu uppenbarligen inte förrän 1799 – något som inte synes ha fått några som helst konsekvenser. – Gift 1790 6/4⁵²⁵ med **Margareta Johansdotter Kemi**, *1768, från Klockarsläkten i Jukkasjärvi 5.

⁵²¹ Kyrkoräkenskaper, Jukkasjärvi, 1785.

⁵²² Hjalmar Falks samlingar på landsarkivet i Härnösand, kapsel 1.

⁵²³ Husförhörslängd för Jukkasjärvi 1765-94, 1795-1827.

⁵²⁴ Kyrkoräkenskaper, Jukkasjärvi, 1791.

Enligt saköreslängden i domboken för Jukkasjärvi tingslag 1785⁵²⁶ sakfölldes Margareta Johansdotter att för enfalt hor böta 40 Daler silvermynt, vilket motsvarade 13 Riksdaler och 16 Skilling, samt giva 32 Skilling till Jukkasjärvi kyrka. Då hon saknade pengar pliktade hon med 12 dygns fängelse. Enligt 1787 års saköreslängd⁵²⁷ fick hon för andra resan lönskaläge plikta med 14 dagars fängelse, samt undergå enskild skrift och ge 32 Skilling till Jukkasjärvi kyrka.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1790 tilltalade kronolänsman Anders Björnström Margareta Johansdotter för tredje resan lönskaläge, sedan hon i november 1789 fött ett oäkta flickebarn, som ännu levde. Margareta angav att barnet var avlat under äktenskapslöfte, och att fader var den med henne obesläktade Olof Larsson Kuoksu. Olof förklarade att han var villig att ingå äktenskap med Margareta, varför de av tingsrätten ålades att gifta sig, samt att till ge 2 Daler silvermynt, vilket motsvarade 1 Riksdaler och 32 Skilling, till Jukkasjärvi kyrka.

Barn:

1. Brita *1789 x/11,⁵²⁸ †
2. Lars *1791
3. Brita *1794 4/4
4. Johan *1795 22/5
5. Henrik *1798 14/3

Olofs barn utom äktenskapet med **Brita Matsdotter Kurravaara** (se Lainio 11):

1. Johan Olsson Kuoksu *1787, född vid allhelgonatiden.

Margaretas barn utom äktenskapet:

1. Johannes *1784, †1792
2. Olof Torneus *1786. Hans far var antagligen **Olof Eriksson Rautio**⁵²⁹ (*1758 16/1 i Kuivakangas, Övertorneå socken), vilken var dräng i Jukkasjärvi vid mitten av 1780-talet, och senare blev klockare i Kengis, varvid han upptog namnet Torneus. Olof bör dock vid tinget 1787 ha nekat till faderskapet, eftersom han inte finns upptagen i saköreslängden – den enda bevarade delen av detta års dombok.

⁵²⁵ Kyrkoräkenskaper, Jukkasjärvi 1790.

⁵²⁶ Domboken är defekt, varför själva domboksnotisen saknas.

⁵²⁷ Domboken är defekt, varför själva domboksnotisen saknas.

⁵²⁸ Födelsedata framgår av dombok, Jukkasjärvi tingslag 1790.

⁵²⁹ Angående hans ursprung, se artikeln om släkten Jaukkuri i Kuoksu, Erik (2008a): "Birkarlssläkter i Övre Tornedalen 1539-1800", Angered.

MÄMMI

Olof Olsson Mämmi var *son* till Olof Nilsson Mämmilä (†1731/32), husbonde på Mämmilä gård i Turtola, Övertorneå sn, och dennes hustru Brita Anundsdotter, husbonde på Mämmilä gård 1732; och *sonson* till Nils Mickelsson Mämmilä (troligen † 1713), husbonde på Mämmilä gård i Turtola 1701-1713, och dennes hustru Karin Persdotter, husbonde på Mämmilä gård 1714-23. Nils Mickelsson Mämmilä återupptog 1689 Mämmilä gård i Turtola, vilken blivit öde 1666 då Lars Matsson Mämmi flyttat till Muonionniska.

Nils Mickelsson Mämmilä
Turtola, Mämmilä gård 1701-1713
G.m. Karin Persdotter, Turtola, Mämmilä gård 1714-23

Olof Nilsson Mämmilä
†1731/32
Turtola, Mämmilä gård 1724-31
G.m. Brita Anundsdotter, Turtola, Mämmilä gård 1732

Olof Olsson Mämmi	Ella Olsdotter Mämmilä
*1721	*1723 7/6, †1769 14/4
Tabell 1	G.m. Henrik Nilsson Niva (Niva 2)

Olof Olofsson Mämmi, senior	Johan Olofsson Mämmi	Anund Olofsson Mämmi
*1750 7/2	*1761 4/7	*1765 19/10
Tabell 2	Tabell 4	Tabell 5

Olof Olofsson Mämmi, junior
*1777 4/9
Tabell 3

Tabell 1

Olof Olofsson Mämmi.⁵³⁰ *1721 i Turtola, Övertorneå sn. Klockare, byalänsman och kyrkvärd i Karesuando, husbonde på nybygget Karesuando Nr. 3. Han är antagligen den Olof Olsson Mämmilä som i kommunionslängden för Pajala socken 1734-42 tas upp som dräng hos Jöns Mickelsson Kyrö eller Kangas eller Jokijalka i Kolari 1741-42. Han övertog efter sitt giftermål sin svärfaders nybygge i Karesuando, Suonttavaara och kallades antagligen "Mämmi-Olli".⁵³¹

Vid tinget i Enontekis 1761 upplästes ett numera försvunnet instrument, upprättat vid en syn av Olofs nybygge, som sannolikt utfördes 1760. Henrik och Per Nilssöner Niva berättade, sedan detta synesinstrument lästs upp, att "Hänchen Jäncka", som blivit uppförd för Olof Olsson Mämmis nybygge, förut tillhört hela Karesuando by, men att myren blivit "inkräcktad" av Mämmi. De krävde därför att få andel i myren.

Olof Mämmi svarade att han inte hört annat än att denna myräng av ålder hade tillhört det nybygge han nu bebodde, men att om Per och Henrik hade några bevis på att samtliga Karesuandobor tillsammans ägt myren, var han inte ovillig att låta dem få andel i myren. Myren var av sådan beskaffenhet att den inte kunde bärgas varje år, men då det varit god årsväxt kunde man bärga 3 lass hö på den.

Henrik och Per Niva sade vidare att den nedre delen av Vuopionvarsi tillhörde Mämmis nybygge, men att den övre delen hade uppräjt och brukats av Per och Henriks far Nils Nilsson Niva. Olof Mämmi hävdade å sin sida att han själv hade röjt upp Vuopionvarsi, och efterfrågade bevis på deras rätt till myrängen. Henrik och Per fortsatte med att hävda att Olof Mämmi, vars åkrar låg på ömse sidor om bröderna Nivas, under senare tid hade tillägnat sig ett kannland av deras åker. Olof Mämmi nekade till detta.

Tingsrätten fann inte något att erinra mot Olof Mämmis ansökan, varför den lades till protokollet. Bröderna Niva uppmanades att efter stämning bevisa sina utsagor vid laga ting.

Tvistemål: Vid tinget i Enontekis 1769 krävde byalänsman Olof Olsson Mämmi och Henrik Nilsson Niva (Niva 2) i Suonttavaara att samerna Anders Andersson Nikodemus och Anders Jonsson i Rounala hädanefter inte skulle få bedriva vildrensfångst på Suonttavaaras mark, vilket även övriga Suonttavaarabor ansåg.

De svarande förbehöll sig dock att som hittills tillsammans med flera andra Rounalabor bruka Pessinki till vildrensjakt eftersom de hittills hade jagat vildren där tillsammans med Suonttavaaraborna. Av den anledningen anhöll Suonttavaaraborna att målet skulle uppskjutas till nästa ting för att man skulle hinna se efter om det fanns någon dom som förbjöd Rounalaborna att jaga i Pessinki, vilket svarandena inte hade något att erinra mot. Saken togs dock inte upp vid något senare ting, varför parterna antagligen gjorde upp i godo.

⁵³⁰ Kommunionslängd för Enontekis 1731-63, 1765-1805; Husförhörlängd för Enontekis 1748-79, 1780-1808. Se även Ljung: Enontekis (Karesuando) s. 51.

⁵³¹ Paulaharju 1966 s. 34.

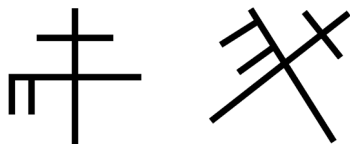
Övrigt: Han arbetade 1768 som timmerman vid byggandet av en ny prästgård i Enontekis.⁵³² Han köpte 1796 4/5 föregående års insamlade vinsäd av kyrkan i Enontekis för 4 Riksdaler och 20 Skilling.⁵³³

Arv: Olof Olsson Mämmi överlät 1797 20/3 sitt nybygge på 1/4 mantal i Karesuando till sin son Johan Olofsson Mämmi, vilken enligt Olof alltid visat honom barnlig lydnad och varit i hans tjänst, mot att han åtog sig att vårda sina föräldrar till deras döddagar.⁵³⁴

– Gift 1747 11/4 med **Anna Klemetsdotter Karesuando**, *1724 (†1824 x/2 – en av få väldokumenterade hundraåringar), från Karesuandosläkten 24.

Barn:

1. Brita *1748 26/1 G. 1773 7/3 m. Johan Eriksson Kyrö el. Kuttainen el. Raattamaa (Kuttainen 14).
2. Olof *1750 7/2 – tabell 2
3. Anna *1752 27/11. G. 1779 m. Johan Olofsson Kunnari (Karesuandosläkten 23).
4. Ella *1755 11/10. G. 1790 11/4 m. Samuel Persson Riska (Riska el. Idivuoma 8).
5. Ingrid *1758 4/8. G. 1777 9/3 m. Lars Larsson Marakatt (Marainen och Marakatt 2).
6. Johan *1761 4/7 – tabell 4
7. Anund *1765 19/10 – tabell 5

Olof Olofsson Mämmis bomärke 1773 och 1779.⁵³⁵

Tabell 2

Olof Olofsson Mämmi, senior⁵³⁶ (från tabell 1). *1750 7/2 i Karesuando, Suonttavaara. Husbonde på halva nybygget Karesuando Nr. 3. Han beskrivs i 1781 års dombok som "stor och lång till växten" och av god kroppsstyrka.

1794 29/9 delade kronolänsman Abraham Rechardt och fjärdingsman Magnus Johansson Olof Olofsson Mämmis nybygge i Karesuando mellan hans söner Johan och Olof.

Olof Olofsson Mämmi fick en ny stuga; en gammal stuga sammanfogad med ett gammalt pörte; en gammal kåta; ett brukbart fähus hopbyggt med en gammal hölada och en gammal stolpbod på gårdsgärdet. Olofs halva av nybygget hade 5 1/2 skälsland öppna åker, samt 19 ängar, vilka avkastade 8 lass och 4 ruckor hö av färdig äng och 3 ruckor hö av röjningsland. Nybygget delade fiskevatten med de övriga nybyggena i Karesuando.⁵³⁷

⁵³² Dombok, Enontekis tingslag 1768.

⁵³³ Kyrkoräkenskaper, Enontekis 1796.

⁵³⁴ Dombok, Enontekis tingslag 1798.

⁵³⁵ Kyrkoräkenskaper, Enontekis 1773, 1779.

⁵³⁶ Kommunionlängd för Enontekis 1765-1805; Husförhållning för Enontekis 1748-79, 1780-1808.

⁵³⁷ Dombok, Enontekis tingslag 1796.

Brottmål: Vid tinget i Enontekis 1781 klagade Olof Persson Kuttainen över att hans hustru Karin Persdotter skall "öfwat misstänkt umgänge" med Olof Olofsson Mämmi. Rättegången resulterade i att Olof Mämmi dömdes att böta 24 Daler eller plikta med 9 par spö för att olovligen ha skilt sig från sin maka, samt att han ålades att återvända till henne eller plikta med 17 par spö. – se vidare Kuttainen 7.

Övrigt: Vid "Riksgräntsens uppräntande" 1783 erhöll han 4 Riksdaler för sitt arbete.⁵³⁸ Han erlade 1788 19/2 1 Skilling i kyrkoböter för "Catechismi förhörets försummande".⁵³⁹

– Gift 1776 8/4 med **Margareta Johansdotter Vuontisjärvi**, *1747 28/3, från Vuontisjärvi 1. Liksom sin make var hon "stor och stark till växten", enligt 1781 års dombok. Hon vittnade att hennes och Olofs äktenskap hade varit lyckligt fram till hösten 1779, då Olof börjat bli ogin och vägrat ge henne föda. – se vidare Kuttainen 7.

Barn:

1. Olof *1777 4/9 – tabell 3

Tabell 3

Olof Olofsson Mämmi, junior⁵⁴⁰ (från tabell 2). *1777 4/9 i Karesuando. Nybyggarsön i Karesuando. – Gift 1797 26/3 med **Anna Persdotter Raattamaa**, *1775 20/7, från Kuttainen 11.

Tabell 4

Johan Olofsson Mämmi⁵⁴¹ (från tabell 1). *1761 4/7 i Karesuando, Suonttavaara. Husbonde på halva nybygget Karesuando Nr. 3.

1794 29/9 delade kronolänsman Abraham Rechardt och fjärdingsman Magnus Johansson Riska Olof Olofsson Mämmis nybygge i Karesuando mellan hans söner Johan och Olof.

Johan Olofsson Mämmi fick ett nytt pörte sammanfogat med en gammal stuga; ett nytt fähus med gammalt tak; en gammal hölada; en gammal kåta och en gammal stolpbod på gårdsgärdet. Johans halva av nybygget hade 4 1/2 skälsland öppna åker, samt 19 ängar, som avkastade 7 lass och 9 ruckor hö av färdig äng och 4 ruckor hö av röjningsland. Nybygget delade fiskevatten med de övriga nybyggena i Karesuando.⁵⁴²

Han övertog 1797 20/3 även den del av nybygget som hans fader dittills bebott – se tabell 1.

– Gift 1790 18/2 med **Margareta Eliasdotter Servio**, *1762, dotter till masmästaren och sexmannen Elias Nilsson Servio och Margareta Gabrielsdotter Flygare i Masugnsbyn (Jfr. Servio).

Inga barn.

⁵³⁸ Dombok, Enontekis tingslag 1784.

⁵³⁹ Kyrkoräkenskaper, Enontekis 1788.

⁵⁴⁰ Kommunionlängd för Enontekis 1765-1805; Husförhållning för Enontekis 1780-1808.

⁵⁴¹ Kommunionlängd för Enontekis 1765-1805; Husförhållning för Enontekis 1780-1808.

⁵⁴² Dombok, Enontekis tingslag 1796.

Johan Olofsson Mämmis bomärke 1797.⁵⁴³

Tabell 5

Anund Olofsson Mämmi⁵⁴⁴ (från tabell 1). *1765
19/10 i Karesuando, Suonttavaara. Skickare, bosatt i
Karesuando på en plats som kallades Karsikkotörmä.
– Gift 1791 26/4 med **Anna Persdotter Idivuoma**,
*1762 26/10, från Riska eller Idivuoma 5.

Barn:

1. Olof *1792 25/6
2. Anna Katarina *1796 1/2
3. Birgitta *1800 30/1

Anund Olofsson Mämmis bomärke 1806.⁵⁴⁵

⁵⁴³ Dombok, Enontekis tingslag 1797.

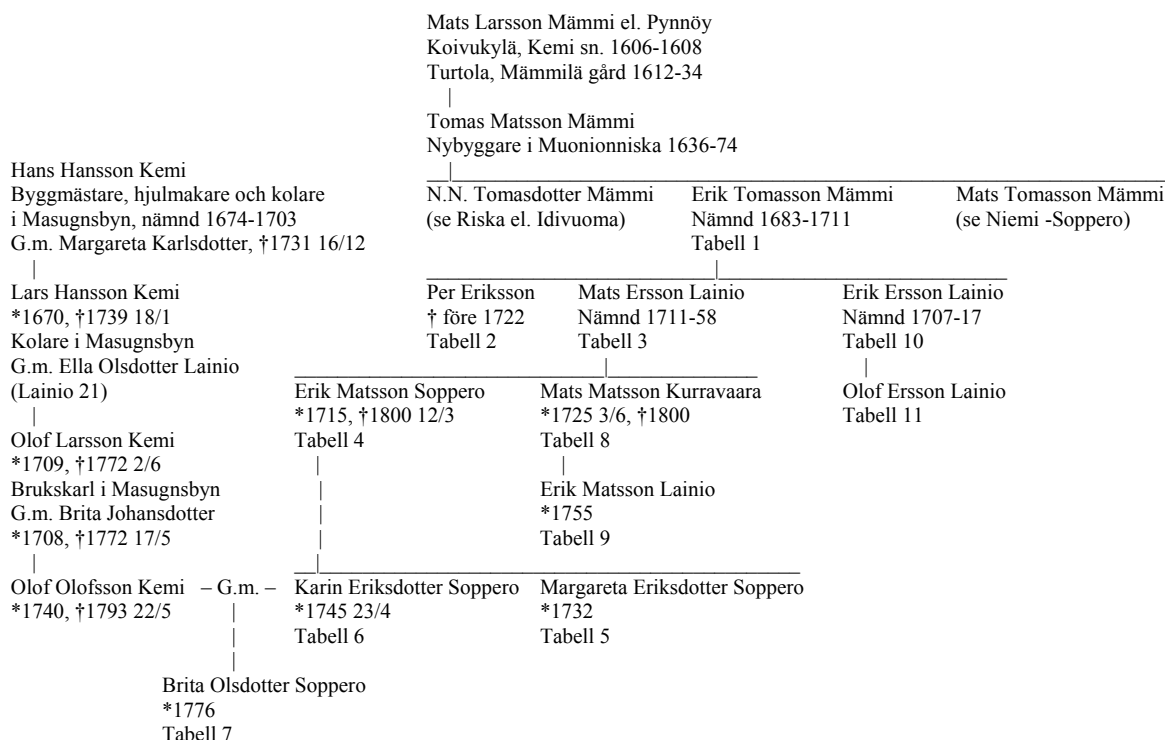
⁵⁴⁴ Kommunionslängd för Enontekis 1765-1805; Husför-
hörslängd för Enontekis 1780-1808.

⁵⁴⁵ Dombok, Enontekis tingslag 1806.

MÄMMI – LAINIO

SOPPERO, KURRAVAARA

Erik Tomasson Mämmi var *son* Tomas Matsson Mämmi, nybyggare i Muonionniska 1636-74; och *sonson* till Mats Larsson Mämmi eller Pynnöy, vilken bodde i Koivukylä i Kemi socken 1606-1608 och var husbonde på Mämmilä gård i Turtola, Övertorneå socken 1612-34. Mats Larsson Mämmi eller Pynnöy var möjligen från byn Alpua i Salo (sedermera Vihanti) socken i Österbotten och deltog 1607 i uppförandet av kapellet i Enontekis. Släkten har samma ursprung som släkten Niemi-Soppero.

Tabell 1

Erik Tomasson Mämmi. Nybyggare i Soppero, Lainio by, Siggevaara. Han tas under Muonionniska by upp i mantalslängden 1687, samt under Siggevaara 1695-1711. Erik Tomasson Mämmis nybygge låg inte i själva Lainio by, utan i det som idag är Nedre Soppero. Hans son Mats Ersson tas upp tillsammans med honom på nybygget i 1711 års mantalslängd, och Mats Ersson bodde bevisligen i Soppero.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1683 kom Erik Tomasson från Muonionniska inför rätten och begärde att få uppta ett nytt boställe på "Låuten Swando" vid Lainio med några års skattefrihet. Då han försäkrade sig "att aldrig willia eller skola giöra Lapparne något inpass eller förfångh i deras gamble fijskeriebruuk" beviljade tingsrätten hans ansökan, dock med förbehållet att an skulle vara "denne by [Siggevaara] behielplich med Skiutz- och annan inbyrdes tunga efter yttersta förmågo". "Låuten Swando" är säkerligen det älvsele som ligger något uppströms från Louteenkoski.

– Gift med **Karin Hindersdotter**, †1735, begravd i Jukkasjärvi första advent 1735, då hon angavs ha "lefwat öfw. 100 årh".

Vid tinget i Jukkasjärvi 1722 krävde brukskarlen Per Andersson Svala i Kengis att hans hustru före detta svärmoder Karin Henriksdotter från Soppero skulle ge honom några renar värda 8 Daler kopparmynt, samt 20 lod silver, som Pers hustru Anna Hindersdotter blivit lovad som morgongåva när hon gifte sig med Karins numera avlidne son Per Eriksson. Parterna förlikades sedan Karin Hindersdotter gav Per Svala 5 vajor samt de 20 lod silver Anna Hindersdotter blivit lovad.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1736 framkom att Änkan Karin Henriksdotter och hennes son Jöns Eriksson 1734 29/1 hade upprättat ett testamente som utsåg Henrik Jönsson Niemi (Niemi-Soppero 1) i Muonionniska till deras arvinge. Testamentet lästes klanderslös upp, vilket antecknades i domboken.

Barn:

1. Per – tabell 2
2. Mats Lainio – tabell 3
3. Erik Lainio – tabell 10
4. Henrik, †1734 [mtl].
5. Jöns Soppero, *1670, †1740 vid Vårfrudagen, ogift och barnlös. Vid tinget i Jukkasjärvi 1741

krävde Karin Hindersdotters måg Jöns Hindersson Kelkkaniemi och sonson Erik Matsson Soppero att Henrik Jönsson Soppero skulle ge dem del i arvet efter Jöns Eriksson – se Niemi-Soppero 1.

6. Brita *1685, †1766. G. 1725 m. Jöns Hindersson Kelkkaniemi (Mikonheikki 10).

Tabell 2

Per Eriksson (från tabell 1). † före 1722.

– Gift med Anna Hindersdotter, vilken gifte om sig med Per Andersson Svala i Kengis.⁵⁴⁶

Tabell 3.

Mats Ersson Lainio⁵⁴⁷ (från tabell 1). † före 1748. Nybyggare i Soppero, Lainio by. Han tas upp i mantalslängderna under Siggevaara 1711-58. I sin "Beskrifning om Torneå och Kemi Lappmarker" från 1738 skriver kronofogde Anders Hackzell att Mats Erikssons nybygge hade 1/4 tunnans utsäde på sand- och mullaktig jordmån, och kunde föda 6 kor av myrängar och starrhö.⁵⁴⁸

Han köpte enligt vad sonen Erik Matsson berättade vid tinget i Jukkasjärvi 1769 en kåta vid Kuor-makkajärvis strand av samnen Jon Nienda för 3 Daler kopparmynt.

Arv: Vid tinget i Jukkasjärvi 1748 ansökte Mats och Olof Matsson söner att av sin broder Erik Matsson Soppero erhålla sin del i arvet efter föräldrarna Mats Eriksson och Karin Olsdotter, vilka avlidit för flera år sedan.

Erik Matsson erkände att han tillträtt sina föräldrars egendom, men att han inte hade upptecknat eller värderat den, eftersom skulderna vida hade överstigit dess värde. Mats och Olof förnekade dock att skulderna hade varit så stora. Dock fann rätten att Erik Matsson i sina bröders och i oväldiga mäns närvaro måste inom en vecka redovisa sina föräldrars kvarlåtenskap som den var vid deras dödstillfälle.

– Gift med **Karin Olsdotter**, † före 1748.

Barn:

1. Erik Soppero *1715 – tabell 4
2. Kajsa *1721 x/5. G. 1747 14/10 m. brukskarlen Lars Larsson Servio i Tornefors, Pajala sn.
3. Olof *1723 12/4
4. Mats Kurravaara *1725 3/6 – tabell 8

Tabell 4

Erik Matsson Soppero⁵⁴⁹ (från tabell 3). *1715, åtta dagar efter Ersmäss, döpt 29/10 1715, †1800 12/3 i Soppero. Husbonde på nybygget Soppero Nr. 1 (senare kallat Soppero Nr. 3) på 3/16 mantal. Han ersatte 1767 Per Persson Utsa som nämndeman, och satt sedan i nämnden vid alla ting fram till sin död.

1782 1/7 synade kronolänsman Karl Petter Finberg, och Henrik Olsson Vittangi hans krononybygge.

⁵⁴⁶ Dombok, Jukkasjärvi tingslag 1722.

⁵⁴⁷ Se Ljung: Jukkasjärvi s. 87.

⁵⁴⁸ Fellman 1910.

⁵⁴⁹ Husförhörslängd för Jukkasjärvi 1765-94, 1795-1827. Se även Ljung: Jukkasjärvi s. 226.

Gårdens hus var ett pörte och två stugor i någorlunda stånd; en ny kåta; en gammal kåta i någorlunda stånd; fyra nya stolpbodar i gott stånd; ett gammalt avträde; ett nytt fähus; en gammal och rutten lada; ett fårhus i någorlunda gott stånd; ett litet nytt fähus och ett nytt gethus; en ria i någorlunda stånd och två nya torkhus.

Nybygget hade 1 1/4 tunnland åker, mestadels av sandjord, som besåddes årligen. Erik bärgade 102 renlass åkerhö, hårdvallshö och starr från 18 ängar och myrar, vilket räckte för att föda 12 kor och en häst samt 20 får förutom småkreatur över vintern, om man tillade renlav till höet.⁵⁵⁰

Brottmål: Vid tinget i Jukkasjärvi 1794 misstänktes han för att ha orsakat sin måg Olof Olofsson Kemis död genom att ge honom förgiftat brännvin, men rätten fann att mågen dött av naturliga skäl – se vidare tabell 6.

Tvistemål: Vid tinget i Jukkasjärvi 1740 krävde han och Jöns Hindersson Kelkkaniemi att av Henrik Jönsson Soppero få del av arvet efter Jöns Eriksson Soppero. – se vidare Niemi-Soppero 1.

Han ålades vid tinget i Jukkasjärvi 1748 att inom en vecka redovisa sina föräldrars kvarlåtenskap. – se vidare tabell 3.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1756 framkom att parterna i tvisten mellan nybyggarna i Soppero (vilket sannolikt ansåg Henrik Jönsson Soppero, se Niemi-Soppero 1) och Erik Matsson, om fisket i "Nilli, Kåutowopio, Allawopio, Siua, Särckowopio och Luådosowando" kommit överens att vartannat år fiska i "Kåutowopio, Alawopio och Tulusjerfwi", och vart annat år i "Nilli, Särckowopio och Låudosowando", vid vite av 5 Daler silvermynt för den som bröt avtalet.

Vid samma ting framkom att Erik Matsson Sopperos klagan över att den i övrigt okände Lars Johansson i Vittangi⁵⁵¹ våren 1755 nekat honom att fiska i "Wopo- och Silasjerfwi" förklarades vara av intet värde, trots att han fått tillstånd att fiska där av sjöarnas ägare Nils Mickelsson Niia. Detta eftersom han inte hade skattat för fisket och inte heller hade betalt Lars och Nils för att få fiska i sjöarna.

Han tilltalade tillsammans med Henrik Jönsson Soppero vid tinget 1760 Olof Josefsson Kangoinen för tjuvjakt på Sopperos byamarker – se vidare Niemi-Soppero 1.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1764 besvärade han sig över samnen Lars Nilsson Keisari, vilken hade gjort åverkan på hans nybygges fiskevatten, ängar och skog – se vidare Keisari 2.

Vid tinget i Enontekis 1765 kände Erik till bylänsman Henrik Henriksson Palokka och samnen Jon Nilsson Magga. Erik sade att Henrik i lånliga tider varit hans renvaktare, och då Erik hört att Jons hund under Jakobsmessotiden 1764 hade rivit en Erik tillhörig vuorso, som Palokka haft i sin vård, krävde

⁵⁵⁰ Dombok, Jukkasjärvi tingslag 1783.

⁵⁵¹ Antagligen en felskrivning, eller också syftar det på samnen Lars Johansson Hulkari i Lainio.

Erik att Jon Magga måste gå ed på att han inte vetat om att hans hund gjort denna skada.

Jon Nilsson Magga förklarade sig redo att gå en sådan ed, och svor att han inte kände till att hans hund hade rivit eller skrämt bort en Erik Matsson tillhörig vuorso. Därmed förklarade sig Erik nöjd, och rätten lät saken bero.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1769 hade Erik Matsson Soppero stämt Henrik Jönsson Soppero (Niemi-Soppero 1) och dennes son Johan Henriksson inför tinget. Han berättade att han strax innan jul 1768 hade haft ett kärl med fisk under ett skjul på Kuormakkajärvis strand. Dock hade han blivit varse att en mård hade ätit upp denna fisk varför han hade lagt ut ett par rävtänger för att fånga mården. När han återkom till rävtängerna fann han dock att de slagit igen utan att mården satt i någon av dem och nu misstänkte han att Henrik Jönsson och Johan Henriksson, som också vistades vid träsket, hade utlöst hans fällor eller också stulit mården ur någon av dem. Därför krävde han att Johan med ed skulle styrka att så inte var fallet

Erik Matsson berättade vidare att han vid Kuormakkajärvi hade en kåta och ett skjul. Hans far Mats Eriksson hade köpt kåtan för 3 Daler kopparmynt av samnen Jon Nienda, men Erik hade själv byggt skjulet. Henrik Jönsson hade hittills fått nyttja skjulet tillsammans med Erik Matsson, men nu ville Erik undanhålla honom bruket av kåtan och fiskevattnet, eftersom Henrik enligt Erik saknade rätt att fiska i Kuormakkajärvi.

Henrik Jönsson svarade att Erik Matsson gärna fick behålla kåtan, skjulet och fiskevattnet om han med ed kunde styrka att Jon Nienda hade sålt kåtan till hans far. Erik Matsson förklarade sig genast vara redo att göra detta, och svor så eden. Efter att Erik svurit denna ed kom de "med warandra i vänlighet öfwerens" om att Henrik Jönsson genast skulle betala Erik Matsson 3 Daler kopparmynt och inte vidare befatta sig med kåtan, skjulet och fiskevattnet, medan den senare drog tillbaka sina krav på betalning för mården, vilket stadfästes av rätten.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1772 framkom att Erik Matsson Soppero och samnen Nils Persson Prost, som varit i tvist med varandra i "vänlighet" hade kommit överens om att Prost skulle tillställa Erik en vongeli, samt betala honom 2 Daler kopparmynt för den hund han för ungefär 5 år sedan köpt av Erik. Dessutom skulle Nils Prost betala Eriks rättegångskostnader på 2 Daler och 8 Öre kopparmynt.

Vid samma ting fordrade Erik ersättning av samnen Nils Olsson Kitti, sedan dennes renar julen 1771 hade rivit sönder Eriks not vid Ahojärvi. "Efter något twistande" kom parterna i vänlighet överens om att Nils Kitti skulle ge Erik 6 famnar not av den sort som hans renar hade förstört, samt att han skulle se till att den trångnot som samtidigt blivit skadat blev lagad. Kitti ålades att betala Erik 10 Öre kopparmynt i rättegångskostnader, samt att betala vittnet Henrik Jönsson Soppero, som inte hade behövt höras, 21 1/3 Öre silvermynt för tidsspillan.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1786 krävde Erik Hansson Lainio och Erik Månsson att nämndemannen Erik Matsson, som varit förordnad till kurator för deras "svärmoder" Marget Persdotter i Soppero, med ed skulle styrka att han till dem utgivit allt arv efter henne – se vidare Niemi-Soppero 1. Vid samma ting vittnade han i en tvist om fisketräsk – se vidare Nykäinen 1.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1795 besvärade sig Erik Matsson i Soppero över att samnen Jon Nilsson Prost med sina omkring 2000 renar uppehöll sig så nära Soppero nybyggen att nybyggarnas egna renar inte fick tillgång till bete, och krävde att Prost måste förbys att inte hädanefter som hittills få förfördela nybyggarna i Soppero.

Jon Nilsson Prost förklarade sig villig att hädanefter ha sin kåta och sina renar längre bort från Soppero nybygge om han därigenom skulle kunna undvika olägenheter för nybyggarna i Soppero. Han förbjöds därför vid vite av 10 Daler silvermynt, vilket motsvarade 3 Riksdaler och 16 skilling att i fortsättningen vistas så nära Soppero nybygge, att nybyggarnas renar blev utan bete.

Vid samma ting anklagade Erik samnen Olof Nilsson Nyman för att ha utlagt två slagjärn på Soppero nybygges jaktmarker. Det framkom dock att slagjärnen lagts ut på allmän mark, varför Erik, som tagit slagjärnen i beslag, ålades att återlämna dem till Olof och ersätta honom med 24 Skilling.

Övrigt: Han var förmyndare för kateketen Per Persson Utsas ogifta syster Brita.⁵⁵²

Arv och Testamente: Vid tinget i Jukkasjärvi 1795 framkom att Erik Matsson Soppero 1795 6/2 förordnat att hans dotterson Erik Olofsson, som ständigt hade förblivit hos honom och visat honom och hans kära hustru "all barnslig lydnd", vid sin morfaders död skulle erhålla 1/3 av all boets lösa egendom samt dessutom skulle bli ägare till morfaders krononybygge Soppero Nr. 3.

1800 6/4 utbetalades de 8 skilling han hade testamenterat till Jukkasjärvi kyrka. Vid hans begravning användes kyrkans "nya bårkläde".⁵⁵³

– Gift 1744 26/2 med **Birgitta Nilsson Kunnari** *1715, från Karesuandosläkten 19.

Barn:

1. Margareta *1732 – tabell 5
2. Karin *1745 23/4. G.m. Olof Olofsson Kemi – tabell 6
3. Anna *1747. G. 1777 m. Måns (Magnus) Johansson Maunu el. Vikkuri el. Vikkuriniemi (Karesuandosläkten 5).

Erik Matsson Sopperos bomärke 1795.⁵⁵⁴

⁵⁵² Dombok, Jukkasjärvi tingslag 1770.

⁵⁵³ Kyrkoräkenskaper, Jukkasjärvi, 1800.

⁵⁵⁴ Dombok, Jukkasjärvi tingslag 1795.

Tabell 5

Margareta Eriksdotter Soppero (från tabell 4). *1732. Dövstum, inhyst i Soppero.

Vid tinget i Enontekis 1777 tilltalade kronolänsman Johan Junnelius Samuel Johansson Idivuoma (Riska eller Idivuoma 14) för att han idkat olovlig beblandelse med "döfwa och dumma" Margareta Eriksdotter,⁵⁵⁵ varefter hon fött ett dödfött gossebarn september 1776. Samuel nekade till anklagelsen.

Margaretas mor Brita Nilsson berättade att Samuel Johansson var den ende som varit i tjänst i hennes hus när Margareta blivit havande, men att några andra bevis inte fanns i saken.

Kyrkoherde Olof Sandberg vittnade att Margareta var "icke wäl till sine sinnen förwarad", varför hon inte hade kunnat få nattvarden på flera år. Under dessa omständigheter kunde tingsrätten på grund av brist på bevis inte fälla Samuel Johansson, och inte heller bestraffa Margareta för hennes brott. Däremot tillsades Margaretas föräldrar att "å henne noga tillsyn hafwa" och avhålla henne från "utöfning af alla slags brott", eller också själva ställas till ansvar.

Barn:

1. Dödfödd son *†1776 x/9

Tabell 6

Karin (Katarina) Eriksdotter Soppero⁵⁵⁶ (från tabell 4), *1745 23/4 i Soppero.

– Gift med **Olof Olofsson Kemi**⁵⁵⁷, *1740, †1793 22/5 i Soppero. Nybyggarmåg i Soppero.

Tvistemål: Vid tinget i Jukkasjärvi 1782 kände Olof Olofsson i Soppero till Erik Månsson (Lainio 19) i Lainio och krävde att utbekomma två års lega för en ren som Eriks avlidne fader Måns Eriksson lånat av Olof. Olof sade sig nu ha avstått renen till Erik, men han krävde lega för de två år han varit i avsaknad av renen. Erik Månsson nekade inte att betala legan, "efter hwad med billighet öfwerens stämde", varför han ålades betala Olof 16 Skilling i lega för de två åren, samt hans rättegångskostnader med samma belopp.

Utredningen av hans död: Vid tinget i Jukkasjärvi 1794 anhöll kronobefallningsman Jonas Väsberg om att omständigheterna kring Olof Olofsson Kemis i Soppero död skulle utredas. Olof hade fallit ihop på annandag Pingst 1793 och sedan dött tidigt

⁵⁵⁵ I domboken felaktigt kallad Nilsson.

⁵⁵⁶ Husförhörslängd för Jukkasjärvi 1765-94, 1795-1827.

⁵⁵⁷ Olof Olofsson Kemi var son till brukskarlen Olof Larsson Kemi (*1709, †1772 2/6) och hans hustru Brita Johansdotter (*1708, †1772 17/5) i Masugnsbyn; sonson till kolaren Lars Hansson Kemi (*1670, †1739 18/1) och hans hustru Ella Olsdotter Lainio (från Lainio 21) i Masugnsbyn; och sonsons son till hjulmakaren och kolaren Hans Hansson Kemi, som tas upp i mantalslängderna under Masugnsbyn, Pajala sn. 1674-1703 och dennes hustru Margareta Karlsdotter (†1731 16/12, 95 år gammal). Margareta Karlsdotter kan ha varit dotter till brukskarlen Karl Nilsson i Kengis, omnämnd 1656-58

under tredjedagen (22 maj). Hans kropp hade ännu inte kunnat begravas, eftersom dödsorsaken inte var fastställd.

Först kallades Olofs svärfar nämndeman Erik Matsson Soppero att vittna. Erik berättade att han på morgonen den 21 maj 1793 hade stått i förstugan till sitt hus. Då kom Olofs piga Anna Johansdotter inspringande och bad honom försvara henne mot Olof, vilken strax kom in i rummet med en björkkäpp i handen. Olof ville slå henne för de "åkallelser" hon utslungat mot honom sedan han förebrått henne för "otrohet och snålhet vid mattillredningen".

Erik Matsson hindrade sin måg från att slå pigan och sade att han inte skulle fästa avseende på pigornas göranden, utan istället följa med honom till stolpboden för att få sig en sup. Stolpboden låg ungefär 60 alnar från gården.

Olof gjorde som Erik Matsson sa, och tillsammans med sin son Erik Olofsson följde han svärfadern till stolpboden. När de kom fram tog de två eller tre supar brännvin var och gick därifrån. Sedan satte sig Olof på bodbron med fötterna på marken och bad svärfadern om ytterligare en sup, vilket han också fick. Det fick även Erik Olofsson.

Varken Olof Olofsson eller Erik Olofsson hade blivit illamående av suparna, men Olof hade sagt att han blivit "rörd" av brännvinet. Även Erik Olofsson var berusad, men han sade övermodigt att han "wäl ännu" skulle "kunna förtära ett Stop Brännvin" utan att bli "öfverlastad". Då låste Erik Matsson boden. Erik sade att han, mågen och dottersonen tillsammans som mest hade förtärt ett stop vanligt brännvin, samt vardera tagit två supar av ett sirapsbrännvin som Erik Månsson hade köpt av borgare vid marknaden 1792.

Efter detta sade Olof Olofsson, som nu stod lutad mot boden, till sin son att denne borde skynda sig ut i skogen för att se efter renarna, men då Erik Matsson nu såg att även hans dotterson faktiskt var berusad och inte genast åtydde faderns tillsägelse hade Erik Matsson själv gått bort till renarna i skogen.

Han kom hem sent och gick och lade sig utan att fråga hur det stod till med mågen och dottersonen. Dock hade husfolket berättat att hans måg var sjuk och inte kunde tala. Tidigt på morgonen den 22 maj kom Olof Olofsson Kemis andre son, Nils Olofsson in till morfadern och sade att faderns tillstånd inte var förbättrat, utan att han enbart på grund av att han andades tungt "syntes ännu äga lif". Erik Matsson sa dock att han inte hade kunnat föreställa sig att mågens liv var i fara, utan att han antagit att hans tillstånd berodde på att han druckit för mycket brännvin dagen innan. Några timmar senare blev han dock informerad om att mågen avlidit.

Olof Olofssons lik hade sedan lagts i en kista, men det hade inte varit möjligt att föra kistan till Jukkasjärvi förrän den 9 november. Då hade kyrkoherde Daniel Engelmark krävt att dödsorsaken skulle utredas innan kroppen kunde begravas på kyrkogården.

Tingsrätten frågade nu Erik Matsson varför han inte hade förhört sig om mågens tillstånd innan denne hade avlidit. Erik upprepade att han aldrig hade kunnat föreställa sig att Olof varit sjuk på allvar, utan att han varit säker på att hans tillstånd kom av hans drickande på annandagen.

Sedan vittnade den avlidnes son Erik Olofsson. Han bekräftade att fadern och pigan Anna Johansdotter haft "någon oenighet" om pigans snålhet i matlagningen. Han hade också sett fadern sätta efter henne med käppen.

Vidare sade han att de vid boden hade supit dels vanligt brännvin ur en kagge, dels sirapsbrännvin ur en tennflaska. Slutligen hade Erik Matsson slagit i en sup i en silverpokal som rymde drygt en jumfru (8,2 cl). Erik Matsson hade själv enbart supit av det brännvin som fanns i kaggen. Vid detta tillfälle hade Olof Olofssons två yngre söner Nils och Isak kommit till platsen.

Efter detta lade sig Erik Olofsson i gräset på en åkerren ett stycke från boden och hade därför inte sett vad morfadern och fadern sedan hade gjort. Han hade senare sett morfadern sitta på bodströskeln och fadern stå lutad mot boden. Därefter hade han somnat.

Han fick senare veta att fadern i de yngre sönernas åsyn hade fallit omkull vid boden. När han återkom till boden hade hans mor Karin Eriksdotter lagt fadern på en rana och tagit in honom till huset. Olof var ännu vid liv och visade inga tecken på plågor. Kort före det Olof avled tidigt på morgonen hade Erik och Nils Olofsson underrättat morfadern om faderns tillstånd. Erik Matsson hade då utlåt sig "att han hade dräpt honom". Erik Matsson erkände nu att han hade sagt detta, men han hade menat att Olof Olofsson låg för döden på grund av det brännvin Erik Matsson hade låtit honom supa.

Olof Olofsson Kemis änka Karin Matsdotter Soppero vittnade att pigan Anna Johansdotter slagit Olof över munnen med en slev så att litet blod sprungit fram från läppen efter att han hade klagat på hennes matlagning. Det var på grund av detta slag han sprang efter henne med björkkäppen. Vad som hade skett vid boden kände hon inte till.

Även Erik Matssons hustru Brita Nilsson, pigan Anna Johansdotter, samt Olof Olofssons söner Isak och Nils Olofsson vittnade, men deras utsagor tillförde inget nytt i sak.

Tingsrätten fann därför att Olof Olofsson Kemis död inte hade orsakats av det brännvin som Erik Matsson bjöd honom utan att det kunde förmodas att han avlidit av naturliga orsaker. Dessutom hade Olof enligt ett intyg av kyrkoherde Daniel Engelmark av 1794 12/2 under sin livstid "varit känd för en ganska sedig, beskedelig och nykter man af ett ärbart uppförande". Därför fann tingsrätten inga hinder mot att han skulle begravas på vanligt sätt på kyrkogården.

Barn:

1. Erik Soppero *1772. Han fick 1795 6/2 rätt att vid sin morfars död ärva dennes nybygge, samt en tredjedel av boets lösöre – se vidare tabell 4. Vid

tinget i Jukkasjärvi 1798 anklagade kronolänsmannen Henrik Lindmark Hans Hansson (Lainio 23:3) och Erik Olofsson i Soppero för sabbatsbrott och dryckenskap. De dömdes att böta 5 Riksdaler vardera treskiftes.

Vid tinget 1799 anklagade Hans Persson Soppero honom för stöld, me Erik frikändes – se Niemi-Soppero 2:1.

2. Brita Soppero *1776 – tabell 7
3. Anna *1778
4. Nils *1781
5. Isak *1784

Tabell 7

Brita Olsdotter Soppero (från tabell 6). *1776.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1799 hade kronolänsman Henrik Lindmark instämt pigan Brita Olofsdotter Soppero för lönskaläge. Hon hade fött en dotter vid namn Anna Greta den 1 januari, men inte uppgivit någon fader. Hon dömdes att böta 2 Riksdaler.

Barn utom äktenskapet:

1. Anna Greta *1799 1/1

Tabell 8

Mats Matsson Soppero – Kurravaara⁵⁵⁸ (från tabell 3). *1725 3/6, †1800. Kyrkvård och husbonde på nybygget Kurravaara Nr. 2 på 1/8 mantal (sedermera Torneus gård).

Vid tinget i Jukkasjärvi 1781 fick kyrkvärden Mats Matsson rätt att inrätta ett nybygge i Kurravaara med 15 års skattefrihet, vilket dock underställdes Konungens befallningshavande. 1780 30/9 hade vice kronolänsman Johan Hindersson Kemi och nämndeman Johan Hindersson från Vittangi synat nybygget. Det befanns då att det på gårdsplanen fanns en stuga med kammare, ännu en stuga, en gammal stuga, ett nytt fähus, två foderlador och två stolpbodar.

Då Kurravaara låg nära fjällen befanns att jordens uppodlande "aldrig varit lönande", trots att flera försök hade gjorts. Grödan hann inte mogna i den "med grof sand blandade jordmånen" under den korta sommaren. 28 ängar, belägna vid gårdsbyggnaderna, på ömse sidor Rautus älv, samt på östra sidan Torne älv beräknades avkasta 158 renlass hö då de var uppodlade, vilket räckte för att föda 8 kor. Nybyggets fiskevatten var "Wiltjalahti" och "Alajärven pää" nära Vaikkokoski, ett ställe i Torne älv som sträckte sig från "Nuotajärvi Salmi" till "Ansaniemi"; Vuolosjärvi, samt Lompolo vid Vuolosjärvi; Väkkärjärvi och Kappirusjärvi.⁵⁵⁹

Mats Matsson Kurravaara sålde 1794 11/2 krononybygget Kurravaara Nr. 2, med allt som det tillhörde "så i våto som torro", till sin måg Hans Hansson för 111 Riksdaler, 5 Skilling och 4 Runstycken, med förbehållet att Hans skulle upplåta två skälsland åker och foder till två kor till Mats, försåvitt att han inte skulle ingå i mågens "matlag". Mats söner Erik och

⁵⁵⁸ Husförhörslängd för Jukkasjärvi 1765-94, 1795-1827. Se även Ljung: Jukkasjärvi s. 72.

⁵⁵⁹ Dombok, Jukkasjärvi tingslag 1781.

Olof överlät vid samma tillfälle "all den arfsrätt vi kunna äga" till besittningen av deras fader Mats Matssons hemman i Kurravaara till sin syster Brita Matsdotter och måg Hans Hansson, med "det uttryckliga förbehåll", att om deras svåger inte mäktade uppehålla nybygget eller ville sälja det till någon oskyld skulle de tillträda nybygget utan lösen.⁵⁶⁰

Övrigt: Vid "Riks Gränse Liniens up rensning" 1783 fick han betalt för att ha skjutsat folk med två båtar till Jukkasjärvi under en dag, samt för en dags återresa.⁵⁶¹

– Gift 1750 27/5 med **Sofia Hindersdotter Kemi**, *1730 17/8, från Klockarsläkten i Jukkasjärvi 1.

Barn:

1. Henrik Stormlod *1750 2/9. Soldat Stormlod i Pajala, Pajala sn. Gift 1775 6/5 med Anna Mickelsdotter Erkheikki (*1720 20/8), änka efter nämndemannen och kyrkvärden Mickel Larsson Lassi i Pajala. Inga barn.
2. Mats Kurvander *1752. Han flyttade till Pajala, Pajala sn, och blev backstugusittare där. Gift 1775 26/5 i Pajala med Stina Henriksdotter Pajala (*1754). Barn: Johan (*1777), Olof (*1779), Henrik (*1781), Anna Greta (*1784), Eva (*1786), Sofia (*1788) och Stina Ulrika (*1792).
3. Erik Lainio *1755 – tabell 9
4. Karin *1758. G. 1792 m. kronolänsman Anders Björnström (Björnström 1).
5. Brita *1761. G. 1793 m. Hans Hansson Lainio-Kurravaara (Forsberg) (Lainio 11).
6. Olof Koberg eller Ruokojärvi *1764. Han erlade 1790 6/4 3 skilling i kyrkoböter för att ha deltagit i en "oloflig sammankomst under Aftonsången om Sång Söndagen".⁵⁶² Vid tinget i Jukkasjärvi 1791 hade Olof Matsson i Kurravaara hade stämt Mickel Jonsson Stor i Talma och krävde att återfå de 12 Skilling han lämnat honom som lån. Mickel Jonsson Stor erkände skulden genom sitt ombud, skickaren Samuel Samuelsson i Kurravaara (Samuel Jonsson Kuoksus släkt 2), och ålades att betala Olof Matsson 12 Skilling samt 16 Skilling i rättegångskostnader.

Han flyttade till Pajala socken, var soldat Måna i Kolari 1791-92, och övertog sedan sin svärfader klockaren Hans Hansson Kobergs nybygge i Ruokojärvi, Pajala sn. Gift 1791 14/5 med Ablona Stina Hansdotter Koberg (*1771 4/3). Barn: Sofia Greta (*1792), Henrik (*1793), Isak (*1795), Maja Lena (*1797) och Eva Stina (*1800).

7. Anna *1766, †1792
8. Margeta *1769. G. 1796 29/3 m. Isak Isaksson Björnström (Björnström 2).
9. Lisa Greta *1772, †1787
10. Sofia *1775. G. 1799 28/4 m. Per Nilsson Heinoenen i Tarendö, Pajala sn.
11. Helena *1777

⁵⁶⁰ Dombok, Jukkasjärvi tingslag 1796.

⁵⁶¹ Dombok, Jukkasjärvi tingslag 1786.

⁵⁶² Kyrkoräkenskaper, Jukkasjärvi, 1790.

Från vänster: Mats Matsson Kurravaaras bomärke 1783; sonen Olof Matsson Kurravaara – Koberg el. Ruokojärvis bomärke 1793.⁵⁶³

Tabell 9

Erik Matsson Kurravaara – Lainio⁵⁶⁴ (från tabell 8). *1755. Genom giftermål husbonde på sedermera Ylipää gård i Lainio (Lainio Nr. 8 på 5/32 mantal).

Hans svärmor Margareta Olofsdotter i Lainio upp-
lät 1792 11/2 besittningsrätten till sitt nybygge Lainio Nr. 8 på 5/32 mantal till honom – se vidare Nykäinen 1.

Sägner: Erik Matsson Lainio var en person som verkar ha gjort stort intryck på samtid och eftervärld, Han kallades "Matin Erkki" och "Ylipään äijä". Det berättas att Ylipään äijä var mycket kraftigt bygd och hade stark röst, och att han omkring år 1800 skrämde bort de sista av släkten Rahtu, som sedan 1600-talet hade fiskat i Vaikkojärvi, från sjön genom att ropa: "pois rahtulat meidän järvestä!". Rahtu-karlarna blev så rädda för Ylipään äijä att de flydde från platsen. En av Rahtu-karlarna skall ha drunknat i forsen Vaikkoniva på tillbakavägen.⁵⁶⁵

Det berättas också att Erik en gång var på ekorrjakt vid Lihajärvi. På kvällen hade han gjort upp eld och hämtat vatten för att koka ekorrarna. Då såg han plötsligt ett spöke i form av en naken man ligga på andra sidan lägerelden. Erik, som inte var rädd för spöken, lät "i allsköns ro" vattnet koka upp, sedan kastade han vattnet över spöket, vilket sprang till skogs ropande: "Erik brände mig, Erik stekte mig, Erik gjorde allt!". Då svarade Erik "Så gör man här med objudna gäster".⁵⁶⁶

Övrigt: Vid "Riks Gränse Liniens up rensning" 1783 fick han betalt för att skogsvägen ha lotsat lantmätarens häst en dag, samt för en dags återresa.⁵⁶⁷
– Gift 1792 med **Kristina Henriksdotter Nykäinen**, *1763, från Nykäinen 2.

Barn:

1. Sofia Sara *1793 27/6, †1793 30/11
2. Greta *1795 15/2

Erik Matsson Lainios bomärke 1793.⁵⁶⁸

⁵⁶³ Kyrkoräkenskaper, Jukkasjärvi 1783; Dombok, Jukkasjärvi tingslag 1793.

⁵⁶⁴ Husförhörslängd för Jukkasjärvi 1765-94, 1795-1827.

⁵⁶⁵ Andersson 1961 s. 3.

⁵⁶⁶ Andersson 1961 s. 25.

⁵⁶⁷ Dombok, Jukkasjärvi tingslag 1786.

⁵⁶⁸ Dombok, Jukkasjärvi tingslag 1793.

Tabell 10

Erik Ersson Lainio (från tabell 1). Nybyggare i Lainio, Siggevaara. Han tas upp i mantalslängderna under Siggevaara 1707-17.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1716 kände krigsflyktingen Gustav Matsson Palo till Erik Eriksson i Lainio, sedan Erik inte överlämnat en god körren med tillbehör till Gustav för den häst med fullständiga tillbehör Gustav hade givit honom. Erik och Gustav förlikades, sedan Erik givit Gustav 1 1/2 Karolin samt ersatt honom för stämningsspenningarna.

– Gift med **Ingrid Olsdotter Kemiläinen**, från Kemiläinen 2.

Barn:

1. Margareta *1690, †1730, begravnen 31/10.
2. Mats *1692, †1728, begravnen på kyrkogården Jukkasjärvi vid Marie bebådelsetid 1728. Han kallas i dödboken "en ährlig bonde af Lainio".
3. Olof – Lainio 11
4. Brita
5. Isak *1714 på S:t Jakobs dag.

Tabell 11

Olof Ersson Lainio (från tabell 10).

– Gift 1731 27/12 med **Marget Persdotter**, från Talma sameby.

MÖRT

Samuel Mört var son till borgaren och rådmannen Olof Olsson Mört (†1690/92) i Torneå och dennes hustru Anna. Olof Olsson Mört var bruksskrivare i Kengis 1669, samt i Svappavaara 1671 och 1674, men blev sedan borgare i Torneå. Olof Olsson Mörts hustru Anna var änka efter Olof Hindersson, husbonde på Vanhatalo gård i Korpikylä, Karl Gustavs sn, 1646-75.

Olof Olsson Mört
†1690/92
Borgare och rådmän i Torneå
G.m. Anna

|
Samuel Mört
*1691, †1744 20/7
Tabell 1

Tabell 1

Samuel Mört. *1691, †1744 20/7 i Torneå, 53 år gammal. Han tas upp som borgare i Torneå stad i mantalslängderna 1717-30. Han var 1731-1744 inspektör vid Kengis bruk. Enligt mantalslängderna var han 1731-1736 bosatt i Kengis, och 1736-1744 åbo på Kuoksu nybygge under Kengis bruk.

Kronobefallningsman Anders Hackzell skrev i sin "Beskrifning om Torneå och Kemi Lappmarecker" år 1738 att inspektör Samuel Mört på Kuoksusuando vid Torne älv "ytterst af ÖfweTorneå Land" hade en tunnas utsäde på sandjord och kunde föda 5 kor av myrängar och starrhö.⁵⁶⁹

– Gift med **Brita Tornstedt** från Torneå stad.

Barn (födda och döda i Torneå stad):

1. Anna Katarina Mört *1718 20/9. G. 1745 18/12 i Torneå m. Daniel Danielsson Tuderus i Uleåborg.
2. Olof Mört *1719 12/9, †1720
3. Brita Sofia Mört *1721 24/10, †1722 12/5
4. Anna Margareta Mört *1722 30/11, †
5. Samuel Mört *1724 6/1, †1724 29/11
6. Hans Henrik Mört *1725 2/10, †1725 20/11
7. Magdalena Mört *1726 15/12, †1726 28/12
8. Brita Dordie Mört *1730 13/8, †1730 25/8

⁵⁶⁹ Fellman 1910.

NIEMI – SOPPERO

Henrik Jönsson Niemi-Soppero var *son* till Jöns Matsson Niemi, husbonde på Niemi gård i Muonionniska 1686-1709 och dennes hustru Brita; *sonson* till Mats Tomasson Mämmi, husbonde på Niemi gård i Muonionniska 1675-85; *sonsons son* till Tomas Matsson Mämmi, nybyggare i Muonionniska 1636-74; och *sonsons sonson* till Mats Larsson Mämmi eller Pynnöy, vilken bodde i Koivukylä i Kemi socken 1606-1608 och var husbonde på Mämmilä gård i Turtola, Övertorneå socken 1612-34. Mats Larsson Mämmi eller Pynnöy var möjligen från byn Alpua i Salo (sedermera Vihanti) socken i Österbotten och deltog 1607 i uppförandet av kapellet i Enontekis. Släkten har samma ursprung som släkten Mämmi-Lainio.

Mats Larsson Mämmi el. Pynnöy
Koivukylä, Kemi sn. 1606-1608
Turtola, Mämmilä gård 1612-34

|
Tomas Matsson Mämmi
Nybyggare i Muonionniska 1636-74

Erik Tomasson Mämmi (se Mämmi-Lainio)	Mats Tomasson Mämmi Muonionniska, Niemi gård 1675-85	N.N. Tomasdotter Mämmi Mor till Samuel och Nils Olssöner Riska (se Riska el. Idivuoma)
	Jöns Matsson Niemi Muonionniska, Niemi gård 1686-1709 G.m. Brita	
	Henrik Jönsson Niemi-Soppero *1702, †1780 Tabell 1	
Per Hindersson Soppero *1736 Tabell 2	Johan Hindersson Soppero *1744, †1791 11/2 Tabell 3	

Tabell 1

Henrik Jönsson Niemi – Soppero.⁵⁷⁰ *1702, †1780 hos sonen Per i Soppero.⁵⁷¹ Inkom från Muonionniska på 1730-talet. Kronolänsman i Jukkasjärvi från senast 1748 till 1756. Postförare.

Han övertog på 1730-talet en del av Soppero nybygge av sin farfars bror Erik Tomasson Mämmis (Mämmi-Lainio 1) änka Karin Hindersdotter och dennes son Jöns. Hans nybygge (Soppero Nr. 2) låg tydligen vid en bäck som kallades "Selajocki", vilken möjligen är identisk med bäcken Siltoja som rinner genom Övre Soppero. Han kallades antagligen "Niemen Heikku".⁵⁷²

I sin "Beskrifning om Torneå och Kemi Lappmarcker" från 1738 skriver kronofogde Anders Hackzell att Henrik Jönssons nybygge hade 1/4 tunnans utsäde på sand- och mullaktig jordmån, och kunde föda 6 kor av myrängar och starrhö.⁵⁷³

Henrik Sopperos länsmanlön fastställdes vid tinget i Jukkasjärvi 1748 till 1 Öre silvermynt årligen av varje skattlapp. Han åtog sig vid samma tillfälle att hålla vägen mellan Jukkasjärvi kyrkoby och Enontekis rå vid Suolajoki ren från kvistar och träd.

⁵⁷⁰ Husförhörslängd för Jukkasjärvi 1765-94, 1795-1827. Se även Ljung: Jukkasjärvi s. 222.

⁵⁷¹ Dombok, Jukkasjärvi tingslag 1786.

⁵⁷² Paulaharju 1966 s. 40.

⁵⁷³ Fellman 1910.

Tvistemål: Vid tinget i Jukkasjärvi 1736 framkom att änkan Karin Henriksdotter och hennes son Jöns Eriksson (Mämmi-Lainio 1) 1734 29/1 upprättat ett testamente som utsåg Henrik Jönsson Niemi från Muonionniska till deras arvinge. Testamentet lästes klanderslös upp, vilket antecknades i domboken.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1738 visade Henrik Jönsson hustru Karin Henriksdotters och hennes son Jöns Erikssons testamente av 1734 29/1 och begärde lagfart, vilket han dock inte kunde få eftersom nämndeman Måns Mårtensson sade att Jöns Hindersson Kelkkaniemi (Mikonheikki 10) gjorde "inkast" mot Henriks besittning av Soppero nybygge.

Jöns Hindersson Kelkkaniemi kände vid tinget 1741 å sin hustrus vägnar och Erik Matsson i Soppero (Mämmi-Lainio 4) å sina egna genom sin fullmäktige Johan Grape till Henrik Jönsson Soppero, eftersom denne hade förvägrat dem del i arvet efter Jöns Eriksson (Mämmi-Lainio 1), vilken omkring vårfrudagen 1740 hade avlidit ogift och barnlös. Jöns var bror till Jöns Kelkkaniemis hustru och till Erik Matssons far. Henrik Jönsson hade inte heller upprättat bouppteckning efter Jöns Eriksson.

Henrik Jönsson invände att han inte var förpliktad att upprätta bouppteckning, eftersom han tillträtt gården genom Karin Henriksdotter⁵⁷⁴ och hennes son Jöns Erikssons 1734 9/1 upprättade testamente. I

⁵⁷⁴ I domboksnotisen felaktigt kallad Olsdotter.

testamentet överlät Karin och Jöns gården till Henrik Jönsson mot att denne åtog sig att "föda och skiöta" dem, samt senare ge dem en kristlig begravning.

Johan Grape sade sig inte förrän nu ha känt till detta testamente, och begärde därför att få genomläsa testamentet för att några timmar senare återlämna det, vilket beviljades. När Johan Grape hade granskat testamentet sade han att han ansåg att Henrik Jönsson inte hade gjort alldeles som 18 kapitlet i ärvdabalken stadgade, då de i testamentet omnämnda personerna ännu levde när han visade upp testamentet inför rätten.

Därför begärde rätten att bli närmare underrättad om när Karin och Jöns avled. Henrik Jönsson ålades att tillsända Jöns Hindersson och Erik Matsson avskrifter av testamentet, samt inkalla gode män för att uppteckna de avlidnas egendom. Några ytterligare anteckningar finns dock inte i målet, varför man kan anta att parterna gjorde upp i godo.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1744 hade Henrik Jönsson i Soppero instämt samerna Olof och Lars Tomassöner Kurraka angående fyra renar varav en vaja, som Olof och Lars haft i sin vård. Henrik hade lämnat fem renar i bröderna Kurakkas vård i april 1743, och vid Allhelgonatiden hade de återlämnat renarna. Men 14 dagar senare hade odjur skingrat renarna, varvid fyra av dem som vårdats av bröderna Kurrak hade försvunnit. Henrik hade sett att deras spår ledde till brödernas viste.

Något senare hade Henrik fått veta att bröderna Kurakka i Muonionniska hade sålt tre renoxar och en vaja till Erik och Mats Kausaari. Henrik ansåg att det fanns skäl att misstänka att det var hans renar de hade sålt. Några direkta bevis fanns dock inte, varför tingsrätten frikände dem från anklagelsen. Då de hade uteblivit från tinget utan laga förfall, dömdes de dock att böta 2 Daler silvermynt var.

Vid tinget i Jukkasjärvi påföljande år anförde Henrik att samerna Lars Tomasson Kurakka när Henrik Soppero 1744 29/12 var på resa från Enontekis kyrka till sin "hemvist intil Selajocki" i vredesmod hade givit honom tre slag över axlarna med en käpp när han satt i sin akja.

Dock hade Lars Tomasson Kurakka redan ersatt Henrik med 6 Daler kopparmynt, samt lovade att ersätta honom med ytterligare 6 Daler kopparmynt efter tinget, om Henrik lät sin talan mot honom falla.

Lars Kurakka tillfågades varför han hade överfallit Henrik Soppero när denne var på väg hem från kyrkan. Han svarade att han hyste ovilja mot att Henrik vid förra tinget hade hävdatt att några av hans renar hade rymt till Lars Kurakka. Rätten hade inget att invända mot att Lars Kurakka betalade Henrik Soppero ytterligare 6 Daler kopparmynt eller 2 Daler silvermynt som förlikning, men då Lars Kurakka genom sitt överfall hade brutit kyrkofriden dömdes han att böta 40 Daler silvermynt. Då Lars Kurakka inte hade något att betala dessa böter med skulle han istället plikta med 14 par spö, tre slag av paret.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1756 tvistade Henrik (av allt att döma) om fiske med Erik Matsson Soppero. Även 1769 tvistade han och sonen Johan med Erik om bland annat fiskerätten i Kuormakkajärvi – se vidare Mämmi-Lainio 4.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1756 tvistade länsman Henrik Soppero och Nils Mickelsson Niia om en gammal kopparkittel av 15 Markers vikt. Nils hade lämnat kitteln i förvar hos Henrik 1754, men Henrik hade hävdatt att kitteln förstörts när hans kåta brann ned. Då Henrik med vittnen kunde styrka att hans kåta verkligen hade brunnit ned, skulle han inom 14 dagar ersätta Nils med hälften av kittelns värde, alltså 18:24 Öre kopparmynt.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1760 tilltalade Henrik Jönsson och Erik Matsson (Mämmi-Lainio 4) i Soppero Olof Josefsson Kangoinen i Kangos för att denne "tid efter annan" hade fångat renar, uttrar och annat vilt inom Sopperos rår. Nu krävde de att han skulle förbjudas att hädanefter göra dem förfång.

Olof Josefsson svarade att han höll sina renar inom Lappmarkens rå, och förnekade inte att han hösten 1759 hade fångat en bäver i Pullijoki, men sade att sådant inte skulle ske hädanefter. Häradsrätten förbjöd därför Olof att fortsättningsvis jaga inom Jukkasjärvi rå, vid vite av 5 Daler silvermynt.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1779 anförde nämndemannen Henrik Jönsson Sarri att hans svärfar, avlidne nämndemannen Olof Nilsson Nirpi, skulle ha lämnat två par rävsaxar i Henrik Jönsson Sopperos vård. Olof Nirpis son Johan Olofsson Nirpi hade sedan uttagit ett par rävsaxar av Henrik Soppero, och nu krävde Henrik Sarri att få det andra paret.

Henrik Soppero svarade att han aldrig någonsin hade mottagit mer än ett par rävsaxar av Olof Nilsson Nirpi, varefter Henrik Sarri begärde att Henrik Soppero skulle gå ed på detta, vilket bifölls. Henrik Soppero svor sedan "med hand å bok" att hans utsaga var riktig, varvid han frikändes från Henrik Sarris krav.

Övrigt: Vid tinget i Jukkasjärvi 1739 beslöts att Henrik Jönsson Soppero skulle föra de offentliga breven i socknen från Soppero till Johan Samuelsson Idivuoma i Idivuoma, samt från Soppero till Jukkasjärvi kyrkoby mot en ersättning av 24 Öre kopparmynt per arbetsdag.

Arv: Vid tinget i Jukkasjärvi 1781 förordnades klockaren och vice länsmannen Johan Henriksson Kemi och nämndemannen Hans Månsson i Lainio förordnades att upprätta bouppteckning efter Henrik Jönsson Soppero. Samtidigt förordnades nämndemannen Erik Matsson i Soppero att bevaka Henrik Jönssons i Soppero änka Margareta Persdotters "rätt och bästa", eftersom hon var så "åldrig och vanför, att hon sig och gods sitt icke värda Kan".

Vid tinget i Jukkasjärvi 1786 kände Henrik Jönssons son Johan Hindersson (tabell 3), hans dotter-⁵⁷⁵ Erik Hansson Lainio (Lainio 13:3), samt hans

⁵⁷⁵ I domboken sägs han felaktigt vara svärson till Henrik Jönsson Soppero och Margareta Persdotter.

svärson Erik Månsson Lainio⁵⁷⁶ till Per Hindersson Soppero (tabell 2) och dennes hustru Anna Hansdotter Lainio, då de krävde att Per med ed skulle bestyrka bouppteckningen efter Henrik Jönsson och hans hustru Margareta Persdotter.

Det framkom att bouppteckning och arvskifte "ordentligen" hade genomförts vid Henrik Jönssons död när denne avled hos sin son Per för 5 år sedan, men att egendomen efter Margareta Persdotter, "som Anders Mäsoo tiden genom döden afgått" inte hade upptecknats och arvet efter henne inte skiftats.

Per Hindersson svarade å sina egna och sin hustrus vägnar, att han vore nöjd med att avlägga bouppteckningseden, vilket han därför, efter att först ha fått edens vikt och värde förklarad för sig av prästerskapet, ålades att göra till nästa ting. Tingsrätten skulle yttra sig vidare i målet när bouppteckningen uppvisades. Vid tinget i Jukkasjärvi 1788 framkom att Per hade svurit bouppteckningseden, och att de som 1786 hade krävt att han skulle göra det förklarar sig nöjda, varför tingsrätten lät saken bero.

Vid samma ting (1786) instämde Erik Hansson Lainio (Lainio 13:3) och Erik Månsson Lainio (troligen i själva verket Henrik Mårtensson Lainio – Kyrö, Jukkasjärvigrenen 16) nämndemannen Erik Matsson Soppero (Mämmi-Lainio 4), som varit förordnad till kurator för deras "svärmoder" (i själva verket Erik Hanssons mormoder) Margareta Persdotter, och krävde att han med ed skulle styrka att han till dem hade utgivit allt arv efter henne. Erik Matsson ålades att svära denna ed till nästa ting.

Sägner: Samuli Paulaharju skriver att Nedre Sopperos förste nybyggare var "Muoniobon Niemen Heikku, som reste ett rökpörte i strandens täta tallskog och avlade sexton ättlingar att befolka Soppero med. Så det vart med tiden både Heikku-Pekka, Heikku-Olla, Heikku-Filpus och andra strandbyggare, och vid det här laget är det femte ledet av Heikkusläkten som bor där."⁵⁷⁷

– Gift med **Marget Persdotter**, *1712, †1785 vid Andersmässotiden.⁵⁷⁸

Barn:

1. Lisa *1726. G.m. Hans Ersson Lainio (Lainio 13).
2. Ella *1731, †1732 29/2
3. Anna *1732. G. 1770 m. Henrik Nilsson Niva (Niva 2).
4. Per *1736 – tabell 2
5. Johan *1744 11/2 – tabell 3
6. Henrik *1748. "Ursinnig".
7. Marget *1752. G. 1776 m. Henrik Mårtensson Lainio (Kyrö, Jukkasjärvigrenen 16).

⁵⁷⁶ Erik Månsson var veterligen inte Henrik Jönssons svärson. Möjligen har skrivaren blandat ihop honom med Henrik Mårtensson Lainio (Kyrö, Jukkasjärvigrenen 16).

⁵⁷⁷ Paulaharju 1966 s. 40.

⁵⁷⁸ Dombok, Jukkasjärvi tingslag 1786.

Tabell 2

Per Hindersson Soppero⁵⁷⁹ (från tabell 1). *1736. Nybyggare i Soppero. Han var husbonde på nybygget Soppero Nr. 1, vilket tidigare kallats Soppero Nr. 2

Brottmål: Vid tinget i Jukkasjärvi 1786 framträdde kronolänsman Anders Björnström och berättade att Hans Mårtensson (Kyrö, Jukkasjärvigrenen 18) angivit att nybyggarna Per och Johan Hindersson i Soppero för tre år sedan hade tillverkat brännvin. Per och Johan nekade till anklagelsen, och tingsrätten avslog målet med hänvisning till att straffet för olaga brännvinsbränning var böter och att en kunglig förordning av 1779 20/1 hade stadgat att brott som inte ledde till högre straff än böter skulle preskriberas efter två år.

Tvistemål: Vid tinget i Enontekis 1781 hade Per Henriksson Soppero instämt Lars Larsson Marakatt i Enontekis (Marakatt och Marainen 2) angående en vaja, men då Per inte inställt sig till tinget ålades han ersätta Marakatt med 16 Skilling.

– Gift 1775 med **Anna Hansdotter Lainio**, *1749, från Lainio 23.

Barn:

1. Hans *1776. Vid tinget i Jukkasjärvi 1797 anmälde kronolänsman Henrik Lindmark pigan Brita Samuelsdotter Fors för lönskaläge. Hon hade hösten 1797 fött ett flickebarn, som ännu var vid liv. Brita uppgav sig ha blivit lägrad av Hans Persson Soppero, men tingsrätten fann skäligt att befria Hans från hennes anklagelse, då bevis saknades.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1799 krävde Hans Persson Soppero att Anna Andersdotter Holma (tabell 3) skulle betala honom 6 Riksdaler och 32 Skilling som lön för att han tjänstgjort hos henne som dräng, men som Hans inte kunde styrka att detta verkligen utlovats, befriades Anna från hans krav.

Vid samma ting krävde Hans att nybyggaren Olof Mårtensson (Kyrö, Jukkasjärvigrenen 17) i Jukkasjärvi skulle betala honom 1 Riksdaler och 16 Skilling som lön för drängtjänst. Olof dömdes att genast betala honom denna summa.

Därefter framträdde pigan Lisa Henriksdotter och krävde att Hans Persson Soppero skulle ersätta henne med 24 Skilling för ett förkläde av kattun, som hon hävdade att han fördärvat för henne. Hon inkallade pigorna Eva Månsdotter och Brita Olofsdotter som vittnen. Eva berättade att hon sett Hans ligga på golvet i huset, och när Lisa skulle gå förbi honom, hade han fattat tag i hennes förkläde. När Lisa bad honom släppa hade han "dock hållit fast", och slutligen rivit ett hål på förklädet. Rätten dömde att Hans skulle ersätta Lisa med 24 Skilling för det förstörda förklädet.

Hans Persson framträdde ytterligare en gång vid samma ting när han krävde att drängen Erik Olofsson Soppero (Mämmi-Lainio 6:1) skulle ge

⁵⁷⁹ Husförhörslängd för Jukkasjärvi 1765-94, 1795-1827.

honom två silkeshalsdukar värda 2 Riksdaler samt ett stycke kattun värt 20 Skilling och 8 Runstycken, eftersom Erik utan lov skulle ha tagit detta av honom. Kravet avvisades dock av tingsrätten, då Hans inte hade några bevis för sin anklagelse.

2. Per *1778
3. Marget *1781
4. Isak *1784, †1784
5. Johan *1785
6. Olof *1788
7. Anna Katarina *1791

J.P.S.

Johan Persson Sopperos bomärke 1814.⁵⁸⁰

Tabell 3

Johan Hindersson Soppero⁵⁸¹ (från tabell 1). *1744, †1791 11/2 i Soppero. Nybyggare i Soppero. Han var husbonde på Keskitalo gård i Soppero (Soppero Nr. 2).

Brottmål: Vid tinget i Jukkasjärvi 1775 anklagade Margareta Nilsson Elingia honom för att under äktenskapslöfte begått lönskaläge med henne, något som resulterade i att hon födde sonen Johan Johansson (Holma). Johan nekade dock, och frikändes från Margaretas anklagelser – se Lainio 19.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1786 anklagades han och brodern Per för olaga brännvinstillverkning – se vidare tabell 2.

Tvistemål: Vid tinget i Jukkasjärvi 1769 krävde Johan att samen Jon Nilsson Magga med ed skulle styrka att en Johan tillhörig vajkalv som Jon emottagit för att vakta, men som hade rymt bort, inte hade förkommit genom Jons vållande. Det framkom att Jon redan hade svurit denna ed, varför Johan lät sin talan mot honom falla, varvid rätten lät det bero.

Testamente och Arv: Han testamenterade 8 Skilling till kyrkan i Enontekis.⁵⁸² Arvskiftet efter Johan Hindersson Soppero var långdraget: Vid tinget i Jukkasjärvi 1793 framkom att det ännu inte utförts bouppteckning efter honom. Arvet hade inte heller skiftats mellan hans änka Anna Andersdotter och de omyndiga barnen, vars förmyndare var nämndeman Olof Hansson Lainio. Därför förordnade tingsrätten vice lantmätare Isak Grape att genomföra bouppteckning och förrätta arvskifte till nästa ting.

Vid påföljande ting instämde Olof Hansson Lainio Johans änka Anna Andersdotter till tinget. Han krävde att hon med ed måste styrka bouppteckningen efter sin avlidne make, något hon ålades göra till nästa ting. Vid tinget 1795 svor Anna eden och Henrik Mårtensson Lainio (Kyrö, Jukkasjärvigrenen 16)

utsågs till ny förmyndare för Johan Hindersson Sopperos barn.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1798 instämde Henrik Mårtensson Lainio "sin företrädare i förmyndarskapet", nämndeman Olof Hansson Lainio, eftersom han påstod att Olof inte lämnat redovisning för barnens arvsfordran.

Henrik var inte vid tinget eftersom hans barn hade drabbats av kopporna, men Olof uppvisade ett kvitto av 1796 15/2, där det framkom att Henrik hade fått de pengar som utgjorde Johan Hindersson Sopperos omyndiga barns arvslott av Olof. Därför fann rätten det skäligt att befria Olof Hansson från Henrik Mårtenssons tilltal.

– Gift 1779 med **Anna Andersdotter Holma**, *1751, från Mikonheikki 9. Hon gifte 1799 om sig med Johan Johansson Holma (Lainio 20).

Brottmål: Vid tinget i Jukkasjärvi 1796 anklagade kronolänsman Anders Björnström å tjänstens vägnar Anna Andersdotter och hennes dräng Johan Johansson för lönskaläge. Anna hade 1796 27/1 fött en oäkta dotter som nu avgått med döden. Anna och Johan erkände sitt brott, men sade att samlevnaden skett under äktenskapslöfte.

Johan Johansson sades dock ha avlats i lönskaläge av Annas avlidne make Johan Hindersson Soppero och Margareta Nilsson Elingia. Detta utgjorde hinder för äktenskap, eftersom Anna därmed var att betrakta som Johans styvmoder, varför tingsrätten skulle inhämta ett utdrag av 1775 års dombok innan den yttrade sig vidare i målet.

Målet togs åter upp vid 1798 års ting, men uppskötts genast till nästa ting, då det framkom att Anna Andersdotter och hennes husfolk låg sjuka i kopporna. Året därpå togs målet åter upp. Rätten behandlade först "på förekommen anledning" frågan om att Johan Johansson skulle "af Anna Andersdotters aflidne man Johan Hindrichsson vara i Lönskaläge med Johan Johanssons moder Margaretha Nilsson Elingia sammanafnad". Tingsrätten hade inhämtat ett domboksutdrag av 1775 10/2 rörande detta mål från Svea hovrätt. Av detta domboksutdrag, som upplästes, framgick att Margareta Elingia angivit Johan Hindersson Soppero som far till den son vid namn Johan hon födde utom äktenskapet, men att Johan Hindersson av rätten blivit befriad från hennes anklagelse.

Johan Johansson tillstod att han var far till det av Anna Andersdotter 1796 27/1 framfödda flickebarnet och det framkom att de fortfarande önskade gifta sig med varandra. Rätten konstaterade att då Johan Johansson "ej lagligen kan kallas Johan Hindrichssons son", fanns inga formella hinder för att han och Anna skulle kunna träda i äktenskap. Dock måste de tillsammans för lönskaläge böta 7 Riksdaler.

Tvistemål: Anna klagade vid tinget i Jukkasjärvi 1795 över att Hans Hansson Lainio-Sopperos utsynta nybygge låg för nära Soppero gård – se vidare Lainio 23:3.

⁵⁸⁰ Hjalmar Falks samlingar på landsarkivet i Härnösand, kapsel 1.

⁵⁸¹ Husförhörslängd för Jukkasjärvi 1765-94, 1795-1827.

⁵⁸² Kyrkoräkenskaper, Enontekis 1792 19/2.

Vid tinget 1799 befriades hon från Hans Persson Sopperos krav att hon skulle ersätta honom för dräng-tjänst – se vidare tabell 2:1.

Barn:

1. Anders *1779
2. Henrik *1781
3. Marget *1784
4. Johan *1786
5. Anna *1788
6. Per *1790

Johan Hindersson Sopperos bomärke 1780.⁵⁸³

⁵⁸³ Dombok, Jukkasjärvi tingslag 1780.

NIVA

VITTANGI

Nils Nilsson Niva var son till Nils Olofsson Niva, husbonde på Niva gård i Pajala, Pajala sn, 1682-87 och dennes hustru Valborg Tomasdotter; *sonson* till Olof Ersson, husbonde på Niva gård i Pajala 1618-60; *sonsons son* till Erik Nilsson Pajanen, husbonde på Niva gård i Pajala 1609-15; *sonsons sonson* till Nils Pajanen, husbonde i Pajala 1596-1612; och *sonsons sonsons son* till Lasse Pajanen, vilken grundade byn Pajala, och tas upp som husbonde där 1587-1601. Lasse Pajanen, som omnämns som birkarl år 1600, kan ha varit från Pyhäjärvi socken i Norra Österbotten eller från Rautalampi i Savolax. Angående släkten Pajanen, se vidare Kuoksu, Erik (2008a): "Birkarlssläkter i Övre Tornedalen 1539-1800", Angered.

Lasse Pajanen
Birkarl, Pajala 1587-1601

|
Nils Pajanen
Pajala, nämnd 1596-1612

|
Erik Nilsson Pajanen
Pajala, Niva gård 1609-15

|
Olof Ersson (Niva)
Pajala, Niva gård 1618-60

|
Nils Olofsson Niva
Pajala, Niva gård 1682-87
G.m. Valborg Tomasdotter, nämnd 1688

|
Nils Nilsson Niva
*1660, †1756 25/7
Tabell 1

|
Henrik Nilsson Niva
*1723, †1784 6/7
Tabell 2

|
Nils H:son Niva
*1751 12/1
Tabell 3

Olof H:son Niva
*1757 27/9
Tabell 4

Per H:son Niva
*1775 29/1
Tabell 5

|
Per Nilsson Niva
*1735 22/12
Tabell 6

|
Nils Persson Niva el. Vittangi
*1759 12/1
Tabell 7

|
Brita Persdotter Niva
*1768 6/1
Tabell 8

Tabell 1

Nils Nilsson Niva,⁵⁸⁴ *1660, †1756 25/7 i Karesuando, "100 år gammal", av ålderdomsbräcklighet, efter att i 24 år varit så sjuk, "at han näppeligen Kunnat Kläda på sig sko[r]na."⁵⁸⁵ Han kom till Karesuando som dräng hos kapellänen Olof Sirma omkring 1687.⁵⁸⁶ Husbonde på Niva gård i Karesuando. Nämndeman i Enontekis tingslag 1701-20.

I sin "Beskrifning om Torneå och Kemi Lappmarcker" från 1738 skriver kronofogde Anders Hackzell att Karesuando vid Muonio älv hade Mårten Ersson, Klemet Ersson och Nils Niva till nybyggare. De hade tillsammans 2 tunnors utsäde på sandjord, och kunde föda 17 kor av myrängar och starrhö.⁵⁸⁷

Twistemål: Han trätte länge med sin första hustrus styvson Erik Månsson Karesuando. Denna tvist verkar till en början ha handlat om arvet efter Eriks far

Måns Mårtensson, vilket Erik menade att Nils hade undanhållit för honom, samt om vem som hade rätt till olika ägor. Vid tinget 1702 dömdes Erik och Nils att sitta i stocken framför kyrkoporten efter ett slagsmål – se vidare Karesuandosläkten 2.

Vid tinget 1715 tvistade Nils Niva och kronorusthållaren Johan Brygner i Lyrefors om en häst, vilken Nils hade åtagit sig att förvara för Brygners räkning. Brygner hävdade att Nils Niva hade drivit hästen för hårt och att den nu var i en eländig kondition. Nils Niva menade å sin sida att Brygner inte hade lämnat hästen det foder han lovat. Rätten beslutade att Brygner skulle ge Nils 13 daler kopparmynt för foder, medan Nils hädanefter inte skulle bruka hästen till hårdare sysslor. Brygner vägrade dock att acceptera denna dom, varför han istället ålades att ge Nils 3 daler, samt lämpliga persedlar, medan det skulle stå Nils fritt att bruka hästen som han önskade.

Vid tinget 1716 fortsatte tvisten, sedan Johan Brygner anklagat Nils Niva för att nu ha drivit hästen så hårt att dess värde halverats. När Brygner hade begärt ersättning för sin förlust hade Nils bemött honom med "swåra affecter och undsäyelser, samt många

⁵⁸⁴ Kommunionslängd för Enontekis 1722-30, 1731-63; Husförhörslängd för Enontekis 1748-79. Se även Ljung: Enontekis (Karesuando) s. 41.

⁵⁸⁵ Dombok, Enontekis tingslag 1760.

⁵⁸⁶ Dombok, Enontekis tingslag 1732.

⁵⁸⁷ Fellman 1910.

oförtiänta beskylninar som ljugare och bedragare." Nils svarade att Brygner inte uppfyllt sina plikter enligt 1715 års dom, samt att han inte hade hämtat hästen på avtalad tid. Därför dömde rätten Johan Brygner att ersätta Nils Niva med 10 daler kopparmynt, med avdrag på 3 daler kopparmynt för en slåde, som Nils Niva tidigare fått av honom.

Vid tinget i Enontekis 1729 "likviderades" en tvist mellan Nils Nilsson Niva och Elin Jonsdotter, Jon Hansson Blinds hustru, om några fordingar. Elin och Jon skulle tillstålla Nils 11 Daler och 16 öre kopparmynt för fordringen och omkostnader.

Vid tinget i Enontekis 1735 krävde Johan Karlsson Palosari i Tervola att Nils Nilsson Niva och hans hustru Sigrid Henriksdotter skulle ersätta honom för de persedlar till ett värde av 360 Daler kopparmynt som Johan juletiden 1733 hade insatt i Nils och Sigrids kyrkostuga att förvaras över högtiden, men inte återfått. Det befanns att inga vittnen hade kallats och att hustru Sigrid låg i barnsäng, varför parterna till nästa ting skulle inkalla sina vittnen och infinna sig.

Vid tinget påföljande år framkom efter en osedvanligt lång utredning att Johan Palosaari inte hade fått lov av Nils och Sigrid att förvara sina saker i deras kyrkostuga, att han blivit varnad av kapellanen Henrik Ganander att Nils och Sigrids stuga hade ett så odugligt lås att hästar skulle kunna öppna det med tänderna och att han själv lämnat sina saker "uti Gudz händer" i stugan utan att hålla någon uppsikt över dem, varför Nils och Sigrid frikändes från hans krav.

Vid tinget i Enontekis 1741 framkom att Mårten Eriksson (Karesuandosläkten 15) och Nils Nilsson Niva hade bilagt en tvist om en boskapsväg till betesmarken utan rättens inblandning.

Övrigt: Vid tinget i Enontekis 1732 påtalade kapellanen Henrik Ganander att Nils Nilsson Niva inte hade lärt sina barn Henrik, Elin och Marget läsa i bok och kristendomskunskap, trots att han "intygas vara af den förmögenheet någorlunda att sådant kunna efterkomma", varför han ålades göra detta. Vid tinget påföljande år framkom att Nils fortfarande hade "wårdzlösat" att låta sina två till åren komna barn att lära sig läsa, trots Henrik Gananders uppmaning. Därför fick han böta 1 Daler silvermynt, vilken skulle komma de fattiga till del.

Nils Niva verkar ha varit en skicklig snickare, eftersom han under åren 1708-32 tillsammans med andra satte upp en klockstapel, utförde arbete på tingsstugan samt förbättrade fogdestugan.

Testamente: Nils Nilsson Nivas och hustru Margareta Tomasdotters testamente av 1696 24/1 konfirmerades av Enontekis tingsrätt 1698. Vid tinget 1701 framvisade Nils Nilsson Niva och hans hustru Margareta Tomasdotter detta testamente. Testamentet stadgade att den av dem som överlevde den andra, skulle njuta hela den gemensamma egendomen utan att andra arvingar skulle ha rätt till den. Detta testamente hade konfirmerats i häradsrätten 1698 26/1, men Nils ville att testamentet skulle vinna "mehra

Kraft" genom att bli "inprotocollerat" i domboken, vilket också skedde utan klander.

– Gift 1:o 1695/96 med **Margareta Tomasdotter**, †1709, änka efter Måns Mårtensson Karesuando (Karesuandosläkten 1).

– Gift 2:o 1709/1717 med **Sigrid Hindersdotter Aasa**, *1696, †1771 22/7 av styng, från Aasa 2.

Tvistemål: Sigrid ägde en brännvinspanna, som hennes söner lämnade till handelsman Olof Hjulberg i Torneå för att få den lagad, men inte återfick – se tabell 2.

Sytning och arvstvist: Vid tinget i Enontekis 1760 kom hennes söner Henrik och Per Nilssöner Niva överens med henne om att Sigrid skulle få bo "uti den Stugan som på gamla Tomten är uppsatt"; att Henrik skulle låta henne ha en ko i hans fåhus; att Sigrid ensam skulle få nyttja "den gamla Boden som blifwit odelt lämnat", men att den efter hennes död skulle delas mellan hennes söner, samt att Per och Henrik årligen skulle tillstålla modern ett och ett halvt lass hö till hennes ko. Slutligen utfäste sig Henrik att kläda och föda sin mor så länge hon ville vistas hos honom.

Vid tinget i Enontekis 1772 kom en tvist om ett silverbälte mellan Erik Matsson Harju (genom sitt ombud Mickel Larsson Marakatt) å ena sidan och hans kusiner Henrik och Per (tabell 6) Nilssöner Niva iför rätta. Bältet hade varit arvegods i Sigrid Hindersdotters släkt, och tvisten mellan kusinerna uppstod vid Sigrids död.

Anna Claesdotter från Muonionniska kallades först som vittne. Anna berättade att när hon för 5 eller 6 år sedan kom som piga till Henrik Nilsson Niva och hans mor Sigrid Henriksdotter, hade samnen Loddainens hustru samtidigt kommit dit. Hon hade haft med sig ett silverbälte, som Sigrid hade lånat för en bruds räkning.

Sigrid hade då sagt att Erik och Henrik Matssöner Harju ägde en tredjedel av det omtvistade bältet, samt att Henrik Harju hade lovat Henrik Niva sin del av bältet, "om berörde Bälte lämnade efter Sigrid, så att hon det förut icke til sit uppehälle behöfde," men att Erik Harju hade behållit sin del i bältet. Därefter hade Sigrid burit ut bältet i en bod, där hon sedan förvarade det. "Dock wille witnet påminna sig, at något mitt på detta Bälte varit borta".

Henrik och Per Nilssöner Niva undandrog sig att gå i svaromål innan alla medarvingar efter Sigrid Henriksdotter var närvarande. Sigrid hade haft 5 barn,⁵⁸⁸ förutom Henrik och Per döttrarna Margareta, som var gift med kyrkoväktaren Johan Mårtensson, Ella som varit gift med avlidne Nils Mårtensson, och Valborg, som var gift med en man i Norge, vars namn de inte kände till. Rätten beslöt att Johan Mårtensson skulle stämmas in till nästa ting, och att målet då åter skulle tas upp.

⁵⁸⁸ I själva verket hade hon fött 6 barn, men bara 5 av dem levde 1772.

Redan senare vid samma ting fortsatte dock målet. Mickel Larsson Marakatt, Erik Matsson Harjus ombud, berättade nu att Harjus avlidna mor, vars namn han inte kom ihåg, och bröderna Nivas mor Sigrid Henriksdotter, vilka varit systrar, hade ärvt ett silverbälte av sin mor Ella Hindersdotter. Detta silverbälte hade hamnat hos Sigrid Henriksdotter. Efter Harjus moders död hade Sigrid Henriksdotter kommit överens med sina systersöner Erik och Henrik Matsson Harju, att om hon inte behövde silverbältet till sitt uppehälle, skulle bröderna Harju efter hennes död få 1/3 av silverbältet. Därför krävde nu Mickel Marakatt å Erik Harjus vägnar 1/6 av bältet.

Bröderna Niva hävdade att deras mor varit ensam ägare till silverbältet.

Mickel Larsson inkallade bylänsmanen Olof Olsson Mämmi som vittne. Mämmi sade att Sigrid Hindersdotter och Erik Matsson Harju för 6 år sedan eller mer hade varit hos honom, och då hade Erik sagt att om Sigrid behövde bältet, ville han inte ha det, men om hon inte behövde det hade han förbehållit sig rätten att efter hennes död få sin andel av bältet. När Olof frågade Sigrid om Erik verkligen hade andel i silverbältet hade hon svarat: "jo", men han hade inte frågat hur stor hans andel var.

Bröderna Niva tillstod att allt Olof Mämmi hade sagt var sant. Mickel Marakatt begärde och fick rättens tillstånd att skjuta upp målet till nästa ting, då Erik Matsson Harju själv skulle vara närvarande. Även vid nästa ting sköts saken upp, eftersom Mickel Larsson Marakatt inte kunnat kalla alla sina vittnen i saken. Erik Matsson Harju hade inte heller kommit tillstades. Antagligen gjorde de tvistande kusinerna upp i godo, eftersom ytterligare anteckningar i saken inte finns i domböckerna.

Barn:

1. Helena (Ella) *1717. G. 1753 m. Nils Mårtensson Karesuando (Karesuandosläkten 18).
2. Marget *1721 14/11. G. 1756 m. Johan Mårtensson Karesuando (Karesuandosläkten 17).
3. Henrik *1723 – tabell 2
4. Valborg *1727 21/3. Gift i Norge. Vid tinget i Enontekis 1766 återfordrade Henrik Nilsson Niva å sin syster Valborg Nilsdotters vägnar en ko av brodern Per Nilsson Niva. Då Per inte kunde neka till att han 1758 lånat en mjölkko av Valborg, ålades han snarast återlämna kon till Valborg.
5. Nils *1731 1/4, †1745 18/1
6. Per *1734 22/12 – tabell 6

Tabell 2

Henrik Nilsson Niva⁵⁸⁹ (från tabell 1). *1723, döpt 1723 27/12, †1784 6/7 i Karesuando av lungsot. Nämndeman och husbonde på sedermera Niva och Pietula gårdar i Karesuando (Karesuando Nr. 1). Han svor sin domared och "undfleck sitt säte ibland

⁵⁸⁹ Kommunionslängd för Enontekis 1731-63, 1765-1805; Husförhörlängd för Enontekis 1748-79, 1780-1808.

Nämnden" vid tinget i Enontekis 1777 och satt sedan som nämndeman vid alla ting fram till sin död.

Vid tinget i Enontekis 1758 gick han med på att dela Niva gård med sin bror Per – se vidare tabell 6. Syn och delning av gården hölls därför 1758 5/8 av kronolänsman Nils Månsson Magnus, byalänsman Olof Olsson Mämmi och nämndeman Henrik Eriksson Paljoensuu.

Det befanns att Henrik Nilsson Niva skulle erhålla följande hus: Ett pörte, en gammal stuga, en gammal smedja, ett gammalt fåhus, en gammal badstuga, en hölada, kallad "rantalaatu", en lada på gårdet, samt hälften av en stuga. Han skulle också erhålla sammanlagt 9 åkrar vars jordmån bestod av sand och mull, samt 37 ängar.

Nybygget befanns fiska i "Hämsän joki", fånga djur och fåglar tillsammans med övriga Karesuandobor, sakna flakaland, ha svag timmerskog, ha brännved till husbehov, samt ha gott mulbete.⁵⁹⁰

Tvistemål: Vid tinget i Enontekis 1760 kände Per Nilsson Niva (tabell 6) till sin bror Henrik Nilsson Niva. Per krävde att få hälften av ängen Ylisenvuopionjängkä, som Henrik hittills ensam hade bärgat, trots att den vid delningen av gården 1758 5/8 hade tillfallit Pers nybygge. Dessutom krävde han att få hälften av de vedtravar som fanns på gården vid brödernas far Nils Nilssons död, och som ännu fanns i behåll. Detta särskilt som Per sade att han inte mindre än Henrik hade fört hem denna ved från skogen och huggit upp den. Slutligen krävde han att han och Henrik genom lottning skulle avgöra vilken av bröderna som skulle få bo kvar på det gamla bostället.

Henrik svarade att Ylisenvuopionjängkä skulle tillhöra honom ensam, eftersom han själv hade röjt upp den efter faderns död. Han sade att om denna äng skulle delas mellan honom och Per, krävde han att Per skulle betala honom 30 Daler kopparmynt för röjningskostnaden. Per nekade inte att brodern skulle få ersättning, men krävde å sin sida att gode män skulle förordnas att utrona hur stor ersättningen skulle bli.

Henrik påstod vidare att han själv och hans folk först efter faderns död hade hämtat och huggit upp den ved som fanns vid gården utan att Per hade varit behjälplig. Då Per krävde att Henrik skulle gå ed på detta undandrog sig denne dock eden, eftersom han sade att det var möjligt att någon del av Pers ved hade blandats ihop med den övriga veden.

Vad gällde vilken broder som skulle få bo kvar på den gamla gården, sade sig Henrik vara mer berättigad till den än Per, eftersom han hade skött nybygget under faderns långa sjukdom.

Tingsrätten fann att Henrik måste dela såväl ängen Ylisenvuopionjängkä som gårdens vedtravar med sin bror Per, eftersom han inte hade anfört några tungt vägande skäl till att han ensam skulle få åtnjuta dem. Dock skulle Per ge Henrik skäligen betalning för att han hade låtit röja upp Ylisenvuopionjängkä.

⁵⁹⁰ Dombok, Enontekis tingslag 1760.

Bylänsmannen Olof Olsson Mämmi och nämndeman Henrik Eriksson Palojoensuu förordnades att under sommaren i parternas närvaro värdera och syna ängen. Om parterna sedan inte kunde komma överens i godo om betalning, skulle målet tas upp igen vid nästa ting.

Då Henrik var den äldre brodern, samt hade skött gården under faderns sjukdom, fann tingsrätten det skäligt att han skulle få behålla den gamla gården. Dock skulle han vara sin bror behjälplig när han byggde nya hus på den nya gårdsplanen och när han flyttade dit befintliga hus. Olof Mämmi och Henrik Palojoensuu skulle också vid synen under sommaren utse gårdstomt för Per Nilsson Niva.

Vid tinget i Enontekis 1761 beslöts att ängen Nivanajo, som Olof Nilsson Kunnari velat lägga under sitt nybygge, rätteligen tillhörde Niva nybygge, då den anlagts av Nils Nilsson Niva – se Karesuando-släkten 20. Vid tinget i Enontekis 1765 kände nämndeman Guttorm Knutsson Valkeapää samt Henrik och Per (tabell 6) Nilssöner Niva till avlidne handelsman Olof Hjulbergs i Torneå änka Greta, vilken representerades av notarien Natanael Lund.

Guttorm krävde att Hjulbergs änka skulle överlämna en kopparkittel av 1/2 Lipsunds vikt till honom, medan Henrik och Per Nilssöner Niva gav till känna att de för ungefär 8 år sedan hade lämnat en kopparkittel om 19 markers vikt och en brännvinspanna om 1 Lipsunds vikt till Olof Hjulberg, för att denne av kitteln skulle låta göra en ny botten och nya pipor till brännvinspannan, samt av den kvarvarande kopparn göra en liten kittel. Dock hade Hjulberg inte fullgjort sitt löfte, varför bröderna Niva krävde att återfå brännvinspannan och kitteln.

Bylänsman Olof Olsson Mämmi vittnade att han hört sägas att bröderna Niva hade skickat en brännvinspanna med Hjulberg ned till Torneå för att lagas. För 6 eller 7 år sedan hade Mämmi frågat Hjulberg om han hade återlämnat Henrik och Per Nivas brännvinspanna till dem. Då hade denne svarat: "hwad ska de med Pannan nu, jag har Kastadt den i Källaren, emedan det är förbudt at bränna brännvin". Brännvinspannan hade varit ny 3 eller 4 år innan bröderna Niva hade skickat den till Torneå, och vägde förutom hatten, vilken bröderna Niva ännu hade i behåll, ett Lispund.

Nils Larsson Vasara vittnade att han för några år sedan hade rest till Henrik Niva, där Hjulberg nyss hade varit. Han hade sett bröderna Nivas mor Sigrid Henriksdotter sitta på golvet och gråta, och när han frågade henne varför hon grät, hade hon svarat: "jag har stränga barn och stränga Borgare [...] Jag har borta min bränvins Panna, och jag får intet heller den af Borgaren igen". Nils Vasara hade då uppmanat Hjulberg trösta Sigrid, varvid denne hade sagt till henne: "Gråt intet gamla Gumma, jag skal skicka Pannan opp i Wåhr".

Henrik och Per Nilssöner Niva erbjöd sig nu att med ed styrka att Hjulberg även hade tagit hand om deras kopparkittel.

Notarie Lund undandrog sig att svara i dessa mål, eftersom enbart Hjulbergs hustru och inte hans omyndiga barn inte blivit instämnda till tinget. Tingsrätten fann att de inte kunde fatta beslut i målet, utan att det måste hänskjutas till Torneå rådstuga.

Vid tinget i Enontekis 1769 tvistade Henrik Niva och Olof Olsson Mämmi med Rounalaborna om vildrensjakträttigheter i Suonttavaara by – se vidare Mämmi 1.

Vid tinget i Enontekis 1771 tvistade Henrik Niva och Johan Mickelsson Mikko i Kangos om 1/2 tunna Korn, som den senare ännu skulle vara skyldig Henrik för en lappmudd. Johan utfäste sig betala Henrik 24 Daler kopparmynt istället för kornet, varvid Henrik förklarade sig nöjd.

Vid tingen i Enontekis 1772-73 tvistade Henrik och hans bror Per med deras kusin Erik Matsson Harju om ett silverbälte som en gång hade tillhört kusinernas mormor Ella Hindersdotter – se vidare tabell 1.

Vid samma ting tvistade han och hans bror Per med Olof Nilsson Kunnari och senare med dennes son Olof om ängar på Rautavuoma – se vidare Karesuando-släkten 20.

Övrigt: Han arbetade 1768 som timmerman vid byggandet av en ny prästgård i Enontekis.⁵⁹¹

Testamente: Han testamenterade 4 Skilling till Enontekis kyrka.⁵⁹²

– Gift 1:o 1750 9/3 i Övertorneå med **Ella Olsdotter Mämmilä**, *1723 7/6, †1769 14/4 av styng, dotter till Olof Nilsson Mämmilä och Brita Anundsdotter i Turtola. Angående hennes ursprung, se ingressen till "Mämmi".

Vid tinget i Enontekis 1772 krävde nämndemannen Erik Persson Raattamaa som förmyndare för Henrik Nilsson Nivas omyndiga barn i första äkten-skapet att Henrik Niva med ed måste styrka den bouppteckning som upprättats efter hans avlidna hustru Ella Olsdotter. Henrik sade sig vara redo att göra detta, men begärde anstånd till nästa ting för att tänka igenom saken, vilket han beviljades.

Vid nästa ting lade Henrik till de föremål som uppräknats i bouppteckningen ett stycke av ett silverbälte, som en same vars namn han nu inte kom ihåg för länge sedan pantsatt hos honom, men inte löst ut. Därefter svor han bouppteckningseden, varvid förmyndaren Raattamaa förklarade sig nöjd.

Barn:

1. Nils *1751 12/1 – tabell 3
2. Sigrid *1753 27/9. G. 1774 m. Olof Olsson Kunnari (Karesuando-släkten 21).
3. Olof *1757 9/1 – tabell 4
4. Anna *1760 6/9
5. Jonas *1763 12/2. Han hade tillsammans med Nils Johansson Idivuoma köpt Riska träsk av samnen Nils Larsson Hurri. Vid tinget i Enontekis 1780 anklagade de Olof Persson Kuttainen för att

⁵⁹¹ Dombok, Enontekis tingslag 1768.

⁵⁹² Kyrkoräkenskaper, Enontekis 1785 20/3.

olovligen ha fiskat i detta träsk – se vidare Kuttainen 7.

Han erlade 1787 6/5 6 Runstycken i kyrkoböter "för Catechismi förhörets försummande".⁵⁹³ 1800 23/6 fick Jonas Niva och Samuel Rechartt 1 Riksdaler och 16 Skilling "för Kyrkans Tjärande".⁵⁹⁴

6. Brita *1768 30/10, †1770 18/3 av styng.
– Gift 2:o 1770 med **Anna Henriksdotter Soppero**, *1732, från Niemi-Soppero 1.

Barn:

7. Henrik *1771 29/1, †1772 17/4
8. Per *1775 29/1 – tabell 5
9. Margareta *1776 11/10. G. 1797 17/4 m. Johan Johansson Raattamaa (Kuttainen 15).

Tabell 3

Nils Henriksson Niva⁵⁹⁵ (från tabell 2). *1751 12/1 i Karesuando. Husbonde på Niva gård i Karesuando (Karesuando Nr. 1).

Vid tinget i Enontekis 1783 delades fisketräsket Sautusjärvi upp mellan Måns och Per Johanssöner Riska, samt Nils Henriksson Niva – se vidare Riska eller Idivuoma tabell 5.

Han och erlade 1788 19/2 1 Skilling i kyrkoböter för "Catechismi förhörets försummande".⁵⁹⁶

Vid tinget 1784 ersatte han sin farbror Per Nilsson Niva son förmyndare för Nils Mårtenssons (tabell 18) omyndiga dotter Sigrid.

– Gift 1783 25/6 med **Anna Persdotter Vasara**, *1757 3/11, från Vasara el. Kelottijärvi 1. Nils och Anna erlade 1783 23/12 32 Skilling i kyrkoböter för otidigt sängalag.⁵⁹⁷

Barn:

1. Nils *1783 31/7, †1783 17/8
2. Anna *1784 15/8
3. Ella *1786 5/1, †1788 13/6 av koppor.
4. Ingrid *1787 27/10, †1788 18/2
5. Henrik *1789 20/1
6. Kristina *1791 8/4
7. Marget *1793 19/5
8. Sigrid *1795 12/5
9. Brita *1798 10/8
10. Jonas *1800 22/4

Henrik Nilsson Nivas (*1789) bomärke 1839.⁵⁹⁸

⁵⁹³ Kyrkoräkenskaper, Enontekis 1787.

⁵⁹⁴ Kyrkoräkenskaper, Enontekis 1800.

⁵⁹⁵ Kommunionlängd för Enontekis 1765-1805; Husförhörslängd för Enontekis 1780-1808 och Marainen: Karesuando samesläkter s. 312.

⁵⁹⁶ Kyrkoräkenskaper, Enontekis 1788.

⁵⁹⁷ Kyrkoräkenskaper, Enontekis 1783.

⁵⁹⁸ Bouppteckningar och arvskiften, Karesuando 1839.

Tabell 4

Olof Henriksson Niva⁵⁹⁹ (från tabell 2). *1757 9/1 i Karesuando. Skogssame och fiskare i Suontavaara, sedan nybyggare i Karesuando.

1792 17/7 utsynte kronolänsman Abraham Rechartt och fjärdingsman Magnus Johansson Olof Henriksson Nivas nybygge i Karesuando. Nybyggets gårdstomt befanns ligga på älvstranden öster om Karsikkotörmä, där Anund Olofsson Mämmi bodde. Nybygget bestod av 7 ängar, som avkastade 5 lass och 3 ruckor hö av färdig äng och 4 lass och 1 rucka hö av röjningsland. Nybygget hade björk- och vide-skog till hustimmer, gårdsgårdare och ved; gott mulbete; någorlunda goda tillfällen till jakt på djur och fågel, samt fiske till husbehov i ett flertal sjöar.⁶⁰⁰

Övrigt: Vid "Riksgräntsens uppräntsande" år 1783 erhöll han 3 Riksdaler och 16 Skilling i kontanter, 3 marker smör, 2 till 4 marker bröd, 1/2 lispund mjöl, ett kvarter tobak och 2 jumfrur brännvin för sitt arbete.⁶⁰¹

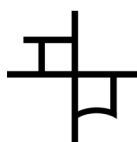
Han erlade 1787 1/4 2 Skilling i kyrkoböter "för uteblifwande ifrån Catechismi förhören".⁶⁰²

Juldagen 1794 skänkte han kyrkan i Enontekis 1 ost och 36 Skilling i kontanter, vilket var en ovanligt stor frivillig gåva till kyrkan.⁶⁰³

– Gift med **Sigrid Persdotter Rasti**, *1770 6/3, dotter till Per Nilsson Rasti och Sara Henriksdotter Vasara i Könkämä sameby.

Barn:

1. Ella *1794 12/12
2. Sara *1796 25/11
3. Henrik *1798 25/11

Olof Hindersson Nivas bomärke 1796.⁶⁰⁴

Tabell 5

Per Henriksson Niva⁶⁰⁵ (från tabell 2). *1775 15/5 i Karesuando. Husbonde på sedermera Pietula (Pietu) gård i Karesuando (Karesuando Nr. 1).

– Gift 1800 14/4 med **Ella Persdotter Vasara**, *1769 26/9, från Vasara el. Kelottijärvi 1.

Pers son Johan Persson Nivas bomärke 1837.⁶⁰⁶

⁵⁹⁹ Kommunionlängd för Enontekis 1765-1805; Husförhörslängd för Enontekis 1780-1808.

⁶⁰⁰ Dombok, Enontekis tingslag 1793.

⁶⁰¹ Dombok, Enontekis tingslag 1784.

⁶⁰² Kyrkoräkenskaper, Enontekis 1787.

⁶⁰³ Kyrkoräkenskaper, Enontekis 1794.

⁶⁰⁴ Dombok, Enontekis tingslag 1796.

⁶⁰⁵ Kommunionlängd för Enontekis 1765-1805; Husförhörslängd för Enontekis 1780-1808.

Tabell 6

Per Nilsson Niva⁶⁰⁷ (från tabell 1). *1734 22/12. Husbonde på sedermera Nilimaa gård i Karesuando (Karesuando Nr. 2).

Vid tinget i Enontekis 1758 kärade Per Nilsson Niva, biträdd av handelsman Adam Lenning i Torneå till sin bror Henrik Nilsson Niva (tabell 2), då denne brukade hela Niva gård i Karesuando, och Per menade sig ha rätt till halva hemmanets hus, åker och äng.

Henrik Nilsson sade att det var tingsrättens sak att besluta vem som skulle ha rätt till hemmanet, men frågade hur två åbor skulle kunna dela på hemmanet, när det knappt räckte till för att en skulle kunna livnära sig på det. Rätten frågade då hur många kreatur Henrik födde på Niva gård, och Henrik svarade: en häst och 5 kor. Per Nilsson sade att han, som ännu vistades på hemmanet också hade 5 kor.

Adam Lenning berättade att Henrik Nilsson Niva tidigare hade gått med på att dela hemmanet med sin bror, men Henrik sade att han aldrig hade givit samtycke till något sådant, varvid nämndemannen Henrik Eriksson Palojoensuu sade att bröderna i nämndemäns närvaro talat om att dela hemmanet, men att de inte hade kommit till beslut.

När rätten sedan frågade hur många barn brödernas far Nils Nilsson Niva hade lämnat efter sig blev svaret att förutom sönerna Henrik och Per hade han haft tre döttrar; Ella, gift med Nils Mårtensson Karesuando; Margareta, gift med Johan Mårtensson Karesuando och Valborg, som ännu var ogift.

"Omsider" sade sig Henrik Nilsson vara villig att dela hemmanets hus, åker och äng med Per Nilsson, med det förbehållet att han ensam skulle få bruka ängen "Isopäruka". Per Nilsson förklarade sig nöjd med detta. Häradsrätten tillsatte nämndeman Nils Månsson Maunu och Henrik Eriksson Palojoensuu att besiktiga Niva gård, att se om två åbor kunde leva på det, att undersöka om fanns tillfälle att uppta mer åker och äng i trakten och slutligen att upprätta förslag till delning av ägorna innan nästa ting. Sedan skulle tingsrätten fatta sitt beslut i saken.

Den syn och delning av Niva gård i Karesuando som beslutats vid tinget 1758, hölls 5/8 samma år av kronolänsman Nils Månsson Magnus, byalänsman Olof Olsson Mämmi och nämndeman Henrik Eriksson Palojoensuu. Per Nilsson Niva tilldelades en ny ria, en gammal badstuga med kammare, ett gammalt pörte, ett litet gammalt fähus, ett stekhus, en foderlada, en stall, och hälften av en stuga. Dessutom skulle han erhålla 9 åkrar och 35 ängar. Nybygget befanns fiska i "Hämsän joki", fånga djur och fåglar tillsammans med övriga Karesuandobor, sakna flakaland, ha svag timmerskog, ha brännved till husbehov, samt ha gott mulbete.⁶⁰⁸

⁶⁰⁶ Bouppteckningar och arvskiften, Karesuando 1837.

⁶⁰⁷ Kommunionlängd för Enontekis 1731-63, 1765-1805; Husförhörslängd för Enontekis 1748-79, 1780-1808.

⁶⁰⁸ Dombok, Enontekis tingslag 1760.

Per begärde vid tinget i Enontekis 1760 att få halva ängen Ylisenvuopionjänkkä av sin bror Henrik. Han ville också ha hälften av den ved som funnits på gården när brödernas fader dog, samt att det skulle dras lott om vilken av bröderna som skulle få bo kvar på det gamla bostället – se tabell 1.

Tvistemål: Per Nilsson Niva hade vid tinget i Enontekis 1764 instämt Erik Olsson Kunnari (Karesuandosläkten 20:1) om betalning för 2 lipsund sädeskorn, som Erik lånat av Per 1762, men Erik var inte tillstades. Han krävde nu ersättning för kornet och sina rättegångskostnader.

Tingsrätten fann att Per var berättigad att av Erik utmäta 11 Daler kopparmynt för kornet och 6 Daler kopparmynt för rättegångskostnaderna.

Vid tinget i Enontekis 1765 ålades han betala samme Erik Olsson Kunnari 11 Daler och 22 Öre kopparmynt för olika varor och tjänster – se vidare Karesuandosläkten 20:1.

Han kärade vid tinget 1765 tillsammans med flera andra till avlidne handelsman Olof Hjulbergs änka Greta angående en kopparkittel och en brännvinspanna – se vidare tabell 2.

Han ålades vid tinget 1766 att återlämna en ko till sin syster Valborg – se tabell 1:4.

Vid tinget i Enontekis 1770 beklagade han sig över att Nils Mårtensson Martti (Karesuandosläkten 18) sommaren 1769 hade bärgat hela Alasaari äng på 5 ruckor hö, trots att Per Niva arrenderade ängen av Mårten Mårtensson Karesuando (Karesuandosläkten 16).

Nils Mårtensson Martti erkände att han bärgat höet, men sade att han fått Mårtens tillstånd till det som betalning för att han några gånger givit honom skjuts.

Rätten fann att Mårten Mårtensson måste höras i målet, men då han inte var närvarande uppsköts målet till nästa ting. Ytterligare anteckningar om saken finns inte i domböckerna, varför parterna kan antas ha gjort upp i godo.

Vid tingen i Enontekis 1772-73 tvistade Per och hans bror Henrik med deras kusin Erik Matsson Harju om ett silverbälte som tillhört kusinernas mormor Ella Hindersdotter – se vidare tabell 1.

Vid samma ting tvistade han och hans bror Henrik med Olof Nilsson Kunnari och senare dennes son Olof om ängar på Rautavuoma – se vidare Karesuandosläkten 20.

Vid tinget i Enontekis 1773 framkom att Per Nilsson Niva och kyrkoväktaren Johan Mårtensson (tabell 17) tvistat om 2 lipsund fisk. Johan utfäste sig att vid påfordran tillställa Per 1/2 lipsund av den fisk som de tillsammans fångat sommaren 1772, vilket Per förklarade sig vara nöjd med.

Övrigt: Han arbetade 1768 som timmerman vid byggandet av en ny prästgård i Enontekis.⁶⁰⁹

Han var förmyndare för Nils Mårtenssons (Karesuandosläkten 18) omyndiga dotter Sigrid, men vid

⁶⁰⁹ Dombok, Enontekis tingslag 1768.

tinget i Enontekis 1784 beslöts att hans brorson Nils Henriksson Niva skulle ersätta Per, "hwilken nu mera skulle wara nästan utfattig", som förmyndare.

Testamente: Per Nilsson Niva och Margareta Olsdotter upprättade 1790 5/1 ett testamente som stadgade att deras dotter Sigrids makes bror Isak Persson Kuttainen (Kuttainen 6) efter deras död skulle få disponera deras kvarlåtenskap, och att inga "närmare eller fjärrare" arvingar skulle äga någon talan mot detta. Från detta undantogs makarnas son Olof och eventuella övriga barn som de senare kunde tänkas avla tillsammans, vilka alla skulle få ärva det de enligt lagen hade rätt till.⁶¹⁰

– Gift 1:o 1758 29/3 med **Ella Klemetsdotter Karesuando**, *1735 4/1, †1783 27/6 av hetsig feber, från Karesuandosläkten 24. Hon testamenterade 4 Skilling till Enontekis kyrka.⁶¹¹

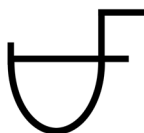
Barn:

1. Nils Vittangi *1759 12/1 – tabell 7
2. Sigrid *1761 19/8. G. 1787 5/3 m. Per Persson Kuttainen-Jatko (Kuttainen 8).
3. Klemet *1764 23/12
4. Brita *1768 6/1 – tabell 8
5. Per *1771 18/8. Utflyttad till Norge.
6. Isak *1774 10/10. Han gick i Jukkasjärvi lappskola 1791 25/11-1793 28/11, men bedömdes ha "Svag syn" och vara "trög".⁶¹²
7. Johan *1777 25/10

– Gift 2:o 1784 18/4 med **Marget Olsdotter Kunna-ri**, *1747 20/1, från Karesuandosläkten 20.

Barn:

8. Olof *1784 22/11
9. Dödfödd son *†1788 30/8
10. Ella *1790 18/4, †1792 29/3 av kikhosta. 4 Skilling testamenterade i hennes namn till kyrkan i Enontekis.⁶¹³

Per Nilsson Nivas bomärke 1791.⁶¹⁴

Tabell 7

Nils Persson Niva eller Vittangi⁶¹⁵ (från tabell 6). *1759 12/1 i Karesuando, †1798. Han var husbonde på nybygget Vittangi (ej att förväxla med Vittangi i Jukkasjärvi socken. Detta Vittangi kom senare att kallas Saarikoski), men förefaller av hans boupteckning att döma främst ha levt som skogssame.

1785 19/2 utsynte kronolänsman Abraham Rechar-
ardt och Per Jonsson Vasara platsen för det nybygge
Nils Persson Niva fått tillstånd att anlägga. Nybygget,

⁶¹⁰ Dombok, Enontekis tingslag 1790.

⁶¹¹ Kyrkoräkenskaper, Enontekis 1784 21/3.

⁶¹² Anderzén 1990b.

⁶¹³ Kyrkoräkenskaper, Enontekis 1792 1/4.

⁶¹⁴ Dombok, Enontekis tingslag 1791.

⁶¹⁵ Kommunionslängd för Enontekis 1765-1805; Hus-
förhörlängd för Enontekis 1780-1808.

vars gårdstomt låg på Latinamaa, befanns bestå av 8 ängar, som avkastade 2 lass hö av färdig äng och 15 lass och 3 ruckor hö av röjningsland. Nybygget hade dåligt med skogar till hustimmer, gårdsgårdar och ved, gott mulbete, någorlunda gott tillfälle till djur- och fågelfångst, samt fiske till husbehov i Vittangi-järvi och 5 andra sjöar.⁶¹⁶

1799 16/1 upprättade kronolänsman Abraham Rechar-
ardt och nämndeman Nils Johansson Idivuoma boupteckning efter Nils Person Niva. Förutom en kopparkittel och några klädesplagg hade han vid sin död ägt 6 oxrenar, 9 vajor, 3 vuorsot, 3 vuongelit; 3 urakat och 3 renkalvar. Boets behållning var 27 Riksdaler.⁶¹⁷

– Gift 1786 5/11 med **Katarina Johansdotter Idivuoma** *1763 22/8, från Riska eller Idivuoma 12. Hon erlade 1789 1/2 2 Skilling i kyrkoböter för Katekismiförhörets försummande.⁶¹⁸

Barn:

1. Ella *1786 1/12
2. Nils *1790 23/1
3. Johan *1793 19/3

Tabell 8

Brita Persdotter Niva (från tabell 6). *1768 6/1 i Karesuando. Nybyggardotter i Karesuando.

– Barn utom äktenskapet med **Per Hansson Lainio** (Lainio 17):

1. Ella *1798 18/2

⁶¹⁶ Dombok, Enontekis tingslag 1790.

⁶¹⁷ Dombok, Enontekis tingslag 1799.

⁶¹⁸ Kyrkoräkenskaper, Enontekis 1789 1/2.

NYKÄINEN

LAINIO

Henrik (tabell 1), Esaias (tabell 3) Olofssöner Nykäinen var *söner* till Olof Olsson Nykäinen (*1708, †1768 27/11), husbonde på Nykäinen gård i Kangos, Pajala sn, och hans hustru Kerstin Tomasdotter Lantto (*1708, †1775 2/5); *sonsöner* till Olof Matsson Nykäinen (*1650, †1732 14/10), husbonde på Nykäinen gård i Kangos, och hans hustru Kerstin Simonsdotter (dotter till Kangos grundare Simon Hindersson och hans hustru Margareta); *sonsons söner* till Mats Hindersson Nykäinen, husbonde på Alatalo gård i Kieksiäisvaara, Pajala sn 1682-87; och *sonsons sonsöner* till Henrik Hindersson Nykäinen, som var husbonde på sedermera Taavola gård i Narken, Överkalix socken 1637-47, och på Alatalo gård i Kieksiäisvaara 1648-81.

Henrik Hindersson Nykäinen
Narken, sed. Taavola gård 1637-47
Kieksiäisvaara, Alatalo gård 1648-81

Mats Hindersson Nykäinen
Kieksiäisvaara, Alatalo gård 1682-87

Olof Matsson Nykäinen
*1650, †1732 14/10
Kangos, Nykäinen gård.
G.m. Kerstin Simonsdotter

Olof Olsson Nykäinen *1708, †1768 27/11 Kangos, Nykäinen gård. G.m. Kerstin Tomasdotter Lantto	Ella Olsdotter Nykäinen *1711, †1788 G. 2:o m. Klemet Josefsson Kangoinen (Lainio 27)
---	--

Henrik Olofsson Nykäinen *1738, †1789 Tabell 1	Esaias Olofsson Nykäinen-Lainio *1743 Tabell 3	Kerstin Olsdotter Nykäinen *1745 6/7 G.m. Magnus Ersson Lainio (Lainio 5)
--	--	--

Kristina Henriksdotter Lainio
*1763

Tabell 2

G. 1:o m. Anders Andersson Karvonen, *1761, †1790
G. 2:o m. Erik Matsson Lainio (Mämmi-Lainio 9)

Tabell 1

Henrik Olofsson Nykäinen.⁶¹⁹ *1738, †1789 på våren. Han inkom från Kangos 1781 och var genom giftermål husbonde på sedermera Ylipää gård i Lainio (Lainio Nr. 8 på 5/32 mantal). Nämndeman. Han kallades antaglien "Kiti-Heikka".⁶²⁰

Han blev nämndeman vid tinget 1783. Vid tinget i Jukkasjärvi 1789 anhöll han om avsked från nämndemannabefattningen, och erhöll detta "med loford".

Tvistemål: Vid tinget i Jukkasjärvi 1781 besvarede sig Henrik Olofsson Nykäinen och Henrik Mårtensson (Kyrö, Jukkasjärvigrenen 16) i Lainio över att Olof Josefsson Kangoinen och nämndemannen Hans Månsson (Lainio 8) mellan Persmässo- och Bartolomeitiden 1780 gjort intrång på deras träsk Vaikkojärvi, och dessutom hindrat dem att utöva sin fiskerätt där.

Svarandena invände att Vaikkojärvi rätteligen tillhörde nämndemannen Adam Klemetsson Rahtu i Kuivakangas, Övertorneå sn, samt att de hade arrenderat fisket i träsket av honom år 1780. Kärandena påminde om att Adam Rahtu bodde över 20 mil från

träsket i en annan socken, men svarandena sade att Rahtu ägde träsket enligt en resolution av Konungens befallningshavande. Därför instämde Adam Rahtu till nästa ting, då målet åter skulle tas upp.

Vid 1782 års ting framkom att samtliga nybyggare i Lainio hade inkallat Olof Josefsson Kangoinen för att av honom erhålla underrättelse "huru wida någon annan Kunnat taga ny fisketaxa" på Vaikkojärvi.

Olof Josefsson sade att Abraham Gustavsson Lovikka för något mer än 20 år sedan erbjudit en taxa av 10 Skilling och 8 Runstycken till Kunglig Majestät och Kronan för träsket, men att gamle nämndemannen Klemet Persson Rahtu, Erik Matsson Rahtu och Nils Nilsson Vikeväinen, vilka en längre tid innehaft fisketräsket då bestred Abrahams berättigande att fiska i Vaikkojärvi, varefter de själva erlade taxan för det.

Lainioborna påminde om att detta skett utan deras vetskap, och att det således inte kunnat resa några invändningar mot det, och anförde att "deras mästa uppehälle" kom av fiskande i fisketräsk kring Lainio, och att Vaikkojärvi var "det mäst fiskrika". Ytterligare information äskades inte av Lainioborna. Rörande målets fortsättning – se Lainio 8.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1786 besvarede sig Henrik Olofsson Nykäinen och hans hustrus syster-

⁶¹⁹ Husförhörslängd för Jukkasjärvi 1765-94, 1795-1827. Se även Ljung: Jukkasjärvi s. 92.

⁶²⁰ Paulaharju 1966 s. 39.

son, nybyggaren Henrik Mårtensson (Kyrö, Jukkasjärvigrenen 16), i Lainio över att Henrik Hansson (Lainio 9), Erik Månsson (Lainio 19) och Olof Hansson (Lainio 24) i samma by gjort intrång på deras fiskerätt, eftersom de fiskat i fisketräsk vid Pasmavuoma och Alavuoma, något de inte var berättigade till. Kärandena hävdade att dessa fisketräsk tillhört deras förfäder (i Henrik Nykäinens fall rörde det sig om hans hustrus förfäder) och företrädare på hemmanet, och ägdes av dem enskilt.

Svarandena svarade att de aldrig "ägt sig bekant" något mindre än att fiskerätten tillhört kärandenas företrädare på hemmanet, men att kärandena inte de senaste åren bedrivit något fiske i träsk, varför de lagt ut sina nät i sjöarna för att fiska efter abborre. Dessutom hade ekonomiedirektören, kronobefallningsman Anders Hellant gett dem tillstånd att fiska i alla de fisketräsk som låg omkring deras nybyggen.

Henrik Nykäinen uppläste då ett instrument, upprättat vid syn av hans ägor i april 1780, som berättigade innehavaren av hans hemman till fiske vid Pasmavuoma och Alavuoma. Sedan kallade kärandena in nämndemannen Erik Matsson i Soppero (Mämmi-Lainio 4) och Olof Josefsson Kangoinen i Kangos som vittnen på att fisketräsk var enskild egendom.

Erik Matsson sade att han hade kännedom om att företrädaren på hemmanet, Olof Nilsson, för 1 Riksdaler och 32 Skilling hade köpt fiskerätten i Pasmajärvi av samnen Johan Johansson Kääntä.⁶²¹

Olof Josefsson sade att "Sedan 1739 hade han följdt med sin fader hit upp" och att han visste att kärandenas förfäder alltid hade fiskat ensamma på västra sidan om Lainio älv, där de omtvistade fisketräsk var belägna, medan svarandenas förfäder alltid hade fiskat på den östra sidan om älven.

Slutligen anhöll svarandena om att alla fisketräsk under Lainios nybyggen, skulle delas upp mellan nybyggenas åbor. Tingsrätten avsåde, att eftersom kronobefallningsman Anders Hellant givit svarandena tillstånd att fiska i sjöarna, kunde dessa inte fällas till ansvar för att under sex års tid ha fiskat i Pasmavuoma och Alavuoma träsk, trots att de själva uppgivit att de kände till att kärandenas förfäder fiskat i dessa träsk. De hade dessutom rätt att själva lämna en ansökan till kronobefallningsmannen, att denne skulle genomdriva uppdelning av Lainios fisketräsk mellan nybyggesåborna.

Om hans mågs vådaskott: Vid tinget i Jukkasjärvi 1789 framträdde kronolänsman Anders Björnström och berättade att det hos honom blivit angivet att Anders Andersson i Lainio (tabell 2) om eftermiddagen på Kristi himmelfärdsdag 1788 hade skjutit sin svärfader, nämndemannen Henrik Olofsson Nykäinen, då denne låg och sov i skogen. Henrik hade överlevt skottet, och nu ville Anders Björnström ut-

reda om skottet avlossats "af vilja och i ondt upsåt", eller om det varit en "olycklig händelse".

Henrik Olofsson Nykäinen berättade att han och mågen Anders Andersson varit ute i skogen. Henrik hade lagt sig för att sova, dragit rocken över sig, och snart somnat in, varför han inte kunde säga vad mågen hade gjort med sin bössa. Han vaknade att ett skott small, och att en kula gick in under armen vid ryggen på honom. Henrik förklarade att han ansåg att skottet gått av på grund av "olycka och oförsiktighet", och att han inte varit i delo med sin måg.

Anders Andersson berättade att han tidigare under dagen då skottet föll hade laddat bössan för att skjuta till måls, men att det inte hade blivit av. Han hade därför slagit ur fångkrutet ur bössan. Senare, när hans svärfar låg och sov, hade Anders suttit mitt emot honom och hade företagit sig att rensa bössan. När han skulle ta ut laddningen råkade han komma åt hanen och då hade "skottet gått löst".

Anders Björnström berättade att han kallats till Lainio strax efter händelsen, och att Henrik Olofsson då hade sagt att han trodde att hans måg velat honom "lifwet afhända". Anders Björnström hade därför först häktat Anders Andersson, men sedan, efter utredning, ställt honom på fri fot.

Tingrätten fann att det hela var en olyckshändelse och ett vådaskott, och att Anders Andersson därför inte kunde ställas till ansvar för det avlossade skottet. Vid tinget påföljande år krävde Anders Björnström ersättning för de kostnader han haft när Anders Andersson våren 1788 suttit häktad. Då orsaken till häktningen varit att svärfadern till en början misstänkt Anders för mordförsök, fann rätten att Henrik Nykäiners sterbhus skulle ersätta länsmannen med 2 Riksdaler och 24 Skilling.

Testamente: Han testamenterade 4 skilling till Jukkasjärvi kyrka. Vid hans begravning användes kyrkans "nya bårkläde".⁶²² Vid tinget i Jukkasjärvi 1792 utsågs Henrik Hansson Lainio (Lainio 9) till förmyndare för hans omyndiga barn.

– Gift med **Marget Olsdotter Kemiläinen**, *1732 20/7, från Kemiläinen 2.

Tvistemål: Vid tinget i Jukkasjärvi 1790 framträdde "gifte drängen" Anders Andersson i Lainio (tabell 2) och berättade att han till sin numera avlidne svärfar Henrik Olofsson Nykäinen lånat 9 strukna skäl sädeskorn mot löfte att återfå 10 skäl. Svärfadern hade dock innan sin död enbart hunnit återge honom 9 skäl. Därför krävde han att av sin svärmoder Margareta Olofsdotter få det sista skälet korn eller dess värde i pengar. Margareta erkände att hennes avlidne make och måg hade ingått ett sådant avtal, men sade att Anders Andersson återfått allt det korn hennes make varit skyldig honom. Därför ålades Anders att till nästa ting gå ed på att han inte återfått allt han hade rätt till.

Vid samma ting framkom att Margareta Olofsdotter och mågen Anders Andersson 1790 8/2 under-

⁶²¹ Det rör sig antagligen om samnen Johan Johansson Kenno, som tas upp i mantalslängderna under Lainio i Tingevara sameby 1707-25.

⁶²² Kyrkoräkenskaper, Jukkasjärvi 1789 22/3

tecknat en överenskommelse om att Margareta skulle ge Anders en ko, mot att Anders avsåde sig alla anspråk på besittningsrätten till sin avlidne svärfars nybygge.

Arv och sytning: Vid tinget i Jukkasjärvi 1792 framkom att Margareta Olofsdotter i Lainio 1792 11/2 upplåtit besittningsrätten till sitt nybygge Lainio Nr. 8 på 5/32 mantal till sin tillkommande måg Erik Matsson Kurravaara (Mämmi-Lainio 9) och dotter Kristina Hindersdotter, mot att de skulle föda, kläda och sköta henne till döddagar, samt till hennes övriga barn betala 44 Riksdaler, 21 Skilling och 4 Runstycken, varav en tredjedel skulle betalas ut efter Margaretas död.

Barn:

1. Kristina *1763. G. 1:o 1784 m. Anders Andersson Karvonen – tabell 2. G. 2:o 1792 m. Erik Matsson Lainio (Mämmi-Lainio 9).
2. Olof *1764, †1774
3. Hanna *1766. G. 1793 m. Elias Johansson Kemi-Häggroth (Klockarsläkten i Jukkasjärvi 7).
4. Ingrid *1768. G. 1795 m. brukskarlen Per Johansson Stålnacke i Svappavaara.
5. Marget *1771 14/12. Utflyttad 1792.
6. Helena *1773 5/10. Utflyttad 1793.
7. Sara *1775. Utflyttad 1796.

Henrik Olofsson Nykäinens bomärke 1785.⁶²³

Tabell 2

Kristina Henriksdotter Lainio⁶²⁴ (från tabell 1). *1763. Gift 2:o 1792 med Erik Matsson Lainio (Mämmi-Lainio 9).
– Gift 1784 med **Anders Andersson Karvonen**.⁶²⁵ *1761, †1790. Nybyggarmåg i Lainio.

Han råkade på Kristi himmelsfärds dag 1788 skadeskjuta sin svärfar – se vidare tabell 1.

⁶²³ Dombok, Jukkasjärvi tingslag 1785.

⁶²⁴ Husförhörlängd för Jukkasjärvi 1765-94, 1795-1827.

⁶²⁵ Anders Andersson Karvonen var son till husbonden på Vanhatalo gård i Anttis, Pajala sn Anders Eriksson Karvonen (*1725) och hans hustru Maria Andersdotter (*1733); sonson till nämndemannen och husbonden på Vanhatalo gård i Anttis Erik Johansson Karvonen (nämnd från och med 1721) och hans hustru Malin Larsdotter; sonsons son till Johan Andersson Karvonen, husbonde på Vanhatalo gård i Anttis 1695-1727 och hans hustru Anna (†1740), sonsons sonson till Anders Andersson Karvonen eller Karvoi, husbonde i Anttis 1657.95; sonsons sonsons son till Anders Persson Karvonen eller Karvoi, husbonde på Anttis 1626-56 och sonsons sonsons sonson till Per Karvonen, vilken var inflyttad från Finland och var husbonde på det nybygge som senare fick namnet Juhonpieti i Pajala by 1589-1623.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1789 inkallade han sin svärfar Henrik Olofsson Nykäinen och krävde att utbekomma det han fordrade av honom. Henrik Olofsson erkände att han var skyldig sin svärson de persedlar denne räknade upp i en (i domboken införd, men oläslig) fordran, men svarade att han själv hade lämnat honom en körren med pulka, 7 skäl korn, 4 tunnor (oläsligt) och 6 kannor brännvin. Parterna ålades att innan detta ting var slut infinna sig hos tingsstolken Anders Hackzell för att upprätta en "skiljo räkning" mellan sig.

Vid samma ting fordrade Anders Andersson att av samnen Pål Pålsson Maaherra få den körren han menade att Maaherra hade lovat honom på hans bröllopsdag för 4 år sedan. Maaherra tillstod att han lovat Anders en körren, men enbart om han blev bjuden på Anders bröllop och fick del av förplågningen. Nu hade inte Anders bjudit honom på bröllopet som han hade lovat och Maaherra hade inte heller fått sig något till livs, därför hade han behållit renen. Tingsrätten fann att Anders inte på något sätt gjort sig förtjänt av renen, varför Maaherra inte kunde åläggas överlämna den till honom.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1790 instämde kronolänsmannen Anders Björnström Anders Andersson i Lainio för det han tidigare samma dag hade givit brukskarlen Johan Bengtsson en kindpust och "således marknads frid brutit". Anders erkände sin gärning och dömdes att böta 10 Daler silvermynt, vilket motsvarade 3 Riksdaler och 16 Skilling. Vid samma ting tvistade han med sin svärmor om 1 skäl korn, samt ingick med henne en överenskommelse om att inte göra anspråk på sin avlidne svärfaders nybygge – se vidare tabell 1.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1791 fordrade avlidne Anders Anderssons i Lainio arvingar genom sitt ombud Anders Hansson i Vittangi (Kyrö, Jukkasjärvigrenen 10) att samnen Mickel Hansson Mangi i Kaalasvuoma skulle återlämna de 1 Riksdaler, 15 Skilling och 4 Runstycken som Anders i livstiden lånat honom. Mickel Hansson Mangi sade, att vad honom angår hade han inte varit Anders det ringaste skyldig, vilket han ålades att gå ed på, något han vid tinget 1792 befanns inte ha gjort, varför rätten dömde till Anders arvingars fördel.

Vid samma ting (1791) fordrade Anders arvingar genom Anders Hansson att samnen Anders Anundsson Kenno skulle återlämna de 1 Riksdaler, 12 Skilling och 8 Runstycken som Anders Andersson i livstiden lånat honom. Anders Kenno sade sig ha återbetalt vad han varit skyldig Anders Andersson, något han med ed skulle styrka till nästa ting.

Äktenskapet var barn-löst.

Anders Andersson Karvonens bomärke 1790.⁶²⁶

⁶²⁶ Dombok, Jukkasjärvi tingslag 1790.

Tabell 3

Esaias Olofsson Nykäinen – Lainio.⁶²⁷ *1743. Husbonde på sedermera Mikko gård i Lainio (Lainio Nr. 6 på 5/32 mantal). Gården är uppkallad efter hans son Mickel. Han övertog gården efter Mats Mickelsson Vänkkö, som i sin tur hade köpt den av Erik Hansson Lainio (Lainio 13:3).

Vid tingen i Jukkasjärvi 1781-84 tvistade han och en rad andra lainiobor med Adam Klemetsson Rahtu och Mats Eriksson Rahtu i Kuivakangas, samt Nils Nilsson Vikeväinen i Kaulinranta om fisketräskan Suolajärvi, Teminkijärvi, Sanginvuopio, Sattajärvi och Kevosjärvi – se Lainio 23.

Han efterträdde 1783 avlidne Hans Hindersson Kyrö som förmyndare för avlidne Mårten Hinderssons dotter Ingrid – se Kyrö, Jukkasjärvigrenen 15.

– Gift 1780 2/4 i Pajala med **Ella Persdotter Jatko**, *1748, dotter till Per Grelsson Jatko och Helena Andersdotter Karvonen i Tarendö, Pajala sn.

Barn:

1. Kerstin *1781
2. Olof *1783, †1791
3. Per *1781, †1791
4. Mickel *1786
5. Anna Margareta *1787

Mickel Esaiasson Lainios bomärke 1815.⁶²⁸

⁶²⁷ Husförhörlängd för Jukkasjärvi 1765-94, 1795-1827.

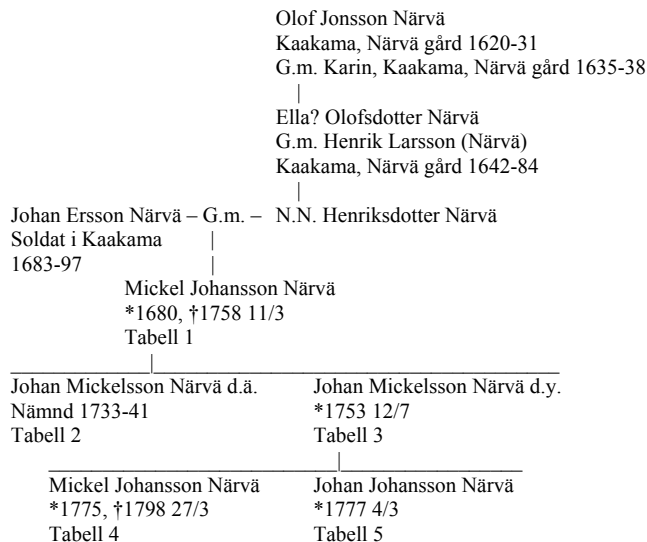
Se även Ljung: Jukkasjärvi s. 97.

⁶²⁸ Hjalmar Falks samlingar på landsarkivet i Härnösand, kapsel 1 (1770).

NÄRVÄ

Mickel Johansson Närvä var av allt att döma *son* till Johan Ersson Närvä, soldat Nr. 22 i 65:e roten vid överstelöjtnant Reinhold Jan von Fersens kompani av Västerbottens regemente 1683-1697 och dennes hustru N.N. Henriksdotter Närvä. Johan Ersson hade lejts till soldat i sin svåger Lars Henriksson Närväs ställe år 1683.

Johan Ersson Närväs till namnet okända hustru var *dotter* till Henrik Larsson, husbonde på Närvä gård i Kaakama, Nedertorneå sn, 1642-84 och dennes hustru N.N. (Ella?) Olofsdotter Närvä, vilken var *dotter* till Olof Jonsson Närvä, husbonde på Närvä gård i Kaakama 1620-31 och dennes hustru Karin, husbonde på Närvä gård i Kaakama 1635-38.

Tabell 1

Mickel Johansson Närvä.⁶²⁹ *1680, †1758 11/3 i Mertajärvi, Suonttavaara, av åldersbräcklighet. Nybyggare i Mertajärvi eller Närvä. Klockare i Enontekis socken. Kyrkvärd, nämndeman.

Han omnämns för första gången i domboken för Enontekis tingslag 1702, och var redan då klockare i Enontekis socken. Han förblev socknens klockare fram till sin död. Mickel Johansson Närvä omnämns som kyrkvärd i domboken för Enontekis tingslag 1715 och satt som nämndeman vid Enontekis tingslag 1720.

Vid tinget i Enontekis 1707 beviljade bröderna Mickel Persson Aasa (Aasa 3) och Henrik Persson Aasa (Aasa 2) klockaren Mickel Johansson rätt att "husligen nedsättia sigh uppå deres Skatteland wid en Ort Märtajärfwi Idivuoma". Henrik Persson Aasa, som var klockarens svärfar, gav också sin måg rätt att bruka hälften av de till skattelandet hörande fiske-träskan. Detta nybygge kom förutom Mertajärvi också att kallas Närvä.

I sin "Beskrifning om Torneå och Kemi Lappmarcker" från 1738 skriver kronofogde Anders Hackzell att Idivuoma vid Idijärvi [dit Mertajärvi vid den

na tid räknades] hade Samuel Olsson, Johan Samuelsson och Mickel Johansson till åbor. De hade tillsammans 2 tunnors utsäde på sandig jordmån, och kunde föda 14 kor av myrängar och starrhö.⁶³⁰

Tvistemål: År 1717 besvärade sig Mickel över att en stor del av allmogen i Rounala och Suonttavaara inte hade betalt hans klockarlön för sistlidet år, vilket de vid tinget tillsades att göra.

Vid tinget 1726 förlikades Erik Persson Eira i Kautokeino och klockaren Mickel Johansson rörande de okvädningsord Mickel skulle ha fällt mot Erik på ett gästabad förlidna tredjedag jul. Mickel lovade att betala Erik för stämningsspenningarna, varvid denne visade sig "aldeles nöjd".

Vid tinget 1733 tvistade Mickel Johansson, Samuel Olsson Riska och Nils Eriksson med Henrik Kariste i Armassaari om huruvida de måste betala honom för att få fiska i Idijärvi. – se vidare Riska el. Idivuoma 2.

– Gift 1:o med **Agneta Hindersdotter Aasa**, *1676, †1739 19/6 i Suonttavaara, från Aasa 2.

Barn:

1. Johan d.ä. – tabell 2
2. Samuel *1718, †1770 i Hatten, Lyngen, Norge. Utflyttad till Norge, bosatt i Hatten, Lyngen. Gift med Berit Klemetsdatter. Barn: Mons (*1756), Klemet (*1760), Inger (*1763), Nils (*1764).

⁶²⁹ Kommunionslängd för Enontekis 1722-30, 1731-63; Husförhörlängd för Enontekis 1748-79. Se även Ljung: Enontekis (Karesuando) s. 13 och Marainen: Karesuando samesläkter s. 172.

⁶³⁰ Fellman 1910.

3. Kristina *1721
4. Brita. G.m. Olof Hansson. De fick 1741 25/7 dottern Agneta, född i Idivuoma.
– Gift 2:o 1741 26/4 med **Elin (Ella) Mårtensdotter Karesuando**, *1712, †1780 19/2 av kräfte, från Karesuandosläkten 15.

År 1760 den 12/9 och 16/9 besiktigade kronolänsman Nils Månsson Magnus och bylänsman Olof Olsson Mämmi nybygget Mertjärvi, som innehades av änkan Ella Mårtensdotter. På nybygget fanns följande hus: Ett gammalt pörte; ett gammalt mindre pörte; en gammal stuga; en gammal kåta; ett gammalt fähus, en lada; en gammal lada och en liten gammal bod.

Nybygget hade ett kappland öppen åker, samt hade möjlighet att odla upp ett tunnland åker med rödmylla och stenig jord. Dessutom fanns även plater med sämre jordmån, som kunde bli åker. Nybygget hämtade 13 lass och 3 ruckor hö av färdig äng och 6 ruckor hö av röjningsland från 21 ängar, samt nyttjade hälften av följande sikfiskan (Kunnari nybygge nyttjade den andra hälften); Idijärvis södra sida; Kätkäjärvi; Kortojärvis nordöstra sida; två Pousujärvet; Mertjärvi; Suntakijärvi; Vuoksentanjärvi, samt delar av Idijoki. Dessutom låg följande gädd- och abborrträsk under nybygget: Kortejärvi, två Hanukanjärvet; Palkkojärvi och Ahvenjärvi.

Inga av nybyggets grannar hade något att erinra mot denna syn när synesinstrumentet lästes upp vid tinget i Enontekis 1767, eftersom de uppräknade åkrarna och ängarna "af ålder under Märtajerfwi Nybygge lydt och legadt".

Ella var år enligt en 1766 upprättad tabell utfattig och skyldig handelsman Anders Forsviks i Torneå dödsbo 20 Daler och 16 Öre.⁶³¹

Vid tinget i Enontekis 1770 krävdes hon, Per Johansson Riska, Samuel Johansson Riska d.y. och Olof Nilsson Kunnari på obetalda fisketaxor för sjöarna Idijärvi, Mertjärvi och "Fadijerfwi" – se Karesuandosläkten 20.

Barn:

5. Mickel *1742 22/6, †1769, begravd 1769 27/8 i Lyngen. Utflyttad till Hatten, Lyngen, Norge. Vid tinget i Enontekis 1765 kände Lars Tomasson Tomma till Mickel Mickelsson Närvä, och berättade att hans hustru efter marknaden 1764 hade lånat Mickel en oxren, då denne skulle fara till Norge. Dock hade Lars inte återfått denna ren och krävde därför 18 Daler kopparmynt i ersättning. Mickel erkände att han lånat denna ren av Lars Tommas hustru, men att han hade skickat tillbaka den med samnen Tomas Persson Kaati. Dock var renen "lika som hufwud swag", och hade därför dött på tillbakavägen. Huden hade Tomas Kaati återlämnat till Lars Tomma, men köttet hade varit oädligt.

Jöns Nilsson Sokea vittnade att renen hade brukat springa på andra renar och slåss med dem. Per Nilsson Rasti vittnade att renen dessutom

hade bitit i träd och stenar, varför Per inte kunnat tro annat än att renen var sjuk. Troligen, sade Per, hade renen dött eftersom den "icke ätit något utan ständigt hållit på at slåss, så länge han orkadt".

Nämndemannen Anders Persson Piltto hade härvid börjat tala om något, varför Mickel Närvä "med mycken dierfheth" sade: "håll mun på dig", varför han för sin vanvördnad inför rätten dömdes att böta 10 Daler silvermynt. Lars Tomma anhöll om, och fick tillstånd att saken skulle skjutas upp två dagar, under vilken tid han skulle skaffa fram vittnen. Målet togs inte upp efter dessa två dagar, och inte heller vid något senare ting.

6. Mårten *1745 24/1, †1769 i Kileng, Lyngen, Norge. Mårten, som i Norge kallades Morten Mikkelsen Nervæ var bosatt i Kileng, Lyngen. Han var gift med Marit Eriksdatter Pelleg, och hade sonen Morten Mortensen (*1769), vilken var bosatt i Manndalen, Lyngen och 1792 30/9 gifte sig med Marit Jonsdatter. Morten Mortensen och Marit hade sönerna Mikkell (*1793), Erik (*1795), Peder (*1797, †1797 16/7) och Morten (*1798).
7. Henrik *1747 20/1. Han flyttade till Lyngen, Norge, kallades där Henrik Mikkelsen Nervæ och var gift med Elen Henriksdatter Nordnes (dotter till Henrik Mickelsson Kaasko-Nordnes och Anna Nilsson Kunnari från Karesuandosläkten 19). De hade barnen Elen (*1775, †1775), Mikkell (*1776), Marit (*1780 2/7), Henrik (*1784, döpt tredje söndagen efter påsk) och Anne Katrine (*1791).
8. Nils *1750 9/4, †1758 6/6 av koppor.
9. Johan d.y. *1753 12/7 – tabell 3

Tabell 2

Johan Mickelsson Närvä den äldre⁶³² (från tabell 1). Bosatt i Mertjärvi eller Närvä, Suonttavaara. Sannolikt utflyttad på 1740-talet. Han gick sista gången i nattvarden i Enontekis socken 1742.

– Gift 1733 28/3 med **Karin Persdotter Olli**, dotter till Per Olsson Olli eller Vuolo i Muonionniska.

Barn:

1. Per *1735 25/2
2. Mickel *1739 21/1
3. Elisabet *1741 28/11

Tabell 3

Johan Mickelsson Närvä den yngre⁶³³ (från tabell 1). *1753 12/7 i Mertjärvi eller Närvä, Suonttavaara. Kyrkvärd. Husbonde på nybygget Mertjärvi eller Närvä Nr. 1.

Tvistemål: Vid tinget i Enontekis 1780 hävdade Per Andersson Kuttainen och Johan Mickelsson Närvä att de tillsammans grävt efter silver med Johan Eriksson Raattamaa – se vidare Kuttainen 11.

Övrigt: Vid tinget i Jukkasjärvi 1793 framträdde kronolänsman Abraham Rechartt och kyrkvärden

⁶³² Kommunionslängd för Enontekis 1722-30.

⁶³³ Kommunionslängd för Enontekis 1765-1805; Husförhörslängd för Enontekis 1748-79, 1780-1808.

⁶³¹ Dombok, Enontekis tingslag 1766.

Johan Mickelsson Närvä i Enontekis socken som denna sockens ombud och begärde att sockenmännen i Jukkasjärvi och Enontekis skulle komma överens om råskillnad mellan socknarna till förekommande av framtida tvister.

Tingsrätten fann dock att denna fråga för mer än 30 år sedan hade blivit avgjord. "Råbrevet" skulle därför eftersökas i socknarnas kyrkoarkiv. Om det inte kunde återfinnas, skulle kronobefallningsmannen se till att ombud från båda socknarna skulle komma överens om var sockengränsen gick, och att en god man sedan skulle utstaka den. Skulle det i sådana fall bli fråga om tvist mellan socknarna, skulle man tillgå på det sätt som 15 kapitlet 5§ i Jordabalken stadgade.

Han köpte 1794 30/11 "ett Gl: Kyrko Fenster" från kyrkan i Enontekis för 12 Skilling.⁶³⁴

– Gift 1774 2/1 med **Margareta Andersdotter Kuttainen**, *1744 18/5, från Kuttainen 10.

Barn:

1. Mickel *1775 25/3 – tabell 4
2. Johan *1777 4/3 – tabell 5
3. Anders *1779 26/12
4. Marget *1783 9/9, †1783, begravet 1783 15/2.
5. Ella *1785 22/7
6. Marget *1788 3/3

Johan Mickelsson Närväs bomärke 1789.⁶³⁵

Tabell 4

Mickel Johansson Närvä⁶³⁶ (från tabell 3). *1775 25/3 i Mertajärvi eller Närvä, Suonttavaara, †1798 27/3 i Mertajärvi eller Närvä av koppor. Nybyggarsen i Mertajärvi eller Närvä.

Han testamenterade 8 Skilling till kyrkan i Enontekis.⁶³⁷ 1798 12/4 upprättade kronolänsman Abraham Rechartt och nämndeman Nils Johansson Idivuoma bouppteckning efter Mickel Johansson Närvä. Johan hade vid dödstillfället ägt 2 Riksdaler och 16 Skilling specie i kontanter; en silversked och ytterligare ett silverföremål, samt ett mycket stort antal klädesplagg av alla upptänkliga typer. Dessutom hade han ägt 2 kor, 3 får och 2 oxrenar. Boet värderades till 42 Riksdaler, 45 Skilling och 4 Runstycken. Boets skulder var 2 Riksdaler, 7 Skilling och 1 Runstycke.⁶³⁸

– Gift 1797 17/4 med **Ella Olofsdotter Kunnari**, *1775, från Karesuandosläkten 21.

Inga barn.

⁶³⁴ Kyrkoräkenskaper, Enontekis 1794.

⁶³⁵ Kyrkoräkenskaper, Enontekis 1789.

⁶³⁶ Kommunionslängd för Enontekis 1765-1805; Husförhörslängd för Enontekis 1780-1808.

⁶³⁷ Kyrkoräkenskaper, Enontekis 1798 1/4.

⁶³⁸ Dombok, Enontekis tingslag 1799.

Tabell 5

Johan Johansson Närvä⁶³⁹ (från tabell 3). *1777 4/3 i Mertajärvi eller Närvä, Suonttavaara. Nybyggare i Mertajärvi eller Närvä.

1798 30/7 utsynte kronolänsman Abraham Rechartt och Olof Persson Jatko Johan Johansson Närväs nybygge. Nybyggets gårdstomt och gärde befanns ligga på kronoallmänningssmarken nordväst om Johans fader Johan Mickelsson Närväs gård. Nybygget bestod av 9 ängar, som avkastade 2 lass och 1 rucka hö av färdig äng och 4 lass och 8 ruckor hö av röjningsland. Nybygget hade skog till husbehov och del i husbehovsfiske tillsammans med Idivuomaborna.⁶⁴⁰

– Gift 1796 17/4 med **Katarina Salomonsdotter Tornberg**, *1775 16/9, dotter till kronolänsman Salomon Tornberg och Ingrid Jonsdotter Omma i Naimakka, Könkämä sameby.

Barn:

1. Johan *1797 18/4
2. Salomon *1800 21/7

Johan Johansson Närväs bomärke 1836.⁶⁴¹

⁶³⁹ Kommunionslängd för Enontekis 1765-1805; Husförhörslängd för Enontekis 1780-1808.

⁶⁴⁰ Dombok, Enontekis tingslag 1799.

⁶⁴¹ Bouppteckningar och arvskiten, Karesuando 1836.

PARAKKAVAARA

Jöns (Joen) Nilsson
Nybyggare i Parakkavaara 1656-96
Tabell 1

Per Jönsson Parakkavaara
*1656, †1726
Tabell 2

Per Persson Parakkavaara el. Parakka
*1712, †1794
Tabell 3

Jöns Persson Parakka *1751 23/5 Tabell 4	Anna Persdotter Parakka *1756 Tabell 5
--	--

Tabell 1

Jöns (Joen) Nilsson. Nybyggare i Parakka (även kallat Taborsberg), Siggevaara. Han tas upp i mantalslängderna under Siggevaara 1656-96. År 1667 anges han vara bosatt i Mikonheikki, medan han 1695 och 1696 kallas "Jöns Nilsson på Taborz berg".

Enligt 1656 års dombok för Jukkasjärvi tingslag var "Lars Jonsson i Koxa" (Pirkkoi 2) och "Jon Nilsson i Perokosa" överens med "Lapperna" i Torne lappmark att godvilligen uppsätta ett nytt kronoporste, eftersom "det gamble ähr alt förfallit".

Sägner: Samuli Paulaharju skriver att "Den förste som bosatte sig i Parakka skall ha varit en krigsflyktning från Pello."⁶⁴²

Barn:

1. Per *1656 – tabell 2

Tabell 2

Per Jönsson Parakkavaara⁶⁴³ (från tabell 1). *1656, †1726, begravd i Jukkasjärvi 1726 25/3. Nybyggare i Parakka (även kallat Taborsberg och Parakkasuando), Siggevaara. Han tas upp i mantalslängderna under Siggevaara från och med 1697. I 1720 års mantalslängd anges han vara utfattig. I sin "Beskrifning om Torneå och Kemi Lappmarcker" från 1738 skriver kronofogde Anders Hackzell att Per Jönssons nybygge [som vid den tiden dock ägdes av hans son Per Persson] sådde 1/4 tunna i sand-, ler-, och mullaktig jordmån, och födde 8 kor av myrängar och starrhö.⁶⁴⁴

Vid tinget i Jukkasjärvi 1696 framkom att Peder Jonsson i Parakkasuando hade spridit ryktet att han själv hade idkat "olofliget Omgjänge" med gruvfogden Erik Jönsson Stålnackes dotter Kerstin (sedermera gift med Olof Baltzarsson Thun i Kengis). Peder trodde sig veta att han skulle få henne till hustru och hade därför spritt ut ryktet att han hade legat med henne. Han fick därför böta 3 Marker silvermynt för olovlig beskyllning. Han pliktade med fängelse.

⁶⁴² Paulaharju 1966 s. 43.

⁶⁴³ Se Marainen: Jukkasjärvi samesläkter s. 426.

⁶⁴⁴ Fellman 1910.

– Gift med **Brita Pålsson**.⁶⁴⁵ Vid tinget i Jukkasjärvi 1730 hade änkan Brita Pålsson i Taborsberg genom nämndemannen Erik Jönsson Stålnacke (Stålnacke 2) och Olof Eriksson låtit stämma in Per Persson Harri i Taborsberg (Mikonheikki 9) för att svara på hennes anklagelser "för något slagzmåhl och för det han skall förderfwat dess armar och händer", men då Harri inte infann sig sakfälldes han till 1 Daler silvermynt för sin frånvaro. Vid tinget året därpå framkom att Brita Pålsson och Per Persson Harri hade förlikats, sedan Per betalat Brita 1 Daler och 22 Öre kopparmynt för stämningsspengar och andra utgifter.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1736 anklagade Olof Olsson och Staffan Olsson i Killinkisuando henne och Johan Andersson (Mikonheikki 5) för att "tid och annan" ha överfallit dem med skällsord och äreröriga beskyllningar. – se vidare Lainio 26.

Barn:

1. Per *1712 – tabell 3
2. Lars Pentäsjärvi, †1773. Han anlade 1756 nybygget Pentäsjärvi, Pajala sn. G. 1755 25/3 m. Lisa Johansdotter (*1721). De hade barnen Brita (*1754), Hans, Mats, Helena, Johan (*1763), Anna (*1769 6/5) och Maria Lisa (*1773 28/2).

Tabell 3

Per Persson Parakkavaara eller Parakka⁶⁴⁶ (från tabell 2). *1712, †1794 på våren. Husbonde på nybygget Parakka Nr. 5 på 1/8 mantal.

Tvistemål: Vid tinget i Jukkasjärvi 1738 kände Jonas Mattsson Heiva till honom och andra Parakkabor om ett antal ängar – se vidare Heiva 1.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1740 uppvisade "Lappländaren" Per Persson i Parakka ett köpebrev av 1740 14/11, som sade att han köpt "någon mark och fiske-träsk" av samnen Johan Henriksson Suup. Han uppbjöd sedan första gången denna mark.

⁶⁴⁵ Enligt domboken för Jukkasjärvi tingslag 1727.

⁶⁴⁶ Husförhörslängd för Jukkasjärvi 1765-94, 1795-1827. Se även Ljung: Jukkasjärvi s. 181.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1770 hade Per instämt samerna Per och Jon Nilssöner i Gällivare. Per hävdade att deras renar hösten 1769 ätit upp 15 renlass hö på Per Perssons äng Haukivuoma. Därför kävde han att de skulle ersätta honom med 45 Daler kopparmynt för höet och 12 Daler kopparmynt för rättegångskostnaderna.

Då Per och Jon Nilsson var inte tillstades, trots att de blivit instämnda i laga tid, dömdes de att ge Per Persson 57 Daler kopparmynt, samt att böta 2 Daler silvermynt för sitt uteblivande. Dock skulle Per Persson själv utmäta detta belopp av Per och Jon Nilsson, och de skulle ha rätt att ta upp saken vid nästa ting.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1776 krävde han att återfå ett rävslagjörn av Henrik Abrahamsson Huru – se vidare Huru 2.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1792 kårade Per till Isak Gabrielsson (Servio 2) och krävde att denne skulle betala de 4 Riksdaler, 41 Skilling och 4 Runstycken som dennes svärfar Lars Pålsson (Heinonen-Parakka-vaara 2) i Parakka i livstiden lånat av Per. Isak bestred kravet, men tingsrätten fann att Lars Pålssons änka Brita Hindersdotter enligt bouppteckningen efter Lars Pålsson, som upprättats 1791 18/10, intygat att hennes make varit skyldig Per Persson den krävda summan, varför Isak Gabrielsson ålades att betala skulden och rättegångskostnaderna på 16 Skilling.

Testamente: 1794 6/4 utbetalades de 4 skilling som han hade testamenterat till Jukkasjärvi kyrka. Vid hans begravning användes kyrkans "nya bårkläde".⁶⁴⁷ Erik Filipsson Parakkavaara (Lautakoski 5) i Vittangi utsågs 9/2 1796 till förmyndare för Per Perssons i Parakka omyndiga barn.

– Gift 1741 23/3 med **Marget Jönsdotter Ullatti**, *1715, †1775, från Ullatti 4.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1776 förordnades nämndemannen Filip Filipsson och kronolänsman Johan Junnelius att upprätta bouppteckning efter Per Perssons avlidna hustru Margareta Jönsdotter i Parakka.

Barn

1. Brita *1743
2. Elin *1745, †1770
3. Per *1747. Vid tinget i Jukkasjärvi 1787 besvärade sig kronobefallningsman Jonas Vestberg över att Filip Filipsson i Parakka, Per Persson och några andra inte hade uppsatt en duglig hållstuga halvvägs mellan Soppero och Jukkasjärvi, vilket de fått betalt för att göra – se vidare Lautakoski 3.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1792 inkallades Per och ett antal andra "lösa karlar" av Anders Björnström, som krävde att de måste taga "ordentelig Årstjenst, uptaga Nybyggen eller ock flytta ned på landet" för att där "födan förtjena". Per förklarade sig dock vara "wanför" till allt arbete.

Han överlät 1797 15/2 sin förstfödsrätt till fädernegården till sina bröder Jöns och Henrik, eftersom han var rörd av slag "och å hela vänstra

sidan wahnför, hwarföre jag icke kan antas till åbo på min afl. faders" kronony bygge Parakka Nr. 5 på 1/8 mantal.

Jöns och Henrik Perssöner förband sig att i gengäld förse sin vanföre broder med mat och kläder så länge han levde. Han skulle årligen ha en vadmalsjacka, ett par byxor, ett par skor, ett par strumpor, en skjorta, en mudd och ett par handskar. Dessutom ett halvt lispund tobak. På höstarna skulle han ges frihet att "för egen del idka fiske och djurfång", men den övriga tiden skulle han efter förmåga "förrätta wanligt gårdsarbete". Slutligen skulle Jöns och Henrik betala hemmanets skulder. Om någon av dem i framtiden skulle vilja sälja sin andel av hemmanet, skulle den andre av dem ha rätt att köpa broderns andel för 22 Riksdaler, 10 Skilling och 8 Runstycken.⁶⁴⁸

4. Marget *1750. Inhyt i Parakka, ogift.
5. Jöns *1751 23/5 – tabell 4
6. Henrik *1753. Husbonde på halva nybygget Parakka Nr. 5 på 1/8 mantal. Vid tinget i Jukkasjärvi 1788 anförde samem Jon Larsson Stubbe genom sin fullmäktige kronolänsman Anders Björnström, att han våren 1786 hade lämnat Henrik Persson i Parakka en bössa att lagas "af någon uti det handverket Kunnig Smed". När bössan i februari 1787 återlämnades till Stubbes hustru Margareta Persdotter, hade den dock "aldeles icke varit bättrad utan fast mera försämrad", varför Stubbe yrkade på att Henrik Persson måste betala honom 8 Skilling och 8 Runstycken. Henrik Persson påstod dock att han verkligen låtit laga bössan och att han var redo att gå ed på detta, vilket Stubbe inte hade något att invända mot. Tingsrätten ålade Henrik att svära eden till nästa ting.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1796 hade samem Anders Persson Riimi instämt Henrik Persson och Gabriel Filipsson i Parakka för att de slaktat en honom tillhörig oxren som fastnat i deras vildrenssnaror – se vidare Lautakoski 4.

7. Anna *1756 – tabell 5

Från vänster: Per Persson Parakkavaaras bomärke 1770 och sonen Henrik Persson Parakkavaaras bomärke 1791.⁶⁴⁹

Tabell 4

Jöns Persson Parakka⁶⁵⁰ (från tabell 3). *1751 23/5. Husbonde på halva nybygget Parakka Nr. 5 på 1/8 mantal.

⁶⁴⁷ Kyrkoräkenskaper, Jukkasjärvi, 1794

⁶⁴⁸ Dombok, Jukkasjärvi tingslag 1797.

⁶⁴⁹ Hjalmar Falks samlingar på landsarkivet i Härnösand, kapsel 1 (1770); dombok för Jukkasjärvi tingslag 1791.

⁶⁵⁰ Husförhörslängd för Jukkasjärvi 1765-94, 1795-1827.

Tvistemål: Vid tinget i Jukkasjärvi 1787 hade drängen Jöns Persson i Parakka hade instämt nybyggaren Lars Pålsson (Heinonen-Parakkavaara 2) och hans dotter Brita, bosatta i samma by, med påstående att Lars, som hade tagit Jöns i sin tjänst, "emot det han skulle blifwa dess måg samt erhålla Kelkkaniemi nybygge", måste åläggas betala honom "halfannat års lön", som uppgick till 5 Riksdaler, samt ersätta honom för 9 lispund torr sik och två kannor brännvin, som Jöns skall ha medfört till boet.

Dessutom begärde Jöns att Brita Larsdotter måste fullborda sitt löfte att ingå äktenskap med honom. Jöns hade givit henne tre förgyllda och tre oförgyllda silverringar och en silkeshalsduk i gåva, vilket tillsammans uppskattades vara värt 2 Riksdaler.

Lars Pålsson nekade att han lovat Jöns sitt nybygge och sin dotter, samt att han hade anmodat Jöns att gå i hans tjänst. Lars menade att Jöns "af egen drift" hade flyttat in i hans hus. Brita Larsdotter bestred att hon hade lovat att gifta sig med Jöns, "samt har aldrig welat emot taga någre gåfwor, dem hon Jöns Pehrsson flere gånger återbudit och äfwen honom redan tillställt".

Jöns menade nu att det knappast skulle kunna bli tal om förmålning med Brita, eftersom hon "för honom blifwit Kall sinnig". Han krävde dock ersättning av Lars Pålsson för siken och brännvinet. Lars bestred även detta krav, och sade att det i stället var Jöns som var skyldig honom brännvin, samt att Jöns för länge sedan hade fått låna 6 Lispund sädeskorn av honom.

Jöns Persson kallade Erik Filipsson (Lautakoski 5), Mats Henriksson Huru (Huru 3) och änkan Kerstin Johansdotter i Parakka som vittnen. Erik Filipsson sade att Lars Pålsson och hans hustru den förlidna sommaren sagt att Jöns Persson skulle få överta Kelkkaniemi oavsett om han ville gifta sig med deras dotter eller ej, men hur det var avtalat när Jöns flyttade till Lars hade han i övrigt ingen kunskap om. Mats Hindersson sade sig inte veta något om att något avtal slutits mellan parterna. Änkan Kerstin Johansdotter vittnade att hon sett att Brita Larsdotter hade haft sex silverringar och en silkeshalsduk, och att hon sagt att sakerna tillhörde Jöns Persson, men visste inte mer om saken.

Tingsrätten ålade Lars Pålsson att till nästa ting svära en ed på att han inte hade övertalat Jöns Persson att "i egenskap af blifvande måg" flytta in i hans hus. Han ålades också att söka upp prästerskapet för att få edens vikt och allvar närmare förklarad för sig. Inga anteckningar finns om att Lars skall ha svurit denna ed, men det kan förutsättas att han gjorde det, då Jöns Persson inte kom att efterträda honom som husbonde på Kelkkaniemi.

Övrigt: Han och brodern Henrik fick 1785 19/4 dela på 1 Daler och 16 skilling för att ha utfört 8 dagsverken vid Jukkasjärvi kyrkas reparation.⁶⁵¹

Vid tinget i Jukkasjärvi 1792 inkallades han och ett antal andra "lösa karlar" av Anders Björnström, som krävde att de måste taga "ordentelig Årstjenst, uptaga Nybyggen eller ock flytta ned på landet" för att där "födan förtjena". Jöns förklarade dock att han var i sin broder Henriks tjänst.

– Gift 1800 med **Maria Lisa Larsdotter Pellikka**, *1757, änka efter Gabriel Filipsson Parakkavaara (Lautakoski 4).

Tabell 5

Anna Persdotter Parakka (från tabell 3). *1756. Gift 1799 17/7 med brukskarlen Anders Andersson Berg i Svappavaara.

Hon dömdes vid tinget i Jukkasjärvi 1781 att erlægga 5 Daler eller 3 Riksdaler och 23 Skilling i böter för lönskaläge med Olof Mårtensson Lainio, samt att genomgå enskild skrift i sakristian och ge kyrkan 32 Skilling. Då Olof och Anna senare under rättegången sade sig vilja ingå äktenskap med varandra omvandlades deras straff till att de skulle ge kyrkan 32 Skilling för otidigt sängalag. Vid tingen 1782, 1783 och 1784 togs målet åter upp, sedan Olof återtagit sitt äktenskapslöfte – se Kyrö, Jukkasjärvigrenen 17.

Barn utom äktenskapet med **Olof Mårtensson Lainio** (Kyrö, Jukkasjärvigrenen 17):

1. Olof Olofsson *1780, †1800 20/7

⁶⁵¹ Kyrkoräkenskaper, Jukkasjärvi 1785.

PIRKKOI

PIRTTI, BJÖRK

Jöns Jönsson Pirkkoi
Nämnd 1601-45
Tabell 1

Lars Jönsson Pirkkoi
Nämnd 1646-59
Tabell 2

Tabell 1

Jöns Jönsson Pirkkoi. Husbonde på Korpi eller Pirkkoi gård i Koivukylä 1601-35, sedan nybyggare i Pirkkonkylä (Kuoksu). Eftersom han sista gången omnämns i Koivukylä i 1635 års boskapslängd, kan man anta att han anlade sitt nybygge våren 1636. Han omnämns i som nybyggare under Junosuando by 1640, samt i mantalslängderna 1642-43 och 1645.

Sägner: Carl Andersson förmedlar följande sägen om Kuoksus första nybyggare: "Kuoxu by som även kallades Kurosaari eller Cuoktulanda, fick sitt första nybyggare nästan samma tid som Lainio by. Nybyggaren som kom till Kuoxu bodde först vid Torneälvens västra strand som nu kallas Autio, alltså ödebygge. Det var ej en man som kom utan det var två stycken karlar och dom lär hava varit riktiga sådana, Det var två trollerikunniga herrar, som med Lainioåbon levde i stor osämja. Det var en likadan man i Lainio. Dom grälade icke personligen ej heller slogs dom, utan naturens metoder var även i gräl det enda riktiga.

Fastän i Kuoxu fanns två likadana män, hade dom svårt att klara sig med Lainionåjden. Men ett fel hade Kuoxunåjderna; dom var slöa. När maten tröt ville ingendera av dem gå på jakt eller fiske. Mat kunde dom icke trolla fram, nöden blev till sist den bästa och värsta trollkarlen.

Nöden och hungern utmattade dessa och dom dog av egensinne och hungern. Enligt sägen lär dessa två ligga ännu begravda öster om älven ca: 100 meter på land under tre granar. Omkring år 1850 har en bonde hittat gravarna och då täckt dom över med bättre jordlager.⁶⁵² Men då tiden ännu var ung var tron på spöken och trollkarlars kraft även efter döden så stor, att man ej vågade knysta om fyndet förrän senare när en gammal man berättat detta. Kuoksu by låg öde i femtio år tills det kom en man som bosatte sig på ön."⁶⁵³

Barn:

1. Lars – tabell 2

Tabell 2

Lars Jönsson Pirkkoi (från tabell 1). Nybyggare i Pirkkonkylä (Kuoksu). Han tas upp under Junosuando by i mantalslängderna 1646-48 och 1651-52, samt under Siggevaara 1658-59.

Enligt 1656 års dombok för Jukkasjärvi tingslag var "Lars Jonsson i Koxa" och "Jon Nilsson i Perokosa" (Parakkavaara 1) överens med "Lapperna" i Torne lappmark att godvilligen uppsätta ett nytt kronopörte, eftersom "det gamble ähr alt förfallit".

– Gift före 1642⁶⁵⁴ med N.N.

Barn:

1. Lars Pirkkoi eller Pirtti. Tas upp i mantalslängderna under Siggevaara 1674-75. Han var 1675 "borta". Han kan ha varit far till Lars Olofsson Lodwijks hustru Anna Larsdotter (*1673, †1729 9/10) – se vidare Lodwijk-Kuoksu 1.
2. Jöns Pirkko eller Pirtti eller Björk. Tas upp i mantalslängderna under Siggevaara 1674-88. Han var 1686-88 "aldeles Utfattigh",
3. Henrik Pirkkoi. Han tas upp i mantalslängderna under Siggevaara 1682 och 1684, 1682 var han fattig, och 1684 står att han "Låtit lejja sigh till Soldat".

⁶⁵² Detta skall ha skett på den plats där Isak Eriksson (*1876 1/9) hade sin gård. Granarna stod nära gränsen mot Lassinpaiikka och höggs ned vid 2000-talets början sedan de börjat ruttna.

⁶⁵³ Andersson, Carl 1961 s. 83.

⁶⁵⁴ Mantalslängd 1642.

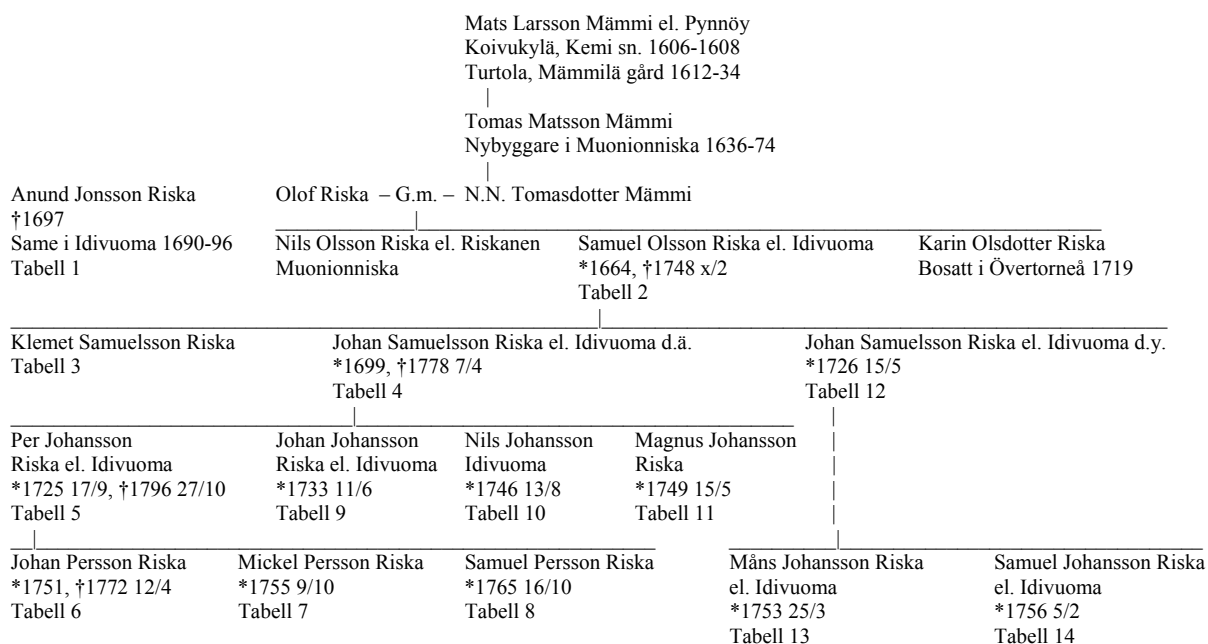
RISKA ELLER IDIVUOMA

Släkten Riska eller Idivuoma härstammar från Samuel Olsson Riska eller Idivuoma, vilken enligt domboken för Enontekis tingslag 1690 var systerson till Måns Mårtensson Karesuandos (Karesuandosläkten 1) andra hustru Margareta Tomasdotter Mämmi. Samuel Olsson Riskas mor var alltså *dotter* till Tomas Matsson Mämmi, nybyggare i Muonionniska 1636-74, och *sondotter* till Mats Larsson Mämmi eller Pynnöy, vilken bodde i Koivukylä i Kemi sn 1606-1608 och var husbonde på Mämmilä gård i Turtola, Övertorneå sn, 1612-34.

Vem som var Samuels far är inte känt, men sannolikt var Nils Olsson Riska eller Riskanen en bror till Samuel. Nils Riska eller Riskanen mönstrades som soldat vid Västerbottens tremänningsregemente 1701 och genom sitt gifte med Anders Larsson Mäkis änka Malin Josefsdotter blev husbonde på Mäki gård i Muonionniska. Han var husbonde på gården 1703-34.⁶⁵⁵ I domboken för Enontekis tingslag 1719 sägs i förbigående att Samuel Olsson Riska hade en syster Karin, vilken "nu för Tijden" bodde i Övertorneå.

Hypotesen (som jag framförde i min artikel "Hyvä Maunu Martinpoika och hans släktkrets" i Släktforskarnas årsbok 2007) att Olof Larsson, som fanns i Muonionniska 1651-56, kunde vara far till Nils och Samuel Olsson Riska framstår nu som mindre sannolik eftersom Olof Larssons hustru (änka?) Brita Henriksdotter vid tinget i Enontekis 1658 kärade till sin styvson Nils Olsson i Kittilä om arv (efter Olof?). Olof Larssons son i första äktenskapet, Nils Olsson (se vidare Sirkka) var alltså vuxen redan 1658, varför Olof Larsson sannolikt var för gammal för att kunna vara far till Nils och Samuel Olsson Riska. Dessutom var ju Olof Larssons andra hustru dotter till en Henrik, varför hon inte kan ha varit syster till Margareta Tomasdotter Mämmi, vilken ju uttryckligen sägs vara Samuel Olsson Riskas moster.

Mer sannolikt är att Nils och Samuel Olsson Riska var söner till en släkting till samnen Anund Jonsson Riska i Idivuoma, vilken vid tinget i Enontekis 1690 fick rätt att besitta sina arvågor vid Idivuoma. Man vet mycket litet om Anund Jonsson Riska – och det lilla man vet om honom är förskräckande.

Tabell 1

Anund Jonsson Riska, †1697 vid Mickelsmäss. Same i Idivuoma, Suonttavaara. Upptagen i mantalslängderna under Suonttavaara 1690-96. Från och med 1697 skattar Samuel Olsson Riska för bostället Idivuoma. Vid tinget i Enontekis 1765 framkom att det nära Idivuoma fanns en myrslog vid namn Anuntinjänkkä och en sjö vid namn Anuntinjärvi. Dessa är antagligen uppkallade efter Anund Jonsson Riska.

Vid tinget i Enontekis 1690 fick Anund Jonsson i "Iddowara" lov att "oklandrat besittia och possidera" sitt boställe, vilket tillfallit honom genom arv, men som några år legat öde, mot att han skulle skatta för det till kronan.

Brottmål: Vid tinget i Enontekis 1698 föresköldes Maria Mårtensdotter från Rounala, vilken var omkring 50 år gammal och hennes son Anders Anundsson, omkring 17 år gammal. Anders var

⁶⁵⁵ Mantalslängd 1701

hermafrodit, "dock meera synes Inclinerat" att vara man än kvinna, eftersom hans urin flöt ur en manslem. Han saknade dock testiklar och var därför oförmögen att avla barn.

Maria tillfrågades hur det gått till när hennes make och Anders far, Anund Jonsson Riska omkom, varvid hon svarade att eftersom det redan var bekant hur det gått till, ville hon bekänna sanningen om saken. Hon berättade att hon tidigare varit gift med en Lars Speinsson i 5 år och efter hans död varit änka i ett år innan hon gifte om sig med Anund Jonsson Riska. De hade varit gifta i 18 år och under hela den tiden hade hon blivit så illa behandlad av sin man att det inte gått en dag utan att han börjat träta med henne eller slå henne. Sonen Anders Anundsson, kapellanen Olof Sirma och flera andra intygade att så verkligen var fallet.

Maria berättade att Anund ofta hade hängt henne i ett träd med huvudet neråt och piskat henne med ris, rentömmar eller andra tillhyggen och att hon därav hade blivit halt och förlamad. Hon hade några gånger försökt rymma från honom, men han hade kommit efter henne och sedan hanterat henne ännu värre än förut. Vid Mickelsmässotiden hösten 1697 hade han inte låtit henne äta på tre dygn, och på det tredje dygnet, som var en söndagskväll, hade han skickat bort henne för att hämta skohö och sonen Anders att hämta fisk ur visthusboden. Sedan hade han lagt sig i sängen för att sova.

Men Maria och Anders hade bestämt sig för att en gång för alla "undslippa detta hans tyranii" och för att slå ihjäl honom när han hade somnat in, "hwilket dhe och gjorde". Maria gick in i kåtan där hennes make låg och sov i sin nakenhet och slog honom i huvudet med en yxhammare tills han slutade röra på sig. Sedan sa hon till Anders att även han skulle slå Anund, "eller skulle han få samma Rätter". Anders tog emot yxan, men Maria sade att hon inte hade sett om han slagit sin far eller inte.

Anders Anundsson sade att han hade tänkt slå sin far, men att han då hade tappat yxan "aff häpenheet". Han erkände dock att han hade delat sin mors planer om att döda fadern. När Anund Riska var död släpade Maria och Anders ut han döda kropp på sjön (Idijärvi?), som var betäckt med tunn is. Där högg Maria slutligen av hans "hemliga ting" med yxan.

När tingsrätten frågade hur hon hade kunnat mörda sin make på ett så fasansfullt sätt svarade hon: "Det hade aldrig Skiedt, hade han icke varit så hård och Tyranisk emot mig", och sedan hon hade kommit på tanken att döda sin man hade "den onde Andan" mer och mer givit henne styrka att göra det.

Någon tid efter att Maria slagit ihjäl Anund hade Aslak Andersson och Jon Hansson, som brukade dra not tillsammans med honom, kommit till hans kåta och frågat efter honom. Maria och Anders svarade då att han något dygn tidigare hade givit sig av, men att de inte visste vart. Men när Aslak fick se Anunds nycklar, skor, bälte, bössa, kruthorn och andra saker som han alltid brukade bära med sig "till Skougz och

Annorstädes" ligga kvar i kåtan fattade han misstankar och sade till Maria: "Du hafwer wisst dräpitt din Mann".

Maria samlade ihop sina tillhörigheter och reste mot Norge, men Anders Anundsson blev kvar och bekände allt för länsmannen, som lät hämta tillbaka Maria, vilken då också bekände sitt dåd.

Rätten slog fast att Maria hade mördat sin man på grund av hans "Obilligheet och Grymhet" mot henne, men hade inget annat val än att döma henne till att brännas på bål. Anders Anundsson frikändes från att ha slagit sin far med yxhammaren, men då han bekänt att han velat döda honom samt varit i samråd med sin mor när mordet skedde och hjälpt henne släpa ut hans lik på sjön dömdes han att halshuggas och steglas.

– Gift 1680 med **Maria Mårtensdotter**, *1648, †1698, bränd på bål. Änka efter Lars Speinsson († 1679).

Barn:

1. Anders, *1681, †1698, halshuggen och steglad.

Tabell 2

Samuel Olsson Riska eller Idivuoma.⁶⁵⁶ *1664, †1748 x/2 i Idivuoma, Suonttavaara. Kyrkvård och nybyggare i Idivuoma, Suonttavaara.

Samuel Olsson Riska omnämns för första gången vid tinget i Enontekis 1690, då Måns Mårtensson Karesuando och Samuel Olssons moster Margareta Tomasdotter i ett testamente stadgade att Samuel skulle få ärva Margaretas egendom vid hennes död mot att han utfäste sig att vårda Måns och Margareta till deras döddagar – se vidare Karesuandosläkten 1.

Vid tinget i Enontekis 1698 kände Henrik Persson Aasa och Olof Tomasson Mämmi till Samuel Olsson för att han olovandes hade slagit sig ned vid Idijärvi. Det beslöts dock att Samuel "medelst allmogens nu gifna ja och Consens" skulle få behålla sitt boställe – se vidare Aasa 2.

I sin "Beskrifning om Torneå och Kemi Lappmarcker" från 1738 skriver kronofogde Anders Hackzell att Idivuoma vid Idijärvi hade Samuel Olsson, Johan Samuelsson och Mickel Johansson (Närvä i Mertjärvi) till åbor. De hade tillsammans 2 tunnors utsäde på sandig jordmån, och kunde föda 14 kor av myrängar och starrhö.⁶⁵⁷

Vid tinget i Enontekis 1705 framkom att Johan Hansson i Suonttavaara hade sagt upp sin kyrkvärds-tjänst och att Samuel Olsson Riska på kyrkoherde Kristian Elingii och allmogens begäran tillförordnats till kyrkvård i hans ställe.

Brottmål: Vid tinget i Enontekis 1717 framkom att länsman Per Larsson i Rounala hade kommit överens med Samuel Olsson Riska att denne genast skulle föra domarens bagage och "stämningen" till Jukkasjärvi för 2 Daler och 11 öre kopparmynt summa. Samuel fick dessa pengar i handen, men sedan hade

⁶⁵⁶ Kommunionsslängd för Enontekis 1722-30, 1731-63.

Se även Ljung: Enontekis (Karesuando) s. 1 och Marainen: Karesuando samesläkter s. 53.

⁶⁵⁷ Fellman 1910.

han under ett helt dygn "suttit här på platsen och druckit, så att han lemnat Renarne aldeles handlössa, wettandes intet annat än dhe skolat dött utaf hunger". Samuel Olsson Riska kunde inte neka till detta, men ville ändå inte resa. När rätten förhöll honom att sådant ofog inte skulle leda till något gott, sade han till länsmannen: "Will den s. hunden intet skaffa dett fort? Så må han see sig om". Han sade också att "han skulle intet wara någon dräng hwarken för honom eller dommaren", och ju mera rätten varnade honom för sådant språk, desto häftigare for han ut mot rätten och länsmannen, varför den senare fick skicka någon annan med bagaget till Jukkasjärvi.

För sitt "Oanständiga förhållande in för Rätta" sakfälldes Samuel att böta 10 Daler silvermynt, samt för brott mot gästgivarförordningen till 2 gånger 3 Marker silvermynt treskiftes. Han skulle också återge länsmannen de pengar han mottagit för transporten.

Vid tinget i Enontekis 1721 anklagade Samuel Olsson i Idivuoma norske mannen Anders Olsson för att ha tagit från honom en urakka. Anders Olsson bekände detta och dömdes att böta 3 Marker silvermynt, samt att restituera Samuel renen. Dessutom skulle han betala Samuel 3 Daler Kopparmynt för resekostnaderna.

Twistemål: Vid tinget i Enontekis 1724 framträdde Nils Eriksson Kunnari (Karesuandosläkten 19) och Samuel Olsson Riska berättade att de förlikats i sin tvist om fiskevattnen Idijärvi och Vuoriniva. Samuel tillstod sig ha gjort orätt i saken och Nils "påstod" inget straff för Samuel, så länge han fick behålla sitt.

Vid tinget i Enontekis 1726 framkom att Samuel Olsson Riska och borgaren Anders Granberg i Torneå tvistat om rättigheten till framlidne rådmannen Abraham Burmans stuga på marknadsplatsen. Samuel intygade att han av Granberg fått 5 Daler kopparmynt, varför han överlämnade stugan till honom. De förlikades med handslag.

Lappländaren Olof Anundsson Volto erkände vid tinget i Enontekis 1728 sin skuld på 3 Specie Karoliner och ett femtonörstycke till Samuel Olsson Riska. Olof sade dock att han inte just nu hade något att betala med, utan ville vänta med betalningen. Samuel menade sig dock redan ha väntat länge nog, och fordrade därför att nu återfå sina penningar, varför tingsrätten beslöt att utmätning på Olofs egendom för skulden och Samuel Riskas omkostnader, vilka tillsammans uppgick till 4 Specie karoliner eller 9 Daler och 12 öre kopparmynt, skulle genomdrivas.

Vid tinget i Enontekis 1730 hade Samuel Olsson Riska instämt Johan Olsson Olli eller Vuolo i Muonionniska, då han påstod att Johan hade gjort åverkan på hans land och mark inom rågången Sonkamutka. Men då Samuel nu inte kunde lägga fram några bevis i saken dömdes han att ersätta Johan med 7 Daler och 4 öre kopparmynt för hans omkostnader. Dessutom skulle han böta 1 Daler silvermynt för uppsogs förummelse

Vid tinget i Enontekis 1733 besvärade sig Henrik Jönsson Kariste i Armassaari sig över att Suontta-vaaraborna Samuel Olsson, Nils Eriksson (Karesuandosläkten 19) i Karesuando, klockaren Mickel Johansson (Närvä 1) och lapplänsmannen Anders Henriksson inte på åtta år hade ersatt honom för att de fiskade i det honom tillhöriga fisketräsket Idijärvi, vilket han skattade för.

Suonttavaaraborna medgav att de tidigare hade betalt Henrik Kariste för att få fiska i träsket, men nu hänvisade de till konung Johan III:s brev av 1584 10/7 om lappmarksbornas skydd mot Torneåbönders intrång på deras rå, och menade att de inte var förpliktade att betala Henrik Kariste för att få fiska i Idijärvi. Tingsrätten fann att den inte kunde yttra sig i denna sak, utan hänsköt ärendet till landshövdingen. Dock skulle Suonttavaaraborna betala Henrik Kariste 13 Daler silvermynt för de åtta år de inte bidragit till taxan och dessutom ersätta hans utgifter för att ta sig till tinget med 24 Daler kopparmynt.

Vid tinget i Enontekis 1740 framkom att "Lappländarne och Gårdzbrukarne" Samuel Olsson Riska och Johan Samuelsson i Idivuoma inte med skäl kunde bestrida att ängarna Jomojänkkä och Vallanen kenttä tillhörde samnen Nils Nilsson Karistes faders skatteländ vid Sautusjärvi. Därför stadfäste tingsrätten att Nils Nilsson Kariste ensam skulle bruka dessa ängar utan någons intrång, hinder och men.

Övrigt: Nybyggarna Nils Nilsson, Samuel Olsson, Måns Eriksson och Nils Eriksson i Suonttavaara, hade uppsatt en ny klockstapel, varför de med allmogens samtycke bekom 50 daler kopparmynt tillsammans. De skulle dock för att få denna summa även tjära klockstapeln.

Samuel Olsson i Idivuoma erhöll vid tinget 1721 60 Daler kopparmynt för uppsättande av en fogdestuga.

Testamente: Vid tinget i Enontekis 1745 inlämnade Samuel Olsson Riska sitt testamente av 1744 19/1. Detta stadgade att hans yngste son Johan Samuelsson vid sin fars död skulle ärva all hans lösa egendom, utan att de andra arvingarna skulle kunna resa minsta åtal mot detta.

– Gift 1:o med **Margareta Tomasdotter Mämmi**, †1721/1722, dotter till Tomas Jönsson Mämmi och Ella Andersdotter i Muonionniska. Vid tinget i Enontekis 1722 kom Samuel Olsson Riska inför rätta med arvingarna efter hans barns framlidna moder och berättade att han och barnen kommit överens om delning av arvet efter henne, varför han nu var fri att gifta om sig efter sitt eget gottfinnande.

Barn:

1. Klemet – Familj 3
2. Johan den äldre *1699 – tabell 4
3. Lars Idivuoma *1707. Brukskarl i Masugnsbyn, Pajala sn. Gift 1739 7/3 med Karin Gustavsdotter Lovikka (*1706). De hade barnen Gustav (*1740), Barn (†1742 3/7), Samuel (*1754 30/7 – han antog namnet Idman), Valborg (*1745), Johan (*1747 16/12) och Lars (*1757).

4. Isak
5. Brita. G. 1734 m. Henrik Hindersson Kätkäsuando i Kätkäsuando.
– Gift 2:o 1723 13/4 med **Anna Andersdotter Hoppari**, *1680, †1760 6/1 av åldersbräcklighet, från Hoppari 1.
6. Marget *1724, döpt 1724 6/3. G. 1747 28/12 m. Mårten Mårtensson Karesuando (Karesuandosläkten 16).
7. Johan den yngre *1726 15/5 – tabell 12

Samuel Olsson Riskas bomärke 1735.⁶⁵⁸

Tabell 3

Klemet Samuelsson Riska⁶⁵⁹ (från tabell 2). Han och hustrun tog sista gången nattvarden i Enontekis 1735. De flyttade antagligen från församlingen kort därefter. Han kan vara den Clemet Samuelson som dog 1760 16/5 i Leseby, Norge, 55 år gammal.
– Gift 1:o 1732 20/2 med **Brita Matsdotter Lahti**, *1698, †1732 16/10, dotter till Mats Hindersson Lahti och Kerstin Persdotter i Muonionniska.
– Gift 2:o 1734 25/4 med **Marget Eriksdotter**. Hon kan vara den Marit Ericsson som dog 1760 17/5 i Leseby, Norge, 48 år gammal.

Barn:

1. Dödfött barn *†1734

Tabell 4

Johan Samuelsson Riska eller Idivuoma den äldre⁶⁶⁰ (från tabell 2). *1699, †1778 7/4 i Idivuoma av njursten. Nybyggare och postförare i Idivuoma. I sin "Beskrifning om Torneå och Kemi Lappmarker" från 1738 skriver kronofogde Anders Hackzell att Idivuoma vid Idijärvi hade Samuel Olsson, Johan Samuelsson och Mickel Johansson (i Mertajärvi) till åbor. De hade tillsammans 2 tunnors utsäde på sandig jordmån, och kunde föda 14 kor av myrängar och starrhö.⁶⁶¹

Twistemål: Vid tinget i Enontekis 1771 hävdade hans son Per och bror Johan den yngre, att det varit Johan den äldres skyldighet att märka ut en vinterväg. Rätten fann dock att det inte var så. – se vidare tabell 5.

Övrigt: Vid tinget i Enontekis 1727 framkom att nämndeman Måns Eriksson och Johan Samuelsson med kamrater hade förtjänat 76 Daler och 12 öre för reparationer av byggnader på prästgården, bestående av fähus, en förbättrad stolpbod och en bakugn med spjäll.

⁶⁵⁸ Kommuniionsbok, Enontekis 1731-63.

⁶⁵⁹ Kommuniionslängd för Enontekis 1731-63.

⁶⁶⁰ Kommuniionslängd för Enontekis 1722-30, 1731-63, 1765-1805; Husförhörslängd för Enontekis 1748-79.

⁶⁶¹ Fellman 1910.

Vid tinget i Enontekis 1739 beslöts att Johan Samuelsson Idivuoma skulle föra de offentliga breven i socknen från Idivuoma, dit Henrik Jönsson Soppero hade fört dem, till Klemet Eriksson i Enontekis kyrkoby, samt mellan Idivuoma och Soppero mot en ersättning av 24 Öre kopparmynt per arbetsdag.

– Gift 1:o med **Brita Persdotter** *1701, †1742 27/12.

1. Samuel *1722, †1725 14/11
2. Per *1725 – tabell 5
3. Samuel *1729 26/2. Utflyttad till Kautokeino.
4. Johan *1733 11/6 – tabell 9
5. Olof *1736 9/12
6. Isak *1742 4/5. Utflyttad till Norge.

– Gift 2:o 1743 16/5 med **Anna Månsdotter Maunu**, *1706, †1790 3/3 av ålderdomsbräcklighet, från Karesuandosläkten 3. Vid tinget i Enontekis 1739 dömdes hon att böta 40 Daler silvermynt för lönskaläge tillsammans med sin kusin Erik Klemetsson Karesuando – se vidare Karesuandosläkten 25.

Barn:

7. Brita *1744 31/3. G. 1:o 1771 27/1 m. Nils Mårtensson Karesuando (Karesuandosläkten 18). G. 1:o 1773 7/3 m. Per Andersson Kuttainen-Raattamaa (Kuttainen 11).

8. Nils *1746 19/10 – tabell 10

9. Magnus (Måns) *1749 15/5 – tabell 11

Andra hustruns barn utom äktenskapet med **Erik Klemetsson Karesuando** (Karesuandosläkten 25):

1. Barn *1738

Tabell 5

Per Johansson Riska eller Idivuoma⁶⁶² (från tabell 4). *1725 17/9 i Idivuoma, Suonttavaara, †1796 27/10 i Idivuoma av styng. Husbonde på nybygget Idivuoma Nr. 1 på 5/32 mantal.

År 1763 1/8 delade kronolänsman Nils Månsson Magnus och bylänsman Olof Olsson Mämmi Idivuoma nybygge mellan Per Johansson Riska och Johan Samuelsson Riska den yngre (tabell 12). Det befanns att Per Johansson Riska skulle erhålla följande hus: En någorlunda ny badstuga och en gammal bod. Dessutom skulle han behålla de hus han själv och hans far Johan Samuelsson Riska den äldre hade byggt, nämligen: Ett någorlunda nytt pörte; en något gammal stuga och en ny kåta; ett gammalt fähus och en liten lada; en någorlunda ny ria och en liten bod, samt hälften av en mjölkvarn. Pers far Johan Samuelsson skulle i sin livstid besitta ett gammalt pörte; två gamla fähus; en gammal lada och två gamla bodar.

13 1/2 skälsland öppen kornåker skulle tillfalla Per och han skulle hämta sammanlagt 21 lass och 6 ruckor hö av färdig åker, samt 2 lass och 1 rucka hö av röjningsland från 7 hårdvallsängar och 24 myrslogar. Han hade dessutom själv röjt 6 myrslogar, som avkastade 7 lass och 2 ruckor hö av färdig äng, vilka inte innefattades i delningen.

⁶⁶² Kommuniionslängd för Enontekis 1731-63, 1765-1805; Husförhörslängd för Enontekis 1748-79, 1780-1808.

Per skulle vartannat år fiska i nordöstra halvan av "Idi jerfwen Kändän edusasta asti"; i en fjärdedel av Ylinen Fadijärvi och Saarilompolo; i en fjärdedel av Karejärvi och Kuolusjärvi samt i en fjärdedel av Siilasjärvi och Siilaslompolo. Dessutom skulle han få överta sjöarna Ruoksujärvenperä och Raisjärvi, samt de små gäddträskan Jierijärvi och Kieppivuopionsuu av samnen Per Henriksson Iivari, vilken hade flyttat till Norge:

När delningsinstrumentet lästes upp vid tinget i Enontekis 1765 hävdade bylänsman Henrik Henriksson Palokka, Jon Nilsson Magga och Anders Andersson Keisari att de under nybygget uppförda ägorna Vallaisnruto, Juonujänkän selkäsuova, Rautavuoma, Alalompolo, Kortisaisen juomonjängkä, Matalajärvenpää, Heinolompolo, Labbaskat, och Kavalaisen vesiranta helt och hållet eller till vissa delar låg under deras samt Nils Hurris skatteland.

Per Johansson Riska och Johan Samuelsson Riska svarade att dessa ägor hade legat under deras nybyggen, sedan dessa grundades för omkring 100 år sedan. Tingsrätten fann att det var upp till Henrik Palokka, Jon Magga och Anders Keisari att efter stämning bevisa att dessa ägor låg under deras skatteland.

Brottmål: Vid tinget i Enontekis 1771 anklagade kronolänsman Samuel Tornberg Johan Samuelsson den yngre (tabell 12) och Per Johansson i Idivuoma för att inte denna vinter ha märkt ut vintervägen mellan Suolajoki och Idivuoma. Svarandena tillstod att de varken innevarande eller föregående år gjort detta, men menade att det tillkom Pers far, inhysemannen Johan Samuelsson den äldre att märka ut vägen. Dock framlades ett vägdelingsinstrument av 1768 12/11 som fastslog att det var Pers och Johan den yngres skyldighet att märka ut vägen, varför de dömdes att böta 3 Daler silvermynt vardera. Då de inte kunde betala skulle de plikta med 4 dagars fängelse på vatten och bröd.

Twistemål: Vid tinget i Enontekis 1765 fordrade Johan Samuelsson Riska den yngre 40 gäddor av Per Johansson Riska, men de förlikades sedan Per lovat tillstålla Johan 20 medelmåttiga gäddor – se tabell 5.

Vid tinget i Enontekis 1775 krävde Johan Samuelsson Riska eller Idivuoma den yngre att Per skulle betala honom och hans dotter Anna halva värdet av ett par slagjärn som Anna och Pers dotter Karin hittat vid "Kallatomanjerfwen ranta" – se vidare tabell 12.

Vid samma ting krävde han att Johan Samuelsson måste delta i arbetet på hagen runt den fästing som löpte genom parternas gemensamma åkergräde och ängsmarker. Johan hade inte något att erinra mot detta. Byälderman Olof Mämmi tillsattes dessutom av rätten att skifta och fördela den samfälliga åkern och ängen mellan parterna.

Han tvistade vid tingen 1781 och 1782 med sin avlidne son Johans fästmo Margareta Olsdotter – se tabell 6.

Vid tinget i Enontekis 1783 hade Per och Måns (tabell 11) Johanssöner Idivuoma hade instämt Nils Henriksson Niva (Niva 3) angående fiskerätten i

Sautusjärvi träsk, men det framgick att parterna hade "i wänlighet" kommit överens om att dela fiskerätten i träsket mellan sig, så att Per och Måns fick ena hälften och Nils den andra.

Övrigt: Han arbetade 1768 som timmerman vid byggandet av en ny prästgård i Enontekis.⁶⁶³

Vid tinget i Enontekis 1770 krävdes han, Johan Samuelsson d.y., Olof Nilsson Kunnari och Mickel Johansson Närväs änka på flera års obetalda fisketaxor för sjöarna Idijärvi, Mertajärvi och "Fadijerfwi" – se Karesuandosläkten 20.

Han fick 1777 21/2 en psalmbok och en Svebilii katekes av Enontekis socken.⁶⁶⁴ Han erlade 1789 1/3 2 Skilling i kyrkoböter för att ha försummat husförhöret. Dottern Anna fick vid samma tillfälle böta 1 Skilling för samma sak.⁶⁶⁵

Bouppteckning och arv: 1797 10/2 upprättade kronolänsman Abraham Rechartt och Johan Mickelson Närvä bouppteckning efter Per Johansson Riska i Idivuoma. Det är tydligt att boet hade skiftats redan före hans död, eftersom hans ägodelar förutom kläder bara bestod av jordbruks-, jakt-, och fiskeredskap, en "hatt med pipa" av koppar,⁶⁶⁶ ett gammalt fat och en gammal flaska av tenn, samt en ko. Per Johansson Riskas tillgångar uppgick till 23 Riksdaler, medan skulderna uppgick till 52 Riksdaler, 18 Skilling och 9 Runstycken.⁶⁶⁷

Han testamenterade 8 Skilling till kyrkan i Enontekis.⁶⁶⁸

– Gift 1750 27/12 med **Karin Matsdotter Kohkoi**, *1725 26/11, dotter till Mats Nilsson Kohkoi och Anna Mickelsdotter i Muonionniska, Pajala sn.

Barn:

1. Johan *1751 – tabell 6
2. Anna *1754 28/2, †1759 13/1 av brännsjuka.
3. Mickel *1755 9/10 – tabell 7
4. Mats *1758 25/5, †1760 24/5, drunknad.
5. Brita *1761 11/5. G. 1784 18/4 m. Henrik Olofsson Baas (Baas 4).
6. Anna *1762 16/10. G. 1797 26/4 m. skickaren Anund Olofsson Mämmi (Mämmi 5).
7. Samuel *1765 16/10 – tabell 8

Tabell 6

Johan Persson Riska (från tabell 5). *1751, †1779 12/4 av rötfeber hos nämndemannen Johan Hindersson Hetta i Hetta (Hetta 6). Han testamenterade 2 skilling till Enontekis kyrka.⁶⁶⁹

– Trolovad med **Margareta Olsdotter**. Vid tinget i Enontekis 1781 återkrävde Per Johansson Riska de gåvor hans avlidne son Johan Persson givit pigan Margareta Olsdotter under sin trolovning. Gåvorna bestod av två näsdukar, en silversked samt 4 å 5

⁶⁶³ Dombok, Enontekis tingslag 1768.

⁶⁶⁴ Räkenskaper för fattigmedel, Enontekis 1777.

⁶⁶⁵ Kyrkoräkenskaper, Enontekis 1789.

⁶⁶⁶ Antagligen till en brännvinspanna.

⁶⁶⁷ Dombok, Enontekis tingslag 1796.

⁶⁶⁸ Kyrkoräkenskaper, Enontekis 1796 30/10.

⁶⁶⁹ Kyrkoräkenskaper, Enontekis 1780 4/3.

silverringar. Rätten kunde dock inte ålägga Margareta att återlämna dessa gåvor, då förlovningen inte blivit brutet, utan avbrutits genom Johans död.

Vid tinget påföljande år hade Margareta Olsdotter hade instämt Per Johansson Riska, och krävde ersättning för att hon hade vårdat sin fästman "under hans sista sjukdom". Per Johansson Riska sade att Johan Persson hade insjuknat under en resa till Soppero tillsammans med Margareta Olsdotter. Per Riska och hans hustru Karin Matsdotter hade velat få sonen hem till Idivuoma, men på Margaretas förslag hade Johan Persson följt med henne till nämndemannen Johan Hindersson Hetta, där Johan Persson efter halvannan vecka avled. Per Riska sade vidare att då Margareta nu innehade all sonens kvarlåtenskap, kunde han inte åläggas att betala henne något för sonens skötsel.

Margareta erkände att "hon wäl innehade någon ringa lös Ägendom som hennes Fästeman henne skänkt", men krävde ändå ersättning för sina omkostnader. Nämndemannen Johan Hindersson Hetta berättade att hans tvenne döttrar också hade sett till Johan Persson under dennes sjukdom, men att han "till godo eftergaf" det han därför kunde kräva av Per Johansson Riska. Margareta Olsdotter hade, sade Johan Hetta, inte bidragit det minsta till sjuklingens uppehälle, utan allt hade utgått "af hans hus".

Margareta erkände att hon inte haft någon särdeles stor kostnad, men "den hade dock varit något Känbar". Rätten fann dock att Margareta frivilligt och av sig själv skött sin fästman under hans sista sjukdom, trots att hans fader velat sköta honom, samt att hon inte hade haft några omkostnader, varför Per Johansson Riska frikändes från hennes talan.

Tabell 7

Mickel Persson Riska (från tabell 5). *1755 9/10 i Idivuoma, Suonttavaara. Utflyttad till Övertorneå socken 1780. Han har inte kunnat återfinnas där.
– Gift 1780 30/4 med **Ablona Mickelsdotter Vänkkö**, *1753, dotter till Mickel Matsson Vänkkö och Maria Hansdotter Lovikka i Pajala, Pajala sn.

Tabell 8

Samuel Persson Riska⁶⁷⁰ (från tabell 5). *1765 16/10 i Idivuoma, Suonttavaara. Husbonde på nybygget Idivuoma Nr. 1 på 5/32 mantal.
– Gift 1790 11/4 med **Ella Olofsdotter Mämmi**, *1755 11/10, från Mämmi 1.

Barn:

1. Per *1791 23/2
2. Olof *1793 10/10
3. Anna Kajsa *1796 15/10, †1798 29/3 av koppor. I hennes namn testamenterades 4 Skilling till kyrkan i Enontekis.⁶⁷¹
4. Johan *1799 19/2

⁶⁷⁰ Kommunionsslängd för Enontekis 1765-1805; Husförhörslängd för Enontekis 1780-1808.

⁶⁷¹ Kyrkoräkenskaper, Enontekis 1798 1/4.

Tabell 9

Johan Johansson Riska eller Idivuoma⁶⁷² (från tabell 4). *1733 11/6 i Idivuoma, Suonttavaara. Utflyttad till Norge.

Johan Johansson i Idivuoma hade vid tinget i Enontekis 1772 instämt sammen Lars Olsson Kitti och berättade att han för tre år sedan hade sålt en kopparkittel för 140 Daler kopparmynt till Lars Kitti. Detta belopp skulle Lars leverera till handelsman Johan Tornberg i Torneå som avräkning på den fordran Johan Tornberg hade på Johan Johansson. Men då Lars inte hade levererat pengarna krävde Johan att Lars måste åläggas betala honom 140 Daler kopparmynt, samt rättegångskostnaderna.

Lars Olsson Kitti erkände att han köpt kitteln av Johan Johansson och att han lovat leverera köpeskillingen till Johan Tornberg. Han hade trott att han skulle fånga så mycket fisk det året, att han kunde betala kopparkitteln med fisken, men då så inte hade skett hade Kitti fört kitteln till Johan Johanssons svåger Johan Henriksson i Palojoensuu (Aasa 8). Därifrån hade Johan Tornberg sedan hämtat kitteln.

Johan Palojoensuu sade att han aldrig hade tagit mot någon kittel av Lars Kitti, men däremot hade Lars Kittis son Anders lämnat kitteln på hans gård, varifrån Johan Tornberg sedan hade tagit den.

Lars Olsson Kitti dömdes att betala Johan Idivuoma 140 Daler kopparmynt eftersom han erkände att de hade ingått ett köp, samt att ersätta honom för rättegångskostnaderna på 4 Daler och 26 Öre kopparmynt. Han skulle också ha rätt att återta kitteln av Johan Tornberg.

– Gift 1758 28/3 med **Brita Hindersdotter Palojoensuu**, *1731 15/11, †1794 18/12, från Aasa 7. Hon testamenterade 1794 21/12 4 Skilling till kyrkan i Enontekis.⁶⁷³

Barn:

1. Johan *1759 28/1, †1759 23/3
2. Brita *1760 6/10
3. Marget *1763 25/4
4. Anna *1766 10/2
5. Henrik *1769 3/2

Tabell 10

Nils Johansson Idivuoma⁶⁷⁴ (från tabell 4). *1746 13/8 i Idivuoma, Suonttavaara. Husbonde på nybygget Idivuoma Nr. 2 på 5/32 mantal, vilket han övertagit av sin bror Magnus (Måns) 1782. Nämndeman i Enontekis tingslag från och med 1796.

Tvistemål: Nils hade tillsammans med Jonas Henriksson Niva köpt Riska träsk av sammen Nils Larsson Hurri. Vid tinget i Enontekis 1780 anklagade de Olof Persson Kuttainen för att olovligen ha fiskat i detta träsk – se vidare Kuttainen 7.

⁶⁷² Kommunionsslängd för Enontekis 1731-63, 1765-1805; Husförhörslängd för Enontekis 1748-79, 1780-1808.

⁶⁷³ Kyrkoräkenskaper, Enontekis 1794.

⁶⁷⁴ Kommunionsslängd för Enontekis 1765-1805; Husförhörslängd för Enontekis 1780-1808.

Vid samma ting hade kyrkoherde Daniel Engelmark instämt Nils för att denne skulle ha skjutit en kyrkoherden tillhörig oxrenkalv. Nils svarade att två kalvar kommit löpande när han var på vildrensjakt i skogen, och då han trodde att de var vildrenar sköt han en av dem. Först senare hade han sett Engelmarks renmärke på kalven, varvid han hade överlämnat kalvens hud till honom. Kyrkoherden erkände att han fått kalvhuden dagen innan rättegången, men krävde att få en levande oxrenkalv i ersättning.

Tingsrätten fann att Nils skulle lämna Engelmark en levande oxrenkalv, samt betala hans rättegångskostnader på 24 Skilling. När Nils samtidigt tillfrågades om han innehade någon tjänst, svarade han att han bodde hos sina anhöriga. Därför ålades han att innan kvällen nästa dag skaffa sig behörig årstjänst, om han ville undvika att tvingas flytta ned på landet och gå i krigstjänst, enligt Lappmarksreglementet av år 1749.

Vid tinget i Enontekis 1783 besvarade sig nybyggaren Nils Johansson Idivuoma över att Magnus (Måns) Johansson (tabell 11) som tidigare varit åbo på nybygget Idivuoma Nr. 2, nekade Nils att tillträda nybygget, trots att Nils fått Kronobefallningsman Anders Hellants immission på det. Dessutom hade Magnus nekat honom all årets gröda från hemmanet.

Magnus och hans hustru Margareta Persdotter invände genom sin fullmäktige nämndemannen Johan Eriksson Kariniemi från Kittilä, att Magnus inte hade ägt rätt att avträda hemmanet, eftersom det i äldre tid hade tillhört Margareta Persdotters förfäder (något som inte kan beläggas i bevarade källor). Då visade Nils Johansson dels Magnus Johanssons immission på nybygget av 1780 17/2, dels sin egen av 1782 22/2.

"I öfrigt" bestred Kariniemi å Margareta Persdotters vägnar Nils Johanssons rätt till nybygget, "så vida hennes man ej wore af mera stadga, än at han till hwilken som hälst, på begäran skolat afstå hela Nybygget".

Tingsrätten fann att det inte var tingsrättens sak att Nils inte kunnat tillträda nybygget, utan att det skulle hänskjutas till "wederbörande Krono Betjening" att verkställa hans intagande av nybygget. Om Margareta Persdotter ansåg sig ha större rätt till nybygget än Nils Johansson, skulle hon vända sig till Kunglig Majt:s befallningshavande i Umeå med sin klagan och sina bevis..

Vad gällde årets gröda så hade inget om den överenskommit mellan nybyggarna, varför Tingsrätten fann att Magnus Johansson skulle ha rätt att vistas på och åtnjuta hemmanet fram till 1784 14/3.

– Gift 1:o 1780 med **Marget Jonsdotter**, *1756, †1796 5/7. Hon dränkte sig.

Barn:

1. Jonas *1781 26/10, †1798 4/4 av koppor.
2. Anna *1784 2/3
3. Johan *1786 24/4, †1790 8/8 av rötfeber.
4. Marget *1789 19/11
5. Brita *1792 5/11

6. Dödfödd son *†1795, begravd 1795 3/5. För hans räkning testamenterade fadern 4 Skilling till kyrkan i Enontekis.⁶⁷⁵

– Gift 2:o 1797 19/3 med **Agneta Persdotter Nutti**, *1774 9/1, dotter till Per Tomasson Nutti och Agneta Nilsdotter Braman i Lainiovuoma sameby.

Barn:

7. Dödfödd dotter *†1798, begravd 1798 17/3. För hennes räkning testamenterade fadern 4 Skilling till kyrkan i Enontekis.⁶⁷⁶

8. Dödfödd son *†1800, begravd 1800 2/3. För hans räkning testamenterade fadern 4 Skilling till kyrkan i Enontekis.⁶⁷⁷

Nils Johansson Idivuomas bomärke 1797.⁶⁷⁸

Tabell 11

Magnus (Måns) Johansson Riska⁶⁷⁹ (från tabell 4). *1749 15/5 i Idivuoma, Suonttavaara. Husbonde på nybygget Idivuoma Nr. 2 på 5/32 mantal fram 1782, då han överlät det till sin bror Nils (tabell 1). Bosatt i Peltovuoma 1783. Kyrkoväktare och fjärdingsman i Karesuando från senast 1786.

Tvistemål: Vid tinget i Enontekis 1783 delades fisketräsket Sautusjärvi upp mellan Måns, hans bror Per, samt Nils Henriksson Niva – se tabell 5.

Vid samma ting blev han instämd av sin bror Nils för att han och hans hustru nekat Nils att tillträda nybygget Idivuoma Nr. 2 – se tabell 10.

Övrigt: Han fick 1785 19/2 en Abc-bok av Enontekis socken. 1788 20/2 fick han ytterligare två Abc-böcker.⁶⁸⁰ Han erhöll 1800 23/6 24 Skilling "för Kyrkans Tvättande",⁶⁸¹

– Gift 1777 27/7 med **Marget Persdotter Eira**, *1752 19/4, från Eira 2.

Barn:

1. Anna *1778 18/5, †1796 27/3 av rötfeber.
2. Johan *1780 11/6 (född i Peltovuoma). Han gick i Jukkasjärvi lappskola 1793 28/11-1796 13/2.⁶⁸²
3. Magnus *1783 10/2 (född i Peltovuoma). Han gick i Jukkasjärvi lappskola 1796 19/4-1798 2/2.⁶⁸³
4. Marget *1786 19/4
5. Eva Lisa *1789 22/7
6. Kerstin *1792 11/8
7. Per *1794 27/6

⁶⁷⁵ Kyrkoräkenskaper, Enontekis 1795 3/5.

⁶⁷⁶ Kyrkoräkenskaper, Enontekis 1798 11/3.

⁶⁷⁷ Kyrkoräkenskaper, Enontekis 1800 2/3.

⁶⁷⁸ Dombok, Enontekis tingslag 1797.

⁶⁷⁹ Kommunionsslängd för Enontekis 1765-1805; Husförhörslängd för Enontekis 1748-79, 1780-1808.

⁶⁸⁰ Räkenskaper för fattigmedel, Enontekis 1785, 1788.

⁶⁸¹ Kyrkoräkenskaper, Enontekis 1800.

⁶⁸² Anderzén 1990b.

⁶⁸³ Anderzén 1990b.

8. Sofia *1796 x/6
9. Johanna *1799 23/6

Johan Magnusson Riskas bomärke 1826.⁶⁸⁴

Tabell 12

Johan Samuelsson Riska eller Idivuoma den yngre⁶⁸⁵ (från tabell 2). *1726 15/5 i Idivuoma, Suonttavaara. Husbonde på nybygget Idivuoma Nr. 2 på 5/32 mantal.

År 1763 1/8 delade kronolänsman Nils Månsson Magnus och bylänsman Olof Olsson Mämmi Idivuoma nybygge mellan Per Johansson Riska (tabell 5) och Johan Samuelsson Riska. Det befanns att Johan Samuelsson Riska skulle erhålla följande hus: ett utgammalt pörte och en gammal stuga; två gamla lador och ett avträde; en utgammal bod och en gammal kåta. Dessutom skulle Johan behålla de hus han själv hade uppsatt på gården, nämligen ett nytt pörte; ett någorlunda nytt fähus; en liten ny bod; en ny ria och en gammal bod, samt hälften av en mjölkvarn.

Johan skulle erhålla 9 skälsland öppen kornåker, samt hämta sammanlagt 21 lass och 6 ruckor hö av färdig åker och 2 lass och 6 ruckor hö av röjningsland från 5 hårdvallsängar och 22 myrslogar. Han hade dessutom själv röjt 4 myrslogar, vilka avkastade 3 lass och 8 ruckor hö av färdig äng.

Johans fiskevatten skulle vara en fjärdedel av Idijärvi; Alanen Fadijärvi; Kuortojärvi; de två Ajakalmpolot vartannat år; Karijärvi; en fjärdedel av Kuolosjärvi; halva Siilasjärvi och Siilaslompolo; Kieppivuopio, Fadijärvi, Idijärvenperä, Kuortojärvi, Anuntijärvi och flera andra småsjöar. Dessutom skulle han få överta följande sjöarna Ruoksujärven Koptalahti, även kallad Anuntinvaaran ranta; Petsaisen palista; Raisjärven salmen Ruoksujärvi, samt Aiakkanvaaranpuoli, även kallad Luonaianpuoli av samnen Per Henriksson Iivari, vilken hade flyttat till Norge.

När delningsinstrumentet lästes upp vid tinget i Enontekis 1765 hävdade bylänsman Henrik Henriksson Palokka, Jon Nilsson Magga och Anders Andersson Keisari att de under nybygget uppförda ägorna Vallaisenruto, Juonujänkkän selkäsuova, Rautavuoma, Alalompolo, Kortisaisen juomonjänkkä, Matalajärvenpää, Heinolompolo, Labbaskat, och Kavalaisen vesiranta helt och hållet eller till vissa delar låg under deras samt Nils Hurris skatteländ.

Per Johansson Riska och Johan Samuelsson Riska svarade att dessa ägor hade legat under deras nybyggen, sedan dessa grundades för omkring 100 år sedan. Tingsrätten fann att det var upp till Henrik

Palokka, Jon Magga och Anders Keisari att efter stämning bevisa att dessa ägor låg under deras skatteländ.

Brottmål: Vid tinget i Enontekis 1771 dömdes han och Per Johansson Riska för att inte ha märkt ut en vinterväg. De fick plikta för detta med 4 dagars fängelse på vatten och bröd – se vidare tabell 5.

Tvistemål: Vid tinget i Enontekis 1749 sade sig Johan Samuelsson Riska vara villig att återställa en renoxe på sjunde året till sin sväger Henrik Henriksson i Kätkäsuando, sedan Johan mor Anna Andersdotter vidgått att hennes i februari 1748 avlidne make Samuel Olsson i sin livstid hade fått renen till låns av Henrik Henrikssons hustru, Samuel Olssons dotter Brita. Därvid lät rätten det bero.

Vid tinget i Enontekis 1765 fordrade Johan Samuelsson Riska 40 gäddor av Per Johansson Riska (tabell 5). Johan och Per kom dock i vänlighet överens om att Per skulle tillstå Johan 20 medelmåttiga gäddor, mot att Johan avstod all vidare talan i målet.

Vid tinget i Enontekis 1775 hade Johan Samuelsson Idivuoma och hans ogifta dotter Anna instämt sin granne Per Johansson (tabell 5) och dennes hustru Karin Matsdotter till tinget. Johan Samuelsson berättade att hans dotter Anna och Per Johanssons dotter Karin för tre år sedan hade hittat ett par rävs slagjärn vid "Kallatomanjerfwen ranta", men att Per ensam innehade slagjärnen. Därför krävde Johan att Per skulle betala hans dotter halva slagjärnens värde. Per Johansson bestred inte detta, varför parterna kom överens om att Anna Johansdotter skulle få 9 Daler kopparmynt av Per Johansson, vilket motsvarade slagjärnens halva värde.

Vid samma ting krävde Per Johansson Riska bland annat att Johan skulle delta i arbetet på att bygga en hage – se vidare tabell 5.

Övrigt: Han arbetade 1768 som timmerman vid byggandet av en ny prästgård i Enontekis.⁶⁸⁶

Vid tinget i Enontekis 1770 krävdes han, Per Johansson Riska, Olof Nilsson Kunnari och Mickel Johansson Närväs änka på flera års obetalda fisketaxor för sjöarna Idijärvi, Mertjärvi och "Fadijerfwi" – se Karesuandosläkten 20.

Han fick 1777 21/1 en psalmbok, "Svebilii spösmål", samt två Abc-böcker av Enontekis socken.⁶⁸⁷ År 1782 22/2 fick han en Svebilii katekes av socknen.⁶⁸⁸

–Gift 1748 4/4 med **Karin (Katarina) Mänsdotter Maunu**, *1728 20/9, †1773 20/7 av hetsig feber, från Karesuandosläkten 3.

Barn:

1. Anna *1749 25/2
2. Samuel *1751 25/4, †1751 2/6 av okänd barnsjuka.
3. Måns (Magnus) *1753 25/3 – tabell 13
4. Samuel *1756 5/2 – tabell 14
5. Brita *1758 15/4. Utflyttad 1780.

⁶⁸⁴ Sockenstämmoprotokoll, Karesuando 1826.

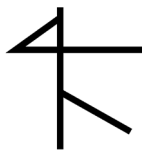
⁶⁸⁵ Kommunionslängd för Enontekis 1731-63, 1765-1805; Husförhörslängd för Enontekis 1748-79, 1780-1808.

⁶⁸⁶ Dombok, Enontekis tingslag 1768.

⁶⁸⁷ Räkenskaper för fattigmedel, Enontekis 1777.

⁶⁸⁸ Räkenskaper för fattigmedel, Enontekis 1782.

6. Ella *1761 30/7. Utflyttad till Jukkasjärvi socken.
7. Katarina *1763 22/8. G. 1786 5/11 m. Nils Persson Niva el. Vittangi (Niva 7).
8. Sigrid *1766 2/10
9. Johan *1771 10/5

Johan Samuelsson Idivuomas bomärke 1794.⁶⁸⁹

Tabell 13

Måns (Magnus) Johansson Riska eller Idivuoma⁶⁹⁰ (från tabell 12). *1753 25/3 i Idivuoma, Suonttavaara. Husbonde på nybygget Idivuoma Nr. 2 på 5/32 mantal.

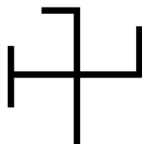
Han fick 1785 19/2 en Abc-bok av Enontekis socken.⁶⁹¹

Han köpte 1791 23/10 "ett gl: Kyrko fenster" från kyrkan i Enontekis för 10 Skilling och 8 Runstycken.⁶⁹² År 1792 26/6 sålde han en tunna tjära till Enontekis kyrka för 2 Riksdaler och 32 Skilling.⁶⁹³

– Gift 1779 med **Anna Månsdotter Lainio**, *1758, från Lainio 18.

Barn:

1. Johan *1780 13/4
2. Katarina *1782 2/11
3. Magnus *1786 6/2
4. Anna *1790 30/1
5. Margareta *1793 10/7
6. Erik *1798 13/5, †1799 28/1. I hans namn testamenterades 4 Skilling till kyrkan i Enontekis.⁶⁹⁴
7. Brita *1800 2/3

Johan Magnusson Idivuomas bomärke 1831.⁶⁹⁵

Tabell 14

Samuel Johansson Riska eller Idivuoma⁶⁹⁶ (från tabell 12). *1756 5/2 i Idivuoma, Suonttavaara. Husbonde på Salmi nybygge i Idivuoma (Idivuoma Nr. 3).

1793 16/9 utsynte kronolänsman Abraham Rechardt och Johan Mickelsson Närvä Samuel Johansson Riskas nybygge. Nybyggets gårdstomt och gårde befanns ligga nordost om Idivuoma gård. Nybygget

bestod av 8 ängar, som avkastade 3 lass och 7 ruckor hö av färdig äng och 3 ruckor hö av röjningsland. Nybygget hade skog till hustimmer, gårdsgårdare och ved, gott mulbete, samt tillfällen till jakt på djur och fågel.⁶⁹⁷

Brottmål: Vid tinget i Jukkasjärvi 1777 anklagades Samuel för att vara far till det dödfödda gossebarn den dövstumma Margareta Eriksson Soppero fött 1776. Han nekade till dessa anklagelser och frikändes i brist på bevis – se vidare Mämmi-Lainio 5.

Tvistemål: Han krävde vid tinget i Jukkasjärvi 1792 å sin hustrus vägnar att hustruns förmyndare Erik Månsson Lainio skulle redogöra för arvet efter hennes föräldrar – se vidare Lainio 13.

Övrigt: Vid "Riksgräntsens uppräntsande" 1783 erhöll han 4 Riksdaler för sitt arbete, dels i kontanter, dels i matpersedlar.⁶⁹⁸

Han erlade 1790 21/2 1 Riksdaler och 16 Skilling i kyrkoböter för otidigt sänglag.⁶⁹⁹ Orsaken till de ovanligt höga böterna var antagligen att vigseln mellan Samuel och Marget inte skedde förrän tre månader efter deras son Johans födelse.

– Gift 1790 14/3 med **Marget Hansdotter Lainio**, *1749 12/12, från Lainio 13.

Barn:

1. Johan *1790 10/1
2. Kajsa *1792 6/7
3. Elisabet *1795 18/7, †1798 18/3 av koppor. I hennes namn testamenterades 4 skilling till Enontekis kyrka.⁷⁰⁰

⁶⁸⁹ Dombok, Jukkasjärvi tingslag 1794.

⁶⁹⁰ Kommunionlängd för Enontekis 1765-1805; Husförhörslängd för Enontekis 1748-79, 1780-1808.

⁶⁹¹ Räkenskaper för fattigmedel, Enontekis 1785.

⁶⁹² Kyrkoräkenskaper, Enontekis 1791.

⁶⁹³ Kyrkoräkenskaper, Enontekis 1792.

⁶⁹⁴ Kyrkoräkenskaper, Enontekis 1799 10/2.

⁶⁹⁵ Sockenstämmoprotokoll, Enontekis 1831.

⁶⁹⁶ Kommunionlängd för Enontekis 1765-1805; Husförhörslängd för Enontekis 1780-1808.

⁶⁹⁷ Dombok, Enontekis tingslag 1793.

⁶⁹⁸ Dombok, Enontekis tingslag 1784.

⁶⁹⁹ Kyrkoräkenskaper, Enontekis 1790.

⁷⁰⁰ Kyrkoräkenskaper, Enontekis 1798 1/4.

SAGARE

VUORDNO, VÄNSA, HOTTI

Slakten Sagare i Piilijärvi härstammar från Jöns Mickelsson Vuordno, vilken sedan kallades Vänsa och slutligen Sagare. Den legendariske nåjden Piili-Einari, även känd som Sakon Einari och Sakarin Einari tillhörde möjligen denna släkt och kan (om han alls har existerat) ha varit bror till Jöns Mickelsson Vuordno-Vänsa-Sagare, eftersom Einari enligt vissa sägner hade en bror vid namn Sakon Juntti. Angående Piili-Einari, se Kuoksu, Erik (2001): "Piili-Einari och Kleemeti", B-uppsats i Etnologi: Göteborgs universitet.

Anders Johansson Hotti (tabell 3) var *son* till skjutslappen Johan Anundsson Hotti (*1692, †1770) och hans hustru Ella Larsdotter i Masugnsbyn, Pajala sn; *sonson* till skjutslappen Anund Olsson Hotti i Kengis; *sonsons son* till Olof Nilsson Hotti, vilken var same i Suonttavaara 1695-1713 och var länsman där 1707-13; och *sonsons sonson* till samén Nils Månsson Hotti, vilken var same i Suonttavaara 1655-1705 och var länsman där 1688.

Nils Månsson Hotti
Same i Suonttavaara 1655-1705
Länsman i Suonttavaara 1688

Olof Nilsson Hotti
Same i Suonttavaara 1695-1713
Länsman i Suonttavaara 1707-13

Anund Olsson Hotti Skjutslapp i Kengis 1697	Jöns Mickelsson Vuordno-Vänsa-Sagare †1724 Tabell 1		
Johan Anundsson Hotti *1692, †1770 Skjutslapp i Masugnsbyn. G.m. Ella Larsdotter	Olof Jönsson Sagare *1712, †1786 Tabell 2	Mårten Jönsson Sagare †1740 Tabell 4	Johan Jönsson Sagare Tabell 5
Anders Johansson Hotti - G.m. - *1754	Elin Olofsdotter Sagare *1751 Tabell 3		

Tabell 1

Jöns (Jon) Mickelsson Vuordno – Vänsa – Sagare.⁷⁰¹ †1724, "wid pass 60 åhr gammal", begravnen i Jukkasjärvi fjärdedag påsk. Same på skattelandet Piilivuoma i Pettisjärvi, Siggevaara sameby, fram till 1715, sedan nybyggare i Piilijärvi. Han tas upp i mantalslängderna under Siggevaara 1686-1715. Han bär namnet Vuordno fram till 1710, kallas Vänsa 1711-12, och sedan Sagare. I 1693 års mantalslängd sägs att han "Hafr. inga Reen uthan arbetar ved Bruket". Han kallades antagligen "Sakon Juntti" eller "Sakarin Juntti".

Vid tinget i Jukkasjärvi 1703 uppgav Jöns Eriksson Stålnacke att samén Nils Tomasson i Siggevaara hade stulit silver från samerna Knut Persson, Jon Mickelsson Vuordno och Henrik Nilsson Kemiläinen i Siggevaara. Av Jon Mickelsson Vuordno hade han stulit bågare om 8 lod och två skedar om 6 lod (tillsammans 14 lod eller 186,2 gram silver). Då dessa Siggevaarabor själva hade tagit fast tjuven, tagit det stulna tillbaka, förlikats med honom och sedan släppt honom fri, sakfällades de till 40 Marker silvermynt var för "Tiufwesaakz nederläggjande". Länsman Henrik Jonsson skulle efterspana tjuven Nils Tomasson till nästa ting.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1718 kårade Mats Hansson Vänkkö i Pajala till nybyggaren Jöns Mickelsson Sagare om 2 skäl korn och 1 par strumpor, som han för några år sedan sålt till Jöns. Trots att han flera gånger krävt Jöns på betalning hade han fått någon sådan, utan tvingats resa upp till tinget i Jukkasjärvi hela den långa vägen från Pajala. Jöns invände att han genom resande hade skickat betalning till Mats, men han kunde inte bevisa att han gjort det, varför han dömdes ge Mats 2 skäl korn och 1 par strumpor eller 6 Marker, samt betala rättegångskostnaderna på 6 Daler kopparmynt.

– Gift med **Elin Henriksdotter**. Vid tinget i Jukkasjärvi 1729 tvistade Olof Jönsson Stålnacke (Stålnacke 4) och Jöns Mickelsson Sagares änka Elin Henriksdotter om 20 alnar vadmal, som hon våren 1728 tagit av honom för att väva till tyg för hans räkning. Elin hävdade att någon stulit vadmalen från henne, men Olof återfordrade den likafullt eftersom hon redan hade fått vävarlönen. Parterna tillsades att förlikas i vänlighet och bestå halva skadan vardera. Därför skulle Elin ge Olof 2 Daler kopparmynt, en skuld hon skulle betala av på 5 år.

Barn:

1. Henrik †1740. Postförare. Vid tinget i Jukkasjärvi 1739 beslöts att Henrik Jönsson Sagare skulle föra de offentliga breven i socknen från Piilijärvi till Erik Elingius Jukkasjärvi kyrkoby och från

⁷⁰¹ Se Ljung: Jukkasjärvi s. 206, samt Marainen: Jukkasjärvi s. 684.

- Jukkasjärvi kyrkoby till Parakka mot en ersättning av 24 Öre kopparmynt per arbetsdag.
2. Olof *1712 – tabell 2
 3. Mårten – tabell 4
 4. Ella *1707. G. 1732 25/3 med Henrik Hinderesson Kelkkaniemi el. Parakkavaara (Mikonheikki 12)
 5. Johan – tabell 5
 6. Brita. G. 1736 m. Rasmus Olsson Kenno i Saari-
vuoma sameby.
 7. Margareta. G. 1729 m. Johan Johansson, vilken en
tid bodde i Piilijärvi.

Tabell 2

Olof Jönsson Sagare⁷⁰² (från tabell 1). *1712, †1786. Nybyggare i Piilijärvi.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1752 trädde Olof Jonsson Sagare, som innehade nybygget Piilijärvi, fyra mil från Kyrkobyn, inför rätten och berättade att hans grannar, samerna Lars Henriksson Kemiläinen, Lars Anundsson Paljas, Nils Jonsson Keira och Anders Matsson Pallori, 1751 7/12 sent på kvällen hade kommit till hans nybygge och blivit kvar där till midnattstiden.

Slutligen hade Lars Henriksson Kemiläinen dock sagt sig vilja avresa, och hade begärt lite mat av Olof. Olof hade dock ingen mat i stugan, utan gick ut till den bod på gården där maten förvarades. När han kom fram till boden såg han "i häpenhet" att bodens trälås var uppbrutet. Då gick han åter till stugan och hämtade besökarna så att dessa skulle bevittna öppnandet av boden.

Det befanns att det enda som stulits ur boden var sju renstekar, ett timmer gråverk och ett litet låst skrin med två silverskedar värda 80 Daler Kopparmynt. Olof återfann dock snart fyra renstekar och gråverken i snön utanför boden. Sedan fortsatte de till Olofs strandbod, och fann att dörren till den blivit slagen i tre stycken. Ur denna bod hade någon stulit en fjärdingstunna sik. Efter detta reste Lars Paljas och Lars Kemiläinen till sina "hemwister", medan Nils och Anders stannade kvar hos Olof över natten.

Olof hade sedan förgäves sökt efter de övriga stulna sakerna, men först den 7 februari hade hans hund grävt fram en av renstekarna ur snön. Vid rensteken hittade Olof då det försvunna skrinet med skedarna och pengarna. Dock saknade han fortfarande två renstekar och siken. Olof Jonsson Muddapää hade angivit för Olof Sagare att tjuven var Olof Andersson Abrili, född i Jukkasjärvi och 22 eller 23 år gammal. Nu krävde Olof Sagare att Olof Abrili skulle förhöras i saken.

Olof Abrili berättade att han, samt samerna Olof Nilsson Lamb, Jon Persson Luika, Jon Nilsson Muddapää, Lars Anundsson Paljas och Pål Andersson Maaherra på kvällen 1751 7/12 hade råkat träffas nära Piilijärvi på väg till Kengis marknad. Olof och de övriga hade börjat diskutera hur de skulle få reda på

om Olof Sagare hade något brännvin "i sine giömmor". Olof Abrili och Lars Paljas hade brutit upp låset till boden närmast gården med hjälp av ett träd, medan de övriga hade suttit i Olof Sagares stuga och talat med gårdsfolket, så att dessa inte skulle märka vad som höll på att ske. Olof och Lars hade hittat en åttingstunna som innehöll ett stop brännvin och en fjärdingstunna sik ur boden. Siktunnan lämnade de i Olof Sagaris hage. Sedan hade hela gruppen tagit sig ut på Piilijärvis is och druckit upp brännvinet. Sedan skildes de åt. Olof Abrili förnekade dock att de brutit upp strandbodens dörr.

Lars Anundsson Paljas, 40 år gammal och född i Jukkasjärvi, nekade till inblandning i stölden, men sade att Olof Abrili hade haft brännvin, som han supit av på kvällen den 7/12. När Lars frågade var han hade tagit detta brännvin hade Olof svarat att "thet angeck honom icke". Då sade Lars att han borde bära tillbaka åttingen med brännvin där han tagit den.

Tingsrätten frågade hur Lars hade kunnat veta att brännvinet var stulet. Han svarade då att Olof Abrili hade bekänt att han stulit brännvinet ur Olof Sagaris bod. När rätten då frågade honom varför han inte, när han senare på kvällen återvände till Piilijärvi, sagt till Olof Sagari att hans brännvin blivit stulet, svarade han att han inte "ärhindrat sig at sådant wore nödigt".

Tingsrätten fann att Olof Andersson Abrili, Olof Nilsson Lamb, Jon Persson Luika, Jon Nilsson Muddapää och Lars Anundsson Paljas gjort sig skyldiga till stöld och inbrött, varför de dömdes att plikta med 10 par spö vardera.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1774 anklagade kronolänsman Junnelius samtliga svappavaarabor, Olof Sagare i Piilijärvi och Olof Hinderesson (Kyrö, Jukkasjärvigrenen 5) i Vittangi för att de den andra stora Bönedagen 1773 13/11 inte hade bevisat den allmänna gudstjänsten. Svarandena tillstod att de inte kommit till kyrkan den gången eftersom isarna hade varit så svaga, och då nämnden och allmogen intygade att så verkligen var fallet befriades de från vidare åtal.

– Gift 1744 med **Susanna Olsdotter Killinki**, *1723 x/6, †1797 3/11, från Lainio 26.

Barn:

1. Valborg *1744 16/8. G.m. Henrik Jönsson Parakka (Mikonheikki 11).
2. Elin *1751. G. 1776 m. Anders Johansson Hotti – tabell 3

Tabell 3

Elin Olofsdotter Sagare⁷⁰³ (från tabell 2), *1751.

– Gift med **Anders Johansson Hotti**. *1754. Han övertog sin svärfaders nybygge i Piilijärvi.

Vid "Riks Gränse Liniens up rensning" 1783 fick han betalt för att ha gjort 2 1/2 dagsverken, skjutsat med båtar och burit en börda till Soutujärvi.⁷⁰⁴

Barn:

⁷⁰³ Husförhörlängd för Jukkasjärvi 1765-94, 1795-1827.

⁷⁰⁴ Dombok, Jukkasjärvi tingslag 1786.

⁷⁰² Husförhörlängd för Jukkasjärvi 1765-94, 1795-1827. Se även Ljung: Jukkasjärvi s. 206.

1. Susanna *1777
2. Johan *1778. Han gick i Jukkasjärvi lappskola 1789 25/4-1790 1/5.⁷⁰⁵
3. Olof *1781. Han antogs som elev i Jukkasjärvi lappskola 1795 14/2, men vistades endast kort tid i skolan.⁷⁰⁶
4. Anders *1784. Han gick i Jukkasjärvi lappskola 1798 3/3-1780 13/2.⁷⁰⁷
5. Henrik *1785
6. Jöns *1787
7. Per *1790
8. Lars *1796 26/2, †1796 28/2
9. Helena *1797 24/5

Olof Andersson Hottis bomärke 1821.⁷⁰⁸

Tabell 4

Mårten Jönsson Sagare (från tabell 1). †1740. Han blev nybyggare i Vittangi sedan han gift sig med Anna (Annika) Olsdotter, änka efter Olof Hindersson Kyrö (Kyrö, Jukkasjärvigrenen 2).

Brottmål: Vid tinget i Jukkasjärvi 1729 framträdde "Kvinnspersonen" Malin Matsdotter Mukka (jfr. Mukka-Kuoksu) från Junosuando, som 1728 31/8 fött ett barn som givits namnet Anna och blivit döpt av brukspredikanten Johan Antillius. Malin anförde att hon blivit lägrad av gifte mannen Mårten Jonsson från Vittangi, hos vilken hon kommit i tjänst en vecka före första bönedagen 1727.

Vid pass 3 veckor före jul vid träffades Malin och Mårten vid middagstid i en lada där det fanns litet hö, och dit hon gått för att hämta foder åt kreaturen. Mårten skulle en vecka tidigare ha "anmodat henne" till samlag. När han kom till ladan "tillböd han" åter "gärningen" och hon gav sitt samtycke. "Sammanlefnaden" skedde i pörten en lördagsnatt när Mårtens hustru Anna var i Svappavaara, men styvsönerna Olof och Nils Olsson låg i samma pörte. Efter detta låg Mårten och Malin med varandra så snart tillfälle bjöds. Innan påsken 1728 skickades Malin hem trots att hennes tjänsteår inte var till ända, eftersom "mat modran Anna Olofsdotter skall inte kunna lida henne".

Mårten Jönsson var inte tillstädes vid tinget, men hans hustru Anna Olofsdotter intygade att han vid vårfrudagstiden 1728 rest över till Norge för att fiska gråsej. Hon hade inte velat släppa iväg honom, men han hade med ed lovat att återvända innan tingstiden. "men nu säger hon sig hafwa förnummit, det han aldrig mera wil komma tillbaka".

⁷⁰⁵ Anderzén 1990b.

⁷⁰⁶ Anderzén 1990b.

⁷⁰⁷ Anderzén 1990b.

⁷⁰⁸ Hjalmar Falks samlingar på landsarkivet i Härnösand, kapsel 1.

Anna Olsdotter hade märkt att så snart Malin kom till gården hade Mårten "begynt hålla sig til henne". Hon märkte också att mannen "aldrig älskade henne som tilförne" och dessutom hade Mårten, när han reste till Norge, tagit med sig 11 alnar vadmal och 20 Daler penningar. Mårten hade också, sade Anna, givit Malin 7 lårstycken, 2 sidor, en bringa, 4 ostar och 3 bröd, vilket Malin inte nekade till, "utan förevände det måtte hon ju hafwa mat på vägen".

Det framkom att Malin och Mårten inte var besläktade, och att Malin inte tidigare sakförts för äktenskapsbrott. Hon dömdes därför att böta 40 Daler silvermynt, vilket hon erlade i penningar, samt att undergå tre söndagars uppenbar kyrkoplikt. Över Mårten kunde rätten inte fälla någon dom, eftersom han inte var närvarande.

Vid tinget 1730 var Mårten Jönsson återkommen från Norge, men Malin var inte närvarande vid tinget. Mårten ursäktade sin frånvaro vid föregående ting med att han "intet fiskat och sålunda ey förmåt Läya sig skiutz tillbakars så wida han äfwen skall legt renar dit och intet brukat egna". Han nekade alldeles till att ha utfört "någon sådan gerning" med Malin, varför det fastslogs att både Malin och Mårten skulle inställa sig till nästa ting för att saken skulle utredas vidare.

Vid tinget året därpå togs den utdragna tings-saken upp på nytt. Nu hade både Mårten och Malin inställt sig. Mårten vidhöll att han var oskyldig. Styvsonen Olof Olsson, "om 20 år" vittnade att han inte kände till något om gärningen mellan styvfadern och Malin, men att han "förmärcht at dhe alltid gjärna wistatz för sig siälfwa allena både i husen så wähl som då dhe kommit at fahra efter höö". Dessutom hade han sett sin styvfar kyssa Malin så ofta han haft tillfälle till det, något hans mor var mycket missnöjd med.

Brodern Nils Olsson var inte tillstädes, utan var i tjänst vid Masugnsbyn. Nämndemannen Måns Mårtensson Lainio, Erik Jönsson Stålnacke och Henrik Hindersson Kyrö bekräftade dock det Olof Olsson hade vittnat om. De vittnade också om att det var uppenbart att Mårten varit förälskad i Malin. Mårten nekade dock till allt och svor sig fri från Malins anklagelse.

Trots detta fann nämndemännen att Mårten var skyldig till enfalt hor, och att han var far till Malin Matsdotter Mukkas utomäktenskapliga barn. Han intygades dock numera "lefwa wähl och fridsamt med sin hustru". Rätten skulle vänta med sitt utslag tills styvsonen Nils Olsson (Snällfot) hörts, och ge Mårten ytterligare betänketid till nästa ting.

Det var dock först vid tinget 1733 saken togs upp igen. Nils Olsson vittnade då att det varit ett "särdeles gåt förstånd" mellan Mårten och Malin och att de gärna vistades tillsammans. Han hade dessutom sett att styvfadern några gånger hade kysst pigan och att de hade legat i samma säng "om helgedagarna". Detta hade orsakat Nils mor "åtskillige sorger" och lett till "owäsende" mellan makarna, men Nils kunde inte säga om Mårten och Malin verkligen hade idkat köttsligt umgänge med varandra.

Mårten nekade fortfarande till det han anklagades för, och erbjöd sig som förut att gå ed på saken. Dock fann tingsrätten att Mårten i kyrkoherde Johan Tornbergs, klockarens och två nämndemäns närvaro hade sagt att han inte kunde svärja sig fri från "beblandelsen" med Malin Matsdotter. Dessutom talade alla skäl och vittnesmål för att han faktiskt var skyldig till enkelt hor. Vid tinget 1734 framkom slutligen att Mårten trots allt hade tillåtits gå ed på sin oskuld, varför han inte kunde straffas för hor, trots att han vid tinget 1730 dömts vara far till Malin Matsdotter Mukkas dotter Anna.

Tvistemål: Vid tinget i Jukkasjärvi 1722 lät Mårten Jönsson instämma Johan Henriksson Niva från Tarendö för att han mot deras kontrakt, som uppvisades i original, förlidna sommar fiskat i fiskevattnen Herramukka, "Kynsin Kiskommajärf" och Sattamukka, som han pantsatta hos Mårten. Johan nu ville återlösa träskan mot den bekomna pantskillningens återställande, och då Mårten var nöjd med detta, lät tingsrätten det "der wid förblifva".

Vid tingen i Jukkasjärvi 1731 och 1732 tvistade Mårten Jonsson med Olof Larsson Kuoksusuando – se vidare Lodwijk-Kuoksu 2.

– Gift med **Anna (Annika) Olsdotter**. Hon var änka efter Olof Hindersson Kyrö (Kyrö, Jukkasjärvigrenen 2) i Vittangi.

Inga kända barn i äktenskapet.

Barn utom äktenskapet med **Malin Matsdotter Mukka**, dotter till Mats Olofsson Mukka och Malin Larsdotter Lasu i Junosuando (jfr. ingressen till avsnittet om Mukka-Kuoksu):

1. Anna Mårtensdotter *1728 31/8

Tabell 5

Johan Jönsson Sagare⁷⁰⁹ (från tabell 1). Bosatt i Piilijärvi.

– Gift 1739 med **Marget Jonsdotter**

Barn:

1. Ella *1740 11/3. G.m. Jakob Filipsson Lautakoski, sågare vid Kristineströms sågverk i Tengeliö, Övertorneå sn.

⁷⁰⁹ Se Ljung: Jukkasjärvi s. 206.

SAMUEL JONSSON KUOKSUS SLÄKT

KUOKSU, KURRAVAARA

Samuel Jonsson Kuoksu inkom till Kuoksusuando från Masugnsbyn. Han var son till kolaren Jonas Andersson (upptagen i mantalslängderna 1706-14) och dennes Kerstin Ersdotter i Masugnsbyn. Jonas Andersson var enligt 1706 års mantalslängd son till kolaren Anders Jonsson (i Masugnsbyn 1705-1708, i Tornefors 1709-14) och dennes hustru Brita.

Anders Jonsson
Kolare i Masugnsbyn 1705-1708, i Tornefors 1709-14
G.m. Brita

|
Jonas Andersson
Kolare i Masugnsbyn 1706-1714.
G.m. Kerstin Ersdotter

|
Samuel Jonsson Kuoksu el. Kuoksusuando Karin Jonsdotter
Brukskarl i Masugnsbyn 1733-43
Åbo i Kuoksusuando 1745-64.
Tabell 1

|
Samuel Samuelsson Kuoksu – Kurravaara
*1744
Tabell 2

|
Greta Samueldotter Kurravaara
*1771
Tabell 3

G.m. Lars Johansson Fors

Tabell 1

Samuel Jonsson Kuoksu eller Kuoksusuando. Brukskarl i Masugnsbyn, Pajala sn, 1733-43,⁷¹⁰ I skriftboken för Pajala socken 1731-43 finns han upptagen i sin moders, änkan Kerstin Ersdotters, hushåll. Han var åbo i Kuoksusuando under Kengis bruk, och tas upp i mantalslängderna 1745-1764.⁷¹¹ Han flyttade 1764 eller 1765 tillbaka till Masugnsbyn, varefter Kuoksu nybygge övertogs av Lars Larsson Mukka-Kuoksu (Mukka-Kuoksu 1). I en katekisationslängd för Kengis bruksförsamling från 1760-talet står om "Samuel Jonsson Koxo": "NB. Hör ej till Brucksförsamlingen".

Vid tinget i Jukkasjärvi 1758 fordrade handelsmannen Adam Lenning att Samuel Jonsson Kuoksusuando, som vid tinget representerades av sin hustru Margareta Hindersdotter, till honom skulle betala de 5 Daler och 8 Öre kopparmynt han var skyldig för varor. Margareta erkände å sin mans vägnar skulden och lovade att betala den, samt Lennings rättegångskostnader på 3 Daler och 13 Öre kopparmynt. – Gift 1736 26/12 med **Margareta Hindersdotter Kyrö**, från Kyrö, Jukkasjärvigrenen 3.

Hon var tillsammans med Anna Mickelsdotter (Mikonheikki 11) i Paracka en av de "2ne förståndige Nybyggare Hustrur" som vid tinget i Jukkasjärvi 1758 besiktigade Elin Olsdotter Riimi, vilken väntade

ett oäkta barn med Jöns Persson Pissi. Margareta och Anna kunde bekräfta att Elin var havande, men kunde inte säga om barnet levde eller ej, eller hur länge Elin varit havande. Jöns och Elin hade tillsammans med Elins föräldrar Olof Henriksson Riimi och Margareta Johansdotter samt hennes systrar Kerstin och Ingrid gjort inbrott i ett flertal samers bodar och kommit över persedlar till ett värde av den oerhörda summan 940 Daler och 10 Öre kopparmynt. Olof Riimi, Jöns Pissi, samt Kerstin och Elin Olsdöttrar dömdes till döden genom hängning. Dock skulle Elin få framföda sitt foster innan hon avrättades.

Barn:

1. Cecilia *1741 29/1
2. Jonas *1743 8/12 (född i Pajala sn)
3. Samuel Kurravaara *1744 – tabell 2
4. Mickel *1750 7/2
5. Kerstin

Tabell 2

Samuel Samuelsson Kuoksu – Kurravaara⁷¹² (från tabell 1). *1744. Skickare⁷¹³. Husbonde på nybygget Kurravaara Nr. 1.

Samuel Samuelsson köpte 1796 17/2 mot en köpesumma av 155 Riksdaler, 26 skilling och 8 runstycken besittningsrätten till krononybygget Kurravaara Nr. 1 på 1/8 mantal av skolmästaren Per Grape i Jukkasjärvi. Grape förbehöll sig dock rätten att få

⁷¹⁰ Mantalslängder.

⁷¹¹ Han bör inte förväxlas med bruksinspektorn Samuel Mört (Mört 1), som skattade för nybygget Kuoksusuando 1736-44.

⁷¹² Husförhörlängd för Jukkasjärvi 1765-94, 1795-1827. Se även Ljung: Jukkasjärvi s. 72.

⁷¹³ Dombok, Jukkasjärvi tingslag 1791.

bärga två kofoder hö "å den å Rautaseno belägna holmen".⁷¹⁴

Vid tinget i Jukkasjärvi 1797 krävde Per Grape att Samuel Samuelsson skulle betala honom de 12 Riksdaler, 10 Skilling och 8 Runstycken Banco specie samt 55 Riksdaler och 4 Skilling Riksgäldskontors kreditsedlar, som utgjorde köpeskillingen på nybygget Kurravaara Nr. 1. Samuel erkände skulden och ålades att genast betala den begärda summan till skolmästaren. Dessutom skulle han betala stämningsspengarna på 24 Skilling.

1797 sålde han sitt nybygge till Johan Hansson Kyrö (Kyrö, Jukkasjärvigrenen 11).

Brottmål: Vid tinget i Jukkasjärvi 1773 anklagade vice kronolänsman Johan Henriksson Kemiläinen gifte mannen Samuel Samuelsson Kuoksu och kvinnspersonen Valborg Olofsdotter Sagare (Mikonheikki 11) för att genom enskilt hor hade avlat en dotter, vilken fötts 1772 29/4, men nu var död.

Valborg berättade att Samuel både före och efter han blivit gift hade plägat köttslig beblandelse med henne. Angående spädbarnet berättade hon, att hon en afton när det varit mycket sjukt hade lagt det bredvid sig i sängen. Men när hon vaknade på morgonen hade det legat på rygg och varit dött.

Samuel nekade till Valborgs anklagelse, och sade att Valborg tidigare hade uppgett ogifte drängen Henrik Hansson som sin lägersman. Valborg nekade inte till detta, men sade att det var Samuel som hade förlätt henne till denna lögn.

Henrik Hansson bestred att han haft "otucktigt umgänge" med Valborg. Vittnet Margareta Mickelsdotter sade sig inte ha någon kunskap om saken. När parterna förklarade sig inte ha fler vittnen anmodades prästerskapet att "genom tienlige föreställningar utur Guds heliga Ord" försöka få Samuel och Valborg att tala sanning. Då domboken för år 1773 är defekt, saknas fortsättningen på målet.

Tvistemål: Han tvistade vid tinget i Jukkasjärvi 1776 med Hans Stjernström (Stjernström 1) om ängen "Sissnajoki" – se vidare Stjernström 1.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1799 krävde Kyrkoherde Daniel Engelman att nybyggaren Samuel Samuelsson Kurravaara skulle åläggas att till honom utge 10 renlass gott hårdvallshö, vilket han enligt en attest av 1797 4/1 förbundit sig att göra mot att få bärga en prästbordet tillhörig höslog. Samuel förklarade sig villig till detta, varför tingsrätten fann det skäligt att han antingen skulle utge det begärda höet till kyrkoherden, eller ersätta honom med 24 Skilling.

– Gift med **Sofia Mårtensdotter**, *1748, dotter till gruvfogden Mårten Månsson Lainio (från Lainio 3:2) och Kerstin Eriksdotter Stålnacke i Svappavaara.

Barn:

1. Greta *1771. G.m. Lars Johansson Fors – tabell 3
2. Brita *1773, †1783
3. Mårten *1775, †1783
4. Samuel *1778, †1783

⁷¹⁴ Dombok, Jukkasjärvi tingslag 1796.

5. Olof *1781
6. Erik *1784
7. Samuel *1787, †1790
8. Johan *1790
9. Brita Stina *1793, †1794

Samuel Samuelsson Kurravaaras bomärke 1796.⁷¹⁵

Tabell 3

Greta Samueldotter Kurravaara⁷¹⁶ (från tabell 2). *1771.

– Gift med **Lars Johansson Fors**⁷¹⁷. *1769 2/6 i Kangos, Pajala sn. Inkom till Kurravaara från Kangos 1790.

Barn:

1. Samuel *1797
2. Johan *1800

⁷¹⁵ Dombok, Jukkasjärvi tingslag 1796.

⁷¹⁶ Husförhörslängd för Jukkasjärvi 1765-94, 1795-1827.

⁷¹⁷ Han var son till Johan Larsson (*1747) och Margareta Olsdotter (*1745) i Kangos. De flyttade till Norge på 1790-talet, och deras ursprung är för närvarande inte känt. Möjligen var Johan Larsson son till Lars Olofsson Fors och Karin Olofsdotter Thun i Tornefors, Pajala sn, vilket skulle kunna förklara varför Lars Johansson kallade sig Fors.

SERVIO

Gabriel (tabell 1), Frans (tabell 3) och Margareta Servio var *barn* till masmästaren och sexmannen Elias Nilsson Servio (*1708, †1765) och Margareta Gabrielsdotter Flygare (*1718, †1793) i Masugnsbyn.

Elias Nilsson Servio var *son* till Niklas (Nils) Fransson Servio (kolare och gruvsdräng i Svappavaara 1678-1704, gruvfogde i Svappavaara från och med 1701, samt uppsyningsman i Masugnsbyn 1705-14) och Dordie Baltzarsdotter Thun (†1742); *sonson* till Frans Persson Servio (kolare i Masugnsbyn 1655-60, i Svappavaara 1665-85, i Kengis 1686, åter i Svappavaara 1698 och slutligen åter i Kengis 1702-1705) och Karin Eriksdotter; samt *sonsons son* till "fransosen" Petter Servio, vilken var kolare i Julita 1642-53 och i Kengis 1654-62.

Petter Servio, som enligt egen uppgift inkom till Sverige från Frankrike 1627, dömdes 1652 att landsförvisas eftersom han var "een argh skalck och mootwilligh wågehals". Han fick trots detta stanna kvar i Sverige och utfäste sig 1654 att i två år arbeta som kolare för bröderna Momma i vid Kengis bruk. Efter att han kommit i skuld till dessa och dessutom anklagat dem för att ha sålt stångjärn och skeppsspik till Norge under kriget mellan Sverige och Danmark 1643-45, såg de till att han sattes i fängelse. Bergskollegium beslöt 1661 20/11 att den gamla landsförvisningsdomen skulle vinna laga kraft; Petter skulle sättas på ett skepp och föras ur riket, eftersom han fortfarande befanns vara "een argh person".

Petter Servio

"Fransos", inkom till Sverige 1627.

Kolare i Julita 1642-53, i Kengis 1654-62.

Landsförvisad 1661/62.

Frans Persson Servio

Kolare i Masugnsbyn 1655-60,

i Svappavaara 1665-85,

i Kengis 1686.92, åter i

Svappavaara 1698, och i

Kengis 1702-1705.

G.m. Karin Eriksdotter

Niklas (Nils) Fransson Servio

Kolare och gruvsdräng i Svappavaara 1678-1704,

gruvfogde i Svappavaara 1701,

uppsyningsman i Masugnsbyn 1705-14.

G.m. Dordie Baltzarsdotter Thun, †1742.

Petter Fransson Servio

Brukskarl i Svappavaara 1678-1707

och i Tornefors 1711-14.

G.m. Annika Larsdotter

Elias Nilsson Servio

*1708, †1765

Masmästare och sexman i Masugnsbyn.

G.m. Margareta Gabrielsdotter

Flygare, *1718, †1793

Sofia Nilsson Servio

G.m. Henrik Matsson Kemi-

läinen (Klockarsläkten

i Jukkasjärvi 1)

Brita Nilsson Servio

G.m. Erik Jönsson

Stålnacke

(Stålnacke 2)

Johan Persson Servio

*1704

Brukskarl i Masugnsbyn.

(se Mikonheikki 7:1)

Gabriel Eliasson Servio

*1736

Tabell 1

Isak Gabrielsson Servio

*1770 5/3

Tabell 2

Frans Eliasson Servio

*1757

Tabell 3

Margareta Eliasson Servio

*1762

G.m. Johan Olofsson Mämmi

(Mämmi 4)

Tabell 1

Gabriel Eliasson Servio.⁷¹⁸ *1736. Husbonde på Kelkkaniemi gård i Parakka (Parakka Nr. 6).

Han övertog Henrik Jönssons (Mikonheikki 11) nybygge Kelkkaniemi i Parakka 1781. Länsman Karl Petter Finberg samt brukskarlarna Henrik Larsson Kemi och Jonas Spett synade 1781 15/9 nybygget. Det befanns att följande hus fanns på nybygget: En bagarstuga med spis och fönster, duglig; en bagarstuga, "utrutten utan fönster"; en främmandestuga med spis, fönster och bräddtak; ett avträde i någor-

lunda stånd; en gammal stuga alldeles ur stånd utan tak; ett färhus i någorlunda stånd; ett ruttet färhus; ett stall med bräddtak och ruttet golv; en oduglig foderlada utan bräder; en bod i någorlunda stånd; en halm-lada, "mäst utruten"; en ria i tämligt stånd; en hölada i gott stånd; en kvar med hjul utan stenar, samt en liten strandbod i någorlunda stånd. Av åker fanns 7 skålsland i någorlunda stånd, samt 2 1/2 i träda. Gärdesgårdarna behövde "nästan alldeles å nyo upplagas". Hemmanet bärgade 115 renlass hö från 27 ängar.

Tvistemål: Vid tinget i Jukkasjärvi 1782 tvistade han med Filip Filipsson om ängarna Palopotanranta, Mikkovaaran ajo och Saarenjatko. Denna tvist hade

⁷¹⁸ Husförhörlängd för Jukkasjärvi 1765-94, 1795-1827. Se även Ljung: Jukkasjärvi s. 178.

han övertagit av sin företrädare på hemmanet, Henrik Jönsson – se vidare Lautakoski 3.

Arv och sytning: Han överlät 1798 8/2 besittningsrätten till sitt krononybygge Kelkkaniemi Nr. 6 i Parakka till sin "käre son" Jakob Gabrielsson. Jakob skulle för att få tillträda hemmanet betala faderns skuld på 24 Riksdaler och 10 Skilling till rådman Johan Pipping, samt under sina föräldrars återstående livstid lämna dem en så stor del av gårdsgärdet, som räckte till att utfodra 2 kor och 5 får. Brodern Isak Gabrielsson förklarade sig 1798 10/2 nöjd med detta, men förbehöll sig rätten att överta hemmanet på samma villkor som brodern, om denne ville överlåta hemmanet till någon oskyld. Dessutom skulle Jakob i sådana fall få betalt för de förbättringar han utfört på hemmanet.⁷¹⁹

– Gift 1765 22/3 i Pajala med **Gertrud Jakobsdotter Karvonen**, *1739, dotter till masmästaren Jakob Andersson Karvonen och Brita Samuelsson Mört i Masugnsbyn.

Barn:

1. Elias *1766 9/1
2. Isak *1770 5/3 – tabell 2
3. Jakob *1772 30/7. Husbonde på Kelkkaniemi gård (Parakka Nr. 6) i Parakka. Vid tinget i Jukkasjärvi 1798 krävde Henrik Filipsson Parakkavaara att Jakob skulle återlämna återstoden av de pengar Jakob hade lånat av honom – se vidare Lautakoski 3:8.
4. Greta *1776

Gabriel Eliasson Servios bomärke 1798.⁷²⁰

Tabell 2

Isak Gabrielsson Servio⁷²¹ (från tabell 1). *1770 5/3 i Masugnsbyn. Husbonde på Kelkkaniemi gård i Parakka (Parakka Nr. 7).

Vid tinget i Jukkasjärvi 1792 framkom att hans blivande svärmor Brita Hindersdotter i Parakka 1791 23/10 upplätit besittningsrätten till hennes avlidne make Lars Pålssons (Heinonen-Parakkavaara 2) nybygge i Parakka jämte all lös egendom till sin tilltänkta måg Isak Gabrielsson, mot att denne betalade alla boets skulder.

Twistemål: Vid tinget i Jukkasjärvi 1799 krävde rådman Johan Pipping i Torneå att Isak Gabrielsson i Parakka skulle återbetala sin skuld på 30 Riksdaler, 25 Skilling och 8 Runstycken till honom. Isak ålades att genast betala skulden samt stämningpengarna på 24 Skilling.

Brukspatron Daniel Christernin i Kengis fordrade vid samma tinga att Isak Gabrielsson i Parakka skulle betala honom 8 Riksdaler, 5 Skilling och 9 Runstyck-

en för de persedlar han sålt till honom. Isak bestred först att han emottagit några av de anförda persedlarna, men medgav det till slut, varför han ålades att genast betala Christernin de begärda pengarna.

– Gift 1792 7/1 med **Brita Larsdotter Parakka**, *1765, från Heinonen-Parakkavaara 2.

Barn:

1. Margareta *1791, †1793 2/3
2. Brita Kajsa *1793 21/4
3. Gertrud Helena *1794 20/7
4. Henrik *1797 20/6
5. Gabriel *1799 9/6

Tabell 3

Frans Eliasson Servio.⁷²² *1757. Brukskarl i Masugnsbyn fram till 1790-talets början, sedan Inhyst hos sin svåger Johan Olofsson Mämmi (Mämmi 4) i Karesuando.

– Gift 1790 med **Greta Jöransdotter Stålnacke**, *1766, dotter till brukskarlen Jöran Eriksson Stålnacke och Anna Johansdotter Servio i Masugnsbyn.

Barn:

1. Anna Greta *1792
2. Gertrud Stina *1795
3. Brita Maria *1797

⁷¹⁹ Dombok, Jukkasjärvi tingslag 1798.

⁷²⁰ Dombok, Jukkasjärvi tingslag 1798.

⁷²¹ Husförhörlängd för Jukkasjärvi 1765-94, 1795-1827.

⁷²² Husförhörlängd för Enontekis 1780-1808. Se även Ljung: Enontekis (Karesuando) s. 36.

SIRKKA

Olof Matsson Sirkka var *son* till Mats Olsson Sirkka (*1696, †1753) och Brita (*1701, †1742) på Paloniemi gård i Sirkka, Sodankylä sn (byn ligger idag i Kittilä sn); *sonson* till Olof Nilsson Sirkka och Karin (†1742) i Kittilä, Kemi lappmark; *sonsons son* till Nils Olsson Sirkka ("uthgammal" enligt 1702 års mantalslängd) och Maria i Kittilä; *sonsons sonson* till Olof Larsson, vilken tas upp under Muonionniska i mantalslängderna 1651-56. Att Nils Olsson Sirkka var son till Olof Larsson framgår av att hans styvmor Brita Henriksdotter i Muonionniska (Olof Larssons hustru) vid tinget i Enontekis 1658 kärade till styvson Nils Olsson i Kittilä om "någon arf och mårgengåfu". De förlikades sedan Nils lovat ge henne en årsgammal häst, en håp och ett silverspänne.

Olof Larsson
Muonionniska 1651-56.

|
Nils Olsson Sirkka
† efter 1702
Same i Kittilä
G.m. Maria

|
Olof Nilsson Sirkka
Bosatt i Sirkka
G.m. Karin, †1742

|
Mats Olofsson Sirkka
*1696, †1753
Husbonde på Paloniemi gård i Sirkka
G.m. Brita, *1701, †1742

|
Olof Matsson Sirkka
*1730 21/6, †1784 x/3
Tabell 1

|
Brita Olofsdotter Sirkka
*1752 13/4
G.m. Mickel Persson
Tabell 2

Tabell 1

Olof Matsson Sirkka.⁷²³ *1730 21/6 i Sirkka, Sodankylä sn,⁷²⁴ †1784 x/3 i Ylikyrö av spetälska. Husbonde på nybygget Saatio i Ylikyrö (Ylikyrö Nr. 2), vilket han på 1750-talet övertagit efter Olof Jönsson Kyrö och Kristina Matsdotter Muotka (Kyrö, Enontekisgrenen 6).

Han fick 1782 22/2 en finsk psalmbok av Enontekis socken.⁷²⁵

– Gift 1751 1/4 med **Anna Johansdotter**, *1722.

Barn:

1. Brita *1752 13/4. G. 1780 2/12 m. Mickel Persson – tabell 2
2. Anna *1754 7/6
3. Johan *1757 26/9, †1766 10/3 av styng.
4. Per *1760 24/9, †1766 3/3 av styng.
5. Marget *1762

Tabell 2

Brita Olofsdotter Sirkka⁷²⁶ (från tabell 1). *1752 13/4 i Ylikyrö.

– Gift 1780 3/4 med **Mickel Persson**, *1748, †1794 x/5 av spetälska. Nybyggarmåg i Ylikyrö. Inkommen från Kittilä 1780. Han testamenterade 8 Skilling till Enontekis kyrka.⁷²⁷

Inga barn.

⁷²³ Kommunionlängd för Enontekis 1731-63, 1765-1805; Husförhörslängd för Enontekis 1748-79, 1780-1808. Se även Ljung: Enontekis (Karesuando) s. 377.

⁷²⁴ Husförhörslängd för Sodankylä 1750-60.

⁷²⁵ Räkenskaper för fattigmedel, Enontekis 1782.

⁷²⁶ Kommunionlängd för Enontekis 1765-1805; Husförhörslängd för Enontekis 1780-1808.

⁷²⁷ Kyrkoräkenskaper, Enontekis 1795.

SONKAMUOTKA

Isak Hindersson Sonkamuotka var *son* till Henrik Hindersson Kätkäsuando (*1703) och Brita Samuelsdotter Riska (från Riska el. Idivuoma 2) på Lassinheikki gård i Kätkäsuando, Pajala sn; *sonson* till Henrik Hansson Kätkäsuando, nybyggare i Kätkäsuando från och med 1711; *sonsons son* till Hans Anundsson, nybyggare i Kätkäsuando 1665-75 och dennes hustru Anna, nybyggare i Kätkäsuando 1678-79 och 1682-83; och *sonsons sonson* till Anund Anundsson, nybyggare i Kätkäsuando 1657-60.

Anund Anundsson (Kätkäsuando)
Nybyggare i Kätkäsuando 1657-60

Hans Anundsson (Kätkäsuando)
Nybyggare i Kätkäsuando 1665-75
G.m. Anna, nybyggare i Kätkäsuando 1678-79, 1682-83

Henrik Hansson Kätkäsuando
Nybyggare i Kätkäsuando 1711-

Henrik Hindersson Kätkäsuando
*1703
Husbonde på Lassinheikki gård i Kätkäsuando
G.m. Brita Samuelsdotter Riska

Mats Hindersson Kätkäsuando
Kätkäsuando, Vanhapiha gård 1728-31
G.m. Ella Hindersdotter

Valborg Henriksdotter Kätkäsuando
*1750
G.m. Olof Olofsson Baas
(Baas 3)

Isak Hindersson Kätkäsuando-Sonkamuotka
*1751 11/1
Tabell 1

Johan Matsson Kätkäsuando-Kiviniemi
*1745 29/6
(se Karesuandosläkten 13)

Tabell 1

Isak Hindersson Kätkäsuando – Sonkamuotka.⁷²⁸

*1751 11/1 i Kätkäsuando, Pajala sn. Han inkom från Kätkäsuando och anlade nybygget Sonkamuotka.

1792 4/9 utsynte kronolänsman Abraham Rechardt och nämndemannen Johan Ersson Kuttainen Isak Henrikssons nybygge. Nybyggets gårdstomt befanns ligga vid Sonkamuotka, öster om Muonio älv och beläget 2 1/2 mil från Palojoensuu. På gårdstomten stod ett gammalt pörte, ett visthus, ett gammalt fähus och en ny kåta. Nybygget bestod av 7 ängar, som avkastade 6 lass och 5 ruckor hö av färdig äng och 7 lass och 4 ruckor hö av röjningsland. Nybygget hade skog till hustimmer, gårdsgårdare och ved; gott mulbete; någorlunda tillfällen till jakt på djur och fågel, samt fiske till husbehov i Sonkajoki, Sonkajärvi, Kello-saivo och Nuulanki.⁷²⁹

– Gift 1773 15/8 i Pajala med **Brita Hindersdotter Muotka**, *1749 21/10, dotter till Henrik Henriksson Lahti-Muotka och Anna Olsdotter Muotka i Muonionniska.

Barn:

1. Henrik *1773 21/10 (född i Kätkäsuando)
2. Johan *1775 2/4 (född i Kätkäsuando)
3. Henrik *1777
4. Anna *1784
5. Ella *1786
6. Olof *1788
7. Johan *1793

⁷²⁸ Kommunionslängd för Enontekis 1765-1805; Husförhörslängd för Enontekis 1780-1808. Se även Ljung: Enontekis (Karesuando) s. 377.

⁷²⁹ Dombok, Enontekis tingslag 1793.

STJERNSTRÖM

Det har länge hävdats i att Hans Hansson Stjernström var född i "Linde" – Lindesbergs socken i Västmanland – och flyttade till Tornedalen som bruksskrivare vid Kengis. Släktforskarna Peter Tunviken och Bo Örtenberg har dock var för sig kommit fram till att inget av detta stämmer och att Hans Stjernströms verkliga bakgrund var en annan. Nedanstående uppställning av Hans Hanssons förfäder bygger dels deras forskningsresultat, dels på mina egna efterforskningar i Ljusnarsbergs kyrkoarkiv och Västmanlands läns mantalslängder.

Hans Hansson Stjernström var *son* till Hans Olsson (†1734 6/10), genom giftermål bonde på 2/3 av Harv-
torp, Ljusnarsbergs sn, och hans hustru Anna Olsdotter (*1689 1/18, †1762 8/5); *dotterson* till Olof Larsson (*1647, †1722), bonde i Harv-
torp och dennes hustru Elisabet Matsdotter (†1722); och *dotterdotters son* till Mats Jönsson i Fallet, Ljusnarsbergs sn.

Hans Hansson antog antagligen namnet Stjernström eftersom hans födelseort Harv-
torp låg i Stjärnfors
husförhørsrote i Ljusnarsbergs sn.

Olof Larsson
*1647, †1722
Bonde i Harv-
torp, Ljusnarsbergs sn.
G.m. Elisabet Matsdotter, †1722
|
Anna Olsdotter
*1689 1/18, †1762 8/5
G.m. Hans Olsson, †1734 6/10
Bonde i Harv-
torp
|
Hans Hansson Stjernström
*1723 13/3, †1799 4/3
Tabell 1

Tabell 1

Hans Hansson Stjernström.⁷³⁰ *1723 13/3 i Harv-
torp, Ljusnarsbergs sn, Västmanland, †1799 4/3 i Juk-
kasjärvi. Kronolänsman, kyrkvård och postförare i
Jukkasjärvi. Husbonde på nybygget Jukkasjärvi Nr 1
på 1/8 mantal).

Han inkom till Tornedalen som brukskarlar vid
Kengis på 1750-talet, var kronolänsman i Jukkasjärvi
1757-1763, 1766-1772, samt åter 1778-1780, sedan
Johan Junnelius som var kronolänsman 1773-77 vid
tinget i Jukkasjärvi 1778 dömts att vara ärelös och
plikta med 10 dagars fängelse vid vatten och bröd för
att ha skrivit ett falskt pass. 1781 ersattes han som
kronolänsman av Karl Petter Finberg.

Tvistemål: Vid tinget i Jukkasjärvi 1776 hade
Hans Stjernström instämt nybyggarna Samuel Samu-
elsson (Samuel Jonsson Kuoksus släkt 2) och Mats
Johansson (Mats Johansson Kurravaaras släkt 1) i
Kurravaara för att återfå de 8 renlass hö, som svaran-
dena hösten 1775 hade bärgat på den Stjernström till-
höriga ängen "Sissnajoki".

Parterna inställde sig jämte ekonomie direktören
Anders Hellant, vilken bevakade svarandenas nybyg-
gesrätt. Samuel och Mats nekade till att ängen till-
hörde Stjernström, utan menade att ängen lydde under
brukspatron Steinholtz kronohemman i Kurravaara
och sade slutligen att de fått Steinholtz tillstånd att
bärga ängen.

Hans Olsson Kemiläinen i Svappavaara vittnade
att Stjernström för 24 år sedan hade röjt ängen vid
Sissnajoki fri från videskog, och att ingen annan än
Stjernström hade bärgat hö på ängen innan svaran-
dena hade gjort det hösten 1774. Mats Matsson
Kurravaara vittnade om samma sak och tillade att
ängen inte fanns med i det synesinstrument som upp-
rättats vid synen av Steinholtz kronohemman.

Svarandena begärde anstånd till nästa ting, för att
införskaffa detta synesinstrument, vilket tingsrätten
inte kunde neka dem. Målet togs dock inte upp vid
något senare ting, varför parterna bör ha förlikats.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1790 hade läns-
mannen Hans Stjernström instämt Josef Josefsson Matti i
Saarivuoma, och krävde att få betalning på 2 Riks-
daler för en bod han för tio år sedan hade uppfört för
Matts räkning. Josef Matti svarade att han redan
hade betalt Stjernström en oxren och en hirvas för
boden. Hans Stjernström ålades att till nästa ting med
ed styrka att han ännu inte fått betalning för boden.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1792 kårade han till
Henrik Johansson Kemi-Lindmark angående lin som
denne tagit ur hans bod – se vidare Klockar-
släkten i Jukkasjärvi 6.

Övrigt: År 1766 drabbades renarna i Jukkasjärvi
av sjukdomen "radock," även kallad renpest. Den 7
maj detta år skrev direktören Anders Hellant i Torneå
till landshövdingen, att kronolänsman Stjernström
från Jukkasjärvi "för några dagar sedan" var nere i
Torneå "at söka hielp för sin egen swaga hälsa."
Stjernström berättade för Hellant att man i Jukkas-
järvi framgångsrikt hade behandlat renpesten med

⁷³⁰ Husförhörslängd för Jukkasjärvi 1765-94, 1795-1827.
Se även Ljung: Jukkasjärvi s. 10.

läkemedlet "Gratia probatum," även kallat "Tillys droppar." – ett läkemedel bestående av svavel, linolja och terpentinolja. Hellant skickade med Stiernström "Gratia probatum til Torne Lappmarck, så mycket i Staden kunde finnas." När Hellant skrev sitt brev hade han ännu inte hört något från Stiernström och kunde därför inte meddela landshövdingen om läkemedlet haft någon effekt.⁷³¹

Vid tinget i Jukkasjärvi 1766 förordnades kronolänsman Hans Stjernström att vid dödsfall i församlingen inom tre månader efter dödsfallet upprätta bouppteckning efter den döde, samt att vid nästföljande ting inlämna avskrift av bouppteckningen till rätten och sörja för att de fattiga skulle få sin andel av inventariet. Den som motsatte sig upprättande av bouppteckning skulle böta 1 Daler silvermynt.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1773 frågade nämndemannen Henrik Jonsson Sarri "å egne, och de flere Öfwer By Lappars wägnar" förre kronolänsmannen Hans Stjernström vad det blivit av timret från den fogdestuga allmogen för några år sedan hade uppbyggt, men som Hans sedan hade tagit ned. Hans svarade att Direktör Hellant, kyrkoherde Gran och "Lappalmogen" kommit överens om att fogdestugan skulle flyttas till ett annat ställe. Därför hade han tagit ned stugan och tills vidare lagt stockarna utanför hans och skolmästarens åkergräde. Sarri förklarade sig vara nöjd med denna förklaring.

Hans Stjernström åtog sig 1784 att på vintrarna skicka brev från Jukkasjärvi kyrkoby till Svappavaara mot en ersättning av 3 Skilling per mil.⁷³²

1789 7/10 fick Hans Stjernström och hans måg Henrik Hansson Lainio 8 skilling var för att de under en dag hade "ränsat Kyrkogården".⁷³³

Arv och sytning: 1788 lät han sin måg Olof Mårtensson överta sitt nybygge. Den andre mågen Henrik Hansson Lainio fick under sin livstid rätt att bruka en bit åker och en äng, som tillhörde nybygget⁷³⁴ – se vidare Lainio 15.

Vid 1794 års ting klagade gamle länsmannen Hans Stjernström över att hans måg Olof Mårtensson (Kyrö, Jukkasjärvigrenen 17) inte lämnat honom den förgånga han fått rätt till sedan han 1788 överlämnat sitt nybygge till mågen. Tingsrätten fann att Olof Mårtensson vid laga ansvar skulle lämna sin svärfar de förmåner och den förgånga som de kommit överens om.

Övrigt: En skönlitterär skildring av Hans Hansson Stjernströms liv (av Åke Barck) finns i "Jukkasboken" s. 103-113.⁷³⁵

– Gift med **Brita Abrahamsdotter Stålnacke**, *1729, dotter till brukskarlen Abraham Johansson Stålnacke och Margareta Olofsdotter Kyrö (från Kyrö, Jukkasjärvigrenen 2) i Stålnacke.

⁷³¹ Fellman 1910.

⁷³² Dombok, Jukkasjärvi tingslag 1784.

⁷³³ Kyrkoräkenskaper, Jukkasjärvi, 1789.

⁷³⁴ Dombok, Jukkasjärvi tingslag 1791.

⁷³⁵ Kuoksu, Jan-Erik (red.) 2009: "Jukkasboken", Jukkasjärvi, Jukkasjärvi församling.

Barn:

1. Margareta *1756. G. 1774 m. Henrik Hansson Lainio (Lainio 15).
2. Anna *1761. G. 1797 22/1 m. Jakob Persson Berg i Torneå.
3. Lisa *1764. G. 1787 m. Olof Mårtensson Lainio (Kyrö, Jukkasjärvigrenen 17)
4. Brita *1768. G. 1791 m. Lars Salomon Engelmarm, sedermera kyrkoherde i Jokkmokk. Hon erlade 1790 6/4 3 skilling i kyrkoböter för att ha deltagit i en "oloflig sammankomst under Aftonsången om Sång Söndagen".⁷³⁶ Lars Salomon Engelmarm erlade 1791 25/3 1 Daler och 16 skilling för otidigt sängalag.⁷³⁷
5. Abraham *1772. Han erlade 1791 10/2 3 skilling i kyrkoböter för att ha deltagit i en "oloflig sammankomst under Aftonsången om Sång Söndagen".⁷³⁸ Vid tinget i Jukkasjärvi 1792 inkallades han och ett antal andra "lösa karlar" av Anders Björnström, som krävde att de måste taga "ordentelig Årstjenst, uptaga Nybyggen eller ock flytta ned på landet" för att där "födan förtjena". Abraham "erkänte sig wara aldeles ledig" och sade sig vara bosatt hos sin fader. Han ålades att till nästa ting ta tjänst eller anlägga ett nybygge.
6. Erik

Hans Stjernströms bomärke 1789 och hans namnteckning 1785.⁷³⁹

⁷³⁶ Kyrkoräkenskaper, Jukkasjärvi, 1790.

⁷³⁷ Kyrkoräkenskaper, Jukkasjärvi, 1791.

⁷³⁸ Kyrkoräkenskaper, Jukkasjärvi, 1791.

⁷³⁹ Kyrkoräkenskaper, Jukkasjärvi 1785, 1789.

STÅLNACKE

Jöns Eriksson Stålnacke var *son* till gruvdrängen, kopparsmältaren och slutligen gruvfogden i Svappavaara Erik Jönsson Stålnacke (*1643, †1723) och hans hustru Kerstin Olsdotter (†1706); och *sonson* till Jöns Olofsson Stålnacke, vilken var byggmästare vid Västlands bruk, Västlands sn, Uppland, 1642-43, samt vid Strömsbergs och Västlands bruk 1644-58, samt gruvdräng och slutligen gruvfogde i Svappavaara 1658-75. Jöns Olsson Stålnacke var enligt släktforskaren Christer Rosenbahr *son* till sockenskräddaren Olof Eriksson och hans hustru Cecilia Olsdotter i Dorkarby, Tolfta sn, Uppland. Angående släkten Stålnacke, se vidare: Rosenbahr, Christer (1996): "Släkten Stålnacke 1658-1900 : Jöns Olofsson Stålnacke och hans ättlingar i Norrbottens län / Christer Rosenbahr", Umeå.

Olof Eriksson
Sockenskräddare i Dorkarby, Tolfta sn.
G.m. Cecilia Olsdotter

|
Jöns Olofsson Stålnacke
Nämnd 1642-75
Slutligen gruvfogde i Svappavaara

|
Erik Jönsson Stålnacke
*1643, †1723
Gruvfogde i Svappavaara
G.m. Kerstin Olsdotter, †1706

|
Jöns Eriksson Stålnacke
†1713
Tabell 1

Erik Jönsson Stålnacke †1738 Tabell 2	Mickel Jönsson Stålnacke *1700 Tabell 3	Olof Jönsson Stålnacke *1702 Tabell 4
---	---	---

Tabell 1

Jöns Eriksson Stålnacke. †1713. Nybyggare i Soutujärvi, Siggevaara. Han tas upp i mantalslängderna 1698-1713.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1702 kom "Ährligh och beskedelig Jöns Eriksson Stålnacke" inför rätten och visade en köpeskrift daterad 1698 28/10, enligt vilken han hade köpt Olof Mickelsson Törnqvists (Törnqvist 3) gård i Soutujärvi med hus, dörrar och gångjärn, "sampt Allt hwad som under bemte. Gård hörer, Ängesland och Fiskewattn till 3/4de deelar, sampt Flakaland och Giller, såsom han brukat, för Ett-hundrade Sextio dlr. Kmt."

Han visade också upp en annan skrift från samma år, där finnen Josef Larsson erkände sig ha fått betalning av Stålnacke för den fjärdedel av hemmanet han hade brukat. Jöns Stålnacke hade alltså genom köp blivit ägare till hela Soutujärvi. Därför fick han och hans efterkommande av rätten rätt att "Nyttia bruka, behålla och besittia" hemmanet "nu och i tillkommande tiider", mot att han erlade dess skatt.

Brottmål: Vid tinget i Jukkasjärvi 1691 framlade bruksskrivaren Petter Qvist en skrift av borgaren Herman Kempe i Torneå, daterad i Kautokeino 1690 1/2. Kempe anklagade gruvfogde Erik Jönsson Stålnackes söner Jöns och Johan Eriksson samt drängen Jöns Mickelsson för att ha stulit och slaktat två renar som tillhörde honom. Kempe skrev att de hade stulit och slaktat renarna i skogen och sedan gömt köttet på en holme. De anklagade bekände brottet och dömdes att

ersätta Herman Kempe med 4 Riksdaler eller 8 Daler silvermynt, samt att böta 72 Daler silvermynt.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1705 hade Per Hansson Bergsman i Svappavaara och Jöns Eriksson Stålnacke i Soutujärvi blivit instämnda angående ett slagsmål dem emellan, som hade inträffat natten mot femtedag jul 1705. Bruksbetjänten Niklas Servio vittnade att Bergsman och Stålnacke hade suttit i Stålnackes stuga vid kyrkan och druckit. Stålnacke söp Bergsman till, men Bergsman sade sig inte vilja supa i lag med Stålnacke, därför hade Niklas Servio supit ut det lilla som fanns kvar i kåsan.

Sedan bad Bergsman Stålnacke om brännvin, men han svarade "du skulle hafwa supit när iag böd dig det nu på stunden". Men då Bergsman var enträgen, tog Stålnacke fram mer brännvin och erbjöd sig dricka brorskål med honom. Då sade Bergsman: "Jag weet intet om iag will supa Broors skåhl med dig."

Stålnacke frågade Bergsman "whad han wiste medh honom", och slog åt honom med handen, utan att träffa. Bergsman drog då Stålnacke i håret och Stålnacke svarade med samma mynt, varefter Niklas Servio skilde dem åt. Bergsman gick ut, men hotade att Stålnacke skulle få betala för vad han gjort. Då satte Stålnacke efter honom med en liten tobakspåse i handen, som han slog Bergsman över axeln med och träffade honom på munnen, "så att blodh der efter utkomb, hwilken blod, han [Niklas] sedan af Gålfwet opströök med ett Kläde", och nu överlämnade till nämndemannen Henrik Eriksson som bevis.

Varken Stålnacke eller Bergsman hade något att invända mot Niklas Servios berättelse. Jöns Stålnacke sakfölldes till 6 Marker silvermynt för pust och hårdrag, medan Bergsman sakfölldes till 3 Marker silvermynt för hårdrag. Men sedan Bergsman i rätten hade angripit Stålnacke genom att säga att han "vohre en Lagwunnin Tyf, och hölt sig för god att ståå till Rätta med honom", dömdes han för ohövlighet inför rätten att böta 10 Daler Silvermynt.

Tvistemål: Vid tinget i Jukkasjärvi 1702 betygade Jöns Eriksson Stålnacke i Siggevaara under ed att han i februari år 1700 i hade levererat ett rävsinn värt 4 1/2 Daler kopparmynt till framlidne handelsmannen Hans Brase i Torneå som avbetalning på sin skuld på 31 Daler och 12 öre kopparmynt till denne. Sannolikt ådrog han sig denna skuld när han köpte nybygget Soutujärvi.

– Gift med **Margareta Mickelsdotter.**

Vid tinget i Jukkasjärvi 1714 framkom att Jöns Stålnackes änka Margareta Mickelsdotter var skyldig Henrik Heinonen i Tarendö 28 Daler och 12 öre Kopparmynt för spannmål och andra persedlar. Hon dömdes att betala honom denna summa.

Vid samma ting anklagade Margareta Johan Nilsson Keisari (se Keisari) och hans son Johan för att hösten 1713 ha låtit sina renar "dels förtära dels förtrampa Sexton Renlass höö" vid det av henne ägda träsket Lintojärvi. De dömdes att återställa höet, eller om de inte kunde göra detta, betala den skada Margareta Mickelsdotters kor skulle lida om de blev utan hö.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1724 kårade Furiren Nils Hellberg i Övertorneå till sin svågerska, avlidna Jöns Stålnackes änka Gertrud Margareta [sic!] Mickelsdotter om en skuld som hon sedan 1713 skall ha haft till honom. Skulden hade Jöns Stålnacke haft till Hellbergs företrädare i äktenskapet, bruksskrivare Johan Högberg, som sålt några silverskedar till Jöns Stålnacke. Margareta Mickelsdotter förklarade att hon givit Johan Högberg det som återstod av skulden för skeden medan denne ännu levde. Hon uppvisade också sin avlidne mans annotation som bevis för detta, men Hellberg nöjde sig inte, utan Margareta fick svära på evangeliet att skulden var betald.

Barn:

1. Erik †1738 – tabell 2
2. Sigrid. G. 1718 m. brukskarlen Johan Johansson Spett i Svappavaara.
3. Mickel *1700 – tabell 3
4. Olof *1702 – tabell 4

Tabell 2

Erik Jönsson Stålnacke (från tabell 1). †1738, begravd i Jukkasjärvi 10/11. Husbonde på 1/3 av Soutujärvi nybygge. Nämndeman vid Jukkasjärvi tingslag 1725-38.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1715 framkom att nybyggaren Erik Stålnacke hade "luppit Thomas [Nils-son] Mangi uti håret i drikzmåhl". Han sakfölldes för hårdragning till 3 Marker Silvermynt.

Vid tinget 1720 tvistade han med Karl Henriksson i Keinosuando om ängar – se Keinosuandosläkten 2.

Vid tinget påföljande år dömdes Mickel Pålsson Maaherra att betala Erik Jönsson Stålnacke för en kalv om 2 Dalers värde, som han dräpt för honom.

– Gift med **Brita Nilsson Servio**, dotter till gruvfogden och uppsyningsmannen Niklas Fransson Servio och Dordie Baltzarsdotter Thun i Masugnsbyn. Se vidare Servio. Hon och hennes barn flyttade 1739 till Masugnsbyn, Pajala sn.

Barn:

1. Jöns *1718
2. Dordie *1720 12/8 (född i Svappavaara), †1733
3. Nils *1723
4. Brita *1727
5. Erik *1731 24/3
6. Kerstin *1735 23/6

Erik Jönssons Stålnackes bomärke 1737.⁷⁴⁰

Tabell 3

Mickel Jönsson Stålnacke⁷⁴¹ (från tabell 1). *1700. Tingstolk 1726-1742, sedan bergsprångare och klockare i Gällivare socken. Husbonde på 1/3 av Soutujärvi nybygge, sedan bosatt på Klockarvallen i Vassara (Gällivare kyrkoby).

Han antogs vid tinget i Jukkasjärvi 1726 till tingsstolk eftersom den före detta tolken, borgaren Abraham Abrahamsson för "dess höga ålder skull och eljest swaga hörsell" inte längre fanns sig "der till beqwäm".

Vid tinget i Jukkasjärvi 1742 kårade han till sin svåger Henrik Henriksson Heinonen och Jon Matsson Heiva om en försvunnen körren – se Heiva 1.

Övrigt: Vid tinget i Enontekis 1734 köpte Mickel Jönsson Stålnacke av Enontekis socken för 25 Öre kopparmynt en kvarters tennflaska med brännvin, som tidigare hade blivit konfiskerad.

Henrik Wennström skrev i en artikel om Mickel Jönsson Stålnacke i Norrbottens Kuriren 1922 24/5 att Mickel var en mångsidig man, som 1744 blev antagen till klockare i den nybildade Gällivare socken. Hans klockarlön fastställdes 1746 till en tunna råg årligen. Mickel utfäste sig när han blev klockare att tjäna Meldersteins bruk med malmsprängning – ett arbete han sade sig vara van att utföra. Wennström tillägger att Klockarvallen, Mickels boplats, låg vid Vassarajärvis strand, ungefär 400 meter norr om gamla kyrkan och att spår av hans boplats fanns kvar ännu när Wennström själv flyttade till Gällivare. År 1922 hade bangården i Gällivare byggts denna plats.

– Gift 1734 26/12 med **Maria Hindersdotter Heinonen**, *1710, dotter till Henrik Eriksson Heinonen och

⁷⁴⁰ Dombok, Jukkasjärvi tingslag 1737.

⁷⁴¹ Se Ljung, Jukkasjärvi s. 367.

Ingrid Andersdotter i Tarendö (jfr. ingressen till Huru).

Barn:

1. Marget *1735 7/3
2. Ella *1741 3/3
3. Sara *1742 17/9
4. Brita *1745

Tabell 4

Olof Jönsson Stålnacke⁷⁴² (från tabell 1). *1702. Husbonde på 1/3 av Soutujärvi nybygge. Soutujärvi by överfördes 1745 till den nybildade Gällivare socken.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1729 tvistade han med Jöns Mickelsson Sagares änka Elin Henriksdotter om 20 alnar vadmal hon våren 1728 tagit av honom till att väva, men som sedan förkommit. – se vidare Sagare 1.

Han och några andra nybyggare i Gällivare socken söder om Kalix älv begärde vid tinget i Jukkasjärvi 1750 att även i fortsättningen få gå i Jukkasjärvi kyrka, då de inte förstod språket i Gällivare och då vägen dit var för lång. – se vidare Keinosuandosläkten 3.

– Gift 1739 16/12 med **Ella Hindersdotter Heinen** *1718 x/11, dotter till Henrik Eriksson Heinonen och Ingrid Andersdotter i Tarendö (jfl. Huru).

Barn:

1. Henrik *1741 9/4
2. Jöns *1742
3. Johan *1743 14/10
4. Ingrid *1744 17/12

⁷⁴² Husförhörslängd för Gällivare 1758-67. Se även Ljung, Jukkasjärvi s. 367, samt Ljung, Gällivare s. 141.

TÖRNQVIST

Det är sannolikt att Jon Eriksson Keira (tabell 1) och Olof Mickelsson Törnqvist (tabell 3) tillhörde samma släkt, eftersom båda hävdade arvsrätt till skattelandet Soutujärvi, vilket under andra halvan av 1600-talet beboddes av en Per Persson. Både Jon Keira och Olof Törnqvist hävdade att deras fäder ägt detta skatteland, men då de bär olika patronymika kan de inte ha haft samma far. Angående Olof Mickelsson Törnqvist, se även: Kuoksu, Erik (2004b): "Den olycklige länsmannen Olof Törnqvist", ur Kirunatidningen 3/2004.

Mickel N.N.

Tabell 2

Jon Eriksson Keira
Tabell 1

Olof Mickelsson Törnqvist	Johan Mickelsson
Nämnd 1677-1700, † före 1732	Nämnd 1698

Tabell 3

Tabell 1

Jon Eriksson Keira. Skogssame i Soutujärvi. Han tas upp i mantalslängderna under Siggevaara, sedan under Soutujärvi, Siggevaara 1684-1722.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1685 tilläts sammen Jöns Nilsson bo med Jon Eriksson vid "Måskawoma och Såuto Jerfwi" mot att han erlade kronans skatter, eftersom både Jöns och Jon "kunna hafwa där godh lägenheet att boo, och sökia sine näringzmedell".

Vid tinget året därpå kärade Jon till Per Persson i Soutujärvi, eftersom han menade att Per ville tränga honom från hans föräldrars egendom, skog och fiskevatten vid. Per Persson invände att han köpt Soutujärvi av Jon Erikssons fader. Rätten fann dock att Jon Eriksson skulle återfå Soutujärvi mot att han gav Per Persson 47 Daler och 16 Öre kopparmynt. Per skulle behålla ägorna tills han fått pengarna.

– Gift med **Ingrid Larsdotter**, † kort före 1726. Vid tinget i Jukkasjärvi 1726 befanns att hennes son Erik hade "fött, skiött och på alla wägar fremskaffat" sin förälsade mor Ingrid Larsdotter, vilken nyligen blivit död, och att han lovat att ge henne en begravning "med tilbörlig heder". Därför skulle han erhålla de 20 renar hon lämnade efter sig, medan hans systrar skulle erhålla hennes kläder. Brodern Nils hade tidigare fått överta deras framlidne faders kläder.

Barn:

1. Erik. Same i Kaalasvuoma sameby.
2. Maggi. G.m. Pål Olsson Skautsa i Kaalasvuoma sameby.
3. Margareta. G.m. Per Mickelsson Inga eller Niia i Kaalasvuoma sameby.
4. Nils. Same i Kaalasvuoma sameby.

Tabell 2

Mickel N.N. Enligt hans son Olofs uppgifter vid tinget i Jukkasjärvi 1693 hade han minst 28 år tidigare ägt och brukat skattelandet Soutuvuoma i Siggevaara. Han har inte kunnat identifieras med någon Mickel som förekommer i mantalslängderna.

Barn:

1. Olof Törnqvist – tabell 3
2. Johan. Han bodde år 1698 i Tarendö, Pajala sn.⁷⁴³

⁷⁴³ Dombok, Jukkasjärvi tingslag 1698.

Tabell 3

Olof Mickelsson Törnqvist (från tabell 2). Han omnämns i domboken för Jukkasjärvi socken 1732 som "framliden". Olof lejdes till soldat vid Västerbottens regemente 1677, deltog i skånska kriget (1675-79), avancerade till korpral 1683, och lämnade soldattjänsten 1690. Under soldattiden verkar han ha varit bosatt i Tarendö, Pajala sn. Han var länsman i Siggevaara 1695-98 och flydde till Norge sommaren 1699.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1693 besvärade sig Olof Mickelsson Törnqvist sig över Per Persson i Siggevaara, som hade bebott och brukas Olofs arvsägor i Soutuvuoma i 28 års tid utan att skatta för dem. Sedan hade Per för några år sedan flyttat från Soutuvuoma till Tarendö. Därför ville Olof nu överta och skatta för sin fars ägor i Soutuvuoma.

Per Persson kunde inte neka till detta, utan bekände att Olof var den rätta arvingen till ägorna. Han sade dock att han uppfört några hus på platsen samt förbättrat hemmanet. Rätten fann därför att Olof skulle få överta ägorna mot att han betalade Per 20 Daler kopparmynt för husen och förbättringarna, vilket båda parter förklarade sig vara nöjda med. Olof lovade med handslag att genast betala Per de 20 Dalerna.

Olof sålde 1698 sitt skatteland till Jöns Eriksson Stålnacke från Svappavaara – se vidare Stålnacke 1.

Brottmål: Vid tinget i Övertorneå 1684 dömdes korpralen Olof i Tarendö att böta 3 Daler för sina beskylningar mot sin granne Hans Hansson Pekkari och dennes syster Brita.

Vid tinget i Övertorneå 1687 klagade kyrkvärden Klemet Mickelsson Kohkoinen i Kuivakangas, Övertorneå sn, över att han blivit "öfwerfallen och illa Sargadh" med hugg och slag av Olof Korpral, varför han blivit ofärdig i ena armen. Han fordrade nu ersättning för detta.

Det framkom att Klemet och Olof hade varit goda vänner, men att de i fyllan hade börjat ordkasta om en gäldfordran, varvid Olof huggit Klemet i armen med sitt sidovapen. Olof dömdes därför att böta 20 Daler silvermynt, samt varnades att "taga sigh till wara för slijka haftige Excesser och öfwerdådighet, icke missbrukandes Konungens Gevär till [...] öfwerfallan och Sargande uthi fredligit landh".

Vid tinget i Jukkasjärvi 1699 besvärade sig kyrkoherde Kristian Elingius över att Olof Törnqvist år 1697 hade kommit hem till honom drucken, smadat honom, slagit sin yxa i prästgårdens väggar och slutligen utmanat honom till slagsmål. Året därpå hade Olof kallat honom rövare i vittnens närvaro och förra lördagen hade han dels kallat honom mördare, dels sagt att om en präst fattades i helvetet, skulle denna präst vara Kristian. Nu, fortsatte Kristian, kunde han inte längre tåla länsmannens trakasserier.

Olof svarade att det i själva verket var kyrkoherden som från tid till annan hade okvädat honom och försökt överfalla honom med hugg och slag. År 1697 hade Kristian jagat honom med en stor, varför Olof "i Ifwrighet" manat honom till kamp. Sedan hade han dock gått därifrån. Orsaken till att han kallat Kristian rövare var, enligt Olof, att han inte hade fått betalt för tre rävskind han hade sålt till honom.

Under den sistlidna lördagen, sade Olof, hade han varit på prästgården och köpt en kanna öl. Han hade påtalat för kyrkoherden, att denne begärde fler spannmålstransporter av allmogen än han hade rätt till, varvid kyrkoherden hade kallat honom tjuv och skälm. Olof lämnade sedan prästgården, "säyandes sigh snart rest heela Sweriges Riike omkringh, Men alldrigh funnit någon sådan Präst." Då hade kyrkoherden sprungit ut efter honom och slagit honom vid örat med näven. Därför hade Olof i vredesmod kallat Kristian en "diefuelkarl".

Klemet Mickelsson Kohkoinen från Kuivakangas, samt några borgare från Torneå, vittnade att Kristian faktiskt hade slagit Olof så illa att en blånad uppstod, men de vittnade också att Olof hade sagt till Kristian att: "Det fattas en präst i helvetet, och du är den samme", och hotat att slå honom sönder och samman. Olof erkände detta, men sa att han yttrat så försmädliga ord om kyrkoherden, eftersom denne inte hade förestått sitt ämbete med värdighet, bland annat eftersom han sålde brännvin till samerna och hade för vana att dricka sig full på kyrkohelgerna och sedan "slåss och tornera".

Tingsrätten ansåg att ingen av parterna kunde bevisas ha rätt och ingen fel, men att båda parter anklagelser skulle utredas och skjutas upp till nästa ting. Olofs klagomål över kyrkoherdens vandel skulle dessutom framföras till biskopen och konsistoriet i Härnösand.

Olof Törnqvist var huvudperson i en av de mest skandalösa rättsfallen i Torne lappmark vid sekelskiftet 1700: Vid tinget i Jukkasjärvi 1698 bekände den 30-åriga "lappkonan" Sigrid Nilsdotter i Siggevaara, att hon hade "idkat olovligt umgänge" med länsmannen Olof Mickelsson Törnqvist, och sedan i lönndom fött ett dödfött flickebarn i maj månad 1697.

Olof vägrade först erkänna att han var far till barnet, men efter att kronobefallningsmannen Salomon Steigman och andra betrodda män bönfällit honom att lätta sitt av synd tyngda samvete, erkände han att han lägrat Sigrid. Han hade sökt sig till henne

eftersom han känt sig ensam, sedan hans hustru hade övergivit honom. Olof sade också att hans hustru var "een så wrång Menniskia, att han Omöyeligen med henne kan Sammanlefwa", något som även hans grannar intygade. Hon hade också, sade Olof, behandlat sina styvbarn illa.

Olof dömdes att böta 80 daler silvermynt för enkelt hor, medan Sigrid dömdes att böta 40 daler silvermynt för lönskaläge, samt att brännas på bål, då hon fött och låtit begrava sitt barn i lönndom och inte kunde bevisa att hon inte själv hade orsakat barnets död.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1699 meddelade Olof Mickelsson Törnqvists hustru Anna Jonsdotter tingsrätten att hon tänkte skilja sig från honom. Hon begärde bodelning, trots att boets lösören numera var skingrade och gården såld. Anna fick därför nöja sig med att få sina kläder och tre renar.

Vid tinget 1700 beklagade Anna Jonsdotter att hon efter skilsmässan inte hade fått ut det hon hade rätt till. Olof var inte själv närvarande vid tinget, eftersom han sommaren 1699 hade flytt till Norge tillsammans med Sigrid Nilsdotter.

En bouppteckning som upprättades med anledning av skilsmässan och infördes i domboken för Jukkasjärvi tingslag år 1700 visar att Olofs och Annas ägodelar var värda 123 Daler kopparmynt, medan deras skulder uppgick till 112 Daler och 16 öre kopparmynt, varför behållningen blev 10 Daler och 16 öre kopparmynt. Anna Jonsdotter fick en vasa värd 6 daler, medan Olofs två omyndiga barn fick dela på återstoden av pengarna, samt fick några små fiskenät. Den äldsta dottern hade redan tidigare fått en ko. Hans Hansson Pekkari i Tarendö förde de omyndiga barnen till deras morbror Hans Hansson Närä i Kukkola.

– Gift 1:o med **Malin Hansdotter Närä**, syster till Hans Hansson Närä i Kukkula, Karl Gustavs sn.

Barn:

1. Dotter
2. Barn
3. Barn

– Gift 2:o med **Anna Jonsdotter**. Hon fick skilsmässa 1699/1700.

– Barn utom äktenskapet med **Sigrid Nilsdotter**, *1668, i Siggevaara:

4. Dödfödd dotter *†1697 x/5

ULLATTI

Mickel Grelsson Ullatti blev nybyggare i Ullatti på 1670-talet. Med tanke på hans fadersnamn är det rimligt att anta att han var son till Grels Tomasson, vilken var husbonde på Jatko gård i Tarendö 1626-1660. Även sägentraditionen anger att Ullatti grunandes av en Tarendöbo (se tabell 1). Grels Tomasson skall enligt sägen ha inkommit till Tarendö från Savolax.

Grels Tomasson (Jatko)
Nybyggare i Tarendö 1626-60.

|
Mickel Grelsson Ullatti
†1721
Tabell 1

Lars Mickelsson Ullatti *1665, †1735 Tabell 2	Jöns Mickelsson Ullatti † efter 1740 Tabell 4	Mickel Mickelsson Ullatti *1683, †1713 Tabell 6
Mickel Larsson Ullatti *1700 Tabell 3	Henrik Jönsson Ullatti *1711 Tabell 5	

Tabell 1

Mickel Grelsson Ullatti. †1721, "öfwer 100:de åhr gammal". Nybyggare i Ullatti, Siggevaara. Upptagen i mantalslängderna från och med 1674. Nämndeman vid Jukkasjärvi tingslag 1683-1703.

Enligt 1684 års mantalslängd bodde Mickel vid "Weteself" (Vettasjoki), ägde åker och äng, hade 6 kor och 10 får. Inga av barnen var ännu vuxna.

Brottmål: Vid tinget i Jukkasjärvi 1682 lämnade Mickel Grelsson in en klagoskrift där han hävdade att Jon Eriksson i Siggevaara vid Bartolomei tid 1681 hade stulit tre "skiöna Oxre Renar". Jons syster, hustru Anna Eriksson, som suttit och vaktat deras far Erik Olssons renar och Nils Mickelsson i Siggevaara hade märkt att tre renar hade blivit slaktade ett stycke från Jons kåta. Dessutom hade Jon för två år sedan bekänt att han stulit renar av nämndeman Jöns Persson (Juto) i Tarendö.

Därför fann rätten att allt tydde på att Jon Eriksson var skyldig till det Mickel anklagade honom för, varför han ålades att till nästa ting söka 12 "gode wärningz män", som kunde intyga hans oskuld. Jon Eriksson svarade dock att han ingalunde kunde upp-båda dessa 12 män, varför han lämnade rätten "om-döme hwadh dhe medh honom giöra willia". Tings-rätten dömde honom att böta 72 Daler kopparmynt för renarna, men då han inte hade något att böta med pliktade han med sin kropp.

Tvistemål: Vid tinget i Jukkasjärvi 1685 besvärade sig Erik Jönsson Juto i Tarendö över att Mickel Grelsson Ullatti skulle ha gjort honom "för när" med sina giller på det land Erik hade köpt av samen "Häifwä Junckka" (jfr. ingressen till Heiva), som sedan hade blivit soldat. Mickel förklarade att detta land låg inom lappmarkens rå och rör och låg närmare hans boställe än Eriks. De förlikades inför rätta och kom överens om att båda bruka landet och tillsammans betala lappskatten för det.

Sägner: Samuli Paulaharju skriver att: "Det heter att grundläggaren [av Ullatti] var en fångstkarl från Tarendö, och gården han byggde var Tieva." Paulaharju skriver att näste man på platsen var från Pello. Han byggde Pirtti gård. Tarendökarlen på Tieva tog illa vid sig av att ha fått sällskap och gormade: "Nu får man ingen frid mera!". Enligt sägen stakade "den vresige gubben Ullatti" upp efter Ängesån till Vettasjärvi och byggde en kåta vid sjön "bland dystra granar".⁷⁴⁴

När gubben Huru från Parakka (Huru 1) kom till Vettasjärvi för att fiska förklarade han för Ullattigubben: "Vi har kommit hit efter midsommarsoppa".

Då svarade Ullattigubben: "När du kommer hem har du midsommarsoppa på tågledet".

Och när Huru-gubben kom hem låg en kviga död i ladugården. Han sade: "Voj, attans Ullatti, vad han ställde till".⁷⁴⁵

– Gift med **Karin Larsdotter**, † före 1717.

Arvskifte: Arvet efter henne skiftades vid tinget i Jukkasjärvi 1717 och orsakade till synes en del konflikter i familjen. Det beslöts att sönerna Lars och Per, som "tillförne deras lått fått" inte skulle få del av arvet innan de andra syskonen fått sina lotter. Förutom de pengar och persedlar som avdelades för dottern Karins räkning bestod boet vid Karin Larsdotters död av 9 kor, varav Mickel Grelsson behöll 6; 50 Daler kopparmynt; två bågare; två skedar; 6 oxrenar; 3 vajor och en kalv, "hwilket alt med befineligt Korn blef arfwingarne emillan delt", med undantag för en ko, not och några andra husgeråd som inte "woro för handen". Henrik Eriksson i Keinosuando (Keino-

⁷⁴⁴ Det faktum att Ullattiborna på 1700-talet hade fiskekojor och bodar vid Vettasjärvi kan ligga till grund för sägnen om denna (i källorna inte belagda) flytt till Vettasjärvi..

⁷⁴⁵ Paulaharju 1966 s. 44.

suandosläkten 1) sattes att skifta de saker som inte fanns till hands.

Arvingarna var dock inte nöjda med arvet, utan menade att "Gubben [Mickel Grelsson] skulle ännu hafwa som sades 900 dlr. Koppmt. undandölgde". Mickel Grelsson å sin sida menade att sonen Lars hade bestulit honom på 9 hela kopparplåtar – en anklagelse Lars dock under ed befriade sig från. Eftersom Mickel Grelsson var "till en hög ålder Kommen", skulle hans gård delas i tre delar: Mickel skulle behålla en del, medan Lars och Jöns skulle få varsin av de andra delarna.

Barn:

1. Lars *1665 – tabell 2
2. Jöns – tabell 4
3. Mickel *1683 – tabell 6
4. Per Röytiö †1716 på våren.⁷⁴⁶ Nybyggare i Röytiö (Skroven), Luleå lappmark. G.m. Karin Mickelsdotter Ryss. Barn: Per, Karin. Vid tinget i Jukkasjärvi 1737 inlämnade Jöns Mickelsson Ullatti (tabell 4) och Mickel Larsson Ullatti (tabell 3) såsom förmyndare för Per Persson Ullattis omyndiga barn en skrift daterad i Keinosuando 1737 8/1

Enligt skriften hade Per Mickelsson Ullatti (som avled våren 1716) och hans hustru Karin Mickelsdotter för många år sedan mottagit skattelandet och bostället Reution (Röytiö) och skattat för det vid Jokkmokks uppboordsplats. Efter Pers död förestod änkan Karin Mickelsdotter hemmanet fram till 1718, då brukskarlen Karl Hansson "under flycktingz åren" äktade henne, som med Per Mickelsson fått barnen Per och Karin, vilkas fädernearv ännu var innestående hos Karl Hansson.

Omkring 1729 gifte sig Per Persson med Karin Olofsdotter från Lansjärv i Överkalix och fick i detta äktenskap två söner: Karl, som "säyes wara femb år gammal" och Olof. Nu avled Per Persson, "som war rätta Jordägaren" sommaren 1735, och sedan dess hade hans änka och barn levt hos Karl Hansson, "befarandes dag och tima att blifwa utkiörde" och drivna från sin faders land.

Detta kunde inte förmyndarna "utan tårar" tåla, eftersom barnens "wälfärd oss om hiertat ligger". De kände inte till hur barnens övriga förmyndare, Hans Klemetsson i Sautusjärämä (Lainio 1:6) och Israel Mickelsson Ryss i Nattavaara var villiga att på samma sätt bevaka barnens rätt.

Därför bönföll de häradshövdingen och häradstingsrätten att Karl Hansson inte bara skulle tillställa barnen deras rättmätiga lösa fädernesarv, utan att han också skulle erkänna dem som "rätta skattägande", varvid de inte skulle kunna fördrivas från sin faders jord. Jöns Mickelsson Ullatti och Mickel Larsson Ullatti erbjöd sig att skatta för Karl och Olof Perssöners skatteland till des de "kommit til sin laga ålder och stadga".

Eftersom Reution låg i Lule lappmark hänsköts målet till Jokkmokks häradstingsrätt.

5. Kerstin. G.m. Karl Hindersson Keinosuando (Keinosuandosläkten 2).
6. Karin. G.m. Per Olsson i Nattavaara. Hennes arv efter modern, som skiftades vid tinget i Jukkasjärvi 1717 bestod av 25 Daler och 19 1/2 öre i penningar, kontant 28 1/2 öre "på kornet" och en stålbåge värd 1 daler, vilket tillsammans uppgick till 27 Daler och 16 öre kopparmynt. Dessutom en halv oxhud, ett kalvskinn, två fårskinn, en vajhud, två gamla vuotraip, två par handskar och en bälling. Brodern Jöns åtog sig att förvara dessa persedlar för Karins räkning, eftersom hon inte var närvarande vid tinget.

Tabell 2

Lars Mickelsson Ullatti (från tabell 1). *1665, †1735, begraven 25/12. Enligt domboken för Jukkasjärvi tingslag 1712 hade han varit nybyggare i Moskojärvi, Siggevaara, under 1700-talets första år. Hans nybygge i Moskojärvi var det som år 1720 beboddes av Karl Henriksson (Keinosuandosläkten 2).⁷⁴⁷ Han var vid sin död var Lars husbonde på halva Ullatti nybygge.

I sin "Beskrifning om Torneå och Kemi Lappmarcker" från 1738 skriver kronofogde Anders Hackzell att Ullatti vid Vettasjoki hade Lars och Jöns Ullatti som nybyggare. De hade vardera 1 1/2 tunnans utsäde i ler- och sandjord och födde tillsammans 14 kor av myrängar och starrhö.⁷⁴⁸

Brottmål: Vid tinget i Jukkasjärvi 1712 gav änkan Lucia Olsdotter, "inemet sina femtio Åhr" till känna att hennes man, Knut Nilsson, som bebott skattelandet Moskovuoma, för tio eller elva år sedan hade blivit ihjälslagen av finnen Lars Mickelsson Ullatti. Lars hade fått lov att slå sig ner på Moskovuoma som nybyggare, och hade satt byggt ett pörte vid träsket Moskojärvi, där Knut vistades. Vid midsommar hade de börjat träta om fisket i sjön under Lucias och hennes omyndige son Mats närvaro. Under trätan hade Lars tagit en stång, som Knut brukade hänga näten på, och slagit Knut i huvudet vid tinningen med den utanför kåtan. Knut hade fallit omkull och dött av slaget.

Efteråt sprang Lars in i pörtet eller bastun och började gråta och jämra sig, medan hans hustru förebrådde honom för att han hade begått en så "elakk Giärning". Hon bad också Lucia att inte berätta för någon om dråpet, och gav henne 11 alnar vadmal, en vaja och ett får i förlikning. Lucia valde därför att inte säga något, dels på grund av det hon fått i förlikning, dels på grund av att hon var havande och fruktade att hon och hennes åttaårige Knut också skulle bli ihjälslagna av Lars om hon avslöjade vad som hade hänt.

Den dödes broder Jöns Nilsson och Lars Mickelsson Ullatti gjorde en kista till Knut Nilsson och Jöns

⁷⁴⁶ Dombok, Jukkasjärvi tingslag 1737.

⁷⁴⁷ Dombok, Jukkasjärvi tingslag 1720.

⁷⁴⁸ Fellman 1910.

Nilssons son förde sedan Knuts lik till Svappavaara, där han blev begravd. Sedan flyttade Lucia och sonen Knut ned på landsbygden för att tiggas. Fem år senare återvände hon till lappmarken och fordrade att få de persedlar hon utlovats som förlikning, men Lars Ullattis hustru jagade bort henne från gården med en brandstake. Lucia fortsatte att leva som tiggare, utan att våga berätta något om mordet, eftersom Lars Ullatti hade hotat att mörda även henne. Nu ville hon dock lätta sitt samvete och uppenbara gärningen.

Lars Mickelsson Ullatti erkände sig ha varit närvarande när Knut Nilsson dog, men sade sig inte ha vållat hans död. Knut hade, sade Lars, varit sjuk innan han dog. Lars hustru Brita Jakobsdotter menade också att Knut klagat över sjukdom redan två dagar innan han dog. Vid midnattstiden på dödsdagen hade Lucia väckt henne ochbett henne gå och hämta hennes svåger Jöns Nilsson, som vistades en halv mil därifrån, och be honom komma, eftersom hennes man låg för döden. När hon och Jöns kom tillbaka var Knut redan död.

Gruvfogden Erik Jönsson Stålnacke intygade att det ryktats att Knut Nilsson blivit ihjälslagen. Erik fick den dödes broders tillstånd att besiktiga liket, vilket han gjorde i närvaro av kyrkoherde Kristian Elingius, bruksbokhållaren Björkman, samt kopparsmältaren Lars Jonsson och dennes hustru. Kyrkoherden "tolde inte luchten af den döda Kroppen, som af Sommarwermen war förorsakadt", men de övriga kände noga efter hur det var beskaffat med huvudskålen. De fann en svullnad bakunder det vänstra örat. Även Eriks och den dödes broders vidare undersökningar av skallen tydde på att Knut blivit slagen, men helt säkra var de inte. Dessutom var luken så stark, att de inte "länger kunde fördraga att handtera Kroppen."

Änkan Lucia sade att hon tidigare hade talat om dråpet med sin faster Anna Jonsdotter, Olof Miellas hustru strax efter det hade inträffat, och för åtta år sedan med kyrkoherde Fellenius i Överkalix, befallningsman Stiegman och länsmannen i socknen, vilka dock nu alla var döda. Under tingsdagarna förhöordes såväl Lars Ullatti som hans hustru och Lucia Olsdotter upprepade gånger, dels var för sig, dels tillsammans, men ingen ändrade sin historia eller kunde beslås med lögn.

Tingsrätten fann dock änkan Lucias berättelse misstänkt, eftersom hon hade väntat så länge med att berätta den. Dessutom fann de det märkligt att befallningsman Stiegman, som ännu långt efter att Lucia skulle ha berättat för honom om dråpet årligen hade rest i lappmarken inte hade meddelat rätten något om saken. Dessutom, ansåg rätten, var änkan Lucia "af et mächte hårdt Sinne", och skulle ha visat "en ringa Ächtenskaps Kiärlek" till sin man, om hon sett honom bli ihjälslagen, och sedan brottsligen låtit köpa sin tystnad för några alnar vadmal, en vasa och ett får.

Trots att "såsom å denne aflägsne Orten, der den ene Lappen wide wistas ifrån den andra, hwilkes sinnen till en hastig och bitter Ondska finnas incli-

neradh, beklageligen många Synder gå i streng", så fanns inte heller några bevis på att Knut Nilsson hade blivit dräpt eller mördad av Lars Mickelsson Ullatti. Hustru Lucia tillsades att till nästa ting flitigt sträva efter att frambringa bevis på att gärningen verkligen ägt rum.

Vid nästa års ting tillfrågades Lucia Olsdotter om hon nu hade några bättre bevis på att Lars Mickelsson Ullatti för elva eller tolv år sedan skulle ha slagit ihjäl hennes make. Hon sade sig inte ha några nya bevis, utan förklarade sig vara nöjd med rättens utslag föregående år. Men då hon utan vittnen eller skäl anklagat Lars Mickelsson Ullatti för dråp, sakfällades hon för sin obevisade beskyllning till 40 Mark silvermynt treskiftes. Domslutet underställdes Svea hovrätt.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1714 kallades "Finnen och Nybyggaren" Lars Mickelsson Ullatti inför rätten, och tillfrågades om vem som hållit honom med kost under tiden han var häktad. Han svarade att från jakobi tid då han blev fasttagen till den 13/8 höll han sig själv med mat, men från den tiden till den 10/12 fick han sin kost av befallningsmannen, som lät en karl hålla vakt över honom. Befallningsmannen Petter Pipping visade att han själv under hämtandet av Lars Ullatti till fängelset fått betala 12 Daler och 28 öre kopparmynt, samt givit till en same som varit vägvisare 1 Daler och 8, till en borgare 6 Daler, samt till några bönder från Tarendö 5 Daler och 20 öre.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1724 framkom att nybyggaren Lars Ullatti betalade 14 Daler och 8 Öre kopparmynt å sin son Mickel Larssons och brorson Per Perssons vägnar för det gods de försnillat från rajdappen Olof Vuornis ackjor förlidna år. Lars tillläts att när det blev tid för arv efter honom, undanta detta belopp från deras arvsparter, "så framt dem emillan icke eljest deröfwer någon twistighet infaller".

Tvistemål: Vid tinget i Jukkasjärvi 1721 dömdes Lars Ullatti "och hans arvingar" att återställa de 7 skäl korn han erkände att han för sju år sedan tagit och sålt för 4 Daler skälet av det korn rådmann Samuel Persson Krook förvarat på hans gård. Dessutom skulle han ge Krook 4 Daler för tidsspillan; tillsammans 28 Daler kopparmynt. Jöns Ullatti förskonades däremot från straff, sedan rådmannen själv hade eftergivit hans skuld, och han nu detta "redligen" hade uppenbarat.

Arv: Vid tinget i Jukkasjärvi 1740 begärde Lars son Mickel Larsson Ullatti att det instrument han låtit upprätta mellan sig, sin styvmor och sina systrar om avvitrting efter faderns död skulle införas i domboken.

Instrumentet, upprättades 1730 10/1 för att bilägga stridigheterna mellan Mickel Larsson Ullatti, styvmodern Brita Persdotter och systrarna Anna Larsdotter, Johan Johannsons i Vettas hustru och Brita Larsdotter, Markus Henrikssons hustru i Keino-suando.

Brita Persdotter kunde inte längre "trifwas" hos sin styvson "för hwarjehanda owäsende och olåt skull med mehra", varför hon vid matsäss 1739 hade tagit

landsvägen till Grels Matsson⁷⁴⁹ i Järämä. Grels hade hittat henne en halv mil från Ullatti, och hon hade "helt försmäktat af kiöld och hunger", varför han hämtade upp henne och tog henne till sin gård. Därför begärde hon "skilsmässa" från sin styvson, och fordrade att utfå sin morgongåva från boet. Denna uppgick till 30 Daler kopparmynt, men hon nöjde sig med följande persedlar i natura: en ko, 2 får, en duglig oxren eller tolv daler, samt hennes egna säng och gångkläder.

Dock prövades det rimligt att hon också skulle få sin giftorätt, varför hennes sammanlagda del i boet uppgick till en ko, 2 får, hennes egna gångkläder samt 36 Daler kopparmynt, vilket alla intressenter godkände, och Mickel Larsson Ullatti utfäste sig "redelig och ofördröjeligen" överlämna till sin styvmor. Efter detta skulle inte Brita Persdotter kräva något mer av sin styvson, men hon skulle i gengäld vara fri att bege sig till vem hon ville. Systrarna Anna och Brita Larsdöttrar förklarade sig nöjda att för allt i ett få 24 Daler kopparmynt var i arv efter fadern.

– Gift 1:o med **Brita Joakimsdotter**, dotter till nybyggaren Joakim Mickelsson och Malin Matsdotter i Kengis (Jokkfäll), Överkalix sn. Savolaxaren Joakim Mickelsson är huvudperson i Olof Hederyds roman "Jockim Mickelsson - pionjären: dokumentärroman från gamla tider" (1995).

Barn:

1. Brita. G. 1:o 1728 25/3 m. Markus Hindersson Keinosuando (Keinosuandosläkten 4). G. 2:o 1742 25/3 m. Nils Olsson Kemiläinen (Kemiläinen 2:5).
 2. Anna. G. 1722 m. Johan Johansson Keisari i Vettasjärvi.
 3. Mickel *1700 – tabell 3
- Gift 2:o med **Brita Persdotter**.

Tabell 3

Mickel Larsson Ullatti⁷⁵⁰ (från tabell 2). *1700. Husbonde på halva Ullatti nybygge. Ullatti överfördes 1745 till den nybildade Gällivare socken.

Brottmål: Han och hans kusin Per Persson (tabell 1:4) hade 1723 försnillat 7 skäl korn från rajdlappen Olof Vuornis ackjor, varför hans far Lars Mickelsson Ullatti ersatte Vuorinis med 14 Daler och 8 Öre kopparmynt. – se vidare tabell 2.

Mickel, system änka Brita Larsdotter Ullatti i Keinosuando och Henrik Jönsson Ullatti anklagade vid tinget i Jukkasjärvi 1742 Jonas Matsson Heiva och Henrik Henriksson Heinonen för att ha stulit en rad persedlar från dem ur en bod vid Vettasjärvi. Jonas och Henrik erkände stölden. – se vidare Heiva 1.

Övrigt: Han var förmyndare för sin kusin Per Perssons omyndiga barn. – se vidare tabell 1:4.
– Gift med **Karin Israelsdotter Ryss**, *1709, dotter till Israel Mickelsson Ryss och Karin Nilsdotter i

Nattavaara, Sokksjokk, Jokkmokks (sedermera Gällivare) sn.

Barn:

1. Mickel *1730
2. Lars *1742

Tabell 4

Jöns Mickelsson Ullatti (från tabell 1). Husbonde på halva Ullatti nybygge. I sin "Beskrifning om Torneå och Kemi Lappmarcker" från 1738 skriver kronofogde Anders Hackzell att Ullatti vid Vettasjoki hade Lars och Jöns Ullatti som nybyggare. De hade vardera 1 1/2 tunnas utsäde i ler- och sandjord och födde tillsammans 14 kor av myrängar och starrhö.⁷⁵¹

Vid tinget i Jukkasjärvi 1720 framträdde Jöns Mickelsson Ullatti, och meddelade att en "Olyckelig Wåd Eld" en vecka före midsommaren 1719 hade övergått hans gård och allt husgeråd, vilket hade bragt honom "uti et aldeles slätt och Elendigt tillstånd", varför han anhöll om att slippa betala den vanliga skatten. Han värderade skadan till minst 200 Daler kopparmynt och begärde att få uppbära "af hwar skattlap en liiten brandsköd". Häradsrätten menade sig inte ha rätt att efterskänka skatten eller fatta beslut om brandstöd, utan hänvisade Jöns till landshövdingen.

Brottmål: Vid tinget i Jukkasjärvi 1708 tillstod sig Jöns Mickelsson Ullatti under äktenskapslöfte ha lägrat Elin Larsdotter, varför hon blivit havande. Han hade också skänkt henne fem par silvermaljor som fästmannagåva, varför de remitterades till äktenskap.

Vid tinget året därpå framkom dock att Jöns och Elin nu ingalunda ville äkta varandra, trots att Jöns redan för tre år sedan, när hon var hans tjänstekvinna, hade lägrat henne. Båda sakfällades att böta 40 marker silvermynt. Jöns skulle dessutom undergå uppenbar skrift och Elin två söndagar stå på pliktballen innan hon blev absolverad.

Vid 1710 års ting kom nämndemannen Henrik Ersson Lovikka inför rätten och sade att han tillsagt Jöns Mickelsson Ullatti och Elin Larsdotter att infinna sig vid tinget för att deras olagliga sammanlevnad skulle rannsakas. De hade dock inte kommit tillstädes. Nämndemannen berättade att det var "et fult tahl ibland Allmogan" att Jöns skulle hålla ihop med Elin, som redan tre gånger pliktat för äktenskapsbrott.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1712 tillstod Jöns Mickelsson Ullatti efter föregående års protokoll (se nedan under hans hustru Elin Larsdotter Heiva 1711), att han för två år sedan stulit en oxren av 8 Daler kopparmynts värde från bruksskrivaren Samuel Mörts änka. Han sakfällades till 8 Daler silvermynt treskiftes, samt skulle undergå absolution i sakristian.

Tingsrätten kunde 1716 inte befria Jöns från misstanken att han var skyldig till dråpet på sin bror Mickel Mickelsson år 1713. Därför ålades han gå ed på att befria sig från dråpmålssaken om han var

⁷⁴⁹ I domboken felaktigt kallad Grels Tomasson.

⁷⁵⁰ Husförhörslängd för Gällivare 1758-67.

⁷⁵¹ Fellman 1910.

oskyldig. Av domboken för 1718 framgår att han måste ha svurit denna ed. Vid samma rättegång dömdes han att böta 30 Daler och 12 Öre silvermynt för att ha stulit från Mickel Mickelsson sommaren innan han blev dräpt. Då han inte kunde erlägga dessa böter pliktade han vid tinget i Jukkasjärvi 1718 med kroppen. – se vidare tabell 6.

Testamente och sytning: Vid tinget i Jukkasjärvi 1737 företedde sonen Henrik Jönsson Ullatti sina föräldrars testamente av år 1735 13/1, vilket behandlade deras fasta egendom i Ullatti. Enligt detta hade Jöns Mickelsson Ullatti och hans hustru Elin Larsdotter "någon tid bårt åth haft at fågna oss af" sin kära son Henriks "flit och försorg" och oförtrutna tjänst.

Därför förband de sig att han, som var ende sonen, efter deras död skulle som belöning få överta all den egendom "af hwad namn den wara må, när by och fiärran", som "Gudh oss behagat beskiära och wäl-signa med", så att inte deras döttrar skulle kunna göra anspråk på den sedan de fått i lös egendom vad de kunde kräva som arv. Henrik skulle inte enbart nära och försörja sina föräldrar och visa dem "all Barnslig lydno", utan också ge deras "andelösa lekamen" en kristlig begravning, "när Gud behagar kalla dem ifrån denna usla Jämmerdalen".

Vid tinget i Jukkasjärvi 1740 meddelade "Bonden och Lappländaren" Henrik Jönsson Ullatti att han låtit upprätta laga delning syskonen emellan av föräldrarnas egendom.

Henriks hustru Valborg Israelsdotter hade fört följande boskap till gården: 2 kor, 1 renoxe, 1 vaja, 1 vuongeli, 1 vuorso och 7 får, en akja med körredskap och en brun hud. Dessutom hade Henrik sedan han blev husbonde införskaffat en stuga, två båtar, en stål-båge med tillbehör, en bössa, hudar och fallar, not och nät, kittlar och grytor av koppar, mässing och järn, samt diverse jord- och skogsbruksredskap, kläder och husgeråd.

Jöns Mickelsson Ullattis och Ella Larsdotter Heivas ägodelar upptecknades 1740 9/1 medan de ännu var i livet, och befanns bestå av: Hemmanet med alla tillhörigheter (värt 100 Daler kopparmynt.), två kopparkittlar, en mässingskittel och en gammal kopparkittel som Jöns Ullatti använde i skogen; Järnredskap till jordbruk, snickeri, jakt och fiske, däribland en strömkvarn en bössa, rävtänger och ljuster; 7 mjölkkor, en kviga, 3 tjurar, 9 får och en oxren; Husgeråd och kläder och sängkläder; 6 gamla båtar, not och gäddnät, allt till ett värde av 472 Daler och 10 Öre kopparmynt. Boets skulder var på 48 Daler och 6 Öre kopparmynt. Sonen Henrik fick 169 Daler och 23 Öre kopparmynt, döttrarna Margareta, Sara och Karin fick 84 Daler och 29 Öre kopparmynt var.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1741 uppbjöd "Lappländaren" Henrik Jönsson Ullatti för tredje och sista gången sina föräldrars testamente av 1735 13/1.

– Gift 1709 med **Elin (Ella, Helena) Larsdotter Heiva**, *1679, dotter till Lars Jonsson Heiva – se vidare ingressen till Heiva.

Brottmål: Vid tinget i Jukkasjärvi 1704 framkom att "Lappkonan" Elin Larsdotter i Siggevaara, "om sine 25 åhr" hade vid midsommartiden 1703 fött ett dött sonebarn. När hon tillfrågades om vem som var barnafadern svarade hon att brukskarlen Anders Knutsson i Masugnsbyn år 1702 om hösten vid korsmässo- eller Bartolomeitiden under äktenskapslöfte hade besovit henne och rått henne med barn när de varit stadda i skogen med renarna.

Anders Knutsson kallades fram och erkände att han för fyra år sedan hade tilltalat Elin om äktenskap och pläгат umgänge med henne en gång. Sedan hon inlätit sig med en annan friare – Mickel Ullattis son Jöns – hade han dock vänt sin håg ifrån henne.

En attest skriven 1704 3/1 av kapellänen Mikael Constenius och bruksskrivaren Samuel Mörts hustru Gertrud Staffansdotter och hennes systrar Brita och Agina betygade dock att det framkommit att Elins husbonde Mickel Mickelsson var far till barnet. Elin bekände nu att Mickel var den rätta barnfadern och att han "skall haft sin willja med henne så ofta han welat, det åhret som hon blef hafwande". Hon sade, att Mickel lovat henne en ren och "elliest giöre henne godt" om hon sade att Anders var far till barnet. I annat fall skulle hon "aldrig få komma i hans gård mehra". Mickel Mickelsson nekade först till att ha gjort detta, men bekände sedan.

Brukskarlen Anders Knutsson sakfällades för mökränkan till 40 Marker silvermynt till treskiftes. Även Mickel Mickelsson sakfällades till 40 Marker silvermynt. Även Elin Larsdotter sakfällades till 40 Marker silvermynt, men Mickel Mickelsson skulle av dess 40 Marker betala 20, eftersom Elin varit hans tjänstepiga. Dessutom skulle alla tre en söndag stå på plikt-pallen.

Vid tinget i Jukkasjärvi 1711 anklagade bruksskrivaren Samuel Mörts änka Gertrud Staffansdotter sin renvakterska Ella Larsdotter för att 1709 ha förskingrat och dolt två av hennes urakat och 1711 ha förskingrat en oxren och tre kalvar. Elin erkände först att hon slaktat en urakka på grund av "brist af uppehålle". Hon bekände senare att hon sålt den andra urakkan på landsbygden, samt att hennes man Jöns Ullatti och hennes bror Anders Larsson Heiva hade slaktat oxrenen i hennes frånvaro, och att de förmanat henne att tiga när hon kom tillbaka.

Elin Larsdotter dömdes att återge Gertrud två likadana renar som hon förskingrat, eller att betala 8 Daler kopparmynt för dem, och att dessutom böta 8 Daler kopparmynt treskiftes och undergå absolution i sakristian. Hon pliktade med fängelse. Anders Larsson Heiva skulle böta lika mycket som Elin och undergå absolution i sakristian. Även han pliktade med fängelse. Jöns Ullatti var inte tillstades, men skulle tingsföras nästa ting (se ovan).

Vid samma ting kärade samén Anders Jonsson Pikkari i Siggevaara till Jöns Ullatts hustru Elin Larsdotter och hennes bror Mats Larsson Heiva angående åtta renar och 53 ostar, en hirvashud och 1/2 skålpund tobak, som Anders under fem års tid hade förlorat.

Han misstänkte att Elin och Mats hade stulit dem, eftersom han hittat några kiesis av renskinn hos dem, men de påstod att de fått ostarna från Jöns Ullatt, som nu inte var tillstädes, men skulle höras nästa ting.

Målet fortsatte vid nästa års ting. Mats Larsson Heiva föregav sig nu ha köpt renhudarna – som han sade kom från vajor – av sin syster Ella och dennes make Jöns Mickelsson Ullatti. Nämnden kom dock fram till att de nämnda Kiesis var tillverkade av oxskinn.

Mats hade inte varit hemma när stölden begicks, utan Anders Pikkari misstänkte att Mats hustru Ella Jönsdotter och Ella Larsdotter Heiva hade begått stölden. Ella Jönsdotter var inte tillstädes, utan befann sig nere i landsbygden, varför Mats tog på sig att hit-scaffa henne till nästa ting. Även Jöns Ullati försäkrade att hans hustru skulle infinna sig vid nästa ting. Ytterligare anteckningar om målet finns inte i domböckerna.

Elin Larsdotter Heiva dömdes 1716 att plikta med 2 par ris för häleri vid rättegången om dråpet på hennes sväger Mickel Mickelsson Ullatti. – se vidare tabell 6.

Tvistemål: Vid tinget i Jukkasjärvi 1712 betygade Anders Jonsson Pikkari i Siggevaara under ed att han återlämnat till sin styvmåg Mats Larsson Heiva de sju renar som Mats hustru Ella lämnat hos sin moder under tiden hon tjänade hos andra. När Ella dog fanns ingen större egendom än som räckte till gäldens avbetalning i boet. Därför blev Anders befriad från vidare tilltal från Mats i denna sak.

Barn:

1. Barn *1707
2. Henrik *1711 – tabell 5
3. Marget *1715. G. 1741 23/3 m Per Persson Parakkavaara (Parakkavaara 3).
4. Karin. G. 1732 26/12 med samnen Mats Pålsson Jouni i Sokksjokks sameby.⁷⁵²

Elin Larsdotter Heivas barn utom äktenskapet med **Mickel Mickelsson:**

1. Dödfödd son *† 1703, vid midsommartiden.

Tabell 5

Henrik Jönsson Ullatti⁷⁵³ (från tabell 4). *1711. Husbonde på halva Ullatti nybygge. Ullatti överfördes 1745 till den nybildade Gällivare socken.

Brottmål: Vid tinget i Jukkasjärvi 1738 berättade Mickel Hindersson i Keppovuoma (Kyrö, Jukkasjärvigrenen 19) att någon sommaren 1736 hade stulit följande persedlar ur hans förrådsbod i Keinosuando: En stålbåge med tillbehör, ett skäl vitt salt, 1 1/2 lispund kornmjöl, 1 lispund och 5 marker ljustalg, 3 kvinnfolkshattar av slessing varav två hade varit färdiga och en osömmad, en kvinnomössa av "skått tyg", en kvinnfolkshalsduk, ett manfolks tennbälte

⁷⁵² Hans fadersnamn framgår av födelse- och dopbok för Jukkasjärvi sn. 1734 21/12 och hans tillnamn av domboken för Jukkasjärvi tingslag 1739.

⁷⁵³ Husförhörslängd för Gällivare 1758-67. Se även Ljung: Jukkasjärvi s. 370.

med 6 ringar, ett par halvslitna klädesbyxor, en ullsax, en voutraip, två renbällingssäckar varav en med 4 lispund mjöl, ett par handskar med ullvantar, två yxor med skaft, en blå klädesmössa, en träflaska, en träask "som qwinfolck bruka hafwa linkläder uti", ett kruthorn av näver och mer som "han icke minnas kan" till ett sammanlagt värde av 59 Raler kopparmynt.

Mickel sade att Henrik Jönsson Ullattis mor Elin Larsdotter Heiva berättat att hennes svärdotter Valborg Israelsdotter hade sålt en av de stulna yxorna, som hade två speciella brännmärken på skaftet och ett "flaga märcke på ögat", till luleåsamen Nils Sigga.

När Mickel frågade Nils Sigga om saken hade denne sagt att han sålt vidare yxan till "en wiss mann wid Västersjön", varför Mickel gav luleåsamen Anund Jakobsson Stump, som också kände mannen i Västersjön, i uppdrag att byta yxan med de speciella kännetecknena mot en annan yxa, som Mickel av den anledningen överlämnade till honom. När Anund Stump kom tillbaka, såg Mickel Henriksson att yxan som Valborg Israelsdotter sålt till Nils Sigga och denne sedan sålt till mannen i Västersjön, var just den yxa som stulits ur hans förrådsbod.

När Mickel fick yxan i sina händer reste han, tingstolken Mickel Jönsson Stålnacke och nämndemannen Henrik Henriksson Moskojärvi till Ullatti för att fråga om Valborg hade sålt denna yxa till Nils Sigga, och för att samtidigt instämma dem till tinget.

Henrik Jönsson Ullatti förklarade att hans hustru Valborg väl hade försålt en yxa till en för honom obekant luleåsamen när han själv var vid tinget. När han kommit hem såg han en renvajahud ligga i sängen. Han frågade Valborg varifrån den hade kommit, och hon svarade att hon bytt till sig den av en luleåsamen mot en yxa. Detta lät han nöja sig med.

Henrik sade vidare att han inte var någon smed, utan brukade köpa yxor i Tarendö och sedan sälja vidare dem han själv inte behövde. När han granskade Mickel Henrikssons yxa, sade han att det inte var den yxa hans hustru hade sålt till den okände luleåsamen, utan "inwände att Mikkel Henriksson skall wara des owän, och söker derföre att bringa denne saken på honom."

Valborg erkände att hon hade bytt till sig renhuden mot en yxa av en okänd luleåsamen, men att den framvisade yxan inte var den yxa hon givit honom.

Anund Jakobsson Stump bekräftade att han för Mickel Henrikssons räkning hämtat yxan hos en norsk eller dansk skattlapp vid Västersjön. Han gick också ed på att den framvisade yxan var den yxa han hade hämtat.

Sedan skulle Johan Persson Servio vittna. Denne hade 1734 sålt yxan till drängen Knut Larsson från Sokksjokk, vilken i sin tur andersmässotiden 1735 hade sålt vidare yxan till Mickel Henriksson. Då påtalade Henrik Jönsson och Valborg Israelsdotter att Johan var jävig, eftersom han var gift med Mickel Henrikssons "syskonbarn" Margareta Hansdotter

Kemi.⁷⁵⁴ Rätten avvisade detta påstående om jäv, eftersom kusiner var i skyldskap men ej i svågerlag med varandra. Sedan vittnade Johan Servio att den framvisade yxan var samma yxa han en gång hade köpt av sin svåger Olof Larsson Fors i Tornefors och sedan överlämnat till Knut Larsson som betalning för en ren.

Mickel Henriksson erbjöd sig nu skaffa Knut Larsson och Nils Sigga från Sokkjokk som vittnen till nästa ting. Även Henrik Jönsson och Valborg Israelsdotter tillsades att till nästa ting införskaffa vittnen i saken. Ytterligare anteckningar i målet saknas dock.

Henrik Jönsson Ullatti, Mickel Larsson Ullatti och änkan Brita Larsdotter Ullatti i Keinosuando anklagade vid tinget i Jukkasjärvi 1742 Jonas Matsson Heiva och Henrik Henriksson Heinonen för att ha stulit en rad persedlar från dem ur en bod vid Vettasjärvi. Jonas och Henrik erkände stölden. – se vidare Heiva 1.

– Gift med **Valborg Israelsdotter Ryss** *1706, dotter till Israel Mickelsson Ryss och Karin Nilsson i Nattavaara, Jokkmokks (sedermera Gällivare) sn.

Barn:

1. Jöns *1730 2/1
2. Mickel *1733
3. Anna *1735 30/10
4. Israel *1741

Tabell 6

Mickel Mickelsson Ullatti (från tabell 1), *1683, †1713 1/11, dräpt i skogen.

Brottmål: Det längsta målet som togs upp vid Torne lappmarks tingsrätter under 1700-talet rörde Mickel Mickelsson Ullattis död. Vid tinget i Jukkasjärvi 1714 gav Mickel Grelsson Ullatti till känna att hans son Mickel Mickelsson, "ogifter, om sina Trättio år wid pass", sidlidna Simoins Judae dag funnit spår efter björn på den södra sidan älven på ett skatteländ som ägdes av Mickel Grelsson och nämndemannen Henrik Eriksson Lovikka.

Henrik Eriksson, vars son Karl Henriksson, som var gift med Mickel Ullattis dotter Kerstin, kom till Ullattis hus och kungjorde att lappmannen Jöns Nilsson hade sett björnsår på den norra sidan av älven. Mickel Mickelsson Ullatti, Henrik Eriksson och lappmannen Jöns Nilsson gav sig därför ut på björnjakt och sköt en björn på den norra sidan älven.

Fredagen före Allhelgonadagen kom Henrik Eriksson åter till Ullattis gård och tog med sig Mickel Mickelsson Ullatti för att uppsöka björnen som fanns söder om älven. De tog med sig en ren var. Dagen därpå, den 2 november, kom Karl Henriksson, som var ungefär 25 år gammal, till Ullattis gård och ville att en av Mickel Grelssons söner skulle följa med och fortsätta sökandet efter björnen.

Mickel Grelsson blev häpen, eftersom Mickel Mickelsson inte hade kommit hem, varför han frågade

Karl vad som blivit av Mickel. Karl svarade att sedan Mickel och hans far "fölgdtz wid pass en half dag", hade Henrik kört hem till sitt boställe, som låg ungefär tre mil bort, och lämnat Mickel kvar ungefär en halv mil från Ullattis gård. Henrik hade sedan skickat Karl till Mickel. De hade sedan sökt efter björnen, men inte funnit den, varefter Karl begivit sig hem. Karl trodde att även Mickel hade tagit sig hem, men så var alltså inte fallet.

Mickel Grelsson Ullatti bad Karl att ta honom och sonen Jöns Mickelsson Ullatti till den plats där han och unge Mickel Ullatti hade skilts åt. De lyckades dock inte finna några spår efter honom. På Tordagen var Karl och Jöns åter ute och letade efter den unge Mickel, och när de kom fram till eldstaden där Karl och Mickel haft nattläger, fann de att Mickel låg död på rygg vid sidan om den slocknade elden. En bössa låg mellan eldstaden och kroppen, "en halff ahln när in till liiket". Bösstockens "halfwe öfre dehl" hade brunnit upp, men den främre delen var obrunnen. Den döde hade ett djupt sår "om tre twär fingers widd" på huvudets högra sida, bakom örat. Vajrenen som han kört till platsen med stod bunden vid pass 15 steg från eldstaden, och kring liket syntes människospår.

Karl tillfrågades av rätten om han delat detta nattläger med Mickel, och han svarade att det hade han, men de hade skilts åt nästan en mil därifrån, och därför väntade sig inte Karl att finna honom vid lägret när de första gången var ute och letade efter honom. Karl och Jöns förde Mickels kropp till Ullattis gård. Kroppen tvättades ren av Henrik Mickelssons hustru på Taborsberg, Brita Eriksson, samt pigan Margareta Josefsson från Tärendö, och kistan gjordes av Henrik Eriksson Lovikka och hans son Karl.

Henrik Eriksson Lovikka sade att han följt Mickel Ullatti på fredagen före Allhelgonadagen för att uppsöka björnen söder om Älven, men när de kommit halvvägs mellan Ullattis och hans egen gård kom han att tänka på att han hade gått med sig nycklarna till visthusboden, varför han åkte hem, och sände sin son Karl för att ta hans plats i jakten. Mera föregav han sig inte veta.

Karl Henriksson sade att han när han skickats till Mickel av sin far fann han snart dennes spår, följde dem, och fann Mickel vid ett berg som hette "Nattewara eller Mårtensberg". Mickel hade då redan kokat kött och bjöd honom att äta. Karl hade dock redan ätit. De övernattade vid Nattavaara och hittade dagen därpå det tomma björnidet. De dristade sig dock inte att angripa björnen i så litet snö, varför de skildes åt ungefär en halv mil från eldstaden och en halv mil från Ullattis gård. Sedan kom Karl åter till Ullattis gård och sökandet efter Mickel började. Karl tillade att, när de fann Mickels kropp, hade Jöns Mickelsson Ullatti sagt att Mickel hade "skuttit sig in genom Mun och uth genom hufwudet".

Mickel Grelsson Ullatti hade genast fattat misstanke om att Mickel blivit dräpt, varför Karl hade sagt "intet har iag dräpitt honom".

⁷⁵⁴ Syskonbarn betydde på 1700-talet kusin. Denna släktskapsangivelse verkar inte stämma.

Pigan Margareta Josefsdotter, som varit med om att tvätta kroppen vittnade att Mickel hade ett håll bakom örat där man kunde stoppa in två fingrar och en del av det tredje, "som hon och gjorde, utan at hon kände något motstånd". Kinderna var oskadda och munnen var sluten, varför hon inte kunde säga om kommen var genomskjuten.

Rätten tillfrågades om vad de ansåg: hade Mickel berövat sig själv livet med ett bösskott, eller hade han dött genom andras "handawärkan". Rätten svarade att han inte hade kunnat skjuta sig själv, eftersom han då skulle ha fått skador på tänderna, kinderna och tungan, men det hade han inte haft. Därför måste någon ha berövat honom livet, fört honom till lägret och placerat bössan så, att det såg ut som om han tagit sitt liv.

Henrik Eriksson och hans son Karl förhördes var för sig, men ändrade inte sina utsagor, trots att viss press sattes på dem. Nämndemannen Olof Klemetsson och brukssmeden Johan Jonsson Spett vittnade nu att Henrik Eriksson, som suttit i handklovar sedan två dagar, yttrat till sin son: "för din skuld lider iag detta", när handklovarna sattes på. När Henrik tillfrågades om sina ord, sade han att han sagt dem i affekt, eftersom Karl och Mickel varit ensamma ute i skogen.

Bonden Johan Henriksson vittnade att Karl sistlidna midsommartid, när Johan och andra varit i lappmarken för att ta fast Lars Mickelsson Ullatti, hade sagt att Ullatifolket fällt en björn som de ringat tillsammans: "Jag skall fuller betala Ullatz folket een Gång." Karl sade dock att han bara menat att han skulle dra dem inför rätta, sedan nekade han att han alls sagt det. Och när liket av Mickel burits från Uppbördsstugans förstuga den 15 januari 1714 hade Karl i "Ondskan" sagt till det: "fan tog med dej, för alt dhet Omak iag haft för dig, om de wilia begrafwa honom i Kyrckiogården, Kiärr eller Morass, så har intet iag bekymber där om."

Rätten tillfrågades åter om sina tankar om dråpet, och de drog slutsatsen att Karl nog var den som dödat Mickel, eftersom ingen annan varit i skogen med dem. Likaväl menade de att det var tillrådligt att gå vidare med saken under tinget nästa år, "eftersom dess innan torde bättre uplysning finnas, och Gud på något sätt låta Sanningen uppenbaras", varför uppskov beviljades. Karl Henriksson släpptes fri mot sin faders personliga borgen, och tillsades att infinna sig till nästa ting.

När målet åter togs upp vid tinget 1715 anförde lappfogden Petter Pipping att föregående års rannsaking "syntes gravera" nämndemannen Henrik Erikssons son Karl Henriksson, som varit med Mickel Mickelsson i skogen. Karl Henriksson berättade nu mer ingående om vad som hade hänt kvällen då han mötte Mickel Mickelsson skogen: När han kommit fram till Mickel vid Nattavaara en mil från björnidet var det redan mörkt. Mickel hade gjort upp eld och kokat mat och bjudit honom. Karl hade dock redan ätit, så han åt bara litet.

Mickel hade sagt till honom "det war braf, broder, att du kom". Han sade vidare att han hade följt björnspåret hela dagen, men gjort upp en eld på den här platsen när det blev mörkt. Sedan lade de sig på granris för att sova.

Tidigt på lördagsmorgonen den 31 oktober följdes de båda åt öster om björnspåren och drog sig då närmare byavägen för att komma runt björnen. När de kom fram till vägen var det redan middagstid. Då satte de sig ner för att röka tobak och talade om att de nu hade ringat björnen och kom överens om att Karl skulle komma till Ullattis gård på måndag eller tisdag. Då skulle de se om björnen hade "gåt uhr ringen någonstads".

Sedan reste Karl hem, medan Mickel åter tog vägen mot lägret, eftersom han hade lämnat sin bössa, sina renar, sitt täcke och sin mat där. Mickel var då "helfrisk och Sund". Karl hade bett Mickel följa honom hem till Keinosuando för att fira allhelgonadagen, men Mickel hade nekat eftersom man hos Ullattis hade som plägsed att "alla utaf huusfolcket" den dagen skulle vara hemma.

På måndagen hade Karl kommit till Ullattis gård och "gubben Mikkel Grelsson" frågade då vad det blivit av hans son Mickel, eftersom han ännu inte var hemkommen. Karl hade då förundrad sagt: "Är han icke hemkommen, så måste wi resa och sökia honom". Man kom dock inte iväg den dagen, något Mickel Ullatti också tillstod.

Karl sade senare att han och Mickel Mickelssons bror Jöns Mickelsson tidigt på morgonen tisdagen den 3 November gav sig ut för att söka efter Mickel i det mulna vädret. De trodde att han kanske kunde vara hos nybyggaren Hans Klemetsson i Satter, men där var han inte. De fortsatte att söka honom hela dagen, men återvände sedan till Ullattis gård utan att ha hittat honom. Jöns hade inte velat åka till platsen där Karl och Mickel hade slagit läger, trots att Karl ansett att de borde göra det.

På onsdagen var det blidväder och tö, så de kunde inte ta sig ut, men på torsdagsmorgonen fortsatte de sitt sökande. När de kom till ett berg hade Karl bjudit Jöns på ett stycke ost, och föreslagit att de skulle åka till lägerplatsen. De kom dit i skymningen och såg då genast Mickels vaja bunden vid ett träd en bit därför, "vrålande för hunger skull, men Gudh weet hwarest Karlen är!".

När de kom fram till lägret såg de Mickels kropp, men Jöns hade inte tagit illa vid sig av att se sin broder ligga där död, utan sagt att "det war elak byssa som dräpiti Karlen", varefter han lyfte upp liket och tagit något ur dess byxsäck, trots att Karl sagt till honom att inte röra något innan de hämtat "fremmande Män". Då sade Jöns: "hwad skolo witnen här giöre efter som Karlen ellest dödt och vår herre tagit honom bort".

Jöns Mickelsson Ullatti vittnade att det som Karl sagt var sant, förutom att han inte alls hade varit motvillig att resa till lägerplatsen. Han hade inte heller tagit något ur sin döde broders byxsäck. Han hade

inte tyckt att det var nödvändigt att vänta på "fremmande Män", eftersom liket då skulle utsättas för vädrets makter ännu längre än det redan hade gjort.

Nu sade Karl Henriksson att Jöns, sedan han hade "ransakat byxsäcken" hade börjat bära Mickels döda kropp till den ackja som stod strax bredvid, sägandes: "hwarföre kommer du intet och hielper mig?". Då hade Karl tagit tag i likets fötter och hjälpt Jöns lägga liket i ackjan. Det hade inte syntts något blod på den plats där liket låg, utan platsen hade varit övertäckt med den snö som börjat falla strax efter det Karl och Mickel skilts åt.

Sedan förde Jöns och Karl Mickels döda kropp till Ullattis gård och ägnade tre dagar åt att göra en kista till honom. När de hade burit in liket hade Mickel Grelsson frågat Karl om de hittat Mickel, och Karl hade svarat "Ja". När Mickel Grelsson sedan såg sin sons sargade lik ligga på en bänk i stugan hade han vänt sig till sin son Jöns och sagt: "Så länge har i hatat honom, nu har i sluppit", och gubben hade varit så "onder, att om Jöns intet gått på dörren hade han Slagit honom".

När Jöns Mickelsson hustru Elin Larsdotter på fredagskvällen kom hem från kyrkan tillsammans med Henrik Mickelssons hustru i Taborsberg, hade gubben Ullatti sagt till henne: "nu har i sluppit". När Henrik Mickelssons hustru frågade hur Mickel Mickelsson dött, svarade gubben: "det må gudh bäst wätta, men nu hafwa dhe sluppit honom så länge ha dhe huggit på honom." Jöns Mickelsson "inföll här widh med fadren" och sade att det aldrig hade varit någon träta mellan honom och "dhen slagne".

Rätten utredde sedan "en lapperskas" påstående att Karl Henriksson hade haft med sig två brödkakor från Mickel Mickelssons matsäck när han kom hem, men fann att detta påstående saknade grund. Sedan uppmanade rätten "alfwarligen" Karl Henriksson att antingen erkänna dråpet eller också åtminstone leda misstankarna ifrån sig på någon annan, men Karl sade att han inte visste mer än han redan hade sagt, och inte kunde säga mer om han så annars skulle "på stunden döö".

Brukskarlen Petter Larsson Servio vittnade att när han hösten 1714 hade varit på Ullattis gård hade Mickel Grelsson sagt till sin son Jöns: "iag sette dig wähl i skogen att hugga wedh, men intet att dräpa Brodren". Sedan skulle den andre brodern Lars Mickelsson ha berättat att Mickel hade haft 2 Riksdaler med sig ut i skogen, men Lars nekade att han sagt det. Karl Henriksson sade att om någon visste var de nu var, så var det Jöns, eftersom han hade ranssakats likets byxsäck.

Samen Lars Pålsson sade att Mickel Grelsson sagt till sin son Jöns: "förledit år widh Tinget blef Karl beskylter, men i åhr lærer du blifwa derföre, och hwarest man funnit penningar med ringarne dee lærer och stålen [stulna] wara." När Mickel Grelsson tillfrågades om han sagt sådana ord till sin son, nekade han. Men han påmindes att han genom att ljuga eller

undanhålla information gjorde sig delaktig i sin sons död.

Då erkände Mickel Grelsson att han verkligen hade sagt det vittnena hade berättat att han sagt. Han visade också fram två silverringar på 1 1/2 lod med avnött förgyllning, vilka samen Lars Pålssons hustru Brita Andersdotter skulle ha fått av Jöns Mickelsson hustru Ella Larsdotter Heiva. Han sade att dessa ringar hade tillhört hans son Mickel Mickelsson, men att någon hade stulit dem, ett kappspänne av mässing, 1 silverbägare, 1 silverbälte, två silverskedar och 100 Öre kopparmynt av honom ur ett skrin sommaren innan han blev dräpt.

Brita Andersdotter sade att Ella Larsdotter Heiva påsken 1714 hade givit henne ringarna för att hon skulle sälja dem för hennes räkning, men att hon, när hon fick veta att det var salig Mickels ringar hade lämnat dem till Lars Mickelsson Ullatti, som i sin tur hade lämnat dem till gubben Ullatti.

Ella Larsdotter tillfrågades nu var hon hade fått tag på dessa ringar. Hon sa att salige Mickels fästmo, samepigan Ingrid Pålsdotter hade stulit dem från Mickel i skogen och sedan givit dem till henne. Ingrid Pålsdotter befanns inte vara närvarande vid tinget. Ella sade att hon och Ingrid hade stulit varsin Riksdaler och ett mässingsspanne ur Mickels skrin i skogen, men att hon bara hade fått en tredjedel av värdet av det övriga stulna, medan Ingrid hade fått resten.

Mickel Grelsson menade dock att det nog var Ella Larsdotter som hade stulit alltsammans, eftersom Ingrid Pålsdotter var omvitnat fattig och hade varit tvungen att pantsätta en röd klädeskjortel för 3 Karoliner hos nämndemannen Mickel Mickelsson. Denne nämndeman berättade också att Mickel Grelsson och sonen Mickel hade misstänkt Ella Larsdotter för stölden redan sommaren innan Mickel blev dräpt.

Då framträdde Ella Larsdotter Heiva igen inför rätten" med sit späda barn på armen [...] och med gråtande tårar" och erkände att hon hade ljugit för att hjälpa sin man, vilket han hade bett henne göra. Det var istället, sade hon, hennes make Jöns Mickelsson som hade stulit sin bror Mickels värdesaker. Men aldrig hade han sagt att han hade dräpt sin bror, utan han hade den senaste tiden alltid varit bedrövad, och när hon frågat varför hade han sagt: "iag sörjer öfr. min Bror, Guud weet huru med honom är". Det hade heller aldrig varit någon träta mellan bröderna, sade hon.

Jöns Mickelsson nekade till var hans hustru sade och påstod att det var hon som hade begått stölden, att hon "måtte stå sin egen rätt", och att han inte hade något med saken att göra.

Karl Henriksson sade slutligen att Mickel Grelsson julen 1715, när han (trots att han var misstänkt för att ha dräpt hans son!) besökte Mickel, hade sagt att Jöns Mickelsson hade gått ut klockan 10 på morgonen den lördag när Mickel Mickelsson förmodligen blev dräpt, men att han inte visste vart. När han kom hem på kvällen hade han sagt att han varit på "Hermelins bruk" (Gällivare). Jöns Mickelsson

nekade först till detta, men erkände sedan att han varit ute, först i skogen och sedan på bruket, men tillade att han "derföre icke dräp't sin Broder".

Tingsrätten fann att mycket mer talade för att Jöns Mickelsson var dråparen, än att Karl Henriksson var det, men att ytterligare vittnen, som inte nu var närvarande, måste höras, varför målet uppsköts till nästa ting. Kyrkoherde Elingius skulle tillsvidare förvara de två ringar Mickel Grelsson hade visat upp.

Vid tinget 1716 vittnade Margareta Josefsdotter, som 1713 hade varit piga hos Mickel Grelsson Ullatti att Jöns Mickelsson på morgonen till den lördag då Mickel Mickelsson blev dräpt hade gått ut i skogen och kommit hem på kvällen med 2 lispund färsk fisk. Hon sade att den döde Mickel hade beklagat sig över att han blivit bestulen, men att det inte varit någon särskild träta mellan honom och Jöns.

När hon tvättade Mickels lik hade gubben Ullatti känt på liket och sagt: "det ena fingret är så ont för mig som det andra", men vad han menat med det visste hon inte. För övrigt hade hon inget mer att berätta.

Ingrid Persdotter, som varit förlovad med Mickel Mickelsson, sade sig ingenting veta om den stöld Ella Larsdotter Heiva anklagat henne för.

Nu framträdde Jöns Mickelsson Ullatti och bekände att han sommaren innan hans bror Mickel blev dräpt hade hittat en ask i skogen. Asken innehöll de två ringar som blivit uppvisade vid förra tinget, en "oächta galon", ett mässingsspänne, 7 karoliner och 2 Riksdaler specie, allt tillsammans värt 30 Daler och 12 Öre kopparmynt. Han visade nu fram alla dessa föremål. "Men beträffande det timade dråpet så kunde Rätten ingen vidare upplysning få." "Ehuru flitigt man derpå arbetade", nekade Jöns Mickelsson att han hade dräpt sin broder "ehuruwäll med förändrad hy och ansikte".

Efter att rätten tagit saken i noga överbägande fann rätten att Mickel Mickelsson och Karl Henriksson "wackert och wähl" hade delat nattläger, och att Mickel varit vid liv när Karl lämnade honom; att Mickel Mickelsson inte hade blivit dödad där man fann kroppen eftersom inget blod syntes i snön; att nämndemannen Henrik Eriksson och hans son Karl Henriksson blivit misstänkta och rannsakade för dådet, men att ingenting tydde på att någon av dem var skyldiga till dråpet, varför rätten alldeles frikände dem från alla misstankar.

Rätten fann också att den dödes broder Jöns Mickelsson nekade till att ha dräpt sin bror, men att följande bevisade omständigheter tydde på att han trots allt hade gjort det:

1. Han hade stulit från sin broder sommaren innan dråpet.
2. Det hade ofta varit "oenighet" mellan Jöns och Mickel.
3. Jöns hade varit till skogs den dag Mickel troligen blev dräpt.

4. Brödernas fader hade hållit Jöns för Mickels "baneman och dråpare", med mera.

Av dessa skäl kunde inte tingsrätten befria Jöns från misstanken att ha dräpt sin egen bror, utan han dömdes att med ed befria sig från denna dråpmålsak om han kunde göra detta.

För stölden från sin broder dömdes han att böta 30 Daler och 12 Öre silvermynt, samt undergå en sön-dags kyrkoplikt. Då han inte kunde erlægga dessa böter pliktade han vid tinget i Jukkasjärvi 1718 med kroppen.

Elin Larsdotter Heiva, som "icke allenast på alt sätt sökt denne stölden dölja och ned tysta", utan också hade försökt föryttra de stulna ringarna dömdes att "plichta för sin ondhet" med 2 par ris, vilket dock tillsammans med den övriga domen skulle underställas hovrätten.

Då ingen hade kunnat dömas för mordet på Mickel Mickelsson Ullatti sakfälldes häradet vid tinget 1718 för "dulga dråp och Mord gjäld" till 40 Mark-er silvermynt. Detta innebär att Jöns Mickelsson Ullatti hade svurit sig fri från dråpet.

– Postumt gift med **Ingrid Pålsdotter**.

Brottmål: Vid tinget i Jukkasjärvi 1714 kallades gamle Mickel Ullattis tjänstepiga Ingrid Pålsdotter, som för åtta dagar sedan fött ett barn, Karin kallat, inför rätten. Hon sade att unge Mickel Mickelsson Ullatti hade lägrat henne när hon tjänade hos hans fader, lovat att äkta henne, och givit henne 1 1/2 Karolin i fästegåva.

Han skulle ha varit sinnad att vigas vid henne så snart hon fött sitt barn, men äktenskapet hann inte fullbordas innan han blev död i skogen allhelgonatiden 1713. Gamle Mickel Grelsson Ullatti och hans son Jöns intygade under ed att detta var riktigt. Därför stod Ingrid Pålsdotter enligt §14 i Kyrkolagens 15 kapitel fri från straff, och förklarades vara Mickel Mickelsson Ullattis hustru.

Barn:

1. Karin *1714

VASARA ELLER KELOTTIJÄRVI

Per Jonsson Vasara eller Päiväinen var *son* till sammen Jon Henriksson Vasara (†1763 1/1) och Anna Olofsdotter Lodvik (Hon tillhörde inte nybyggarsläkten Lovikka/Lodvik/Lodwijk, utan var dotter till sammen Olof Tomasson i Rounala. Hennes bror Nils Olsson Lodvik eller Paljasvaara flyttade till Söfjord i Norge och blev nybyggare där) i Suonttavaara; *sonson* till nämndemannen Henrik Larsson Vasara (*1662, †1733 25/7) och Karin (*1653, †1743 14/5) i Suonttavaara; och *sonsons son* till sammen Lars Henriksson Vasara, som tas upp i mantalslängderna under Tingevaara sameby 1612-16 och under Suonttavaara 1638-61. Han var länsman i Suonttavaara 1641-49.

Lars Henriksson Vasara var *son* till sammen Henrik Vasara eller Uasar (†1605); som återfinns i Rounala 1582-84; i Siggevaara 1594-95 och i Tingevaara 1596-1606. Henrik Vasara eller Uasar kan ha varit *son* till den Jon Vasara eller Uasar som fanns i Siggevaara sameby 1567-84.

Angående släkten Vasara, se dels Kuoksu, Erik (2007f): "Anteckningar om samesläkter i Jukkasjärvi och Karesuando innan kyrkobokföringen," andra upplagan, Angered., dels Marainen, Johannes (1997): "Karesuando samesläkter", Umeå: Såmiid Riikasearvi.

Jon Vasara eller Uasar
Same i Siggevaara 1567-84

?

Henrik Vasara eller Uasar
†1605
Same i Rounala 1582-84,
i Siggevaara 1594-95,
i Tingevaara 1596-1606

Lars Henriksson Vasara
Same i Tingevaara 1612-16,
i Suonttavaara 1638-61.
Länsman i Suonttavaara 1641-49

Henrik Larsson Vasara
*1662, †1733 25/7
Same i Suonttavaara, nämndeman
G.m. Karin, *1653, †1743 14/5

Jon Henriksson Vasara
†1763 1/1
Same i Suonttavaara
G.m. Anna Olofsdotter Lodvik

Per Jonsson Vasara eller Päiväinen
*1726 14/7
Tabell 1

Nils Persson Vasara el. Kelottijärvi
*1760 14/11
Tabell 2

Olof Persson Vasara el. Kelottijärvi
*1763 21/8
Tabell 3

Tabell 1

Per Jonsson Vasara eller Päiväinen.⁷⁵⁵ *1726 14/7 i Suonttavaara. Same i Suonttavaara, sedan nybyggare i Kelottijärvi. Han började anlägga detta nybygge sommaren 1757. Kelottijärvi eller Kelottivuoma hade under lång tid varit skatteländ för släktena Vasara och Palopää, som var grenar av samma släkt.

År 1760 10/9 utsynte bylänsman Olof Olsson Mämmi och nämndeman Henrik Eriksson Palojoensuu Per Jonsson Vasaras nybygge Kelottijärvi. På nybygget fanns ett pörte, ett fähus av torv och en torvkåta. Nybygget hade ett skälsland öppen åker med

stenig och sandig jordmån, samt tillfälle att uppta mer åker. Per Vasara bärgade 9 lass hö av färdig åker och 3 lass hö av röjningsland från 9 hårdvallsängar och 13 starrvallsängar. Kronolänsman Nils Månsson Magnus och Lars Tomasson Tomma intygade att Per Jonsson Vasara tillsammans med andra fiskade i Kelottijärvi och i Vuontisjärvi, samt i flera andra små abborrh- och gäddträsk.

När synesinstrumentet lästes upp vid tinget i Enontekis 1767 förklarade sig kronolänsman Nils Månsson Magnus och hans bror klockaren Johan Månsson Maunu nöjda med att alla uppräknade lägenheter lades under Per Jonsson Vasaras nybygge (angående deras tidigare konflikter om mark – se nedan).

Nils Henriksson Vasara berättade att Pers nybygge och alla dess lägenheter och fiskevatten låg under

⁷⁵⁵ Kommunionslängd för Enontekis 1731-63, 1765-1805; Husförhörlängd för Enontekis 1748-79, 1780-1808. Se även Ljung: Enontekis (Karesuando) s. 128 och Marainen: Karesuando samesläkter s. 312.

Nils och Pers förfäders gamla skatteländ. Därför begärde Nils, att om hans renar "af sjukdom eller annan olyckelig händelse dö skull", skulle han ha rätt att av nybygget disponera ängar som gav ett kofoder. Per Jonsson Vasara ville dock inte gå med på detta, eftersom hans nybygge redan som det var hade så svaga ängar.

Nils Henriksson Vasara sade också att han och de andra intressenterna i skatteländet inte hade något emot att Per Vasara skulle få fiska till husbehov i de uppräknade fisketräsken, så länge han inte lät någon främmande fiska där tillsammans med honom.

Tvistemål: Vid tinget i Enontekis 1758 klagade kronolänsman Johan Månsson Maunu (Karesuando-släkten 4) över att Per Jonsson Vasara 1757 hade låtit sina kreatur beta på och förtrampa ängarna "Fatzipelka", Kenttäpää, Pikkusaari, Kartiranta och Saarenpää, trots att dessa ängar i mer än 100 år legat under länsmannens nybygge Maunu. Därför krävde han att Per skulle ersätta honom med 12 Daler kopparmynt.

Tingsrätten frågade Johan om ängarna varit inhägnade, och denne svarade att han hade haft så ont om stängsel att han inte kunnat hägna in dem.

Per Jonsson Vasara berättade att han sommaren 1757 hade börjat uppta ett nybygge vid Kelottijärvi, och erkände att han hade bärgat 6 ruckor hö på de nämnda ängarna, samt att hans kreatur verkligen hade ätit och förtrampat resten av höet. Dock, sade han, låg dessa ängar under hans "förfäders uråldriga skatt land", varför han inte kunde ställas till ansvar för höet.

Per sade att han trots detta var sinnad att sätta upp ett stängsel för att hindra sina kreatur från att fortsätta beta på dessa ängar, men "för swulnad i den ena handen skall sådant icke Kunnat skje". Hans hustru hade också anmodat länsmannens döttrar att hjälpa henne sätta upp detta stängsel, "men de hade sådant sig undandragit".

Henrik Nilsson Niva vittnade att "Fatzipelka" oftast låg under vatten, men att länsmannen Johan Månsson hade brukat bärga den när det gick. De övriga ängarna hade Johan bärgat i minst 10 år, eftersom Henrik för 10 år sedan hade fiskat i Kelottijärvi och då sett Johan bärga dem, vilket även Johans far Måns Eriksson enligt uppgift hade brukat göra.

Häradsrätten beslöt att syn skulle göras över Maunu och Kelottijärvi nybyggen, samt att Johan och Per skulle bruka hälften var av ängarna om de inte kom överens om annan delning. Johan ville först inte gå med på detta, men gav sig omsider. Nämndeman Henrik Eriksson Palojoensuu och Olof Olsson Mämmi skulle sommaren 1758 förrätta syn av nybyggena Maunu och Kelottijärvi.

Saken mellan Johan Månsson Maunu och Per Jonsson Vasara fortsatte vid tinget 1760. Johan sade då att Per sommaren 1759 hade bärgat hela Kutusaari äng, som av ålder hade tillhört Maunu nybygge, och trots att häradsrätten 1758 hade förklarar att Johan och Per tillsvidare skulle bärga hälften var av ängarna "Fatsipelka", Kenttäpää, Pikkusaari, Kartiranta och

Saarenpää, hade Per somrarna 1758 och 1759 bärgat hela ängarna, förutom att Johan sommaren 1758 fått bärga Pikkusaari och Saarenpää. Därför krävde Johan nu att Per skulle förbjudas att vidare bärga dessa ängar, och dessutom skulle plikta för sitt intrång och ersätta det hö han bärgat på ängarna.

Per Vasara tillstod att han 1759 hade bärgat Kutusaari på 4 renlass hö. Dock sade han att trots att Johans far Måns Eriksson i långliga tider hade bärgat hö där, tillhörde ängen rätteligen hans eget gamla skatteländ, varför ängen tillkom honom, och inte Johan. Vad gällde de övriga ängarna erkände han att han 1759 hade bärgat hela Pikkusaari, men sade att han inte sedan 1757 hade bärgat de andra omtvistade ängarna. Däremot hade hans kreatur betat på Saarenpää och Kartiranta, eftersom dessa ängar inte var inhägnade – något Johan medgav.

Sedan erhöll rätten underrättelse om att det skatteländ Per Vasara talade om brukades av honom och hans medarvingar nämndeman Nils Henriksson Vasara, Nils Larsson Palopää och Lars Nilsson Vasara. Skatteländet var ungefär 2 mil brett och 3 till 3 1/2 mil långt. Nils Vasara och Nils Palopää hade en ko vardera, medan Lars Vasara inte hade några kor. Per Vasara sade att detta skatteländ kallades Kelottivuoma, Vuotisvuoma och Vokanen eller Vokasjärvi, samt Kutsurimaa.

Henrik Nilsson Niva vittnade åter att Johan Månsson och hans far Måns Eriksson under 14 års tid hade bärgat ängen Kutusaari, men att han inte visste vem som hade brukat bärga den innan dess. Han sade också att det på Könkämä älvs stränder, samt "på uddarne som gå genom Kellotovuoma och Träsket", vilka låg på Per Vasaras skatteländ, fanns flera platser som kunde röjas till äng.

Tingsrätten fann att ängarna, då de i långlig tid brukats av Maunu nybygge, trots att de en gång tillhört Per Vasaras förfäders skatteländ, även fortsättningsvis skulle få brukas av Maunu nybygge. Detta eftersom det fanns många andra marker på Vasaras skatteländ som kunde röjas upp till god äng, medan Maunu var "wid [...] fattige omständigheter". Därför förbjöds Per Jonsson Vasara vid 5 Daler Silvermynts vite att fotsätta bruka de omtvistade ängarna.

Dock kunde han inte plikta för åverkan eller åläggas att återlämna det hö han slagit på Kutusaari, då han med skäl hade kunnat anse att ängen låg under hans släkts gamla skatteländ. Inte heller vad gällde ängarna "Fatsipelka", Kenttäpää, Pikkusaari, Kartiranta och Saarenpää kunde Per åläggas återlämna det bärgade höet eller pliktfallas. Parterna ålades att i framtiden vid vite av 5 Daler silvermynt bruka hälften var av dessa ängar, enligt 1758 års dom. Detta tills ordenligt syn hade genomförts av ängarna.

Vid tinget 1761 kårade Nils Månsson Magnus och hans broder, vice klockaren Johan Månsson Magnus, samt å deras vägnar bylänsmannen Henrik Henriksson Palokka, åter till nybyggaren Per Jonsson Vasara, och dennes ombud, vice kronobefallningsman Vilhelm Bodin.

Kärandena berättade att Per Vasara gått emot häradsrättens utslag av år 1760, eftersom han sommaren 1760 ånyo hade bärgat hela Kenttäpää, Pikkusaari, Kartiranta och Saarenpää, samt Fatsipelka- luokta, men den del av Fatsipelka äng som kallades Fatsipelkatörmä, hade Johan kunnat bärga. Därför krävde Johan att Per skulle förbjudas att fortsättningsvis bärga något hö på dessa ängar. Dessutom krävde han att Per skulle ersätta det sommaren 1760 bärgade höet, samt Johans rättegångskostnader.

Kronolänsman Nils Magnus förklarade sig däremot nöjd att avstå sin del i ängarna Fatsipelka, Pikkusaari, Kartiranta och Saarenpää till Per Vasaras nybygge. Dock ville han att han och hans bror skulle få behålla Kenttäpää äng under Maunu nybygge.

Dessutom klagade Nils och Johan över att Per Vasara sommaren 1760 hade bärgat två lass hö på Nilivuopionluoto, som av ålder låg under Maunu nybygge. Dessutom hade han fört bort det bärgade höet, trots att bylänsman Olof Olsson Mämmi och nämndeman Henrik Eriksson Palojoensuu hade belagt höet med "arrest". De krävde att Per Vasara måste återlämna höet, och vidare förbjudas att bärga hö på Nilivuopionluoto.

Per Vasara tillstod att han hade bärgat hela Fatsipeltaluokta, Kenttäpää och Pikkusaari, eftersom han nyligen hade anlagt sitt nybygge Kelottijärvi, och inte kunde klara sig utan höet från dessa ängar. Dessutom låg de, som han redan tidigare hade sagt, på hans gamla skatteländ. Kartiranta och Saarenpää hade han dock inte slagit, utan höet på dessa ängar hade ätits upp av hans kreatur, som trängt sig in på ängarna då de inte var inhägnade.

Han hade också bärgat de två lassen på Nilivuopionluoto, eftersom även denna äng låg på hans förfäders gamla skatteländ. Vidare sade han att alla dessa ängar låg mer än en mil från Maunu, och att Maunu nybyggare gott och väl kunde klara sig utan dessa ängar. Därför begärde han att ängarna skulle läggas under hans nybygge.

Efter att det synesinstrument som upprättats sommaren 1760 lästes upp (se ovan), valde dock Johan och Nils Månssöner att avstå sin rätt till de omtvistade ängarna, och lämna Per Jonsson Vasara fritt att lägga dem under sitt nybygge. Per Jonsson Vasara avsåg sig då alla anspråk på Nilivuopionluoto, men Johan Maunu krävde dock även fortsättningsvis att han skulle återlämna de två lass hö han förra sommaren hade bärgat på ängen.

Nämndeman Henrik Eriksson Palojoensuu vittnade att Johan Månsson Maunu och hans far hade bärgat Nilivuopionluoto i flera år, men att han inte visste hur länge de hade gjort det. Per Johansson Idivuoma vittnade däremot att han varken hade sett Johan eller hans fader bärga ängen, dock hade Pers Johanssons far, Johan Samuelsson Idivuoma, berättat för honom att Måns Eriksson en gång hade givit prästbordet en äng, och istället fått Nilivuopionluoto (se även Karesuandosläkten 3).

Kronobefallningsman Bodin sade att vad gällde ängen Nilivuopionluoto, måste tinget låta saken anstå tills man fått underrättelser om hur det låg till med den, men rätten fann att vad angick de övriga ängarna skulle de hädanefter höra till Kelottijärvi nybygge, som överenskommet. Inga ytterligare anteckningar finns i domböckerna.

Övrigt: Han fick 1777 21/2 en Abc-bok av Enontekis socken.⁷⁵⁶

– Gift 1747 11/4 med **Ingrid Andersdotter**, *1728.

Barn:

1. Anders *1748 27/2, †1757 14/12 av koppor.
2. Henrik *1750 20/1. Utflyttad till Lyngen, Norge. Gift 1775 i Lyngen med Siri Jensdatter (*1750 25/7, från Karesuandosläkten 14). Barn: Inger (*1776) Peder (*1778), Sigri (*1778), Henrik (*1781).
3. Per *1752 24/12. Same i Suonttavaara sameby. Gift med Ella Johansdotter (*1755). Barn: Johan (*1777), Malin (*1780 28/2), Per (*1783 27/3, †1794 5/4), Anders (*1786 18/2, †1786 25/4).
4. Jon *1755 12/9. Utflyttad.
5. Anna *1757 3/11. G. 1783 25/6 m. Nils Henriksson Niva (Niva 3).
6. Nils Kelottijärvi *1760 14/11 – tabell 2
7. Olof Kelottijärvi *1763 21/8 – tabell 3
8. Ella *1769 26/9. G. 1800 14/4 m. Per Henriksson Niva (Niva 5).

P i

Per Jonsson Vasaras bomärke 1790.⁷⁵⁷

Tabell 2

Nils Persson Vasara eller Kelottijärvi⁷⁵⁸ (från tabell 1). *1760 14/11 i Kelottijärvi, Suonttavaara. Husbonde på halva Suonttavaara gård i Kelottijärvi (Kelottijärvi Nr. 1 på 1/8 mantal, sedermera Uusitalo och Juhola gårdar).

Vid tinget i Enontekis 1789 ansökte bröderna Nils och Olof Perssöner Vasara om rätt att få anlägga ett nybygge på "Wuokasenrova" vid Kelottijärvi. Platsen bedömdes ha gott mulbete, samt någorlunda goda jakt och fiskemöjligheter.

Övrigt: Han köpte 1792 10/4 ett "gl: Kyrko Fenster" från Enontekis kyrka för 16 Skilling.⁷⁵⁹

– Gift 1785 med **Marget Ersdotter Sikko**, *1754 25/1, dotter till Erik Nilsson Sikko och Marget Larsdotter Juuso i Rounala sameby.

Barn:

1. Marget *1786 2/1, †1789 30/4
2. Nils *1789 15/11, †1791 6/8
3. Anna *1789 15/11

⁷⁵⁶ Räkenskaper för fattigmedel, Enontekis 1777.

⁷⁵⁷ Dombok, Enontekis tingslag 1790.

⁷⁵⁸ Kommunionslängd för Enontekis 1765-1805;

Husförhörslängd för Enontekis 1780-1808.

⁷⁵⁹ Kyrkoräkenskaper, Enontekis 1792.

4. Henrik*1791 30/12
 5. Ella Stina *1795 5/1
 - 6 Brita *1797 27/2
- Barn utom äktenskapet med **Ella Nilsson Vikkuriniemi** (Karesuandosläkten 12):
1. Nils *1784 14/7

Tabell 3

Olof Persson Vasara eller Kelottijärvi⁷⁶⁰ (från tabell 1). *1763 21/8 i Kelottijärvi, Suonttavaara. Husbonde på halva Suonttavaara gård i Kelottijärvi (Kelottijärvi Nr. 1 på 1/8 mantal, sedermera Kelottijärvi, Ollila och Mannela gårdar).

– Gift 1791 26/4 med **Ella Olsdotter Pudas**, *1758, dotter till Olof Larsson Måna eller Pudas och Margareta Jönsdotter Olli i Kolari, Pajala sn.

Barn:

1. Henrik *1796 14/11
2. Elsa Greta *1800 3/3

⁷⁶⁰ Kommunionslängd för Enontekis 1765-1805;
Husförhörslängd för Enontekis 1780-1808.

VUONTISJÄRVI

Jöns Jönsson (som även kallades Johan Johansson) Vuontisjärvi inkom till lappmarken från Muonionniska, Pajala sn, och var antagligen *son* till Jöns Persson Klaus, husbonde på sedermera Bäck gård i Muonionniska 1690-1710 och Ella Hindersdotter; *sonson* till Per Claesson Ähkynen, husbonde på sedermera Bäck gård i Muonionniska 1669-88, *sonsons son* till Claes Staffansson Ähkynen, husbonde på sedermera Bäck gård i Muonionniska 1647-67; och *sonsons sonson* till Staffan Claesson Ähkynen, husbonde på sedermera Bäck gård i Muonionniska 1636-46. Staffan Claesson kom antagligen till Tornedalen från Muhos i Ijo socken. Han grundade den by som idag heter Yli-Muonio.

Staffan Claesson Ähkynen
Muonionniska, Bäck gård 1636-46

Claes Staffansson Ähkynen
Muonionniska, Bäck gård 1647-67

Per Claesson Ähkynen
Muonionniska, Bäck gård 1669-88

Jöns Persson Klaus
Muonionniska, Bäck gård 1690-1710
G.m. Ella Hindersdotter

Jöns Jönsson (Johan Johansson) Vuontisjärvi
*1696, †1775 25/7
Tabell 1

Johan Jönsson Vuontisjärvi *1742 25/12 Tabell 2	Per Jönsson Vuontisjärvi *1751 25/3 Tabell 3
---	--

Tabell 1

Jöns Jönsson (Johan Johansson) Vuontisjärvi.⁷⁶¹
*1696, †1775 25/7 i Vuontisjärvi av styng. Nybyggare i Vuontisjärvi, Suonttavaara.

Vid tinget i Enontekis 1735 företedde bondesonen Johan Johansson från Muonionniska kronobefallningsman Anders Hackzells tillstånd, daterat 1734 28/1, att få bosätta sig "i Peldowuoma och Portuslombola" – en plats som tidigare hade utsynats av läns- och nämndemännen.

I sin "Beskrifning om Torneå och Kemi Lappmarcker" från 1738 skriver kronofogde Anders Hackzell att Vuontisjärvi fem mil öster om Muonio älv hade Jöns Jönsson till nybyggare. Han hade nyligen ned-satt sig där och njöt fortfarande frihet. Han sådde ännu intet, och kunde föda allenast en ko av myrängar.⁷⁶²

Johan sade sig nu ha börjat bygga hus och röja åker och äng vid Vuontisjärvi en mil från Per Persson Eira (Eira 1) i Peltovuoma och två mil från Henrik Henriksson Hetta (Hetta 1) i Ounisjärvi. Då detta inte skulle leda till "förfång och olägenhet" för någon annan gav tingsrätten honom tillåtelse att fortsätta bo och bygga vid Vuontisjärvi, samt gav nybygget 15 frihetsår. Han förbjöds att göra samerna några för-

hinder i de arvsrättigheter "de af ålder för sig sielfwa haft".

– Gift 1736 25/3 med **Margareta (Marget) Nilsdotter Kunnari**, *1719, från Karesuandosläkten 19.

Johan Johansson lovade i en skrift av 1736 25/3 att, "såsom i världen är wanligt", förära sin "Kiära brud" Margareta Nilsdotter 50 plåtar i morgongåva. Dagen därpå intygade komminister Henrik Ganander att Johan efter vigseln, som förrättats samma dag som Johan undertecknade sin skrift, hade överlämnat morgongåvan. 1775 16/1 intygade Johan Johansson i Vuontisjärvi att det var hans vilja att hans "Kära Hustru" även efter hans död skulle åtnjuta de 300 Daler kopparmynt eller 50 plåtar han överlämnat till henne på vigselfdagen.⁷⁶³

Vid tinget i Enontekis 1784 hade Margareta Nilsdotter genom nämndeman Johan Hindersson Hetta låtit instämma sina söner Per och Johan Jönssöner i Vuontisjärvi angående förgånga. Parterna kom i vänlighet överens om att sönerna, vilka var grannar, skulle ge modern föda under var sin halva av året.

Barn:

1. Johan (Jöns) *1742 25/12 – tabell 2
2. Marget *1747 28/3. G. 1776 8/4 m. Olof Olofsson Mämmi, senior (Mämmi 2).
3. Nils Nilimaa *1749 9/8. Utflyttad till Muonionniska 1784. Han blev husbonde på Nilimaa gård i Muonionniska. Gift 1782 med Kerstin Johans-

⁷⁶¹ Kommunionslängd för Enontekis 1731-63, 1765-1805; Husförhörlängd för Enontekis 1748-79, 1780-1808. Se även Ljung: Enontekis (Karesuando) s.

⁷⁶² Fellman 1910.

⁷⁶³ Dombok, Enontekis tingslag 1775.

- dotter Niemi (*1757 25/6). Barn: Brita (*1783 7/1), Johan (*1787), Per (*1793), Maria (*1796).
4. Per *1751 25/3 – tabell 3
 4. Henrik *1753 29/5, †1768 5/6 av hetsig sjuka.
 5. Tomas *1757 20/1, †1758 11/6 av koppor.
 6. Olof Jerisjärvi *1759 11/12. Nybyggare i Jerisjärvi. Klockare i Muonio sn. Gift 1792 med Eva Johansdotter Niemi (*1770 11/12). Barn: Johan (*1793), Eva (*1795), Olof (*1796), Anna Greta (*1797), Abraham (*1799 4/10).
 7. Ella *1762, †1788 27/11. Hon fick 1788 20/2 ett exemplar av boken "Svebilii spørsmål" av Enontekis socken,⁷⁶⁴ Senare samma testamenterade hon 4 Skilling till Enontekis kyrka.⁷⁶⁵

Tabell 2

Johan (Jöns) Jönsson (Johansson) Vuontisjärvi⁷⁶⁶ (från tabell 1). *1742 25/12 i Vuontisjärvi, Suonttavaara. Husbonde på Vuontisjärvi gård i Vuontisjärvi (Vuontisjärvi Nr. 1).

– Gift 1774 13/3 med **Valborg Mickelsdotter Hetta**, *1748 20/10, från Hetta 2.

Barn:

1. Margareta *1775 9/3
2. Johan *1776 1/12
3. Valborg *1778 13/11
4. Brita *1781 22/1
5. Ella *1782 11/4
6. Mickel *1784 15/12
7. Katarina *1786 21/12
8. Jakob *1789 25/7
9. Henrik *1791 27/9, †1798 6/4 av hetsig feber. I hans namn testamenterades 4 Skilling till Enontekis kyrka.⁷⁶⁷
10. Josef *1798, †1798 29/9. I hans namn testamenterades 4 Skilling till kyrkan i Enontekis.⁷⁶⁸

Jakob Johansson Vuontisjärvis bomärke 1852.⁷⁶⁹

Tabell 3

Per Jönsson (Johansson) Vuontisjärvi⁷⁷⁰ (från tabell 1). *1751 25/3 i Vuontisjärvi, Suonttavaara. Husbonde på Keskitalo gård i Vuontisjärvi (Vuontisjärvi Nr. 2).

Vid tinget i Jukkasjärvi 1786 instämde Per Vuontisjärvi genom sitt ombud, tingstolken Gustav Bucht,

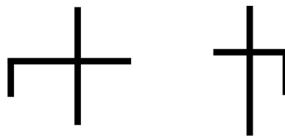
samen Henrik Hindersson Heikka med påstående att denne till Per måste återbördä en oxren som tillägnat sig av honom, och inte återlämnat. Henrik Heikka nekade.

Gustav Bucht hade kallat Henrik Hindersson Hetta till vittne, men då denne inte var närvarande begärde han att målet skulle uppskjutas till nästa ting, vilket tingsrätten biföll. Ytterligare anteckningar i målet saknas.

– Gift 1777 9/11 med **Kristina Jönsdotter Peltovuoma**, *1750 1/1, från Kippoinen 2.

Barn:

1. Johan *1779 2/1, †1787
2. Per *1781 16/11
3. Olof *1784 26/9
4. Nils *1787 2/3
5. Johan *1790 26/1
6. Samuel *1792 28/2, †1798. I hans namn testamenterades 4 Skilling till kyrkan i Enontekis.⁷⁷¹

Från vänster: Per Johansson Vuontisjärvis bomärke 1801; sonen Olof Persson Vuontisjärvis bomärke 1846.⁷⁷²

⁷⁶⁴ Räkenskaper för fattigmedel, Enontekis 1788.

⁷⁶⁵ Kyrkoräkenskaper, Enontekis 1788 7/12.

⁷⁶⁶ Kommunionslängd för Enontekis 1765-1805; Husförhörlängd för Enontekis 1748-79, 1780-1808. Se även Ljung: Enontekis (Karesuando) s. 371.

⁷⁶⁷ Kyrkoräkenskaper, Enontekis 1798 21/4.

⁷⁶⁸ Kyrkoräkenskaper, Enontekis 1798 8/12

⁷⁶⁹ Sockenstämmoprotokoll, Muonio 1852.

⁷⁷⁰ Kommunionslängd för Enontekis 1765-1805; Husförhörlängd för Enontekis 1748-79, 1780-1808.

⁷⁷¹ Kyrkoräkenskaper, Enontekis 1798 6/4.

⁷⁷² Dombok, Enontekis tingslag 1801; Sockenstämmoprotokoll, Muonio 1846.

KÄLLOR

ARKIVMATERIAL – KYRKOARKIV

- Enontekiö: Död- och begravningsbok 1722-75, 1776-1832; Födelse- och dopbok 1720-61, 1762-1834; Husförhörslängd 1748-79, 1780-1805; Kommunionbok 1722-39, 1731-63 (lucka 1738-43), 1748-79, 1764-1805, 1780-1805; Lysnings- och vigselbok 1722-74, 1776-1833; Sockenstämmoprotokoll 1788-1853; Kyrkoräkenskaper 1763-1803, 1769-1789.
- Gällivare: Död- och begravningsbok 1744-1764, 1775-1819 (lucka 1798-1802); Födelse- och dopbok 1759-68, 1775-1827; Husförhörslängd 1758-67, 1776-1822; Kommunionbok 1776-1822; Lysnings- och vigselbok 1742-77, 1778-1827.
- Hietaniemi: Död- och begravningsbok 1733-1803; Födelse- och dopbok 1721-78, 1779-1830; Husförhörslängd 1741-1746, 1783-1801; Lysnings- och vigselbok 1741-1803.
- Jukkasjärvi: Död- och begravningsbok 1719-42, 1792-1850; Födelse- och dopbok 1714-16, 1719-51, 1792-1842; Husförhörslängd 1765-94, 1795-1827 (Defekt. Innehåller även uppgifter från tiden innan 1794); Kyrkoräkenskaper 1646-60, 1683-1724, 1725-40, 1741-85, 1785-1824; Lysnings- och vigselbok; 1715, 1720-51, 1792-1850; Ingemar Lindstedts dagbok 1831-46; Sockenstämmoprotokoll 1832-1860
- Karesuando: Sockenstämmoprotokoll 1812-1843, 1844-67.
- Muonio: Sockenstämmoprotokoll 1841-58.
- Oulun Tuomiokirkkoseurakunta: Lukukirka 1712-1712.
- Pajala: Död- och begravningsbok; Födelse- och dopbok 1743-58, 1761-75, 1767-1831; Husförhörslängd 1764-72, 1772-1802; Kommunionbok 1731-57, 1764-1808; Lysnings- och vigselbok 1728-58, 1768-81.
- Sodankylä: Kommunionbok 1731-49, 1750-60, 1760-71, 1772-83, 1784-97, 1798-1805; Födelse- och dopbok 1759-80, 1781-96, 1797-1824.
- Övertorneå: Död- och begravningsbok 1737-1801 (lucka 1723-25); Födelse- och dopbok 1718-1801 (lucka 1723-25); Husförhörslängd 1781-1801; Lysnings- och vigselbok 1726-83 (lucka 1723-25, samt 1784-).

ARKIVMATERIAL – DOMSTOLSARKIV

- Enontekis tingslag, domböcker: 1658-1800. Domböckerna för 1751, 1753-57, 1763 och 1795 saknas.
- Jukkasjärvi tingslag, domböcker: 1659-1800. Domboken för 1754 saknas; av domboken för år 1785 återstår enbart saköreslängden; 1751-52, 1755, 1773 och 1787 års domböcker är defekta och även 1778 års dombok förefaller vara defekt. 1757 års dombok (felaktigt daterad 1756) är mycket svåräst.
- Karesuando tingslag: Bouppteckningar och arvskiften 1833-47.
- Övertorneå tingslag: Dombok 1684, 1687, 1694, memorialdombok 1715-21 (med inneliggande handlingar från 1600-talets slut).

För tiden 1658-1699, samt 1734-1784 har jag som källa till de bitvis mycket svåråtkomliga domböckerna som huvudsaklig källa använt mig av Dag A. Larsens och Kåre Rauøs ovärderliga transkriptioner av domböckerna för Torne lappmark, nämligen:

- Larsen, Dag A, Rauø, Kåre (1994): "Dombok Torneå lappmark : Jukkasjärvi og Enontekis tinglag 1639-99", Finnsnes, Lenvik bygdemuseum.
- Larsen, Dag A, Rauø, Kåre (1996): "Dombok Torneå lappmark : Jukkasjärvi og Enontekis tinglag 1733-1736", Finnsnes, Lenvik bygdemuseum; "Dombok Torneå lappmark : Jukkasjärvi og Enontekis tinglag 1737-1740", Finnsnes, Lenvik bygdemuseum; "Dombok Torneå lappmark : Jukkasjärvi og Enontekis tinglag 1741-1750", Finnsnes, Lenvik bygdemuseum.
- Larsen, Dag A, Rauø, Kåre (1997): "Dombok Torneå lappmark : Jukkasjärvi og Enontekis tinglag 1751-1760", Finnsnes, Lenvik bygdemuseum; "Dombok Torneå lappmark : Jukkasjärvi og Enontekis tinglag 1761-1767", Finnsnes, Lenvik bygdemuseum.
- Larsen, Dag A, Rauø, Kåre (1999): "Dombok Torneå lappmark : Jukkasjärvi og Enontekis tinglag 1768-1777", Finnsnes, Lenvik bygdemuseum; "Dombok Torneå lappmark : Jukkasjärvi og Enontekis tinglag 1778-1784", Finnsnes, Lenvik bygdemuseum.

Huvudsaklig källa för domböckerna 1700-1733 har varit de avskrifter av dessa domböcker (även de av Dag A. Larsen och Kåre Rauø) som återfinns på Lenviks museums hemsida:

<http://lenvik-museum.no/meny5/menyvalg8.htm>

ARKIVMATERIAL – ÖVRIGT

Boskapslängder för Västerbotten 1620-39.
Fogderäkenskaper för Torne- och Västersjö lappmarker 1603-20.
Folkräkning för Norge, 1801
Generalmönsterrullor.
Hjalmar Falks samlingar på landsarkivet i Härnösand.
Jordeböcker för Västerbotten från och med 1607.
Kvarntulls- och mantalsängder för Västerbotten 1632-1636.
Landskapshandlingar för Västerbotten 1539-1620.
Mantalslängder för Västerbotten från och med 1642.
Roteringslängder
Samuli Paulaharjus samlingar på SKS i Helsingfors.

FAMILJEREGISTER

Ljung, August (1948): "Karesuando – Enontekis" ur "Norrbotten – Norrbottens läns hembygdsförenings årsbok 1948", Luleå.
Ljung, August (1944): "Familjeregister för Jukkasjärvi (och Vittangi) församlingar för åren 1719-1923" manuskript, Riksarkivet.
Ljung, August (1948): "Familjeregister för Karesuando (Enontekis) församling för åren 1720-1923" manuskript, Riksarkivet.
Ljung, August (1950): "Familjeregister för Gällivare församling för åren 1742-1894" manuskript, Riksarkivet.
Norberg, Per: (2007-2008): "Familjeregister, Övertorneå 1720-1800"; <http://www.pher.se/>.
Wahlberg, Erik; följande släktutredningar på Nordkalottbiblioteket, Övertorneå:
B pärm 4: 5. Kyrö.
C pärm 8: 10. Lovikka.
C pärm 11: 26. Karinen.
C Pärm 12: 31. Lainio 1.
Pärm 21: D 19A Kemi i Jukkasjärvi - Fiellborg - Häggroth – Lindmark, D 19B Elingius,
D 20A Kemiläinen i Lainio - Holster , D 21 A Kuoksu - Kurravaara - Torneus - Oksajärvi - Ylivainio.
Pärm 22: D 22A Parakka, D 22B Kelkkaniemi, D 23A Huru (Parakka), D 24A Lainio 2 - Harju,
D 24B Lainio 3, D 25A Soppero - Kurvander - Kassa – Jysky, D 25B Niemi - Soppero
Pärm 23: D 26A Stjernström, D 26B Sagar (Piilijärvi) - Hotti (Oksajärvi).
Pärm 25: D 35A Taavola I (Juoksenki).
Pärm 31: D 61A Kaaresuanto - Maunu – Muotkajärvi, D 61B Niva (Kaaresuanto) - Pietu - Nilimaa –
Tuoremaa, D 62A Kuttainen - Raattamaa - Pounu - Vålitalo - Jatko - Töyrä, D 62B Kunnari
(Kaaresuanto) , D 63A Närvä (Mertajärvi) Riska (Idivuoma) Naimakka - Siikavuopio - Saarikoski -
Idivuoma - Lampa – Idman.
Pärm 32: D 64A Hetta (Enontekiö), D 64B Kyrö (Enontekiö), D 65A Mämmi (Kaaresuanto) - Karbin –
Lampa, D 65B Baas (Enontekiö), D 66A Palojoensuu, D 66B Kihlanki - Leppäjärvi.
Pärm 33: D 67A Vuontisjärvi - Niemelä - Muodoslompolo - Uusitalo - Pesula - Lugnet,
D 67B Eira (Peltojärvi), D 68A Hoppare - (Suonttajärvi).
Pärm 36: D 81A Nulu - Mella - Nulusjärvi – Paavomuotka.
Pärm 44: D 113B Kyrö - Raattamaa.

MANUSKRIPT

Andersson, Carl (1961): "Lainio".
Bergman, Eva (1949): "Rapport om gravarna under golvet i Jukkasjärvi kyrka", Riksantikvarieämbetet,
diarienummer 1353. Finns på Riksarkivet.
Ljung, August (1945): "Dokumentsamling till Jukkasjärvi äldre historia 1553-". Originalen är i Jukkasjärvi
församlings ägo.

LITTERATUR

- Anderzén, Sölve (1990a): "Eleverna vid Jukkasjärvi lappskola 1744-1820", Scriptum nr. 25 (red. Egil Johansson), Forskningsarkivet, Umeå.
- Anderzén, Sölve (1990b): "Juckasjerfwi scholae matricel, Inrättadt wid Scholans begynnelse år 1744 – En rekonstruktion", Scriptum nr. 24 (red. Egil Johansson), Forskningsarkivet, Umeå.
- Fellman, Isak (1910): "Handlingar och uppsatser angående finska lappmarken och lapparne, band 1", Helsingfors. Därur har till detta arbete använts följande uppsatser:
- Hackzell, Anders (1738): "Beskrifning om Torneå och Kemi Lappmarcker" (s. 113-127).
- Helland, Anders och Qvist, Lars (1754): "Berättelse om Torneå Lappmarker; efter Kongl. Maj:ts Nådige Befallning samt Thess och Riksens Cammar- och Commerce Collegiers utfärdade Instruction uppsatt och författad år 1754 af Rådmannen Anders Helland och Landssekreteraren Lars Qvist." (s. 215-226).
- Tornberg, Salomon (1751) "Till Lappska Eckl. Direktionen från kyrkoherden S. Tornberg med berättelse om Enontekis. Dat. D. 20 Juli 1751" (s. 207-215).
- Hackzell, Anders – se Fellman, Isak.
- Helland, Anders – se Fellman, Isak.
- Hülphers, Abraham Abrahamsson (1922): "Samlingar til en beskrifning öfwer Norrland : femte samlingen, 3 bandet, Lappmarken / Abr. Abr:son Hülphers ; utgiven av G. Kallstenius", P.A. Norstedt & Söners förlag, Stockholm.
- Högström, Pehr 1980: "Beskrifning öfwer Sweriges Lapmarker 1747 / Pehr Högström", Umeå, Två förläggare bokförlag.
- Kuoksu, Erik (1999) "Nybyggarsläkter i Jukkasjärvi och Enontekis fram till 1700-talets mitt": Kiruna.
- Kuoksu, Erik (2001): "Piili-Einari och Kleemetti", B-uppsats i Etnologi: Göteborg; Göteborgs universitet.
- Kuoksu, Erik (2003): "Familjeregister för Pajala socken, Kengis bruk och Torne lappmarks nybyggen fram till 1760", Kiruna, Kiruna forskarförening.
- Kuoksu, Erik (2004a): "Släkten Keisari från Vettasjärvi"; Släktforskarnas årsbok
- Kuoksu, Erik (2004b): "Den olycklige länsmanen Olof Törnqwist", ur Kirunatidningen 3/2004.
- Kuoksu, Erik (2006): "'Bruden' under kyrkgolvet – sägner och fakta." Publicerad i Kirunatidningen Nr. 6 2006.
- Kuoksu, Erik (2007a): "Anteckningar om samesläkter i Jukkasjärvi och Karesuando innan kyrkobokföringen," Angered.
- Kuoksu, Erik (2007b): "Birkarlen Olof Joensson (Olkkuri) i Kainuunkylä och hans ättlingar 1539-1920", femte upplagan, Angered
- Kuoksu, Erik (2007c): "Birkarlen Henrik Staffansson (Pello) i Pello och hans ättlingar 1539-1920", Angered.
- Kuoksu, Erik (2007d): "Birkarlen Jöns Persson (Karinen) i Armassaari och hans ättlingar 1539-1930", Angered
- Kuoksu, Erik (2007e): "'Hyvä Maunu Martinpoika' och hans släktkrets"; Släktforskarnas årsbok
- Kuoksu, Erik (2007f): "Anteckningar om samesläkter i Jukkasjärvi och Karesuando innan kyrkobokföringen," andra upplagan, Angered.
- Kuoksu, Erik (2008a): "Birkarlssläkter i Övre Tornedalen 1539-1800", Angered.
- Kuoksu, Erik (2008b): "Släkterna Lindmark, Häggroth och Fjellborg från Jukkasjärvi", Angered.
- Kuoksu, Erik (2008c): "Klemet Olofsson Lainios släkt 1539-1930", Angered.
- Kuoksu, Erik (2010): "Birkarlen Anund Anundsson (Kyrö) i Pello och hans ättlingar 1539-1930", Göteborg.
- Kuoksu, Jan-Erik (red.) 2009: "Jukkasboken", Jukkasjärvi, Jukkasjärvi församling.
- Liljeblad, Samuel (1994): "Diarium för en Lappska Resa Anträdd d. 29 Maji 1788", utgiven av Karin Snellman och Margit Wennstedt, Urkunden Nr. 15 (red. Karin Snellman), Forskningsarkivet, Umeå universitet.
- Linné, Carl von: (2004): "Carl von Linnés Lappländska resa", Stockholm, Natur och kultur.
- Marainen, Johannes (1997): "Karesuando samesläkter", Umeå: Såmiid Riikasearvi
- Marainen, Johannes (2006): "Jukkasjärvi samesläkter", två delar, eget förlag.
- Paulaharju, Samuli (1966): "Ödebygdsfolk", Sthlm, Natur och kultur
- Persson, Curt (1998): "Hannun Jussa : familjeregister : en lappmarkssläkt och dess förgreningar", två delar, Jukkasjärvi hembygdsförening.
- Rosenbahr, Christer (1996): "Släkten Stålnacke 1658-1900 : Jöns Olofsson Stålnacke och hans ättlingar i Norrbottens län / Christer Rosenbahr", Umeå.
- Steen, Adolf, och Aarsteth, Ola (1986): "Kautokeinoslekter", Norsk folkemuseum
- Tornberg, Salomon – se Fellman, Isak.
- Wahlberg, Erik (1988): "Bondeskalden Antti Keksi", Tornedalica nr. 45, Luleå
- Qvist, Lars – se Fellman, Isak.
- Zetterstedt, J. W. (1822) : "Resa genom Sveriges och Norrignes Lappmarker, förrättad 1821", Lund

ORTSREGISTER

- Ahojärvi – Mämmi-Lainio 4
Ahvenjärvi (vid Karesuando) –
Karesuandosläkten 7
Ahvenjärvi (vid Mertajärvi) – Närvä 1
Aiakkanvaaranpuoli –
Riska el. Idivuoma 12
Aijajärämä – Hoppari 2
Ainattijoki – Karesuandosläkten 11
Aitaguides – Lautakoski 3
Ajakalompolut – Riska el. Idivuoma 12
Alajänkkä – Karesuandosläkten 16
Alajärvenpää – Mämmi-Lainio 8
Alajärvi – Karesuandosläkten 7
Alalompola – Riska el. Idivuoma 5
Alanen Fadijärvi – Riska el. Idivuoma 12
Alasaari – Niva 6
Alavuoma träsk – Nykäinen 1
Alkkula – Aasa 1:3, 2
Allawopio – Mämmi-Lainio 4
Alta – Lainio 21
Alttajoki – Björnström 1
Alttavaara – Björnström 1
Annavuoma – Mikonheikki 11
Ansaniemi – Mämmi-Lainio 8
Anttis – Kyrö, Vittangigrenen 9,
Lainio 13, Nykäinen 2
Anuntinjänkkä – Riska el. Idivuoma 1
Anuntijärvi – Riska el. Idivuoma 1, 12
Anuntinvaaran ranta –
Riska el. Idivuoma 12
Armasjärvi – Eira 6
Armassaari – Riska el. Idivuoma 2
Arpela – Keisari 1
Cajkikarinalla – Lainio 24
Carpile – Björnström 1
Enare – Hetta 1, Karesuandosläkten 7
Enontekisjärvi – Karesuandosläkten 3
Enovuoma – Lautakoski 3
Erkheikki – Kyrö, Vittangigrenen 9,
Lodwijk-Kuoku 1
Fadijärvi – Karesuandosläkten 20
Fatzipelka – Vasara el. Kelottijärvi 1
Finland – Klockarsläkten i Jukkasjärvi 1
Grelsbyn – Elingius 3
Gällivare – Elingius 2, Keinosuando-
släkten 3, Kyrö, Vittangigrenen 6
Haapakylä – Huru 1, 2
Hannukanjärvet – Närvä 1
Harrijänkkä – Heiva 1
Harvtorp, Ljusnarsberg – Stjernström 1
Hatten, Lyngen – Karesuandosläkten 6,
Närvä 1
Haukijärvenvuoma – Mukka-Kuoku 1
Haukijärvi – Kihlanki 1
Haukivuoma – Heiva 1, Parakkavaara 3
Hautajärvi – Keinosuandosläkten 3
Heikamawuoma – Keinosuandosläkten 2
Heinolompola – Riska el. Idivuoma 5
Heinäjoensuusaa – Lainio 24
Heinäjärvi äng – Kyrö, Vittangigrenen 3
Herramukka – Sagare 4
Hetta (Ounisjärvi) – Eira 6-7, Hetta 1-10,
Riska el. Idivuoma 6
Hietaniemi, Koivukylä – Lainio 1
Huukki – Lainio 3, 9
Hämsän joki – Niva 2, 6
Hänchen Jäncka – Mämmi 1
Idijoki – Närvä 1
Idi jerfwen Kändän edusasta asti –
Riska el. Idivuoma 5
Idijärvenperä – Riska el. Idivuoma 12
Idijärvi (Idivuoma träsk) – Aasa 2,
Karesuandosläkten 20, Kuttainen 1,
Närvä 1, Riska el. Idivuoma 1, 2, 12
Idivaara – Riska el. Idivuoma 1
Idivuoma – Riska el. Idivuoma 1-14
Inkinjärvi – Karesuandosläkten 7
Inkusperä – Karesuandosläkten 7
Isojänkkä – Kuttainen 16
Isopäruka – Niva 6
Isosarka – Karesuandosläkten 16
Jerisjärvi – Vuontisjärvi 1
Jierijärvi – Riska el. Idivuoma 5
Jokijärvi – Lautakoski 3
Jokk – Ullatti 2
Jomojänkkä – Riska el. Idivuoma 2
Jonujärvi – Lainio 8
Jukkasjärvi (Jukkasjärvi kyrkoby) –
Björnström 1, Elingius 1-4,
Klockaren Lars Johanssons släkt 1,
Klockarsläkten i Jukkasjärvi 1-8,
Kyrö, Enontekisgrenen 5, Kyrö,
Jukkasjärvigrenen 1, 11, 17, Lainio
15, 29, Lautakoski 1-2, Stjernström 1
Junosuando – Björnström 1, 2,
Elingius 4:2, Klockarsläkten i
Jukkasjärvi 3, Mats Johansson
Kurravaaras släkt 1, Mukka-Kuoku
1-3, Pirkkoi 1, 2
Juoksengi – Aasa 1, Björnström 1,
Kyrö, Vittangigrenen 5, Lainio 28
Juonujänkän selkäsuova –
Riska el. Idivuoma 5
Juostojärvi – Mukka-Kuoku 1
Järnä Kaiwa – Karesuandosläkten 16
Kaalasvuoma – Keisari 1,
Klockarsläkten i Jukkasjärvi 4
Kaarevuopio – Karesuandosläkten 16
Kaasmajärvi – Kihlanki 1
Kade Lombolo – Kuttainen 5
Kainuunkylä – Aasa 2, Baas 1, Hetta 1
Kalloyjärvi – Kyrö, Enontekisgrenen 1
Kangos – Kyrö, Vittangigrenen 15,
Lainio 1, 3, 27, 28, Nykäinen 1, 3,
Samuel Jonsson Kuokus släkt 3
Kappirusjärvi – Mämmi-Lainio 8
Karaluxen – Hetta 7
Karejärvi – Riska el. Idivuoma 5
Karesuando – Karesuandosläkten 1,2, 15-
18, 24-25, Mämmi 1-5, Niva 1-8,
Riska el. Idivuoma 11, Servio 3
Karijärvi – Riska el. Idivuoma 12
Karsikkotörmä – Mämmi 5
Kartiranta – Vasara el. Kelottijärvi 1
Kaukonen – Hetta 7
Kautokeino – Aasa 1, Baas 1, Eira 1,
Hetta 1:11, Karesuandosläkten 24,
Kihlanki 2, Närvä 1,
Kautokeino – Riska el. Idivuoma 4
Kavalaisen vesiranta –
Riska el. Idivuoma 5
Keinosuando – Keinosuandosläkten 1-4,
Kemiläinen 2, Kyrö, Vittangigrenen
19
Kelkkaniemi – Heinonen-Parakkavaara 1,
2, Mikonheikki 8-12, Servio 1-2
Kelottijärvi – Karesuandosläkten 4,
Vasara el. Kelottijärvi 1-3
Kelottivuoma – Vasara el. Kelottijärvi 1
Kemi lappmark – Kuttainen 7
Kemijärvi – Elingius 2
Kengis – Björnström 1, Heiva 2,
Huru 2:2, 4, Kippoinen 1, Kuttainen
16, Kyrö, Vittangigrenen 5, Mukka-
Kuoku 1, Mämmi-Lainio 1, Mört 1,
Stjernström 1
Kenttäniemi – Kyrö, Jukkasjärvigrenen 1
Kentänlahti – Karesuandosläkten 4
Kentänpää – Vasara el. Kelottijärvi 1
Keppo(-vuoma) –
Kyrö, Vittangigrenen 19
Kevosjärvi – Lainio 23
Kieppivuopio – Riska el. Idivuoma 12
Kieppivuopionsuu – Riska el. Idivuoma 5
Kifwiwuoma – Keinosuandosläkten 3
Kileng, Lyngen – Karesuandosläkten 4, 5,
14, Närvä 1
Killinki(-suando) – Heinonen-Parakka-
vaara 1, Lainio 26
Kittilä – Eira 1, Hetta 7, Kuttainen 2,
Sirkka 2
Koivukylä – Lainio 1, Pirkkoi 1
Kokkojärvi – Karesuandosläkten 11
Kokkoiniva – Karesuandosläkten 11
Kolari – Kuttainen 16, Mämmi 1
Kolosuando – Hoppari 2
Kortejärvi – Närvä 1
Kortisaisen juomonjänkkä –
Riska el. Idivuoma 5
Kortojärvi – Närvä 1
Kosiniemi – Lainio 24
Kotoeno – Karesuandosläkten 11
Kousivuopio – Karesuandosläkten 11
Koutojärvi – Kyrö, Vittangigrenen 5
Kuivakangas – Björnström 1,
Karesuandosläkten 16, Kihlanki 5,
Lainio 1, Mukka-Kuoku 1
Kukkola – Mikonheikki 9
Kunnari – Karesuandosläkten 19-23,
Lainio 18
Kunnarintermä – Karesuandosläkten 19
Kuoku(-suando) – Lodwijk-Kuoku 1-4,
Mukka-Kuoku 1-3, Mört 1, Samuel
Jonsson Kuokus släkt 1, 2
Kuoksuvaara – Mukka-Kuoku 1
Kuoksuvaara – Mukka-Kuoku 1
Kuolusjärvi – Riska el. Idivuoma 5, 12
Kuormakkajärvi – Mämmi-Lainio 3, 4
Kuortojärvi – Riska el. Idivuoma 12
Kurisjärvi – Kuttainen 2
Kurravaara – Björnström 2,
Kurravaara – Kemiläinen 4,
Kyrö, Vittangigrenen 11, Lainio 11,
Mats Johansson Kurravaaras släkt 1,

- Mämmi-Lainio 8, Samuel Jonsson Kuoksus släkt 2
Kutsurimaa – Vasara el. Kelottijärvi 1
Kuttainen – Aasa 3, Kuttainen 1-16
Kutusaari äng – Karesuandosläkten 11, Vasara el. Kelottijärvi 1
Kuusijärvi – Lainio 13
Kuusilahti –
Klockarsläkten i Jukkasjärvi 2
Kviteberg, Lyngen – Karesuandosläkten 4, Kuttainen 2
Kynsin Kiskommajärf – Sagare 4
Kyrö, Enare – Kyrö, Enontekisgrenen 3
Kyrö el. Raattamaa – Kuttainen 13, Kyrö,
- Enontekisgrenen 1
Kåutowopio – Mämmi-Lainio 4
Kätkäjärvi – Närvä 1
Kätkäsuando – Baas 3, Hetta 1, 2, Karesuandosläkten 13, Kuttainen 14, Riska el. Idivuoma 2, Sonkamuotka 1
Köngäs – Eira 3,4
Könkämä – Karesuandosläkten 6
Labbaskat – Riska el. Idivuoma 5
Lahnajärvi – Heinonen-Parakkavaara 1
Lainio – Keisari 2, Kemiläinen 1-4, Kyrö, Vittangigrenen 15-18, Lainio 1-28, Mämmi-Lainio 1, 10-11, Nykäinen 1-3
Lainiovuoma – Riska el. Idivuoma 10
Laivarannan apaja – Karesuandosläkten 4
Landsbygden – Huru 2
Latinamaa – Niva 7
Lautakoski – Heinonen-Parakkavaara 1, Kyrö, Vittangigrenen 9, Lautakoski 1-3
Lehtolompolo – Eira 6
Leppäjärvi – Kihlanki 1-4
Leppävuoma – Kyrö, Vittangigrenen 5
Leseby – Riska el. Idivuoma 3
Levavuoma – Kyrö, Vittangigrenen 11
Liedankijerfvi – Hoppari 2
Lifvi jerfwi äng – Keinosuandosläkten 3
Liviöjärvi – Kemiläinen 2
Ljusnarsberg – Stjernström 1
Lokopelto – Kuttainen 5
London – Huru 3
Lovikka – Björnström 1, Lainio 18,
Lodwijk-Kuoksu 1, 4, Mikonheikki 8,9
Luonaijanpuoli – Riska el. Idivuoma 12
Luonatti – Klockarsläkten i Jukkasjärvi 2
Luspajärvi – Elingius 2, Kyrö, Vittangigrenen 17
Luspakoski – Kyrö, Vittangigrenen 6
Luådossowando – Mämmi-Lainio 4
Lyngen – Karesuandosläkten 14, Närvä 1
Lyrefors – Niva 1
Låuten Swando – Mämmi-Lainio 1
Lätäseno – Karesuandosläkten 11
Mandalen, Lyngen –
Karesuandosläkten 7, 20
Masugnsbyn – Kyrö, Vittangigrenen 9, Lainio 21, Lautakoski 3, Mikonheikki 7, 8, Riska el. Idivuoma 2, Samuel Jonsson Kuoksus släkt 1, Servio 1-3, Stålnacke 2
Mariävuoma – Kuttainen 5
Markavuoma – Lainio 18
Marta jerfwi – Karesuandosläkten 16
Masugnsbyn – Klockarsläkten i Jukkasjärvi 1
- Matajärvi – Lainio 21
Matalajärvenpää – Riska el. Idivuoma 5
Matalajärvi – se Muotkajärvi
Matarengi – Hetta 1
Matkajärvi – se Muotkajärvi
Maunu – Karesuandosläkten 3-6, 11-14, Lainio 16
Maununiva – Lainio 5
Merasjärvi – Mikonheikki 9, Mukka-Kuoksu 3
Mertajärvi (sjö) – Aasa 2, Karesuandosläkten 20, Kuttainen 1, Närvä 1
Mertajärvi el. Närvä – Aasa 1-5
Mikkovaaran ajo – Lautakoski 3
Mikonheikki – Mikonheikki 1-9
Morskalombola – Keinosuandosläkten 3
Moskojärvi (Moskovuoma) – Keinosuandosläkten 2, 3, Kemiläinen 3, Ullatti 2
Mukkavaara – Lainio 18
Muonionniska – Aasa 2, 8, Eira 1, Hetta 5-7, 9, Karesuandosläkten 1, 15, Kyrö, Enontekisgrenen 6, Mämmi-Lainio 1, Niemi-Soppero 1, Närvä 2, Vuontisjärvi 1
Muotkajärvi (Matalajärvi, Matkajärvi) – Aasa 2, 7, Baas 1, Karesuandosläkten 7-10, Kuttainen 1
Naimakka – Närvä 5
Nappasaari – Lainio 24
Narakkavuoma – Keisari 1
Natekostet – Lainio 24
Nattavaara (by) – Ullatti 1, 3, 5
Nattavaara eller Mårtensberg – Ullatti 6
Nauvono (Kvenangen) – Karesuandosläkten 24
Nedertorneå – Mikonheikki 9
Nedre Vojakkala – Kyrö, Vittangigrenen 5
Niemis – Baas 1, Karesuandosläkten 1,2
Nilivuopio – Karesuandosläkten 4
Nilivuopionluoto – Karesuandosläkten 3, Vasara el. Kelottijärvi 1
Nilli – Mämmi-Lainio 4
Nivanajo – Karesuandosläkten 20
Nordnes, Lyngen – Karesuandosläkten 19
Norge – Karesuandosläkten 2:5, 4, 16, 18, 19, Kuttainen 9, 17, Kyrö, Enontekisgrenen 4, Lainio 25,
Lautakoski 3, Riska el. Idivuoma 9
Norilompolo – Mikonheikki 11
Nunaskoski – Hoppari 2
Nuotajärvisalmi – Mämmi-Lainio 8
Nuulanki – Karesuandosläkten 7
Näkkälajärvi – Hetta 7
Ojarova – Lautakoski 4
Ollisådasaren Suu – Aasa 3, Kuttainen 1
Olosjärvi – Lainio 21, 22
Ostmark, Evenes – Björnström 1
Ounisjärvi – se Hetta
Ounisvaara – Mukka-Kuoksu 1
Pahtajärvi – Kuttainen 16
Pahtasjoki – Kuttainen 5
Pahtasjärvi (Enontekis) – Kuttainen 5, 13
Pahtasjärvi (Jukkasjärvi) – Kyrö, Vittangigrenen 11
Pajala – Kyrö, Vittangigrenen 8,
Pajala – Lainio 7, 18, Lodwijk-Kuoksu 2, Mämmi-Lainio 8, Riska el. Idivuoma 7
- Pajovuopio – Karesuandosläkten 11
Pakajärvi – Lainio 1
Pakkajänkää – Heiva 1
Palkkojärvi – Närvä 1
Pallouuoma Ranta – Kuttainen 5
Palojoensuu – Aasa 5-9, Baas 1-5, Kihlanki 1-5
Palojoki – Aasa 5
Palojärvi – Aasa 1-3, Hoppari 2
Paloputanranta äng – Lautakoski 3
Palukanpelto åker – Karesuandosläkten 4
Parakansaari – Huru 2
Parakka (Parakkavaara, Taborsberg) – Heiva 2, Huru 1-4, Lautakoski 3-4, Mikonheikki 1-12, Parakkavaara 1-5, Servio 1, 2
Parutusjärvi – Kuttainen 2
Pasmajärvi (Pasmavuoma träsk) – Lainio 1, Nykäinen 1
Pasmavuoma träsk – se Pasmajärvi
Patangi – Kuttainen 5
Pauka – Kuttainen 5
Paunupudas – Lautakoski 3
Pello – Kyrö, Enontekisgrenen 1, Kyrö, Jukkasjärvigrenen 1, Lainio 2
Peltojärvi – Aasa 4, Kyrö, Enontekisgrenen 1
Peltovuoma – Eira 1-8, Kippoinen 2-3, Riska el. Idivuoma 11
Pessinki – Mämmi 1
Petsaisen palista – Riska el. Idivuoma 12
Pettisjärvi – Sagare 1
Piettarasjärvi – Kyrö, Vittangigrenen 17
Piilijärvi – Sagare 1-3, 5
Piilivuoma – Sagare 1
Pikkusaari – Vasara el. Kelottijärvi 1
Pikkusaivo – Kyrö, Vittangigrenen 17
Pirkkiö – Lainio 10
Pirkkonkylä – Pirkkoi 1, 2
Pirttiniemi – Eira 5
Pitkävuopio – Karesuandosläkten 11
Pohjaispelto – Kuttainen 5
Polisjerfwi – Kyrö, Vittangigrenen 5
Portuslombola – Vuontisjärvi 1
Pousujärvet – Närvä 2
Puimunen – Lautakoski 2
Pullijoki – Niemi-Soppero 1
Puljujärvi – Eira 3
Pysejerfwi – Kyrö, Vittangigrenen 5
Raattamaa(-vaara) – Eira 7, 9, Karesuandosläkten 10
Raikatinvuoma – Kyrö, Vittangigrenen 12
Raisjärvensalmen Ruoksujärvi – Riska el. Idivuoma 12
Raisjärvi – Riska el. Idivuoma 5
Rapottapåla alla – Lainio 24
Raudusjärvi – Eira 1
Rautuseno – Samuel Jonsson Kuoksus släkt 2
Rautus älv – Mämmi-Lainio 8
Rautusjärvi – Kuttainen 1-3
Rautuvaara – Lainio 9
Rautavuoma (Enontekis) – Karesuandosläkten 21, Riska el. Idivuoma 5
Rautavuoma (Jukkasjärvi) – Kemiläinen 1
Rautavuomanoja – Karesuandosläkten 21
Rautusvuoma – Keisari 1
Rawalda – Karesuandosläkten 16

- Rikasjärvi – Karesuandosläkten 11
 Ripakaisenvuoma –
 Kyrö, Vittangigrenen 15
 Ripijoensu – Kuttainen 5
 Riska träsk – Kuttainen 5
 Ritasaaaren apaja – Karesuandosläkten 4
 Rostajärvet – Karesuandosläkten 7
 Rottenvig, Lyngen –
 Karesuandosläkten 20
 Rovajärvi – Lainio 21
 Rovakoskenniska – Lainio 24
 Rovaniemi – Kyrö, Enontekisgreden 3
 Ruodusjärvi el. Ruodusniemi –
 Marakatt el. Marainen 1
 Ruokojärvi – Kyrö, Vittangigrenen 5,
 Mämmi-Lainio 8
 Ruokusjärven Koptalahti –
 Riska el. Idivuoma 12
 Ruoksujärvenpää – Riska el. Idivuoma 5
 Ruotojärvi – Karesuandosläkten 11
 Ruottala – Keisari 1
 Rupisoli Träsk – Karesuandosläkten 11
 Rytivuoma – Kyrö, Vittangigrenen 3
 Rååa Heikama – Keinosuandosläkten 3
 Röytiö – se Skröven
 Saarenjatko – Lautakoski 3
 Saarenpää (Enontekis) –
 Vasara el. Kelottijärvi 1
 Saarenpää (Jukkasjärvi) – Lainio 8
 Saari, Jukkasjärvi –
 Klockarsläkten i Jukkasjärvi 1
 Saarilompolo – Riska el. Idivuoma 5
 Saariranta – Kuttainen 5
 Saarivuoma – Keisari 1, Kuttainen 7,
 Sagare 1
 Salangijärvi – Kyrö, Enontekisgreden 2
 Sanginvuopio – Lainio 23
 Satinvaara – Lainio 8
 Sattajärvi – Lainio 23
 Sattamukka – Sagare 4
 Satter (Järämä) – Lainio 1
 Sautusjärvi (Enontekis) –
 Riska el. Idivuoma 2
 Sautusjärvi (Jukkasjärvi) –
 Klockarsläkten i Jukkasjärvi 2
 Seittavuopio – Karesuandosläkten 11
 Selajocki – Niemi-Soppero 1
 Sieppijärvi – Kuttainen 5
 Siggevaara – Kemiläinen 1
 Siilasjärvi (Enontekis) –
 Riska el. Idivuoma 5, 12
 Siilasjärvi (Jukkasjärvi) –
 Mämmi-Lainio 4
 Siilaslompolo – Riska el. Idivuoma 5, 12
 Siilassuando – Aasa 1
 Sirkansärkijärvi – Karesuandosläkten 7
 Sirkka – Sirkka 1
 Sirrajärvi – Karesuandosläkten 11
 Sissnajoki – Stjernström 1
 Skröven (Röytiö) –
 Keinosuandosläkten 3, Ullatti 1
 Smaila – Keinosuandosläkten 3
 Sodankylä – Eira 1, 3,
 Karesuandosläkten 10, Lautakoski 1
 Sokksjokk – Ullatti 4
 Sonkamuotka – Riska el. Idivuoma 2,
 Sonkamuotka 1
 Soppero – Keisari 2, Lainio 20, 23,
 Mämmi-Lainio 1-7,
 Niemi-Soppero 1-3
 Sotkajoki – Aasa 1
 Sotkalompolot – Karesuandosläkten 7
 Soutujärvi (Soutuvuoma) – Keino-
 suandosläkten 3, Stålnacke 1-4,
 Törnqvist 1-3
 Sudjavaara – Marakatt el. Marainen 2
 Suntakijärvi – Närvä 1
 Suonttajoki äng – Hoppari 2
 Sotkajoensuu – Aasa 7
 Suolajoki – Riska el. Idivuoma 5
 Suolajärvi – Lainio 23
 Suonttajavuoma – Hoppari 1
 Suonttajoki – Aasa 1
 Suonttavaara – Marakatt el. Marainen 1-
 2, Vasara el. Kelottijärvi 1
 Suonttajärvi – Hoppari 1-3
 Suorkimajärvi – Kihlanki 1
 Sotkajärvenranta – Aasa 7
 Svappavaara – Elingius 1,
 Keinosuandosläkten 3, Kemiläinen 4,
 Klockarsläkten i Jukkasjärvi 2, 5, 6,
 Kyrö, Jukkasjärvigrenen 2, 4, Lainio
 26, Mukka-Kuoksu 1, Stålnacke 1
 Syväjärvi – Karesuandosläkten 16
 Särckowopio – Mämmi-Lainio 4
 Särkijoki – Hoppari 2
 Taborsberg – se Parakka
 Tallitaksenjänkkä – Heiva 1
 Talma – Mämmi-Lainio 11
 Tarpojmavuopio – Karesuandosläkten 11
 Tavilämbola – Keinosuandosläkten 3
 Teminkijärvi – Lainio 1, 21, 23
 Tengeliö – Sagare 5
 Terbyjåncke – Kyrö, Vittangigrenen 3
 Tornefors – Björnström 1,
 Kyrö, Vittangigrenen 11, Lainio 2,
 Lodwijk-Kuoksu 1, 2
 Torneträsk – Björnström 1
 Torneå – Elingius 1, 2, 4:2, Huru 3,
 Kyrö, Jukkasjärvigrenen 2, Mört 1,
 Stjernström 1
 Torpijänkkä – Kyrö, Vittangigrenen 3
 Tulijerfwi – Karesuandosläkten 16
 Tulinkisuando – Aasa 1, 3, Kuttainen 1
 Tuluswando – Kuttainen 1
 Turtola – Kuttainen 1, 4, Mämmi 1
 Tverdalen – Karesuandosläkten 14
 Tärendö – Heinonen-Parakkavaara 1, 2,
 Huru 1, Lainio 7, Lautakoski 3,
 Lodwijk-Kuoksu 1, Mats Johansson
 Kurravaaras släkt 1, Stålnacke 3, 4,
 Törnqvist 3
 Uleåborg – Klockarsläkten i Jukkasjärvi
 1, Mört 1
 Ullatti – Ullatti 1-6
 Ungelosarensiu – Hoppari 2
 Urtivara – Karesuandosläkten 11
 Vaikkojärvi – Lainio 8, Nykäinen 1
 Vaikkokoski – Björnström 1,
 Mämmi-Lainio 8
 Vajekoski – Karesuandosläkten 7
 Vakkovalta – Karesuandosläkten 4
 Wakuvalda – Karesuandosläkten 4
 Wakuvalda warsi – Karesuandosläkten 4
 Vallaisenruto – Riska el. Idivuoma 5
 Vallanen kenttä – Riska el. Idivuoma 2
 Vassara (Gällivare kyrkoby) –
 Stålnacke 3
 Vettasjärvi – Heiva 1,
 Keinosuandosläkten 1, Ullatti 2
 Viikainen – Karesuandosläkten 11
 Viikusjärvi – Kuttainen 7
 Viittavaara – Lainio 8
 Vikkurikoskeniemi –
 Karesuandosläkten 3
 Vikkurikoski – Karesuandosläkten 11
 Vikkuriniemi – Karesuandosläkten 3
 Wiltjalahti – Mämmi-Lainio 8
 Vitsaniemi – Lainio 21
 Vittangi – Elingius 4,
 Kyrö, Jukkasjärvigrenen 1-14,
 Lautakoski 5, Sagare 4
 Vittangi (Saarikoski) – Niva 7
 Vittangi älv – Kyrö, Jukkasjärvigrenen 2
 Vittangijärvi – Niva 7
 Vittangiemi –
 Kyrö, Jukkasjärvigrenen 2
 Vittangisuando –
 Kyrö, Jukkasjärvigrenen 1, 5
 Vivungi – Kyrö, Vittangigrenen 18
 Vivungijärvi (Jukkasjärvi) –
 Kyrö, Vittangigrenen 18
 Vokanen el. Vokasjärvi –
 Vasara el. Kelottijärvi 1
 Wopojerfwi – Mämmi-Lainio 4
 Vuokasenrova –
 Vasara el. Kelottijärvi 2, 3
 Vuoksentanjärvi – Närvä 1
 Vuolapajärvi – Karesuandosläkten 11
 Vuolusjärvi – Mämmi-Lainio 8
 Vuono – Baas 1:3
 Vuontisjärvi (Peltojärvi) –
 Kyrö, Enontekisgreden 1, 2
 Vuontisjärvi (Suonttavaara) – Vasara el.
 Kelottijärvi 1, Vuontisjärvi 1-3
 Vuontisvuoma – Vasara el. Kelottijärvi 1
 Vuontissuando –
 Kyrö, Enontekisgreden 3, 6
 Vuopionvaaranniemi –
 Karesuandosläkten 17
 Vuopionvarsi – Mämmi 1
 Vuoriniva – Riska el. Idivuoma 2
 Vuortnijärvi (Vuortnivuoma) –
 Elingius 2, 3
 Väkkärjärvi – Mämmi-Lainio 8
 Västersjön – Elingius 1:2
 Ylikyrö – Kyrö, Enontekisgreden 3-8,
 Sirkka 1, 2
 Ylinen Fadijärvi – Riska el. Idivuoma 5
 Ylinenjärvi – Lainio 18
 Ylisenvuopionjänkkä – Niva 2
 Ylivuomalompolo – Eira 6
 Åfvasoandorantat – Lainio 24
 Ämmäjärvi – Huru 2
 Överkalix – Keinosuandosläkten 3
 Övertorneå – Kihlanki 1,
 Riska el. Idivuoma 7

PERSONREGISTER

- Aasa, Agneta (Aunis) Mickelsdotter n
1671-1704" Henrik Persson + f 1718
– Aasa 2
" Per Hindersson +1667/71 – Aasa 1
" Per Persson n 1680-83 – Aasa 1:3, 2
" Ingrid Persdotter n. 1706 – Aasa 1:5
" Mickel Persson + f 1713 – Aasa 3
" Nils Persson +1712/28 – Aasa 4
Abrili, Olof Andersson *1729 – Sagare 2
Aikio, Johan Nilsson n 1739 – Hetta 1
" Mickel Månsson *1748 –
Karesuandosläkten 7:4
Alanenpää, Per Henriksson n 1781 –
Kuttainen 14
Allas, Nils Hindersson n 1767 – Keisari 1
Arner, Petter Gustav n 1765, 1766 –
Kuttainen 5, Kyrö, Jukkasjärvigrenen
5, 9
Bals, Olof Nilsson n 1733 –
Karesuandosläkten 24
(Bals), Nils Olsson n 1687 – Baas 1
(Bals), Rasmus Nilsson n 1703 – Aasa 3
Baas, Henrik Olofsson *1756 – Baas 4
" Mats Olofsson *1762 – Baas 5
" Olof Olofsson 1673-1762 – Baas 1
" Olof Olofsson 1710-83 – Baas 2
" Olof Olofsson *1748 – Baas 3
Berg, Anders Andersson n 1794-99 –
" Jonas Andersson n 1795 –
Kyrö, Jukkasjärvigrenen 11
Björnström 1, Parakkavaara 5
" Jakob Persson n 1797 –
Stjernström 1:2
Bergsman, Per Hansson n 1705 –
Stålnacke 1
Björn, Henrik n 1786 – Lainio 10
Björnföt, Johan n 1722 – Lainio 26
Björnström, Anders *1756 –
Björnström 1
" Brita *1764 – Kyrö, Jukkasjärvi-
grenen 11
" Isak Isaksson *1779 – Björnström 2
" Jakob Isaksson – Kyrö,
Jukkasjärvigrenen 12
Blind, Jon Hansson n 1729 – Niva 1
Brase, Hans – Stålnacke 1
" Märten n 1733 – Lainio 26
Brun, Johan – Hetta 1
Brunnius, Olof n 1781 –
Kyrö, Jukkasjärvigrenen 17
Brygner, Johan n 1715-16 – Niva 1
Bucht, Gustav n 1776, 1780 –
Kemiläinen 4
" Isak n 1781 –
Klockarsläkten i Jukkasjärvi 5
Burman, Anders +1701/26 – Baas 1,
Riskä el. Idivuoma 2
Bäck, Elin Persdotter *1710 – Hetta 1
" Per Jönsson – Hetta 1
" Tomas Persson – Hetta 1
" Valborg Persdotter *1715 – Hetta 1
Börjer, Torfast + f 1728 – Kuttainen 1
Christernin, Erik Daniel n 1799 –
Kuttainen 14, Servio 2
Constenius, Mikael n 1704 – Ullatti 4
Eira, Erik Persson 1722-85 – Eira 5
Eira, Erik Persson n 1726 – Närvä 1
" Erik Rasmusson n 1765 –
Kihlanki 1
" Mickel Johansson *1773 – Eira 8
" Mickel Persson *1753 – Eira 4
" Per Eriksson n 1711 – Hoppari 1
" Per Persson 1717-74 – Eira 2
" Per Persson *1750 – se Puljujärvi
" el. Hetta Erik Johansson *1771 –
Eira 7
" el. Peltovuoma, Johan Ersson *1748
– Eira 6
" " Per Persson 1685-1777 – Eira 1
" " Samuel Ersson *1752 – Eira 9
" el. Rikonen Per Eriksson n 1733 –
Karesuandosläkten 24
Elingius (-a), Erik 1685/86-1768 –
Elingius 2, Klockaren Lars
Johanssons släkt 1
" Erik Nilsson *1748 – Elingius 4:2
" Katarina – Elingius 2
" Kristian 1651-1717 – Aasa 3,
Elingius 1, Keinosuandosläkten
2, Klockaren Lars Johanssons
släkt 1, Kuttainen 1, Kyrö,
Jukkasjärvigrenen 2:3,
Törnqvist 3
" Kristian n 1704-10 – Elingius 1
" Kristian Eriksson 1714-59 –
Elingius 3
" Kristian Kristiansson +1745 –
Elingius 1:2
" Nils Eriksson 1717-57 – Elingius 4
Engelmark, Daniel n 1780-93 –
Karesuandosläkten 4, – Kuttainen 7,
Kyrö, Jukkasjärvigrenen 17, Riskä el.
Idivuoma 10, Samuel Jonsson
Kuoksus släkt 2
" Lars n 1751 – Elingius 2, 3
" Lars Salomon n 1791 –
Stjernström 1:4
Fellenia, Margareta 1687-1760 –
Elingius 2
Finberg, Karl Petter – Kyrö,
Jukkasjärvigrenen 6, 17,
Stjernström 1
Fjellborg, Nils Johansson Kemi *1771 –
Klockarsläkten i Jukkasjärvi 8
Flygare, Anna Gabrielsdotter *1726 –
Lautakoski 3
" Brita Gabrielsdotter *1728 – Kyrö,
Jukkasjärvigrenen 12
" Johan Gabrielsson n 1767 – Huru 2
Folcker, Petter – Kemiläinen 4
Fors, Lars Johansson *1769 – Samuel
Jonsson Kuoksus släkt 2
" Olof Larsson n 1738 – Ullatti 5
Forsberg, Hans Hansson –
se Kurravaara (Forsberg)
Forsman, Hans Hansson Lainio *1756 –
Lainio 16
Forsvik, Anders + f 1766 – Kuttainen 5,
9, 16, 17, Kyrö, Jukkasjärvigrenen 5
Fougt, Nils Petter n 1775 – Kemiläinen 4
Ganander, Henrik n. 1732, 1743 – Eira 1,
Karesuandosläkten 24, 25, Niva 1
Granberg, Anders n 1726 –
Riskä el. Idivuoma 2
Grape, Arendt n 1679, 1690 – Kuttainen
1, Kyrö, Jukkasjärvigrenen 1
" Isak n 1793 – Huru 3, Lainio 9
" Johan n 1741 – Niemi-Soppero 1
" Per n 1796 – Kemiläinen 4, Samuel
Jonsson Kuoksus släkt 2
Gunnar, Erik Olsen *1733 –
Karesuandosläkten 20:2
" Mons Olsen *1735 –
Karesuandosläkten 20:3
Gyllengrip, Gabriel n 1736-37 – Baas 1,
Lodwijk-Kuokuu 2
Hackzell, Anders – Elingius 3,
Kemiläinen 4, Lodwijk-Kuokuu 2
" Zacharias – Kemiläinen 4
Hana, Nils Nilsson – se Kihlanki
Harju, Erik Matsson n 1772 – Aasa 2,
Niva 1
" Henrik Matsson n 1772 – Aasa 2,
Niva 1
" Magnus (Måns) Olsson Lainio
*1747 – Lainio 7:1
" Mats – Aasa 2
Harri, Per Persson +1741/42 –
Mikonheikki 9
" el. Parakka, Henrik Persson *1731
– Mikonheikki 9:2
" " (Liten), Per Persson *1736 –
Mikonheikki 9:3
Hasenskräck, Mickel Persson n 1770 –
Karesuandosläkten 16
Hedberg, Olof Olsson n 1758 – Elingius 2
Heikka, Henrik Hindersson n 1786, 1795
– Huru 3, Vuontisjärvi 3
" Johan Larsson + f 1794 –
Mukka-Kuokuu 1
" Johan och Lars Johanssoner n 1795
– Mukka-Kuokuu 1
Heikki, Mickel Hansson Nilimaa n 1793
– Kyrö, Jukkasjärvigrenen 8
Heinonen, Abraham Hindersson –
se Huru
" Ella Hindersdotter *1718 –
Stålnacke 4
" Henrik n 1714 – Stålnacke 1
" Henrik Henriksson – Heiva 1
" Lars Pålsson – se Kelkkaniemi
" Maria Hindersdotter *1710 –
Stålnacke 3
" Nils Pålsson – se Skomakare
" Per Nilsson n 1799 –
Mämmi-Lainio 8:10
" Per Persson n 1753 –
Keinosuandosläkten 4
Heiva, Anders Larsson n 1711 – Ullatti 4
" Elin (Ella, Helena) Larsdotter
*1679 – Ullatti 4
" Jonas (Jöns, Jon) Matsson *1701 –
Heiva 1
" Mats Larsson n 1711-12 – Ullatti 4
" el. Parakka el. Kelkkaniemi, Olof
Jönsson *1739 – Heiva 2
Hellant, Anders n 1770-1781 – Huru 2,

Karesuandosläkten 20, Kemiläinen 4, Kyrö, Jukkasjärvigrenen 12, 17
Hellberg, Nils n 1724 – Stålnacke 1
Hetta, Erik Hindersson – Hetta 5
" Erik Johansson – se Eira
" Hans Hindersson 1669-1751 – Hetta 1
" Henrik Claesson Kaukonen *1747 Hetta 7
" Henrik Hindersson 1660-1743 – Hetta 1
" Henrik Mickelsson *1753 – Hetta 4
" Johan Hindersson – Hetta 6
" Johan Månsson (Magnusson) *1759 – Hetta 10
" Mickel Hindersson 1715-88 – Hetta 2
" Måns Hindersson *1730 – Hetta 9
" Per Mickelsson *1746 – Hetta 3
Hjulberg, Greta n 1765 – Niva 2
" Olof + f 1765 – Niva 2
Holm, Per Hindersson Mikonheikki – Mikonheikki 8
Holma, Anders Mickelsson Lovikka *1720 – Mikonheikki 9
" Johan Johansson *1774 – Lainio 20
Hoppari, Anders Andersson n 1710-11 – Hoppari 1
" Lars Staffansson 1686-1740 – Hoppari 2
" el. Suonttajärvi Lars Larsson 1718-99 – Hoppari 3
Hotti, Anders Johansson *1754 – Sagare 3
" Henrik Johansson n 1771 – Lautakoski 3
" Olof Nilsson n 1703, 1711 – Hoppari 1, Kuttainen 1
" Per Johansson n 1773 – Heiva 2
Hulkari, Johan Persson – Elingius 3
Hurri, Nils Larsson n 1763 – Riska el. Idivuoma 5
Huru, Abraham Hindersson Heinonen 1697-1751/52 – Huru 1
" Henrik Abrahamsson *1731 – Huru 2
" Henrik Henriksson *1757 – Huru 2:2
" Mats Henriksson *1762 – Huru 3
" Mickel Henriksson *1767 – Huru 4
" Per Jönsson – Huru 1
" Per Persson – Huru 1
Huukki, Johan Matsson n 1741 – Lainio 3:4
" Regina Johansdotter *1758 – Lainio 9
Huuva, Anders Jonsson n 1781 – Klockarsläkten i Jukkasjärvi 5
Hägman, Jonas n 1770 – Karesuandosläkten 20, Kyrö, Jukkasjärvigrenen 5
Häggroth, Elias Johansson Kemi *1767 – Klockarsläkten i Jukkasjärvi 7
Hætta, Mats Hindersson *1725 – Hetta 1:11
Högberg, Johan + f 1724 – Stålnacke 1
Idivuoma, Lars Samuelsson *1707 – Riska el. Idivuoma 2:3
" Nils Johansson *1746 – Riska el. Idivuoma 10
Idivuoma – se även Riska el. Idivuoma

Inga, Nils Mickelsson n 1701 – Klockaren Lars Johanssons släkt 1
" el. Niiia Per Mickelsson – Törnqvist 1
(Iso), Markus Eriksson + f 1692 – Lainio 21
Jatko, Ella Persdotter *1748 – Nykäinen 3
" Isak Persson Kuttainen *1745 – Kuttainen 6
" Olof Persson Kuttainen *1750 – Kuttainen 7
" Per Persson Kuttainen *1754 – Kuttainen 8
Jerisjärvi, Olof Jönsson Vuontisjärvi *1759 – Vuontisjärvi 1:6
Joha, Hans Johansson n 1741 – Hetta 1
Johdet el. Lasu, Greta Stina Olofsdotter – Björnström 1
" Maria Olofsdotter 1761-87 – Björnström 1
Jokijalka, Karl Karlsson n 1780 – Kyrö, Jukkasjärvigrenen 16
Jouni, Mats Pålsson n 1732 – Ullatti 4
Jounus, Anders Persson n 1743 – Eira 1
Junnelius, Johan n 1774, 1775 – Kemiläinen 4, Kyrö, Jukkasjärvigrenen 5, Stjernström 1
Juto, Erik Jönsson n 1685 – Ullatti 1
Juuso, Ella Andersdotter *1761 – Karesuandosläkten 6
(Juuso), Josef Eriksson n 1689 – Lainio 21
Kaasko, Henrik Mickelsson n 1771 – Karesuandosläkten 19
Kaija, Lars Nilsson n 1791 – Eira 6
" Nils Persson n 1758 – Lainio 4
Kaima, Per Jonsson – Elingius 3
Kaririniemi, Johan Eriksson n 1783 – Riska el. Idivuoma 10 10
Kallo, Olof Mickelsson – Kyrö, Enontekisgrenen 1
Kangoinen, Josef Klemetsson – se Lainio
" Klemet Josefsson *1719 – Lainio 27
" Klemet Klemetsson 1658-1740 – Lainio 1:3
" Olof Josefsson n 1760-84 – Lainio 8, 23, Niemi-Soppero 1, Nykäinen 1
Karesuando, Erik Klemetsson *1714 – Karesuandosläkten 25
" Erik Månsson 1644-1732 – Karesuandosläkten 2
" Johan (Jöns) Klemetsson 1716-1800 – Karesuandosläkten 24:2
" Johan Mårtensson 1726-92 – Karesuandosläkten 17
" Klemet Eriksson 1685-1745 – Karesuandosläkten 24
" Måns Eriksson – se Maunu
" Måns Mårtensson +1690/94 – Karesuandosläkten 1
" Mårten Eriksson 1676-1750 – Karesuandosläkten 15
" Mårten Mårtensson *1720 – Karesuandosläkten 16
" el. Martti Nils Mårtensson 1729-71 – Karesuandosläkten 18
Karhu, Mickel Mickelsson n 1799 –

Kyrö, Jukkasjärvigrenen 11
(Karinen), Johan Olsson n 1680 – Lainio 1
Kariste, Anders Andersson – se Kuttainen
" Henrik n 1733 – Riska el. Idivuoma 2
" Mats Persson n 1661 – Aasa 1
" Nils Nilsson n 1740 – Riska el. Idivuoma 2
" Per Andersson – se Kuttainen
Karolin, Samuel Jakobsson n 1767 – Huru 2
Karva, Lars Larsson n 1701 – Klockaren Lars Johanssons släkt 1
Karvonen, Anders Andersson n 1689-1717 – Lainio 21, 22
" Anders Andersson 1761-90 – Nykäinen 2
" Anna Andersdotter 1720-68 – Kyrö, Jukkasjärvigrenen 9
" Erik Johansson n 1747 – Lainio 22
" Gertrud Jakobsdotter *1739 – Servio 1
" Johan Andersson n 1730-49 – Mikonheikki 5
(Karvonen), Johan Johansson *1719 – Mikonheikki 6
Kaukonen, Henrik Claesson – se Hetta
" el. Hetta Henrik Henriksson *1776 – Hetta 8
Kausaari, Erik och Mats n 1744 – Niemi-Soppero 1
Keinosuando, Karl Hindersson 1693-1758/67 – Keinosuandosläkten 2
" Markus Hindersson 1705-40 – Keinosuandosläkten 4
Keira, Anund Gabrielsson n 1725 – Lainio 26
" Jon Eriksson n 1684-1722 – Törnqvist 1
" Nils Jonsson n 1752 – Sagare 2
Keisari, Anders Andersson n 1763 – Riska el. Idivuoma 5
" Anders Johansson n 1742 – Keisari 2
" Johan Johansson n 1722 – Ullatti 2
" Johan Nilsson n 1713 – Stålnacke 1
" Lars Nilsson *1732 – Keisari 2
" Nils Johansson n 1721-37 – Keinosuandosläkten 1, Lainio 26, Mikonheikki 1
" Nils Johansson +1759 – Keisari 1
" Tomas Nilsson – se Lainio
(Keisari), Johan ca 1650 – Mikonheikki 1
Keksi, Anders Mickelsson +1705 – Karesuandosläkten 1
Kelkkaniemi, Henrik Jönsson – se Parakka
" Olof Jönsson – se Heiva
" el. Parakka, Henrik Hindersson *1704 – Mikonheikki 12
" el. Parakkavaara, Lars Pålsson Heinonen 1725-91 – Heinonen-Parakkavaara 2
Kelottijärvi – se Vasara el. Kelottijärvi
Kemi, Abraham Matsson *1764 – Klockarsläkten i Jukkasjärvi 4
" Anna Matsdotter *1759 – Klockarsläkten i Jukkasjärvi 3
" Elias Johansson – se Häggroth

- Kemi, Hans Hansson + f 1724 – Mikonheikki 7
 " Hans Olofsson – se Svappavaara el. Kemi
 " Henrik Johansson – se Lindmark
 " Henrik Matsson 1700-65/66 – se Kemiläinen
 " Henrik Matsson *1754 – Klockarsläkten i Jukkasjärvi 2:2
 " Lars Hansson 1670-1739 – Lainio 21:2
 " Mats Hindersson 1728-97 – Klockarsläkten i Jukkasjärvi 2
 " Nils Johansson – se Fjellborg
 " Olof Olofsson 1740-93 – Mämmi-Lainio 6
 " el. Kemill, Johan Hindersson *1735 – Klockarsläkten i Jukkasjärvi 5
 Kemiläinen, Hans Olofsson – se Svappavaara el. Kemi
 " Henrik Nilsson 1662-1742 – Kemiläinen 1:1
 " Jon Henriksson n 1750, 1753 – Kyrö, Jukkasjärvigrenen 15, Lainio 3
 " Knut Hindersson + f 1793 – Kyrö, Jukkasjärvigrenen 11
 " Lars Henriksson n 1752 – Sagare 2
 " Markus Olsson *1774 – Kemiläinen 3:4
 " Nils Olofsson *1722 – Kemiläinen 2:5
 " Olof Nilsson +1764/65 – Kemiläinen 2
 " Olof Olsson 1714-76 – Kemiläinen 3
 " el. Kemi el. Klockare, Henrik Matsson 1700-65/66 – Klockarsläkten i Jukkasjärvi 1 (Kemiläinen), Nils Eriksson n 1684-1705 – Kemiläinen 1
 Kempe, Herman n 1690 – Stålnacke 1
 Kenno, Anders Anundsson n 1791 – Nykäinen 2
 " Rasmus Olsson n 1736 – Sagare 1
 Keppo, Mickel Hindersson Kyrö 1692-1761 – Kyrö, Jukkasjärvigrenen 19
 Kihlanki, Nils Nilsson Hana *1737 – Kihlanki 5
 " Olof Olsson 1698-1773 – Kihlanki 1
 " el. Leppäjärvi Henrik Olsson *1764 – Kihlanki 4
 " el. Leppäjärvi Olof Olsson 1732-88 – Kihlanki 2
 " el. Leppäjärvi *1760 – Kihlanki 3
 Killinki, Erik Filipsson Lautakoski *1712 – Elingius 2, Heinonen-Parakkavaara 1.
 " Olof Olsson Lainio n 1725-37
 Kippoinen, Samuel (Johansson?) – Kippoinen 1
 " Johan (Jöns) Samuelsson – se Peltovuoma
 Kittii, Lars Olsson n 1772 – Riska el. Idivuoma 9
 " Nils Olsson n 1769-1780 – Kuttainen 5, Kyrö, Jukkasjärvigrenen 16, Mämmi-Lainio 4
 Kiviniemi, Johan Matsson Kätkäsuando *1745 – Karesuandosläkten 13
 Klockare, Henrik Matsson – se Kemiläinen
 Koberg, Hans Hansson n 1768 – Kyrö, Jukkasjärvigrenen 5
 " el. Ruokojärvi, Olof Matsson Kurravaara *1764 – Mämmi-Lainio 8:6
 Kohkoi, Ella Nilsson 1720-99 – Hetta 6
 " Johan Nilsson n 1758 – Eira 1
 " Karin Matsdotter *1725 – Riska el. Idivuoma 5
 Kohkoinen, Klemet Mickelsson n 1687 – Törnqvist 3
 " Mickel Jönsson n 1680 – Lainio 1
 Kohre, Margareta Henriksdotter 1686-1731 – Elingius 1
 Koivuniemi, Johan Filipsson Parakkavaara *1758 – Lautakoski 3:5
 " Malin Hindersdotter *1718 – Heinonen-Parakkavaara 1
 " Filip Filipsson Parakkavaara *1746 – Lautakoski 3:3
 Kommas, Per Henriksson n 1756 – Elingius 3
 Krook, Samuel Persson n 1724-27 – Hetta 1, Ullatti 2
 Kunnari, Johan Olofsson – Karesuandosläkten 23
 " Jon Olsson n 1758 – Lainio 4
 " Nils Eriksson 1680-1769 – Karesuandosläkten 19
 " Olof Larsson n 1758 – Lainio 4
 " Olof Nilsson 1711-72 – Karesuandosläkten 20
 " Olof Olsson *1741 – Karesuandosläkten 21
 " Per Olsson *1750 – Karesuandosläkten 22
 Kuoksu, Lars Larsson Mukka *1727 – Mukka-Kuoksu 1
 " Lars Larsson *1756 – Mukka-Kuoksu 2
 " Olof Larsson – se Merasjärvi
 " Per Olofsson – Lodwijk-Kuoksu 3
 " Samuel Jonsson n 1733-64 – Samuel Jonsson Kuoksus släkt 1
 " Samuel Samuelsson – se Kurravaara
 " el. Kuoksusuando, Olof Larsson n 1714-36 – Lodwijk-Kuoksu 2
 Kuoksusuando, Lars Larsson n 1711-14
 Lodwijk-Kuoksu 1:2
 Kurakka, Lars Tomasson n 1744-45 – Niemi-Soppero 1
 " Olof Tomasson n 1744 – Niemi-Soppero 1
 Kurravaara, Erik Matsson – se Lainio
 " Hans Hansson Lainio (Forsberg) *1765 – Lainio 11
 " Mats Johansson *1746 – Mats Johansson Kurravaaras släkt 1
 " Mats Matsson Soppero 1725-1800
 Mämmi-Lainio 8
 " Samuel Samuelsson Kuoksu *1744 – Samuel Jonsson Kuoksus släkt 2
 Kurvander, Mats Matsson Kurravaara *1752 – Mämmi-Lainio 8:2
 Kuttainen, Anders Andersson Kariste 1660-1740 – Kuttainen 3
 " Anders Andersson 1710-50 – Kuttainen 10
 " Anders Persson 1716-96 – Kuttainen 2
 " Anders Persson *1723 – Kuttainen 9
 " Erik Andersson 1719-62 – Kuttainen 16
 " Erik Mickelsson n. 1720 – Aasa 3:3
 " Erik Mickelsson *1688 – Kuttainen 17
 " Erik Persson – se Kyrö el. Raattamaa el. Kuttainen
 " Isak Persson – se Jatko
 " Johan Eriksson – se Kyrö el. Kuttainen el. Raattamaa
 " Mats Mickelsson n 1711-30 – Aasa 3:2
 " Olof Andersson *1751 – Kuttainen 9:1
 " Olof Persson – se Jatko
 " Per Andersson Kariste + e 1738 – Kuttainen 2
 " Per Andersson 1680-1739 – Kuttainen 4
 " Per Eriksson +1715/28 – Kuttainen 1
 " Per Persson 1700-65 – Kuttainen 5
 " Per Persson – se Jatko
 " el. Raattamaa, Johan Persson *1777 – Kuttainen 12
 " Per Andersson *1747 – Kuttainen 11
 Kuusijärvi, Johan Henriksson – Lainio 13:8
 Kylli, Olof n 1722 – Lainio 26
 Kyrö, Anders Hansson *1758 – Kyrö, Jukkasjärvigrenen 10
 " Brita Henriksdotter *1768 – Kyrö, Jukkasjärvigrenen 7
 " Brita Tomasdotter *1764 – Eira 9
 " Gabriel Johansson *1755 – Kyrö, Jukkasjärvigrenen 14
 " Hans Hindersson 1715-81 – Kyrö, Jukkasjärvigrenen 9
 " Henrik Henriksson *1733 – Kyrö, Enontekisgrenen 4
 " Henrik Hindersson 1708-38 – Kyrö, Jukkasjärvigrenen 4
 " Henrik Hindersson *1733 – Kyrö, Jukkasjärvigrenen 4:1
 " Henrik Johansson *1749 – Kyrö, Jukkasjärvigrenen 13
 " Henrik Jönsson 1695-1774 – Kyrö, Enontekisgrenen 3
 " Henrik Mickelsson +1732 – Kyrö, Jukkasjärvigrenen 1
 " Henrik Mickelsson – Kyrö, Enontekisgrenen 3:2
 " Henrik Olofsson *1739 – Kyrö, Jukkasjärvigrenen 6
 " Johan Hansson *1761 – Kyrö, Jukkasjärvigrenen 11
 " Johan Hindersson 1719-1800 – Kyrö, Jukkasjärvigrenen 12
 " Jöns Mickelsson +1734 – Kyrö, Enontekisgrenen 2
 " Lars Henriksson *1740 – Kyrö, Enontekisgrenen 5

- Kyrö, Lars Hindersson *1777 –
 Kyrö, Jukkasjärvigrenen 6:5
 " Markus Henriksson *1771 –
 Kyrö, Jukkasjärvigrenen 8
 " Marget Tomasdotter *1768 – Eira 7
 " Maria Mickelsdotter *1750 –
 Karesuandosläkten 10
 " Mickel Hindersson – se Keppo
 " Mickel Jönsson +1703/11 –
 Kyrö, Enontekisgrenen 1
 " Mickel Mickelsson +1734 –
 Kyrö, Enontekisgrenen 1:2
 " Märten Hindersson – se Lainio
 " Olof Hindersson +1713/22 –
 Kyrö, Jukkasjärvigrenen 2
 " Olof Hindersson 1711-94 –
 Kyrö, Jukkasjärvigrenen 5
 " Olof Jönsson 1700-58 –
 Kyrö, Enontekisgrenen 6
 " Tomas Mickelsson n 1758 – Eira 1
 " Valborg Mickelsdotter *1732 –
 Kuttainen 16
 " el. Kangas el. Jokijalka, Jöns
 Mickelsson – Mämmi 1
 " el. Kuttainen el. Raattamaa Johan
 Eriksson *1752 – Kuttainen 14
 " el. Raattamaa el. Kuttainen, Brita
 Eriksdotter 1758-87 –
 Kuttainen 13:4
 " " " Erik Persson 1723-78 –
 Kuttainen 13
 " el. Vittangi, Henrik Hindersson
 1682-1769 –
 Kyrö, Jukkasjärvigrenen 3
 " " " Olof Olsson n 1728-37 –
 Kyrö, Jukkasjärvigrenen 2:3
 " " el. Holmström, Olof Olsson *1757
 – Kyrö, Jukkasjärvigrenen 5:2
 Kyöstäjä, Gustav Abrahamsson n 1776 –
 Lainio 18
 Kätkäsuando, Henrik Hindersson n 1734,
 1748 – Riska el. Idivuoma 2, 12
 " Isak Hindersson – se Sonkamuotka
 " Johan Matsson – se Kiviniemi
 " Jöns Hansson n 1703 – Kuttainen 1
 " Karin Jönsdotter 1686-1771 –
 Hetta 1
 " Regina Matsdotter 1738-81 –
 Aasa 8
 " Valborg Henriksdotter *1750 –
 Baas 3
 Kääntä, Johan Johansson – Nykäinen 1
 Kääntö, Henrik Nilsson n 1747 – Elingius
 3, Klockarsläkten i Jukkasjärvi 1
 Labba, Anders Guttormsson n 1799 –
 Kyrö, Jukkasjärvigrenen 10
 " Margareta Knutsdotter n 1792 –
 Kyrö, Jukkasjärvigrenen 17
 Laestadia, Sofia n 1781 –
 Klockarsläkten i Jukkasjärvi 5
 Lahti, Brita Matsdotter 1698-1732 –
 Riska el. Idivuoma 3
 " Henrik Larsson n 1728 – Hoppari 2,
 Kuttainen 1
 " Johan Henriksson n 1703 – Aasa 5
 " Marget Hindersdotter 1672-1740 –
 Aasa 5
 Lainio, Anna Hansdotter *1747
 – Lainio 14
 " Erik Ersson n 1707-17 –
 Mämmi-Lainio 10
 Lainio Erik Hansson *1752 – Lainio 13:3
 " Erik Klemetsson – Lainio 29
 " Erik Matsson Kurravaara *1755 –
 Mämmi-Lainio 9
 " Erik Månsson 1707-74 – Lainio 4
 " Erik Månsson *1756 – Lainio 19
 " Erik Månsson *1768 – Lainio 6
 " Erik Mårtensson +1764 – Lainio 12
 " Esaias Olofsson Nykäinen *1743 –
 Nykäinen 3
 " Hans Ersson 1715-81 – Lainio 13
 " Hans Hansson 1722-85 – Lainio 23
 " Hans Hansson (*1755) –
 se Soppero
 " Hans Hansson (*1756) –
 se Forsman
 " Hans Hansson (*1765) –
 se Kurravaara (Forsberg)
 " Hans Månsson *1726 – Lainio 8
 " Hans Olsson n 1716-55 – Lainio 22
 " Hans Mårtensson – se Vivungi
 " Henrik Hansson *1753 – Lainio 15
 " Henrik Hansson *1758 – Lainio 9
 " Henrik Mårtensson *1755 –
 Kyrö, Jukkasjärvigrenen 16
 " Henrik Olsen 1696-1770 –
 Lainio 21:4
 " Josef Klemetsson Kangoinen *1745
 – Lainio 28
 " Lisa Hansdotter *1761 – Lainio 10
 " Magnus (Måns) Ersson 1748-87 –
 Lainio 5
 " Mats Ersson + f 1748 –
 Mämmi-Lainio 3
 " Mats Hansson *1722 – Lainio 25
 " Måns Ersson 1717-75 – Lainio 18
 " Måns Mårtensson +1758 – Lainio 3
 " Måns Olsson – se Harju
 " Märten Hindersson Kyrö 1721-80 –
 Kyrö, Jukkasjärvigrenen 15
 " Märten Klemetsson +1733 –
 Lainio 2
 " Märten Månsson 1709-82 –
 Lainio 3:2
 " Märten Mårtensson *1690 –
 Lainio 2:2
 " Olof Ersson – Mämmi-Lainio 11
 " Olof Hansson *1759 – Lainio 24
 " Olof Klemetsson +1716 – Lainio 21
 " Olof Månsson + f 1770 – Lainio 7
 " Olof Mårtensson *1756 –
 Kyrö, Jukkasjärvigrenen 17
 " Olof Olsson – se Killinki
 " Per Hansson *1772 – Lainio 17
 " Simon Olsen 1681-1726 –
 Lainio 21:3
 " Tomas Nilsson Keisari 1745-99 –
 Keisari 1:4
 (Lainio), Klemet Olofsson n 1644-85
 – Lainio 1
 Lamb, Olof Nilsson n 1752 – Sagare 2
 Lantto, Esaias Hansson n 1793 –
 Björnström 2
 " Johan Andersson n 1772 –
 Karesuandosläkten 4
 Lassinheikki, Lars Henriksson n 1798 –
 Kuttainen 14
 Lasu, Kerstin Andersdotter 1700-77 –
 Kyrö, Jukkasjärvigrenen 5
 " Mickel och Lars Larssöner n 1684
 Mikonheikki 2
 Lauri, Henrik n 1781 – Kuttainen 14
 Lauri, Johannes Larsen –
 Karesuandosläkten 14
 Lautakoski, Anders Johansson n 1796 –
 Lainio 8:7
 " Elias Filipsson 1704-39 –
 Lautakoski 2
 " Filip Filipsson – se Parakkavaara
 " Henrik Henriksson –
 Kyrö, Jukkasjärvigrenen 9:3
 " Jakob Filipsson – Sagare 5
 " Mickel Jakobsson *1715 –
 Lautakoski 1
 Lehto, Salomon Månsson Lainio *1767 –
 Lainio 18:5
 Lenning, Adam n 1758 – Niva 6,
 Samuel Jonsson Kuoksus släkt 1
 Liljeblad, Samuel n 1788 – Björnström 1,
 Kyrö, Jukkasjärvigrenen 6
 Lind, Henrik + f 1724 – Kuttainen 4
 Lindmark, Henrik Johansson Kemi *1762
 – Klockarsläkten i Jukkasjärvi 6
 Liviöjärvi, Mickel Persson Juhonpieti-
 Gardin – Kemiläinen 2:10
 Loddainen, Jon Jonsson n 1769 –
 Kuttainen 5
 Lodvik, Henrik Eriksson (Torström)
 1659-1724 – Keinosuandosläkten 1
 " Anders Larsson 1694-1734 –
 Lodwijk-Kuokuu 4
 Lodwijk, Lars Olofsson 1660-1735 –
 Lodwijk-Kuokuu 1
 Lovikka, Abraham Gustavsson n 1762 –
 Nykäinen 1
 " Jakob Eriksson n 1739 –
 Mikonheikki 10
 " Nils och Olof Nilssöner n 1684 –
 Mikonheikki 2
 Luika, Jon Persson n 1752 – Sagare 2
 Lund, Natanael n 1765 – Niva 2
 Luusua, Anders Matsson n 1800 – Hetta 7
 Lytraeus, Anders n 1793 – Huru 3
 " Henrik n 1733 –
 Karesuandosläkten 24
 Löfman, Sara *1745 –
 Kyrö, Enontekisgrenen 5
 Maaherra, Anders Pålsson n 1724 –
 Elingius 3, Keinosuandosläkten 2, 3
 " Jöns Pålsson n 1724 –
 Keinosuandosläkten 2, 3
 " Lars Pålsson n 1796 – Lautakoski 5
 " Mickel Pålsson n 1721-1724 –
 Keinosuandosläkten 3,
 Stålnacke 2
 " Pål Andersson n 1752 –
 Keinosuandosläkten 2, Sagare 2
 " Pål Pålsson n 1789 – Nykäinen 2
 (Maaherra?), Mickel Pålsson n 1716
 – Keinosuandosläkten 2
 Magga, Jon Nilsson n 1763-1780 – Kyrö,
 Jukkasjärvigrenen 16, Mämmi-Lainio
 4, Niemi-Soppero 3,
 Riska el. Idivuoma 5
 Magnus, Nils Månsson 1719-67 –
 Karesuandosläkten 11
 Mangi, Henrik Larsson n 1713 –
 Klockaren Lars Johanssons släkt 1
 " Mickel Hansson n 1791 – Kyrö,
 Jukkasjärvigrenen 11,
 Nykäinen 2
 Mangi, Tomas Nilsson n 1715 –

- Stålnacke 2
Marakatt, Lars Andersson n 1705 –
Karesuandosläkten 2, Kuttainen 1, 2
" Lars Larsson *1753 –
Marakatt el. Marainen 2
" Nils Andersson d.ä. *1767 –
Marakatt el. Marainen 1:1
" Nils Larsson n 1735 – Kuttainen 2
" Per Larsson n 1735 – Kuttainen 2
" Mickel Larsson n 1760-1777 –
Karesuandosläkten 4, 4:8, Niva 1
" el. Marainen, Anders Andersson
*1743 – Marakatt el. Marainen 1
" el. Marainen Lars Nilsson n 1769 –
Karesuandosläkten 7
Mathlein, Nils n 1760 – Mikonheikki 11
Martti, Nils Mårtensson –
Karesuandosläkten 18
Massa, Mats Matsson n 1794 –
Klockarsläkten i Jukkasjärvi 4,
Mukka-Kuoksu 1
" Mats Persson n 1788 – Lainio 28
Matti, Anders Andersson n 1726 –
Lodwijk-Kuoksu 4
" Anders Pålsson n 1758 – Lainio 4
" Josef Josefsson n 1784-90 –
Kyrö, Jukkasjärvigrenen 18,
Stjärnström 1
" Mickel Jonsson n 1786 –
Mukka-Kuoksu 1
" Olof Mickelsson n 1793 –
Kyrö, Jukkasjärvigrenen 11
Mattila, Elin (Elisa) Ersdotter 1711-38 –
Karesuandosläkten 20
" Ella Matsdotter *1742 –
Karesuandosläkten 11
" Malin Matsdotter + f 1710 –
Karesuandosläkten 15
" Mats Claesson n 1710 –
Karesuandosläkten 15
Maunu, Brita Månsdotter 1725-69 –
Karesuandosläkten 14
" Johan (Jöns) Månsson 1704-76 –
Karesuandosläkten 4
" Måns Eriksson 1673-1753 –
Karesuandosläkten 3
" Måns Månsson – se Muotkajärvi
" Märten Johansson *1758 –
Karesuandosläkten 6
" Nils Johansson *1753 –
Karesuandosläkten 4:11
" Nils Månsson – se Magnus
" Olof Johansson *1756 –
Karesuandosläkten 4:12
" el. Vikkuri el. Vikkuriniemi, Måns
(Magnus) Johansson *1744 –
Karesuandosläkten 5
Mella, Abigael Mickelsdotter 1717-69 –
Eira 5
" Jakob Andersson Karvonen n 1793
– Lainio 13:6
" Samuel Mårtensson *1748 –
Karesuandosläkten 16
(Mella?) Jöns Jönsson n 1674 –
Kuttainen 1
Meltojärvi, Per Matsson n 1775-1781 –
Kuttainen 5, 10, 13
Meräsjärvi, Olof Larsson Kuoksu *1758
– Mukka-Kuoksu 3
Mikko, Johan Mickelsson n 1745-71 –
Lainio 3:5, Niva 2
" Kerstin Mickelsdotter *1712 –
Lainio 7
Mikonheikki, Henrik Mickelsson + f
1718 – Mikonheikki 8
" Johan Mickelsson n 1681-85 –
Mikonheikki 2:1
" Mickel Mickelsson 1714-41 –
Mikonheikki 4
(Mikonheikki), Brita Mickelsdotter n
1725 – Mikonheikki 7
" Henrik Mickelsson +1658 –
Mikonheikki 1
" Mickel Hindersson n 1656-96 –
Mikonheikki 2
" Mickel Mickelsson n 1711 –
Mikonheikki 3
Moskojärvi (Storström), Henrik
Henriksson *1700 –
Keinosuandosläkten 3
" Henrik Henriksson *1736 –
Keinosuandosläkten 4:6
" Mickel Henriksson 1730-85 –
Keinosuandosläkten 4:4
" Nils Mickelsson n 1790 –
Kemiläinen 3:1
Muddapuoli, Ingrid Gabrielsdotter n 1799
– Kyrö, Jukkasjärvigrenen 14
" Knut Larsson n 1795 –
Klockarsläkten i Jukkasjärvi 4,
Mukka-Kuoksu 2
Muddapää, Jon Nilsson n 1752 – Sagare 2
Mukka, Lars Larsson – se Kuoksu
" Malin Matsdotter n 1729-32 –
Sagare 4
Muotka, Brita Hindersdotter *1749 –
Sonkamuotka 1
" Kristina Matsdotter 1680-1766 –
Kyrö, Enontekisgrenen 6
Muotkajärvi, Johan Månsson
(Magnusson) *1753 –
Karesuandosläkten 9
" Måns Månsson Maunu 1710-79 –
Karesuandosläkten 7
" Nils Månsson *1756 –
Karesuandosläkten 10
" Per Månsson 1746-95 –
Karesuandosläkten 8
Myllymäki, Mickel Månsson Lainio
*1770 – Lainio 18:7
Mård, Per Nilsson –
Kyrö, Enontekisgrenen 3
Mämmi, Anund Olofsson *1765 –
Mämmi 5
" Erik Tomasson n 1687-1711 –
Mämmi-Lainio 1
" Johan Olofsson *1761 – Mämmi 4
" Jöns Tomasson n 1681 – Aasa 2
" Margareta Tomasdotter +1709 –
Karesuandosläkten 1, Niva 1
" Margareta Tomasdotter +1721/22 –
Riskä el. Idivuoma 2
" Olof Olofsson *1721 – Mämmi 1
" Olof Olofsson, senior *1750 –
Mämmi 2
" Olof Olofsson, junior *1777 –
Mämmi 3
" Olof Tomasson n 1688, 1696, 1713
– Aasa 2, Karesuandosläkten 19,
Kuttainen 1
" Lars Jönsson n 1745 – Hetta 1
Mämmilä, Ella Olsdotter 1723-69 –
- Niva 2
Mört, Samuel 1691-1744 –
Keinosuandosläkten 2, Mört 1
Niemi, Henrik Jönsson – se Soppero
Neivak, Lars Hindersson n 1795 –
Klockarsläkten i Jukkasjärvi 6
" Margareta Larsdotter *1761 –
Klockarsläkten i Jukkasjärvi 4
Nienda, Jon n 1769 – Mämmi-Lainio 3, 4
" Per Nilsson n 1731 –
Kyrö, Jukkasjärvigrenen 3
Niina, Kristina Nilsson n 1799 –
Lautakoski 3
" Nils Mickelsson n 1755-1772 –
Heinonen-Parakkavaara 2,
Mämmi-Lainio 4,
Niemi-Soppero 1
" Per Nilsson n 1794 –
Kyrö, Jukkasjärvigrenen 13
" Tomas Nilsson n 1791, 1795 –
Kyrö, Jukkasjärvigrenen 10, 11,
17, Lautakoski 5
" Tomas Persson n 1794 –
Kyrö, Jukkasjärvigrenen 13
Nikka, Henrik Nilsson n 1671-80 –
Karesuandosläkten 1, Lainio 1
Nikodemus, Anders Andersson n 1769 –
Mämmi 1
Nilimaa, Nils Jönsson Vuontisjärvi *1749
– Vuontisjärvi 1:3
Nimba, Anund n 1731 –
Kyrö, Jukkasjärvigrenen 3
Nirpi, Johan Olofsson n 1779
– Niemi-Soppero 1
" Olof Nilsson + f 1779 –
Niemi-Soppero 1
Niva, Anders Matsson n 1773 – Lainio 18
" Brita Persdotter *1768 – Niva 8
" Henrik Henriksson n 1781 –
Klockarsläkten i Jukkasjärvi 5
" Henrik Nilsson 1723-84 – Niva 2
" Johan Henriksson n 1722 –
Sagare 4
" Jonas Henriksson *1763 – Niva 2:5
" Lars Matsson n 1781 –
Kuttainen 14
" Nils Henriksson *1751 – Niva 3
" Nils Nilsson +1756 – Niva 1
" Olof Henriksson *1757 – Niva 4
" Per Henriksson *1775 – Niva 5
" Per Nilsson *1734 – Niva 6
" Valborg Nilsson *1727 –
Niva 1:4
" el. Vittangi, Nils Persson 1759-98
Niva 7
Nupukka, Anund Persson + f 1786 –
Mukka-Kuoksu 1
" Susanna Rasmusdotter n 1758 –
Lainio 4
Nutti, Agneta Persdotter *1774 –
Riskä el. Idivuoma 10
" Johan Knutsson n 1799 –
Klockarsläkten i Jukkasjärvi 7
" Jon Mickelsson n 1795 –
Mukka-Kuoksu 1
" Margareta Hindersdotter n 1793 –
Kyrö, Jukkasjärvigrenen 11
" Olof Andersson n 1759 – Lainio 4
Nykäinen, Ella Olsdotter 1711-88
– Lainio 27
" Esaias Olofsson – se Lainio

- Nykäinen, Henrik Olofsson 1738-89 –
 Nykäinen 1
 " Kerstin Olsdotter *1745 – Lainio 5
 " Olof Olsson n 1788 – Lainio 28
 " Staffan Olsson n 1736 – Lainio 26
 " Zachris Olofsson n 1779 –
 Mukka-Kuoksu 1
- Nyman, Olof Nilsson n 1794-95 –
 Keisari 2:1, Mämmi-Lainio 4
- Nystedt, Jakob n 1733, 1735 – Huru 1,
 Karesuandosläkten 24
- Närvä, Henrik Mickelsson *1747 –
 Närvä 1:7
 " Johan Johansson *1777 – Närvä 5
 " Johan Mickelsson d.ä. – Närvä 2
 " Johan Mickelsson d.y. *1753 –
 Närvä 3
 " Mickel Johansson 1680-1758 –
 Närvä 1
 " Mickel Johansson 1775-98 –
 Närvä 4
 " Mickel Mickelsson 1742-69 –
 Närvä 1:1
 " Märten Mickelsson 1745-69 –
 Närvä 1:6
- Närä, Hans Hansson n 1700 – Törnqvist 3
 " Anna Hansdotter + på 1690-talet –
 Törnqvist 3
- Oja, Karl Karlsson – Björnström 1
 " Karl Olof Karlsson *1783 –
 Björnström 1
- Olli, Henrik Olsson Olli n 1774 – Hetta 9
 " Karin Persdotter – Närvä 2
 " Olof Månsson Hetta *1758 –
 Hetta 9
 " Regina Olsdotter *1736 – Hetta 9
 " Tomas Johansson n 1774 – Hetta 9
 " el. Vuolo, Johan Olsson n 1730 –
 Riska el. Idivuoma 2
- Pakkainen, Per n 1667 – Aasa 1
- Paljas, Anders Jonsson n 1757 –
 Lautakoski 3
 " Lars Anundsson *1712 – Sagare 2
 " Mickel Andersson n 1726 –
 Lodwijk-Kuoksu 4
- Pallori, Anders Matsson n 1752 –
 Sagare 2
- Palojoensuu, Johan Henriksson *1744 –
 Aasa 8
 " Johan Johansson *1768 – Aasa 9
- Palojoki, Erik Persson +1728 – Aasa 5
 " Per Eriksson +1724 – Aasa 6
 " el. Palojoensuu Henrik Eriksson
 1708-65 – Aasa 7
- Palokka, Henrik Henriksson n 1763, 1765
 – Karesuandosläkten 4,
 Mämmi-Lainio 4,
 Riska el. Idivuoma 5
 " Johan Larsson n 1792, 1793 –
 Klockarsläkten i Jukkasjärvi 7, 8
- Palosaari, Johan Karlsson n 1735-36 –
 Niva 1
- Panis, Lars Larsson n 1791-1798 –
 Kyrö, Jukkasjärvigrenen 11, 18
 " Olof Johansson n 1791 –
 Kyrö, Jukkasjärvigrenen 11
- Pannak, Ingris Persdotter n 1709-10 –
 Elingius 1
- Parakka, Anna Persdotter *1756 –
 Parakkavaara 5
- Parakka, Henrik Hindersson – se
- Kelkkaniemi
 " Henrik Persson (*1731) – se Harri
 " Henrik Persson *1753 –
 Parakkavaara 3:6
 " Jöns (Johan) Hindersson n 1734-79
 – Mikonheikki 10
 " Jöns Persson *1751 –
 Parakkavaara 4
 " Olof Jönsson – se Heiva
 " Per Persson (+1741/42) – se Harri
 " Per Persson *1747 –
 Parakkavaara 3:3
 " el. Kelkkaniemi, Henrik Jönsson
 *1728 – Mikonheikki 11
- Parakkavaara, Erik Filipsson *1766 –
 Lautakoski 5
 " Filip Filipsson *1723 –
 Lautakoski 3
 " Gabriel Filipsson 1751-99 –
 Lautakoski 4
 " Henrik Filipsson *1765 –
 Lautakoski 3:8
 " Lars Pålsson – se Kelkkaniemi
 " Per Jönsson 1656-1726 –
 Parakkavaara 2
 " el. Parakka, Per Persson 1712-94 –
 Parakkavaara 3
 (Parakkavaara) Jöns (Joen) Nilsson n
 1656-96 – Parakkavaara 1
- Pata, Anders Guttormsson n 1740 –
 Karesuandosläkten 19
- Paukka, Henrik Larsson n 1727 –
 Lainio 26
- Pekkari, Brita Hansdotter n 1684 –
 Törnqvist 3
 " Hans Hansson n 1684 – Törnqvist 3
 " Sofia Johansdotter *1754 –
 Lainio 28
- Pellikka, Johan Andersson n 1743 –
 Mikonheikki 9
 " Maria Lisa Larsdotter *1757 –
 Lautakoski 4
- Peltovuoma Johan (Jöns) Samuelsson
 Kippoinen 1720-92 – Kippoinen 2
 " Per Johansson (Jönsson) – se Stor
 Pentäsjärvi, Lars Persson Parakkavaara
 +1773 – Parakkavaara 2:2
- Pikkari, Anders Jonsson n 1711 –
 Ullatti 4
- Pingi, Per n 1799 – Lautakoski 3
- Pipping, Johan n 1795-99 –
 Klockarsläkten i Jukkasjärvi 2,
 Servio 1, 2
 " Petter n 1718-1730 – Baas 1,
 Klockarsläkten i Jukkasjärvi 1,
 Kuttainen 1
- Pirkkoi, Henrik Larsson n 1682,84 –
 Pirkkoi 2:3
 " Jöns Jönsson n 1601-45 – Pirkkoi 1
 " Lars Jönsson n 1646-59 – Pirkkoi 2
 " el. Pirtti el. Björk, Jöns Larsson n
 1674-88 – Pirkkoi 2:2
 " " " Lars Larsson n 1674-75 –
 Pirkkoi 2:1
- Pissi, Jöns Persson n 1758 –
 Samuel Jonsson Kuoksus släkt 1
 " Nils Jonsson n 1724 –
 Keinosuandosläkten 2
- Planting, Per Eriksson n 1685 – Lainio 21
- Poika, Nils Knutsson n 1696 –
 Kuttainen 1
- Pokka, Anders Persson n 1781 –
 Klockarsläkten i Jukkasjärvi 5
 " Per n 1727 – Lainio 26
- Prost, Jon Nilsson n 1795 –
 Mämmi-Lainio 4
 " Nils Nilsson n 1791 –
 Kyrö, Jukkasjärvigrenen 10
 " Nils Persson n 1772 –
 Mämmi-Lainio 4
- Pudas, Anders Henriksson n 1758, 1769 –
 Hetta 9, Karesuandosläkten 7
 " Anna Henriksdotter 1728-56 –
 Hetta 9
 " Ella Olsdotter *1758 –
 Vasara el. Kelottijärvi 3
 " Henrik n 1783 – Hetta 7
- Pumbainen, Elin Persdotter n 1737 –
 Lautakoski 1
- Puolamoiva, Lars Nilsson n 1769 –
 Karesuandosläkten 18
- Purainen, Josef Josefsson n 1786 –
 Lautakoski 3:7
- Puljujärvi, Per Persson Eira *1750 –
 Eira 3
- Päve, Henrik Larsson –
 Klockaren Lars Johanssons släkt 1
- Qvist, lagman n 1770 – Lainio 8
 " Petter n 1691 – Stålnacke 1
- Raattamaa, Erik Persson
 – se Kyrö el. Raattamaa el. Kuttainen
 " Johan Ersson – se Kyrö el.
 Kuttainen el. Raattamaa
 " Johan Johansson *1779 –
 Kuttainen 15
 " Johan Persson –
 se Kuttainen el. Raattamaa
 " Per Andersson –
 se Kuttainen el. Raattamaa
- Rahtu, Adam Klemetsson n 1770-83 –
 Lainio 8, 23, Nykäinen 1
 " Erik Matsson n 1770 –
 Lainio 8, Nykäinen 1
 " Erik Mickelsson n 1683 – Lainio 21
 " Klemet Persson n 1770 – Lainio 8,
 Nykäinen 1
 " Mats Eriksson n 1770-83 –
 Lainio 8, 23
 " Mickel Eriksson n 1680 – Lainio 1
 " Per Mickelsson – Lainio 1:4
- Rapsak, Lars Andersson n 1701 –
 Kuttainen 1
- Rasti, Märten Rasmusson n 1769 –
 Karesuandosläkten 18
 " Nils Olsson n 1769 –
 Karesuandosläkten 18
 " Sigrid Persdotter *1770 – Niva 4
- Raudus, Henrik n 1743 – Eira 1
 " Lisa Henriksdotter n 1784 – Hetta 7
- Rautio, Anna Matsdotter 1718-48 –
 Kuttainen 16
- Rechart, Abraham – Baas 3, 4, 5,
 Björnström 1, Hetta 7
 " Samuel n 1774, 1795 –
 Björnström 1,
 Kyrö, Jukkasjärvigrenen 5
- Riimi, Anders Persson n 1795-1796 –
 Lautakoski 4, Mukka-Kuoksu 1
 " Elin Olsdotter n 1758 –
 Samuel Jonsson Kuoksus släkt 1
 " Ingrid Olsdotter n 1758 –
 Samuel Jonsson Kuoksus släkt 1

Riimi, Kerstin Olsdotter n 1758 – Samuel Jonsson Kuoksus släkt 1
 " Henrik Olsson n 1765 – Klockarsläkten i Jukkasjärvi 5
 " Olof Henriksson n 1758 – Samuel Jonsson Kuoksus släkt 1
 Riska, Anund Jonsson +1697 – Riska el. Idivuoma 1
 " Johan Persson 1751-79 – Riska el. Idivuoma 6
 " Klemet Samuelsson – Riska el. Idivuoma 3
 " Magnus (Måns) Johansson *1749 – Riska el. Idivuoma 11
 " Mickel Persson *1765 – Riska el. Idivuoma 8
 " el. Idivuoma, Johan Johansson *1733 – Riska el. Idivuoma 9
 " " Johan Samuelsson d.ä. 1699-1778 – Riska el. Idivuoma 4
 " " Johan Samuelsson d.y. *1726 – Riska el. Idivuoma 12
 " " Per Johansson 1725-96 – Riska el. Idivuoma 5
 " " Måns (Magnus) Johansson *1753 – Riska el. Idivuoma 13
 " " Samuel Johansson *1756 – Riska el. Idivuoma 14
 " " Samuel Olsson 1664-1748 – Riska el. Idivuoma 2
 Rolig el. Korvola, Brita Johansdotter *1762 – Björnström 1
 Ruuth, Mickel Olofsson n 1737-38 – Baas 1
 Ryss, Karin Israelsdotter *1709 – Ullatti 3
 " Per Jakobsson n 1731 – Kuttainen 3
 " Valborg Israelsdotter *1706 – Ullatti 5
 Röytiö, Karl Hansson – Ullatti 1:4
 " Lars Karlsson n 1763 – Keinosuandosläkten 3
 " Per Mickelsson +1716 – Ullatti 1:4
 " Per Persson – Ullatti 1:4
 (Saarenpää), Anders Claesson n 1770 – Baas 2
 Sagare, Henrik Jönsson +1740 – Sagare 1:1
 " Johan Jönsson – Sagare 5
 " Jöns (Jon) Mickelsson Vuordno, Vänsa +1724 – Sagare 1
 " Märten Jönsson +1740 – Sagare 4
 " Olof Jönsson – Sagare 2
 Salmi, Erik n 1731 – Kuttainen 3
 Sandberg, Olof n 1781-93 – Klockarsläkten i Jukkasjärvi 5, Kyrö, Jukkasjärvigrenen 6, 17, Lainio 9
 Sandel, Lars n 1730 – Kuttainen 1
 Sarri, Henrik Jonsson n 1769-88 – Kyrö, Jukkasjärvigrenen 9, Mukka-Kuoku 1, Niemi-Soppero 1, Stjernström 1
 " Nils Jonsson n 1792, 1799 – Klockarsläkten i Jukkasjärvi 6, 7
 " Olof Henriksson n 1798 – Huru 3
 Saukko el. Saukko-oja, Jöns Henriksson n 1731 – Lainio 2
 Seppälä, Johan Tomasson n 1780 – Lainio 8:4
 Servio, Anders Larsson n 1793 – Huru 3
 Servio, Brita Nilsson – Klockaren Lars Johanssons släkt 1, Stålnacke 2
 " Frans – Keinosuandosläkten 2
 " Frans Eliasson *1757 – Servio 3
 " Gabriel Eilasson *1736 – Servio 1
 " Isak Gabriellsson *1770 – Servio 2
 " Jakob Gabriellsson *1772 – Servio 1:3
 " Johan Larsson – Kyrö, Jukkasjärvigrenen 5:4
 " Johan Persson n 1728-29 – Mikonheikki 7:1, Ullatti 5
 " Lars Larsson n 1747 – Mämmi-Lainio 3
 " Margareta Eliasdotter *1762 – Mämmi 4
 " Niklas Fransson n 1705 – Stålnacke 1
 " Sofia Nilsson – Klockarsläkten i Jukkasjärvi 1
 Sevä, Pål Andersson n 1749 – Elingius 3
 Sieppi, Anders n 1722 – Lainio 26
 Sieppijärvi, Anna (Annika) Olsdotter *1720 – Kuttainen 5
 Sigga, Nils n 1738 – Ullatti 5
 Sikko, Marget Ersdotter *1754 – Vasara el. Kelottijärvi 2
 Sirkka, Brita Nilsson *1754 – Eira 4
 " Claes Nilsson n 1711 – Kyrö, Enontekisgrenen 1
 " Karin Nilsson *1749 – Eira 3
 " Olof n 1744 – Eira 1
 " Olof Matsson 1730-84 – Sirkka 1
 " Olof Nilsson n 1698 – Kyrö, Enontekisgrenen 1
 Sirma, Olof – Karesuandosläkten 1, 2, 15, Kuttainen 1, – Riska el. Idivuoma 1
 Skautsa, Pål Olsson – Törnqvist 1
 Skomakare, Lars Persson Jatko – Lodwijk-Kuoku 1
 " Nils Pålsson Heinonen *1720 – Heinonen-Parakkavaara 1
 Sokea, Per Nilsson n 1760, 1762 – Aasa 7, Hetta 2, Karesuandosläkten 11
 Sombio, Märten Olsson – Hoppari 2
 Sonkamuotka, Isak Hindersson *1751 – Sonkamuotka 1
 Soppero, Brita Olsdotter *1776 – Mämmi-Lainio 7
 " Erik Matsson 1715-1800 – Mämmi-Lainio 4
 " Erik Olofsson *1772 – Mämmi-Lainio 6:1
 " Hans Persson *1776 – Niemi-Soppero 2
 " Henrik Jönsson 1702-80 – Niemi-Soppero 1
 " Johan Hindersson 1744-91 – Niemi-Soppero 3
 " Jöns Eriksson 1670-1740 – Mämmi-Lainio 1:5
 " Hans Hansson Lainio *1755 – Lainio 23:3
 " Margareta Eriksdotter *1732 – Mämmi-Lainio 5
 " Mats Matsson – se Kurravaara
 " Per Hindersson *1736 – Niemi-Soppero 2
 Snällfot, Nils Olsson 1713-62 – Kyrö, Jukkasjärvigrenen 2:2
 Snällfot, Per Larsson 1708-1780 – Lodwijk-Kuoku 1:6
 " el. Snäll, Hans Hansson – Kyrö, Jukkasjärvigrenen 9:1
 Spett, Anders Mickelsson n 1774 – Kyrö, Jukkasjärvigrenen 9:2
 " Brita Johansdotter *1733 – Klockarsläkten i Jukkasjärvi 5
 " Elisabet (Lisbet) Johansdotter – Lainio 26
 " Johan Johansson n 1718 – Stålnacke 1
 " Johan Johansson n 1742 – Heiva 1
 " Tomas Andersson n 1783 – Kyrö, Jukkasjärvigrenen 10
 " Susanna Johansdotter *1696 – Keinosuandosläkten 3
 Spjut, Johan Matsson Kurravaara *1778
 Mats Johansson Kurravaaras släkt 1:2
 Steen, Samuel n 1728 – Kuttainen 1
 Steinholtz, Abraham n 1767 – Huru 2
 Stillander, Hans Fredrik n 1794 – Keisari 2:1
 Stjernström, Abraham Hansson *1772 – Stjernström 1:5
 " Hans Hansson *1723 – Stjernström 1
 Stor, Per Johansson (Jönsson) Peltovuoma *1752 – Kippoinen 3
 Stormlod, Henrik Matsson Kurravaara *1750 – Mämmi-Lainio 8:1
 Storström, Henrik Henriksson – se Moskojärvi
 Stubbe, Jon Larsson n 1788 – Parakkavaara 3:6
 Stump, Anund Jakobsson n 1738 – Ullatti 5
 Stålnacke, Abraham Johansson – Kyrö, Jukkasjärvigrenen 2
 " Anders Eriksson – Elingius 1, 2
 " Brita Abrahamsdotter *1729 – Stjernström 1
 " Erik Jönsson n 1696 – Parakkavaara 2
 " Erik Jönsson +1738 – Stålnacke 2
 " Greta Jöransdotter *1766 – Servio 3
 " Hans Jöransson n 1792 – Kyrö, Jukkasjärvigrenen 13
 " Henrik – Elingius 1:2
 " Johan Eriksson n 1691 – Stålnacke 1
 " Johan Eriksson n 1775-1784 – Björnström 1, Lautakoski 3:4
 " Johan Johansson n 1740 – Keinosuandosläkten 1:3
 " Jöns Eriksson +1713 – Stålnacke 1
 " Jöran Eriksson n 1724 – Lainio 26
 " Kerstin Eriksdotter n 1696 – Parakkavaara 2
 " Margareta Abrahamsdotter *1727 – Klockarsläkten i Jukkasjärvi 2
 " Margareta Johansdotter n 1799 – Mukka-Kuoku 1
 " Marget Johansdotter *1741 – Kemiläinen 4
 " Mickel Jönsson *1700 – Stålnacke 3
 " Olof Jönsson *1702 – Stålnacke 4
 " Per Johansson n 1795-1797 – Kyrö, Jukkasjärvigrenen 11,

Nykäinen 1
 Suonttajärvi, Lars Larsson – se Hoppari
 Suup, Johan Henriksson n 1740 –
 Parakkavaara 3
 " Karin Johansdotter n 1727-28 –
 Keinosuandosläkten 2,
 Kyrö, Jukkasjärvigrenen 2:3
 Svakko, Knut Persson n 1799 –
 Kyrö, Jukkasjärvigrenen 14
 Svala, Per Andersson n 1722 –
 Mämmi-Lainio 1
 Svappavaara el. Kemi, Hans Olofsson
 Kemiläinen *1721 – Kemiläinen 4
 Svensk, Lars Pålsson n 1798-99 –
 Kyrö, Jukkasjärvigrenen 10
 Svonni, Nils Nilsson n 1731 –
 Kyrö, Jukkasjärvigrenen 3
 Syväniemi, Anna Hindersdotter –
 Lodwijk-Kuoksu 3
 Talja, Karin n 1744 – Eira 1
 Thun Olof Baltzarsson – Parakkavaara 2
 Tjoggi, Nils Jonsson n 1787 – Lainio 15
 Toloinen, Johan Persson n 1781, 90 –
 Baas 2, Karesuandosläkten 17
 Tomma, Lars n 1780 –
 Kyrö, Jukkasjärvigrenen 16
 Torikka, Olof Samuelsson n 1708 –
 Karesuandosläkten 1,2
 Tornberg, Henrik n 1710 – Baas 1
 " Johan (kyrkoherde) n 1728-38 –
 Klockarsläkten i Jukkasjärvi 1,
 Lautakoski 2
 " Johan (handlande) n 1772 –
 Riska el. Idivuoma 9
 " Katarina Salomonsdotter *1775 –
 Närvä 5
 " Lars n 1730 –
 Klockarsläkten i Jukkasjärvi 1
 " Salomon – Eira 3,
 Karesuandosläkten 4:8, 7, 18, 19,
 Kuttainen 5, Kyrö,
 Enontekisgrenen 5
 Torneus, Olof Eriksson Rautio *1758 –
 Mukka-Kuoksu 3
 Tornstedt, Brita – Mört 1
 Torström, Henrik Eriksson – se Lodvik
 Tuderus, Daniel Danielsson n 1745 –
 Mört 1
 Tulkki, Johan Olsson –
 Kyrö, Jukkasjärvigrenen 1
 Tuora, Olof Nilsson –
 Karesuandosläkten 2

Turdfjaell, Jakob n 1776 – Kemiläinen 4
 Tyni, Olof Esaiasson n 1788 –
 Björnström 1
 (Tyni), Erik och Nils Nilssöner n 1701 –
 Baas 1
 Törnqvist, Olof Mickelsson + f 1732 –
 Törnqvist 3
 Uija, Anders Jakobsson –
 Karesuandosläkten 24
 " Jakob Jönsson –
 Karesuandosläkten 1, 3, 24
 " Jöns Nilsson n 1703 –
 Karesuandosläkten 3
 " Olof Olsson – Hoppari 1
 Ullatti, Henrik Jönsson *1711 – Ullatti 5
 " Jöns Mickelsson n 1720-40 –
 Ullatti 4
 " Lars Mickelsson 1665-1735 –
 Ullatti 2
 " Mickel Grelsson +1721 – Ullatti 1
 " Mickel Jönsson n 1760 –
 Keinosuandosläkten 3
 " Mickel Larsson *1700 – Ullatti 3
 " Mickel Mickelsson 1683-1713 –
 Ullatti 6
 Unga, Lars Henriksson –
 Karesuandosläkten 4:9
 Utsa, Jon Persson n 1776 –
 Karesuandosläkten 21
 " Per Persson – Mämmi-Lainio 4
 Valkeapä, Guttorm Knutsson n 1762-65
 – Aasa 7, Hetta 2,
 Karesuandosläkten 7, Niva 2
 Vanhapiha, Henrik Matsson n 1765 –
 Hetta 2
 Vannaea, Susanna n 1701 –
 Klockaren Lars Johanssons släkt 1
 Vasara, Henrik Larsson n 1718 –
 Karesuandosläkten 3
 " Henrik Pedersen n 1775 –
 Karesuandosläkten 14
 " Nils Larsson n 1765 – Niva 2
 " Per Persson *1752 –
 Vasara el. Kelottijärvi 1:3
 " el. Kelottijärvi, Nils Persson *1760
 – Vasara el. Kelottijärvi 2
 " " Olof Persson *1763 –
 Vasara el. Kelottijärvi 3
 " el. Päiviäinen, Per Jonsson *1726 –
 Vasara el. Kelottijärvi 1
 Vassara, Erik – Keinosuandosläkten 3
 Vestberg, Jonas n 1787-92 –

Björnström 1, Lautakoski 3
 Vikeväinen, Nils Nilsson n 1781-83 –
 Lainio 23, Nykäinen 1
 Vikkuri, Måns (Magnus) Johansson –
 se Maunu
 Vikkuriniemi, Ella Nilsson *1762 –
 Karesuandosläkten 12
 " Måns (Magnus) Johansson –
 se Maunu
 Vinter, Nils – Elingius 1
 Vintturi, Anders n 1774, 1781 – Kyrö,
 Jukkasjärvigrenen 12, 15, Lainio 18
 " Karin Andersdotter n 1794-95 –
 Mukka-Kuoksu 1
 " Lars och Henrik n 1728 –
 Klockarsläkten i Jukkasjärvi 1
 Vittangi, Henrik Hindersson – se Kyrö
 " Nils Persson – se Niva
 " Olof Olsson – se Kyrö
 Vivungi, Hans Mårtensson *1759 –
 Kyrö, Jukkasjärvigrenen 18
 Volto, Olof Anundsson n 1728 –
 Riska el. Idivuoma 2
 Vuontisjärvi, Johan (Jöns) Jönsson
 (Johansson) *1742 – Vuontisjärvi 2
 " Jöns Jönsson (Johan Johansson)
 1696-1775 – Vuontisjärvi 1
 " Per Jönsson (Johansson) *1751 –
 Vuontisjärvi 3
 Vuopio, Anna Claesdotter *1740 –
 Kuttainen 6
 " Claes Claesson n 1756-84 –
 Hoppari 2, Kuttainen 10, 13:4
 " Marget Claesdotter *1715 –
 Kuttainen 10
 " Margareta Claesdotter *1770 –
 Aasa 9
 Vuordno, Anund Olsson n 1749 –
 Elingius 3
 Vuornis, Olof n 1724 – Ullatti 2
 " Per Larsson n 1725 – Lainio 26
 Vänkkö, Ablona Mickelsdotter *1753 –
 Riska el. Idivuoma 7
 " Mats Hansson n 1718 – Sagare 1
 " Mats Mickelsson n 1770 –
 Lainio 8, 16, 23
 Ylimentalo, Magnus Månsson Lainio
 *1763 – Lainio 18:4
 Zelberg, Johan n 1749 – Elingius 3

PERSONER UTAN (KÄNT) TILLNAMN

Abraham Persson i Överkalix –
 Keinosuandosläkten 3:7
 Agnes Hindersdotter +1707 (Henrik H
 Hettas hu) – Hetta 1
 Anders Guttormsson, renvaktare n 1732
 Hoppari 2
 Anders Knutsson i Masugnsbyn –
 Ullatti 4
 Anders Olofsson i Soutujärvi –
 Keinosuandosläkten 3:1

Anna Andersdotter, piga, n 1781 – Baas 2
 Anna Anundsdotter (Nils P Aasas hu) –
 Aasa 4, – Hoppari 2
 Anna Eriksdotter (Henrik Linds äa) –
 Kuttainen 4
 Anna Jonsdotter (Olof M Törnqvists hu)
 – Törnqvist 3
 Anna Jonsdotter (Anund P Nupukkas äa)
 – Mukka-Kuoksu 1
 Aslak Persson i Kautokeino – Eira 1

Brita Joakimsdotter (Lars M Ullattis hu) –
 Ullatti 2
 Brita Jönsdotter 1680/90-1764 (Måns E
 Maunus hu) – Karesuandosläkten 3
 Brita Matsdotter +1726 (Henrik H Hettas
 hu) – Hetta 1
 Brita Persdotter *1706 (Jonas M Heivas
 hu) – Heiva 1
 Birgitta Persdotter +1741 (Erik M
 Karesuandos hu) –

Karesuandosläkten 2
 Brita Tomasdotter *1756 (Per M Hettas hu) – Hetta 3
 Elin Johansdotter 1690-1765 (Mårten E Karesuandos hu) – Karesuandosläkten 15
 Elisabet Florentinsdotter (Erik M Kuttainens hu) – Kuttainen 17
 Ella Hindersdotter (Henrik P Aasas hu) – Aasa 2
 Ella Johansdotter 1715-95 (Johan M Maunus hu) – Karesuandosläkten 4
 Ersamus Olsson i Siggevaara n 1689 – Lainio 21
 Erik Eriksson i Tulinkisuando (Per E Kuttainens måg) – Kuttainen 1
 Erik Isaksson i Torneå n 1701 – Baas 1
 Erik Jensen i Karasjokk n. 1753 – Karesuandosläkten 24:3
 Erik Persson i Suonttavaara n 1711 – Aasa 2
 Erik Rasmusson, same n 1772 – Hetta 6
 Gertrud Staffansdotter n 1727-28 (Samuel Mörts änka) – Keinosuandosläkten 2, Kyrö, Jukkasjärvigrenen 2:3, Ullatti 4
 Grels Matsson i Järämä n 1740 – Ullatti 2
 Hans Klemetsson i Satter – Lainio 1:6
 Isak Larsson från Koivukylä +1775 – Mikonheikki 11
 Jakob Hansson i Lovikka n 1758 – Elingius 2
 Johan Bengtsson i Savappavaara n 1780-90 – Mukka-Kuoksu 1:1, Nykäinen 2
 Johan Hansson i Rounala n 1711 – Hoppari 1
 Johan Olsson i Talma n 1764 – Huru 2
 Karl Persson i Skröven – Keinosuandosläkten 3:7
 Karin Anundsdotter n 1709 – Elingius 1
 Karin Persdotter *1747 (Olof P Jatkos hu) – Kuttainen 7
 Kerstin Nilsson *1722 (Kristian Elingii hu) – Elingius 3
 Knut Andersson i Sokksjokk n 1728 – Kyrö, Jukkasjärvigrenen 19
 Knut Knutsson i Sokksjokk n 1728 – Kyrö, Jukkasjärvigrenen 19
 Knut Nilsson i Moskovuoma + ca 1702 – Ullatti 2
 Lars Johansson +1712, klockare – Klockaren Lars Johanssons släkt 1
 Lisa (Lisbeta) Olsdotter – Kuttainen 4
 Lucia Olsdotter n 1712-13 (Knut Nilssons ää) – Ullatti 2
 Margareta Matsdotter 1695-1760 (Abraham H Hurus hu) – Huru 1
 Margareta Mickelsdotter 1650-1740 (Henrik E Lodviks hu) – Keinosuandosläkten 1
 Marget Olsdotter *1729 (Erik P Eiras hu) – Eira 5
 Marget Persdotter 1700-38 (Per A Kuttainens hu) – Kuttainen 4
 Mats Andersson, Nils M Ingas måg – Klockaren Lars Johanssons släkt 1
 Mats Henriksson i Marjosaari – Baas 1
 Mickel Larsson n 1728 – Kyrö, Jukkasjärvigrenen 19
 Mickel Nilsson i Suonttavaara n 1667 – Aasa 1
 Mickel Persson 1748-94 (Olof M Sirkkas måg) – Sirkka 1
 Nils Larsson i Siggevaara + f 1709 – Elingius 1
 Olof Hansson i Suonttavaara n 1670 – Aasa 1
 Olof Hansson i Suonttajavuoma + f 1711 – Hoppari 1
 Olof Matsson i Kautokeino n 1784 – Kihlanki 2
 Olof Persson länsman i Peltojärvi n 1660 – Kyrö, Enontekisgrenen 1
 Olof Rasmusson *1764 (Erik P Eiras styvson) – Eira 5
 Onto, ryss, n 1730 – Klockarsläkten i Jukkasjärvi 1
 Per Olsson i Nattavaara – Ullatti 1:6
 Per Persson i Keinosuando n 1693 – Keinosuandosläkten 1
 Per Persson i Soutujärvi n 1686-93 – Törnqvist 1, 3
 Regina Hindersdotter 1737-94 (Olof O Kihlankis hu) – Kihlanki 2
 Sigrid Nilsson i Siggevaara *1668 – Törnqvist 3
 Sven Larsson n 1733 – Karesuandosläkten 24
 Torfast Abrahamsson i Torneå 1656-1714 – Aasa 5, Kyrö, Jukkasjärvigrenen 1

